

เกิดขึ้น

[๒๙] สวิตกกสววิจารณ์ อาศัยสวิตกกสววิจารณ์ เกิดขึ้น เพราะวิปยุตต-

*** ปลายจ้วย**

คือ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นสวิตกกังสวิจาธรรม เกิดขึ้น ชั้นทั้งหลาย อาศัย
หทัยวัตถุ เกิดขึ้น

ในปฏิสนธิขณะ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นสวิตกกสวิจารณ์กรรม เกิดขึ้น ชั้น
ทั้งหลาย อาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้น เพราะวิปยุตตปัจจัย

อวตักกวิจารณ์ัตถธรรม อาศัยสวิตักกสวิจารณ์ธรรม เกิดขึ้น เพราะวิปยุตตปัจจัย

คือ วิตก อาศัยขั้นนี้เป็นสวิตกกสวิจารณ์ธรรม เกิดขึ้น ขั้นทั้งหลาย อาศัยหทัยวัตถุ
เกิดขึ้น เพราะวิปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อัตราก่อการฉ้อฉล อาศัยสถิติการฉ้อฉลที่เกิดขึ้น เพราะวิปยุตตปัจจัย

คือ จิตตสมมูฏฐานรูป อาศัยขั้นที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม เกิดขึ้น หทัยวัตถุ อาศัยขั้นทั้งหลาย เกิดขึ้น เพราะวิปยัตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๓๐] สัตว์ตกสวิจารธรรม และอิตักกอวิจารธรรม อาตัยสัตว์ตกสวิจารธรรม
เกิดขึ้น เพราะวิปปยัตตปัจจัย

คือ ขั้น ๓ และจิตตสมภูจฺจนารูป อาศัยขั้น ๑ ที่เป็นสวิตกกถวิจารธรรม เกิดขึ้น
ขั้นทั้งหลาย อาศัยทพยัตถุ เกิดขึ้น เพราะวิปยตตปจจัย จิตตสมภูจฺจนารูป อาศัยขั้น
ทั้งหลาย เกิดขึ้น เพราะวิปยตตปจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อัตรากิจการมัตตรรรม และอัตรากอิจการรรม อาศัยสวັตักกสวิจารรรม กศฉน
พรารวปยตตปจจย

คือ วิตกและจิตตสมภูฐานรูป อาศัยขั้นที่เป็นสวิตกกสวิจารณ์ธรรม เกิดขึ้น วิตก อาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้น เพราะวิปยัตตปัจจัย จิตตสมภูฐานรูป อาศัยขั้นทั้งหลาย เกิดขึ้น เพราะวิปยัตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

สวิตกกสวิจารณ์ และอิตกกวิจารณ์ตตรณ อาศัยสวิตกกสวิจารณ์
เกิดขึ้น เพราะวิปยตตปจัย

คือ ชั้นที่ ๓ และวัดก อาศัยชั้นที่เป็นสวัสดิการธรรม เกิดขึ้น ชั้นที่ ๒ และวัดก อาศัยชั้นที่ ๒ เกิดขึ้น ชั้นทั้งหลาย อาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้น เพราะวิปยุตตปัจจัยในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๓๑] สัตตกสวิจารธรรม อิตถกวิจาร์มัตตธรรม และอิตถกอวิจาร์ธรรม
อาศัยสัตตกสวิจารธรรม เกิดขึ้น เพราะวิปพยตตปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ วิตก และจิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นสวิตกกถวิจจธรรม
เกิดขึ้น ชั้นที่ ๒ วิตก และจิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นที่ ๒ เกิดขึ้น ชั้นทั้งหลาย และวิตก
อาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้น เพราะวิปยตตปัจจัย จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลาย เกิดขึ้น
เพราะวิปยตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๓๒] อวิตกกวจารมัตตธรรม อาศัยอวิตกกวจารมัตตธรรม เกิดขึ้น ฯลฯ

คือ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นอภิปุทธิธรรมเกิดขึ้น ชั้นที่ ๒ อาศัย
ชั้นที่ ๒ ฯลฯ ชั้นทั้งหลาย อาศัยกันด้วยเหตุ เกิดขึ้น เพราะวิปัสสนาปัญญา ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ
สัพพัญญูธรรม อาศัยอภิปุทธิธรรมเกิดขึ้น เพราะวิปัสสนา-

*** ปลายจ้วย**

คือ ขั้นที่เป็นสวิตกกสวิจารณ์ อาศัยวิตรก เกิดขึ้น ขั้นทั้งหลายอาศัยหทัยวิตรก
เกิดขึ้น เพราะวิปยตตปัจจย ในปฏิสนธิณะ ฯลฯ

อวัตักกวิจารณ์ธรรม อาศัยอวัตักกวิจารณ์ัตถธรรม เกิดขึ้น เพราะวิปยตตปัจจัย

คือ วิจารณ์ และจิตตสมมุตฐานรูป อาศัยขั้นนี้ที่เป็นอวิตกกวิจารณ์มัตตรธรรม เกิดขึ้น วิจารณ์ อาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้น เพราะวิปัสยตปัจฉัย จิตตสมมุตฐานรูป อาศัยขั้นทั้งหลาย เกิดขึ้น เพราะวิปัสยตปัจฉัย จิตตสมมุตฐานรูป อาศัยวิตก เกิดขึ้น จิตตสมมุตฐานรูป อาศัยวิตก เกิดขึ้น เพราะวิปัสยตปัจฉัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๓๓] สวัสดิ์กนกสวัสดิการธรรม และสวัสดิ์กนกกวีการธรรม อาศัยสวัสดิ์กนกกวีการมัตตธรรม
เกิดขึ้น เพราะวิปยตตปัจจัย

คือ ขั้นที่เป็นสวิตกกสวจารธรรม และจิตตสมมภูฐานรูป อาศัยวิตก เกิดขึ้น ขั้น
ทั้งหลาย อาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้น เพราะวิปยตตปัจจย จิตตสมมภูฐานรูป อาศัยวิตก เกิดขึ้น
เพราะวิปยตตปัจจย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อวติกกวิจารณ์ัตถธรรม และอวติกกวิจารณ์ธรรม อาศัยอวติกกวิจารณ์ัตถธรรม
เกิดขึ้น เพราะวิปยตตปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ วิจารณ์ และจิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นอวิตกกิจารมัตตธรรม
เกิดขึ้น ชั้นที่ ๒ วิจารณ์ และจิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นที่ ๒ เกิดขึ้น ชั้นทั้งหลาย และวิจารณ์
อาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้น จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลาย เกิดขึ้น เพราะวิปยุตตปัจจัย
ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

ในอารัมมณปัจจัย	มี "	๒๑
ในอธิปัตติปัจจัย	มี "	๒๓
ในอนันตรปัจจัย	มี "	๒๑
ในสมนันตรปัจจัย	มี "	๒๑
ในสหชาติปัจจัย	มี "	๓๗
ในอัญญมัญญปัจจัย	มี "	๒๘
ในนิสสยปัจจัย	มี "	๓๗
ในอุปนิสสยปัจจัย	มี "	๒๑
ในปุเรชาติปัจจัย	มี "	๑๑
ในอาเสวนปัจจัย	มี "	๑๑
ในกัมมปัจจัย	มี "	๓๗
ในวิปากปัจจัย	มี "	๓๗
ในอาหารปัจจัย ในอินทริยปัจจัย		
ในฉานปัจจัย ในมคคปัจจัย	มี "	๓๗
ในสัมปยุตตปัจจัย	มีวาระ	๒๑
ในวิปยุตตปัจจัย	มี "	๓๗
ในอติปัจจัย	มี "	๓๗
ในนัตติปัจจัย	มี "	๒๑
ในวิคตปัจจัย	มี "	๒๑
ในอวิคตปัจจัย	มี "	๓๗
ในอารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย	มี "	๒๑ ฯลฯ
ในกุสลัตติเกทานับไว้อย่างไร พึงนับอย่างนั้น		
อนุลอมปัฏฐาน จบ		

ปัจจนียปัฏฐาน

[๔๘] สวิตกกสวิจารธรรม อาศัยสวิตกกสวิจารธรรม เกิดขึ้น เพราะปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย

คือ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นสวิตกกสวิจารธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ เกิดขึ้น
ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น

ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ซึ่งสหระคด้วยอุทธัจจะ
อาศัยขันธ์ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ เกิดขึ้น

อวิตกกวิจามัตตธรรม อาศัยสวิตกกสวิจารธรรม เกิดขึ้น เพราะปัจจัยที่ไม่ใช่
เหตุปัจจัย

คือ วิตก อาศัยขันธ์ที่เป็นสวิตกกสวิจารธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ เกิดขึ้น

ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อวิตกกอวิจารธรรม อาศัยสวิตกกสวิจารธรรม เกิดขึ้น เพราะปัจจัยที่ไม่ใช่
เหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ที่เป็นสวิตกกสวิจารธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ เกิดขึ้น

ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๔๙] สวิตกกสวิจารธรรม และอวิตกกอวิจารธรรม อาศัยสวิตกกสวิจารธรรม
เกิดขึ้น เพราะปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย

คือ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นสวิตกกสวิจารธรรม ซึ่งเป็น
เหตุกะ เกิดขึ้น ขันธ์ ๒ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในเหตุกปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อวิตกกวิจามัตตธรรม และอวิตกกอวิจารธรรม อาศัยสวิตกกสวิจารธรรม
เกิดขึ้น เพราะปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย

คือ วิตก และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ที่เป็นสวิตกกสวิจารธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ
เกิดขึ้น ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

สวิตกกสวิจารธรรม และอวิตกกวิจามัตตธรรม อาศัยสวิตกกสวิจารธรรม
เกิดขึ้น เพราะปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย

คือ ขันธ์ ๓ และวิตก อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นสวิตกกสวิจารธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ
เกิดขึ้น ขันธ์ ๒ และวิตก อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในเหตุกปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๕๐] สวิตกกสวิจารธรรม อวิตกกวิจามัตตธรรม และอวิตกกอวิจารธรรม
อาศัยสวิตกกสวิจารธรรม เกิดขึ้น เพราะปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย

คือ ขันธ์ ๓ วิตก และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นสวิตกกสวิจารธรรม
ซึ่งเป็นเหตุกะ เกิดขึ้น ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๕๑] สวิตกกสวิจารธรรม อาศัยอวิตกกวิจามัตตธรรม เกิดขึ้น เพราะปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปภรณ์ ภาค ๒
คือ ในอรุณภูมิ ชันธที่แปดอรรถกถาธรรมมัตตธรรม อาศัยวิจารณ์ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ
 ฯลฯ

[๔๑] อาศัยสวัตกสัจจธรรม และอรรถกถาธรรมมัตตธรรม ฯลฯ มี ๗ นัย
อรรถกถาธรรมมัตตธรรม อาศัยอรรถกถาธรรมมัตตธรรม และอรรถกถาธรรมมัตตธรรม
เกิดขึ้น เพราะปัจจัยที่ไม่ใช่ปุระชาตปัจจัย
คือ ในอรุณภูมิ ชันธที่ ๓ อาศัยชันธที่ ๑ ที่เป็นอรรถกถาธรรมมัตตธรรมและวิจารณ์ เกิดขึ้น
ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ
อรรถกถาธรรมมัตตธรรม และอรรถกถาธรรมมัตตธรรม อาศัยอรรถกถาธรรมมัตตธรรม
และอรรถกถาธรรมมัตตธรรม เกิดขึ้น ฯลฯ
ในปฏิสนธิขณะ ในที่มีปัจจัยที่ไม่ใช่ปุระชาตปัจจัยเป็นมูล ที่เป็นสัทธกอรุณภูมิ กระทำ
อย่างไร อรุณภูมิทั้งหลาย ฟังกระทำอย่างนั้น

เพราะปัจจัยที่ไม่ใช่ปุระชาตปัจจัย เพราะปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย
[๔๒] อรรถกถาธรรมมัตตธรรม อาศัยอรรถกถาธรรมมัตตธรรม เกิดขึ้น เพราะ
ปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย
คือ อาศัยชันธที่ ๑ ที่เป็นอรรถกถาธรรมมัตตธรรม ซึ่งเป็นวิบาก ฯลฯ

[๔๓] อรรถกถาธรรมมัตตธรรม อาศัยอรรถกถาธรรมมัตตธรรม เกิดขึ้น เพราะปัจจัยที่
ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย
คือ อาศัยชันธที่เป็นอรรถกถาธรรมมัตตธรรม ซึ่งเป็นวิบาก ฯลฯ

[๔๔] สวัตกสัจจธรรม อาศัยสวัตกสัจจธรรม เกิดขึ้น เพราะปัจจัยที่
ไม่ใช่กัมมปัจจัย
คือ เจตนาที่เป็นสวัตกสัจจธรรม อาศัยชันธที่เป็นสวัตกสัจจธรรม เกิดขึ้น

[๔๕] อรรถกถาธรรมมัตตธรรม อาศัยอรรถกถาธรรมมัตตธรรม เกิดขึ้น เพราะ
ปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย
คือ เจตนาที่เป็นอรรถกถาธรรมมัตตธรรม อาศัยชันธที่เป็นอรรถกถาธรรมมัตตธรรม เกิดขึ้น
สวัตกสัจจธรรม อาศัยอรรถกถาธรรมมัตตธรรม เกิดขึ้น เพราะปัจจัยที่ไม่ใช่
กัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นสวัตกสัจจธรรม อาศัยวิตก เกิดขึ้น
[๔๖] อรรถกถาธรรมมัตตธรรม อาศัยอรรถกถาธรรมมัตตธรรม เกิดขึ้น เพราะปัจจัยที่
ไม่ใช่กัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นอรรถกถาธรรมมัตตธรรม อาศัยชันธที่เป็นอรรถกถาธรรมมัตตธรรม เกิดขึ้น
พาหิรูป อาหารสมภูฐานรูป อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ
อรรถกถาธรรมมัตตธรรม อาศัยอรรถกถาธรรมมัตตธรรม เกิดขึ้น เพราะปัจจัยที่ไม่ใช่
กัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นอรรถกถาธรรมมัตตธรรม อาศัยวิจารณ์ เกิดขึ้น
[๔๗] อรรถกถาธรรมมัตตธรรม อาศัยอรรถกถาธรรมมัตตธรรม และอรรถกถาธรรม-
* ธรรม เกิดขึ้น เพราะปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นอรรถกถาธรรมมัตตธรรม อาศัยชันธที่เป็นอรรถกถาธรรมมัตตธรรม และ
วิจารณ์ เกิดขึ้น

[๔๘] สวัตกสัจจธรรม อาศัยสวัตกสัจจธรรม และอรรถกถาธรรมมัตตธรรม
เกิดขึ้น เพราะปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นสวัตกสัจจธรรม อาศัยชันธที่เป็นสวัตกสัจจธรรมและวิตก
เกิดขึ้น

[๔๙] สวัตกสัจจธรรม อาศัยสวัตกสัจจธรรม เกิดขึ้น เพราะปัจจัยที่
ไม่ใช่วิปากปัจจัย ฯลฯ เพราะปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย ฯลฯ

คือ พาหิรูป อาหารสมภูฐานรูป อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ
เพราะปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย ฯลฯ
คือ พาหิรูป อาหารสมภูฐานรูป อุตสมภูฐานรูป
สำหรับพวกอสังขสัญญาสัตว์ รูปชีวิตินทรีย์ อาศัยมหาภูตรูป เกิดขึ้น ฯลฯ
เพราะปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย ฯลฯ

คือ อาศัยชันธที่ ๑ ที่สหนครด้วยปัญญญาณ ฯลฯ พาหิรูป อาหารสมภูฐานรูป
อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ สำหรับพวกอสังขสัญญาสัตว์ ฯลฯ

(ในหมวดแห่งปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย เป็นมูล ฟังทำให้เหมือนกับปัจจัยที่ไม่ใช่
ปุระชาตปัจจัย โดยประกอบอรรถกถาธรรมมัตตธรรมเข้ากับวิบาก อีกประการหนึ่ง ฟังแสดงวิบาก โดย
ประกอบอรรถกถาธรรมมัตตธรรม กับอรรถกถาธรรมมัตตธรรม)

เพราะปัจจัยที่ไม่ใช่มัตตปัจจัย เพราะปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

[๕๐] ฯลฯ เพราะปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒				
"	มัคคปัจจัย	มี "	๓๓	
"	สัมปยุตตปัจจัย	มี "	๗	
"	วิปยุตตปัจจัย	มี "	๑๑	
"	นัตถิปัจจัย	มี "	๗	
"	วิคตปัจจัย	มี "	๗๙	

พึงนับเหมือนอย่างการนับปัจเจกปัฏฐาน ในกุสัลตติกะ

ปัจเจกปัฏฐาน จบ

[๙๓] ในปัจเจกปัฏฐานที่ไม่ใช่อารัมมณปัจเจก กับเหตุปัจเจก มีหัวข้อปัจเจก ๗ ฯลฯ

พึงนับเหมือนอย่างการนับอนุโลมปัจเจกปัฏฐาน ในกุสัลตติกะ

[๙๔] ในอารัมมณปัจเจก กับปัจเจกที่ไม่ใช่เหตุปัจเจก มีหัวข้อปัจเจก ๑๔ ฯลฯ

พึงนับเหมือนอย่างการนับอนุโลมปัจเจกปัฏฐาน ในกุสัลตติกะ

ปัจจุจวาร จบ

แม้สหชาตวาร ก็พึงแจกเช่นเดียวกับปัจจุจวาร

ปัจจุจวาร

[๙๕] สวิตกกสวิจารธรรม อาศัยสวิตกกสวิจารธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจเจก

คือ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นสวิตกกสวิจารธรรม เกิดขึ้น ชั้นที่ ๒ อาศัย

ชั้นที่ ๒ เกิดขึ้น ฯลฯ มี ๗ นัย

อาศัยอวิตกกสวิจารมัตตธรรม เกิดขึ้น มี ๕ นัย เหมือนกับปัจจุจวาร

[๑๐๐] อวิตกกสวิจารธรรม อาศัยอวิตกกสวิจารธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจเจก

คือ ชั้นที่ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นอวิตกกสวิจารธรรม เกิดขึ้น

ชั้นที่ ๒ อาศัยชั้นที่ ๒ เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยวิจาร์ เกิดขึ้น

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นที่เป็นอวิตกกสวิจารธรรม อาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้น วิจาร์

อาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้น

สวิตกกสวิจารธรรม อาศัยอวิตกกสวิจารธรรม เกิดขึ้น ฯลฯ

คือ ชั้นที่เป็นสวิตกกสวิจารธรรม อาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อวิตกกสวิจารมัตตธรรม อาศัยอวิตกกสวิจารธรรม ฯลฯ

คือ ชั้นที่เป็นอวิตกกสวิจารมัตตธรรม อาศัยวิจาร์ เกิดขึ้น ชั้นที่เป็นอวิตกกสวิจารมัตตธรรม อาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้น วิคก อาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๑๐๑] สวิตกกสวิจารธรรม และอวิตกกสวิจารธรรม อาศัยอวิตกกสวิจารธรรม

เกิดขึ้น ฯลฯ

คือ ชั้นที่เป็นสวิตกกสวิจารธรรม อาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูป อาศัย

มหาภูตรูป เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อวิตกกสวิจารมัตตธรรม และอวิตกกสวิจารธรรม อาศัยอวิตกกสวิจารธรรม

เกิดขึ้น ฯลฯ

คือ ชั้นที่เป็นอวิตกกสวิจารมัตตธรรม และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยวิจาร์ เกิดขึ้น ชั้นที่เป็นอวิตกกสวิจารมัตตธรรม อาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยมหาภูตรูป เกิดขึ้น วิคก อาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยมหาภูตรูป เกิดขึ้น ชั้นที่เป็นอวิตกกสวิจารมัตตธรรมและวิจาร์ อาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

สวิตกกสวิจารธรรม อวิตกกสวิจารมัตตธรรม อาศัยอวิตกกสวิจารธรรม เกิดขึ้น ฯลฯ

คือ ชั้นที่เป็นสวิตกกสวิจารธรรม และวิคก อาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

สวิตกกสวิจารธรรม อวิตกกสวิจารมัตตธรรม และอวิตกกสวิจารธรรม อาศัยอวิตกกสวิจารธรรม เกิดขึ้น ฯลฯ

คือ ชั้นที่เป็นสวิตกกสวิจารธรรม และวิคก อาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยมหาภูตรูป เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๑๐๒] สวิตกกสวิจารธรรม อาศัยสวิตกกสวิจารธรรม และอวิตกกสวิจารธรรม

เกิดขึ้น ฯลฯ

คือ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นสวิตกกสวิจารธรรม และหทัยวัตถุ เกิดขึ้น ชั้นที่ ๒ อาศัยชั้นที่ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อวิตกกสวิจารมัตตธรรม ฯลฯ อาศัยสวิตกกสวิจารธรรม และอวิตกกสวิจารธรรม เกิดขึ้น

คือ ในปฏิสนธิขณะ อันเป็นไปแล้วในอุททาหรณ์ว่า พึงกระทำให้ได้หัวข้อปัจเจก ๗

[๑๐๓] สวิตกกสวิจารธรรม อาศัยอวิตกกสวิจารมัตตธรรม และอวิตกกสวิจาร-

* ธรรม เกิดขึ้น ฯลฯ

คือ ชั้นที่เป็นสวิตกกสวิจารธรรม อาศัยวิคก และหทัยวัตถุ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิ-

*ขณะ ฯลฯ

อวิตกกถิการมัตตธรรม ฯลฯ อาศัยอวิตกกถิการมัตตธรรม และอวิตกกถิการ-

*ธรรม เกิดขึ้น

คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม และวิการ เกิดขึ้น ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม และหทัยวัตถุ เกิดขึ้น

ในปฏิสนธิขณะ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม และวิการ เกิดขึ้น

ในปฏิสนธิขณะ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม และหทัยวัตถุ เกิดขึ้น

อวิตกกถิการธรรม อาศัยอวิตกกถิการมัตตธรรม และอวิตกกถิการธรรม เกิดขึ้น ฯลฯ

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันธที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม และมหาภูตรูป เกิดขึ้น จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันธที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม และมหาภูตรูป เกิดขึ้น จิตตสมภูฐานรูป อาศัยยวติก และมหาภูตรูป เกิดขึ้น วิการ อาศัยชันธที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม และหทัยวัตถุ เกิดขึ้น

ในปฏิสนธิขณะ มีวาระ ๔ เหมือนอย่างนี้

[๑๐๔] สวิตกกถิการธรรม และอวิตกกถิการธรรม อาศัยอวิตกกถิการมัตต-

*ธรรม และอวิตกกถิการธรรม เกิดขึ้น ฯลฯ

คือ ชันธที่เป็นสวิตกกถิการธรรม อาศัยยวติก และหทัยวัตถุ เกิดขึ้น จิตตสมภูฐาน-

*รูป อาศัยยวติก และมหาภูตรูป เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อวิตกกถิการมัตตธรรม อวิตกกถิการธรรม อาศัยอวิตกกถิการมัตตธรรม และอวิตกกถิการธรรม เกิดขึ้น ฯลฯ

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม และวิการ เกิดขึ้น ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรมและหทัยวัตถุ เกิดขึ้น จิตตสมภู-

*ฐานรูป อาศัยชันธที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรมและมหาภูตรูป เกิดขึ้น ชันธ ๓ และวิการ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม และหทัยวัตถุ เกิดขึ้น

ในปฏิสนธิขณะ ชันธ ๓ ฯลฯ

ปัจจัยสงเคราะห์ทั้งสอง ที่เหลือพึงแจกปวัตติปฏิสนธิให้พิสดาร

เหตุปัจจัย จบ

ผู้ที่เข้าใจเหตุปัจจัย พึงแจกปัจจัยวารให้พิสดาร

พึงนับเหมือนอย่างการนับปัจจัยวาร

ในอริปัตติปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓๗

ในเปรชาตปัจจัย กับอาเสวนปัจจัย มีวาระ ๒๑

นี่เป็นความแปลกกัน ในปัจจัยวารนี้

[๑๐๕] ในปัจจนียปฏิฐาน ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓๓ พึงยกโมหะทั้ง ๗ ขึ้น ในฐานะทั้ง ๗

เฉพาะในบทที่เป็นมูล ในปัจจัยที่ใช่อารัมมณปัจจัย พึงยกจิตตสมภูฐานรูปทั้ง ๗ ขึ้น

วาระทั้ง ๗ มีสวิตกกถิการธรรม เป็นมูล พึงแจกกับปัจจัยที่ไม่ใช่อริปัตติปัจจัย

[๑๐๖] อวิตกกถิการมัตตธรรม อาศัยอวิตกกถิการมัตตธรรม เกิดขึ้น เพราะปัจจัยที่ไม่ใช่อริปัตติปัจจัย

คือ อธิปตริธรรมที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม อาศัยชันธที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม เกิดขึ้น ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม ซึ่งเป็นวิบาก เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อาศัยอวิตกกถิการมัตตธรรม ฯลฯ

พึงกระทำ วาระทั้ง ๕ เหมือนอย่างในปัจจัยวาร

[๑๐๗] อวิตกกถิการธรรม อาศัยอวิตกกถิการธรรม เกิดขึ้น ฯลฯ

คือ อธิปตริธรรม ที่เป็นอวิตกกถิการธรรม อาศัยชันธที่เป็นอวิตกกถิการธรรม เกิดขึ้น ชันธ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอวิตกกถิการธรรม ซึ่งเป็นวิบาก เกิดขึ้น จิตตสมภูฐานรูป อาศัยวิการ ซึ่งเป็นวิบาก เกิดขึ้น

ในปฏิสนธิขณะ อธิปตริธรรมที่เป็นอวิตกกถิการธรรม อาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้น ชันธที่เป็นอวิตกกถิการธรรม ซึ่งเป็นวิบาก และวิการ อาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้น ฯลฯ

สวิตกกถิการธรรม อาศัยอวิตกกถิการธรรม ฯลฯ

คือ ชันธวิปัติ ซึ่งเป็นสวิตกกถิการธรรม อาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิ-

*ขณะ ฯลฯ

อวิตกกถิการมัตตธรรม อาศัยอวิตกกถิการธรรม ฯลฯ

อธิปตริธรรม ที่เป็นอวิตกกถิการธรรม อาศัยวิการ เกิดขึ้น อธิปตริธรรม ที่เป็น

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกกรณ ภาค ๒
อวิตกกถิการมัตตธรรม อาศัยหทัยัตถุ เกิดขึ้น ชั้นที่ที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม อาศัยวิการ
ซึ่งเป็นวิการ เกิดขึ้น ชั้นที่ที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม ซึ่งเป็นวิการ อาศัยหทัยัตถุ เกิดขึ้น
ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

สวิตกกถิการธรรม และอวิตกกถิการธรรม อาศัยอวิตกกถิการธรรม ฯลฯ

คือ ชั้นที่ที่เป็นสวิตกกถิการธรรม อาศัยหทัยัตถุ เกิดขึ้น จิตตสมภูฐานรูป
อาศัยมหาภูตรูป เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อวิตกกถิการมัตตธรรม และอวิตกกถิการธรรม อาศัยอวิตกกถิการธรรม
เกิดขึ้น ฯลฯ

คือ ชั้นที่ที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม และจิตตสมภูฐานรูป อาศัยวิการ ซึ่งเป็นวิการ
เกิดขึ้น ชั้นที่ที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรมซึ่งเป็นวิการ และวิการ อาศัยหทัยัตถุ เกิดขึ้น
จิตตสมภูฐานรูป อาศัยมหาภูตรูป เกิดขึ้น วิการ อาศัยมหาภูตรูป เกิดขึ้น จิตตสมภูฐานรูป
อาศัยมหาภูตรูป เกิดขึ้น ชั้นที่ที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม ซึ่งเป็นวิการ และวิการ อาศัย
หทัยัตถุ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

สวิตกกถิการธรรม และอวิตกกถิการมัตตธรรม อาศัยอวิตกกถิการธรรม ฯลฯ

คือ ชั้นที่ที่เป็นสวิตกกถิการธรรม และวิการ อาศัยหทัยัตถุ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิ-

*ขณะ ฯลฯ

ปัจจัยสงเคราะห์ที่ ๑ นี้ พึงแจกให้สมบูรณ์

[๑๐๘] สวิตกกถิการธรรม อาศัยอวิตกกถิการมัตตธรรม และอวิตกกถิการ-

*ธรรม เกิดขึ้น ฯลฯ

คือ ชั้นที่ที่เป็นสวิตกกถิการธรรม อาศัยวิการ และหทัยัตถุ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิ-

*ขณะ ฯลฯ

อวิตกกถิการมัตตธรรม อาศัยอวิตกกถิการมัตตธรรม และอวิตกกถิการธรรม
เกิดขึ้น ฯลฯ

อธิปัติธรรมที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม อาศัยชั้นที่ที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม และ
วิการ เกิดขึ้น อธิปัติธรรมที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม อาศัยชั้นที่ที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม
และหทัยัตถุ เกิดขึ้น ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม ซึ่งเป็นวิการ
และวิการ เกิดขึ้น ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม ซึ่งเป็นวิการ และ
หทัยัตถุ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

พึงแจกหัวข้อปัจจัยทั้ง ๕

อวิตกกถิการมัตตธรรม ย่อมมาถึงในทีใด พึงแจกวิการในที่นั้น

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจจัยที่มีอธิปัติปัจจัย เป็นมูล พึงแจก วาระ ๓๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัยกิต্ত ปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัยกิต্ত ปัจจัยที่ไม่ใช่
อัญญมัญญปัจจัยกิต্ত ปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัยกิต্ত มีวาระ ๗ และเฉพาะรูปภูมิเท่านั้น
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ประสาทปัจจัย มีวาระ ๓๗ เช่นเดียวกับปัจจัยนัยปฏิฐานในปฏิจวาร

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มีวาระ ๓๗

แม้ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย ก็เช่นเดียวกัน

แม้อวิตกกถิการมัตตธรรม ย่อมมาถึงในทีใด พึงแจกวิการในที่นั้น

[๑๐๙] สวิตกกถิการธรรม อาศัยสวิตกกถิการธรรม เกิดขึ้น เพราะปัจจัยที่
ไม่ใช่กัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นสวิตกกถิการธรรม อาศัยชั้นที่ที่เป็นสวิตกกถิการธรรม เกิดขึ้น

อาศัยอวิตกกถิการมัตตธรรม ฯลฯ

คือ เจตนาที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม ฯลฯ

คือ เจตนาที่เป็นสวิตกกถิการธรรม ฯลฯ

อาศัยอวิตกกถิการธรรม ฯลฯ

คือ เจตนาที่เป็นอวิตกกถิการธรรม ฯลฯ

พึงแจกให้บริบูรณ์

สวิตกกถิการธรรม ฯลฯ

คือ เจตนาที่เป็นสวิตกกถิการธรรม อาศัยหทัยัตถุ เกิดขึ้น ฯลฯ

อวิตกกถิการมัตตธรรม ฯลฯ

คือ เจตนาที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม อาศัยวิการ เกิดขึ้น เจตนาที่เป็นอวิตกก-
*วิการมัตตธรรม อาศัยหทัยัตถุ เกิดขึ้น

[๑๑๐] สวิตกกถิการธรรม อาศัยสวิตกกถิการธรรม และอวิตกกถิการธรรม
เกิดขึ้น ฯลฯ

คือ เจตนาที่เป็นสวิตกกถิการธรรม อาศัยชั้นที่ที่เป็นสวิตกกถิการธรรม และ
หทัยัตถุ เกิดขึ้น

สวิตกกถิการธรรม อาศัยอวิตกกถิการมัตตธรรม และอวิตกกถิการธรรม ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัญฐานปกรณ์ ภาค ๒

คือ เจตนาที่เป็นสวิตกกสริจากรธรรม อาศัยวิตก และหทัยวัตถุ เกิดขึ้น

อวิตกกจิราจรมัตตธรรม อาศัยอวิตกกจิราจรมัตตธรรม และอวิตกกจิราจรรวม

ฯลฯ

คือ เจตนาที่เป็นอวิตกกจิราจรมัตตธรรม อาศัยขั้นที่ ๑ เป็นอวิตกกจิราจรมัตตธรรม และ
จิราจรมัตตธรรม เจตนาที่เป็นอวิตกกจิราจรมัตตธรรม อาศัยขั้นที่ ๒ เป็นอวิตกกจิราจรมัตตธรรม และ
หทัยวัตถุ เกิดขึ้น

สวิตกกสริจากรธรรม อาศัยสวิตกกสริจากรธรรม และอวิตกกจิราจรมัตตธรรม ฯลฯ

คือ เจตนาที่เป็นสวิตกกสริจากรธรรม อาศัยขั้นที่ ๑ เป็นสวิตกกสริจากรธรรม เกิดขึ้น

[๑๑๑] สวิตกกสริจากรธรรม อาศัยสวิตกกสริจากรธรรม อวิตกกจิราจรมัตตธรรม
และอวิตกกจิราจรรวม เกิดขึ้น เพราะปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นสวิตกกสริจากรธรรม อาศัยขั้นที่ ๑ เป็นสวิตกกสริจากรธรรม และวิตก
และหทัยวัตถุ เกิดขึ้น

[๑๑๒] ในปัจจัยที่ไม่ใช่ริปากปัจจัย พึงแจกหัวข้อปัจจัย ๓๗

ปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย ปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย ปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย ปัจจัย
ที่ไม่ใช่มคคปัจจัย ปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย ปัจจัยที่ไม่ใช่ริปปยุตตปัจจัย ปัจจัยที่ไม่ใช่ชนิด
ปัจจัย ปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย พึงแจกให้พิสดาร

[๑๑๓] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๓๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย มี "

" อธิปัตติปัจจัย มี "

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญ-

*มัญญปัจจัย ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย มีวาระ ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจจุชาตปัจจัย ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวน-

*ปัจจัย มีวาระ ๓๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มีวาระ ๑๑

" ริปากปัจจัย มี "

" อาหารปัจจัย มี "

" อินทริยปัจจัย มี "

" ฌานปัจจัย มี "

" มคคปัจจัย มี "

" สัมปยุตตปัจจัย มี "

" ริปปยุตตปัจจัย มี "

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ชนิดปัจจัย มีวาระ ๗

" วิคตปัจจัย มี "

ปัจจัยวาร จบ

แม้นิสสวาร ก็ไม่ต่างกัน

สังสังฐาน

[๑๑๔] สวิตกกสริจากรธรรม คลุกเคล้ากับสวิตกกสริจากรธรรม เกิดขึ้น เพราะ
เหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ คลุกเคล้ากับขั้น ๑ ที่เป็นสวิตกกสริจากรธรรม เกิดขึ้น ขั้น ๒

คลุกเคล้ากับขั้น ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ

อวิตกกจิราจรมัตตธรรม คลุกเคล้ากับสวิตกกสริจากรธรรม ฯลฯ

คือ วิคต คลุกเคล้ากับขั้นที่เป็นสวิตกกสริจากรธรรม ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

สวิตกกสริจากรธรรม และอวิตกกจิราจรมัตตธรรม คลุกเคล้ากับสวิตกกจิราจ-
*รรม ฯลฯ

คือ ขั้น ๓ และวิคตคลุกเคล้ากับขั้น ๑ ที่เป็นสวิตกกสริจากรธรรม ขั้น ๒ คลุกเคล้า
กับขั้น ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๑๑๕] อวิตกกจิราจรมัตตธรรม คลุกเคล้ากับอวิตกกจิราจรมัตตธรรม เกิดขึ้น
เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขั้น ๓ คลุกเคล้ากับขั้น ๑ ที่เป็นอวิตกกจิราจรมัตตธรรม ขั้น ๒ คลุกเคล้ากับ
ขั้น ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

สวิตกกสริจากรธรรม คลุกเคล้ากับอวิตกกจิราจรมัตตธรรม ฯลฯ

คือ ขั้นที่เป็นสวิตกกสริจากรธรรม คลุกเคล้ากับวิคต เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อวิตกกจิราจรรวม คลุกเคล้ากับอวิตกกจิราจรมัตตธรรม ฯลฯ

คือ จิราจรมัตตธรรม คลุกเคล้ากับขั้นที่เป็นอวิตกกจิราจรมัตตธรรม

ในปฏิสนธิขณะ จิราจรมัตตธรรม คลุกเคล้ากับขั้นที่เป็นอวิตกกจิราจรมัตตธรรม

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปการณ ภาค ๒

อวิตกกถิการมัตตธรรม และอวิตกกถิการธรรม คลุกเคล้ากับอวิตกกถิการมัตต-

*ธรรม ฯลฯ

คือ ชันร ๓ และวิการ คลุกเคล้ากับชันร ๑ ที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม เกิดขึ้น
ชันร ๒ คลุกเคล้ากับชันร ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อวิตกกถิการธรรม คลุกเคล้ากับอวิตกกถิการธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชันร ๓ คลุกเคล้ากับชันร ๑ ที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม เกิดขึ้น ชันร ๒

คลุกเคล้ากับชันร ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

อวิตกกถิการมัตตธรรม คลุกเคล้ากับอวิตกกถิการธรรม ฯลฯ

คือ ชันรที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม คลุกเคล้ากับวิการ

ในปฏิสนธิขณะ ชันรทั้งหลาย คลุกเคล้ากับวิการ

อวิตกกถิการมัตตธรรม คลุกเคล้ากับอวิตกกถิการมัตตธรรม และอวิตกกถิการ
ธรรม ฯลฯ

คือ ชันร ๓ คลุกเคล้ากับชันร ๑ ที่เป็นอวิตกกถิการมัตตธรรม เกิดขึ้น ชันร ๒

คลุกเคล้ากับชันร ๒ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

สวิตกกถิการธรรม คลุกเคล้ากับสวิตกกถิการธรรม และอวิตกกถิการมัตตธรรม
เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชันร ๓ คลุกเคล้ากับชันร ๑ ที่เป็นสวิตกกถิการธรรม และวิตก ชันร ๒

คลุกเคล้ากับชันร ๒ และวิตก เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ผู้ที่เข้าใจเหตุปัจจัย ฟังแจกปัจจัยทั้งปวงให้พิสดาร

[๑๑๖] ในเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑๑

ในอารัมมณปัจจัย ในอริปปปัจจัย ในอนันตรปัจจัย ในสมนันตรปัจจัย ในสหชาติปัจจัย
ในอัญญมัญญปัจจัย ในนิสสยปัจจัย ในอุปนิสสยปัจจัย ในปเรชาติปัจจัย ในอาเสวนปัจจัย
ในกัมมปัจจัย ในวิปากปัจจัย ในอาหารปัจจัย ในอินทริยปัจจัย ในฉานปัจจัย ในมคคปัจจัย
ในสัมปยุตตปัจจัย ในวิปยุตตปัจจัย ในอตฺถิปัจจัย ในนตฺถิปัจจัย ในวิคตปัจจัย ในอวิคตปัจจัย
ในปัจจัยทั้งปวง (ที่กล่าวมานี้) มีวาระ อย่างละ ๑๑

อนฺโลมปิฎฐาน จป

ผู้มีปัญญา ฟังแจกปัจจัยนี้ปิฎฐาน

[๑๑๗] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๖
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อริปปปัจจัย มี " ๑๑

"	ปเรชาติปัจจัย	มี "	๑๑
"	ปัจฉาชาติปัจจัย	มี "	๑๑
"	อาเสวนปัจจัย	มี "	๑๑
"	กัมมปัจจัย	มี "	๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ วิปากปัจจัย มีวาระ ๑๑

"	ฉานปัจจัย	มี "	๑
"	มคคปัจจัย	มี "	๖
"	วิปยุตตปัจจัย	มี "	๑๑

ปัจจัยนี้ปิฎฐาน จป

วาระแม้ทั้งสอง นอกนี้ ก็ฟังแจกให้พิสดาร

แม้สัมปยุตตวาระ ก็ฟังแจกให้พิสดาร

สังสังวาระ จป

ปัญหาวาร

[๑๑๘] สวิตกกถิการธรรม เป็นปัจจัยแก่สวิตกกถิการธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุที่เป็นสวิตกกถิการธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชันร โดยเหตุปัจจัย ใน
ปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๑๑๙] สวิตกกถิการธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกกถิการมัตตธรรม โดยเหตุ-

*ปัจจัย

คือ เหตุที่เป็นสวิตกกถิการธรรม เป็นปัจจัยแก่วิตก โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ
ฯลฯ

[๑๒๐] สวิตกกถิการธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกกถิการธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุที่เป็นสวิตกกถิการธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป โดยเหตุปัจจัย
ในปฏิสนธิขณะ เหตุที่เป็นสวิตกกถิการธรรม เป็นปัจจัยแก่ภักตารูป โดยเหตุปัจจัย

[๑๒๑] สวิตกกถิการธรรม เป็นปัจจัยแก่สวิตกกถิการธรรม และอวิตกก-

*อวิการธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุที่เป็นสวิตกกถิการธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชันร และจิตตสมุฏฐานรูป

โดยเหตุปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ เหตุที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น และ
กฏัตตารูป โดยเหตุปัจจัย

[๑๒๒] สวิตกกสริจารธรรม เป็นปัจจัยแก่สวิตกกจิวิจามัตตธรรม และอวิตกก-

* อริจารธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม เป็นปัจจัยแก่วิตก และจิตตสมุฏฐานรูป โดย
เหตุปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ เหตุที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม เป็นปัจจัยแก่วิตก และกฏัตตารูป
โดยเหตุปัจจัย

[๑๒๓] สวิตกกสริจารธรรม เป็นปัจจัยแก่สวิตกกสริจารธรรม และอวิตกก-

* วิจามัตตธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้นและวิตก โดยเหตุ-

* ปัจจัย ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ เหตุที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น และ
วิตก โดยเหตุปัจจัย

[๑๒๔] สวิตกกสริจารธรรม เป็นปัจจัยแก่สวิตกกสริจารธรรม และอวิตกก-

* อริจารธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น วิตก และจิตตสมุ-

* ฐานรูป โดยเหตุปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ เหตุที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น วิตก
และกฏัตตารูป โดยเหตุปัจจัย

[๑๒๕] อวิตกกจิวิจามัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกกจิวิจามัตตธรรม โดยเหตุ-

* ปัจจัย

คือ เหตุที่เป็นอวิตกกจิวิจามัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น โดยเหตุปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ เหตุที่เป็นอวิตกกจิวิจามัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น โดย
เหตุปัจจัย

[๑๒๖] อวิตกกจิวิจามัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกกอริจารธรรม โดยเหตุ-

* ปัจจัย

คือ เหตุที่เป็นอวิตกกจิวิจามัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่วิจาร และจิตตสมุฏฐานรูป โดย
เหตุปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ เหตุที่เป็นอวิตกกจิวิจามัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่วิจาร และกฏัตตารูป
โดยเหตุปัจจัย

[๑๒๗] อวิตกกจิวิจามัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกกจิวิจามัตตธรรม และ
อวิตกกอริจารธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุที่เป็นอวิตกกจิวิจามัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น วิจาร และจิตต-

* สมุฏฐานรูป โดยเหตุปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ เหตุที่เป็นอวิตกกจิวิจามัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น วิจาร
และกฏัตตารูป โดยเหตุปัจจัย

[๑๒๘] อวิตกกอริจารธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกกอริจารธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุที่เป็นอวิตกกอริจารธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูป
โดยเหตุปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ เหตุที่เป็นอวิตกกอริจารธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น และ
กฏัตตารูป โดยเหตุปัจจัย

[๑๒๙] สวิตกกสริจารธรรม เป็นปัจจัยแก่สวิตกกสริจารธรรม โดยอารัมมณ-

* ปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำโบสถกรรม แล้วพิจารณากุศลกรรมนั้น
พิจารณากุศลกรรมที่ตนสั่งสมไว้ในก่อน ออกจากฌาน ที่มีวิตก วิจาร ฯลฯ ออกจากมรรค ฯลฯ
ออกจากผล พิจารณาผล

พระอริยะทั้งหลาย พิจารณาภิเลสที่ละแล้ว พิจารณาภิเลสที่ข่มได้แล้ว รู้ภิเลสที่เคย
เกิดแล้วในกาลก่อน พิจารณาเห็นขั้นที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง
เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อมเพิลิดเพลินยัง เพราะปรารภขั้นนั้น มีราคะ โทมนัส
เกิดขึ้น เพราะปรารภขั้นที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม ขั้นที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม เกิดขึ้น

[๑๓๐] สวิตกกสริจารธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกกจิวิจามัตตธรรม โดยอารัมมณ-

* ปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำโบสถกรรม แล้วพิจารณากุศลกรรมนั้น
เพราะปรารภกุศลกรรมนั้น วิตก เกิดขึ้น พิจารณากุศลกรรมที่ตนได้สั่งสมไว้ในก่อน ออกจาก

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกกร์ ภาค ๒
ฉานที่มีวิตก วิจารณ์ ฯลฯ ออกจากมรรค ฯลฯ ออกจากผล พิจารณาผล เพราะปรารภกุศลนั้น
วิตก เกิดขึ้น

พระอริยะทั้งหลาย พิจารณาภิเลสที่ตนละแล้ว พิจารณาภิเลสที่ตนชมไว้ได้แล้ว รู้กิเลส
ที่เคยเกิดแล้วในก่อน พิจารณาเห็นขั้นที่เป็นสวิตกกสวิจารณ์ โดยความเป็นของไม่เที่ยง
เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพลินยัง เพราะปรารภขั้นนั้น วิตก เกิดขึ้น
เพราะปรารภขั้นที่เป็นสวิตกกสวิจารณ์ วิตก เกิดขึ้น

[๑๓๑] สวิตกกสวิจารณ์ เป็นปัจจัยแก่อวิตกกวิจารณ์ โดยอาร์มมณ-

*ปัจจัย

คือ บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยจิต มีวิตก มีวิจารณ์ โดย
เจโตปริยญาณ

ขั้นที่เป็นสวิตกกสวิจารณ์ เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ แก่ปุพเพนิวาสานุสสติ-

*ญาณ แก่ยถากัมมปุคญาณ แก่อนาคตังสญาณ โดยอาร์มมณปัจจัย

เพราะปรารภขั้นที่เป็นสวิตกกสวิจารณ์ ขั้นที่เป็นอวิตกกวิจารณ์ เกิดขึ้น

[๑๓๒] สวิตกกสวิจารณ์ เป็นปัจจัยแก่อวิตกกวิจารณ์ และอวิตกกวิจารณ์-

*มัตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรม แล้วพิจารณาอุทกกรรมนั้น
เพราะปรารภอุทกกรรมนั้น ขั้นที่เป็นสวิตกกสวิจารณ์ และวิตก เกิดขึ้น พิจารณาอุทกกรรม
ที่ตนสั่งสมไว้ในก่อน ออกจากฉาน ที่มีวิตก มีวิจารณ์ ฯลฯ ออกจากมรรค ฯลฯ ออกจากผล
พิจารณาผล เพราะปรารภกุศลนั้น ขั้นที่เป็นสวิตกกสวิจารณ์ และวิตก เกิดขึ้น

พระอริยะทั้งหลาย พิจารณาภิเลสที่ตนละแล้ว พิจารณาภิเลสที่ตนชมไว้ได้แล้ว รู้กิเลส
ที่เคยเกิดแล้วในก่อน พิจารณาเห็นขั้นที่เป็นสวิตกกสวิจารณ์ โดยความเป็นของไม่เที่ยง
เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพลินยัง เพราะปรารภขั้นนั้น ขั้นที่เป็น
สวิตกกวิจารณ์ เกิดขึ้น

เพราะปรารภขั้นที่เป็นสวิตกกสวิจารณ์ ขั้นที่เป็นสวิตกกสวิจารณ์ และวิตก
เกิดขึ้น

[๑๓๓] อวิตกกวิจารณ์มัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกกวิจารณ์มัตตธรรม โดย
อาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลออกจากฉาน ที่เป็นอวิตกกวิจารณ์มัตตธรรม ฯลฯ ออกจากมรรค ออกจากผล
พิจารณาผล เพราะปรารภฉานเป็นต้นนั้น วิตก เกิดขึ้น พิจารณาเห็นขั้นที่เป็นอวิตกกวิจารณ์-

*มัตตธรรม และวิตก โดยความเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อม
เพิลิตเพลินยัง เพราะปรารภขั้นนั้น วิตก เกิดขึ้น

เพราะปรารภขั้นที่เป็นอวิตกกวิจารณ์มัตตธรรม และวิตก เกิดขึ้น

[๑๓๔] อวิตกกวิจารณ์มัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกกวิจารณ์ โดยอาร์มมณ-

*ปัจจัย

คือ บุคคลออกจากฉาน ที่เป็นอวิตกกวิจารณ์มัตตธรรม ฯลฯ ออกจากมรรค ฯลฯ
ออกจากผล พิจารณาผล เพราะปรารภฉานเป็นต้น ขั้นที่เป็นสวิตกกสวิจารณ์ เกิดขึ้น
พิจารณาเห็นขั้นที่เป็นอวิตกกวิจารณ์มัตตธรรม และวิตก โดยความเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์
เป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพลินยัง เพราะปรารภขั้นนั้น มีราคะ ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น
เพราะปรารภขั้นที่เป็นอวิตกกวิจารณ์มัตตธรรม และวิตก ขั้นที่เป็นสวิตกกวิจารณ์-

*ธรรม เกิดขึ้น ฯลฯ

[๑๓๕] อวิตกกวิจารณ์มัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกกวิจารณ์ โดยอาร์มมณ-

*ปัจจัย

คือ บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยจิต ไม่มีวิตก มีเพียงวิจารณ์ โดย
เจโตปริยญาณ

ขั้นที่เป็นอวิตกกวิจารณ์มัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ แก่ปุพเพนิวาสานุส-

*สติญาณ แก่ยถากัมมปุคญาณ แก่อนาคตังสญาณ โดยอาร์มมณปัจจัย

เพราะปรารภขั้นที่เป็นอวิตกกวิจารณ์มัตตธรรม และวิตก ขั้นที่เป็นอวิตกกวิจารณ์
เกิดขึ้น

[๑๓๖] อวิตกกวิจารณ์มัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกกวิจารณ์ และอวิตกก-

*วิจารณ์มัตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลออกจากฉาน ไม่มีวิตก มีเพียงวิจารณ์ ฯลฯ ออกจากมรรค ออกจากผล
พิจารณาผล เพราะปรารภฉานเป็นต้นนั้น ขั้นที่เป็นสวิตกกสวิจารณ์ และวิตก เกิดขึ้น
บุคคลพิจารณาเห็นขั้นที่เป็นสวิตกกสวิจารณ์ และวิตก โดยความเป็นของไม่เที่ยง
เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพลินยัง เพราะปรารภขั้นนั้น ขั้นที่เป็น
สวิตกกสวิจารณ์ และวิตก เกิดขึ้น

เพราะปรารภขั้นที่เป็นอวิตกกวิจารณ์มัตตธรรม และวิตก ขั้นที่เป็นสวิตกกสวิจารณ์

และวิตก เกิดขึ้น

[๑๓๓] อวิตกกถาจริยธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกกถาจริยธรรม โดยอาร์มมณ-

*ปัจจัย

คือ นิพพาน เป็นปัจจัยแก่มรรค แก่ผล ที่เป็นอวิตกกถาจริยธรรมและวิจารณ์ โดย อาร์มมณปัจจัย

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพโสตราต รุจิตรของบุคคลผู้มีความพร้อม เปรียงด้วยจิต ไม่มีวิตก ไม่มีวิจารณ์ ด้วยเจโตปริยญาณ

อากาสนัญญาตนะ เป็นปัจจัยแก่วิญาณัญญาตนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

อากิญจัญญาตนะ เป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญาตนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญาณ ฯลฯ

โณภูมัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญาณ โดยอาร์มมณปัจจัย

ขั้นที่เป็นอวิตกกถาจริยธรรม เป็นปัจจัยแก่อธิริยญาณ แก่เจโตปริยญาณ แก่ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ตาทิสมุคคญาณ แก่อนาคตังสญาณ โดยอาร์มมณปัจจัย

เพราะปรารภขั้นที่เป็นอวิตกกถาจริยธรรม และวิจารณ์ ขั้นที่เป็นอวิตกกถาจริยธรรม เกิดขึ้น

[๑๓๔] อวิตกกถาจริยธรรม เป็นปัจจัยแก่สวิตกกถาจริยธรรม โดยอาร์มมณ-

*ปัจจัย

คือ พระอริยะทั้งหลาย ออกจากภวน ไม่มีวิตก ไม่มีวิจารณ์แล้ว ฯลฯ ออกจากมรรค ฯลฯ ออกจากผล พิจารณาผล เพราะปรารภภวนเป็นต้น ขั้นที่เป็นสวิตกกถาจริยธรรม เกิดขึ้น

พระอริยะทั้งหลาย พิจารณานิพพาน นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่โฆทาน แก่มรรค ที่มีวิตก มีวิจารณ์ แก่ผล แก่อาวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

บุคคลพิจารณาเห็นซึ่งจักขุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพิลินยัง เพราะปรารภจักขุนั้น มีราคะ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลพิจารณาเห็นซึ่งโสตะ ฆานะ ชิวหา กาย รูป เสียง กลิ่น รส โณภูมัพพะ หทัยวัตถุ ขั้นที่เป็นอวิตกกถาจริยธรรม และวิจารณ์ โดยความเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็น อนัตตา ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพิลินยัง เพราะปรารภโสตะเป็นต้นนั้น มีราคะ โทมนัส เกิดขึ้น เพราะปรารภขั้นที่เป็นอวิตกกถาจริยธรรม และวิจารณ์ ขั้นที่เป็นสวิตกกถาจริยธรรม เกิดขึ้น ฯลฯ

[๑๓๕] อวิตกกถาจริยธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกกถาจริยมัตตธรรม โดยอาร์มมณ-

*ปัจจัย

คือ พระอริยะทั้งหลายออกจากภวน ไม่มีวิตก ไม่มีวิจารณ์ ฯลฯ ออกจากมรรค ฯลฯ ออกจากผล พิจารณาผล เพราะปรารภภวนเป็นต้นนั้น วิตกเกิดขึ้น

พระอริยะทั้งหลาย พิจารณานิพพาน นิพพาน เป็นปัจจัยแก่มรรค แก่ผลที่เป็น อวิตกกถาจริยมัตตธรรม และวิตก โดยอาร์มมณปัจจัย

บุคคลพิจารณาเห็นซึ่งจักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ ขั้นที่เป็นอวิตกกถาจริยธรรม และ วิจารณ์ โดยความเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพิลินยัง เพราะ ปรารภจักขุเป็นต้นนั้น วิตก เกิดขึ้น

เพราะปรารภขั้นที่เป็นอวิจารณ์ และวิจารณ์ วิตก เกิดขึ้น

[๑๔๐] อวิตกกถาจริยธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกกถาจริยมัตตธรรม และอวิตกกถาจริ-

*ธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ นิพพาน เป็นปัจจัยแก่มรรค แก่ผล ที่เป็นอวิตกกถาจริยมัตตธรรมและวิจารณ์ โดย อาร์มมณปัจจัย

[๑๔๑] อวิตกกถาจริยธรรม เป็นปัจจัยแก่สวิตกกถาจริยธรรม และอวิตกกถาจริ-

*มัตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ พระอริยะทั้งหลาย ออกจากภวน ไม่มีวิตก ไม่มีวิจารณ์ ฯลฯ ออกจากมรรค ฯลฯ ออกจากผล พิจารณาผล เพราะปรารภภวนเป็นต้น ขั้นที่เป็นสวิตกกถาจริยธรรม และวิตก เกิดขึ้น

พระอริยะทั้งหลาย พิจารณานิพพาน นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่โฆทาน และวิตก ฯลฯ แก่มรรค มีวิตก มีวิจารณ์ และวิตก แก่ผล มีวิตก มีวิจารณ์และวิตก แก่อาวชชนะ และวิตก โดยอาร์มมณปัจจัย

บุคคลพิจารณาเห็นซึ่งจักขุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตาเพราะ ปรารภจักขุนั้น ขั้นที่เป็นสวิตกกถาจริยธรรม และวิตก เกิดขึ้น

บุคคลพิจารณาเห็นซึ่งโสตะ ฯลฯ โณภูมัพพะ หทัยวัตถุ ฯลฯ ขั้นที่เป็น อวิตกกถาจริยธรรม และวิจารณ์ โดยความเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เพราะปรารภ โสตะเป็นต้นนั้น ขั้นที่เป็นสวิตกกถาจริยธรรม และวิตก เกิดขึ้น

[๑๔๒] อวิตกกถาจริยมัตตธรรม และอวิตกกถาจริยธรรม เป็นปัจจัยแก่สวิตกก-

*สวิตกจริยธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒
เพราะปรารภขันธที่เป็นอวิตกกิริยามัตตธรรม และวิจาร์ ขันธที่เป็นสวิตกกสิจาร์ธรรม
เกิดขึ้น

[๑๔๓] อวิตกกิริยามัตตธรรม และอวิตกกอวิจาร์ธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกก-
*วิจาร์มัตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ เพราะปรารภขันธที่เป็นอวิตกกิริยามัตตธรรมและวิจาร์ วิตก เกิดขึ้น

[๑๔๔] อวิตกกิริยามัตตธรรม และอวิตกกอวิจาร์ธรรมเป็นปัจจัยแก่อวิตกกิริจา-
*ธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ ขันธที่เป็นอวิตกกิริยามัตตธรรม และวิจาร์ เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ แก่
ปุปเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ถากัมมุปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ โดยอาร์มมณปัจจัย
เพราะปรารภขันธที่เป็นอวิตกกิริยามัตตธรรม และวิจาร์ ขันธที่เป็นอวิตกกอวิจาร์ธรรม
เกิดขึ้น

[๑๔๕] อวิตกกิริยามัตตธรรม และอวิตกกอวิจาร์ธรรม เป็นปัจจัยแก่สวิตกก-
*สิจาร์ธรรม และอวิตกกิริยามัตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ เพราะปรารภขันธที่เป็นอวิตกกิริยามัตตธรรม และวิจาร์ ขันธที่เป็นสวิตกกสิจาร์-

*ธรรมและวิตก เกิดขึ้น

[๑๔๖] สวิตกกสิจาร์ธรรม และอวิตกกิริยามัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สวิตกก-
*สิจาร์ธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

เพราะปรารภขันธที่เป็นสวิตกกสิจาร์ธรรม และวิตก ขันธที่เป็นสวิตกกสิจาร์ธรรม
เกิดขึ้น

[๑๔๗] สวิตกกสิจาร์ธรรม และอวิตกกิริยามัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกก-
*วิจาร์มัตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ เพราะปรารภขันธที่เป็นสวิตกกสิจาร์ธรรม และวิตก วิตก เกิดขึ้น

[๑๔๘] สวิตกกสิจาร์ธรรม และอวิตกกิริยามัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกก-
*อวิจาร์ธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ ขันธที่เป็นสวิตกกสิจาร์ธรรม และวิตก เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ แก่ปุปเพนิ-

*วานุสสติญาณ แก่ถากัมมุปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ โดยอาร์มมณปัจจัย

เพราะปรารภขันธที่เป็นสวิตกกสิจาร์ธรรม และวิตก ขันธที่เป็นอวิตกกอวิจาร์ธรรม
เกิดขึ้น

[๑๔๙] สวิตกกสิจาร์ธรรม และอวิตกกิริยามัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สวิตกก-
*สิจาร์ธรรม และอวิตกกิริยามัตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ เพราะปรารภขันธที่เป็นสวิตกกสิจาร์ธรรม และวิตก ขันธที่เป็นสวิตกกสิจาร์-

*ธรรมและวิตก เกิดขึ้น

[๑๕๐] สวิตกกสิจาร์ธรรม เป็นปัจจัยแก่สวิตกกสิจาร์ธรรม โดยอริปัตติปัจจัย
มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณาริปัตติ สหชาตาริปัตติ

ที่เป็น อาร์มมณาริปัตติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรมแล้ว
พิจารณาทุกขกรรมนั้น กระทำให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณาทุกขกรรมที่ตนสั่งสมดีแล้ว
ในก่อน กระทำให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นออกจากมาน มวิตก มวิจาร์ ฯลฯ ออกจากมรรค
พิจารณาผล ฯลฯ ออกจากผล พิจารณาผล กระทำให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ย่อมยินดี
ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง ซึ่งขันธที่เป็นสวิตกกสิจาร์ธรรม กระทำให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น
เพราะกระทำขันธนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น มีราคะ ธิฏฐิ เกิดขึ้น

ที่เป็น สหชาตาริปัตติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นสวิตกกสิจาร์ธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัมปยุตตขันธ โดยอริปัตติปัจจัย

[๑๕๑] สวิตกกสิจาร์ธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกกิริยามัตตธรรม โดยอริปัตติ-
*ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณาริปัตติ สหชาตาริปัตติ

ที่เป็น อาร์มมณาริปัตติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรม
แล้วพิจารณาทุกขกรรมนั้น กระทำให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะกระทำทุกขกรรมนั้นให้
เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น วิตก เกิดขึ้น

บุคคลพิจารณาทุกขกรรมที่ตนสั่งสมไว้ดีแล้วในก่อน กระทำให้เป็นอารมณ์อย่างหนัก
แน่น ออกจากมาน มวิตก มวิจาร์ ฯลฯ กระทำให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ออกจากมรรค
ฯลฯ ออกจากผล พิจารณาผล กระทำให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะกระทำมานเป็นต้น
นั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น วิตก เกิดขึ้น

บุคคลยินดี เพลิดเพลินยิ่ง ซึ่งขันธที่เป็นสวิตกกสิจาร์ธรรมกระทำให้เป็นอารมณ์
อย่างหนักแน่น เพราะกระทำขันธนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น วิตก เกิดขึ้น

ที่เป็น สหชาตาริปัตติ ได้แก่ อริปัตติที่เป็นวิจาร์ เป็นปัจจัยแก่วิตก โดยอริปัตติปัจจัย

[๑๕๒] สวิตกกสิจาร์ธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกกอวิจาร์ธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปติธรรมที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม เป็น
ปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป โดยอริปติปัจจัย

[๑๕๓] สวิตกกสริจารธรรม เป็นปัจจัยแก่สวิตกกสริจารธรรม และอวิตกกกจิ-

* ธรรม โดยอริปติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปติธรรมที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม เป็น
ปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ และจิตตสมุฏฐานรูป โดยอริปติปัจจัย

[๑๕๔] สวิตกกสริจารธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกกกจิ-

* ธรรม โดยอริปติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปติธรรมที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม
เป็นปัจจัยแก่วิตก และจิตตสมุฏฐานรูป โดยอริปติปัจจัย

[๑๕๕] สวิตกกสริจารธรรม เป็นปัจจัยแก่สวิตกกสริจารธรรม และอวิตกกกจิ-

* ธรรม โดยอริปติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาริบัติ สหชาตาริบัติ

ที่เป็น อารัมมณาริบัติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรม
แล้วพิจารณาอุทกกรรมนั้นกระทำให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะกระทำอุทกกรรมนั้นให้เป็น
อารมณ์อย่างหนักแน่น ขันธที่เป็นสวิตกกสริจารธรรมและวิตก เกิดขึ้น

บุคคลพิจารณาอุทกกรรมที่ตนสั่งสมไว้ดีแล้วในก่อน กระทำให้เป็นอารมณ์อย่างหนัก
แน่น ออกจากมาน มีวิตก มีวิจาร์ ฯลฯ ออกจากมรรค ฯลฯ ออกจากผล พิจารณาผล
กระทำให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะกระทำมานเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น
ขันธที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม และวิตก เกิดขึ้น

บุคคลย่อมยินดี ย่อมผลิตเพิลิน ซึ่งขันธที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม กระทำให้เป็น
อารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะกระทำขันธนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ขันธที่เป็นสวิตกก-

* สริจารธรรม และวิตก เกิดขึ้น

ที่เป็น สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปติธรรมที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัมปยุตตขันธ และวิตก โดยอริปติปัจจัย

[๑๕๖] สวิตกกสริจารธรรม เป็นปัจจัยแก่สวิตกกสริจารธรรม อวิตกกกจิ-

* ธรรม และอวิตกกกจิ-

มี อย่างเดียว คือ สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปติธรรมที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม
เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ และวิตก และจิตตสมุฏฐานรูป โดยอริปติปัจจัย

[๑๕๗] อวิตกกกจิ-

* ธรรม โดยอริปติ-

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาริบัติ สหชาตาริบัติ

ที่เป็น อารัมมณาริบัติ ได้แก่บุคคล ออกจากมาน ไม่มีวิตก มีเพียงวิจาร์ ฯลฯ
ออกจากมรรค ฯลฯ ออกจากผล พิจารณาผล กระทำให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะกระทำ
มานนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น วิตก เกิดขึ้น

บุคคลย่อมยินดี ย่อมผลิตเพิลินยิ่ง ซึ่งขันธที่เป็นสวิตกกสริจารธรรมและวิตก กระ
ทำให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น วิตก เกิดขึ้น

ที่เป็น สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปติธรรมที่เป็นอวิตกกกจิ-

[๑๕๘] อวิตกกกจิ-

* ธรรม โดยอริปติ-

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณาริบัติ ได้แก่ บุคคลออกจากมาน ไม่มีวิตก มีเพียงวิจาร์
ฯลฯ ออกจากมรรค ฯลฯ ออกจากผล พิจารณาผล กระทำให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น
เพราะกระทำมานเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ขันธที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม เกิดขึ้น

บุคคลย่อมยินดี ย่อมผลิตเพิลินยิ่ง ซึ่งขันธที่เป็นอวิตกกกจิ-

[๑๕๙] อวิตกกกจิ-

* ธรรม โดยอริปติ-

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปติธรรมที่เป็นอวิตกกกจิ-

[๑๖๐] อวิตกกกจิ-

* ธรรม โดยอริปติ-

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปติธรรมที่เป็นอวิตกกกจิ-

[๑๖๑] อวิตกกกจิ-

อปาหารป โดยสหชาติปัจจัย

คือ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตต เป็นปัจจัยแก่ขันธที่เป็นสวิตกกสววิจารณ์ โดย

[๒๑๓] อวตักกวิจารณ์ธรรม เป็นปัจจัยแก่อวตักกวิจารณ์มัตตธรรม โดยสหชาติ-

คือ วิจารณ์ เป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่เป็นอรรถกถาวิจารณ์มาตรฐาน โดยสหชาติปัจจัย

ในปฏิสันธิชณะ วิจาร เป็นปัจจัยแก่ขันธ ที่เป็นอวิตกกิจจามัตตธรรม โดยสหชาติ-

ในปฏิสนธิ์ขณะ หนัยวตัถ เป็นป้งจ้ยแก้งันธุ์ที่เป็นอวตัถกวจารมัตถรรรม โดย

ในปฏิสนธิธนะ หทัยวัตถ เป็นปัจจัยแก่วัตถ โดยสหชาติปัจจัย

[๒๓๔] อวตักกอวิจารณ์ธรรม เป็นปัจจัยแก่อวตักกวิจารณ์ธรรม และอวตักก-

คือ วิจารณ์ เป็นปัจจัยแก่นักรู้ที่เป็นอรรถกถาวิจารณ์มาตรฐาน และจิตตสมภพวิจารณ์ โดย

ในปฐิสนธิษณะ วิจารณ์ปัจจัยแก้ัชนัร่ ที่เป็นอวัตกกวิจารณ์ัตตรรรม และกัฏตารป

ในปณิธานนี้ หทัยวัด เป็นปัจจัยแก่นักรู้ ที่เป็นอภิศักการมัตตธรรม และวิจารณ์

[๒๑๕] อุตสาหกรรมการบริการ เป็นปัจจัยแก่อุตสาหกรรม และการบริการ

คือ ในปฏิกิริยาระยะ หทัยวัตถ เป็นปัจจัยแก่ขันธ ที่เป็นสวัตักกสวการ และวัตก โดย

[๒๑๖] สวิตกกสวิจารณ์ธรรม และอวิตกกอวิจารณ์ธรรม เป็นปัจจัยแก่สวิตกก-

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้นร ๑ ที่เป็นสวิตกกสวจารธรรม และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัย

[๒๑๓] สัตว์ตกสววิจารณ์ธรรม และอิตักกอวิจารณ์ธรรม เป็นปัจจัยแก่อิตักกวิจารณ์

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้นร้งทั้งหลายที่เป็นสวตักกสวิจารธรรม และหทัยวัตต เป็น

[๒๔๘] สวิตกกสวจารธรรม และอิตกกวจารธรรม เป็ปปัจจยแกอิตกก-

คือ ขั้นที่เป็นสวิตกกังวลารธรรม และมหากตรปั้งหลาย เป็นปัจจัยแก้จิตตสมก-

ในปฏิสันธิชนะ ชั้นร์ที่เป็นสวิตกกสวิจารณ์ธรรม และมหากตรปทั้งหลาย เป็นปัจจัย

[๒๑๙] สวิตกกสิการธรรม และอวิตกกสิการธรรม เป็นปัจจัยแก่สวิตกก-

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้นร ๑ ที่เป็นสวิตกกสวจารธรรม และหทัยวัตถเป็นปัจจัยแก่

[๒๒๐] อุตสาหกรรมการเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม เป็นปัจจัยเกื้อหนุน

คือ ในปฏิกิริยาระยะ วิกฤต และหทัยวิกฤต เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่เป็นสวิตกก-

[๒๒๑] อดิทัตกวิจาร์มัตตธรรม และอดิทัตกกวิจาร์ธรรม เป็ยัจฉัยแก่อิทัตก-

คือ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นอภิปรัชญาและอภิปรัชญา และวิจารณ์ เป็นปัจจัยแก่ชั้นที่ ๓ ชั้นที่ ๒

ในปฏิสันธิขณะ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นอภิปฏิกวการมัตตรธรรม และวการเป็นปฏิจจแก้ขันที่ ๓

ะหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขั้นที่ ๓ โดยสหชาติปัจจัย

[๒๒๒] อวตักกวิจาร์มัตตธรรม และอวตักกอวิจาร์ธรรม เป็นปัจจัยแก่อวตักก-

คือ ชั้นร้งทั้งหลายที่เป็นอวัตกกวีการมัตตรกรรม และวิจารณ์ เป็นปัจจัยแก้จิตตสมภฐาน -

5

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

*** ปลายจ้วย**

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม เป็นปัจจัยแก้หทัยวัตถุ
โดยอัญญมัญญปัจจัย

[๒๓๒] สวิตกกสวิจารณ์ธรรม เป็นปัจจัยแก่สวิตกกสวิจารณ์ธรรม และอวิตกก-

*** อภิปรายธรรม โดยอรรถมณีนวรัตน์**

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นสวิตกกังสวิจาธรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้นที่ ๓ และ
หทัยวัตถุ โดยอัญญมัญญปัจจัย ชั้นที่ ๒ เป็นปัจจัยแก่ชั้นที่ ๒ และหทัยวัตถุ โดยอัญญมัญญ-

* ឫទ្យ

[๒๓๓] สวิตกกสววิจารณ์ เป็นปัจจัยแก่อัตกวิจารณ์ัตตรม และอัติก-

*** อภิปรายธรรม โดยอรรถมัทธมนปัจจุ**

คือ ในปฏิสนธิขณะ ขั้นทั้งหลายที่เป็นสวิตกกสวจารธรรม เป็นปัจจัยแก่วิตก และ
หทัยวัตถ โดยอัมณมัญญปัจจัย

[๒๓๔] สวัสดิ์กสิการธรรม เป็นปัจจัยแก่สวัสดิ์กสิการธรรม และอิตก-

***วิจารณ์วรรณกรรม โดยอรรถกฤษณ์**

คือ ชั้นร ๑ ที่เป็นสวิตกกังสวิจการธรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้นร ๓ และวิตก โดยอัญญ-

* มัณณปัจจัย ชั้นร ๒ เป็นปัจจัยแก่ชั้นร ๒ และวิตก โดยอณณมัณณปัจจัย ในปฏิสนธิฐานะ ฯลฯ

[๒๓๕] สวิตกกสวิจารธรรม เป็นปัจจัยแก่สวิตกกสวิจารธรรม และอวิตกก-

*** วิจารณ์ ต.ธรรม และอวิต ก.วิจารณ์ โดยอรรถมนต์ ใจจัย**

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นสวิตกกังสวิจาธรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้นที่ ๓ และ
 วิตก และหทัยวัตถุ โดยอัญมณัมณปัจจัย ชั้นที่ ๒ เป็นปัจจัยแก่ชั้นที่ ๒ และวิตก และหทัย-

* วัตถุดิบ โดยอรรถกถาอธิบาย

[๒๓๖] อวิตกกวิจารณ์ัตตรรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกกวิจารณ์ัตตรรรม โดย

อรรถกถา

คือ ชั้นร ๑ ที่เป็นอวัตถกวิจารณ์ัตถธรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้นร ๓ โดยอัญญมัญญ-

*ปัจจัย ชั้นที่ ๒ เป็นปัจจัยแก่ชั้นที่ ๒ โดยอรรถมัตถปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๒๓๓] อวตักกวิจารณ์ัตถธรรม เป็นปัจจัยแก่วัตถกกสวิจารณ์ธรรม โดยอัญญ-

* ឆ្លើយតបប្រជុំ

คือ วิตก เป็นปัจจัยแก่ชนทั้งหลายที่เป็นสวิตกกสวิจารธรรม โดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ ในปฏิสนธิภาวะ

[๒๓๘] อวตักกวิจารณ์ัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อวตักกวิจารณ์ธรรม โดยอัมภ-

* ឆ្នាំប្រចាំ

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอวัตถกวิการมัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่วิการ โดยอณนํณ-

* ปลายจ้วย

ในปฏิสนธิ์ขณะ ขั้นทั้งหลายที่เป็นอิตกกิจารมัตตรรรม เป็นปัจจัยแก้วการ
และหทัยัตต โดยอัญญมัญญปัจจัย

ในปฏิสนธิธนะ วิตก เป็นปัจจัยเกื้อหนุนวิัตถ โดยอัญญมัญญปัจจัย

[๒๓๙] อวตักกวิจารณ์ัตถธรรม เป็นปัจจัยแก่วัตถกสวิการธรรม และอวตักก-

*** อภิปรายธรรม โดยอรรถมณีนันท์**

คือ ในปภิสนธิขณะ วิตก เป็นปัจจัยแก่นัรทั้งหลายที่เป็นสวิตกกสวิจารณ์

และหทัยวັถถ โดยอรรถมณณปัจจย

[๒๔๐] อธิการิการมัตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่อธิการิการมัตตรธรรม และอธิการ-

*** อภิหารธรรม โดยอัมมมัลลปจจย**

คือ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นนิติกรรมกรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้นที่ ๓ และพิจารณา โดย
อรรถกถาปัจจัย ชั้นที่ ๒ เป็นปัจจัยแก่ชั้นที่ ๒ และพิจารณา โดยอรรถกถาปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นร ๑ ที่เป็นอวักกวิจารณ์ัตตรรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้นร ๓ และวิจารณ์

และท้ายที่สุด โดยอัญมณีนุญปัจฉิม ชั้นที่ ๒ เป็นปัจฉิมแก่ชั้นที่ ๒ และวิจารณ์ และท้ายที่สุด โดยอัญมณีนุญปัจฉิม

[๒๔๑] อวิตกกวจารธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกกวจารธรรม โดยอัญญมัญญ-

*** ปลายจ้วย**

คือ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นอวัตถกพิจารณาธรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้นที่ ๓ โดยอรรถมัตถกปัจจัย

ชั้น ๒ เป็นปัจจัยแก่ชั้น ๒ โดยอรรถมัตถปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ ชั้น ๑ ที่เป็นอัตรากอวิจารณ์ เป็นปัจจัยแก่ชั้น ๓ และหทัย-

*วัตถุ โดยอัญมณัมัญญปัจจัย ชั้น ๒ เป็นปัจจัยแก่ชั้น ๒ และหทัยวัตถุ โดยอัญมณัมัญญปัจจัย
ชั้นทั้งหลายเป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลาย วิจารณ์ปัจจัยแก่
หทัยวัตถุ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่วิจารณ์ มหาทตฺต ๑ เป็นปัจจัยแก่มหาทตฺต ๓ พหิริรูป ฯลฯ
อาหารสมภฏาณรูป ฯลฯ อตสมภฏาณรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขมสัตว์ทั้งหลาย มหาทตฺต ๑ ฯลฯ

ปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๒๖๕] สวิตกกสริจารธรรม และอวิตกกกสริจารธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกก-

* อริจารธรรม โดยนิสสยปัจจัย

คือ ชันธ์ที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม และมहाกุตรูปทั้งหลาย เป็นปัจจัยแกจิตตสมุฏฐาน-

* ฐานรูปทั้งหลาย โดยนิสสยปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๒๖๖] สวิตกกสริจารธรรม และอวิตกกกสริจารธรรม เป็นปัจจัยแกสวิตกก-

* สริจารธรรม และอวิตกกกสริจารมัตตธรรม โดยนิสสยปัจจัย

คือ ชันธ์ ๑ ที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชันธ์ ๓ และ
วิตก โดยนิสสยปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๒๖๗] อวิตกกกสริจารมัตตธรรม และอวิตกกกสริจารธรรม เป็นปัจจัยแกสวิตกก-

* สริจารธรรม โดยนิสสยปัจจัย

คือ วิตก และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชันธ์ทั้งหลายที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม ใน
ปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๒๖๘] อวิตกกกสริจารมัตตธรรม และอวิตกกกสริจารธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกก-

* ริจารมัตตธรรม โดยนิสสยปัจจัย

คือ ชันธ์ ๑ ที่เป็นอวิตกกกสริจารมัตตธรรม และริจาร เป็นปัจจัยแก่ชันธ์ ๓ ชันธ์ ๑
ที่เป็นอวิตกกกสริจารมัตตธรรม และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชันธ์ ๓ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๒๖๙] อวิตกกกสริจารมัตตธรรม และอวิตกกกสริจารธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกก-

* อริจารธรรม โดยนิสสยปัจจัย

คือ ชันธ์ทั้งหลายที่เป็นอวิตกกกสริจารมัตตธรรม และริจาร เป็นปัจจัยแกจิตตสมุฏฐาน-

* รูปทั้งหลาย โดยนิสสยปัจจัย ชันธ์ที่เป็นอวิตกกกสริจารมัตตธรรม และมहाกุตรูปทั้งหลาย เป็น
ปัจจัยแกจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย วิตก และมहाกุตรูปทั้งหลาย เป็นปัจจัยแกจิตตสมุฏฐานรูป
ทั้งหลาย ชันธ์ทั้งหลายที่เป็นอวิตกกกสริจารมัตตธรรม และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแกริจาร โดย
นิสสยปัจจัย ปฏิสนธิขณะทั้งหลาย มี ๔ นัย ฯลฯ

[๒๗๐] อวิตกกกสริจารมัตตธรรม และอวิตกกกสริจารธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกก-

* ริจารมัตตธรรม และอวิตกกกสริจารธรรม โดยนิสสยปัจจัย

คือ ชันธ์ ๑ ที่เป็นอวิตกกกสริจารมัตตธรรม และริจาร เป็นปัจจัยแก่ชันธ์ ๓ และ
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยนิสสยปัจจัย ชันธ์ ๒ และริจาร เป็นปัจจัยแก่ชันธ์ ๒ และ
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยนิสสยปัจจัย ชันธ์ ๑ ที่เป็นอวิตกกกสริจารมัตตธรรม และหทัยวัตถุ
เป็นปัจจัยแก่ชันธ์ ๓ และริจาร ชันธ์ ๒ และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชันธ์ ๒ และริจาร โดย
นิสสยปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๒๗๑] สวิตกกสริจารธรรม และอวิตกกกสริจารมัตตธรรม เป็นปัจจัยแกสวิตกก-

* สริจารธรรม ฯลฯ

เป็นปัจจัยแก่อวิตกกกสริจารธรรม ฯลฯ

เป็นปัจจัยแกสวิตกกสริจารธรรม และอวิตกกกสริจารธรรม ฯลฯ มี ๓ นัย

[๒๗๒] สวิตกกสริจารธรรม อวิตกกกสริจารมัตตธรรม และอวิตกกกสริจารธรรม

เป็นปัจจัยแกสวิตกกสริจารธรรม ฯลฯ

เป็นปัจจัยแก่อวิตกกกสริจารธรรม โดยนิสสยปัจจัย

วาระทั้ง ๒ พึงให้พิสดาร

[๒๗๓] สวิตกกสริจารธรรม เป็นปัจจัยแกสวิตกกสริจารธรรม โดยอุปนิสสย-

* ปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม
แล้วให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรม ยังฉณาทิที่เป็นสวิตกกสริจารธรรมให้เกิดขึ้น
ยังวิปัสสนาให้เกิดขึ้น มรรค ฯลฯ ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น ก่อมานะ ถือทิฏฐิ

บุคคลเข้าไปอาศัยศีลที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม ฯลฯ สุตะ จาคะ ปัญญา รากะ โทสะ
โมหะ มานะ ทิฏฐิ ฯลฯ ความปรารถนาแล้ว ให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรม
ยังฉณาทิที่เป็นสวิตกกสริจารธรรมให้เกิดขึ้น ยังวิปัสสนาให้เกิดขึ้น มรรค ฯลฯ สมาบัติ ฯลฯ
ฆ่าสัตว์ ทำลายสงฆ์

ศรัทธาที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม ฯลฯ ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา รากะ โทสะ โมหะ
มานะ ทิฏฐิ ฯลฯ ความปรารถนา เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม แก่ศีล สุตะ
จาคะ ปัญญา รากะ โทสะ โมหะ มานะ ทิฏฐิ ความปรารถนา โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๒๗๔] สวิตกกสริจารธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกกกสริจารมัตตธรรม โดยอุปนิสสย-

* ปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาที่เป็นสวิตกกสริจารธรรม

ให้เกิดขึ้น

[๒๘๑] อวตักกวิจารณ์ัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อวตักกวิจารณ์ัตตธรรม และอวตักก-

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรปนิสสยะ ปกตปนิสสยะ

[๒๘๒] อวตักกวิจาร์มัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ สวตักกสวิจาร์ธรรม และอวตักก-

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณปนิสสยะ อนันตรปนิสสยะ ปกตปนิสสยะ

[๒๘๓] อวตักกอวชาธธรรม เป็นปัจจัยแก่อวตักกอวชาธธรรม โดยอุปนิสสย-

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณปนิสสยะ อนันตรปนิสสยะ ปกตปนิสสยะ

[๒๘๔] อวตักกวิจารณ์ธรรม เป็นปัจจัยแก่วัตถกวิจารณ์ธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณปนิสสยะ อนันตรปนิสสยะ ปกตปนิสสยะ

ศรัทธาที่เป็นอวัติกกกิจารธรรม ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นสวิตกก-

[๒๘๕] อวตักกอวิจารณ์ธรรม เป็นปัจจัยแก่อวตักกวิจารณ์มัตตธรรม โดยอุปนิสสย-

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณปนิสสยะ อนันตรปนิสสยะ ปกตปนิสสยะ

ศรัทธาที่เป็นอวัตกกวิจารณ์ธรรม ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นอวัตกก-

[๒๘๖] อรรถกถาอรรถกถารัตนคัมภีร์ เป็นปัจจัยแก่อรรถกถารัตนคัมภีร์ และอรรถก-

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณปนิสสยะ อนันตรปนิสสยะ ปกตปนิสสยะ

[๒๘๓] อวตักกอวิจารณ์ธรรม เป็นปัจจัยแก่สวตักกสวิจารย์ธรรม และอวตักก-

Page 41

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปรกณ ภาค ๒
ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ศรัทธาที่เป็นสวิตักกสัจจธรรม ฯลฯ คือ สุตตะ
จากะ ปัญญา ฯลฯ ความปรารถนา และวิตก เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นอวิตักกัจจามัตตธรรม
แก่ศีล สุตตะ จากะ ปัญญา และวิจาร์โดยอุปนิสสยะปัจจัย

[๒๙๓] สวิตักกสัจจธรรม และอวิตักกัจจามัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สวิตักก-

*สัจจธรรม และอวิตักกัจจามัตตธรรม โดยอุปนิสสยะปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ศรัทธาที่เป็นสวิตักกสัจจธรรม ฯลฯ คือ สุตตะ
จากะ ปัญญา รากะ โหสะ โมหะ มานะ ทิฏฐิ ความปรารถนา ฯลฯ และวิตก เป็นปัจจัย
แก่ศรัทธาที่เป็นสวิตักกสัจจธรรม ฯลฯ แก่ความปรารถนา และวิตก โดยอุปนิสสยะปัจจัย

[๒๙๔] อวิตักกอิจจธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตักกอิจจธรรม โดยปรุชาต-

*ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปรุชาต วัตถุปรุชาต

ที่เป็น อารัมมณปรุชาต ได้แก่บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพ-

*โสตรธาตุ

รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาน โภภูตูปพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาน
โดยปรุชาตปัจจัย

ที่เป็น วัตถุปรุชาต ได้แก่จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาน กายายตนะ เป็น
ปัจจัยแก่กายวิญญาน หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลาย ที่เป็นอวิตักกอิจจธรรม และวิจาร์
โดยปรุชาตปัจจัย

[๒๙๕] อวิตักกอิจจธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตักกสัจจธรรม โดยปรุชาต-

*ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปรุชาต วัตถุปรุชาต

ที่เป็น อารัมมณปรุชาต ได้แก่ บุคคลพิจารณาเห็นจักขุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง
โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ฯลฯ

โภภูตูปพะ ฯลฯ บุคคลพิจารณาเห็นหทัยวัตถุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็น
ทุกข์ โดยความเป็นอนัตตาแล้ว ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพิลินยัง เพราะปรารภจักขุเป็นต้น
นั้น รากะเกิดขึ้น โทมนัสเกิดขึ้น

ที่เป็น วัตถุปรุชาต ได้แก่หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลาย ที่เป็น
สวิตักกสัจจธรรม โดยปรุชาตปัจจัย

[๓๐๐] อวิตักกอิจจธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตักกัจจามัตตธรรม โดยปรุชาต-

*ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปรุชาต วัตถุปรุชาต

ที่เป็น อารัมมณปรุชาต ได้แก่ บุคคลพิจารณาเห็นจักขุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง
โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตาแล้ว ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพิลินยัง เพราะปรารภจักขุ
นั้น วิตกเกิดขึ้น ฯลฯ

บุคคลพิจารณาเห็นหทัยวัตถุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็น
อนัตตาแล้ว ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพิลินยัง เพราะปรารภหทัยวัตถุ นั้น วิตก เกิดขึ้น

ที่เป็น วัตถุปรุชาต ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นอวิตักกัจจ-

*มัตตธรรม และวิตก โดยปรุชาตปัจจัย

[๓๐๑] อวิตักกอิจจธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตักกัจจามัตตธรรม และอวิตักก-

*วิจาร์ธรรม โดยปรุชาตปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ วัตถุปรุชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็น
อวิตักกัจจามัตตธรรม และวิจาร์ โดยปรุชาตปัจจัย

[๓๐๒] อวิตักกอิจจธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตักกสัจจธรรม และอวิตักกัจจ-

*มัตตธรรม โดยปรุชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปรุชาต วัตถุปรุชาต

ที่เป็น อารัมมณปรุชาต ได้แก่ บุคคลพิจารณาเห็นจักขุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง
โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตาแล้ว ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพิลินยัง เพราะปรารภจักขุ
นั้น ขันธทั้งหลายที่เป็นสวิตักกสัจจธรรม และวิตกเกิดขึ้น

โสตะ ฯลฯ ชานะ ขิพา กาย รูป เสียง กลิ่น รส โภภูตูปพะ ฯลฯ บุคคล
พิจารณาเห็นหทัยวัตถุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตาแล้ว
ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพิลินยัง เพราะปรารภโสตะเป็นต้นนั้น ขันธทั้งหลายที่เป็นสวิตักกสัจจ-

*ธรรม และวิตก เกิดขึ้น

ที่เป็น วัตถุปรุชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นสวิตักกสัจจ-

*ธรรม และวิตก โดยปรุชาตปัจจัย

[๓๐๓] สวิตักกสัจจธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตักกอิจจธรรม โดยปัจจนาต-

[๓๘๙] อวตักกอวิจารณ์ธรรม เป็นปัจจัยแก่อวตักกวิจารณ์ธรรม โดยสัมปตต-

ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

สัมปตตปัจจัย ชันร์ ๒ และวิจารณ์ เป็นปัจจัยแก่ชันร์ ๒ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

*ปัจจัย ชั้นร ๒ และวิตก ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ที่เกิดก่อน โดยวิปพยตตปัจจัย

ปัจจัยภายนอกนี้ ที่เกิดก่อน โดยวิปทยตปัจจัย

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ในปฏิสนธิภาวะ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็น

ปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๔๐๖] อวิตกกิริยามัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกกิริยารธรรม โดยอตฺถิปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจจชาติ

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอวิตกกิริยามัตตธรรม และวิตก เป็นปัจจัย

แกจิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย โดยอตฺถิปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอวิตกกิริยามัตตธรรม และวิตก เป็นปัจจัยแก่

กฏัตตารูปทั้งหลาย โดยอตฺถิปัจจัย

ที่เป็น ปัจจชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอวิตกกิริยามัตตธรรม และวิตก เป็น

ปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยอตฺถิปัจจัย

อวิตกกิริยามัตตมูลกะ มีหัวข้อปัจจัย ๕ เหมือนกับ สหชาติปัจจัย

[๔๐๗] อวิตกกิริยามัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกกิริยารธรรม โดยอตฺถิปัจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปัจจชาติ อาหาร อินทริย

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ชั้น ๑ ที่เป็นอวิตกกิริยารธรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้น ๓ และ

จิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย โดยอตฺถิปัจจัย ชั้น ๒ ฯลฯ วิจารณ์ เป็นปัจจัยแกจิตตสมภูฐานรูป

ทั้งหลาย โดยอตฺถิปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ ชั้น ๑ ที่เป็นอวิตกกิริยารธรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้น ๓ และกฏัตตา-

*รูปทั้งหลาย โดยอตฺถิปัจจัย ชั้นทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ โดยอตฺถิปัจจัย หทัยวัตถุ เป็น

ปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลาย โดยอตฺถิปัจจัย วิจารณ์ เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ โดยอตฺถิปัจจัย หทัยวัตถุ

เป็นปัจจัยแกวิจารณ์ โดยอตฺถิปัจจัย มหาภูตรูป ๑ เป็นปัจจัยแกมหาภูตรูป ๓ โดยอตฺถิปัจจัย

มหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นปัจจัยแกจิตตสมภูฐานรูป และกฏัตตารูปทั้งหลายที่เป็นอุปาทารูป

โดยอตฺถิปัจจัย พาหिरูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ

ส่วนพวกอสนฺนิยสัตว์ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ เป็นปัจจัยแกมหาภูตรูป ๓ มหาภูตรูป

ทั้งหลาย เป็นปัจจัยแกกฏัตตารูปทั้งหลายที่เป็นอุปาทารูป โดยอตฺถิปัจจัย

ที่เป็น ปุเรชาติ ได้แก่ บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ

รูปายตนะ เป็นปัจจัยแกจักขุวิญญาน โภภูตูปายตนะ เป็นปัจจัยแกกายวิญญาน

โดยอตฺถิปัจจัย จักขายตนะ เป็นปัจจัยแกจักขุวิญญาน กายายตนะ เป็นปัจจัยแกกายวิญญาน

โดยอตฺถิปัจจัย หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นอวิจยารธรรม และวิจารณ์ โดยอตฺถิ-

*ปัจจัย

ที่เป็น ปัจจชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอวิตกกิริยารธรรม และวิจารณ์ เป็นปัจจัย

แก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยอตฺถิปัจจัย กวฬิงการาหาร เป็นปัจจัยแก่กายนี้ โดยอตฺถิปัจจัย รูป-

*ชีรดินทริย เป็นปัจจัยแกกฏัตตารูปทั้งหลาย โดยอตฺถิปัจจัย

[๔๐๘] อวิตกกิริยารธรรม เป็นปัจจัยแกสวิตกกสิจยารธรรม โดยอตฺถิปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็น

สวิตกกสิจยารธรรม โดยอตฺถิปัจจัย

ที่เป็น ปุเรชาติ ได้แก่ บุคคลพิจารณาเห็นจักขุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความ

เป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพิลินยั้ง เพราะปรารภจักขุนั้น รากะเกิดขึ้น

โหมนัสเกิดขึ้น

รูป ฯลฯ เสียง กลิ่น รส โภภูตูปะ ฯลฯ บุคคลพิจารณาเห็นหทัยวัตถุ โดยความ

เป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ฯลฯ โหมนัสเกิดขึ้น

หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นสวิตกกสิจยารธรรม โดยอตฺถิปัจจัย

[๔๐๙] อวิตกกิริยารธรรม เป็นปัจจัยแกอวิตกกิริยามัตตธรรม โดยอตฺถิปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ วิจารณ์ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นอวิตกกิริยามัตต-

*ธรรม โดยอตฺถิปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ วิจารณ์ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นอวิตกกิริยามัตตธรรม โดย

อตฺถิปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นอวิตกกิริยามัตตธรรม

และวิตก โดยอตฺถิปัจจัย

ที่เป็น ปุเรชาติ ได้แก่ บุคคลพิจารณาเห็นจักขุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดย

ความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพิลินยั้ง เพราะปรารภจักขุนั้น วิตก

เกิดขึ้น

โสตะ ฯลฯ ฆานะ ชิวหา กาย รูป เสียง กลิ่น รส โภภูตูปะ ฯลฯ บุคคลพิจารณา

เห็นหทัยวัตถุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ย่อมยินดี

ย่อมเพิลิตเพิลินยั้ง เพราะปรารภโสตะเป็นต้นนั้น วิตกเกิดขึ้น

หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นอวิตกกิริยามัตตธรรม และวิตก โดย

***อวิจารณ์ธรรม โดยอรรถิปัจจัจ**

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปเรชาติ

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ วิจารณ์ เป็นปัจจัยแก่ขั้นที่เป็นอรรถกถาวิจารณ์มัตถธรรม และ

จิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย โดยอัติปัจจย

ในปฏิสนธิขณะ วิจารณ์ เป็นปัจจัยแก้ชนธ์ที่เป็นอวิตกกวิจารณ์มัตตรธรรม และกฏัตตา-

* รูปทั้งหลาย โดยอัติปจจัย

ในปฏิสนธิ์ขณะ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก้นั้นทั้งหลายที่เป็นอวิตักกจิราภัตตธรรม โดยอตฺถปิปัจจัย

ที่เป็น ประชาต ได้แก่ หทัยวัตต เป็นปัจจัยแก่นรทั้งหลายที่เป็นอวิตกกวิจามัตต-

***ธรรม และวิจารณ์ โดยอรรถิปัจจย**

[๔๑๑] อวิตกกวจารธรรม เป็นปัจจัยแก่สวิตกกสวจารธรรม และอวิตกวจาร-

*มัตตธรรม โดยอรรถิปัจจย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปเรชาติ

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็น

สวิตกกสวิจารณ์ธรรม และวิตก โดยอัติปจจัย

ที่เป็น ประชาต ได้แก่ บคคลพิจรณาเห็นจกขุ โดยความเป็นของไมเทียง โดย
ความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ยอมยินดี ย่อมเปลิดเพลินยิ่ง เพราะปรารกจักขุนั้น
ขันธทั้งหลายที่เป็นสวิตกกถสวิการธรรม และวิตก เกิดขึ้น

โสตะ ฯลฯ ชานะ ชิวหา กาย ฯลฯ บุคคลพิจารณาเห็นหทัยวัตถุ โดยความเป็น
ของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อมเพิลิดเพิลินยัง เพราะ
ปรารถโสตะเป็นต้นนั้น ชันรทั้งหลายที่เป็นสวิตกกถาจารธรรม และวิตก โดยอติปิปัจจย

[๔๑๒] สวิตกกสวิจารณ์ธรรม และอวิตกกอวิจารณ์ธรรม เป็นปัจจัยแก่สวิตกก-

*** สวิจารณ์ธรรม โดยอรรถิปัจจัจ**

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปเรชาติ

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นสวิตกกังสวิจรรรรม และหทัยวัตถ เป็นปัจฉัยแก่

ชั้น ๓ โดยอัติปิจัย ชั้น ๒ และหทัยวัตถ เป็นปิจัยแกชั้น ๒ โดยอัติปิจัย

ในปฏิสนธิขณะ ชั้น ๑ ที่เป็นสวิตกกสวิจารณ์ธรรม และหทัยวัต เป็นปัจจัยแก่

ชั้น ๓ โดยอรรถิปัจฉัย ชั้น ๒ และหทัยวัตถ เป็นปัจฉัยแก่ชั้น ๒ โดยอรรถิปัจฉัย

[๔๓๓] สวิตักกสวิจารธรรม และอวิตักกสวิจารธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตักก-

***วิจารณ์วรรณกรรม โดยอรรถิปัจจย**

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปะเรชาติ

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ชันร์ทั้งหลายที่เป็นสวิตกกสวจารธรรม และหทัยวัตถ

เป็นปัจจัยเกื้อหนุน โดยอ้อม

ในปฏิสนธิขณะ ขั้นทั้งหลายที่เป็นสวิตกกสจิจารธรรม และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่
จิต โดยอัติปปัจจัย

[๔๑๔] สวิตกกสวิจารณ์ธรรม และอวิตกกอวิจารณ์ธรรม เป็นปัจจัยแก่อวิตกก-

* อภิธานศัพท์ โดยอรรถาธิบาย

มี ๔ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉาชาติ อาหาร อินทรีย์

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ชันธุ์ที่เป็นสวิตกกสวิจารณ์ธรรม และมหากตรปั้งหลย

เป็นปัจจัยเกื้อจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอัติปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ ขั้นที่เป็นสวิตกกสวิจารณ์ธรรม และมหากตรปทั้งหลย เป็นปัจจัย

แก้กฎบัตรทั้งหลาย โดยอรรถิปัจจย

ที่เป็น ปัจฉาชาต ได้แก่ ชนทั้งหลายที่เป็นสวิตกกสวิจารธรรม และกาวฬิงการาหาร
เป็นปัจฉัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยอัติถิปัจฉัย

ที่เป็น ปัจจชาติ ได้แก่ ชนทั้งหลายที่เป็นสวีกกสวิจารธรรม และรูปชีวิตินทรีย์
เป็นปัจจัยแก่ภัตตารปทั้งหลาย โดยอัติปัจจัย

[๔๑๕] สวัสดิ์กนกสววิจารณ์ และอวิศักดิ์กนกสววิจารณ์ เป็นปัจจัยแก่สวัสดิ์ก-

*** สวิจารณ์ธรรม และอรรถกถาวิจารณ์มัตตธรรม โดยอรรถปิณฑย์**

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปเรชาติ

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นสวิตกกสวิจารณ์ และหทัยวัด เป็น

ปัจจัยแก๊ซคาร์บอน ๓ และวิตก โดยอัติปัจจัย ขันธ ๒ และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก๊ซคาร์บอน ๒ และ วิตก โดยอัติปัจจัย ในปฏิกสนธิขณะ ฯลฯ

[๔๑๖] อวิตกกวจารมัตตธรรม และอวิตกกวจารธรรม เป็นปัจจัยแก่สวิตก-

* สวิจารณ์ธรรม โดยอรรถกัจจาย

[illegible]

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปภรณ ภาค ๒
แก้จิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย โดยอัติปฏิปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นสวิตักกสัจจธรรม และวิตก เป็นปัจจัยแก้
กฏัตตารูปทั้งหลาย โดยอัติปฏิปัจจัย

ที่เป็น ปัจฉาชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นสวิตักกสัจจธรรม และวิตก เป็น
ปัจจัยแก้กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยอัติปฏิปัจจัย

[๔๒๒] สวิตักกสัจจธรรม และอวิตักกสัจจธรรม เป็นปัจจัยแก้สวิตักก-

*สัจจธรรม และอวิตักกสัจจธรรม โดยอัติปฏิปัจจัย

คือ ชั้น ๑ ที่เป็นสวิตักกสัจจธรรม และวิตก เป็นปัจจัยแก้ชั้น ๓ และ
จิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย โดยอัติปฏิปัจจัย ชั้น ๒ และวิตก เป็นปัจจัยแก้ ชั้น ๒ ใน
ปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๔๒๓] สวิตักกสัจจธรรม อวิตักกสัจจธรรม และอวิตักกสัจจธรรม
เป็นปัจจัยแก้สวิตักกสัจจธรรม โดยอัติปฏิปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ชั้น ๑ ที่เป็นสวิตักกสัจจธรรม วิตก และหทัยวัตถุ
เป็นปัจจัยแก้ชั้น ๓ โดยอัติปฏิปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๔๒๔] สวิตักกสัจจธรรม อวิตักกสัจจธรรม และอวิตักกสัจจธรรม
เป็นปัจจัยแก้อวิตักกสัจจธรรม โดยอัติปฏิปัจจัย

มี ๔ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉาชาติ อาหาร อินทรีย์

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นสวิตักกสัจจธรรม วิตก และมหาภูตรูป
ทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก้จิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย โดยอัติปฏิปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นสวิตักกสัจจธรรม วิตก และ
กาวฬิงการหาราหาร เป็นปัจจัยแก้กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยอัติปฏิปัจจัย

ที่เป็น ปัจฉาชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นสวิตักกสัจจธรรม วิตก และรูป
ชีวิตินทรีย์ เป็นปัจจัยแก้กฏัตตารูปทั้งหลาย โดยอัติปฏิปัจจัย

[๔๒๕] สวิตักกสัจจธรรม เป็นปัจจัยแก้สวิตักกสัจจธรรม โดยอัติปฏิปัจจัย ฯลฯ
เป็นปัจจัยโดยวิคตปัจจัย

นัตติปัจจัย วิคตปัจจัย เหมือนกับ อนันตรปัจจัย

อวิคตปัจจัย เหมือนกับ อัติปฏิปัจจัย

[๔๒๖] ในเหตุปัจจัย มีวาระ ๑๑

ในอารัมมณปัจจัย	มี "	๒๑
ในอริปัตติปัจจัย	มี "	๒๓
ในอนันตรปัจจัย	มี "	๒๕
ในสมนันตรปัจจัย	มี "	๒๕
ในสหชาติปัจจัย	มี "	๓๐
ในอัญญมัญญปัจจัย	มี "	๒๘
ในนิสสยปัจจัย	มี "	๓๐
ในอุปนิสสยปัจจัย	มี "	๒๕
ในปุเรชาติปัจจัย	มี "	๕
ในปัจฉาชาติปัจจัย	มี "	๕
ในอาเสวนปัจจัย	มี "	๒๑
ในกัมมปัจจัย	มี "	๑๑
ในวิปากปัจจัย	มี "	๒๑
ในอาหารปัจจัย	มี "	๑๑
ในอินทรีย์ปัจจัย	มี "	๑๑
ในฌานปัจจัย	มี "	๒๑
ในมัคคปัจจัย	มีวาระ ๑๖	
ในสัมปยุตตปัจจัย	มี "	๑๑
ในวิปยุตตปัจจัย	มี "	๙
ในอัติปฏิปัจจัย	มี "	๓๐
ในนัตติปัจจัย	มี "	๒๕
ในวิคตปัจจัย	มี "	๒๕
ในอวิคตปัจจัย	มี "	๓๐

ปัจจัยสงเคราะห์ เหมือนกับ กุสลัตติกะ นั้นเทียว การนับปัญหาว่า ผู้มีปัญญา
พึงกระทำอย่างนี้

อนโลม จบ

[๔๒๗] สวิตักกสัจจธรรม เป็นปัจจัยแก้สวิตักกสัจจธรรม โดยอารัมมณ-

*ปัจจัย เป็นปัจจัย โดยสหชาตปัจจัย เป็นปัจจัย โดยอุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัย โดยกัมมปัจจัย

*ปัจจัย เป็นปัจจัย โดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัย โดยอุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัย โดยกัมมปัจจัย

*ปัจจัย เป็นปัจจัย โดยสหภาพปัจจัย เป็นปัจจัย โดยอุปนิสัยปัจจัย เป็นปัจจัย โดยปัจจัยชาติปัจจัย เป็นปัจจัย โดยกัมมปัจจัย

มี ๔ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉาชาติ อาหาร อินทริย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัญฐานปกรณ์ ภาค ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทรีย์ปัจจัย	มี "	๓๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย	มี "	๓๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌักปัจจัย	มี "	๓๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย	มี "	๒๙
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย	มี "	๒๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ธตติปัจจัย	มี "	๒๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่เนตติปัจจัย	มี "	๓๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย	มี "	๓๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย	มี "	๒๗

ผู้มีปัญญา เมื่อจะนับปัจจัยนี้ะ พึงนับตามบทเหล่านี้

ปัจจัยนี้ะ จบ

[๔๖๓] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีวาระ ๑๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ธัมมปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๑๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๑๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๑๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัญญาปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ขณิสสปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๑๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่เปรชาตปัจจัย	กับ ๗๗	
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาตปัจจัย	กับเหตุปัจจัย	
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย	กับ ๗๗	
ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย	กับ ๗๗	
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย	กับ ๗๗	
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย	กับ ๗๗	
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทรีย์ปัจจัย	กับ ๗๗	
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย	กับ ๗๗	
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌักปัจจัย	กับ ๗๗ มีวาระ	

๑๑ ทั้งหมด

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย	กับ ๗๗ มีวาระ ๓	
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่เนตติปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๑๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๑๑

การนับอนุโลมปัจจัยนี้ะ พึงนับโดยเหตุนี้

อนุโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๔๖๔] ในอารัมมณปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๒๑

ในธัมมปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๒๓
ในอนันตรปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๒๕
ในสมนันตรปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๒๕
ในสหชาตปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๓๐
ในสัญญาปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๒๘
ในนิสสปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๓๐
ในอุปนิสสปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๒๕
ในเปรชาตปัจจัย	กับ ๗๗ มีวาระ ๕	
ในปัจฉาตปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๕
ในอาเสวนปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๒๑
ในกัมมปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๑๑
ในวิปากปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๒๑
ในอาหารปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๑๑
ในอินทรีย์ปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๑๑
ในฌานปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๒๑
ในฌักปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๑๖
ในสัมปยุตตปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๑๑
ในวิปปยุตตปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๙
ในธตติปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย	๗๗ มี "	๓๐
ในเนตติปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๒๕
ในวิคตปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๒๕

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกกรม ภาค ๒
ที่เป็นปิติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม ชั้นที่ ๑ อาศัยชั้นที่ ๒

เหตุปัจจัย จบ .

[๔๖๙] ปิติสหคตธรรม อาศัยปิติสหคตธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจจัย
เพราะอริปัตติปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ไม่มี

เพราะ อนันตรปัจจัย เพราะ สมันตรปัจจัย เพราะ สหชาติปัจจัย เพราะ อัญญ-

*มัญญปัจจัย เพราะนิสสยปัจจัย เพราะ อุปนิสสยปัจจัย เพราะ ปุเรชาติปัจจัย ในปุเรชาติ-

*ปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ไม่มี

เพราะ อาเสวนปัจจัย ในอาเสวนปัจจัย วิบาก ไม่มี

เพราะ กัมมปัจจัย เพราะวิปากปัจจัย เพราะ อาหารปัจจัย ฯลฯ เพราะ อินทริย-

*ปัจจัย เพราะ ฌานปัจจัย เพราะ มัคคปัจจัย เพราะ สัมปยุตตปัจจัย เพราะ วิปยุตตปัจจัย

เพราะ อตถิปัจจัย เพราะ นัตถิปัจจัย เพราะ วิคตปัจจัย เพราะ อวิคตปัจจัย

มาติกา จบ .

[๔๗๐] ในเหตุปัจจัย มีวาระ ๑๐

ในอาร์มมณปัจจัย	มี "	๑๐
ในอริปัตติปัจจัย	มี "	๑๐
ในอนันตรปัจจัย	มี "	๑๐
ในสมันตรปัจจัย	มี "	๑๐
ในสหชาติปัจจัย	มี "	๑๐
ในอัญญมัญญปัจจัย	มี "	๑๐
ในนิสสยปัจจัย	มี "	๑๐
ในอุปนิสสยปัจจัย	มี "	๑๐
ในปุเรชาติปัจจัย	มีวาระ	๑๐
ในอาเสวนปัจจัย	มี "	๑๐
ในกัมมปัจจัย	มี "	๑๐
ในวิปากปัจจัย	มี "	๑๐
ในอาหารปัจจัย	มี "	๑๐
ในอินทริยปัจจัย	มี "	๑๐
ในฌานปัจจัย	มี "	๑๐
ในมัคคปัจจัย	มี "	๑๐
ในสัมปยุตตปัจจัย	มี "	๑๐
ในวิปยุตตปัจจัย	มี "	๑๐
ในอตถิปัจจัย	มี "	๑๐
ในนัตถิปัจจัย	มี "	๑๐
ในวิคตปัจจัย	มี "	๑๐
ในอวิคตปัจจัย	มีวาระ ๑๐ ทั้งหมด	

การนับอนุโลม ฟังนับอย่างนี้

อนุโลม จบ .

[๔๗๑] ปิติสหคตธรรม อาศัยปิติสหคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นปิติสหคตธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ชั้นที่ ๒ อาศัยชั้นที่ ๒

สุขสหคตธรรม อาศัยปิติสหคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ ที่เป็นสุขสหคตธรรม อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นปิติสหคตธรรม ซึ่งเป็น
เหตุกะ ชั้นที่ ๒ อาศัยชั้นที่ ๒

ปิติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม อาศัยปิติสหคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ
เหตุปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ ที่เป็นปิติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นปิติ-

*สหคตธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ชั้นที่ ๒ อาศัยชั้นที่ ๒

[๔๗๒] สุขสหคตธรรม อาศัยสุขสหคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๒ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นสุขสหคตธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ชั้นที่ ๑ อาศัยชั้นที่ ๒

ปิติสหคตธรรม อาศัยสุขสหคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ ที่เป็นปิติสหคตธรรม อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นสุขสหคตธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ
ชั้นที่ ๒ อาศัยชั้นที่ ๒

ปิติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม อาศัยสุขสหคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ
เหตุปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๒ ที่เป็นปิติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นสุข-

*สหคตธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ชั้นที่ ๑ อาศัยชั้นที่ ๒

[๔๗๓] อุเบกขาสหคตธรรม อาศัยอุเบกขาสหคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ

เหตุปัจจัย

คือ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอุเบกขาสหคตธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ขันธ์ ๑ อาศัย
ขันธ์ ๒

ในเหตุกปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอุเบกขาสหคตธรรม ขันธ์ ๑
อาศัยขันธ์ ๒

โมหะ ที่สหนตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหนตด้วยอุทธีจะ อาศัยขันธ์ทั้งหลาย ที่สหนต
ด้วยวิจิกิจฉา ที่สหนตด้วยอุทธีจะ

[๔๓๔] ปีติสหคตธรรม อาศัยปีติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ์ ๓ ที่เป็นปีติสหคตธรรม อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นปีติสหคตธรรม และสุข-

*สหคตธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒

สุขสหคตธรรม อาศัยปีติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ

เหตุปัจจัย

คือ ขันธ์ ๒ ที่เป็นสุขสหคตธรรม อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นปีติสหคตธรรม และสุข-

*สหคตธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ขันธ์ ๑ อาศัยขันธ์ ๒

ปีติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม อาศัยปีติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม
เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ์ ๒ ที่เป็นปีติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นปีติ-

*สหคตธรรม และสุขสหคตธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ขันธ์ ๑ อาศัยขันธ์ ๒

[๔๓๕] ปีติสหคตธรรม อาศัยปีติสหคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอริปัตติปัจจัย

ที่ไม่ใช่อริปัตติปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฟังใส่ให้เต็ม

ที่ไม่ใช่เพราะปุเรชาตปัจจัย ฟังกำหนดว่าในอรุณ และในปฏิสนธิขณะด้วย

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะปัจฉาชาตปัจจัย ไม่ใช่เพราะอาเสวนปัจจัย

ปีติสหคตธรรม อาศัยปีติสหคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นปีติสหคตธรรม อาศัยขันธ์ทั้งหลายที่เป็นปีติสหคตธรรม

สุขสหคตธรรม อาศัยปีติสหคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นสุขสหคตธรรม อาศัยขันธ์ทั้งหลายที่เป็นปีติสหคตธรรม

ห้าวข้อปัจจัย ๑๐ ฟังให้พิสดารโดยเหตุนี้

ปีติสหคตธรรม อาศัยปีติสหคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะวิปากปัจจัย ฯลฯ

ฟังใส่ให้เต็ม ปฏิสนธิ ไม่มี

[๔๓๖] สุขสหคตธรรม อาศัยสุขสหคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะฉานปัจจัย

คือ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๑ ที่สหนตด้วยกายวิญญาน ที่เป็นสุขสหคตธรรม ขันธ์ ๑
อาศัยขันธ์ ๒

[๔๓๗] อุเบกขาสหคตธรรม อาศัยอุเบกขาสหคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ
ฉานปัจจัย

คือ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๑ ที่สหนตด้วยจักขวิญญาน ขันธ์ ๑ อาศัยขันธ์ ๒

ไม่ใช่เพราะมคคปัจจัย เหมือนกับไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย โมหะ ไม่มี

ไม่ใช่เพราะวิปยตตปัจจัย ฟังใส่ให้เต็ม ต่อรูปปัญหาเท่านั้น

[๔๓๘] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๑๐

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อริปัตติปัจจัย มี " ๑๐

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มีวาระ ๑๐

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฉานปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคคปัจจัย มี " ๑๐

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยตตปัจจัย มี " ๑๐

ปัจจัยะ ฟังกระทำใหบริบูรณ์

ปัจจัยะ จบ .

[๔๓๙] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อริปัตติปัจจัย กับเหตุปัจจัย มีวาระ ๑๐

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑๐

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย กับ ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปรกณ ภาค ๒
ในปัจจัยที่ไม่ใช่รูปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑๐
อนโลมปัจจัยนี้ะ พึงนับโดยพิสดาร
อนโลมปัจจัยนี้ะ จบ .

[๔๘๐] ในอารัมมณปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๑๐

ในอนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑๐

ในสมนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑๐

ในสหชาติปัจจัย กับ ฯลฯ

ในอัญญมัญญปัจจัย กับ ฯลฯ

ในนิสสยปัจจัย กับ ฯลฯ

ในอุปนิสสยปัจจัย กับ ฯลฯ

ในปุเรชาติปัจจัย กับ ฯลฯ

ในอาเสวนปัจจัย กับ ฯลฯ

ในกัมมปัจจัย กับ ฯลฯ

ในวิปากปัจจัย กับ ฯลฯ

ในอาหารปัจจัย กับ ฯลฯ

ในอินทรีย์ปัจจัย กับ ฯลฯ

ในฉานปัจจัย กับ ฯลฯ มีวาระ ๑๐ ทั้งหมด

ในมัคคปัจจัย กับ ฯลฯ มีวาระ ๑

ในสัมปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑๐

ในวิรูปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ

ในอติปัจจัย กับ ฯลฯ

ในนัตติปัจจัย กับ ฯลฯ

ในวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ

ในอวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มีวาระ ๑๐ ทั้งหมด

ปัจจัยยานโลม จบ .

ปฏิจวาร จบ .

สหชาตวาทกัตติ ปัจจยวาทกัตติ นิสสยวาทกัตติ สังสัฏฐวาทกัตติ

สัมปยุตตวาทกัตติ เหมือนกับ ปฏิจวาร

ปัญหาวาร

[๔๘๑] ปิติสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปิติสหคตธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นปิติสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยเหตุ-

*ปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ เหตุทั้งหลายที่เป็นปิติสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

[๔๘๒] ปิติสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่สุขสหคตธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นปิติสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้นทั้งหลายที่เป็นสุขสหคตธรรม โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๔๘๓] ปิติสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปิติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นปิติสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้นทั้งหลายที่เป็นปิติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๔๘๔] สุขสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่สุขสหคตธรรม ฯลฯ

เป็นปัจจัยแก่ปิติสหคตธรรม ฯลฯ

เป็นปัจจัยแก่ปิติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม ฯลฯ

ในสุขมุละ มี ๓ นัย

[๔๘๕] อุเบกขาสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่อุเบกขาสหคตธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอุเบกขาสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๔๘๖] ปิติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปิติสหคตธรรม ฯลฯ

เป็นปัจจัยแก่สุขสหคตธรรม ฯลฯ

เป็นปัจจัยแก่ปิติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นปิติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตต-

*ชั้นทั้งหลายที่เป็นปิติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๔๘๗] ปิติสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปิติสหคตธรรม โดยอารัมมณปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรมด้วยจิตที่เป็นปิติสหคตธรรมแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒
และสุขสหคตธรรม เกิดขึ้น

[๔๙๒] อุเบกขาสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่อุเบกขาสหคตธรรม โดยอาร์มมณ-

*ปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรมด้วยจิตที่เป็นอุเบกขาสหคตธรรม
แล้วพิจารณาทุกขกรรมนั้นด้วยจิตที่เป็นอุเบกขาสหคตธรรม

บุคคลออกจากกามที่เป็นอุเบกขาสหคตธรรม ฯลฯ มรรค ฯลฯ ออกจากผลแล้ว

พิจารณาทุกขกรรมนั้นด้วยจิตที่เป็นอุเบกขาสหคตธรรม

พระอริยะทั้งหลาย พิจารณาภิเลสที่ละแล้วที่เป็นอุเบกขาสหคตธรรม พิจารณาภิเลสที่ขม
แล้ว รู้ซึ่งภิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน ด้วยจิตที่เป็นอุเบกขาสหคตธรรม

บุคคลพิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็นอุเบกขาสหคตธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง
โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ด้วยจิตที่เป็นอุเบกขาสหคตธรรม ย่อมยินดี ย่อม
ผลิตเพิลินยัง เพราะปรารภขั้นนั้น รากะที่เป็นอุเบกขาสหคตธรรม เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น
วิจิกิจฉา เกิดขึ้น อุทธัจจะ เกิดขึ้น

บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตที่เป็นอุเบกขาสหคตธรรม โดยเจโตปริยญาณ
อากาสาณูจายตนะ เป็นปัจจัยแก่วิณญาณูจายตนะ โดยอาร์มมณปัจจัย อากิญ-

*จัญญายตนะ เป็นปัจจัยแก่อนาสัญญานาสัญญายตนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

ขั้นทั้งหลายที่เป็นอุเบกขาสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่อหิริวิริยญาณ แก่เจโตปริยญาณ
แก่ปพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ธากัมมุปปายญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่อาวชชนะ โดย
อาร์มมณปัจจัย

เพราะปรารภขั้นทั้งหลายที่เป็นอุเบกขาสหคตธรรม ขั้นทั้งหลายที่เป็นอุเบกขา
สหคตธรรม เกิดขึ้น

[๔๙๓] อุเบกขาสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปีติสหคตธรรม ฯลฯ

เป็นปัจจัยแก่สุขสหคตธรรม ฯลฯ เป็นปัจจัยแก่ปีติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม
โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรมด้วยจิตที่เป็นอุเบกขาสหคตธรรม
แล้วพิจารณาทุกขกรรมนั้นด้วยจิตที่เป็นปีติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม

บุคคลออกจากกามที่เป็นอุเบกขาสหคตธรรม ออกจากมรรค ออกจากผลแล้ว พิจารณา
ทุกขกรรมนั้นด้วยจิตที่เป็นปีติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม

พระอริยะทั้งหลาย พิจารณาภิเลสที่ละแล้วที่เป็นอุเบกขาสหคตธรรม พิจารณาภิเลส
ที่ขมแล้ว รู้ซึ่งภิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน ด้วยที่เป็นปีติสหคตธรรม และสุข-

*สหคตธรรม

บุคคลพิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็นอุเบกขาสหคตธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง
โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ด้วยจิตที่เป็นปีติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม ย่อม
ยินดี ย่อมผลิตเพิลินยัง เพราะปรารภขั้นนั้น รากะที่เป็นปีติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม
เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

เพราะปรารภขั้นทั้งหลายที่เป็นปีติสหคตธรรม ขั้นทั้งหลายที่เป็นปีติสหคตธรรม
และสุขสหคตธรรม เกิดขึ้น

[๔๙๔] ปีติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปีติสหคตธรรม ฯลฯ

เป็นปัจจัยแก่สุขสหคตธรรม ฯลฯ

เป็นปัจจัยแก่อุเบกขาสหคตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรม ด้วยจิตที่เป็นปีติสหคตธรรม
และสุขสหคตธรรม

บุคคลพิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็นปีติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม โดยความ
เป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ด้วยจิตที่เป็นอุเบกขาสหคตธรรม
ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพิลินยัง เพราะปรารภขั้นนั้น รากะที่เป็นอุเบกขาสหคตธรรม เกิดขึ้น
ทิฏฐิ ฯลฯ วิจิกิจฉา ฯลฯ อุทธัจจะ เกิดขึ้น

บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตที่เป็นปีติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม
โดยเจโตปริยญาณ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นปีติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ
แก่ปพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ธากัมมุปปายญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่อาวชชนะ โดย
อาร์มมณปัจจัย

เพราะปรารภขั้นทั้งหลายที่เป็นปีติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม ขั้นทั้งหลาย
ที่เป็นอุเบกขาสหคตธรรม เกิดขึ้น

[๔๙๕] ปีติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปีติสหคตธรรม และ
สุขสหคตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย ฯลฯ

[๔๙๖] ปีติสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปีติสหคตธรรม โดยอธิปัตติปัจจัย

ที่เป็น สหชาติาธิปัตติ ได้แก่ อธิปัตติธรรมที่เป็นปิติสหคตธรรม และสขสหคตธรรม

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปการณ ภาค ๒

[๕๒๔] ปิติสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปิติสหคตธรรม โดยสมนันตรปัจจัย
เหมือนกับ อนันตรปัจจัย

[๕๒๕] ปิติสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปิติสหคตธรรม โดยสหชาตปัจจัย
คือ ชันธ ๑ ที่เป็นปิติสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ชันธ ๓ โดยสหชาตปัจจัย ชันธ ๒
เป็นปัจจัยแก่ชันธ ๒ โดยสหชาตปัจจัย
เหมือนกับ ปฏิจวาร

ในสหชาตปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๑๐

[๕๒๖] ปิติสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปิติสหคตธรรม โดยอัญญมัญญปัจจัย
เป็นปัจจัยโดยนิสสยปัจจัย

พึงกระทำหัวข้อปัจจัย ๑๐

[๕๒๗] ปิติสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปิติสหคตธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ขละ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาที่เป็นปิติสหคตธรรมแล้ว
ให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรม ยังฉานที่เป็นปิติสหคตธรรมให้เกิดขึ้น วิปัสสนา ขละ
มรรค ขละ ยังสมำบัติให้เกิดขึ้น กอमानะ ถือทัญญู ด้วยจิตที่เป็นปิติสหคตธรรม

บุคคลเข้าไปอาศัยศีลที่เป็นปิติสหคตธรรม ขละ สุตะ ขละ จาคะ ขละ ปัญญา แล้วให้
ทาน สมาทานศีล กอमानะ ถือทัญญู ด้วยจิตที่เป็นปิติสหคตธรรม

บุคคลเข้าไปอาศัยราคะที่เป็นปิติสหคตธรรม ขละ โมหะ มานะ ทัญญู ขละ ความ
ปรารถนาแล้ว ให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรม ยังฉานที่เป็นปิติสหคตธรรมให้เกิดขึ้น
ยังสมำบัติให้เกิดขึ้น ด้วยจิตที่เป็นปิติสหคตธรรม

บุคคลยอมถือนาฬิกาสองที่ผู้อื่นมิได้ให้ กล่าวเท็จ กล่าวส่อเสียด พูดเพ้อเจ้อ
ตัดช้อยย่องเบา ลอบขโมย ปลักทรัพย์ ปล้นบ้านหลังหนึ่ง ปล้นตามทาง ผิดกรรยาผู้อื่น มาคน
ในหมู่บ้าน มาคนในนิคม ด้วยจิตที่เป็นปิติสหคตธรรม

ศรัทธาที่เป็นปิติสหคตธรรม ขละ ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา ราคะ โมหะ มานะ
ทัญญู ขละ ความปรารถนา เป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ที่เป็นปิติสหคตธรรม แก่ศีล สุตะ จาคะ
ปัญญา ราคะ โมหะ มานะ ทัญญู แก่ความปรารถนา โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๕๒๘] ปิติสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่สุขสหคตธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ขละ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาที่เป็นปิติสหคตธรรม
แล้ว ให้ทาน ขละ ยังสมำบัติให้เกิดขึ้น กอमानะ ถือทัญญู ด้วยจิตที่เป็นสุขสหคตธรรม

บุคคลเข้าไปอาศัยศีลที่เป็นปิติสหคตธรรม ขละ สุตะ จาคะ ปัญญา ราคะ โมหะ
มานะ ทัญญู ขละ ความปรารถนาแล้ว ให้ทาน ขละ ยังสมำบัติให้เกิดขึ้น ด้วยจิตที่เป็น
สุขสหคตธรรม

บุคคลยอมถือนาฬิกาสองที่เจ้าของเขามีได้ให้ ขละ มาคนในนิคม ด้วยจิตที่เป็นสุข-

*สหคตธรรม

ศรัทธาที่เป็นปิติสหคตธรรม ขละ ความปรารถนา เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นสุข-

*สหคตธรรม แก่ความปรารถนา แก่กายวิญญูณที่เป็นสุขสหคตธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๕๒๙] ปิติสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่อุเบกขาสหคตธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ขละ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาที่เป็นปิติสหคตธรรม
แล้ว ให้ทาน ขละ ยังภิกขุญาให้เกิดขึ้น ยังสมำบัติให้เกิดขึ้น ขละ ถือทัญญู ด้วยจิตที่เป็น
อุเบกขาสหคตธรรม

บุคคลเข้าไปอาศัยศีลที่เป็นปิติสหคตธรรม ขละ ความปรารถนาแล้ว ให้ทาน ขละ
มาคนในนิคม ด้วยจิตที่เป็นอุเบกขาสหคตธรรม

ศรัทธาที่เป็นปิติสหคตธรรม ขละ ความปรารถนา เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นอุเบกขา-

*สหคตธรรม แก่ความปรารถนา โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๕๓๐] ปิติสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปิติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม โดย
อุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ขละ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาที่เป็นปิติสหคตธรรม
แล้ว ให้ทาน ขละ ถือทัญญู ด้วยจิตที่เป็นปิติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม

บุคคลเข้าไปอาศัยศีลที่เป็นปิติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม ความปรารถนา ขละ
แล้ว ให้ทาน ขละ มาคนในนิคม ด้วยจิตที่เป็นปิติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม

ศรัทธาที่เป็นปิติสหคตธรรม ขละ ความปรารถนา เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นปิติ-

*สหคตธรรม และสุขสหคตธรรม แก่ความปรารถนา โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๕๓๑] สุขสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่สุขสหคตธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
 ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาที่เป็นสุขสหคตธรรมแล้ว
 ทาน ฯลฯ ถือปฏิญญา ด้วยจิตที่เป็นสุขสหคตธรรม

[๕๓๒] สุขสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่อปปีติสหคตธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

บุคคลเข้าป่าวัวค้ำยศีลที่เป็นสุขสลดธรรม ฯลฯ ความปรารถนา ฯลฯ กายวิมูญาน
ที่เป็นสุขสลดธรรมแล้วให้ทาน ฯลฯ ฆ่าคนในนิคม ด้วยจิตที่เป็นปีติสลดธรรม
ศรัทธาที่เป็นสุขสลดธรรม ฯลฯ ความปรารถนา ฯลฯ กายวิมูญานที่เป็นสุขสลด-
* ธรรม เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นปีติสลดธรรม แก่ความปรารถนา โดยอุปนิสัยปัจจัย

บุคคลเข้าไปอาศัยคิดที่เป็นสหสหคตธรรม ฯลฯ ความปรารถนา ฯลฯ กายวิมูขณ
ที่เป็นสหสหคตธรรมแล้วให้ทาน ฯลฯ ฆ่าคนในนิคม ด้วยจิตที่เป็นอเบกขาสหคตธรรม
ศรัทธาที่เป็นสหสหคตธรรม ฯลฯ ความปรารถนา ฯลฯ กายวิมูขณที่เป็นสหสหค-
*ธรรม เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นอเบกขาสหคตธรรม แก่ความปรารถนา โดยอุปนิสสยปัจจัย

อุปนิสัยปัจจัย
มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสัยะ อนันตรูปนิสัยะ ปกตูปนิสัยะ
ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสัยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาที่เป็นสุขสหนคตธรรมแล้ว
ให้ทาน ฯลฯ ถือวิภูติ ด้วยจิตที่เป็นปีติสหนคตธรรม และสุขสหนคตธรรม
บุคคลเข้าไปอาศัยศีลที่เป็นสุขสหนคตธรรม ฯลฯ ความปรารภณา ฯลฯ กายวิมูญาน
ที่เป็นสุขสหนคตธรรมแล้วให้ทาน ฯลฯ ฆ่าคนในนิคม ด้วยจิตที่เป็นปีติสหนคตธรรม และ
สุขสหนคตธรรม
ศรัทธาที่เป็นสุขสหนคตธรรม ฯลฯ ความปรารภณา ฯลฯ กายวิมูญานที่เป็นสุขสหนค-
* ธรรม เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นปีติสหนคตธรรม และสุขสหนคตธรรม แก่ความปรารภณา โดย
อุปนิสัยปัจจัย

*** ឫទ្ធិ**

๓. วัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน
 ๓.๑ วัตถุประสงค์หลัก
 ๓.๒ วัตถุประสงค์รอง

บุคคลเข้าไปอาศัยคือที่เป็นอบกขาสหคตธรรม ฯลฯ ความปรารถนาแล้วให้ทาน ฯลฯ
 ฆ่าคนในนิคม ด้วยจิตที่เป็นปีติสหคตธรรม

[๕๓๗] อเบกขาสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่สขสหคตธรรม โดยอปนิสสยปัจจัย

Page 71

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกกรณ ภาค ๒

[๔๕๒] ปิติสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปิติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม โดย
กัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิด

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ เจตนาที่เป็นปิติสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ
ทั้งหลายที่เป็นปิติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม โดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ที่เป็น นานาชนิด ได้แก่ เจตนาที่เป็นปิติสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลาย
ที่เป็นปิติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม ซึ่งเป็นวิบาก โดยกัมมปัจจัย

[๔๕๓] สุขสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่สุขสหคตธรรม ฯลฯ

พึงดูการนับทั้ง ๔ แล้วกระทำไปตามนั้น

[๔๕๔] อุเบกขาสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่อุเบกขาสหคตธรรม โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิด

ฯลฯ เป็นปัจจัยแก่ปิติสหคตธรรม โดยกัมมปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ นานาชนิด

ฯลฯ เป็นปัจจัยแก่สุขสหคตธรรม โดยกัมมปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ นานาชนิด ได้แก่ เจตนาที่เป็นอุเบกขาสหคตธรรม ฯลฯ

ฯลฯ เป็นปัจจัยแก่ปิติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม โดยกัมมปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ นานาชนิด ได้แก่ เจตนาที่เป็นอุเบกขาสหคตธรรม ฯลฯ

ปิติสหคตธรรม และสุขสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปิติสหคตธรรม ฯลฯ

พึงกระทำทั้ง ๔ นี้

ผู้มีปัญญาพึงแจก ปิติสหคตธรรม

[๔๕๕] ปิติสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปิติสหคตธรรม โดยวิปากปัจจัย

คือ ขันธ ๑ ที่เป็นปิติสหคตธรรม ซึ่งเป็นวิบาก เป็นปัจจัยแก่ขันธ ๓ โดยวิปาก-

*ปัจจัย ขันธ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ ๒

ในปฏิสนธิขณะ ขันธ ๑ ที่เป็นปิติสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ขันธ ๓ ขันธ ๒ เป็น
ปัจจัยแก่ขันธ ๒ ฯลฯ

หัวข้อปัจจัยทั้ง ๑๐ พึงให้พิสดาร เหมือนกับ เหตุปัจจัยในปฏิจวาร

[๔๕๖] ปิติสหคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปิติสหคตธรรม โดยอาหารปัจจัย เป็นปัจจัย
โดยอินทริยปัจจัย เป็นปัจจัย โดยฉานปัจจัย เป็นปัจจัย โดยมคคปัจจัย เป็นปัจจัย

โดยสัมปยุตตปัจจัย เป็นปัจจัย โดยอตฺถิปัจจัย

หัวข้อปัจจัยทั้ง ๑๐ พึงให้พิสดาร

เป็นปัจจัย โดยนตฺถิปัจจัย เป็นปัจจัย โดยวิคตปัจจัย

นตฺถิปัจจัยกต วิคตปัจจัยกต เหมือนกับ อนันตรปัจจัย

เป็นปัจจัยโดย อวิคตปัจจัย

[๔๕๗] ในเหตุปัจจัย มีวาระ ๑๐

ในอาร์มมณปัจจัย	มี "	๑๖
ในอริปัตติปัจจัย	มี "	๑๖
ในอนันตรปัจจัย	มี "	๑๖
ในสมนันตรปัจจัย	มี "	๑๖
ในสหชาติปัจจัย	มี "	๑๐
ในอัญญมัญญปัจจัย	มี "	๑๐
ในนิสสยปัจจัย	มี "	๑๐
ในอุปนิสสยปัจจัย	มี "	๑๐
ในอาเสวนปัจจัย	มี "	๑๐
ในกัมมปัจจัย	มี "	๑๖
ในวิปากปัจจัย	มี "	๑๐

ในอาหารปัจจัย

ในอินทริยปัจจัย

ในฉานปัจจัย

ในมคคปัจจัย

ในสัมปยุตปัจจัย

ในอตฺถิปัจจัย มีวาระ ๑๐

ในนตฺถิปัจจัย มี " ๑๖

ในวิคตปัจจัย มี " ๑๖

ในอวิคตปัจจัย มี " ๑๐

ผู้มีปัญญาพึงนับคล้อยตาม กุสลัตติกอนุโลม

อนุโลม จบ .

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัญฐานปรกณ ภาค ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย	มี "	๑๖
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย	มี "	๑๖
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ธตติปัจจัย	มี "	๑๖
ในปัจจัยที่ไม่ใช่เนตติปัจจัย	มี "	๑๖
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย	มี "	๑๖
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย	มี "	๑๖

ผู้มีปัญญาพึงนับปัจจัยนี้ะ

ปัจจัยนี้ะ จบ .

[๔๓๕] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มีวาระ ๑๐

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ธตติปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๐
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๐
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๐
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๐
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๐
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจจุชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ มีวาระ ๑๐	
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๐
ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๐
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๐
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๐
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๐
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๐
ในปัจจัยที่ไม่ใช่มีคคปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๐
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๐
ในปัจจัยที่ไม่ใช่เนตติปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๐
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๐

ผู้มีปัญญาพึงนับอนุโลมปัจจัยนี้ะ

อนุโลมปัจจัยนี้ะ จบ .

[๔๓๖] ในอารัมมณปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย

	มีวาระ ๑๖	
ในธตติปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๖
ในอนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๖
ในสมนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๖
ในสหชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๐
ในอัญญมัญญปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๐
ในนิสสยปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๐
ในอุปนิสสยปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๖
ในอาเสวนปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๐
ในกัมมปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๖
ในวิปากปัจจัย	กับ ฯลฯ มีวาระ ๑๐	
ในอาหารปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๐
ในอินทริยปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๐
ในฌานปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๐
ในมีคคปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๐
ในสัมปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๐
ในธตติปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๐
ในเนตติปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๖
ในวิคตปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๖
ในอวิคตปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๐

ผู้มีปัญญาพึงนับปัจจัยนุโลม

ปัจจัยนุโลม จบ

ปีติตติกะ ที่ ๓ จบ

ทสสนัตติกะ ปฏิจวาร

[๔๓๗] ทสสเนนปหาดัพพธรรม อาคัยทสสเนนปหาดัพพธรรม เกิดขึ้น เพราะ

เหตุปัจจัย

คือ ชันธ ๓ อาคัยขันธ ๑ ที่เป็นทสสเนนปหาดัพพธรรม ชันธ ๒ อาคัยขันธ ๒

ทั้งหลาย

เนวทิสเสนนภวานายปหาดัพพธรรม อาคัยภวานายปหาดัพพธรรม และ

เนวทิสเสนนภวานายปหาดัพพธรรม เกิดขึ้น เพราะอริปิปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาคัยขันธที่เป็นภวานายปหาดัพพธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๔๘๖] ทิสเสนนภวานายปหาดัพพธรรม อาคัยทิสเสนนภวานายปหาดัพพธรรม เกิดขึ้น เพราะ

อนันตรปัจจัย เพราะสมนันตรปัจจัย

เหมือนกับอาร์มมณปัจจัย

[๔๘๗] ทิสเสนนภวานายปหาดัพพธรรม อาคัยทิสเสนนภวานายปหาดัพพธรรม เกิดขึ้น เพราะ

สหชาติปัจจัย มี ๓ นัย

ภวานาย ฯลฯ มี ๓ นัย

เนวทิสเสนน ฯลฯ

คือ อาคัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ พาหิรรูป ๑ ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุต-

*สมภูฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขณัฐว์ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

เนวทิสเสนนภวานายปหาดัพพธรรม อาคัยทิสเสนนภวานายปหาดัพพธรรม และ

เนวทิสเสนนภวานายปหาดัพพธรรม เกิดขึ้น เพราะสหชาติปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาคัยขันธที่เป็นทิสเสนนภวานายปหาดัพพธรรม และมหาภูตรูป

ทั้งหลาย

เนวทิสเสนนภวานายปหาดัพพธรรม อาคัยภวานายปหาดัพพธรรม และ

เนวทิสเสนนภวานายปหาดัพพธรรม เกิดขึ้น เพราะสหชาติปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาคัยขันธที่เป็นภวานายปหาดัพพธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๔๘๘] ทิสเสนนภวานายปหาดัพพธรรม อาคัยทิสเสนนภวานายปหาดัพพธรรม เกิดขึ้น เพราะ

อัญญมัญญปัจจัย มี ๑ นัย

ภวานายปหาดัพพธรรม ฯลฯ มี ๑ นัย

เนวทิสเสนนภวานายปหาดัพพธรรม อาคัยเนวทิสเสนนภวานายปหาดัพพธรรม

เกิดขึ้น เพราะอัญญมัญญปัจจัย

คือ ขันธ ๓ อาคัยขันธ ๑ ที่เป็นเนวทิสเสนนภวานายปหาดัพพธรรม ขันธ ๒

อาคัยขันธ ๒

ในปฏิสนธิขณะ ขันธ ๓ อาคัยขันธ ๑ ที่เป็นเนวทิสเสนนภวานายปหาดัพพธรรม

ขันธ ๒ อาคัยขันธ ๒ หทัยวัตถุ อาคัยขันธทั้งหลาย ขันธทั้งหลาย อาคัยหทัยวัตถุ มหาภูต-

*รูป ๓ อาคัยมหาภูตรูป ๑ มหาภูตรูป ๒ อาคัยมหาภูตรูป ๒ พาหิรรูป ฯลฯ อาหาร-

*สมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขณัฐว์ทั้งหลาย ฯลฯ มหาภูตรูป ๒

อาคัยมหาภูตรูป ๒

[๔๘๙] ทิสเสนนภวานายปหาดัพพธรรม อาคัยทิสเสนนภวานายปหาดัพพธรรม เกิดขึ้น เพราะ

นิสสยปัจจัย

เหมือนกับเหตุปัจจัย

เพราะอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ นัย

เพราะปเรชาตปัจจัย มี ๓ นัย ปฏิสนธิไม่มี

เพราะอาเสวนปัจจัย วิปากปฏิสนธิไม่มี

เพราะกัมมปัจจัย อัชฌัตติกรูป และส่วนพวกอสังขณัฐว์ทั้งหลาย มหาภูตรูป

ทั้งหลายมีบริวาร

[๔๙๐] เนวทิสเสนนภวานายปหาดัพพธรรม อาคัยเนวทิสเสนนภวานายปหา-

*ตัพพธรรม เกิดขึ้น เพราะวิปากปัจจัย

คือ ขันธ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาคัยขันธ ๑ ที่เป็นวิปาก

ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาคัยขันธทั้งหลาย ขันธทั้งหลาย อาคัยหทัยวัตถุ

มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จิตตสมภูฐานรูป กุฎตารูปที่เป็นอุปาทารูป อาคัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๔๙๑] ทิสเสนนภวานายปหาดัพพธรรม อาคัยทิสเสนนภวานายปหาดัพพธรรม เกิดขึ้น เพราะ

อาหารปัจจัย

อัชฌัตติกมหาภูตรูป และอาหารสมภูฐานรูปมีบริวาร

เพราะอินทริยปัจจัย เหมือนกับกัมมปัจจัย

เพราะฉานปัจจัย เพราะมคคปัจจัย เหมือนกับเหตุปัจจัย

เพราะสัมปยุตตปัจจัย เหมือนกับอาร์มมณปัจจัย

เพราะวิปยุตตปัจจัย เหมือนกับวิปยุตตปัจจัย ในกุสลัตติกะ

เพราะอัตถิปัจจัย เหมือนกับสหชาติปัจจัย

เพราะเนตติปัจจัย ฯลฯ เพราะวิคตปัจจัย เพราะอวิคตปัจจัย

[๔๙๒] ในเหตุปัจจัย มี " ๓

ในอาร์มมณปัจจัย

มี " ๓

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปฏฐานปรกณ ภาค ๒

ในอริปัตติปัจจัย	มี "	๙
ในอนันตรปัจจัย	มี "	๓
ในสมนันตรปัจจัย	มี "	๓
ในสหชาติปัจจัย	มี "	๙
ในอัญญมัญญปัจจัย	มี "	๓
ในนิสสยปัจจัย	มี "	๙
ในอุปนิสสยปัจจัย	มี "	๓
ในปุเรชาติปัจจัย	มี "	๓
ในอาเสวนปัจจัย	มี "	๓
ในกัมมปัจจัย	มี "	๙
ในวิปากปัจจัย	มี "	๑
ในอาหารปัจจัย	มีวาระ	๙
ในอินทริยปัจจัย	มี "	๙
ในฉนปัจจัย	มี "	๙
ในมคคปัจจัย	มี "	๙
ในสัมปยุตตปัจจัย	มี "	๓
ในวิปยุตตปัจจัย	มี "	๙
ในอติปัจจัย	มี "	๙
ในนัตติปัจจัย	มี "	๓
ในวิคตปัจจัย	มี "	๓
ในอวิคตปัจจัย	มี "	๙

บทเหล่านี้ผู้มีปัญญาพึงนับอนโลม

อนโลม จบ

[๔๙๓] ทสสเนนปหาดัตตพพธรรม อาคัยทสสเนนปหาดัตตพพธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระตด้วยวิจิกจนา อาคัยขันธทั้งหลายที่สหระตด้วยวิจิกจนา

[๔๙๔] กวานายปหาดัตตพพธรรม อาคัยกวานายปหาดัตตพพธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระตด้วยอุทธีจจะ อาคัยขันธทั้งหลายที่สหระตด้วยอุทธีจจะ

[๔๙๕] เนวทสสเนนกวานายปหาดัตตพพธรรม อาคัยเนวทสสเนนกวานายปหาดัตตพพธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาคัยขันธ ๑ ที่เป็นเนวทสสเนนกวานายปหา-

* ตพพธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ขันธ ๒ อาคัยขันธ ๒

ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ ขันธ ๓ และกฏัตตารูป อาคัยขันธ ๑ ที่เป็นเนวทสสเนน-

* กวานายปหาดัตตพพธรรม ขันธ ๒ อาคัยขันธ ๒ หทัยวัตถุ อาคัยขันธทั้งหลาย ขันธทั้งหลาย อาคัยหทัยวัตถุ มหาภูตรูป ๓ อาคัยมหาภูตรูป ๑ จิตตสมภูฐานรูป กฏัตตารูปที่เป็นอุปาทารูป อาคัยมหาภูตรูปทั้งหลาย พาหิรรูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐาน-

* รูป ฯลฯ

ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๓ อาคัยมหาภูตรูป ๑ กฏัตตารูปที่เป็นอุปาทารูป อาคัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๔๙๖] เนวทสสเนนกวานายปหาดัตตพพธรรม อาคัยทสสเนนปหาดัตตพพธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาคัยขันธทั้งหลายที่เป็นทสสเนนปหาดัตตพพธรรม

[๔๙๗] เนวทสสเนนกวานายปหาดัตตพพธรรม อาคัยกวานายปหาดัตตพพธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาคัยขันธทั้งหลายที่เป็นกวานายปหาดัตตพพธรรม

[๔๙๘] เนวทสสเนนกวานายปหาดัตตพพธรรม อาคัยเนวทสสเนนกวานายปหาดัตตพพธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาคัยขันธทั้งหลายที่เป็นเนวทสสเนนกวานายปหาดัตตพพ-

ธรรม หทัยวัตถุ อาคัยขันธทั้งหลาย ฯลฯ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ พาหิรรูป ฯลฯ อาหาร-

* สมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ

ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

[๔๙๙] เนวทสสเนนกวานายปหาดัตตพพธรรม อาคัยทสสเนนปหาดัตตพพธรรม และเนวทสสเนนกวานายปหาดัตตพพธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาคัยขันธที่เป็นทสสเนนปหาดัตตพพธรรม และมหาภูตรูป

ทั้งหลาย

[๖๐๐] เนวทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม อาคัยภวานายปหัตถัพพธรรม และ
เนวทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยขันธที่เป็นภวานายปหัตถัพพธรรม และมหากุตรูปทั้งหลาย

[๖๐๑] ทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม อาคัยทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะอริปัตติปัจจัย

พึงทำให้บริบูรณ์ เหมือนกับเหตุปัจจัย

ไม่ใช่เพราะอนันตรปัจจัย ไม่ใช่เพราะสมนันตรปัจจัย ไม่ใช่เพราะอัญญมัญญ-

*ปัจจัย ไม่ใช่เพราะนิสสยปัจจัย ฯลฯ

[๖๐๒] ฯลฯ ไม่ใช่เพราะปุเรชาตปัจจัย

คือ ในอรุณภูมิ ขันธ ๓ อาคัยขันธ ๑ ที่เป็นทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม

เนวทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม อาคัยทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะปุเรชาตปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยขันธทั้งหลายที่เป็นทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม

ภวานายปหัตถัพพธรรม อาคัยภวานายปหัตถัพพธรรม ฯลฯ

คือ ในอรุณภูมิ ขันธ ๓ อาคัยขันธ ๑ ที่เป็นภวานายปหัตถัพพธรรม ขันธ ๒
อาคัยขันธ ๒

เนวทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม อาคัยภวานายปหัตถัพพธรรม ฯลฯ

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยขันธทั้งหลายที่เป็นภวานายปหัตถัพพธรรม

เนวทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม อาคัยเนวทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม
เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะปุเรชาตปัจจัย

คือ ในอรุณภูมิ ขันธ ๓ อาคัยขันธ ๑ ที่เป็นเนวทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม
ขันธ ๒ อาคัยขันธ ๒ จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยขันธทั้งหลายที่เป็นเนวทิสเสนนภวานายปหา-

*ตัพพธรรม

ในปฏิสนธิขณะ ขันธ ๓ และกฤตตารูป อาคัยขันธ ๑ ที่เป็นเนวทิสเสนน-

*ภวานายปหัตถัพพธรรม ขันธ ๒ และกฤตตารูป อาคัยขันธ ๒ หทัยวัตถุ อาคัยขันธทั้งหลาย
ขันธทั้งหลาย อาคัยหทัยวัตถุ มหากุตรูป ๓ อาคัยมหากุตรูป ๑ ฯลฯ พาหิรูป อาหาร-

*สมุฏฐานรูป ฯลฯ อุตสมุฏฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย มหากุตรูป ๑ ฯลฯ

เนวทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม อาคัยทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม และ
เนวทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม ฯลฯ

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยขันธที่เป็นทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม และมหากุตรูป
ทั้งหลาย

เนวทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม อาคัยภวานายปหัตถัพพธรรม และเนว-

*ทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะปุเรชาตปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยขันธที่เป็นภวานายปหัตถัพพธรรม และมหากุตรูปทั้งหลาย

[๖๐๓] ทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม อาคัยทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะปัจฉาชาตปัจจัย ไม่ใช่เพราะอาเสวนปัจจัย ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม อาคัยขันธทั้งหลายที่เป็นทิสเสนนภวานายปหา-
*ธรรม

[๖๐๔] ภวานายปหัตถัพพธรรม อาคัยภวานายปหัตถัพพธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นภวานายปหัตถัพพธรรม อาคัยขันธทั้งหลายที่เป็นภวานายปหัตถัพพ-

*ธรรม

เนวทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม อาคัยเนวทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม
เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นเนวทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม อาคัยขันธทั้งหลายที่เป็น
เนวทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม พาหิรูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป ฯลฯ อุตสมุฏฐาน-

*รูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย มหากุตรูป ๑ ฯลฯ

[๖๐๕] ทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม อาคัยทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะวิปากปัจจัย เหมือนกับ ไม่ใช่เพราะอริปัตติปัจจัย ฯลฯ ปฏิสนธิไม่มี

[๖๐๖] เนวทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม อาคัยเนวทิสเสนนภวานายปหา-

*ตัพพธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาหารปัจจัย

คือ พาหิรูป ฯลฯ อุตสมุฏฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย
มหากุตรูป ๑ ฯลฯ

[๖๐๗] เนวทิสเสนนภวานายปหัตถัพพธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอินทริยปัจจัย

คือ พาหิรูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป ฯลฯ อุตสมุฏฐานรูป ฯลฯ มหากุตรูป ๑

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกกรม ภาค ๒
 ฯลฯ ส่วนพวกอสังกตสัตว์ทั้งหลาย รูปชีวิตินทรีย์ อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๖๐๘] เนวทิสสเนนณภวานายปหัตถัพพธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะฉนเปัจฉัย
คือ ชันร ๓ อาศัยชันร ๑ ที่สทคด้วยปัญญญญาณ ชันร ๒ ฯลฯ พาหิรรูป ฯลฯ
อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังกตสัตว์ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

[๖๐๙] เนวทิสสเนนณภวานายปหัตถัพพธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะมคคปัจฉัย
คือ เนวทิสสเนนณภวานายปหัตถัพพธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ฯลฯ
ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ พาหิรรูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ
อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังกตสัตว์ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

[๖๑๐] เนวทิสสเนนณภวานายปหัตถัพพธรรม อาศัยทิสสเนนปหัตถัพพธรรม
เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะสัมปยุตตปัจฉัย เหมือนกับ ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจฉัย

[๖๑๑] ทิสสเนนปหัตถัพพธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะวิปปยุตตปัจฉัย
คือ ในอรุภุมิ อาศัยชันร ๑ ที่เป็นทิสสเนนปหัตถัพพธรรม ฯลฯ
ภวานายปหัตถัพพธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะวิปปยุตตปัจฉัย
คือ ในอรุภุมิ อาศัยชันร ๑ ที่เป็นทิสสเนนปหัตถัพพธรรม ฯลฯ
เนวทิสสเนนณภวานายปหัตถัพพธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะวิปปยุตตปัจฉัย
คือ ในอรุภุมิ อาศัยชันร ๑ ที่เป็นเนวทิสสเนนณภวานายปหัตถัพพธรรม พาหิรรูป
ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังกตสัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ

[๖๑๒] เนวทิสสเนนณภวานายปหัตถัพพธรรม อาศัยทิสสเนนปหัตถัพพธรรม ฯลฯ
ไม่ใช่เพราะนคคปัจฉัย ไม่ใช่เพราะวิคตปัจฉัย เหมือนกับ ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจฉัย

[๖๑๓] ในปัจฉัยที่ไม่ใช่เหตุปัจฉัย มีวาระ ๓

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจฉัย	มี "	๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่จริปัตติปัจฉัย	มี "	๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจฉัย	มี "	๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจฉัย	มี "	๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจฉัย	มี "	๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจฉัย	มี "	๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ปะเรชาตปัจฉัย	มี "	๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจฉัย	มี "	๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจฉัย	มี "	๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่กัมมปัจฉัย	มี "	๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปากปัจฉัย	มี "	๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาหารปัจฉัย	มี "	๑
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจฉัย	มี "	๑
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ฉนปัจฉัย	มี "	๑
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่มคคปัจฉัย	มี "	๑
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจฉัย	มี "	๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจฉัย	มี "	๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ชนคคปัจฉัย	มี "	๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิคตปัจฉัย	มี "	๕

รู้แล้ว ฟังนับ

ปัจฉนียะ จบ

[๖๑๔] ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจฉัย กับเหตุปัจฉัย

มีวาระ ๕

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่จริปัตติปัจฉัย กับ ฯลฯ	มี "	๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจฉัย กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจฉัย กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจฉัย กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจฉัย กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ปะเรชาตปัจฉัย กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจฉัย กับ ฯลฯ	มี "	๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจฉัย กับ ฯลฯ	มี "	๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่กัมมปัจฉัย กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปากปัจฉัย กับ ฯลฯ	มี "	๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจฉัย กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจฉัย กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ชนคคปัจฉัย กับ ฯลฯ	มี "	๕

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

ผู้มีปัญญา ฟังนัยอย่างนี้

อนโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๖๑๕] ในอาร์มมณปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย

	มีวาระ ๓	
ในอนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๓
ในสมนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๓
ในสหชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๓
ในอัญญมัญญปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๓
ในนิสสยปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๓
ในอุปนิสสยปัจจัย	กับ ฯลฯ มีวาระ ๓	
ในเปรชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๓
ในอาเสวนปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๓
ในกัมมปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๓
ในวิปากปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๓
ในอาหารปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๓
ในอินทริยปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๓
ในฌานปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๓
ในมัตถปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๒
ในสัมปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๓
ในวิปปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๓
ในอรรถปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๓
ในเนตติปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๓
ในวิคตปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๓
ในอวิคตปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๓

ผู้มีปัญญา ฟังนัยอย่างนี้

ปัจจัยยานโลม จบ

ปฏิจจวาร จบ

สหชาตวาท

[๖๑๖] ทัสสเนนปหาดัตตพพธรรม เกิดร่วมกับทัสสเนนปหาดัตตพพธรรม เกิดขึ้น
เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชันธ ๓ เกิดร่วมกับชันธ ๑ ที่เป็นทัสสเนนปหาดัตตพพธรรม เกิดร่วมกับ
ชันธ ๒ ฯลฯ

สหชาตวาท เหมือนกับปฏิจจวาร

ปัจจัยวาท

[๖๑๗] ทัสสเนนปหาดัตตพพธรรม อาคัยทัสสเนนปหาดัตตพพธรรม เกิดขึ้น เพราะ
เหตุปัจจัย มี ๓ นัย

ภาวนายปหาดัตตพพธรรม อาคัยภาวนายปหาดัตตพพธรรม ฯลฯ มี ๓ นัย

[๖๑๘] เนวทัสสเนนภาวนายปหาดัตตพพธรรม อาคัยเนวทัสสเนนภาวนายปหา-
*ตตพพธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาคัยชันธ ๑ ที่เป็นเนวทัสสเนนภาวนายปหา-

*ตตพพธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ชันธ ๓ และกฐัตตารูป อาคัยชันธ ๑ ที่เป็นเนวทัสสเนน-

*ภาวนายปหาดัตตพพธรรม ชันธ ๒ อาคัยชันธ ๒ หทัยวัตถุ อาคัยชันธทั้งหลาย ชันธทั้งหลาย
อาคัยหทัยวัตถุ มหากุตรูป ๓ อาคัยมหากุตรูป ๑ จิตตสมุฏฐานรูป กฐัตตารูป ที่เป็นอุปาทารูป
อาคัยมหากุตรูปทั้งหลาย ชันธทั้งหลายที่เป็นเนวทัสสเนนภาวนายปหาดัตตพพธรรม อาคัยหทัย
วัตถุ

ทัสสเนนปหาดัตตพพธรรม อาคัยเนวทัสสเนนภาวนายปหาดัตตพพธรรม เกิดขึ้น
เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชันธทั้งหลายที่เป็นทัสสเนนปหาดัตตพพธรรม อาคัยหทัยวัตถุ

ภาวนายปหาดัตตพพธรรม อาคัยเนวทัสสเนนภาวนายปหาดัตตพพธรรม เกิดขึ้น
เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชันธทั้งหลายที่เป็นภาวนายปหาดัตตพพธรรม อาคัยหทัยวัตถุ

ทัสสเนนปหาดัตตพพธรรม และเนวทัสสเนนภาวนายปหาดัตตพพธรรม อาคัยเนว-

*ทัสสเนนภาวนายปหาดัตตพพธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

* ภาวนายปหัตถ์พพธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจฉัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

คือ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นภavnายปหัตตพพธรรม และหทัยวัตถุ ขันธ์ ๒
อาศัยขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุ

[๖๒๖] ทสสเนนปหัตตพพธรรม อาศัยทสสเนนปหัตตพพธรรม เกิดขึ้น เพราะ
อริปัตติปัจจัย ฟังใส่ให้เต็ม ปฏิสนธิไม่มี

เพราะ อนันตรปัจจัย เพราะ สมันตรปัจจัย เหมือนกับเพราะ อาร์มมณปัจจัย

[๖๒๗] ฯลฯ เพราะ สหชาติปัจจัย

คือ ขันธ์ ๑ ที่เป็นทสสเนนปหัตตพพธรรม ฯลฯ มี ๓ นัย

ภavnายปหัตตพพธรรม ฯลฯ มี ๓ นัย

แนวทสสเนนภavnายปหัตตพพธรรม อาศัยแนวทสสเนนภavnายปหัตตพพธรรม
เกิดขึ้น เพราะสหชาติปัจจัย

คือ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นแนวทสสเนนภavnายปหา
ตพพธรรม ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒

ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยขันธ์ทั้งหลาย ขันธ์ทั้งหลายอาศัยหทัยวัตถุ มหา-

* ภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ พาหีรูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป ฯลฯ อดสมุฏฐานรูป ฯลฯ
อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จักขวิญญาน อาศัยจักขายตนะ
กายวิญญาน อาศัยกายายตนะ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นแนวทสสเนนภavnายปหัตตพพธรรม อาศัย
หทัยวัตถุ

ทสสเนนปหัตตพพธรรม อาศัยแนวทสสเนนภavnายปหัตตพพธรรม เกิดขึ้น
เพราะสหชาติปัจจัย

หัวข้อปัจจัยที่เหลือ เหมือนกับเหตุปัจจัย

[๖๒๘] ทสสเนนปหัตตพพธรรม อาศัยทสสเนนปหัตตพพธรรม เกิดขึ้น เพราะ
อัญญมัญญปัจจัย เพราะนิสสยปัจจัย เพราะอุปนิสสยปัจจัย เพราะปุเรชาติปัจจัย ปฏิสนธิ
ไม่มี

เพราะ อาเสวนปัจจัย ปฏิสนธิ และวิปากไม่มี

เพราะ กัมมปัจจัย เพราะ วิปากปัจจัย เพราะ อาหารปัจจัย เพราะ อินทริย-

* ปัจจัย เพราะ ฌานปัจจัย เพราะ มัคคปัจจัย เพราะ สัมปยุตตปัจจัย เพราะ วิปยุตต-

* ปัจจัย เพราะ อตถิปัจจัย เพราะ นัตถิปัจจัย เพราะ วิคตปัจจัย เพราะ อวิคตปัจจัย

[๖๒๙] ในเหตุปัจจัย มีวาระ ๑๗

ในอาร์มมณปัจจัย	มี "	๓
ในอริปัตติปัจจัย	มี "	๑๗
ในอนันตรปัจจัย	มี "	๓
ในสมันตรปัจจัย	มี "	๓
ในสหชาติปัจจัย	มี "	๑๗
ในอัญญมัญญปัจจัย	มี "	๓
ในนิสสยปัจจัย	มี "	๑๗
ในอุปนิสสยปัจจัย	มีวาระ	๓
ในปุเรชาติปัจจัย	มี "	๓
ในอาเสวนปัจจัย	มี "	๓
ในกัมมปัจจัย	มี "	๑๗
ในวิปากปัจจัย	มี "	๑
ในอาหารปัจจัย	มี "	๑๗
ในอินทริยปัจจัย	มี "	๑๗
ในฌานปัจจัย	มี "	๑๗
ในมัคคปัจจัย	มี "	๑๗
ในสัมปยุตตปัจจัย	มี "	๓
ในวิปยุตตปัจจัย	มี "	๑๗
ในอตถิปัจจัย	มี "	๑๗
ในนัตถิปัจจัย	มี "	๓
ในวิคตปัจจัย	มี "	๓
ในอวิคตปัจจัย	มี "	๑๗ ฟังนับอย่างนี้

อนโลม จบ

[๖๓๐] ทสสเนนปหัตตพพธรรม อาศัยทสสเนนปหัตตพพธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะเหตุปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหคตด้วยวิจิกิจฉา อาศัยขันธ์ทั้งหลายที่สหคตด้วยวิจิกิจฉา

[๖๓๑] ภavnายปหัตตพพธรรม อาศัยภavnายปหัตตพพธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่

เพราะเหตุปัจฉิม

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยอุทธีจะ อาศัยขึ้นทั้งหลายที่สหระคด้วยอุทธีจะ

[๖๓๒] เนวทิสเสนนภานายปหาดัตถพพธรรม อาศัยเนวทิสเสนนภานายปหา-

*ตัพพธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจฉิม

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นเนวทิสเสนนภานายปหา-

*ตัพพธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ชันธ ๒ ฯลฯ

ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ หทัยัตถ อาศัยชันธทั้งหลาย ชันธทั้งหลายอาศัยหทัยัตถ
มหากูตรูป ๑ ฯลฯ พาหิรรูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ

ส่วนพวกอสังขยัตถทั้งหลาย ฯลฯ

จักขุวิญญาณ อาศัยจักขายตนะ กายวิญญาณ อาศัยกายายตนะ ชันธทั้งหลายที่เป็น
เนวทิสเสนนภานายปหาดัตถพพธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ อาศัยหทัยัตถ

ทิสเสนนภานายปหาดัตถพพธรรม อาศัยเนวทิสเสนนภานายปหาดัตถพพธรรม ฯลฯ ไม่ใช่

เพราะเหตุปัจฉิม

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจา อาศัยหทัยัตถ

ภานายปหาดัตถพพธรรม อาศัยเนวทิสเสนนภานายปหาดัตถพพธรรม ฯลฯ ไม่ใช่

เพราะเหตุปัจฉิม

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยอุทธีจะ อาศัยหทัยัตถ

[๖๓๓] ทิสเสนนภานายปหาดัตถพพธรรม อาศัยทิสเสนนภานายปหาดัตถพพธรรม และเนวทิส-

*เนนภานายปหาดัตถพพธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะเหตุปัจฉิม

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจา อาศัยชันธทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจา และ
หทัยัตถ

[๖๓๔] ภานายปหาดัตถพพธรรม อาศัยภานายปหาดัตถพพธรรม และเนวทิส-

*เนนภานายปหาดัตถพพธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะเหตุปัจฉิม

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยอุทธีจะ อาศัยชันธทั้งหลายที่สหระคด้วยอุทธีจะ และ
หทัยัตถ

[๖๓๕] เนวทิสเสนนภานายปหาดัตถพพธรรม อาศัยทิสเสนนภานายปหาดัตถพพธรรม
เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจฉิม

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นทิสเสนนภานายปหาดัตถพพธรรม

[๖๓๖] เนวทิสเสนนภานายปหาดัตถพพธรรม อาศัยภานายปหาดัตถพพธรรม
เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจฉิม

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นภานายปหาดัตถพพธรรม

[๖๓๗] เนวทิสเสนนภานายปหาดัตถพพธรรม อาศัยเนวทิสเสนนภานายปหา-
*ตัพพธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจฉิม

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นทิสเสนนภานายปหาดัตถพพธรรม

ในปฏิสนธิขณะ กุฎตารูป อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นเนวทิสเสนนภานายปหาดัตถพพ
ธรรม หทัยัตถ อาศัยชันธทั้งหลาย อาศัยมหากูตรูป ๑ พาหิรรูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป
ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยัตถทั้งหลาย ฯลฯ

[๖๓๘] ทิสเสนนภานายปหาดัตถพพธรรม อาศัยทิสเสนนภานายปหาดัตถพพธรรม และเนวทิส-

*เนนภานายปหาดัตถพพธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจฉิม

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นทิสเสนนภานายปหาดัตถพพธรรม และมหากู-

*รูปทั้งหลาย

[๖๓๙] เนวทิสเสนนภานายปหาดัตถพพธรรม อาศัยภานายปหาดัตถพพธรรม
และเนวทิสเสนนภานายปหาดัตถพพธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจฉิม

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นภานายปหาดัตถพพธรรมและมหากูตรูป
ทั้งหลาย

[๖๔๐] ทิสเสนนภานายปหาดัตถพพธรรม อาศัยทิสเสนนภานายปหาดัตถพพธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะอธิปัตติปัจฉิม เหมือนกับสหชาติปัจฉิม

ไม่ใช่เพราะอนันตรปัจฉิม ไม่ใช่เพราะสมนันตรปัจฉิม ไม่ใช่เพราะอัญญมัญญ-

*ปัจฉิม ไม่ใช่เพราะอุปนิสสยปัจฉิม

[๖๔๑] ทิสเสนนภานายปหาดัตถพพธรรม อาศัยทิสเสนนภานายปหาดัตถพพธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะปเรชาตปัจฉิม

คือ ในอรุณภูมิ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นทิสเสนนภานายปหาดัตถพพธรรม

เนวทิสเสนนภานายปหาดัตถพพธรรม อาศัยทิสเสนนภานายปหาดัตถพพธรรม เกิดขึ้น
ไม่ใช่เพราะปเรชาตปัจฉิม

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นทิสเสนนภานายปหาดัตถพพธรรม

[๖๔๒] ภานายปหาดัตถพพธรรม อาศัยภานายปหาดัตถพพธรรม ฯลฯ ไม่ใช่

เพราะปุเรชาตปัจจย

คือ ในอรุปภูมิ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นภวานายปหัตถัพพธรรม ฯลฯ

เนวทิสสเนนภวานายปหัตถัพพธรรม อาคัยภวานายปหัตถัพพธรรม ฯลฯ ไม่ใช่

เพราะปุเรชาตปัจจย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาคัยชั้นทั้งหลายที่เป็นภวานายปหัตถัพพธรรม

เนวทิสสเนนภวานายปหัตถัพพธรรม อาคัยเนวทิสสเนนภวานายปหัตถัพพธรรม

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะปุเรชาตปัจจย

คือ ในอรุปภูมิ ชั้นที่ ๓ อาคัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นเนวทิสสเนนภวานายปหัตถัพพธรรม

จิตตสมภูฐานรูป อาคัยชั้นทั้งหลายที่เป็นเนวทิสสเนนภวานายปหัตถัพพธรรม

ในปฏิสนธิขณะ กุฎตารูป อาคัยชั้นทั้งหลาย หทัยวัตถุ อาคัยชั้นทั้งหลาย ชั้นทั้งหลาย อาคัยหทัยวัตถุ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

เนวทิสสเนนภวานายปหัตถัพพธรรม อาคัยทิสสเนนปหัตถัพพธรรม และเนว-

* ทิสสเนนภวานายปหัตถัพพธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะปุเรชาตปัจจย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาคัยชั้นทั้งหลายที่เป็นทิสสเนนปหัตถัพพธรรมและมหาภูตรูปทั้งหลาย

เนวทิสสเนนภวานายปหัตถัพพธรรม อาคัยภวานายปหัตถัพพธรรม และเนว-

* ทิสสเนนภวานายปหัตถัพพธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะปุเรชาตปัจจย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาคัยชั้นทั้งหลายที่เป็นภวานายปหัตถัพพธรรมและมหาภูตรูปทั้งหลาย

ทิสสเนนปหัตถัพพธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะปัจจยาชาตปัจจย ไม่ใช่เพราะ

อาเสวนปัจจย ฯลฯ

[๖๔๓] ฯลฯ ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจย

คือ เจตนาที่เป็นทิสสเนนปหัตถัพพธรรม อาคัยชั้นทั้งหลายที่เป็นทิสสเนนปหา-

* ตัพพธรรม

ภวานายปหัตถัพพธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจย

คือ เจตนาที่เป็นภวานายปหัตถัพพธรรม อาคัยชั้นทั้งหลายที่เป็นภวานายปหัตถัพพ-

* ธรรม

เนวทิสสเนนภวานายปหัตถัพพธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจย

คือ เจตนาที่เป็นเนวทิสสเนนภวานายปหัตถัพพธรรม อาคัยชั้นทั้งหลายที่เป็นเนวทิสสเนนภวานายปหัตถัพพธรรม พาหिरูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ

ทิสสเนนปหัตถัพพธรรม อาคัยเนวทิสสเนนภวานายปหัตถัพพธรรม ฯลฯ ไม่ใช่

เพราะกัมมปัจจย

คือ เจตนาที่เป็นทิสสเนนปหัตถัพพธรรม อาคัยหทัยวัตถุ

ภวานายปหัตถัพพธรรม อาคัยเนวทิสสเนนภวานายปหัตถัพพธรรม ฯลฯ ไม่

เพราะกัมมปัจจย

คือ เจตนาที่เป็นภวานายปหัตถัพพธรรม อาคัยหทัยวัตถุ

[๖๔๔] ทิสสเนนปหัตถัพพธรรม อาคัยทิสสเนนปหัตถัพพธรรม และเนวทิส-

* เนนภวานายปหัตถัพพธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจย

คือ เจตนาที่เป็นทิสสเนนปหัตถัพพธรรม อาคัยชั้นทั้งหลายที่เป็นทิสสเนนปหาตัพพธรรม และหทัยวัตถุ

ภวานายปหัตถัพพธรรม อาคัยภวานายปหัตถัพพธรรม และเนวทิสสเนนภวานา-

* ยปหัตถัพพธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจย

คือ เจตนาที่เป็นภวานายปหัตถัพพธรรม อาคัยชั้นทั้งหลายที่เป็นภวานายปหัตถัพพ-

* ธรรม และหทัยวัตถุ

[๖๔๕] ทิสสเนนปหัตถัพพธรรม อาคัยทิสสเนนปหัตถัพพธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่

เพราะวิปากปัจจย ฟังใส่ให้เต็ม ปฏิสนธิไม่มี

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาหารปัจจย

คือ พาหिरูป ฯลฯ อุตสมภูฐาน ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอินทริยปัจจย

คือ พาหिरูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐาน ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย รูปชีวิตินทริย อาคัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะฉานปัจจย

คือ ปัญจวิญญาณ ฯลฯ พาหिरูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะมกคปัจจย

คือ ชั้นที่ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาคัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นเนวทิสสเนนภวานายปหา

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกกรณ ภาค ๒

ตัณหาธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ

ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ส่วนพวกอสัญญสัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะสัมมปยุตตปัจจัย

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะวิปปยุตตปัจจัย

คือ ในอรุณภูมิ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นทสเสนนปหาดัพพธรรม

ในอรุณภูมิ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นภวานายปหาดัพพธรรม

แนวทสเสนนภวานาย ฯลฯ อาศัยแนวทสเสนนภวานายปหาดัพพธรรม

คือ ในอรุณภูมิ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นทสเสนนภวานายปหาดัพพธรรม ชั้น

๒ ฯลฯ พาหารูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสัญญสัตว์

ทั้งหลาย ฯลฯ

ไม่ใช่เพราะนัตถิปัจจัย ไม่ใช่เพราะวิคตปัจจัย

[๖๔๖] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย มี " ๑๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่เปรชาตปัจจัย มี " ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๑๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๑๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย มี " ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย มี " ๑๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฆคคปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ชนิดิปัจจัย มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๕

ปัจจัยนี้ะ จบ

[๖๔๗] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย กับ ฯลฯ มีวาระ ๑๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่เปรชาตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ชนิดิปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๕

อนโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๖๔๘] ในอารัมมณปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย

มีวาระ ๓

ในอนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๗

ในสมนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๗

ในสหชาตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๗

ในอัญญมัญญปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๗

ในนิสสปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๗

ในอุปนิสสปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๗

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

ในปุเรชาตปัจจย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในอาเสวนปัจจย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในกัมมปัจจย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในวิปากปัจจย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในอาหารปัจจย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในอินทริยปัจจย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในฌานปัจจย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในมคคปัจจย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในสัมปยุตตปัจจย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในวิปยุตตปัจจย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในอตฺถิปัจจย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในนตฺถิปัจจย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในวิคตปัจจย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในอวิคตปัจจย	กับ ฯลฯ	มี "	๓

พึงนับอย่างนี้

ปัจจนียานโลม จบ

ปัจจยวาร จบ

นิสสยวาร พึงกระทำเหมือนกับปัจจยวาร

สังสัฏฐวาร

[๖๔๙] ทสฺสเนนปหาตฺตพฺพธมฺม คฺลฺกเคล้ากับทสฺสเนนปหาตฺตพฺพธมฺม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจย

คือ ชันธ ๓ คฺลฺกเคล้ากับชันธ ๑ ที่เป็นทสฺสเนนปหาตฺตพฺพธมฺม ชันธ ๒ คฺลฺกเคล้ากับชันธ ๒

[๖๕๐] กฺวานายปหาตฺตพฺพธมฺม คฺลฺกเคล้ากับกฺวานายปหาตฺตพฺพธมฺม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจย

คือ คฺลฺกเคล้ากับชันธ ๑ ที่เป็นกฺวานายปหาตฺตพฺพธมฺม

[๖๕๑] เนวทสฺสเนนณกฺวานายปหาตฺตพฺพธมฺม คฺลฺกเคล้ากับเนวทสฺสเนนณกฺวานาย-

*ปหาตฺตพฺพธมฺม ฯลฯ

คือ ชันธ ๓ คฺลฺกเคล้ากับชันธ ๑ ที่เป็นเนวทสฺสเนนณกฺวานายปหาตฺตพฺพธมฺม ฯลฯ

ในปฏิสนธิชณะ คฺลฺกเคล้ากับชันธ ๑ ที่เป็นเนวทสฺสเนนณกฺวานายปหาตฺตพฺพธมฺม

[๖๕๒] ทสฺสเนนปหาตฺตพฺพธมฺม คฺลฺกเคล้ากับทสฺสเนนปหาตฺตพฺพธมฺม เกิดขึ้น

เพราะอาร์มมณปัจจย

ทุกๆ บท พึงแจกให้พิสดารอย่างละ ๓ ละ ๓

[๖๕๓] ในเหตุปัจจย มีวาระ ๓

ในอาร์มมณปัจจย	มี "	๓
ในอริปัตติปัจจย	มี "	๓
ในอนันตรปัจจย	มี "	๓
ในสมนันตรปัจจย	มี "	๓
ในสหชาตปัจจย	มี "	๓
ในอัญญมัญญปัจจย	มี "	๓
ในนิสสยปัจจย	มี "	๓
ในอุปนิสสยปัจจย	มี "	๓
ในปุเรชาตปัจจย	มี "	๓
ในอาเสวนปัจจย	มี "	๓
ในวิปากปัจจย	มี "	๑
ในอาหารปัจจย	มี "	๓
ในอินทริยปัจจย	มี "	๓
ในฌานปัจจย	มีวาระ ๓	
ในมคคปัจจย	มี "	๓
ในสัมปยุตตปัจจย	มี "	๓
ในวิปยุตตปัจจย	มี "	๓
ในอตฺถิปัจจย	มี "	๓
ในนตฺถิปัจจย	มี "	๓
ในวิคตปัจจย	มี "	๓
ในอวิคตปัจจย	มี "	๓

อนฺโถม จป

[๖๕๔] ทสฺสเนนปหาตฺตพฺพธมฺม คฺลฺกเลลํกัปปทสฺสเนนปหาตฺตพฺพธมฺม เกตฺตฺชนํ
ไมฺชเพรหะเหตฺตปิจฺจํ

คือ ไมหะ ที่สฺหระคตด้วยวิจิกจนา คฺลฺกเลลํกัปปทสฺสเนนปหาตฺตพฺพธมฺม เกตฺตฺชนํ

[๖๕๕] กาวนายปหาตฺตพฺพธมฺม คฺลฺกเลลํกัปปกาวนายปหาตฺตพฺพธมฺม เกตฺตฺชนํ
ไมฺชเพรหะเหตฺตปิจฺจํ

คือ ไมหะ ที่สฺหระคตด้วยอุทฺธจจะ คฺลฺกเลลํกัปปทสฺสเนนปหาตฺตพฺพธมฺม เกตฺตฺชนํ

[๖๕๖] เนวทสฺสเนนณกาวนายปหาตฺตพฺพธมฺม คฺลฺกเลลํกัปปเนวทสฺสเนนณกาวนา-
*ยปหาตฺตพฺพธมฺม เกตฺตฺชนํ ไมฺชเพรหะเหตฺตปิจฺจํ

คือ ชินฺร ๓ คฺลฺกเลลํกัปปชินฺร ๑ ที่เป็เนวทสฺสเนนณกาวนายปหาตฺตพฺพธมฺม ซึ่เป็เน
อเหตุกะ ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๖๕๗] ทสฺสเนนปหาตฺตพฺพธมฺม คฺลฺกเลลํกัปปทสฺสเนนปหาตฺตพฺพธมฺม เกตฺตฺชนํ
ไมฺชเพรหะอริปติปิจฺจํ ไมฺชเพรหะปุเรชาตปิจฺจํ ไมฺชเพรหะปัจฉาชาตปิจฺจํ ไม-

ชเพรหะอาเสวนปิจฺจํ ไมฺชเพรหะกัมมปิจฺจํ ไมฺชเพรหะวิปากปิจฺจํ

เนวทสฺสเนนณกาวนาย ฯลฯ ไมฺชเพรหะฉานปิจฺจํ

คือ ปญฺญวิญญาน

ฯลฯ ไมฺชเพรหะมคฺคปิจฺจํ

คือ ซึ่เป็เนอเหตุกะ ฯลฯ

เนวทสฺสเนนณกาวนายปหาตฺตพฺพธมฺม ฯลฯ ไมฺชเพรหะวิปยุตตปิจฺจํ มี ๓ นัย

[๖๕๘] ในปิจฺจํที่ไมฺชเหตฺตปิจฺจํ มีวาระ ๓

ในปิจฺจํที่ไมฺชอริปติปิจฺจํ	มี "	๓
ในปิจฺจํที่ไมฺชปุเรชาตปิจฺจํ	มี "	๓
ในปิจฺจํที่ไมฺชปัจฉาชาตปิจฺจํ	มี "	๓
ในปิจฺจํที่ไมฺชอาเสวนปิจฺจํ	มี "	๓
ในปิจฺจํที่ไมฺชกัมมปิจฺจํ	มี "	๓
ในปิจฺจํที่ไมฺชวิปากปิจฺจํ	มี "	๓
ในปิจฺจํที่ไมฺชฉานปิจฺจํ	มี "	๑
ในปิจฺจํที่ไมฺชมคฺคปิจฺจํ	มี "	๑
ในปิจฺจํที่ไมฺชวิปยุตตปิจฺจํ	มี "	๓

ปิจฺจนิยะ จป

[๖๕๙] ในปิจฺจํที่ไมฺชอริปติปิจฺจํ กับเหตฺตปิจฺจํ มีวาระ ๓

ในปิจฺจํที่ไมฺชปุเรชาตปิจฺจํ	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในปิจฺจํที่ไมฺชปัจฉาชาตปิจฺจํ	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในปิจฺจํที่ไมฺชอาเสวนปิจฺจํ	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในปิจฺจํที่ไมฺชกัมมปิจฺจํ	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในปิจฺจํที่ไมฺชวิปากปิจฺจํ	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในปิจฺจํที่ไมฺชวิปยุตตปิจฺจํ	กับ ฯลฯ	มี "	๓

อนฺโถมปิจฺจนิยะ จป

[๖๖๐] ในอารัมมณปิจฺจํ กับปิจฺจํที่ไมฺชเหตฺตปิจฺจํ มีวาระ ๓

ในอนันตรปิจฺจํ	กับ ฯลฯ	มีวาระ ๓	
ในสมนันตรปิจฺจํ	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในสหชาตปิจฺจํ	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในอัญญมัญญปิจฺจํ	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในนิสสยปิจฺจํ	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในอปนิสสยปิจฺจํ	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในปุเรชาตปิจฺจํ	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในอาเสวนปิจฺจํ	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในกัมมปิจฺจํ	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในวิปากปิจฺจํ	กับ ฯลฯ	มี "	๑
ในอาหารปิจฺจํ	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในอินทริยปิจฺจํ	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในฉานปิจฺจํ	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในมคฺคปิจฺจํ	กับ ฯลฯ	มี "	๒
ในสัมปยุตตปิจฺจํ	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในวิปยุตตปิจฺจํ	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในอตฺถิปิจฺจํ	กับ ฯลฯ	มี "	๓

	พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปกรณ ภาค ๒		
ในนัตถิปัจจ	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในวิคตปัจจ	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในอวิคตปัจจ	กับ ฯลฯ	มี "	๓

ปัจจนยานโลม จบ

สังสังฐวาว จบ

สัมปยุตตวาท

[๖๖๑] ทัสสเนนปหาตัพพธรรม ประกอบกับทัสสเนนปหาตัพพธรรม เกิดขึ้น
เพราะเหตุปัจจ

สัมปยุตตวาท เหมือนกับสังสังฐวาว

ปัญหาวาท

[๖๖๒] ทัสสเนนปหาตัพพธรรม เป็นปัจจแกทัสสเนนปหาตัพพธรรม โดยเหตุ
ปัจจ

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นทัสสเนนปหาตัพพธรรม เป็นปัจจแก่สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย
โดยเหตุปัจจ

[๖๖๓] ทัสสเนนปหาตัพพธรรม เป็นปัจจแก่เนวทัสสเนนณภวานายปหาตัพพ-

* โดยเหตุปัจจ

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นทัสสเนนปหาตัพพธรรม เป็นปัจจแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย
โดยเหตุปัจจ

[๖๖๔] ทัสสเนนปหาตัพพธรรม เป็นปัจจแกทัสสเนนปหาตัพพธรรม และเนว-

* ทัสสเนนณภวานายปหาตัพพธรรม โดยเหตุปัจจ

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นทัสสเนนปหาตัพพธรรม เป็นปัจจแก่สัมปยุตตชั้น และ
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจ

[๖๖๕] ภวานายปหาตัพพธรรม เป็นปัจจแก่ภวานายปหาตัพพธรรม โดยเหตุ

ปัจจ

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นภวานายปหาตัพพธรรม เป็นปัจจแก่สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย
โดยเหตุปัจจ

[๖๖๖] ภวานายปหาตัพพธรรม เป็นปัจจแก่เนวทัสสเนนณภวานายปหาตัพพ-

* ธรรม ฯลฯ

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นภวานายปหาตัพพธรรม เป็นปัจจแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย
โดยเหตุปัจจ

[๖๖๗] ภวานายปหาตัพพธรรม เป็นปัจจแก่ภวานายปหาตัพพธรรม และเนว-

* ทัสสเนนณภวานายปหาตัพพธรรม ฯลฯ

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นภวานายปหาตัพพธรรม เป็นปัจจแก่สัมปยุตตชั้น และ
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจ

[๖๖๘] เนวทัสสเนนณภวานายปหาตัพพธรรม เป็นปัจจแก่เนวทัสสเนนณภวา-

* นายปหาตัพพธรรม ฯลฯ

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นเนวทัสสเนนณภวานายปหาตัพพธรรม เป็นปัจจแก่สัมปยุตต
ชั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจ

ในปฏิสนธิขณะ เหตุทั้งหลายที่เป็นเนวทัสสเนนณภวานายปหาตัพพธรรมเป็นปัจจแก่
สัมปยุตตชั้น และกฏัตตารูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจ

[๖๖๙] ทัสสเนนปหาตัพพธรรม เป็นปัจจแกทัสสเนนปหาตัพพธรรม โดย

อาร์มมณปัจจ

คือ บุคคลย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยัง ซึ่งระคะที่เป็นทัสสเนนปหาตัพพธรรม
เพราะปรารภระคะนั้น ระคะที่เป็นทัสสเนนปหาตัพพธรรมเกิดขึ้นทัญญู เกิดขึ้น วิจิจจนาเกิดขึ้น
โหมนัสที่เป็นทัสสเนนปหาตัพพธรรมเกิดขึ้น

บุคคลย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยัง ซึ่งทัญญู เพราะปรารภทัญญุนั้นระคะที่เป็นทัสส-

* เนนปหาตัพพธรรมเกิดขึ้น ทัญญูเกิดขึ้น วิจิจจนาเกิดขึ้น โหมนัสที่เป็นทัสสเนนปหาตัพพธรรม
เกิดขึ้น

เพราะปรารภวิจิจจนา วิจิจจนาเกิดขึ้น ทัญญูเกิดขึ้น โหมนัสที่เป็นทัสสเนนปหาตัพพ-

* ธรรมเกิดขึ้น เพราะปรารภโหมนัสที่เป็นทัสสเนนปหาตัพพธรรมโหมนัสที่เป็นทัสสเนนปหา-

* ตัพพธรรมเกิดขึ้น วิจิจจนาเกิดขึ้น

[๖๗๐] ทัสสเนนปหาตัพพธรรม เป็นปัจจแก่เนวทัสสเนนณภวานายปหาตัพพ-

* ธรรม โดยอาร์มมณปัจจ

คือ พระอริยะทั้งหลายพิจารณาภิเลสที่ละแล้ว ที่เป็นทัสสเนนปหาตัพพธรรม รู้ซึ่ง
ภิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกกรม ภาค ๒

บุคคลพิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็นทัสสนเนปหาดัตตพพธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข โดยความเป็นอนัตตา

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นทัสสนเนปหาดัตตพพธรรม โดยเจโตปริยญาณ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นทัสสนเนปหาดัตตพพธรรม เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณแก่บุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่เอกกัมมุปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่อาวัชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๖๓๑] กวานายปหาดัตตพพธรรม เป็นปัจจัยแก่กวานายปหาดัตตพพธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่ง ซึ่งระคะที่เป็นกวานายปหาดัตตพพธรรม เพราะปรารภระคะนั้น ระคะที่เป็นกวานายปหาดัตตพพธรรมเกิดขึ้น อหังจะเกิดขึ้น โทมณัสที่เป็นกวา-

*นายนปหาดัตตพพธรรมเกิดขึ้น

เพราะปรารภอหังจะ อหังจะเกิดขึ้น โทมณัสที่เป็นกวานายปหาดัตตพพธรรมเกิดขึ้น เพราะปรารภโทมณัสที่เป็นกวานายปหาดัตตพพธรรมเกิดขึ้น อหังจะเกิดขึ้น

[๖๓๒] กวานายปหาดัตตพพธรรม เป็นปัจจัยแก่ทัสสนเนปหาดัตตพพธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่ง ซึ่งระคะที่เป็นกวานายปหาดัตตพพธรรม เพราะปรารภระคะนั้น ระคะที่เป็นทัสสนเนปหาดัตตพพธรรมเกิดขึ้น ทิฏฐิเกิดขึ้น วิจิกจนาเกิดขึ้น

โทมณัสที่เป็นทัสสนเนปหาดัตตพพธรรมเกิดขึ้น

เพราะปรารภอหังจะ ทิฏฐิเกิดขึ้น วิจิกจนาเกิดขึ้น โทมณัสที่เป็นทัสสนเนปหา-

*ตัตตพพธรรม เกิดขึ้น เพราะปรารภโทมณัสที่เป็นกวานายปหาดัตตพพธรรม โทมณัสที่เป็นทัสสนเนปหาดัตตพพธรรมเกิดขึ้น ทิฏฐิเกิดขึ้น วิจิกจนาเกิดขึ้น

[๖๓๓] กวานายปหาดัตตพพธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทัสสนเนนกวานายปหาดัตตพพ-
*ธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ พระอริยะทั้งหลายพิจารณาเห็นกิเลสที่ละแล้ว ที่เป็นกวานายปหาดัตตพพธรรม พิจารณากิเลสที่ซมแล้ว รู้ซึ่งกิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน

บุคคลพิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็นกวานายปหาดัตตพพธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข โดยความเป็นอนัตตา

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นกวานายปหาดัตตพพธรรมโดยเจโตปริย-
*ญาณ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นกวานายปหาดัตตพพธรรม เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณแก่บุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่เอกกัมมุปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่อาวัชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๖๓๔] เนวทัสสนเนนกวานายปหาดัตตพพธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทัสสนเนนกวา-
*นายนปหาดัตตพพธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรมแล้ว พิจารณาทุกขกรรมนั้น พิจารณาทุกขกรรมทั้งหลายที่เคยสังสมไว้แล้วในกาลก่อน

ออกจากฉาน พิจารณามาน

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค พิจารณามรรค พิจารณานิพพาน

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรกุ แก้วทาน แก่มรรค แก่ผล แก่อาวัชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

บุคคลพิจารณาเห็นจักขุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกขโดยความเป็นอนัตตา

โสตะ ฯลฯ ชานะ ชิวหา กาย รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ฯลฯ หทัยวัตถุ

บุคคลพิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็นเนวทัสสนเนนกวานายปหาดัตตพพธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข โดยความเป็นอนัตตา

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสทรธัต ฯลฯ

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นเนวทัสสนเนนกวานายปหาดัตตพพธรรม โดยเจโตปริยญาณ

อากาสาัญญาตนะ เป็นปัจจัยแก่วิญญาตนะ อภิัญญาตนะเป็นปัจจัยแก่เนวสัณญานาสัณญาตนะ รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาตนะโดยอาร์มมณปัจจัย โผฏฐัพพะ-

*ตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาตนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

ขั้นทั้งหลายที่เป็นเนวทัสสนเนนกวานายปหาดัตตพพธรรม เป็นปัจจัยแก่อิทธิวิญญาตนะ แก่เจโตปริยญาณ แก่บุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่เอกกัมมุปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่อาวัชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๖๓๕] เนวทัสสนเนนกวานายปหาดัตตพพธรรม เป็นปัจจัยแก่ทัสสนเนปหาดัตตพพ-
*ธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรมแล้ว ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลิน

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปภรณ์ ภาค ๒
ยั้ง ซึ่งกุตลกรรมนั้น เพราะปรารภกุตลกรรมนั้น รากะที่เป็นทัสสนเนนปหาดัพพธรรมเกิดขึ้น
ทัญญูเกิดขึ้น วิจิกิจจาเกิดขึ้น โทมณัสที่เป็นทัสสนเนนปหาดัพพธรรมเกิดขึ้น บุคคลพิจารณา กุตล
กรรมทั้งหลายที่เคยสังสมไว้แล้วในกาลก่อน

บุคคลออกจากฌานแล้ว ย่อมยินดีซึ่งฌานนั้น เพราะปรารภฌานนั้น รากะที่เป็นทัส
สนเนนปหาดัพพธรรม ฯลฯ ทัญญู ฯลฯ วิจิกิจจา ฯลฯ

เมื่อฌานเสื่อมแล้ว โทมณัสที่เป็นทัสสนเนนปหาดัพพธรรม เกิดขึ้นแก่บุคคลผู้มีความ
เดือดร้อน

บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพลินยั้งซึ่งจักขุ

โสตะ ฯลฯ ชานะ ชิวหา กาย รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ฯลฯ หทัยวัตถุ บุคคล
ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพลินยั้ง ซึ่งขันธ์ทั้งหลายที่เป็นเนวทัสสนเนนภวานายปหาดัพพธรรม เพราะ
ปรารภจักขุเป็นต้นนั้น รากะที่เป็นทัสสนเนนปหาดัพพธรรม ฯลฯ ทัญญู ฯลฯ วิจิกิจจา ฯลฯ

[๖๓๖] เนวทัสสนเนนภวานายปหาดัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่ภวานายปหาดัพพ-

*ธรรม โดยอาร์มมณิปัจจ

คือ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรมแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตยั้งซึ่ง
กุตลธรรมนั้น เพราะปรารภกุตลกรรมนั้น รากะที่เกิดขึ้น อุทธัจจะเกิดขึ้น โทมณัสที่เป็นภวานาย-

*ปหาดัพพธรรมเกิดขึ้น

กุตลกรรมทั้งหลายที่เคยสังสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

ออกจากฌาน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพลินยั้ง ซึ่งขันธ์ทั้งหลายที่เป็น
เนวทัสสนเนนภวานายปหาดัพพธรรม เพราะปรารภจักขุเป็นต้นนั้น รากะที่เป็นภวานายปหาดัพพ
เกิดขึ้น อุทธัจจะเกิดขึ้น โทมณัสที่เป็นภวานายปหาดัพพธรรมเกิดขึ้น

[๖๓๗] ทัสสนเนนปหาดัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่ทัสสนเนนปหาดัพพธรรม โดย

อริปปัจจ

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณาริบัติ สหชาตาริบัติ

ที่เป็น อาร์มมณาริบัติ ได้แก่ บุคคลกระทำรากะที่เป็นทัสสนเนนปหาดัพพธรรมให้
เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพลินยั้งเพราะกระทำรากะนั้นให้เป็นอารมณ์
อย่างหนักแน่น รากะที่เป็นทัสสนเนนปหาดัพพธรรมเกิดขึ้น ทัญญูเกิดขึ้น

บุคคลกระทำทัญญูให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพลินยั้ง
เพราะกระทำทัญญูนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะที่เป็นทัสสนเนนปหาดัพพธรรมเกิดขึ้น
ทัญญูเกิดขึ้น

ที่เป็น สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นทัสสนเนนปหาดัพพธรรม เป็นปัจจัย
แก่สัมปยุตตขันธ์ทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๖๓๘] ทัสสนเนนปหาดัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทัสสนเนนภวานายปหาดัพพ-

*ธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นทัสสนเนนปหาดัพพธรรม
เป็นปัจจัยแก่จิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๖๓๙] ทัสสนเนนปหาดัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่ทัสสนเนนปหาดัพพธรรม และเนว-

*ทัสสนเนนภวานายปหาดัพพธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นทัสสนเนนปหาดัพพธรรม
เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ และจิตตสมภูฐานรูปทั้งหลายโดยอริปัตติปัจจัย

[๖๔๐] ภวานายปหาดัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่ภวานายปหาดัพพธรรม โดย

อริปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณาริบัติ สหชาตาริบัติ

ที่เป็น อาร์มมณาริบัติ ได้แก่ บุคคลกระทำรากะที่เป็นภวานายปหาดัพพธรรมให้เป็น
อารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพลินยั้งเพราะกระทำรากะนั้นให้เป็นอารมณ์
อย่างหนักแน่น รากะที่เป็นภวานายปหาดัพพธรรม เกิดขึ้น

ที่เป็น สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นภวานายปหาดัพพธรรมเป็นปัจจัยแก่
สัมปยุตตขันธ์ทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๖๔๑] ภวานายปหาดัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่ทัสสนเนนปหาดัพพธรรม โดย

อริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อาร์มมณาริบัติ ได้แก่ บุคคลกระทำรากะที่เป็นภวานายปหาดัพพ-

*ธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพลินยั้ง เพราะกระทำรากะนั้นให้
เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะที่เป็นทัสสนเนนปหาดัพพธรรมเกิดขึ้น ทัญญูเกิดขึ้น

[๖๔๒] ภวานายปหาดัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทัสสนเนนภวานายปหาดัพพ-

*ธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นภวานายปหาดัพพธรรม

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปกรณ ภาค ๒
เป็นปัจจัยแก่จิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย

[๖๘๓] กวานายปหัตถัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่กวานายปหัตถัพพธรรม และ
เนวทิสสนเนนกวานายปหัตถัพพธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นกวานายปหัตถัพพธรรม
เป็นปัจจัยแก่สัมมปยุตตขันธ และจิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย

[๖๘๔] เนวทิสสนเนนกวานายปหัตถัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทิสสนเนน-

* กวานายปหัตถัพพธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาริบัติ สหชาตาริบัติ

ที่เป็น อารัมมณาริบัติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรมแล้ว

กระทำกุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้วพิจารณา

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

ออกจากฌาน กระทำฌานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค กระทำมรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว

พิจารณา กระทำผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณากระทำนิพพานให้เป็นอารมณ์
อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก้วทาน แก้วมรรค แก้วผล โดยอริปัตติปัจจัย

ที่เป็น สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นเนวทิสสนเนนกวานายปหัตถัพพธรรม

เป็นปัจจัยแก่สัมมปยุตตขันธ และจิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๖๘๕] เนวทิสสนเนนกวานายปหัตถัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่ทิสสนเนนปหัตถัพพ-

* ธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณาริบัติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถ

กรรมแล้ว กระทำกุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นยอมยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่ง

เพราะกระทำกุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะที่เป็นทิสสนเนนปหัตถัพพธรรมเกิด
ขึ้น ทิฏฐิเกิดขึ้น

กระทำกุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น

ฯลฯ

ออกจากฌาน กระทำฌานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ

หทัยวัตถุ บุคคลกระทำขันธทั้งหลายที่เป็นเนวทิสสนเนนกวานายปหัตถัพพธรรมให้

หนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่ง เพราะกระทำหทัยวัตถุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์
อย่างหนักแน่น ราคะที่เป็นทิสสนเนนปหัตถัพพธรรมเกิดขึ้น ทิฏฐิเกิดขึ้น

[๖๘๖] เนวทิสสนเนนกวานายปหัตถัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่กวานายปหัตถัพพ-

* ธรรม ฯลฯ

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณาริบัติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถ-

* กรรมแล้ว ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่ง ซึ่งกุศลกรรมนั้น เพราะกระทำกุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์
อย่างหนักแน่น ราคะที่เป็นกวานายปหัตถัพพธรรม เกิดขึ้น

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

บุคคลกระทำขันธทั้งหลาย ที่เป็นเนวทิสสนเนนกวานายปหัตถัพพธรรมให้เป็นอารมณ์

อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่ง เพราะกระทำกุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์
อย่างหนักแน่น ราคะที่เป็นกวานายปหัตถัพพธรรมเกิดขึ้น

[๖๘๗] ทิสสนเนนปหัตถัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่ทิสสนเนนปหัตถัพพธรรม โดย

อนันตรปัจจัย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นทิสสนเนนปหัตถัพพธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้ง

หลายที่เป็นทิสสนเนนปหัตถัพพธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

[๖๘๘] ทิสสนเนนปหัตถัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทิสสนเนนกวานายปหัตถัพพ-

* ธรรม ฯลฯ

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นทิสสนเนนปหัตถัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่ภูฐานะโดยอนันตร
ปัจจัย

[๖๘๙] กวานายปหัตถัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่กวานายปหัตถัพพธรรม โดย

อนันตรปัจจัย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นกวานายปหัตถัพพธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ

ทั้งหลายที่เป็นกวานายปหัตถัพพธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

[๖๙๐] กวานายปหัตถัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทิสสนเนนกวานายปหัตถัพพ-

* ธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นกวานายปหัตถัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่ภูฐานะ โดยอนันตร
ปัจจัย

[๖๙๑] เนวทิสสนเนนกวานายปหัตถัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทิสสนเนนกวานา

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกกรณ ภาค ๒
ยปหาดัพพธรรม โดยอนันตปัจจย

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นเนวทิสสนนณกาวนายปหาดัพพธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจย
แก่เนวทิสสนนณกาวนาย ฯลฯ ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตปัจจย

อนโลม เป็นปัจจยแก่โคตรภู อนโลม เป็นปัจจยแก่โวทาน โคตรภูเป็นปัจจยแก่
มรรค โวทาน เป็นปัจจยแก่มรรค มรรค เป็นปัจจยแก่ผล ผลเป็นปัจจยแก่ผล อนโลม
เป็นปัจจยแก่ผลสมาบัติ เนวสัญญานาสัญญายตนะของบุคคลผู้ออกจากนิโรธ เป็นปัจจยแก่ผล
สมาบัติ โดยอนันตปัจจย

[๖๙๒] เนวทิสสนนณกาวนายปหาดัพพธรรม เป็นปัจจยแก่ทิสสนนณกาวนายป-

*ธรรม ฯลฯ

คือ อาวัชชนะ เป็นปัจจยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นทิสสนนณกาวนายปหาดัพพธรรม โดยอนันต
ปัจจย

[๖๙๓] เนวทิสสนนณกาวนายปหาดัพพธรรม เป็นปัจจยแก่กาวนายปหาดัพพ-

*ธรรม โดยอนันตปัจจย

คือ อาวัชชนะ เป็นปัจจยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นกาวนายปหาดัพพธรรม โดยอนันต
ปัจจย

[๖๙๔] ทิสสนนณกาวนายปหาดัพพธรรม เป็นปัจจยแก่ทิสสนนณกาวนายปหาดัพพธรรม โดย
สมนันตปัจจย

เหมือนกับ อนันตปัจจย

[๖๙๕] ทิสสนนณกาวนายปหาดัพพธรรม เป็นปัจจยแก่ทิสสนนณกาวนายปหาดัพพธรรม โดย
สหชาตปัจจย มี ๓ นัย

[๖๙๖] กาวนายปหาดัพพธรรม เป็นปัจจยแก่กาวนายปหาดัพพธรรม ฯลฯ มี
๓ นัย

[๖๙๗] เนวทิสสนนณกาวนายปหาดัพพธรรม เป็นปัจจยแก่เนวทิสสนนณกาวนา
ยปหาดัพพธรรม โดยสหชาตปัจจย

คือ ขันธ์ ๑ ที่เป็นเนวทิสสนนณกาวนายปหาดัพพธรรม เป็นปัจจยแก่ขันธ์ ๓
และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยสหชาตปัจจย ขันธ์ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ทั้งหลาย เป็นปัจจยแก่หทัยวัตถุ โดยสหชาตปัจจย หทัยวัตถุ
เป็นปัจจยแก่ขันธ์ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ เป็นปัจจยแก่มหาภูตรูป ๓ มหาภูตรูปทั้งหลาย เป็น
ปัจจยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย พาหिरูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป ฯลฯ อุตสมุฏฐานรูป
ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัทธิทั้งหลาย ฯลฯ

[๖๙๘] ทิสสนนณกาวนายปหาดัพพธรรม และเนวทิสสนนณกาวนายปหาดัพพธรรม เป็น
ปัจจยแก่เนวทิสสนนณกาวนายปหาดัพพธรรม ฯลฯ

คือ ขันธ์ที่เป็นทิสสนนณกาวนายปหาดัพพธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นปัจจยแก่
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย

[๖๙๙] กาวนายปหาดัพพธรรม และเนวทิสสนนณกาวนายปหาดัพพธรรม เป็น
ปัจจยแก่เนวทิสสนนณกาวนายปหาดัพพธรรม โดยสหชาตปัจจย

คือ ขันธ์ที่เป็นกาวนายปหาดัพพธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นปัจจยแก่
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย

[๗๐๐] ทิสสนนณกาวนายปหาดัพพธรรม เป็นปัจจยแก่ทิสสนนณกาวนายปหาดัพพธรรม โดย
อัญญมัญญปัจจย

คือ ขันธ์ ๑ ที่เป็นทิสสนนณกาวนายปหาดัพพธรรม ฯลฯ

[๗๐๑] กาวนายปหาดัพพธรรม เป็นปัจจยแก่กาวนายปหาดัพพธรรม ฯลฯ

คือ ขันธ์ ๑ ที่เป็นกาวนายปหาดัพพธรรม เป็นปัจจยแก่ขันธ์ ๓

[๗๐๒] เนวทิสสนนณกาวนายปหาดัพพธรรม เป็นปัจจยแก่เนวทิสสนนณกาวนา
ยปหาดัพพธรรม ฯลฯ

คือ ขันธ์ ๑ ที่เป็นเนวทิสสนนณกาวนายปหาดัพพธรรม เป็นปัจจยแก่ขันธ์ ๓
โดยอัญญมัญญปัจจย ขันธ์ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่เป็นเนวทิสสนนณกาวนายปหาดัพพธรรม เป็นปัจจยแก่
ขันธ์ ๓ และหทัยวัตถุ โดยอัญญมัญญปัจจย ขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์ทั้งหลาย เป็นปัจจยแก่
หทัยวัตถุ หทัยวัตถุเป็นปัจจยแก่ขันธ์ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ เป็นปัจจยแก่มหาภูตรูป ๓
โดยอัญญมัญญปัจจย ส่วนพวกอสังขยสัทธิทั้งหลาย ฯลฯ

[๗๐๓] ทิสสนนณกาวนายปหาดัพพธรรม เป็นปัจจยแก่ทิสสนนณกาวนายปหาดัพพธรรม โดย
นิสสยปัจจย มี ๓ นัย

กาวนาย ฯลฯ มี ๓ นัย

เนวทิสสนนณกาวนายปหาดัพพธรรม เป็นปัจจยแก่เนวทิสสนนณกาวนาย ฯลฯ

คือ ขันธ์ ๑ ที่เป็นเนวทิสสนนณกาวนายปหาดัพพธรรม เป็นปัจจยแก่ขันธ์ ๓ และ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปการณ ภาค ๒
จิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่
ชั้นทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยวัตถุทั้งหลาย ฯลฯ จักขายตนะ เป็น
ปัจจัยแก่จักขวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุ ฯลฯ

[๓๐๔] เนวทิสสนนภวานายปหัตถัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่ทิสสนนภวานายปหัตถัพพ-

*ธรรม โดยนิสสยปัจจัย

คือ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นทิสสนนภวานายปหัตถัพพธรรม โดยนิสสย
ปัจจัย

เนวทิสสนนภวานายปหัตถัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่ภวานายปหัตถัพพธรรม ฯลฯ

คือ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นภวานายปหัตถัพพธรรม โดยนิสสย
ปัจจัย

[๓๐๕] ทิสสนนภวานายปหัตถัพพธรรม และเนวทิสสนนภวานายปหัตถัพพธรรม เป็น
ปัจจัยแก่ทิสสนนภวานายปหัตถัพพธรรม โดยนิสสยปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นทิสสนนภวานายปหัตถัพพธรรม และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นที่ ๓
โดยนิสสยปัจจัย ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

[๓๐๖] ทิสสนนภวานายปหัตถัพพธรรม และเนวทิสสนนภวานายปหัตถัพพธรรม เป็น
ปัจจัยแก่เนวทิสสนนภวานายปหัตถัพพธรรม ฯลฯ

คือ ชั้นที่เป็นทิสสนนภวานายปหัตถัพพธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่
จิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย

[๓๐๗] ภวานายปหัตถัพพธรรม และเนวทิสสนนภวานายปหัตถัพพธรรม เป็น
ปัจจัยแก่ภวานายปหัตถัพพธรรม โดยนิสสยปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นภวานายปหัตถัพพธรรม และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นที่ ๓ โดย
นิสสยปัจจัย ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

[๓๐๘] ภวานายปหัตถัพพธรรม และเนวทิสสนนภวานายปหัตถัพพธรรม เป็น
ปัจจัยแก่เนวทิสสนนภวานายปหัตถัพพธรรม โดยนิสสยปัจจัย

คือ ชั้นที่เป็นภวานายปหัตถัพพธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่จิตต-

*สมภูฐานรูปทั้งหลาย

[๓๐๙] ทิสสนนภวานายปหัตถัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่ทิสสนนภวานายปหัตถัพพธรรม โดย
อุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยราคะที่เป็นทิสสนนภวานายปหัตถัพพ-

*ธรรมแล้ว ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์

บุคคลเข้าไปอาศัยโทสะที่เป็นทิสสนนภวานายปหัตถัพพธรรม ฯลฯ โมหะ ฯลฯ ทิฎฐิ ฯลฯ
ความปรารถนาแล้ว ฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์

ราคะที่เป็นทิสสนนภวานายปหัตถัพพธรรม ฯลฯ โทสะ โมหะ ทิฎฐิ ฯลฯ ความปรารถนา
เป็นปัจจัยแก่ราคะที่เป็นทิสสนนภวานายปหัตถัพพธรรม แก่โทสะ แก่โมหะ แก่ทิฎฐิ แก่ความปรารถนา
โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๓๑๐] ทิสสนนภวานายปหัตถัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทิสสนนภวานายปหัตถัพพ-

*ธรรม ฯลฯ

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยราคะที่เป็นทิสสนนภวา
นายปหัตถัพพธรรมแล้ว ให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรม ฯลฯ ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น
บุคคลเข้าไปอาศัยโทสะที่เป็นทิสสนนภวานายปหัตถัพพธรรม ฯลฯ ความปรารถนาแล้ว
ให้ทาน ฯลฯ ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น

ราคะที่เป็นทิสสนนภวานายปหัตถัพพธรรม ฯลฯ โทสะ โมหะ ทิฎฐิ ฯลฯ ความปรารถนา
เป็นปัจจัยแก่ศรัทธา แก่ปัญญา แก่สุขทางกาย แก่ทุกขทางกาย แก่ผลสมาบัติ โดยอุปนิสสย-

*ปัจจัย

[๓๑๑] ภวานายปหัตถัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่ภวานายปหัตถัพพธรรม โดย
อุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ราคะที่เป็นภวานายปหัตถัพพธรรม ฯลฯ โทสะ
โมหะ มานะ ฯลฯ ความปรารถนา เป็นปัจจัยแก่ราคะที่เป็นภวานายปหัตถัพพธรรม แก่โทสะ
แก่โมหะ แก่มานะ แก่ความปรารถนา โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๓๑๒] ภวานายปหัตถัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่ทิสสนนภวานายปหัตถัพพธรรม โดย
อุปนิสสยปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกกรณ ภาค ๒
ขลข ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่บุคคลเข้าไปอาศัยราคะที่เป็นภวานายปหาตัพพธรรม
แล้ว มาสัตว์ ขลข ทำลายสงฆ์

บุคคลเข้าไปอาศัยโทสะที่เป็นภวานายปหาตัพพธรรม ขลข โมหะ ขลข มานะ ขลข
ความปรารถนาแล้ว มาสัตว์ ขลข ทำลายสงฆ์

ราคะที่เป็นภวานายปหาตัพพธรรม ขลข โทสะ โมหะ มานะ ขลข ความปรารถนา
เป็นปัจจัยแก่ราคะที่เป็นทสสเนนปหาตัพพธรรม แก่โทสะ แก่โมหะ แก่ทิฏฐิ แก่ความปรารถนา
โดยอุปนิสสยะปัจจัย

ฉันทราคะในภักทะของตน เป็นปัจจัยแก่ฉันทราคะในภักทะของผู้อื่น โดยอุปนิสสยะ-

*ปัจจัย ฉันทราคะในสิ่งของที่หวงแหนของตน เป็นปัจจัยแก่ฉันทราคะในสิ่งของที่หวงแหนของ
ผู้อื่น โดยอุปนิสสยะปัจจัย

[๗๑๓] ภวานายปหาตัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทสสเนนภวานายปหาตัพพ-

*ธรรม โดยอุปนิสสยะปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ขลข ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่บุคคลเข้าไปอาศัยราคะที่เป็นภวานายปหาตัพพธรรม
แล้ว ให้ทาน ขลข ยังสมมาบัติให้เกิดขึ้น

บุคคลเข้าไปอาศัยโทสะที่เป็นภวานายปหาตัพพธรรม ขลข โมหะ ขลข มานะ ขลข
ความปรารถนาแล้ว ให้ทาน ขลข ยังสมมาบัติให้เกิดขึ้น

ราคะที่เป็นภวานายปหาตัพพธรรม ขลข โทสะ โมหะ มานะ ขลข ความปรารถนา
เป็นปัจจัยแก่ศรัทธา แก่ผลสมมาบัติ โดยอุปนิสสยะปัจจัย

[๗๑๔] เนวทสสเนนภวานายปหาตัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทสสเนน-

*ภวานายปหาตัพพธรรม โดยอุปนิสสยะปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ขลข ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว ให้ทาน ขลข
ยังสมมาบัติให้เกิดขึ้น

บุคคลเข้าไปอาศัยศีล ขลข สุตตะ จาคะ ปัญญา สุขทางกาย ทุกข์ทางกาย ฤดู
โภชนะ ขลข เสนาสนะ แล้วให้ทาน ขลข ยังสมมาบัติให้เกิดขึ้น

ศรัทธา ขลข ศีล สุตตะ จาคะ ปัญญา สุขทางกาย ทุกข์ทางกาย ฤดู โภชนะ
ขลข เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธา แก่ปัญญา แก่สุขทางกาย แก่ทุกข์ทางกาย แก่ผล
สมมาบัติ โดยอุปนิสสยะปัจจัย

[๗๑๕] เนวทสสเนนภวานายปหาตัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่ทสสเนนปหาตัพพ-

*ธรรม โดยอุปนิสสยะปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ขลข ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธา ขลข ทิฏฐิ

บุคคลเข้าไปอาศัย ขลข เสนาสนะแล้ว มาสัตว์ ขลข ทำลายสงฆ์

ศรัทธา ขลข เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ราคะที่เป็นทสสเนนปหาตัพพธรรม แก่โทสะ
แก่โมหะ แก่ทิฏฐิ แก่ความปรารถนา โดยอุปนิสสยะปัจจัย

[๗๑๖] เนวทสสเนนภวานายปหาตัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่ภวานายปหาตัพพ-

*ธรรม โดยอุปนิสสยะปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ขลข ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว ก่อมานะ

บุคคลเข้าไปอาศัยศีล ขลข ปัญญา สุขทางกาย ทุกข์ทางกาย ฤดู โภชนะ ขลข
เสนาสนะแล้ว ก่อมานะ

ศรัทธา ขลข ปัญญา สุขทางกาย ทุกข์ทางกาย ฤดู โภชนะ ขลข เสนาสนะ
เป็นปัจจัยแก่ราคะที่เป็นภวานายปหาตัพพธรรม แก่โทสะ แก่โมหะ แก่มานะ แก่ความปรารถนา
โดยอุปนิสสยะปัจจัย

[๗๑๗] เนวทสสเนนภวานายปหาตัพพธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทสสเนนภวา-

*นายปหาตัพพธรรม โดยปเรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณูปเรชาต วัตถุปเรชาต

ที่เป็น อารัมมณูปเรชาต ได้แก่บุคคลพิจารณาเห็นจักษุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง
โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา

โสตะ ขลข ฆานะ ขิวหา กาย รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ หทัยวัตถุ ขลข

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักษุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตราตุ

รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักษุวิญญาณ โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ
โดยปเรชาตปัจจัย

ที่เป็น วัตถุปเรชาต ได้แก่จักษายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักษุวิญญาณ กายายตนะ เป็น
ปัจจัยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลาย ที่เป็นเนวทสสเนนภวานายปหา-

* ตัพพธรรม โดยปุเรชาตปัจจย

[๓๑๘] เนวทัสสนนณภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจจยแก่ทัสสนนณภวานายปหาดัตถพ-

* ธรรม โดยปุเรชาตปัจจย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็น อารัมมณปุเรชาต ได้แก่บุคคลย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่งซึ่งจักขุ เพราะ
ปรารภจักขุนั้น รากะที่เป็นทัสสนนณภวานายปหาดัตถพพธรรม เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น วิจิกิจฉา เกิดขึ้น
โหมนัสที่เป็นทัสสนนณภวานายปหาดัตถพพธรรม เกิดขึ้น ฯลฯ

บุคคลย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่งซึ่งหทัยวัตถุ เพราะปรารภหทัยวัตถุ นั้น รากะที่เป็น
ทัสสนนณภวานายปหาดัตถพพธรรม เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น วิจิกิจฉา เกิดขึ้น โหมนัสที่เป็นทัสสนนณภวา-

* ตัพพธรรม เกิดขึ้น

ที่เป็น วัตถุปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจยแก่ขันธทั้งหลาย ที่เป็นทัสสนนณภวา-

* ตัพพธรรม โดยปุเรชาตปัจจย

[๓๑๙] เนวทัสสนนณภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจจยแก่ภวานายปหาดัตถพ-

* ธรรม โดยปุเรชาตปัจจย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็น อารัมมณปุเรชาต ได้แก่ บุคคลย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่งซึ่งจักขุ เพราะ
ปรารภจักขุนั้น รากะที่เป็นภวานายปหาดัตถพพธรรม เกิดขึ้น อุทฺธัจจะ เกิดขึ้น โหมนัสที่เป็น
ภวานายปหาดัตถพพธรรม เกิดขึ้น

โสตะ ฯลฯ กาย รูป ฯลฯ ใญ่ฐัพพะ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลิน
ยิ่งซึ่งหทัยวัตถุ เพราะปรารภโสตะเป็นต้นนั้น รากะที่เป็นภวานายปหาดัตถพพธรรม เกิดขึ้น
อุทฺธัจจะ เกิดขึ้น โหมนัสที่เป็นภวานายปหาดัตถพพธรรม เกิดขึ้น

ที่เป็น วัตถุปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจยแก่ขันธทั้งหลาย ที่เป็นภวานาย-

* ปหาดัตถพพธรรม โดยปุเรชาตปัจจย

[๓๒๐] ทัสสนนณภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจจยแก่เนวทัสสนนณภวานายปหาดัตถพ-

* ธรรม โดยปัจจยชาตปัจจย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นทัสสนนณภวานายปหาดัตถพพธรรมที่เกิดภายหลัง เป็นปัจจยแก่กายนี้
ที่เกิดก่อน โดยปัจจยชาตปัจจย

[๓๒๑] ภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจจยแก่เนวทัสสนนณภวานายปหาดัตถพ-

* ธรรม โดยปัจจยชาตปัจจย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นภวานายปหาดัตถพพธรรมที่เกิดภายหลัง เป็นปัจจยแก่กายนี้
ที่เกิดก่อน โดยปัจจยชาตปัจจย

[๓๒๒] เนวทัสสนนณภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจจยแก่เนวทัสสนนณ-

* ภวานายปหาดัตถพพธรรม โดยปัจจยชาตปัจจย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นเนวทัสสนนณภวานายปหาดัตถพพธรรมที่เกิดภายหลัง เป็นปัจจย
แก่กายนี้ที่เกิดก่อน โดยปัจจยชาตปัจจย

[๓๒๓] ทัสสนนณภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจจยแก่ทัสสนนณภวานายปหาดัตถพพธรรม โดย
อาเสวนปัจจย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นทัสสนนณภวานายปหาดัตถพพธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจยแก่ขันธ
ทั้งหลายที่เกิดหลังๆ โดยอาเสวนปัจจย

[๓๒๔] ภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจจยแก่ภวานายปหาดัตถพพธรรม โดย
อาเสวนปัจจย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นภวานายปหาดัตถพพธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจยแก่ขันธทั้งหลาย
ที่เกิดหลังๆ โดยอาเสวนปัจจย

[๓๒๕] เนวทัสสนนณภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจจยแก่เนวทัสสนนณ-

* ภวานายปหาดัตถพพธรรม โดยอาเสวนปัจจย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นเนวทัสสนนณภวานายปหาดัตถพพธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็น
ปัจจยแก่ขันธทั้งหลายที่เกิดหลังๆ โดยอาเสวนปัจจย

อนุโลม เป็นปัจจยแก่โคตรภู อนุโลม เป็นปัจจยแก่โวทาน โคตรภู เป็นปัจจย
แก่มรรค โวทาน เป็นปัจจยแก่มรรค โดยอาเสวนปัจจย

[๓๒๖] ทัสสนนณภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจจยแก่ทัสสนนณภวานายปหาดัตถพพธรรม โดย
กัมมปัจจย

คือ เจตนาที่เป็นทัสสนนณภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจจยแก่สัมปยุตตขันธทั้งหลาย โดย
กัมมปัจจย

[๓๒๗] ทัสสนนณภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจจยแก่เนวทัสสนนณภวานายปหาดัตถพ-

* ธรรม โดยกัมมปัจจย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต นานาชนิด

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปรกณ ภาค ๒

ที่เป็น สหชาต ได้แก่ เจตนาที่เป็นทัสสนเนนปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจฉัยแก้จิตต-

* สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจฉัย

ที่เป็น นานาชนิด ได้แก่ เจตนาที่เป็นทัสสนเนนปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจฉัยแก้วิบาก-

* ชันร และกฏัตตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจฉัย

[๗๒๘] ทัสสนเนนปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจฉัยแก้ทัสสนเนนปหาดัตถพพธรรม และ

เนวทัสสนเนนภวานายปหาดัตถพพธรรม โดยกัมมปัจฉัย

คือ เจตนาที่เป็นทัสสนเนนปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจฉัยแก้สัมปยุตตชันรและจิตตสมุฏ-

* ฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจฉัย

[๗๒๙] ภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจฉัยแก้ภวานายปหาดัตถพพธรรม โดย

กัมมปัจฉัย

คือ เจตนาที่เป็นภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจฉัยแก้สัมปยุตตชันรทั้งหลาย โดย

กัมมปัจฉัย

[๗๓๐] ภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจฉัยแก้เนวทัสสนเนนภวานายปหาดัตถพพ-

* ธรรม โดยกัมมปัจฉัย

คือ เจตนาที่เป็นภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจฉัยแก้จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดย

กัมมปัจฉัย

[๗๓๑] ภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจฉัยแก้ภวานายปหาดัตถพพธรรม และ

เนวทัสสนเนนภวานายปหาดัตถพพธรรม โดยกัมมปัจฉัย

คือ เจตนาที่เป็นภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจฉัยแก้สัมปยุตตชันร และจิตตสมุฏ-

* ฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจฉัย

[๗๓๒] เนวทัสสนเนนภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจฉัยแก้เนวทัสสนเนนภวา-

* นายปหาดัตถพพธรรม โดยกัมมปัจฉัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต นานาชนิด

ที่เป็น สหชาต ได้แก่เจตนาที่เป็นเนวทัสสนเนนภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจฉัย

แก้สัมปยุตตชันร และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจฉัย

ในปฏิสนธิขณะ เจตนาที่เป็นเนวทัสสนเนนภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจฉัยแก้

สัมปยุตตชันร และกฏัตตารูปทั้งหลาย

ที่เป็น นานาชนิด ได้แก่เจตนาที่เป็นเนวทัสสนเนนภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจฉัย

แก้วิบากชันร และกฏัตตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจฉัย

[๗๓๓] เนวทัสสนเนนภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจฉัยแก้เนวทัสสนเนนภวา-

* นายปหาดัตถพพธรรม โดยวิปากปัจฉัย

คือ ชันร ๑ ที่เป็นเนวทัสสนเนนภวานายปหาดัตถพพธรรม ซึ่งเป็นวิปาก เป็นปัจฉัย

แก้ชันร ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยวิปากปัจฉัย

ในปฏิสนธิขณะ ชันรทั้งหลาย เป็นปัจฉัยแก้หทัยวัตถุ โดยวิปากปัจฉัย

[๗๓๔] ทัสสนเนนปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจฉัยแก้ทัสสนเนนปหาดัตถพพธรรม โดย

อาหารปัจฉัย

คือ ๖ อย่าง กวฬิงการารหาร มีหัวข้อปัจฉัย ๗

๖ อย่าง เป็นปัจฉัยโดยอินทริยปัจฉัย

คือ จักขณทริย และรูปชีวิตินทริย มีหัวข้อปัจฉัย ๗

เป็นปัจฉัย โดยฉานปัจฉัย เป็นปัจฉัย โดยมคคปัจฉัย เป็นปัจฉัย โดยสัมปยุตต-

* ปัจฉัย เป็นปัจฉัย โดยวิปยุตตปัจฉัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปัจฉาชาต

ที่เป็น สหชาต ได้แก่ชันรทั้งหลายที่เป็นทัสสนเนนปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจฉัยแก้จิตต-

* สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจฉัย

ที่เป็น ปัจฉาชาต ได้แก่ชันรทั้งหลายที่เป็นทัสสนเนนปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจฉัยแก้

กายนี้ที่เกิดก่อน โดยวิปยุตตปัจฉัย

[๗๓๕] ภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจฉัยแก้เนวทัสสนเนนภวานายปหาดัตถพพ-

* ธรรม โดยวิปยุตตปัจฉัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปัจฉาชาต

แม้บทนี้ก็เหมือนกับทัสสนเน

[๗๓๖] เนวทัสสนเนนภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจฉัยแก้เนวทัสสนเนนภวา-

* นายปหาดัตถพพธรรม โดยวิปยุตตปัจฉัย

มี ๓ อย่าง คือ สหชาต ปุระชาต ปัจฉาชาต

ที่เป็น สหชาต ได้แก่ชันรทั้งหลายที่เป็นเนวทัสสนเนนภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็น

ปัจฉัยแก้จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจฉัย

ในปฏิสนธิขณะ ชันรทั้งหลายที่เป็นเนวทัสสนเนนภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจฉัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกกรม ภาค ๒
แกกฏัตตารูปทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย ชั้นทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก้หทัยวัตถุ โดยวิปยุตต-

*ปัจจัย หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก้ชั้นทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

ที่เป็น ปุรชาต ได้แก้จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก้จักขวิญญาณ กายายตนะ เป็นปัจจัย
แก้กายวิญญาณ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก้ชั้นทั้งหลายที่เป็นแนวทสเสนนภวานายปหาดัตถพพธรรม
โดยวิปยุตตปัจจัย

ที่เป็น ปัจจชาต ได้แก้ชั้นทั้งหลายที่เป็นแนวทสเสนนภวานายปหาดัตถพพธรรม

เป็นปัจจัยแก้กายนี้ที่เกิดก่อน โดยวิปยุตตปัจจัย

[๗๓๓] แนวทสเสนนภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจจัยแก้ทสเสนนภหาดัตถพพ-

*ธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุรชาต ได้แก้หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก้ชั้นทั้งหลายที่เป็นทสเสน-

*ปหาดัตถพพธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

[๗๓๔] แนวทสเสนนภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจจัยแก้ภวานายปหาดัตถพพ-

*ธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุรชาต ได้แก้หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก้ชั้นทั้งหลายที่เป็นภวานาย-

*ปหาดัตถพพ โดยวิปยุตตปัจจัย

[๗๓๕] ทสเสนนภหาดัตถพพธรรม เป็นปัจจัยแก้ทสเสนนภหาดัตถพพธรรม โดย
อัติถิปัจจัย

คือ ชั้น ๑ ที่เป็นทสเสนนภหาดัตถพพธรรม เป็นปัจจัยแก้ชั้น ๓ โดยอัติถิปัจจัย ชั้น
๒ ฯลฯ

[๗๔๐] ทสเสนนภหาดัตถพพธรรม เป็นปัจจัยแก้แนวทสเสนนภวานายปหาดัตถพพ-

*ธรรม โดยอัติถิปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปัจจชาต

ที่เป็น สหชาต ได้แก้ชั้นทั้งหลายที่เป็นทสเสนนภหาดัตถพพธรรม เป็นปัจจัยแก้จิตต-

*สมมุตฐานรูปทั้งหลาย โดยอัติถิปัจจัย

ที่เป็น ปัจจชาต ได้แก้ชั้นทั้งหลายที่เป็นทสเสนนภหาดัตถพพธรรม เป็นปัจจัยแก้
กายนี้ที่เกิดก่อน โดยอัติถิปัจจัย

[๗๔๑] ทสเสนนภหาดัตถพพธรรม เป็นปัจจัยแก้ทสเสนนภหาดัตถพพธรรม และ
แนวทสเสนนภวานายปหาดัตถพพธรรม โดยอัติถิปัจจัย

คือ ชั้น ๑ ที่เป็นทสเสนนภหาดัตถพพธรรม เป็นปัจจัยแก้ชั้น ๓ และจิตตสมมุตฐานรูป
ทั้งหลาย ชั้น ๒ ฯลฯ

ภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจจัยแก้ภวานายปหาดัตถพพธรรม ฯลฯ มี ๓ นัย

พึงกระทำเหมือนกับทสเสน-

[๗๔๒] แนวทสเสนนภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจจัยแก้แนวทสเสนนภวา-

*นายปหาดัตถพพธรรม โดยอัติถิปัจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาต ปุรชาต ปัจจชาต อาหาร อินทรีย์

ที่เป็น สหชาต ได้แก้ชั้น ๑ ที่เป็นแนวทสเสนนภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจจัย
แก้ชั้น ๓ และจิตตสมมุตฐานรูปทั้งหลาย โดยอัติถิปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลายเป็นปัจจัยแก้หทัยวัตถุ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก้ชั้น
ทั้งหลาย โดยอัติถิปัจจัย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ สำหรับบอสนัญญัตต มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

ที่เป็น ปุรชาต ได้แก้ บุคคลพิจารณาเห็นจักขุ โดยความเป็นของ ไม่เที่ยง โดยความเป็น
ทุกข โดยความเป็นอนัตตา

โสตะ ฯลฯ กาย รูป ฯลฯ โผฏฐัพพะ ฯลฯ บุคคลพิจารณาเห็นหทัยวัตถุ โดยความเป็น
ของ ไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข โดยความเป็นอนัตตา

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ พึงเสี่ยงด้วยทิพพโสตราต

รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก้จักขวิญญาณ โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก้กายวิญญาณ

จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก้จักขวิญญาณ กายายตนะ เป็นปัจจัยแก้กายวิญญาณ หทัยวัตถุ เป็น
ปัจจัยแก้ชั้นทั้งหลายที่เป็นแนวทสเสนนภวานายปหาดัตถพพธรรม โดยอัติถิปัจจัย

ที่เป็น ปัจจชาต ได้แก้ ชั้นทั้งหลายที่เป็นแนวทสเสนนภวานายปหาดัตถพพธรรม
เป็นปัจจัยแก้กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยอัติถิปัจจัย กวพิงการาหารเป็นปัจจัยแก้กายนี้ รูปชีวิติน-

*หริย เป็นปัจจัยแก้กฏัตตารูปทั้งหลาย

[๗๔๓] แนวทสเสนนภวานายปหาดัตถพพธรรม เป็นปัจจัยแก้ทสเสนนภหาดัตถพพ-

*ธรรม โดยอัติถิปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุรชาต ได้แก้ บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง ซึ่งจักขุ

เพราะปรารถนจักขุนั้น ราคะที่เป็นทสเสนนภหาดัตถพพธรรม เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น วิจิจจนา เกิดขึ้น
โหมนัส เกิดขึ้น

โสตะ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดีซึ่งหทัยวัตถุ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกกรณ ภาค ๒
หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นทสสเนนปหัตตพพธรรม โดยอรรถปัจจัย

[๓๔๔] เนวทสสเนนภวานายปหัตตพพธรรม เป็นปัจจัยแก่ภวานายปหัตตพพ-
*ธรรม โดยอรรถปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาต ได้แก่ บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพลินยั้งซึ่งจักขุ เพราะ
ปรารภจักขุนั้น รากะที่เป็นภวานายปหัตตพพธรรม เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น โทมนัส ที่เป็นภวานาย-
*ปหัตตพพธรรม ฯลฯ

โสตะ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพลินยั้งซึ่งหทัยวัตถุ

หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นภวานายปหัตตพพธรรม โดยอรรถปัจจัย

[๓๔๕] ทสสเนนปหัตตพพธรรม และเนวทสสเนนภวานายปหัตตพพธรรม เป็น
ปัจจัยแก่ทสสเนนปหัตตพพธรรม โดยอรรถปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปุเรชาต

ที่เป็น สหชาต ได้แก่ ขันธ ๑ ที่เป็นทสสเนนปหัตตพพธรรม และหทัยวัตถุ เป็น
ปัจจัยแก่ขันธ ๓ โดยอรรถปัจจัย ขันธ ๒ และหทัยวัตถุ ฯลฯ

[๓๔๖] ทสสเนนปหัตตพพธรรม และเนวทสสเนนภวานายปหัตตพพธรรม เป็น
ปัจจัยแก่เนวทสสเนนภวานายปหัตตพพธรรม โดยอรรถปัจจัย

มี ๔ อย่าง คือ สหชาต ปิจฉาชาต อาหาร อินทริย

ที่เป็น สหชาต ได้แก่ ขันธที่เป็นทสสเนนปหัตตพพธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย
เป็นปัจจัยแก่จิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย โดยอรรถปัจจัย

ที่เป็น ปิจฉาชาต ได้แก่ ขันธทั้งหลายที่เป็นทสสเนนปหัตตพพธรรม และกาวฬิง-

*การหาร เป็นปัจจัยแก่กายนี้ โดยอรรถปัจจัย

ที่เป็น ปิจฉาชาต ได้แก่ ขันธทั้งหลายที่เป็นทสสเนนปหัตตพพธรรมและรูปชีวิตินทริย
เป็นปัจจัยแก่ภักตตารูปทั้งหลาย โดยอรรถปัจจัย

[๓๔๗] ภวานายปหัตตพพธรรม และเนวทสสเนนภวานายปหัตตพพธรรม เป็น
ปัจจัยแก่ภวานายปหัตตพพธรรม ฯลฯ

พึงกระทำหัวข้อปัจจัย ๒

[๓๔๘] ทสสเนนปหัตตพพธรรม เป็นปัจจัยแก่ทสสเนนปหัตตพพธรรม โดย
นัตถิปัจจัย เป็นปัจจัยโดย วิคตปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อวิคตปัจจัย

[๓๔๙] ในเหตุปัจจัย มีวาระ ๓

ในอารัมมณปัจจัย	มี "	๘
ในอริปัตติปัจจัย	มี "	๑๐
ในอนันตรปัจจัย	มี "	๗
ในสมนันตรปัจจัย	มี "	๗
ในสหชาตปัจจัย	มี "	๙
ในอัญญมัญญปัจจัย	มี "	๓
ในนิสสยปัจจัย	มี "	๑๓
ในอุปนิสสยปัจจัย	มี "	๘
ในปุเรชาตปัจจัย	มี "	๓
ในปิจฉาชาตปัจจัย	มี "	๓
ในอาเสวนปัจจัย	มี "	๓
ในกัมมปัจจัย	มี "	๗
ในวิปากปัจจัย	มี "	๑
ในอาหารปัจจัย	มี "	๗
ในอินทริยปัจจัย	มี "	๗
ในฌานปัจจัย	มี "	๗
ในมัคคปัจจัย	มี "	๗
ในสัมปยุตตปัจจัย	มี "	๓
ในวิปยุตตปัจจัย	มี "	๔
ในอรรถปัจจัย	มี "	๑๓
ในนัตถิปัจจัย	มี "	๗
ในวิคตปัจจัย	มี "	๗
ในอวิคตปัจจัย	มี "	๑๓

พืงนี้บอย่างนี้

อนโลม จบ

[๓๕๐] ทสสเนนปหัตตพพธรรม เป็นปัจจัยแก่ทสสเนนปหัตตพพธรรม โดย
อารัมมณปัจจัย เป็นปัจจัย โดยสหชาตปัจจัย เป็นปัจจัย โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๓๕๑] ทสสเนนปหัตตพพธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทสสเนนภวานายปหัตตพพ-

୨୫

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อริคตปัจจัย มี " ๘

พึงนับอย่างนี้

ปัจจัยนี้ะ จบ

[๗๖๕] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย	กับ เหตุปัจจัย	มีวาระ ๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อริตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่เปรชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย	กับ ฯลฯ	มีวาระ ๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฉนปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคคปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่เนตทิปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗

พึงนับอย่างนี้

อนโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๗๖๖] ในอารัมมณปัจจัย	กับ ปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย	มีวาระ ๘
ในอริตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๑๐
ในอนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗
ในสมนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗
ในสหชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๔
ในอัญญมัญญปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในนิสสปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๑๓
ในอุปนิสสปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๘
ในเปรชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มีวาระ ๓
ในปัจฉาชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในอาเสวนปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในกัมมปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗
ในวิปากปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๑
ในอาหารปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗
ในอินทริยปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗
ในฉนปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗
ในมคคปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗
ในสัมปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในวิปปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๕
ในอตทิปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๑๓
ในเนตทิปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗
ในวิคตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗
ในอริคตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๑๓

พึงนับอย่างนี้

ปัจจัยยานุโลม จบ

ทสสนัตติกะ ที่ ๘ จบ

ทสสเนนปหาดัพพะเหตุกัตติกะ

ปฎิจจวาร

[๗๖๗] ทสสเนนปหาดัพพะเหตุธรรม อาคัยทสสเนนปหาดัพพะเหตุธรรม เกิด
ขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาคัยชั้น ๑ ที่เป็นทสสเนนปหาดัพพะเหตุธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปรกณ ภาค ๒
คือ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นทิสสนนปหัตตัพพเหตุกรรม ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒
แนวทิสสนนภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม อาศัยทิสสนนปหัตตัพพเหตุกรรม
 ฯลฯ เพราะสหชาตปัจจย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ทั้งหลายที่เป็นทิสสนนปหัตตัพพเหตุกรรม โมหะ
และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกจนา

ทิสสนนปหัตตัพพเหตุกรรม และแนวทิสสนนภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม
อาศัยทิสสนนปหัตตัพพเหตุกรรม ฯลฯ เพราะสหชาตปัจจย

คือ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นทิสสนนปหัตตัพพเหตุกรรม
ขันธ์ ๒ และจิตตสมุฏฐานรูป ขันธ์ ๒ ขันธ์ ๓ และ โมหะ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ ๑
ที่สหระคด้วยวิจิกจนา

[๓๘๔] ภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม อาศัยภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม เกิด
ขึ้น เพราะสหชาตปัจจย

คือ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒
แนวทิสสนนภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม อาศัยภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม
 ฯลฯ เพราะสหชาตปัจจย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ทั้งหลายที่เป็นภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม โมหะ
และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ทั้งหลายที่สหระคด้วยอุทธีจจะ

ภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม และแนวทิสสนนภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม
อาศัยภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม ฯลฯ เพราะสหชาตปัจจย

คือ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม
ขันธ์ ๒ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ ๒ ขันธ์ ๓ และ โมหะ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัย
ขันธ์ ๑ ที่สหระคด้วยอุทธีจจะ

[๓๘๕] แนวทิสสนนภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม อาศัยแนวทิสสนนภวานาย-
*ปหัตตัพพเหตุกรรม ฯลฯ เพราะสหชาตปัจจย

คือ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นแนวทิสสนนภวานายปหา-
*ตัพพเหตุกรรม ขันธ์ ๒ ฯลฯ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัย โมหะที่สหระคด้วยวิจิกจนา ที่
สหระคด้วยอุทธีจจะ

ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยขันธ์ทั้งหลาย ขันธ์ทั้งหลายอาศัยหทัยวัตถุ มหาภูต-

*รูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ พาหิรูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป ฯลฯ อุตสมุฏฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวก
อสังญฐิสต์ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

ทิสสนนปหัตตัพพเหตุกรรม อาศัยแนวทิสสนนภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม
 ฯลฯ เพราะสหชาตปัจจย

คือ สัมปยุตตขันธ์ทั้งหลาย อาศัย โมหะที่สหระคด้วยวิจิกจนา

ภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม อาศัยแนวทิสสนนภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม
 ฯลฯ เพราะสหชาตปัจจย ฯลฯ พึงกระทำเหมือนกับเหตุปัจจย

[๓๘๖] ทิสสนนปหัตตัพพเหตุกรรม อาศัยทิสสนนปหัตตัพพเหตุกรรม ฯลฯ
เพราะอัญญมัญญปัจจย เพราะ นิสสยปัจจย เพราะ อุปนิสสยปัจจย เพราะ ปุเรชาตปัจจย
เพราะ อาเสวนปัจจย เพราะ กัมมปัจจย เพราะ วิปากปัจจย เพราะ อาหารปัจจย เพราะ
อินทริยปัจจย เพราะ ฌานปัจจย เพราะ มัคคปัจจย เพราะ สัมปยุตตปัจจย เพราะ วิปยุตต-

*ปัจจย เพราะ อตถิปัจจย เพราะ นัตถิปัจจย เพราะ วิคตปัจจย เพราะ อวิคตปัจจย

[๓๘๗] ในเหตุปัจจย มีวาระ ๑๗

ในอารัมมณปัจจย	มี "	๑๑
ในอิปติปัจจย	มี "	๙
ในอนันตรปัจจย	มี "	๑๑
ในสมนันตรปัจจย	มี "	๑๑
ในสหชาตปัจจย	มี "	๑๗
ในอัญญมัญญปัจจย	มี "	๑๑
ในนิสสยปัจจย	มี "	๑๗
ในอุปนิสสยปัจจย	มี "	๑๑
ในปุเรชาตปัจจย	มี "	๑๑
ในอาเสวนปัจจย	มี "	๑๑
ในกัมมปัจจย	มี "	๑๗
ในวิปากปัจจย	มี "	๑
ในอาหารปัจจย	มี "	๑๗
ในอินทริยปัจจย	มี "	๑๗
ในฌานปัจจย	มี "	๑๗

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปกรณ ภาค ๒

ในมคคปัจฉิม	มี "	๑๗
ในสัมปยุตตปัจฉิม	มีวาระ	๑๑
ในวิปยุตตปัจฉิม	มี "	๑๗
ในอิตติปัจฉิม	มี "	๑๗
ในนัตติปัจฉิม	มี "	๑๑
ในวิคตปัจฉิม	มี "	๑๑
ในอวิคตปัจฉิม	มี "	๑๗

พึงนับอย่างนี้

อนุลอม จบ

[๓๘๘] เนวทิสสนเนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม อาคัยทิสสนเนนปหัตถัพพ-

*เหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจฉิม

คือ โมะหะ ทิสสรคตด้วยวิจิกิจฉา อาคัยขันธทั้งหลายที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉา

[๓๘๙] เนวทิสสนเนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม อาคัยภวานายปหัตถัพพเหตุ-

*ธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจฉิม

คือ โมะหะ ทิสสรคตด้วยอุทธัจจะ อาคัยขันธทั้งหลายที่สหรคตด้วยอุทธัจจะ

[๓๙๐] เนวทิสสนเนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม อาคัยเนวทิสสนเนนภวานาย-

*ปหัตถัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจฉิม

คือ ขันธ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาคัยขันธ ๑ ที่เป็นเนวทิสสนเนนภวานายปหา-

*ตัพพเหตุกรรม ซึ่งเป็นเหตุกรรม ขันธ ๒ ฯลฯ

ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ หทัยัตถ อาคัยขันธทั้งหลาย ขันธทั้งหลาย อาคัยหทัยัตถ อาคัยมहाกตรูป ๑ พาหिरูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป ฯลฯ อุตสมุฏฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวก อสัณญัสสัตัวทั้งหลาย ฯลฯ

[๓๙๑] เนวทิสสนเนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม อาคัยทิสสนเนนปหัตถัพพ-

*เหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจฉิม

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยขันธทั้งหลายที่เป็นทิสสนเนนปหัตถัพพเหตุกรรม

[๓๙๒] เนวทิสสนเนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม อาคัยภวานายปหัตถัพพ-

*เหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจฉิม

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยขันธทั้งหลายที่เป็นภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉา ฯลฯ

[๓๙๓] เนวทิสสนเนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม อาคัยเนวทิสสนเนนภวานาย-

*ปหัตถัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจฉิม

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยขันธทั้งหลายที่เป็นเนวทิสสนเนนภวานายปหัตถัพพเหตุ-

*ธรรม จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยโมะหะ ทิสสรคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะ

ในปฏิสนธิขณะ กภูตตรูป อาคัยขันธทั้งหลายที่เป็นเนวทิสสนเนนภวานายปหา- ตัพพเหตุกรรม หทัยัตถ อาคัยขันธทั้งหลาย มหากตรูป ๑ ฯลฯ ส่วนพวกอสัณญัสสัตัวทั้งหลาย ฯลฯ

[๓๙๔] เนวทิสสนเนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม อาคัยทิสสนเนนปหัตถัพพ-

*เหตุกรรม และเนวทิสสนเนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจฉิม

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยขันธที่เป็นทิสสนเนนปหัตถัพพเหตุกรรม และมหากตรูปทั้งหลาย จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยขันธทั้งหลายที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉา และโมะหะ

[๓๙๕] เนวทิสสนเนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม อาคัยภวานายปหัตถัพพเหตุ-

*ธรรม และเนวทิสสนเนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มมณ-

*ปัจฉิม

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยขันธที่เป็นภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม และมหากตรูปทั้งหลาย จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยขันธทั้งหลายที่สหรคตด้วยอุทธัจจะ และโมะหะ

[๓๙๖] เนวทิสสนเนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม อาคัยทิสสนเนนปหัตถัพพ-

*เหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอริปัตติปัจฉิม เหมือนกับ สหชาติปัจฉิม

ไม่ใช่เพราะอนันตรปัจฉิม ไม่ใช่เพราะสมนันตรปัจฉิม ไม่ใช่เพราะอัญญ-

*มัญญปัจฉิม ไม่ใช่เพราะอุปนิสสยปัจฉิม

[๓๙๗] ทิสสนเนนปหัตถัพพเหตุกรรม อาคัยทิสสนเนนปหัตถัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะปราชตปัจฉิม

คือ ในอรุပ္ภุมิ ฯลฯ อาคัยขันธ ๑ ที่เป็นทิสสนเนนปหัตถัพพเหตุกรรม

เนวทิสสนเนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม อาคัยทิสสนเนนปหัตถัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะปราชตปัจฉิม

คือ ในอรุပ္ภุมิ โมะหะ ทิสสรคตด้วยวิจิกิจฉา อาคัยขันธทั้งหลายที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉา

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

[๔๐๓] เนวทัสสเนนณภวานาย ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาหารปัจจัย

คือ พาหิรรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ

ไม่ใช่เพราะอินทรีปัจจัย

คือ พาหิรรูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัตว์
ทั้งหลาย รูปชีวิตินทรี อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

ไม่ใช่เพราะฉานปัจจัย

คือ ปัญจวิญญาน พึงกระทำมหาภูตรูปทั้งหลาย

ไม่ใช่เพราะมคปัจจัย

คือ ฯลฯ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นเนวทัสสเนนณภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ
ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ

ไม่ใช่เพราะสัมปยุตตปัจจัย

[๔๐๔] ทัสสเนนปหัตตัพพเหตุกรรม อาศัยทัสสเนนปหัตตัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น

ไม่ใช่เพราะวิปปยุตตปัจจัย

คือ ในอรูปภูมิ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นทัสสเนนปหัตตัพพเหตุกรรม

เนวทัสสเนนณภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม อาศัยทัสสเนนปหัตตัพพเหตุกรรม

เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะวิปปยุตตปัจจัย

คือ ในอรูปภูมิ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกจนา อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วย
วิจิกจนา

ทัสสเนนปหัตตัพพเหตุกรรม และเนวทัสสเนนณภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม
อาศัยทัสสเนนปหัตตัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะวิปปยุตตปัจจัย

คือ ในอรูปภูมิ ชั้นที่ ๓ และโหมะ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่สหระคด้วยวิจิกจนา ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

[๔๐๕] ภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม อาศัยภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น

ไม่ใช่เพราะวิปปยุตตปัจจัย

คือ ในอรูปภูมิ ภวานาย ฯลฯ มี ๓ นัย

[๔๐๖] เนวทัสสเนนณภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม อาศัยเนวทัสสเนนณภวานาย-

*ปหัตตัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะวิปปยุตตปัจจัย

คือ ในอรูปภูมิ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นเนวทัสสเนนณภวานายปหัตตัพพเหตุ-

*กรรม ฯลฯ อาศัยชั้นที่ ๒ พาหิรรูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ ส่วน
พวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ

ทัสสเนนปหัตตัพพเหตุกรรม อาศัยเนวทัสสเนนณภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม
เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะวิปปยุตตปัจจัย

คือ ในอรูปภูมิ สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย อาศัยโหมะ ที่สหระคด้วยวิจิกจนา

ภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม อาศัยเนวทัสสเนนณภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม
เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะวิปปยุตตปัจจัย

คือ ในอรูปภูมิ สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย อาศัยโหมะ ที่สหระคด้วยอุทธีจะ

[๔๐๗] ทัสสเนนปหัตตัพพเหตุกรรม อาศัยทัสสเนนปหัตตัพพเหตุกรรม และ
เนวทัสสเนนณภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะวิปปยุตตปัจจัย

คือ ในอรูปภูมิ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่สหระคด้วยวิจิกจนา และโหมะ อาศัยชั้นที่ ๒

[๔๐๘] ภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม อาศัยภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม และ

เนวทัสสเนนณภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะวิปปยุตตปัจจัย

คือ ในอรูปภูมิ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่สหระคด้วยอุทธีจะ และโหมะ ชั้น
๒ ฯลฯ

ไม่ใช่เพราะนัตถิปัจจัย ไม่ใช่เพราะวิคตปัจจัย

[๔๐๙] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย

มีวาระ ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารมณปัจจัย

มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย

มี " ๑๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย

มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย

มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปเรชาตปัจจัย

มี " ๑๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย

มี " ๑๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาสวณปัจจัย

มี " ๑๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย

มี " ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย

มี " ๑๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย

มีวาระ ๑

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัญฐานปกรณ์ ภาค ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทรีย์ปัจจัย	มี "	๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วินายปัจจัย	มี "	๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมุทัยปัจจัย	มี "	๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมุทัยปัจจัย	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปริตปัจจัย	มี "	๑๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่เนติปัจจัย	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย	มี "	๕

พึงนับอย่างนี้

ปัจจัยนี้ะ จบ

[๔๑๔] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย

มีวาระ ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ธัมมปัจจัย	กับ ๗	มี "	๑๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตปัจจัย	กับ ๗	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตปัจจัย	กับ ๗	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย	กับ ๗	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย	กับ ๗	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย	กับ ๗	มี "	๑๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจจุชาตปัจจัย	กับ ๗	มี "	๑๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย	กับ ๗	มี "	๑๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย	กับ ๗	มี "	๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย	กับ ๗	มี "	๑๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมุทัยปัจจัย	กับ ๗	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปริตปัจจัย	กับ ๗	มีวาระ	๑๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่เนติปัจจัย	กับ ๗	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย	กับ ๗	มี "	๕

พึงนับอย่างนี้

อนโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๔๑๕] ในอารัมมณปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย

มีวาระ ๓

ในอนันตปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓
ในสมนันตปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓
ในสหชาตปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓
ในอัญญมัญญปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓
ในนิสสปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓
ในอุปนิสสปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓
ในปุเรชาตปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓
ในอาเสวนปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓
ในกัมมปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓
ในวิปากปัจจัย	กับ ๗	มี "	๑
ในอาหารปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓
ในอินทรีย์ปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓
ในฌานปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓
ในมัคคปัจจัย	กับ ๗	มี "	๒
ในสมุทัยปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓
ในวิปริตปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓
ในอติปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓
ในเนติปัจจัย	กับ ๗	มีวาระ	๓
ในวิคตปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓
ในอวิคตปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓

พึงนับอย่างนี้

ปัจจัยยานุโลม จบ

ปฏิจวาร จบ

สหชาตวาร เหมือนกับ ปฏิจวาร

ปัจจัยวาร

[๔๑๖] ทัสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม อาตัพสเนนปหาตัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกกรณ ภาค ๒

ภาวนายปหาตัพพเหตุกรรม อาศัยเนวทิสสนเนนภาวนายปหาตัพพเหตุกรรม

ฯลฯ

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นภาวนายปหาตัพพเหตุกรรม อาศัยหทัยวัตถุ หทัยวัตถุ เพราะ
วิปยุตตปัจจัย สัมปัตตขันธ์ทั้งหลาย อาศัยโมหะที่สหระคด้วยอุทธีจะ หทัยวัตถุ เพราะ
วิปยุตตปัจจัย

ทิสสนเนปหาตัพพเหตุกรรม และเนวทิสสนเนนภาวนายปหาตัพพเหตุกรรม

อาศัยเนวทิสสนเนนภาวนายปหาตัพพเหตุกรรม ฯลฯ

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นทิสสนเนปหาตัพพเหตุกรรม อาศัยหทัยวัตถุ จิตตสมุฏฐานรูป
อาศัยมहाกตรูปทั้งหลาย ขันธ์ทั้งหลาย หทัยวัตถุ เพราะวิปยุตตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูป ขันธ์
ทั้งหลาย เพราะวิปยุตตปัจจัย สัมปัตตขันธ์ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยโมหะที่สหระคด้วย
วิจิกจนา ขันธ์ทั้งหลาย หทัยวัตถุ เพราะวิปยุตตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูป โมหะ เพราะวิปยุตต-
*ปัจจัย ขันธ์ทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกจนา และโมหะ อาศัยหทัยวัตถุ หทัยวัตถุ เพราะวิปยุตต-
*ปัจจัย

ภาวนายปหาตัพพเหตุกรรม และเนวทิสสนเนนภาวนายปหาตัพพเหตุกรรม

อาศัยเนวทิสสนเนนภาวนายปหาตัพพเหตุกรรม ฯลฯ

คือ ภาวนาย อาศัยหทัยวัตถุ ฯลฯ เหมือนกับทิสสนเน

[๔๓๕] ทิสสนเนปหาตัพพเหตุกรรม อาศัยทิสสนเนปหาตัพพเหตุกรรม และ

เนวทิสสนเนนภาวนายปหาตัพพเหตุกรรม ฯลฯ

คือ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นทิสสนเนปหาตัพพเหตุกรรม และหทัยวัตถุ ขันธ์
๒ ฯลฯ หทัยวัตถุ เพราะวิปยุตตปัจจัย ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่สหระคด้วยวิจิกจนา และ
โมหะ ขันธ์ ๒ ฯลฯ หทัยวัตถุ เพราะวิปยุตตปัจจัย

เนวทิสสนเนนภาวนายปหาตัพพเหตุกรรม อาศัยทิสสนเนปหาตัพพเหตุกรรม

และเนวทิสสนเนนภาวนายปหาตัพพเหตุกรรม ฯลฯ

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ที่เป็นทิสสนเนปหาตัพพเหตุกรรมและมहाกตรูป
ทั้งหลาย ขันธ์ทั้งหลาย เพราะวิปยุตตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ทั้งหลายที่สหระคด้วย
วิจิกจนา และโมหะ ขันธ์ทั้งหลาย และโมหะ เพราะวิปยุตตปัจจัย โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกจนา
และหทัยวัตถุ หทัยวัตถุ เพราะวิปยุตตปัจจัย

ทิสสนเนปหาตัพพเหตุกรรม และเนวทิสสนเนนภาวนายปหาตัพพเหตุกรรม

อาศัยทิสสนเนปหาตัพพเหตุกรรม และเนวทิสสนเนนภาวนายปหาตัพพเหตุกรรม ฯลฯ

คือ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นทิสสนเนปหาตัพพเหตุกรรม และหทัยวัตถุ ขันธ์
๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ที่เป็นทิสสนเนปหาตัพพเหตุกรรม และมहाกตรูป
ทั้งหลาย ขันธ์ทั้งหลาย หทัยวัตถุ เพราะวิปยุตตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูป ขันธ์ทั้งหลาย
เพราะวิปยุตตปัจจัย ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ ๑ ที่สหระคด้วยวิจิกจนา และ
หทัยวัตถุ และโมหะ ขันธ์ ๒ และ ฯลฯ ขันธ์ทั้งหลาย หทัยวัตถุ เพราะวิปยุตตปัจจัย
จิตตสมุฏฐานรูป ขันธ์ทั้งหลาย และโมหะ เพราะวิปยุตตปัจจัย ขันธ์ ๓ และโมหะ อาศัย
ขันธ์ ๑ ที่สหระคด้วยวิจิกจนา และหทัยวัตถุ ขันธ์ ๒ และ ฯลฯ หทัยวัตถุ เพราะวิปยุตตปัจจัย

ภาวนาย ฯลฯ มี ๓ นัย เหมือนกับทิสสนเน

ทิสสนเนปหาตัพพเหตุกรรม อาศัยทิสสนเนนปหาตัพพเหตุกรรม ฯลฯ เพราะ
อตถิปัจจัย เพราะ นัตถิปัจจัย เพราะ วิคตปัจจัย เพราะ อวิคตปัจจัย

[๔๓๖] ในเหตุปัจจัย มีวาระ ๑๗

ในอารัมมณปัจจัย	มี "	๑๗
ในอธิปัตติปัจจัย	มี "	๑๗
ในอนันตรปัจจัย	มี "	๑๗
ในสมนันตรปัจจัย	มี "	๑๗
ในสหชาติปัจจัย	มี "	๑๗
ในอัญญมัญญปัจจัย	มีวาระ	๑๗
ในนิสสยปัจจัย	มี "	๑๗
ในอปนิสสยปัจจัย	มี "	๑๗
ในปุเรชาติปัจจัย	มี "	๑๗
ในอาเสวนปัจจัย	มี "	๑๗
ในกัมมปัจจัย	มี "	๑๗
ในวิปากปัจจัย	มี "	๑๗
ในอาหารปัจจัย	มี "	๑๗
ในอินทริยปัจจัย	มี "	๑๗
ในฉานปัจจัย	มี "	๑๗
ในมคคปัจจัย	มี "	๑๗

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

ในสัมปยุตตปิฎก	มี "	๑๗
ในวิปยุตตปิฎก	มี "	๑๗
ในอรรถปิฎก	มี "	๑๗
ในนิตติปิฎก	มี "	๑๗
ในวิคตปิฎก	มี "	๑๗
ในอวิคตปิฎก	มี "	๑๗

พึงนับอย่างนี้

อนโลม จบ

[๘๓๗] แนวที่สสเนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม อาศัยที่สสเนนปหัตถัพพเหตุ-

*กรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา อาศัยขึ้นทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา

[๘๓๘] แนวที่สสเนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม อาศัยภวานายปหัตถัพพเหตุ-

*กรรม ฯลฯ

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ อาศัยขึ้นทั้งหลายที่สหระคด้วยอุทธัจจะ

[๘๓๙] แนวที่สสเนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม อาศัยแนวที่สสเนนภวานาย-

*ปหัตถัพพเหตุกรรม ฯลฯ

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขึ้น ๑ ที่เป็นแนวที่สสเนนภวานายปหา-

*ตัพพเหตุกรรม ซึ่งเป็นเหตุ

ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ ฯลฯ พึงกระทำให้เต็ม จักขวิญญาน อาศัยจักขายตนะ
กายวิญญาน อาศัยกายายตนะ ชันธทั้งหลายที่เป็นแนวที่สสเนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม ซึ่งเป็นเหตุ อาศัยหทัยวัตถุ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉาที่สหระคด้วยอุทธัจจะ อาศัยหทัยวัตถุ

[๘๔๐] แนวที่สสเนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม อาศัยที่สสเนนปหัตถัพพเหตุ-

*กรรม และแนวที่สสเนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม ฯลฯ

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา อาศัยขึ้นทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา และ
หทัยวัตถุ

[๘๔๑] แนวที่สสเนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม อาศัยภวานายปหัตถัพพ-

*เหตุกรรม และแนวที่สสเนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุ-

*ปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระคด้วยอุทธัจจะ อาศัยขึ้นทั้งหลายที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และ
หทัยวัตถุ

[๘๔๒] แนวที่สสเนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม อาศัยที่สสเนนปหัตถัพพ-

*เหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขึ้นทั้งหลายที่เป็นที่สสเนนปหัตถัพพเหตุกรรม

[๘๔๓] ภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม อาศัยภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม ฯลฯ

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขึ้นทั้งหลายที่เป็นภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม

[๘๔๔] แนวที่สสเนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม อาศัยแนวที่สสเนนภวานาย-

*ปหัตถัพพเหตุกรรม ฯลฯ

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขึ้นทั้งหลายที่เป็นแนวที่สสเนนภวานายปหา-

*เหตุกรรม

ในปฏิสนธิขณะ กุฎตารูป อาศัยขึ้นทั้งหลายที่เป็นแนวที่สสเนนภวานายปหา-

*ตัพพเหตุกรรม หทัยวัตถุ อาศัยขึ้นทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ พาหารูป ฯลฯ อาหาร-

*สมุฏฐานรูป ฯลฯ อุตสมุฏฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยัตถ์ทั้งหลาย ฯลฯ

[๘๔๕] แนวที่สสเนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม อาศัยที่สสเนนปหัตถัพพเหตุ-

*กรรม และแนวที่สสเนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม ฯลฯ

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขึ้นทั้งหลายที่เป็นที่สสเนนปหัตถัพพเหตุกรรม และมหาภูตรูป
ทั้งหลาย จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขึ้นทั้งหลาย ที่สหระคด้วยวิจิกิจฉา และ โมหะ

[๘๔๖] แนวที่สสเนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม อาศัยภวานายปหัตถัพพเหตุ-

*กรรม และแนวที่สสเนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มมณ-

*ปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขึ้นทั้งหลายเป็นภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม และมหาภูตรูป
ทั้งหลาย จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขึ้นทั้งหลายที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และ โมหะ

[๘๔๗] ที่สสเนนปหัตถัพพเหตุกรรม อาศัยที่สสเนนปหัตถัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น

ไม่ใช่เพราะอธิปิปัจจัย เหมือนกับสหาชาติปัจจัย

ไม่ใช่เพราะอนันตรปัจจัย ไม่ใช่เพราะสมนันตรปัจจัย ไม่ใช่เพราะอัญญ-

*มัญญปัจจัย ไม่ใช่เพราะอุปนิสสยปัจจัย ไม่ใช่เพราะปุเรชาติปัจจัย เหมือนกับปัจจนียะ
ในปฏิจวาร มีหัวข้อปัจจัย ๑๓ ไม่มี แตกต่างกัน

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒
 ไม่ใช่เพราะปัจจัยชาติปัจจัย ไม่ใช่เพราะอาสเวนปัจจัย
 [๔๔๘] ทสสเนนปหาดัตถัพพเหตุกธรรม อาคัยทสสเนนปหาดัตถัพพเหตุกธรรม เกิดขึ้น
 ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย
 คือ เจตนาที่เป็นทสสเนนปหาดัตถัพพเหตุกธรรม อาคัยขันธทั้งหลายที่เป็นทสสเนนปหา-
 *ตัตถัพพเหตุกธรรม
 [๔๔๙] กาวนายปหาดัตถัพพเหตุกธรรม อาคัยกาวนายปหาดัตถัพพเหตุกธรรม เกิดขึ้น
 ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย
 คือ เจตนาที่เป็นกาวนายปหาดัตถัพพเหตุกธรรม อาคัยขันธทั้งหลายที่เป็นกาวนายปหา-
 *ตัตถัพพเหตุกธรรม
 [๔๕๐] เนวทสสเนนกาวนายปหาดัตถัพพเหตุกธรรม อาคัยเนวทสสเนนกาวนาย-
 *ปหาดัตถัพพเหตุกธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย
 คือ เจตนาที่เป็นเนวทสสเนนกาวนายปหาดัตถัพพเหตุกธรรม อาคัยขันธทั้งหลาย
 ที่เป็นเนวทสสเนนกาวนายปหาดัตถัพพเหตุกธรรม พาหิรูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป ฯลฯ
 อุตสมุฏฐานรูป ฯลฯ เจตนาที่เป็นเนวทสสเนนกาวนายปหาดัตถัพพเหตุกธรรม อาคัยหทัยวัตถุ
 ทสสเนนปหาดัตถัพพเหตุกธรรม อาคัยเนวทสสเนนกาวนายปหาดัตถัพพเหตุกธรรม
 เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย
 คือ เจตนาที่เป็นทสสเนนปหาดัตถัพพเหตุกธรรม อาคัยหทัยวัตถุ สัมปยุตตเจตนา
 อาคัยโมหะ ทิสหระคตด้วยวิจิกจลา
 กาวนายปหาดัตถัพพเหตุกธรรม อาคัยเนวทสสเนนกาวนายปหาดัตถัพพเหตุกธรรม
 ฯลฯ
 คือ เจตนาที่เป็นกาวนายปหาดัตถัพพเหตุกธรรม อาคัยหทัยวัตถุ สัมปยุตตเจตนา
 อาคัยโมหะ ทิสหระคตด้วยอุทธีจจะ
 [๔๕๑] ทสสเนนปหาดัตถัพพเหตุกธรรม อาคัยทสสเนนปหาดัตถัพพเหตุกธรรม และ
 เนวทสสเนนกาวนายปหาดัตถัพพเหตุกธรรม ฯลฯ
 คือ เจตนาที่เป็นทสสเนนปหาดัตถัพพเหตุกธรรม อาคัยขันธทั้งหลาย ที่เป็นทสสเนน-
 *ปหาดัตถัพพเหตุกธรรม และหทัยวัตถุ สัมปยุตตเจตนา อาคัยขันธทั้งหลายทิสหระคตด้วยวิจิกจลา
 และโมหะ
 [๔๕๒] กาวนายปหาดัตถัพพเหตุกธรรม อาคัยกาวนายปหาดัตถัพพเหตุกธรรม และ
 เนวทสสเนนกาวนายปหาดัตถัพพเหตุกธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย
 คือ เจตนาที่เป็นกาวนายปหาดัตถัพพเหตุกธรรม อาคัยขันธทั้งหลายทิสหระคตด้วยอุทธีจจะ
 และโมหะ
 [๔๕๓] ทสสเนนปหาดัตถัพพเหตุกธรรม อาคัยทสสเนนปหาดัตถัพพเหตุกธรรม เกิดขึ้น
 ไม่ใช่เพราะวิปากปัจจัย ฟังกระทำให้เต็ม ปฏิสนธิ ไม่มี
 ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาหารปัจจัย
 คือ พาหิรูป ฯลฯ อุตสมุฏฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังญัสสัต์ว์ทั้งหลาย
 ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอินทริยปัจจัย
 คือ พาหิรูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป ฯลฯ อุตสมุฏฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวก
 อสังญัสสัต์ว์ทั้งหลาย รูปชีวิตินทริย อาคัยมหากูตรูปทั้งหลาย
 ฯลฯ ไม่ใช่เพราะฉานปัจจัย
 คือ ขันธ์ ๑ ทิสหระคตด้วยปัญญจริญญาน ฯลฯ พาหิรูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป
 ฯลฯ อุตสมุฏฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังญัสสัต์ว์ทั้งหลาย ฯลฯ
 ฯลฯ ไม่ใช่เพราะมคคปัจจัย
 คือ ขันธ์ ๑ ซึ่งเป็นเหตุกะ ฯลฯ
 ฯลฯ ไม่ใช่เพราะสัมปยุตตปัจจัย ไม่ใช่เพราะวิปยุตตปัจจัย
 เหมือนกับที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย ในปัจจุณันะ แหงปฏิจจวาร ไม่มีแตกต่างกัน มีหัวข้อ
 ปัจจัย ๑๑

ไม่ใช่เพราะนัตถปัจจัย ไม่ใช่เพราะวิคตปัจจัย

[๔๕๔] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่เปรชาตปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย

มีวาระ ๕
 มี " ๕
 มี " ๑๓
 มี " ๕
 มีวาระ ๕
 มี " ๕
 มี " ๕
 มี " ๑๓
 มี " ๑๓

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัญฐานปกรณ์ ภาค ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาสวนปัจจัย	มี "	๑๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย	มี "	๑๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย	มี "	๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย	มี "	๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฉนปัจจัย	มี "	๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคคปัจจัย	มี "	๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย	มี "	๑๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่เนตติปัจจัย	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย	มี "	๕

พึงนับอย่างนี้

ปัจจัยนี้ะ จบ
[๔๕๕] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย
กับเหตุปัจจัย มีวาระ ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๑๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่เปรชาตปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๑๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๑๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาสวนปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๑๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๑๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๑๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่เนตติปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๕

พึงนับอย่างนี้

อนโลมปัจจัยนี้ะ จบ
[๔๕๖] ในอารัมมณปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๕

ในอนันตรปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๕
ในสมนันตรปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๕
ในสหชาตปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๕
ในอัญญมัญญปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๕
ในนิสสปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๕
ในอุปนิสสปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๕
ในเปรชาตปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๕
ในอาสวนปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๕
ในกัมมปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๕
ในวิปากปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๑
ในอาหารปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๕
ในอินทริยปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๕
ในฉนปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๕
ในมคคปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๕
ในสัมปยุตตปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๕
ในวิปยุตตปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๕
ในอตติปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๕
ในเนตติปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๕
ในวิคตปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๕
ในอวิคตปัจจัย	กับ ๗ลฯ	มี "	๕

พึงนับอย่างนี้

ปัจจัยยานโลม จบ
ปัจจัยวาร จบ
นิสสวาร เหมือนกับปัจจัยวาร

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานเปกกรรม ภาค ๒

แนวทัสสนนภานายปหาตัพพเหตุกรรม คลุกเคล้ากับแนวทัสสนนภานาย-

*ปหาตัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น เพราะอริปัตติปัจจัย

คือ ชันร์ ๓ คลุกเคล้ากับชันร์ ๑ ที่เป็นแนวทัสสนนภานายปหาตัพพเหตุกรรม

ชันร์ ๒ ฯลฯ

เพราะ อนันตรปัจจัย เพราะ สมันตรปัจจัย

[๘๖๓] ทัสสนนปหาตัพพเหตุกรรม คลุกเคล้ากับทัสสนนปหาตัพพเหตุกรรม

เกิดขึ้น เพราะสหาตปัจจัย เพราะอัญญมัญญปัจจัย เพราะนิสสปัจจัย เพราะอุปนิสส-

*ปัจจัย เพราะปุเรชาตปัจจัย เพราะอาเสวนปัจจัย เพราะกัมมปัจจัย เพราะวิปากปัจจัย

เพราะอาหารปัจจัย เพราะอินทริยปัจจัย เพราะฉานปัจจัย เพราะมคคปัจจัย เพราะสัมป-

*ยุตตปัจจัย เพราะวิปยุตตปัจจัย เพราะอติปัจจัย เพราะนัตถปัจจัย เพราะวิคตปัจจัย

เพราะอริคตปัจจัย

[๘๖๔] ในเหตุปัจจัย

มีวาระ ๓

ในอารัมมณปัจจัย	มี "	๑๑
ในอริปัตติปัจจัย	มี "	๓
ในอนันตรปัจจัย	มี "	๑๑
ในสมันตรปัจจัย	มี "	๑๑
ในสหาตปัจจัย	มี "	๑๑
ในอัญญมัญญปัจจัย	มี "	๑๑
ในนิสสปัจจัย	มี "	๑๑
ในอุปนิสสปัจจัย	มี "	๑๑
ในปุเรชาตปัจจัย	มี "	๑๑
ในอาเสวนปัจจัย	มี "	๑๑
ในกัมมปัจจัย	มี "	๑๑
ในวิปากปัจจัย	มี "	๑
ในอาหารปัจจัย	มี "	๑๑
ในอินทริยปัจจัย	มีวาระ	๑๑
ในฉานปัจจัย	มี "	๑๑
ในมคคปัจจัย	มี "	๑๑
ในสัมปยุตตปัจจัย	มี "	๑๑
ในวิปยุตตปัจจัย	มี "	๑๑
ในอติปัจจัย	มี "	๑๑
ในนัตถปัจจัย	มี "	๑๑
ในวิคตปัจจัย	มี "	๑๑
ในอริคตปัจจัย	มี "	๑๑

พึงนับอย่างนี้

อนโลม จบ

[๘๖๕] แนวทัสสนนภานายปหาตัพพเหตุกรรม คลุกเคล้ากับทัสสนนปหา-

*ตัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระคตด้วยวิจิกิจณา คลุกเคล้ากับชันร์ทั้งหลาย ที่สหระคตด้วยวิจิกิจณา

[๘๖๖] แนวทัสสนนภานายปหาตัพพเหตุกรรม คลุกเคล้ากับภานายปหา-

*ตัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระคตด้วยอุทธีจจะ คลุกเคล้ากับชันร์ทั้งหลายที่สหระคตด้วยอุทธีจจะ

[๘๖๗] แนวทัสสนนภานายปหาตัพพเหตุกรรม คลุกเคล้ากับแนวทัสสนน-

*ภานายปหาตัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชันร์ ๓ คลุกเคล้ากับชันร์ ๑ ที่เป็นแนวทัสสนนภานายปหาตัพพเหตุกรรม

ซึ่งเป็นเหตุกะ ชันร์ ๒ คลุกเคล้ากับชันร์ ๒ ในเหตุกปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๘๖๘] ทัสสนนปหาตัพพเหตุกรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอริปัตติปัจจัย เหมือน

กับสหาตปัจจัย

ไม่ใช่เพราะปุเรชาตปัจจัย ไม่ใช่เพราะปัจฉาชาตปัจจัย ไม่ใช่เพราะอาเสวน-

*ปัจจัย ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย มี ๗ นัย

ไม่ใช่เพราะวิปากปัจจัย ไม่ใช่เพราะฉานปัจจัย ไม่ใช่เพราะมคคปัจจัย ไม่ใช่

เพราะวิปยุตตปัจจัย

[๘๖๙] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย

มีวาระ ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ขริปัตติปัจจัย	มี "	๑๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย	มี "	๑๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย	มี "	๑๑

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย	มี "	๑๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย	มี "	๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ริปากปัจจัย	มี "	๑๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฉานปัจจัย	มี "	๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่คัคปัจจัย	มี "	๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ริปปยุตปัจจัย	มี "	๑๑

พึงนับอย่างนี้

ปัจจัยนี้ะ จบ

[๔๓๔] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย	กับเหตุปัจจัย	มีวาระ ๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่เปรชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ริปากปัจจัย	กับ ฯลฯ	มีวาระ ๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ริปปยุตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๗

พึงนับอย่างนี้

อนุโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๔๓๕] ในอาร์มมณปัจจัย	กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย	มีวาระ ๓
ในอนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในสมันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในสหชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในอัญญมัญญปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในนิสสยปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในอุปนิสสยปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในเปรชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในอาเสวนปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในกัมมปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในริปากปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๑
ในอาหารปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในอินทริยปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในฉานปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในคัคปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๒
ในสัมปยุตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในริปปยุตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในอัติปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในนัตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มีวาระ ๓
ในริคตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในอริคตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓

พึงนับอย่างนี้

ปัจจัยยานุโลม จบ

สัมปยุตตาวาร เหมือนกับสังสังฐาวาร

ปัญหาวาร

[๔๓๖] ทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตชั้นนี้ทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย ฯลฯ

[๔๓๗] ทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทสสเนนภวานายปหา-
*ตัพพเหตุกรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

[๔๓๘] ทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม และเนวทสสเนนภวานายปหาตัพพเหตุกรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตชั้นนี้และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

ภวานาย ฯลฯ มี ๓ นี้

เนวทสสเนนภวานายปหาตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทสสเนนภวานาย-

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปรกณ ภาค ๒

*ปหัตถัพพเหตุกรรม ฯลฯ มี ๑ นัย

[๘๓๙] เนวทิสสนนณภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ทิสสนนปหา-

*ตัพพเหตุกรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ โมหะทิสสรคตด้วยวิจิกิจฉา เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

[๘๔๐] เนวทิสสนนณภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ภวานายปหา-

*ตัพพเหตุกรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ โมหะทิสสรคตด้วยอุทธัจจะ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

[๘๔๑] เนวทิสสนนณภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ทิสสนนปหา-

*ตัพพเหตุกรรม และเนวทิสสนนณภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ โมหะทิสสรคตด้วยวิจิกิจฉา เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธและจิตตสมภูฐานรูป

ทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

[๘๔๒] เนวทิสสนนณภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ภวานายปหา-

*ตัพพเหตุกรรม และเนวทิสสนนณภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ โมหะ ทิสสรคตด้วยอุทธัจจะ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธและจิตตสมภูฐานรูป

ทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

[๘๔๓] ทิสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ทิสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม

โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลย่อมยินดี ย่อมผลิตเฟลินยังซึ่งระคะที่เป็นทิสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม เพราะปรารภระคะนั้น ระคะที่เป็นทิสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น วิจิกิจฉา เกิดขึ้น โทมนัสที่เป็นทิสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น

บุคคลย่อมยินดี ย่อมผลิตเฟลินยังซึ่งทิฏฐิ เพราะปรารภทิฏฐินั้น ระคะที่เป็นทิส-

*เนนปหัตถัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น วิจิกิจฉา เกิดขึ้น โทมนัสที่เป็นทิสสนนปหา-

*ตัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น

เพราะปรารภวิจิกิจฉา วิจิกิจฉา เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น โทมนัสที่เป็นทิสสนนปหา-

*ตัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น

เพราะปรารภโทมนัสที่เป็นทิสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม โทมนัสที่เป็นทิสสนนปหา-

*ตัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น วิจิกิจฉา เกิดขึ้น

[๘๔๔] ทิสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทิสสนนณภวานายปหา-

*ตัพพเหตุกรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ พระอรหังทั้งหลายพิจารณาณิกเลสที่ละแล้วที่เป็นทิสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม ที่

ข้ามแล้ว ฯลฯ ที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน ฯลฯ

บุคคลพิจารณาเห็นขันธทั้งหลายที่เป็นทิสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม โดยความเป็นของ

ไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข โดยความเป็นอนัตตา

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นทิสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม โดย

เจโตปริยญาณ

ขันธทั้งหลายที่เป็นทิสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ แก่

ปพเพนิวาสานัสสติญาณ แก่ตาทักมมุคคญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่อาวชชนะ และโมหะ

โดยอาร์มมณปัจจัย

[๘๔๕] ทิสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ทิสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม

และเนวทิสสนนณภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม ฯลฯ

คือ เพราะปรารภขันธทั้งหลายที่เป็นทิสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม ขันธทั้งหลายที่

สรคตด้วยวิจิกิจฉา และโมหะ เกิดขึ้น

[๘๔๖] ภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม

โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลย่อมยินดี ย่อมผลิตเฟลินยังซึ่งระคะที่เป็นภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม

เพราะปรารภระคะนั้น ระคะที่เป็นภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น อุทธัจจะ เกิดขึ้น โทมนัส

ที่เป็นภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น

เพราะปรารภอุทธัจจะ อุทธัจจะ เกิดขึ้น โทมนัสที่เป็นภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม

เกิดขึ้น

เพราะปรารภโทมนัสที่เป็นภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม โทมนัสที่เป็นภวานายปหา-

*ตัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น อุทธัจจะ เกิดขึ้น

[๘๔๗] ภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ทิสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม

ฯลฯ

คือ บุคคลย่อมยินดี ย่อมผลิตเฟลินยังซึ่งระคะที่เป็นภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม

เพราะปรารภระคะนั้น ระคะที่เป็นทิสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น วิจิกิจฉา

เกิดขึ้น โทมนัสที่เป็นทิสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม เกิดขึ้น

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

เพราะปรารถนาจะ ทิฎฐิ เกิดขึ้น วิจิกิจจา เกิดขึ้น โทมนัสที่เป็นทสเสนนปหา-

* ตัพพะเหตุกรรม เกิดขึ้น

เพราะปรารถนาโทมนัสที่เป็นภวานายปหาตัพพะเหตุกรรม โทมนัสที่เป็นทสเสนนปหา-

* ตัพพะเหตุกรรม เกิดขึ้น ทิฎฐิ เกิดขึ้น วิจิกิจจา เกิดขึ้น

[๘๘๘] ภวานายปหาตัพพะเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทสเสนนภวานายปหา-

* ตัพพะเหตุกรรม ฯลฯ

คือ พระอริยะทั้งหลายพิจารณาถึงแล้วที่เป็นภวานายปหาตัพพะเหตุกรรม ก็เลส

ที่ขมแล้ว ฯลฯ ที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน ฯลฯ

บุคคลพิจารณาเห็นขึ้นทั้งหลายที่เป็นภวานายปหาตัพพะเหตุกรรม โดยความเป็นของ

ไม่เที่ยง ฯลฯ

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นภวานายปหาตัพพะเหตุกรรม โดย

เจโตปริยญาณ

ขึ้นทั้งหลายที่เป็นภวานายปหาตัพพะเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ แก่

ปพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่เอกามภคตญาณ แก่นาคตังสญาณ แก่อาวชชนะ และโมหะ

โดยอาร์มมณปัจจัย

[๘๘๙] ภวานายปหาตัพพะเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ทสเสนนปหาตัพพะเหตุกรรม

และเนวทสเสนนภวานายปหาตัพพะเหตุกรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ เพราะปรารถนาขึ้นทั้งหลายที่เป็นภวานายปหาตัพพะเหตุกรรม ขึ้นทั้งหลายที่

สหระตด้วยวิจิกิจจา และโมหะ เกิดขึ้น

[๘๙๐] ภวานายปหาตัพพะเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ภวานายปหาตัพพะเหตุกรรม

และเนวทสเสนนภวานายปหาตัพพะเหตุกรรม ฯลฯ

คือ เพราะปรารถนาขึ้นทั้งหลายที่เป็นภวานายปหาตัพพะเหตุกรรม ขึ้นทั้งหลายที่

สหระตด้วยอุทธีจะ และโมหะ เกิดขึ้น

[๘๙๑] เนวทสเสนนภวานายปหาตัพพะเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทสเสนน-

* ภวานายปหาตัพพะเหตุกรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน ฯลฯ ฟังให้พิสดารเหมือนกับ ทสเสนัตติกะ

ฯลฯ เป็นปัจจัยแก่อาวชชนะ และโมหะ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๘๙๒] เนวทสเสนนภวานายปหาตัพพะเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ทสเสนนปหา-

* ตัพพะเหตุกรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน ฯลฯ เหมือนกับ ทสเสนัตติกะ

[๘๙๓] เนวทสเสนนภวานายปหาตัพพะเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ภวานายปหา-

* ตัพพะเหตุกรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน ฯลฯ เหมือนกับ ทสเสนัตติกะ

[๘๙๔] เนวทสเสนนภวานายปหาตัพพะเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ทสเสนนปหา-

* ตัพพะเหตุกรรม เนวทสเสนนภวานายปหาตัพพะเหตุกรรม ฯลฯ

คือ เพราะปรารถนากุ ขันทั้งหลายที่สหระตด้วยวิจิกิจจา และโมหะ เกิดขึ้น

โสตะ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ เพราะปรารถนาขึ้นทั้งหลายที่เป็นเนวทสเสนนภวานาย-

* ปหาตัพพะเหตุกรรม ขึ้นทั้งหลายที่สหระตด้วยวิจิกิจจา และโมหะ เกิดขึ้น

[๘๙๕] เนวทสเสนนภวานายปหาตัพพะเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ภวานายปหา-

* ตัพพะเหตุกรรม และเนวทสเสนนภวานายปหาตัพพะเหตุกรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ เพราะปรารถนาขึ้นทั้งหลายที่เป็นเนวทสเสนน-

* ภวานายปหาตัพพะเหตุกรรม ขึ้นทั้งหลายที่สหระตด้วยอุทธีจะ และโมหะ เกิดขึ้น

[๘๙๖] ทสเสนนปหาตัพพะเหตุกรรม และเนวทสเสนนภวานายปหาตัพพะเหตุ-

* ธรรม เป็นปัจจัยแก่ทสเสนนปหาตัพพะเหตุกรรม ฯลฯ

คือ เพราะปรารถนาขึ้นทั้งหลายที่สหระตด้วยวิจิกิจจา และโมหะ ขึ้นทั้งหลายที่เป็น

ทสเสนนปหาตัพพะเหตุกรรม เกิดขึ้น

[๘๙๗] ทสเสนนปหาตัพพะเหตุกรรม และเนวทสเสนนภวานายปหาตัพพะเหตุ-

* ธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทสเสนนภวานายปหาตัพพะเหตุกรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ เพราะปรารถนาขึ้นทั้งหลายที่สหระตด้วยวิจิกิจจา และโมหะ ขึ้นทั้งหลายที่เป็น

เนวทสเสนนภวานายปหาตัพพะเหตุกรรม และโมหะ เกิดขึ้น

[๘๙๘] ทสเสนนปหาตัพพะเหตุกรรม และเนวทสเสนนภวานายปหาตัพพะเหตุ-

* ธรรม เป็นปัจจัยแก่ทสเสนนปหาตัพพะเหตุกรรม และเนวทสเสนนภวานายปหาตัพ-

* เหตุกรรม ฯลฯ

คือ เพราะปรารถนาขึ้นทั้งหลายที่สหระตด้วยวิจิกิจจา และโมหะ ขึ้นทั้งหลายที่

สหระตด้วยวิจิกิจจา และโมหะ เกิดขึ้น

[๘๙๙] ภวานายปหาตัพพะเหตุกรรม และเนวทสเสนนภวานายปหาตัพพะเหตุ-

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

*สัญญาตนะของบุคคลผู้ออกจากนิโรธ เป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติ โดยอนันตรปัจจัย

[๙๑๒] เนวทัสสนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ทัสสนนปหา-

*ตัพพเหตุกรรม ฯลฯ

คือ โมหะที่สหระตด้วยวิกิจจนาที่เกิดขึ้นทั้งหลายที่สหระตด้วยวิกิจจนาที่เกิดขึ้น โดยอนันตรปัจจัย อวิชชนะ เป็นปัจจัยแก่ขึ้นทั้งหลายที่เป็นทัส-

*เนนปหัตถัพพเหตุกรรม โดยอนันตรปัจจัย

[๙๑๓] เนวทัสสนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ภวานายปหา-

*ตัพพเหตุกรรม ฯลฯ

คือ โมหะที่สหระตด้วยอุทธัจจะที่เกิดขึ้นทั้งหลายที่สหระตด้วยอุทธัจจะที่เกิดขึ้น โดยอนันตรปัจจัย อวิชชนะ เป็นปัจจัยแก่ขึ้นทั้งหลายที่เป็นภวานายปหา-

*ตัพพเหตุกรรม โดยอนันตรปัจจัย

[๙๑๔] เนวทัสสนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ทัสสนนปหา-

*ตัพพเหตุกรรม และเนวทัสสนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม ฯลฯ

คือ โมหะที่สหระตด้วยวิกิจจนาที่เกิดขึ้นทั้งหลายที่สหระตด้วยวิกิจจนาที่เกิดขึ้น และโมหะ โดยอนันตรปัจจัย อวิชชนะ เป็นปัจจัยแก่ขึ้นทั้งหลายที่สหระตด้วยวิกิจจนา และโมหะ โดยอนันตรปัจจัย

[๙๑๕] เนวทัสสนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ภวานายปหา-

*ตัพพเหตุกรรม และเนวทัสสนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม ฯลฯ

คือ โมหะที่สหระตด้วยอุทธัจจะที่เกิดขึ้นทั้งหลายที่สหระตด้วยอุทธัจจะที่เกิดขึ้น และโมหะ โดยอนันตรปัจจัย อวิชชนะ เป็นปัจจัยแก่ขึ้นทั้งหลายที่สหระตด้วยอุทธัจจะ และโมหะ โดยอนันตรปัจจัย

[๙๑๖] ทัสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม และเนวทัสสนนภวานายปหัตถัพพเหตุ-

*กรรม เป็นปัจจัยแก่ทัสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขึ้นทั้งหลายที่สหระตด้วยวิกิจจนา ที่เกิดขึ้น และโมหะ เป็นปัจจัยแก่ขึ้นทั้งหลายที่สหระตด้วยวิกิจจนา ที่เกิดขึ้น โดยอนันตรปัจจัย

[๙๑๗] ทัสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม และเนวทัสสนนภวานายปหัตถัพพเหตุ-

*กรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทัสสนนภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขึ้นทั้งหลายที่สหระตด้วยวิกิจจนา ที่เกิดขึ้น และโมหะ เป็นปัจจัยแก่โมหะที่เกิดขึ้น โดยอนันตรปัจจัย ขึ้นทั้งหลายที่สหระตด้วยวิกิจจนา และโมหะเป็นปัจจัยแก่ภูฐานะ โดยอนันตรปัจจัย

[๙๑๘] ทัสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม และเนวทัสสนนภวานายปหัตถัพพเหตุ-

*กรรม เป็นปัจจัยแก่ทัสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม และเนวทัสสนนภวานายปหัตถัพพ-

*เหตุกรรม ฯลฯ

คือ ขึ้นทั้งหลายที่สหระตด้วยวิกิจจนาที่เกิดขึ้น และโมหะ เป็นปัจจัยแก่ขึ้นทั้งหลายที่สหระตด้วยวิกิจจนาที่เกิดขึ้น และโมหะ โดยอนันตรปัจจัย

[๙๑๙] ภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม และเนวทัสสนนภวานายปหัตถัพพเหตุ-

*กรรม เป็นปัจจัยแก่ภวานายปหัตถัพพเหตุกรรม โดยอนันตรปัจจัย มี ๓ นัย มีบาลี

[๙๒๐] ทัสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ทัสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม

โดยสมันตรปัจจัย

เป็นปัจจัย โดยสหชาตปัจจัย ฯลฯ เหมือนกับสหชาตปัจจัย ในปฏิจวาร

เป็นปัจจัย โดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ เหมือนกับสหชาตปัจจัย ในปฏิจวาร

เป็นปัจจัย โดยนิสสยปัจจัย ฯลฯ เหมือนกับนิสสยวาร ในปัจจัยวาร ที่ต่างกัน ไม่มี

[๙๒๑] ทัสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ทัสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม

โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่างคือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่บุคคลเข้าไปอาศัยราคะที่เป็นทัสสนนปหัตถัพพ-

*เหตุกรรมแล้ว ผาสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์

บุคคลเข้าไปอาศัยโหมนัสที่เป็นทัสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม ฯลฯ โมหะ ฯลฯ

ทิฏฐิ ฯลฯ ความปรารถนาแล้ว ผาสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์

ราคะที่เป็นทัสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม ฯลฯ โทสะ โมหะ ทิฏฐิ ฯลฯ ความ

ปรารถนา เป็นปัจจัยแก่ราคะที่เป็นทัสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม แก่ความปรารถนา โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๙๒๒] ทัสสนนปหัตถัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทัสสนนภวานายปหา-

*ตัพพเหตุกรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปรกณ ภาค ๒

ขลข ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่บุคคลเข้าไปอาศัยราคะที่เป็นทิสสนนปหาดัตถะ-

* เหตุกรรมแล้ว ให้ทาน ขลข ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น

บุคคลเข้าไปอาศัยโทสะที่เป็นทิสสนนปหาดัตถะเหตุกรรม ขลข โมหะ ขลข ทิฏฐิ

ขลข ความปรารถนาแล้ว ให้ทาน ขลข ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น

ราคะที่เป็นทิสสนนปหาดัตถะเหตุกรรม ขลข ความปรารถนา เป็นปัจจัยแก่ศรัทธา

แก้ปัญญา แก้สขทางกาย แก้ทุกข์ทางกาย แก้ผลสมาบัติ และโมหะ โดยอุปนิสสยะปัจจัย

[๙๒๓] ทิสสนนปหาดัตถะเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ทิสสนนปหาดัตถะเหตุกรรม

และเนวทิสสนนนภานายปหาดัตถะเหตุกรรม โดยอุปนิสสยะปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ขลข ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ราคะที่เป็นทิสสนนปหาดัตถะเหตุกรรม ขลข

โทสะ โมหะ ทิฏฐิ ขลข ความปรารถนา เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจจา

และโมหะ โดยอุปนิสสยะปัจจัย

[๙๒๔] ภานายปหาดัตถะเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ภานายปหาดัตถะเหตุกรรม

โดยอุปนิสสยะปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ขลข ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ราคะที่เป็นภานายปหาดัตถะเหตุกรรม ขลข

โทสะ โมหะ มานะ ขลข ความปรารถนา เป็นปัจจัยแก่ราคะที่เป็นภานายปหาดัตถะเหตุกรรม

แก้โทสะ แก้โมหะ แก่มานะ แก่ความปรารถนา โดยอุปนิสสยะปัจจัย

[๙๒๕] ภานายปหาดัตถะเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ทิสสนนปหาดัตถะเหตุกรรม

โดยอุปนิสสยะปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ขลข ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่บุคคลเข้าไปอาศัยราคะที่เป็นภานายปหาดัตถะ-

* เหตุกรรมแล้ว ฆ่าสัตว์ ขลข ทำลายสงฆ์

บุคคลเข้าไปอาศัยโทสะที่เป็นภานายปหาดัตถะเหตุกรรม โมหะ ขลข มานะ ขลข

ความปรารถนาแล้ว ฆ่าสัตว์ ขลข ทำลายสงฆ์

ราคะที่เป็นภานายปหาดัตถะเหตุกรรม ขลข ความปรารถนา เป็นปัจจัยแก่ราคะที่

เป็นทิสสนนปหาดัตถะเหตุกรรม แก้โทสะ โมหะ แก่ทิฏฐิ แก่ความปรารถนา โดย

อุปนิสสยะปัจจัย

ฉันทราคะในภักทะของตน เป็นปัจจัยแก่ฉันทราคะในภักทะของผู้อื่น โดยอุปนิสสยะ-

* ปัจจัย ฉันทราคะในของที่ตนหวงแหน เป็นปัจจัยแก่ฉันทราคะในของที่คนอื่นหวงแหน โดย

อุปนิสสยะปัจจัย

[๙๒๖] ภานายปหาดัตถะเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทิสสนนนภานายปหา-

* ตัตถะเหตุกรรม โดยอุปนิสสยะปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ขลข ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่บุคคลเข้าไปอาศัยราคะที่เป็นภานายปหาดัตถะ-

* เหตุกรรมแล้ว ให้ทาน ขลข ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น

บุคคลเข้าไปอาศัยโทสะที่เป็นภานายปหาดัตถะเหตุกรรม ขลข โมหะ ขลข มานะ

ขลข ความปรารถนาแล้ว ให้ทาน ขลข ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น

ราคะที่เป็นภานายปหาดัตถะเหตุกรรม ความปรารถนา เป็นปัจจัยแก่ศรัทธา แก่

ปัญญา แก้สขทางกาย แก้ทุกข์ทางกาย แก้ผลสมาบัติ และโมหะ โดยอุปนิสสยะปัจจัย

[๙๒๗] ภานายปหาดัตถะเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ภานายปหาดัตถะเหตุกรรม

และเนวทิสสนนนภานายปหาดัตถะเหตุกรรม ขลข

มีอย่างเดียว คือ ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ราคะที่เป็นภานายปหาดัตถะเหตุกรรม ขลข

ความปรารถนา เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกิจจา และโมหะ โดยอุปนิสสยะปัจจัย

[๙๒๘] ภานายปหาดัตถะเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ภานายปหาดัตถะเหตุกรรม

และเนวทิสสนนนภานายปหาดัตถะเหตุกรรม โดยอุปนิสสยะปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ขลข ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ราคะที่เป็นภานายปหาดัตถะเหตุกรรม ขลข

ความปรารถนา เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่สหระคด้วยอุทธัจจะ และโมหะ โดยอุปนิสสยะปัจจัย

[๙๒๙] เนวทิสสนนนภานายปหาดัตถะเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทิสสนน-

* ภานายปหาดัตถะเหตุกรรม โดยอุปนิสสยะปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ขลข ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้ว ให้ทาน ขลข

ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น

บุคคลเข้าไปอาศัยศีล ขลข ปัญญา สขทางกาย ทุกข์ทางกาย ฤดู โภชนะ เสนาสนะ

ขลข โมหะแล้ว ให้ทาน ขลข

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปรกณ ภาค ๒

[๙๔๓] ทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทสสเนนภวานายปหา-

*ตัพพเหตุกรรม โดยปัจฉายาตปัจจัย

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม ที่เกิดภายหลังเป็นปัจจัยแก่
กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยปัจฉายาตปัจจัย

[๙๔๔] ภวานายปหาตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทสสเนนภวานายปหา-

*ตัพพเหตุกรรม โดยปัจฉายาตปัจจัย

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นภวานายปหาตัพพเหตุกรรม ที่เกิดภายหลังเป็นปัจจัยแก่กายนี้
ที่เกิดก่อน โดยปัจฉายาตปัจจัย

[๙๔๕] เนวทสสเนนภวานายปหาตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทสสเนน-

*ภวานายปหาตัพพเหตุกรรม โดยปัจฉายาตปัจจัย

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นเนวทสสเนนภวานายปหาตัพพเหตุกรรม ที่เกิดภายหลัง เป็น
ปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยปัจฉายาตปัจจัย

[๙๔๖] ทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม และเนวทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม

เป็นปัจจัยแก่เนวทสสเนนภวานายปหาตัพพเหตุกรรม โดยปัจฉายาตปัจจัย

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่สหรัคด้วยวิจิกจนา และโมหะ ที่เกิดภายหลัง เป็นปัจจัยแก่กายนี้
ที่เกิดก่อน โดยปัจฉายาตปัจจัย

[๙๔๗] ภวานายปหาตัพพเหตุกรรม และเนวทสสเนนภวานายปหาตัพพเหตุ-

*กรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทสสเนนภวานายปหาตัพพเหตุกรรม โดยปัจฉายาตปัจจัย

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่สหรัคด้วยอุทธีจจะ และโมหะ ที่เกิดภายหลัง เป็นปัจจัยแก่
กายนี้ ที่เกิดก่อน โดยปัจฉายาตปัจจัย

[๙๔๘] ทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม

โดยอาเสวนปัจจัย

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์
ทั้งหลายที่เป็นทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอาเสวนปัจจัย

[๙๔๙] ทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทสสเนนภวานายปหา-

*ตัพพเหตุกรรม ฯลฯ

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่สหรัคด้วยวิจิกจนา ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่โมหะ ที่เกิด
หลังๆ โดยอาเสวนปัจจัย

[๙๕๐] ทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม

และเนวทสสเนนภวานายปหาตัพพเหตุกรรม โดยอาเสวนปัจจัย

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่สหรัคด้วยวิจิกจนา ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่
สหรัคด้วยวิจิกจนา ที่เกิดหลังๆ และโมหะ โดยอาเสวนปัจจัย

[๙๕๑] ภวานายปหาตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ภวานายปหาตัพพเหตุกรรม

พวกนี้ ๓ นัย

เนวทสสเนนภวานาย ฯลฯ ในอาเสวนมุลกะ ฏฐานกิตติ อวชชนะกิตติ พิงทั้งเสีย
หัวข้อปัจจัย ๑๗ พิงใส่ให้เต็ม เหมือนกับอนันตรปัจจัย

[๙๕๒] ทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม

โดยกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ทั้งหลาย
โดยกัมมปัจจัย

[๙๕๓] ทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทสสเนนภวานายปหา-

*ตัพพเหตุกรรม โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต นานาชนิก

ที่เป็น สหชาต ได้แก่ เจตนาที่เป็นทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่โมหะ
และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็น นานาชนิก ได้แก่ เจตนาที่เป็นทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่
วิบากขันธ์ และกฐิตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

[๙๕๔] ทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม

และเนวทสสเนนภวานายปหาตัพพเหตุกรรม ฯลฯ

คือ เจตนาที่เป็นทสสเนนปหาตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ทั้งหลาย
และโมหะ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

[๙๕๕] ภวานายปหาตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ภวานายปหาตัพพเหตุกรรม

โดยกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นภวานายปหาตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ทั้งหลาย
โดยกัมมปัจจัย

[๙๖๐] ภวานายปหาตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทสสเนนภวานายปหา-

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปรกณ ภาค ๒

* ตัฟพเหตุกรรม โดยกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่โมหะ และจิตตสมุฏฐาน-

* รูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

[๙๖๑] ภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม และเนวทัสสนเนนภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม โดยกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธทั้งหลาย และโมหะ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

[๙๖๒] เนวทัสสนเนนภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทัสสนเนน-

* ภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิด

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ เจตนาที่เป็นเนวทัสสนเนนภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ และ จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ที่เป็น นานาชนิด ได้แก่ เจตนาที่เป็นเนวทัสสนเนนภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่วิบากขันธ และกภูตตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

[๙๖๓] เนวทัสสนเนนภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทัสสนเนน-

* ภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม โดยวิปากปัจจัย

คือ ทั้งปวัตติและปฏิสนธิ วิบากขันธทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ

[๙๖๔] ทัสสนเนนปหัตตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ทัสสนเนนปหัตตัพพเหตุกรรม โดยอาหารปัจจัย

คือ อาหารทั้งหลายที่เป็นทัสสนเนนปหัตตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธทั้งหลาย โดยอาหารปัจจัย

[๙๖๕] ทัสสนเนนปหัตตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทัสสนเนนภวานายปหา-

* ตัฟพเหตุกรรม ฯลฯ

คือ อาหารทั้งหลายที่เป็นทัสสนเนนปหัตตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่โมหะ และจิตต-

* สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอาหารปัจจัย

[๙๖๖] ทัสสนเนนปหัตตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ทัสสนเนนปหัตตัพพเหตุกรรม และเนวทัสสนเนนภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม ฯลฯ

คือ อาหารทั้งหลายที่เป็นทัสสนเนนปหัตตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธทั้งหลาย และโมหะ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอาหารปัจจัย

ภวานาย ฯลฯ มี ๓ นัย เหมือนกับ ทัสสนเนน

[๙๖๗] เนวทัสสนเนนภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทัสสนเนน-

* ภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม โดยอาหารปัจจัย

คือ อาหารทั้งหลายที่เป็นเนวทัสสนเนนภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอาหารปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ กวฬิงการาหาร เป็นปัจจัยแก่กายนี้

[๙๖๘] ทัสสนเนนปหัตตัพพเหตุกรรม ฯลฯ เป็นปัจจัย โดยอินทรีย์ปัจจัย มี ๓ นัย เหมือนกับอาหารปัจจัย โมหะต้องนับเข้าด้วย

ภวานาย ฯลฯ มี ๓ นัย

[๙๖๙] เนวทัสสนเนนภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทัสสนเนน-

* ภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม ฯลฯ

คือ อินทรีย์ทั้งหลายที่เป็นเนวทัสสนเนนภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธทั้งหลาย ฯลฯ จักขุนทรีย์ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ กายินทรีย์ ฯลฯ รูปชีวิตินทรีย์ เป็นปัจจัยแก่กภูตตารูปทั้งหลาย โดยอินทรีย์ปัจจัย

เป็นปัจจัย โดยฉานปัจจัย เป็นปัจจัย โดยมีคคปัจจัย พวกนี้พึงกระทำให้เป็นสเหตุกรรม

เป็นปัจจัย โดยสัมปยุตตปัจจัย เหมือนกับสัมปยุตตาวาร ๑- ในปฏิจวาร

๑๑. น่าจะเป็นสัมปยุตตปัจจัย

[๙๗๐] ทัสสนเนนปหัตตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทัสสนเนนภวานายปหา-

* ตัฟพเหตุกรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปิจฉาชาติ เหมือนกับทัสสนัตติกะ

[๙๗๑] ภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทัสสนเนนภวานายปหา-

* ตัฟพเหตุกรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ เหมือนกับทัสสนัตติกะ

[๙๗๒] เนวทัสสนเนนภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทัสสนเนน-

* ภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม ฯลฯ

มี ๓ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปิจฉาชาติ เหมือนกับทัสสนัตติกะ

[illegible]

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปรกณ ภาค ๒
ทั้งหลาย โดยอรรถปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ

ที่เป็น ปุรชาต ได้แก่จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ

รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ

จักขายตนะ ฯลฯ กายายตนะ ฯลฯ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นเนวทัสสนะ-

* นภานายปหาดัตตพหุเตตถกรรม และโมหะ โดยอรรถปัจจัย

ที่เป็น ปัจจชาติ ได้แก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นเนวทัสสนะนภานายปหาดัตตพหุเตตถ-

* ธรรม และโมหะ เป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อน โดยอรรถปัจจัย กวฬิงการารหาร เป็นปัจจัย
แก่กายนี้ รูปชีวิตนทรียเป็นปัจจัยแก่ภูตตารูปทั้งหลาย

[๔๘๓] เนวทัสสนะนภานายปหาดัตตพหุเตตถกรรม เป็นปัจจัยแก่ทัสสนะ-

* ปหาดัตตพหุเตตถกรรม โดยอรรถปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปุรชาต

ที่เป็น สหชาต ได้แก่โมหะที่สหระคตด้วยวิจิจจนา เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ทั้งหลาย

โดยอรรถปัจจัย

ที่เป็น ปุรชาต ได้แก่จักขุ ฯลฯ บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพิลิดเพิลินยั้ง ซึ่งหทัยวัตถุ

เพราะปรารภจักขุเป็นต้นนั้น รากะที่เป็นทัสสนะนภานายปหาดัตตพหุเตตถกรรม เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

วิจิจจนา ฯลฯ โทมนัสที่เป็นทัสสนะนภานายปหาดัตตพหุเตตถกรรม เกิดขึ้น

หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นทัสสนะนภานายปหาดัตตพหุเตตถกรรม โดยอรรถ-

* ปัจจัย

[๔๘๔] เนวทัสสนะนภานายปหาดัตตพหุเตตถกรรม เป็นปัจจัยแก่ภานายปหา-

* ตตพหุเตตถกรรม โดยอรรถปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปุรชาต

ที่เป็น สหชาต ได้แก่โมหะที่สหระคตด้วยอุทธีจจะ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ทั้งหลาย

โดยอรรถปัจจัย

ที่เป็น ปุรชาต ได้แก่บุคคลย่อมยินดี ย่อมเพิลิดเพิลินยั้งซึ่งจักขุ

หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลาย ที่เป็นภานายปหาดัตตพหุเตตถกรรม โดยอรรถ-

* ปัจจัย

[๔๘๕] เนวทัสสนะนภานายปหาดัตตพหุเตตถกรรม เป็นปัจจัยแก่ทัสสนะนภานายปหา-

* ตตพหุเตตถกรรม และเนวทัสสนะนภานายปหาดัตตพหุเตตถกรรม โดยอรรถปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปุรชาต

ที่เป็น สหชาต ได้แก่โมหะที่สหระคตด้วยวิจิจจนา เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ และ

จิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย โดยอรรถปัจจัย

ที่เป็น ปุรชาต ได้แก่เพราะปรารภจักขุ ขันธ์ทั้งหลายที่สหระคตด้วยวิจิจจนา และ

โมหะ เกิดขึ้น เพราะปรารภหทัยวัตถุ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่สหระคตด้วยวิจิจจนา
และโมหะ โดยอรรถปัจจัย

[๔๘๖] เนวทัสสนะนภานายปหาดัตตพหุเตตถกรรม เป็นปัจจัยแก่ภานายปหา-

* ตตพหุเตตถกรรม และเนวทัสสนะนภานายปหาดัตตพหุเตตถกรรม โดยอรรถปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปุรชาต

ที่เป็น สหชาต ได้แก่โมหะที่สหระคตด้วยอุทธีจจะ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ และ

จิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย โดยอรรถปัจจัย

ที่เป็น ปุรชาต ได้แก่เพราะปรารภจักขุ ขันธ์ทั้งหลายที่สหระคตด้วยอุทธีจจะ และ

โมหะ เกิดขึ้น เพราะปรารภหทัยวัตถุ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่สหระคตด้วยอุทธีจจะ
และโมหะ โดยอรรถปัจจัย

[๔๘๗] ทัสสนะนภานายปหาดัตตพหุเตตถกรรม และเนวทัสสนะนภานายปหาดัตตพหุเตตถ-

* ธรรม เป็นปัจจัยแก่ทัสสนะนภานายปหาดัตตพหุเตตถกรรม โดยอรรถปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปุรชาต

ที่เป็น สหชาต ได้แก่ขันธ์ ๑ ที่เป็นทัสสนะนภานายปหาดัตตพหุเตตถกรรม และหทัยวัตถุ

เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอรรถปัจจัย ขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์ ๑ ที่สหระคตด้วยวิจิจจนา และโมหะ

เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอรรถปัจจัย ขันธ์ ๒ ฯลฯ

[๔๘๘] ทัสสนะนภานายปหาดัตตพหุเตตถกรรม และเนวทัสสนะนภานายปหาดัตตพหุเตตถ-

* ธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทัสสนะนภานายปหาดัตตพหุเตตถกรรม ฯลฯ

มี ๕ อย่าง คือ สหชาต ปุรชาต ปัจจชาติ อาหาร อินทรีย์

ที่เป็น สหชาต ได้แก่ขันธ์ที่เป็นทัสสนะนภานายปหาดัตตพหุเตตถกรรม และมหาภูตรูป

ทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่จิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย โดยอรรถปัจจัย

ที่เป็น สหชาต ได้แก่ขันธ์ทั้งหลายที่สหระคตด้วยวิจิจจนา และโมหะ เป็นปัจจัยแก่
จิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย โดยอรรถปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกกรรม ภาค ๒

ที่เป็น สหชาต ได้แก่ชั้นทั้งหลายที่สหคตด้วยวิจิกิจจา และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัย
แก่โมหะ โดยอัติปัจจัย

ที่เป็น ปัจจชาต ได้แก่ชั้นทั้งหลายที่สหคตด้วยวิจิกิจจา และโมหะ เป็นปัจจัย
แก่กายนี้ที่เกิดก่อน โดยอัติปัจจัย

ที่เป็น ปัจจชาต ได้แก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นทสสนนปหัตตัพพเหตุกรรม และ
กาวฬิงการาหาร เป็นปัจจัยแก่กายนี้ โดยอัติปัจจัย

ที่เป็น ปัจจชาต ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นทสสนนปหัตตัพพเหตุกรรม และ
รูปชีวิตนทริย เป็นปัจจัยแก่กฐิตตารูปทั้งหลาย โดยอัติปัจจัย

[๙๘๙] ทสสนนปหัตตัพพเหตุกรรม และเนวทสสนนภวานายปหัตตัพพเหตุ-

* ธรรม เป็นปัจจัยแก่ทสสนนปหัตตัพพเหตุกรรม และเนวทสสนนภวานายปหัตตัพพ-

* เหตุกรรม โดยอัติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปุเรชาต

ที่เป็น สหชาต ได้แก่ ชั้น ๑ ที่สหคตด้วยวิจิกิจจา และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัย
แก่ชั้น ๓ และโมหะ โดยอัติปัจจัย ชั้น ๒ ฯลฯ ชั้น ๑ ที่สหคตด้วยวิจิกิจจา และ
โมหะ เป็นปัจจัยแก่ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอัติปัจจัย ชั้น ๒ และ
โมหะ ฯลฯ

[๙๙๐] ภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม และเนวทสสนนภวานายปหัตตัพพเหตุ-

* ธรรม เป็นปัจจัยแก่ภวานาย ฯลฯ พึงแจกเป็นหัวข้อปัจจัย ๓ โดยนัยแห่งทสสนน พึง
กำหนดเอาอรรถที่จะ

เพราะ นัตถิปัจจัย เพราะ วิคตปัจจัย เพราะ อวิคตปัจจัย

[๙๙๑] เหตุในปัจจัย มีวาระ ๑๑

ในอารัมมณปัจจัย	มี "	๒๑
ในอริปัตติปัจจัย	มี "	๑๐
ในอนันตรปัจจัย	มีวาระ	๑๗
ในสมนันตรปัจจัย	มี "	๑๗
ในสหชาตปัจจัย	มี "	๑๗
ในอัญญมัญญปัจจัย	มี "	๑๑
ในนิสสยปัจจัย	มี "	๑๗
ในอุปนิสสยปัจจัย	มี "	๒๑
ในปุเรชาตปัจจัย	มี "	๕
ในปัจจชาตปัจจัย	มี "	๕
ในอาเสวนปัจจัย	มี "	๑๗
ในกัมมปัจจัย	มี "	๗
ในวิปากปัจจัย	มี "	๑
ในอาหารปัจจัย	มี "	๗
ในอินทริยปัจจัย	มี "	๗
ในฌานปัจจัย	มี "	๗
ในมัคคปัจจัย	มี "	๗
ในสัมปยุตตปัจจัย	มี "	๑๑
ในวิปปยุตตปัจจัย	มี "	๙
ในอัติปัจจัย	มี "	๑๗
ในนัตถิปัจจัย	มี "	๑๗
ในวิคตปัจจัย	มี "	๑๗
ในอวิคตปัจจัย	มี "	๑๗

พึงนับอย่างนี้

อนโลม จบ

[๙๙๒] ทสสนนปหัตตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ทสสนนปหัตตัพพเหตุกรรม
โดยอารัมมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดย สหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย

[๙๙๓] ทสสนนปหัตตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เนวทสสนนภวานายปหา-
* ตัพพเหตุกรรม โดยอารัมมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดย สหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดย
อุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดย ปัจจชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดย กัมมปัจจัย

[๙๙๔] ทสสนนปหัตตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ทสสนนปหัตตัพพเหตุกรรม
และเนวทสสนนภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม โดยอารัมมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดย สหชาต
ปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย

[๙๙๕] ภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม
โดยอารัมมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดย สหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปรกณ ภาค ๒

* เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ทัสสนนปหัตตัพพเหตุกรรม และเนวทัสสนนภวานายปหา-

* ตัพพเหตุกรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัย โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๑๐๑๒] ภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม และเนวทัสสนนภวานายปหัตตัพพ-

* เหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่ภวานายปหัตตัพพเหตุกรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัย

โดยสหชาตปัจจัย เป็นปัจจัย โดยอุปนิสสยปัจจัย

แม้ในข้อนี้ก็มี สหชาตปัจจัย ปะเรชาตปัจจัย หัวข้อปัจจัยนั้นใดที่ไม่ได้เขียนไว้ หัวข้อปัจจัยเหล่านั้นเมื่อนับในบาลี ย่อมไม่เสมอกันโดยพยัญชนะ หัวข้อปัจจัยที่ไม่ได้เขียนไว้ในบาลีเหล่านั้น จำนวนปรากฏแล้ว ถ้าเกิดสงสัย พึงพิจารณาในอรรถปัจจัย ในอนุลอม

[๑๐๑๓] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๒๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สหชาตปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่นิสสยปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปะเรชาตปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ริปากปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มัคคปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ธตติปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่หนตติปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

มีวาระ ๒๑

ทั้งหมด พึงนับอย่างนี้

ปัจจนียะ จบ

[๑๐๑๔] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มีวาระ ๑๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มีวาระ ๑๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปะเรชาตปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ริปากปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มัคคปัจจัย

กับ ฯลฯ มีวาระ ๑๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ธตติปัจจัย

กับ ฯลฯ มีวาระ ๑๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๑๑

พึงนับอย่างนี้

อนุลอมปัจจนียะ จบ

[๑๐๑๕] ในอาร์มมณปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๒๑

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

ในอธิปัตติปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑๐
ในอนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑๗
ในสมนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑๗
ในสหชาติปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑๗
ในอัญญมัญญปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑๑
ในนิสสยปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑๗
ในอุปนิสสยปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๒๑
ในปุเรชาติปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในปัจฉาชาติปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในอาเสวนปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑๗
ในกัมมปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๗
ในวิปากปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑
ในอาหารปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๗
ในอินทริยปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๗
ในฉานปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๗
ในมคคปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๗
ในสัมปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑๑
ในวิปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๙
ในอติปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑๗
ในนัตติปัจจัย	กับ ฯลฯ	มีวาระ	๑๗
ในวิคตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑๗
ในอวิคตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑๗

พึงนับอย่างนี้

ปัจจนียานโลม จบ

ทัสสนเนนปหัตตัพพเหตุกัตติกะ ที่ ๙ จบ

อายคามิตติกะ

ปฏิจจวาร

[๑๐๑๖] อายคามิธรรม อาศัยอายคามิธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอายคามิธรรม ชันธ ๒ อาศัยชันธ ๒

เนวอายคามินาปจยคามิธรรม อาศัยอายคามิธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นอายคามิธรรม

อายคามิธรรม และเนวอายคามินาปจยคามิธรรม อาศัยกายคามิธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอายคามิธรรม ชันธ ๒ และ

จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันธ ๒

[๑๐๑๗] อปจยคามิธรรม อาศัยอปจยคามิธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอปจยคามิธรรม ชันธ ๒ อาศัยชันธ ๒

เนวอายคามินาปจยคามิธรรม อาศัยอปจยคามิธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นอปจยคามิธรรม

อปจยคามิธรรม และเนวอายคามินาปจยคามิธรรม อาศัยอปจยคามิธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอปจยคามิธรรม ชันธ ๒

และจิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันธ ๒

[๑๐๑๘] เนวอายคามินาปจยคามิธรรม อาศัยเนวอายคามินาปจยคามิธรรม

เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นเนวอายคามินาปจยคามิธรรม

ชันธ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ชันธ ๓ และกฐัตตารูป อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นเนวอายคามินาปจย-

*คามิธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ หทัยวัตถุ อาศัยชันธทั้งหลาย ชันธทั้งหลายอาศัยหทัยวัตถุ มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ มหาภูตรูป ๒ อาศัยมหาภูตรูป ๒ จิตตสมภูฐานรูป กฐัตตารูป ที่เป็นอุปาทารูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๐๑๙] เนวอายคามินาปจยคามิธรรม อาศัยอายคามิธรรม และเนวอายคามินา-

*ปจยคามิธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันธที่เป็นอายคามิธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

เนวอายคามินาปจยคามิธรรม อาศัยอปจยคามิธรรม และเนวอายคามินาปจย-

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

*คามิธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นที่เป็นอภัยคามิธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๐๒๐] อภัยคามิธรรม อาศัยอภัยคามิธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นอภัยคามิธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

[๑๐๒๑] อภัยคามิธรรม อาศัยอภัยคามิธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นอภัยคามิธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

[๑๐๒๒] เนวายคามินาปภัยคามิธรรม อาศัยเนวายคามินาปภัยคามิธรรม

เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นเนวายคามินาปภัยคามิธรรม ฯลฯ อาศัยชั้นที่ ๒

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลายอาศัยหทัยวัตถุ

[๑๐๒๓] อภัยคามิธรรม อาศัยอภัยคามิธรรม เกิดขึ้น เพราะอริปัตปัจจัย

มี ๓ นัย

ฯลฯ อภัยคามิธรรม ฯลฯ เพราะอริปัตปัจจัย มี ๓ นัย

เนวายคามินาปภัยคามิธรรม อาศัยเนวายคามินาปภัยคามิธรรม ฯลฯ มี ๑ นัย

ปฏิสนธิ ไม่มี

คือ มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จิตตสมภูฐานรูปที่เป็นอุปาทารูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

เนวายคามินาปภัยคามิธรรม อาศัยอภัยคามิธรรม และเนวายคามินาปภัย-

*คามิธรรม เกิดขึ้น เพราะอริปัตปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นที่เป็นอภัยคามิธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

เนวายคามินาปภัยคามิธรรม อาศัยอภัยคามิธรรม และเนวายคามินาปภัย-

*คามิธรรม ฯลฯ เพราะอริปัตปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นที่เป็นอภัยคามิธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๐๒๔] อภัยคามิธรรม อาศัยอภัยคามิธรรม ฯลฯ เพราะอนันตรปัจจัย

เพราะ สมันตรปัจจัย เพราะ สหชาติปัจจัย พึงกระทำมหาภูตรูปทั้งหมด

เพราะ อัญญมัญญปัจจัย จิตตสมภูฐานรูปกิตติ กุฎีตารูปกิตติ อุปาทารูปกิตติ ไม่มี

เพราะ นิสสยปัจจัย เพราะ อุปนิสสยปัจจัย เพราะ ปุเรชาติปัจจัย เพราะ

อาเสวนปัจจัย เพราะ กัมมปัจจัย เพราะ วิปากปัจจัย เพราะ อาหารปัจจัย เพราะ

อินทริยปัจจัย เพราะ ฌานปัจจัย เพราะ มัคคปัจจัย เพราะ สัมปยุตตปัจจัย เพราะ

วิปยุตตปัจจัย เพราะ อัตถิปัจจัย เพราะ นัตถิปัจจัย เพราะ วิคตปัจจัย เพราะ อวิคตปัจจัย

[๑๐๒๕] ในเหตุปัจจัย มีวาระ ๙

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๓

ในอริปัตปัจจัย มีวาระ ๙

ในอนันตรปัจจัย มี " ๓

ในสมันตรปัจจัย มี " ๓

ในสหชาติปัจจัย มี " ๙

ในอัญญมัญญปัจจัย มี " ๓

ในนิสสยปัจจัย มี " ๙

ในอุปนิสสยปัจจัย มี " ๓

ในปุเรชาติปัจจัย มี " ๓

ในอาเสวนปัจจัย มี " ๓

ในกัมมปัจจัย มี " ๙

ในวิปากปัจจัย มี " ๑

ในอาหารปัจจัย มี " ๙

ในอินทริยปัจจัย มี " ๙

ในฌานปัจจัย มี " ๙

ในมัคคปัจจัย มี " ๙

ในสัมปยุตตปัจจัย มี " ๓

ในวิปยุตตปัจจัย มี " ๙

ในอัตถิปัจจัย มี " ๙

ในนัตถิปัจจัย มี " ๓

ในวิคตปัจจัย มี " ๓

ในอวิคตปัจจัย มี " ๙

พึงนับอย่างนี้

อนุโลม จบ

[๑๐๒๖] อภัยคามิธรรม อาศัยอภัยคามิธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกภณ ภาค ๒

คือ โมหะ ที่สหระตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระตด้วยอุทธัจจะ อาศัยขึ้นทั้งหลายที่
สหระตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระตด้วยอุทธัจจะ

[๑๐๒๓] เนวายคามินาปจยคามิธรรม อาศัยเนวายคามินาปจยคามิธรรม ฯลฯ
ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาศัยขึ้น ๑ ที่เป็นเนวายคามินาปจยคามิธรรม
ซึ่งเป็นเหตุกะ ชันธ ๒ ฯลฯ

ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ หทัยัตถ อาศัยขึ้นทั้งหลาย ชันธทั้งหลายอาศัยหทัยัตถ
มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ พาหิรรูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวก
อสังขยัตถ์ทั้งหลาย อาศัยมหาภูตรูป ๑

[๑๐๒๔] เนวายคามินาปจยคามิธรรม อาศัยอาจยคามิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่
เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยขึ้นทั้งหลายที่เป็นอาจยคามิธรรม
เนวายคามินาปจยคามิธรรม อาศัยอปจยคามิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะ-

* อาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยขึ้นทั้งหลายที่เป็นอปจยคามิธรรม

[๑๐๒๕] เนวายคามินาปจยคามิธรรม อาศัยเนวายคามินาปจยคามิธรรม ฯลฯ
ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยขึ้นทั้งหลายที่เป็นเนวายคามินาปจยคามิธรรม

ในปฏิสนธิขณะ หทัยัตถ อาศัยขึ้นทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ พาหิรรูป ฯลฯ
อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยัตถ์ทั้งหลาย ฯลฯ

[๑๐๓๐] เนวายคามินาปจยคามิธรรม อาศัยอาจยคามิธรรม และเนวายคามินา-
* ปจยคามิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยขึ้นที่เป็นอาจยคามิธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๐๓๑] เนวายคามินาปจยคามิธรรม อาศัยอปจยคามิธรรม และเนวาย-
* คามินาปจยคามิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยขึ้นที่เป็นอปจยคามิธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๐๓๒] อาจยคามิธรรม อาศัยอาจยคามิธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอริปัตติปัจจัย
มี ๓ นัย

อปจยคามิธรรม อาศัยอปจยคามิธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอริปัตติปัจจัย

คือ อริปัตติธรรมที่เป็นอปจยคามิธรรม อาศัยขึ้นทั้งหลายที่เป็นอปจยคามิธรรม

เนวายคามินาปจยคามิธรรม อาศัยเนวายคามินาปจยคามิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่
เพราะอริปัตติปัจจัย

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาศัยขึ้น ๑ ที่เป็นเนวายคามินาปจยคามิธรรม
ชันธ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ หทัยัตถ อาศัยขึ้นทั้งหลาย ชันธทั้งหลายอาศัยหทัยัตถ มหาภูต-

* รูป ๑ ฯลฯ พาหิรรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยัตถ์ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

[๑๐๓๓] เนวายคามินาปจยคามิธรรม อาศัยอาจยคามิธรรม และเนวายคามิ-
* นาปจยคามิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอริปัตติปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยขึ้นที่เป็นอาจยคามิธรรมและมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๐๓๔] เนวายคามินาปจยคามิธรรม อาศัยอาจยคามิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่
เพราะอนันตรปัจจัย ไม่ใช่เพราะสมนันตรปัจจัย ไม่ใช่ด้วยอัญญมัญญปัจจัย ไม่ใช่เพราะ

อุปนิสสยปัจจัย ไม่ใช่เพราะปุเรชาตปัจจัย

มีหัวข้อปัจจัย ๓ เหมือนกับ กุสลัตติกะ

ไม่ใช่เพราะปัจจุชาตปัจจัย

[๑๐๓๕] อาจยคามิธรรม อาศัยอาจยคามิธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาเสวน-
* ปัจจัย มี ๓ นัย

เนวายคามินาปจยคามิธรรม อาศัยอปจยคามิธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ
อาเสวนปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยขึ้นทั้งหลายที่เป็นอปจยคามิธรรม

เนวายคามินาปจยคามิธรรม อาศัยเนวายคามินาปจยคามิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่
เพราะอาเสวนปัจจัย

มีหัวข้อปัจจัย ๑ พึงกระทำมหาภูตรูปทั้งหมด

[๑๐๓๖] เนวายคามินาปจยคามิธรรม อาศัยอาจยคามิธรรม และเนวายคามิ-
* นาปจยคามิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาเสวนปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยขึ้นที่เป็นอาจยคามิธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

เนวายคามินาปจยคามิธรรม อาศัยอาจยคามิธรรม และเนวายคามินาปจย-
* คามิธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาเสวนปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒
คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นที่เป็นอภัยคามิธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๐๓๓] อภัยคามิธรรม อาศัยอภัยคามิธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นอภัยคามิธรรม อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอภัยคามิธรรม

อภัยคามิธรรม อาศัยอภัยคามิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นอภัยคามิธรรม อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอภัยคามิธรรม

เนวากคามินาปภัยคามิธรรม อาศัยเนวากคามินาปภัยคามิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่

เพราะกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นเนวากคามินาปภัยคามิธรรม อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นเนวากคามินา-

*ปภัยคามิธรรม พาหิรูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป อุตสมภูฐานรูป มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

[๑๐๓๔] อภัยคามิธรรม อาศัยอภัยคามิธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะวิปาก-

*ปัจจัย ฟังใส่ให้เต็ม ปฏิสนธิ ไม่มี ฯลฯ

ไม่ใช่เพราะอาหารปัจจัย ไม่ใช่เพราะอินทรีปัจจัย ไม่ใช่เพราะฉานปัจจัย

ไม่ใช่เพราะมคคปัจจัย ไม่ใช่เพราะสัมปยุตตปัจจัย ไม่ใช่เพราะวิปยุตตปัจจัย มี ๓ นัย

ไม่ใช่เพราะนัตถิปัจจัย ไม่ใช่เพราะวิคตปัจจัย

[๑๐๓๕] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย	มี "	๖
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่เปรชาตปัจจัย	มี "	๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย	มี "	๙
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย	มี "	๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย	มี "	๙
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย	มี "	๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทรีปัจจัย	มี "	๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฉานปัจจัย	มี "	๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคคปัจจัย	มี "	๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่नัตถิปัจจัย	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย	มี "	๕

ฟังนัยอย่างนี้

ปัจจัยนิยะ จบ

[๑๐๔๐] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มีวาระ ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๖
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่เปรชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๙
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๙
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่नัตถิปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๕

ฟังนัยอย่างนี้

อนโลมปัจจัยนิยะ จบ

[๑๐๔๑] ในอาร์มมณปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๒

ในอนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๒
ในสมนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๒

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

ในสหชาติปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๒
ในอัญญมัญญปัจฉัย	กับ ฯลฯ		
ในนิสสยปัจฉัย	กับ ฯลฯ		
ในปุเรชาติปัจฉัย	กับ ฯลฯ		
ในอาเสวนปัจฉัย	กับ ฯลฯ		
ในกัมมปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มีวาระ	๒
ในวิปากปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑
ในอาหารปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๒
ในอินทริยปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๒
ในฌานปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๒
ในมัคคปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑
ในสัมปยุตตปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๒
ในวิปยุตตปัจฉัย	กับ ฯลฯ		
ในอัติปัจฉัย	กับ ฯลฯ		
ในนัตติปัจฉัย	กับ ฯลฯ		
ในวิคตปัจฉัย	กับ ฯลฯ		
ในอวิคตปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มีวาระ	๒

พึงนับอย่างนี้

ปัจฉินยานโลม จบ

ปฏิจจวาร จบ

สหชาตวาท เหมือนกับ ปฏิจจวาร

ปัจฉยวาร

[๑๐๔๒] อายจคามิธรรม อาศัยอายจคามิธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ชันร์ ๓ อาศัยชันร์ ๑ ที่เป็นอายจคามิธรรม ชันร์ ๒ อาศัยชันร์ ๒

เนวายคามินาปยคามิธรรม อาศัยอายจคามิธรรม ฯลฯ เพราะเหตุปัจฉัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันร์ทั้งหลายที่เป็นอายจคามิธรรม

อายจคามิธรรม และเนวายคามินาปยคามิธรรม อาศัยอายจคามิธรรม

คือ ชันร์ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันร์ ๑ ที่เป็นอายจคามิธรรม ชันร์ ๒

ฯลฯ อาศัยอปปยคามิธรรม มี ๓ นัย

[๑๐๔๓] เนวายคามินาปยคามิธรรม อาศัยเนวายคามินาปยคามิธรรม ฯลฯ

เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ชันร์ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันร์ ๑ ที่เป็นเนวายคามินาปยคามิธรรม

ชันร์ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ หทัยัตถ อาศัยชันร์ทั้งหลาย ชันร์ทั้งหลายอาศัยหทัยัตถ อาศัย

มหาภูตรูป ๑ ชันร์ทั้งหลายที่เป็นเนวายคามินาปยคามิธรรม อาศัยหทัยัตถ

อายจคามิธรรม อาศัยเนวายคามินาปยคามิธรรม ฯลฯ เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ชันร์ทั้งหลายที่เป็นอายจคามิธรรม อาศัยหทัยัตถ

อปปยคามิธรรม อาศัยเนวายคามินาปยคามิธรรม ฯลฯ

คือ ชันร์ทั้งหลายที่เป็นอปปยคามิธรรม อาศัยหทัยัตถ

อปปยคามิธรรม และเนวายคามินาปยคามิธรรม อาศัยเนวายคามินาปย-

*คามิธรรม ฯลฯ

คือ ชันร์ทั้งหลายที่เป็นอายจคามิธรรม อาศัยหทัยัตถ จิตตสมภูฐานรูปอาศัยมหาภูต-

*รูปทั้งหลาย

[๑๐๔๔] อายจคามิธรรม อาศัยอายจคามิธรรม และเนวายคามินาปยคามิ-

*ธรรม ฯลฯ เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ชันร์ ๓ อาศัยชันร์ ๑ ที่เป็นอายจคามิธรรม และหทัยัตถ ชันร์ ๒ ฯลฯ

เนวายคามินาปยคามิธรรม อาศัยอายจคามิธรรม และเนวายคามินาปย-

*คามิธรรม ฯลฯ เพราะเหตุปัจฉัย

คือ จิตตสมภูฐานรูปอาศัยชันร์ที่เป็นอายจคามิธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

อายจคามิธรรม และเนวายคามินาปยคามิธรรม อาศัยอายจคามิธรรม และ

เนวายคามินาปยคามิธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ชันร์ ๓ อาศัยชันร์ ๑ ที่เป็นอายจคามิธรรม และหทัยัตถ ชันร์ ๒ ฯลฯ จิตต-

*สมภูฐานรูป อาศัยชันร์ที่เป็นอายจคามิธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

อปปยคามิธรรม อาศัยอปปยคามิธรรม และเนวายคามินาปยคามิธรรม ฯลฯ

มี ๓ นัย

[๑๐๔๕] อายจคามิธรรม อาศัยอายจคามิธรรม เกิดขึ้น เพราะอารัมมณปัจฉัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกกรณ ภาค ๒

คือ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอาเจยคามิธรรม

ฯลฯ อาศัยอปปยคามิธรรม มี ๑ นัย

[๑๐๔๖] เนวาจยคามินาปยคามิธรรม อาศัยเนวาจยคามินาปยคามิธรรม ฯลฯ

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นเนวาจยคามินาปยคามิธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลาย อาศัยหทัยวัตถุ จักขุวิญญาณ อาศัยจักขายตนะ

กายวิญญาณ อาศัยกายายตนะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นเนวาจยคามินาปยคามิธรรม อาศัย-

*หทัยวัตถุ

อาเจยคามิธรรม อาศัยเนวาจยคามินาปยคามิธรรม ฯลฯ

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอาเจยคามิธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

อปปยคามิธรรม อาศัยเนวาจยคามินาปยคามิธรรม ฯลฯ

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอปปยคามิธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

[๑๐๔๗] อาเจยคามิธรรม อาศัยอาเจยคามิธรรม และเนวาจยคามินาปยคามิ-

*ธรรม ฯลฯ

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอาเจยคามิธรรม และหทัยวัตถุ ชั้น ๒ ฯลฯ

[๑๐๔๘] อปปยคามิธรรม อาศัยอปปยคามิธรรม และเนวาจยคามินาปยคามิ-

*ธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอปปยคามิธรรม และหทัยวัตถุ ชั้น ๒ ฯลฯ

[๑๐๔๙] อาเจยคามิธรรม อาศัยอาเจยคามิธรรม เกิดขึ้น เพราะอริปัตติปัจจัย

มี ๓ นัย อปปยคามิธรรม มี ๓ นัย

เนวาจยคามินาปยคามิธรรม ฯลฯ

คือ ชั้น ๑ ที่เป็นเนวาจยคามินาปยคามิธรรม ฯลฯ ชั้นทั้งหลายที่เป็นเนวาจยคามิ-

*นาปยคามิธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

อาเจยคามิธรรม อาศัยเนวาจยคามินาปยคามิธรรม ฯลฯ

แม้ในข้อนี้ ปัจจัยสงเคราะห์ก็เหมือนกับเหตุปัจจัย

[๑๐๕๐] อาเจยคามิธรรม อาศัยอาเจยคามิธรรม เกิดขึ้น เพราะอนันตรปัจจัย

เพราะ สมันตรปัจจัย เพราะ สหชาตปัจจัย มี ๓ นัย

อปปยคามิธรรม มี ๓ นัย

เนวาจยคามินาปยคามิธรรม อาศัยเนวาจยคามินาปยคามิธรรม ฯลฯ เพราะ

สหชาตปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นเนวาจยคามินาปยคามิธรรม

ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จักขุวิญญาณ

อาศัยจักขายตนะ กายวิญญาณ อาศัยกายายตนะ อาศัยหทัยวัตถุ

อาเจยคามิธรรม อาศัยเนวาจยคามินาปยคามิธรรม ฯลฯ เพราะสหชาตปัจจัย

ฯลฯ

พึงกระทำปัจจัยสงเคราะห์ทั้งหลาย

[๑๐๕๑] อปปยคามิธรรม ฯลฯ เพราะ อัญญมัญญปัจจัย เพราะ นิสสยปัจจัย

เพราะ อปนิสสยปัจจัย เพราะ ปุเรชาตปัจจัย เพราะ อาเสวนปัจจัย เพราะ กัมมปัจจัย

เพราะ วิปากปัจจัย เพราะ อาหารปัจจัย เพราะ อินทริยปัจจัย เพราะ ฌานปัจจัย

เพราะ มัคคปัจจัย เพราะ สัมปยุตตปัจจัย เพราะ วิปยุตตปัจจัย เพราะ อัตถิปัจจัย

เพราะ นัตถิปัจจัย เพราะ วิคตปัจจัย เพราะ อวิคตปัจจัย

[๑๐๕๒] ในเหตุปัจจัย มีวาระ ๑๗

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๓

ในอริปัตติปัจจัย มี " ๑๗

ในอนันตรปัจจัย มี " ๓

ในสมันตรปัจจัย มี " ๓

ในสหชาตปัจจัย มี " ๑๗

ในอัญญมัญญปัจจัย มี " ๓

ในนิสสยปัจจัย มี " ๑๗

ในอปนิสสยปัจจัย มี " ๓

ในปุเรชาตปัจจัย มี " ๓

ในอาเสวนปัจจัย มี " ๓

ในกัมมปัจจัย มี " ๑๗

ในวิปากปัจจัย มี " ๑

ในอาหารปัจจัย มี " ๑๗

ในอินทริยปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

ในฉนปิฏจ	
ในมคคปิฏจ	มี " ๑๗
ในสัมปยุตตปิฏจ	มี " ๓
ในวิปปยุตตปิฏจ	มี " ๑๗
ในอติปิฏจ	มี " ๑๗
ในนตปิฏจ	มีวาระ ๓
ในวิคตปิฏจ	มี " ๓
ในอวิคตปิฏจ	มี " ๑๗

พึงนับอย่างนี้

อนโลม จบ

[๑๐๔๓] อาจยคามิธรรม อาคัยอาจยคามิธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจ

คือ โมะหะ ที่สหระคตด้วยวิจิกจนา ที่สหระคตด้วยอุทธีจจะ อาคัยขันธทั้งหลายที่
สหระคตด้วยวิจิกจนา ที่สหระคตด้วยอุทธีจจะ

เนวอาจยคามินาปจยคามิธรรม อาคัยเนวอาจยคามินาปจยคามิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่
เพราะเหตุปัจจ

คือ ขันธ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาคัยขันธ ๑ ที่เป็นเนวอาจยคามินาปจยคามิธรรม
ซึ่งเป็นเหตุกะ ขันธ ๒ ฯลฯ

ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ส่วนพวกอสังญสัตว์ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ
จักขวิญญาน อาคัยจักขายตนะ กายวิญญาน อาคัยกายายตนะ ขันธทั้งหลายที่เป็นเนวอาจยคา-

*มินาปจยคามิธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ อาคัยหทัยัตถ

อาจยคามิธรรม อาคัยเนวอาจยคามินาปจยคามิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะเหตุ-

*ปัจจ

คือ โมะหะที่สหระคตด้วยวิจิกจนา ที่สหระคตด้วยอุทธีจจะ อาคัยหทัยัตถ

[๑๐๔๔] อาจยคามิธรรม อาคัยอาจยคามิธรรม และเนวอาจยคามินาปจยคามิ-

*ธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจ

คือ โมะหะ ที่สหระคตด้วยวิจิกจนา ที่สหระคตด้วยอุทธีจจะ อาคัยขันธทั้งหลายที่
สหระคตด้วยวิจิกจนา ที่สหระคตด้วยอุทธีจจะและหทัยัตถ

[๑๐๔๕] เนวอาจยคามินาปจยคามิธรรม อาคัยอาจยคามิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่
เพราะอารัมมณปัจจ ฯลฯ เหมือนกับ ปฏิจจวาร

[๑๐๔๖] อาจยคามิธรรม อาคัยอาจยคามิธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอริปติ-

*ปัจจ มี ๓ นัย

อปจยคามิธรรม อาคัยอปจยคามิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอริปติปัจจ

คือ อริปติธรรมที่เป็นอปจยคามิธรรม อาคัยขันธทั้งหลายที่เป็นอปจยคามิธรรม

เนวอาจยคามินาปจยคามิธรรม ฯลฯ

คือ ส่วนพวกอสังญสัตว์ทั้งหลาย จักขวิญญาน อาคัยจักขายตนะ กายายตนะ ฯลฯ
ขันธทั้งหลายที่เป็นเนวอาจยคามินาปจยคามิธรรม อาคัยหทัยัตถ

อาจยคามิธรรม อาคัยเนวอาจยคามินาปจยคามิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอริปติ-

*ปัจจ

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นอาจยคามิธรรม อาคัยหทัยัตถ

อปจยคามิธรรม อาคัยเนวอาจยคามินาปจยคามิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอริปติ-

*ปัจจ

คือ อริปติธรรมที่เป็นอปจยคามิธรรม อาคัยหทัยัตถ

อาจยคามิธรรม และเนวอาจยคามินาปจยคามิธรรม อาคัยเนวอาจยคามินาปจย-
*คามิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอริปติปัจจ

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นอาจยคามิธรรม อาคัยหทัยัตถ จิตตสมภูฐานรูป อาคัยมหาภูต-
*รูปทั้งหลาย

[๑๐๔๗] อาจยคามิธรรม อาคัยอาจยคามิธรรม และเนวอาจยคามินาปจยคามิ-

*ธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอริปติปัจจ

คือ ขันธ ๓ อาคัยขันธ ๑ ที่เป็นอาจยคามิธรรม และหทัยัตถ ขันธ ๒ ฯลฯ

เนวอาจยคามินาปจยคามิธรรม อาคัยอาจยคามิธรรม และเนวอาจยคามินาปจย-

*คามิธรรม ฯลฯ

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาคัยขันธที่เป็นอาจยคามิธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย
อาจยคามิธรรม และเนวอาจยคามินาปจยคามิธรรม อาคัยอาจยคามิธรรม และ
เนวอาจยคามินาปจยคามิธรรม ฯลฯ

คือ ขันธ ๓ อาคัยขันธ ๑ ที่เป็นอาจยคามิธรรม และหทัยัตถ ขันธ ๒ ฯลฯ จิตต-

*สมภูฐานรูป อาคัยขันธที่เป็นอาจยคามิธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานเปกกรณ์ ภาค ๒

[๑๐๔๘] อปยคามิธรรม อาศัยอปยคามิธรรม และเนวายคามินาปยคามิ-

*ธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอธิปัตติปัจจัย

คือ อธิปัตติธรรมที่เป็นอปยคามิธรรม อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอปยคามิธรรม และ
หทัยวัตถุ

ไม่ใช่เพราะอนันตรปัจจัย ไม่ใช่เพราะสมนันตรปัจจัย ไม่ใช่เพราะอัญญมัญญปัจจัย
ไม่ใช่เพราะอุปนิสสปัจจัย ไม่ใช่เพราะปเรชาตปัจจัย เหมือนกับปฏิจวาร มีหัวข้อปัจจัย ๗
ไม่ใช่เพราะปัจฉาชาตปัจจัย ฟังใส่ให้เต็ม

[๑๐๔๙] อายคามิธรรม อาศัย आयคามิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย

มี ๓ นัย

เนวายคามินาปยคามิธรรม อาศัยอปยคามิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาเสวน-

*ปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอปยคามิธรรม

เนวายคามินาปยคามิธรรม อาศัยเนวายคามินาปยคามิธรรม ฯลฯ

คือ ส่วนพวกอสังขสสารทั้งหลาย ฯลฯ อาศัยจักขายตนะ อาศัยกายายตนะ ชั้น
ทั้งหลายที่เป็นเนวายคามินาปยคามิธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

आयคามิธรรม อาศัยเนวายคามินาปยคามิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาเสวน-

*ปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็น आयคามิธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

आयคามิธรรม และเนวายคามินาปยคามิธรรม อาศัยเนวายคามินาปย-

*คามิธรรม ฯลฯ

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็น आयคามิธรรม อาศัยหทัยวัตถุ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยมหาภูต-

*รูปทั้งหลาย

[๑๐๖๐] आयคามิธรรม อาศัย आयคามิธรรม และเนวายคามินาปยคามิ-

*ธรรม ฯลฯ

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็น आयคามิธรรม และหทัยวัตถุ ชั้น ๒ ฯลฯ

เนวายคามินาปยคามิธรรม อาศัย आयคามิธรรม และเนวายคามินาปย-

*คามิธรรม ฯลฯ

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นที่เป็น आयคามิธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

आयคามิธรรม และเนวายคามินาปยคามิธรรม อาศัย आयคามิธรรม และ
เนวายคามินาปยคามิธรรม ฯลฯ

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็น आयคามิธรรม และหทัยวัตถุ อาศัยชั้น ๒ และ
หทัยวัตถุ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นที่เป็น आयคามิธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

เนวายคามินาปยคามิธรรม อาศัย आयคามิธรรม และเนวายคามินาปย-

*คามิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาเสวนปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นที่เป็นอปยคามิธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๐๖๑] आयคามิธรรม อาศัย आयคามิธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็น आयคามิธรรม อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็น आयคามิธรรม

อปยคามิธรรม อาศัยอปยคามิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นอปยคามิธรรม อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอปยคามิธรรม

เนวายคามินาปยคามิธรรม อาศัยเนวายคามินาปยคามิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่
เพราะกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นเนวายคามินาปยคามิธรรม อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นเนวายคามิ-

*นาปยคามิธรรม พหารูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ เจตนาที่
เป็นเนวายคามินาปยคามิธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

आयคามิธรรม อาศัยเนวายคามินาปยคามิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะกัมม-

*ปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็น आयคามิธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

อปยคามิธรรม อาศัยเนวายคามินาปยคามิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะกัมม-

*ปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นอปยคามิธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

[๑๐๖๒] आयคามิธรรม อาศัย आयคามิธรรม และเนวายคามินาปยคามิ-

*ธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็น आयคามิธรรม อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็น आयคามิธรรมและหทัยวัตถุ

[๑๐๖๓] อปยคามิธรรม อาศัยอปยคามิธรรม และเนวายคามินาปยคามิ-

*ธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็น आयคามิธรรม อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอปยคามิธรรมและหทัยวัตถุ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกภณ ภาค ๒

[๑๐๖๔] อาจคามิธรรม อาศัยอาจคามิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะวิปากปัจจัย

พึงกระทำให้เต็ม ในปฏิสนธิขณะ ไม่มี

[๑๐๖๕] เนวาจคามินาปจยคามิธรรม อาศัยเนวาจคามินาปจยคามิธรรม ฯลฯ

ไม่ใช่เพราะอาหารปัจจัย

คือ พาหิรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังญัสสตร์ทั้งหลาย ฯลฯ

[๑๐๖๖] ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอินทริยปัจจัย

คือ พาหิรูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังญัสสตร์
ทั้งหลาย รูปชีวิตินทริย อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๐๖๗] ฯลฯ ไม่ใช่เพราะฉานปัจจัย

คือ ปญฺจวิญญาน พาหิรูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ ส่วน
พวกอสังญัสสตร์ทั้งหลาย ฯลฯ จักขวิญญาน อาศัยจักขายตนะ กายายตนะ ฯลฯ

[๑๐๖๘] ฯลฯ ไม่ใช่เพราะมคคปัจจัย

คือ เนวาจคามินาปจยคามิ ซึ่งเป็นเหตุกะ ฯลฯ ส่วนพวกอสังญัสสตร์ทั้งหลาย
มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จักขวิญญาน อาศัยจักขายตนะ อาศัยกายายตนะ เนวาจคามิ ฯลฯ ซึ่งเป็น
เหตุกะ อาศัยหทัยวัตถุ

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะสัมปยุตตปัจจัย ไม่ใช่เพราะวิปยุตตปัจจัย เหมือนกับ

ปฏิจวาร มี ๓ นัย

ไม่ใช่เพราะนัตถิปัจจัย ไม่ใช่เพราะวิคตปัจจัย

[๑๐๖๙] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย

มีวาระ ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย

มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย

มี " ๑๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย

มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย

มีวาระ ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย

มี " ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย

มี " ๑๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย

มี " ๑๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย

มี " ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย

มี " ๑๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฉานปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคคปัจจัย

มีวาระ ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย

มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่नัตถิปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

มี " ๕

พึงนับอย่างนี้

ปัจจะนิยะ จบ

[๑๐๗๐] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย

มีวาระ ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย

กับ ฯลฯ

มี " ๑๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย

กับ ฯลฯ

มีวาระ ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย

กับ ฯลฯ

มี " ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย

กับ ฯลฯ

มี " ๑๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย

กับ ฯลฯ

มี " ๑๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย

กับ ฯลฯ

มี " ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย

กับ ฯลฯ

มี " ๑๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ

มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ

มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่नัตถิปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ฯลฯ

มี " ๕

พึงนับอย่างนี้

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒
อนโลมปัจจนียะ จบ
[๑๐๓๑] ในอาร์มมณปัจจย กับปัจจยที่ไม่ใช่เหตุปัจจย

	มีวาระ ๔	
ในอนันตรปัจจย	กับ ๗	
ในสมนันตรปัจจย	กับ ๗	
ในสหชาติปัจจย	กับ ๗	
ในอัญญมัญญปัจจย	กับ ๗	
ในนิสสยปัจจย	กับ ๗	
ในอุปนิสสยปัจจย	กับ ๗	
ในปุเรชาติปัจจย	กับ ๗	
ในอาเสวนปัจจย	กับ ๗	
ในกัมมปัจจย	กับ ๗ มีวาระ ๔	
ในวิปากปัจจย	กับ ๗ มี "	๑
ในอาหารปัจจย	กับ ๗ มี "	๔
ในอินทริยปัจจย	กับ ๗	
ในฉานปัจจย	กับ ๗ มี "	๔
ในมคคปัจจย	กับ ๗ มี "	๓
ในสัมปยุตตปัจจย	กับ ๗	
ในวิปยุตตปัจจย	กับ ๗	
ในอตฺถิปัจจย	กับ ๗	
ในนตฺถิปัจจย	กับปัจจยที่ไม่ใช่เหตุปัจจย	
ในวิคตปัจจย	กับ ๗ มีวาระ ๔	
ในอวิคตปัจจย	กับ ๗ มี "	๔

พึงนับอย่างนี้

ปัจจนียานโลม จบ
ปัจจยวาร จบบริบูรณ์
นิสสยวาร เหมือนกับ ปัจจยวาร
สังสังวาร

[๑๐๓๒] อายจคามิธรรม คลุกเคล้ากับอายจคามิธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุ-

*ปัจจย

คือ ชันธ ๓ คลุกเคล้ากับชันธ ๑ ที่เป็นอายจคามิธรรม คลุกเคล้ากับชันธ ๒

[๑๐๓๓] อปจยคามิธรรม คลุกเคล้ากับอปจยคามิธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุ-

*ปัจจย

คือ ชันธ ๓ คลุกเคล้ากับชันธ ๑ ที่เป็นอปจยคามิธรรม ชันธ ๒ ๗

[๑๐๓๔] เนวายคามินาปจยคามิธรรม คลุกเคล้ากับเนวายคามินาปจยคามิ-

*ธรรม ๗

คือ ชันธ ๓ คลุกเคล้ากับชันธ ๑ ที่เป็นเนวายคามินาปจยคามิธรรม ชันธ ๒ ๗

ในปฏิสนธิขณะ ๗

[๑๐๓๕] อายจคามิธรรม คลุกเคล้ากับอายจคามิธรรม เกิดขึ้น เพราะ อาร์มมณ-

*ปัจจย เพราะ อธิปัตติปัจจย เพราะ อนันตรปัจจย เพราะ สมนันตรปัจจย เพราะ
สหชาติปัจจย เพราะ อัญญมัญญปัจจย เพราะ นิสสยปัจจย เพราะ อุปนิสสยปัจจย
เพราะ ปุเรชาติปัจจย เพราะ อาเสวนปัจจย เพราะ กัมมปัจจย เพราะ วิปากปัจจย
เพราะ อาหารปัจจย เพราะ อินทริยปัจจย เพราะ ฉานปัจจย เพราะ มคคปัจจย
เพราะ สัมปยุตตปัจจย เพราะ วิปยุตตปัจจย เพราะ อตฺถิปัจจย เพราะ นตฺถิปัจจย
เพราะ วิคตปัจจย เพราะ อวิคตปัจจย

[๑๐๓๖] ในเหตุปัจจย มีวาระ ๓

ในอาร์มมณปัจจย
ในอธิปัตติปัจจย
ในอนันตรปัจจย
ในสมนันตรปัจจย
ในสหชาติปัจจย
ในอัญญมัญญปัจจย
ในนิสสยปัจจย
ในอุปนิสสยปัจจย
ในปุเรชาติปัจจย
ในอาเสวนปัจจย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปฏฐานปกรณ ภาค ๒

ในกัมมปัจจัย มีวาระ ทั้งหมด
ในวิปากปัจจัย มี "
ในอาหารปัจจัย มี "
ในอินทริยปัจจัย
ในฌานปัจจัย
ในมัคคปัจจัย
ในสัมปยุตตปัจจัย
ในวิปยุตตปัจจัย
ในอรรถปัจจัย
ในเนตติปัจจัย
ในวิคตปัจจัย
ในอวิคตปัจจัย มีวาระ ๓

พึงนับอย่างนี้

อนุลอม จบ

[๑๐๓๓] อายจคามิธรรม คลุกเคล้ากับอายจคามิธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ โมหะ ที่สหระคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคตด้วยอุทธัจจะ คลุกเคล้ากับขันธทั้งหลาย ที่สหระคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคตด้วยอุทธัจจะ

[๑๐๓๔] เนวายคามินาปยจคามิธรรม คลุกเคล้ากับเนวายคามินาปยจคามิ-
*ธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ ๓ คลุกเคล้ากับขันธ ๑ ที่เป็นเนวายคามินาปยจคามิธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ
ขันธ ๒ ฯลฯ ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๑๐๓๕] อายจคามิธรรม คลุกเคล้ากับอายจคามิธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ
อริปัตติปัจจัย ไม่ใช่เพราะปุเรชาตปัจจัย ไม่ใช่เพราะปัจฉาชาตปัจจัย ไม่ใช่เพราะ
อาเสวนปัจจัย

คือ ขันธ ๓ คลุกเคล้ากับขันธ ๑ ที่เป็นอายจคามิธรรม ขันธ ๒ ฯลฯ

[๑๐๔๐] เนวายคามินาปยจคามิธรรม คลุกเคล้ากับเนวายคามินาปยจคามิ-
*ธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาเสวนปัจจัย

คือ ขันธ ๓ คลุกเคล้ากับขันธ ๑ ที่เป็นเนวายคามินาปยจคามิธรรม ในปฏิสนธิขณะ
ฯลฯ

ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย ไม่ใช่เพราะวิปากปัจจัย ไม่ใช่เพราะฌานปัจจัย

ไม่ใช่เพราะมัคคปัจจัย ไม่ใช่เพราะวิปยุตตปัจจัย

[๑๐๔๑] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ขอริปัตติปัจจัย	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย	มี "	๒
ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย	มี "	๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่มัคคปัจจัย	มี "	๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย	มี "	๓

พึงนับอย่างนี้

ปัจจนียะ จบ

[๑๐๔๒] ในปัจจัยที่ไม่ใช่ขอริปัตติปัจจัย กับเหตุปัจจัย มีวาระ ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๒
ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๓

พึงนับอย่างนี้

อนุลอมปัจจนียะ จบ

[๑๐๔๓] ในอารัมมณปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๒

ในอนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในสมนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

ในสหชาติปัจจัย	กับ ฯลฯ	
ในอัญญมัญญปัจจัย	กับ ฯลฯ	
ในนิสสยปัจจัย	กับ ฯลฯ	
ในอุปนิสสยปัจจัย	กับ ฯลฯ	
ในปุเรชาติปัจจัย	กับ ฯลฯ	
ในอาเสวนปัจจัย	กับ ฯลฯ	
ในกัมมปัจจัย	กับ ฯลฯ	มีวาระ ๒ ทั้งหมด
ในวิปากปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๑
ในอาหารปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๒
ในอินทริยปัจจัย	กับ ฯลฯ	มีวาระ ๒
ในฉนปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๒
ในมคปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๑
ในสัมปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๒
ในวิปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ	
ในอติปัจจัย	กับ ฯลฯ	
ในนัตปัจจัย	กับ ฯลฯ	
ในวิคตปัจจัย	กับ ฯลฯ	
ในอวิคตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มีวาระ ๒ ฟังนับอย่างนี้

ปัจจัยยานโลม จบ

สังสัฏฐาว จบ

สัมปยุตตาว เหมือนกับสังสัฏฐาว

ปัญหาว

[๑๐๘๔] อายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อายคามิธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

[๑๐๘๕] อายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อนาวายคามินาปยคามิธรรม โดยเหตุ-

*ปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

[๑๐๘๖] อายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อายคามิธรรม และนาวายคามินาปย-

*คามิธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น และจิตตสมุฏ-

*ฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

[๑๐๘๗] อปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อปยคามิธรรม โดยเหตุปัจจัย มี ๓ นัย

[๑๐๘๘] นาวายคามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อนาวายคามินาปยคามิธรรม

โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นนาวายคามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ เหตุทั้งหลายที่เป็นนาวายคามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้น และกฏัตตารูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

[๑๐๘๙] อายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อายคามิธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรมแล้ว พิจารณาทุกขกรรมนั้น บุคคลพิจารณาทุกขกรรมทั้งหลายที่เคยสังสมไว้แล้วในกาลก่อน บุคคลออกจากฌานแล้ว พิจารณา

พระเสกขบุคคลทั้งหลายพิจารณาภิเลสที่ละแล้ว พิจารณาภิเลสที่ข่มแล้ว รู้ซึ่งกิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน

พระเสกขบุคคล หรือ ปุถุชน พิจารณาเห็นชั้นทั้งหลายที่เป็นอายคามิธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพิลินยัง เพราะปรารถนาชั้นนั้น ระคะเกิดขึ้น ทิฏฐิ ฯลฯ วิจิกิจฉา ฯลฯ อุทธัจจะ ฯลฯ โทมนัสเกิดขึ้น

บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตที่เป็นอายคามิธรรม โดยเจโตปริยญาณ

อากาสาณัญญาตนกุต เป็นปัจจัยแก่กายวิญญูณัญญาตนกุต โดยอาร์มมณปัจจัย

อากิญจัญญาตนกุต เป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญายตนกุต

ชั้นทั้งหลายที่เป็นอายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อธิวิริยญาณ แก่เจโตปริยญาณ แก่บุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ธากัมมุปปายณ แก่อนาคตังสญาณ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๐๙๐] อายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อนาวายคามินาปยคามิธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกกรม ภาค ๒

คือ พระอรหันต์พิจารณาภิเลสที่ละแล้ว รู้ซึ่งกิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาล-

* ก่อน

บุคคลพิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็นอายจคามิธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตที่เป็นอายจคามิธรรม โดยเจโตปริยญาณ พระเสกขบุคคล หรือ ปุถุชน พิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็นอายจคามิธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา เมื่ออุกถลดับไปแล้ว ตทาร์มมณจิตที่เป็นวิบากเกิดขึ้น บุคคลย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยัง ซึ่งขั้นทั้งหลายที่เป็นอายจคามิธรรม เพราะปรารภขั้นนั้น รากะเกิดขึ้น โทมณัสเกิดขึ้น เมื่ออุกถลดับไปแล้ว ตทาร์มมณจิตที่เป็นวิบากเกิดขึ้น อากาสาณัญญาตนกุตล เป็นปัจจัยแก้วิญญานัญญาตนวิบาก และกิริยา โดยอาร์มมณปัจจัย อากัญญัญญาตนกุตล เป็นปัจจัยแก้เนวสัณญานาสัณญายตนวิบาก และกิริยา โดยอาร์มมณปัจจัย

ขั้นทั้งหลายที่เป็นอายจคามิธรรม เป็นปัจจัยแก้เจโตปริยญาณ แก้ปพเพนิวาสานุส-

* สติญาณ แก่ถากัมมุปคญาณ แก่นาคตังสญาณ แก่อาวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๐๙๑] อปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก้อายจคามิธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ พระเสกขบุคคลทั้งหลายออกจากรกแล้ว พิจารณามรรค

รู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตที่เป็นอปยคามิธรรม โดยเจโตปริยญาณ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นอปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก้เจโตปริยญาณ แก้ปพเพนิวาสานุส-

* สติญาณ แก่นาคตังสญาณ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๐๙๒] อปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก้เนวายคามินาปยคามิธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ พระอรหันต์ออกจากรกแล้ว พิจารณามรรค

รู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตที่เป็นอปยคามิธรรม โดยเจโตปริยญาณ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นอปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก้เจโตปริยญาณ แก้ปพเพนิวาสานุส-

* สติญาณ แก่นาคตังสญาณ แก่อาวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๐๙๓] เนวายคามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก้เนวายคามินาปยคามิ-

* ธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ พระอรหันต์พิจารณาผล พิจารณานิพพาน

นิพพาน เป็นปัจจัยแก้ผล แก่อาวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

พระอรหันต์พิจารณาเห็นจักขุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา

โสตะ ฯลฯ หทัยัตถ ฯลฯ พิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็นเนวายคามินาปยคามิ-

* ธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา

เห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตราตุ

รู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นเนวายคามินาปยคามิธรรม โดยเจโตปริยญาณ

อากาสาณัญญาตนกิริยา เป็นปัจจัยแก้วิญญานัญญาตนกิริยา โดยอาร์มมณปัจจัย

อากัญญัญญาตนกิริยา เป็นปัจจัยแก้เนวสัณญานาสัณญายตนกิริยา รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก้จักขวิญญาน โผฏฐัพพตนะ เป็นปัจจัยแก้กายวิญญาน

ขั้นทั้งหลายที่เป็นเนวายคามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก้อิทธิวิญญาน แก้เจโต-

* ปริยญาณ แก้ปพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่นาคตังสญาณ แก่อาวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๐๙๔] เนวายคามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก้อายจคามิธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ พระเสกขบุคคลทั้งหลายพิจารณาผล พิจารณานิพพาน

นิพพาน เป็นปัจจัยแก้โคตรภู แก่วาทาน โดยอาร์มมณปัจจัย

พระเสกขบุคคล หรือ ปุถุชน พิจารณาเห็นจักขุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยัง เพราะปรารภจักขุนั้น รากะเกิดขึ้น โทมณัสเกิดขึ้น

โสตะ ฯลฯ หทัยัตถ ฯลฯ พิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็นเนวายคามินาปยคามิ-

* ธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยัง เพราะปรารภโสตะเป็นต้นนั้น รากะเกิดขึ้น ทิฏฐิเกิดขึ้น วิจิกิจฉา ฯลฯ โทมณัส ฯลฯ

เห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตราตุ

รู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นเนวายคามินาปยคามิธรรม โดย

เจโตปริยญาณ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นเนวายคามินาปจยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อธิริยญาณ แก่

เจโตปริยญาณ แก่พเพนิวาสนาสติญาณ แก่อนาคตังสญาณ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๐๙๕] เนวายคามินาปจยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อปจยคามิธรรม โดย

อาร์มมณปัจจัย

คือ นิพพาน เป็นปัจจัยแก่มรรค โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๐๙๖] อาจยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อายจยคามิธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณาริบัติ สหชาตาริบัติ

ที่เป็น อาร์มมณาริบัติ ได้แก่บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรมแล้ว

กระทำกุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้วพิจารณา

บุคคลกระทำกุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้วพิจารณา

บุคคลออกจากกามาน กระทำมโนให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้วพิจารณา

บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นอาจยคามิธรรม ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว

ย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง เพราะกระทำขั้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะเกิดขึ้น

ทัญญูเกิดขึ้น

ที่เป็น สหชาตาริบัติ ได้แก่อริปัตติธรรมที่เป็นอาจยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตต-

*ขั้นทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๑๐๙๗] อาจยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อายจยคามินาปจยคามิธรรม โดยอริปัตติ-

*ปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริบัติ ได้แก่อริปัตติธรรมที่เป็นอาจยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่

จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๑๐๙๘] อาจยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อายจยคามิธรรม และเนวายคามินาปจย-

*คามิธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริบัติ ได้แก่อริปัตติธรรมที่เป็นอาจยคามิธรรม เป็นปัจจัย

แก่สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๑๐๙๙] อปจยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อปจยคามิธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริบัติ ได้แก่อริปัตติธรรมที่เป็นอาจยคามิธรรม เป็นปัจจัย

แก่สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๑๑๐๐] อปจยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อายจยคามิธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อาร์มมณาริบัติ ได้แก่พระเสกขบุคคลทั้งหลายออกจากมรรค

กระทำมรรคให้หนักแน่นแล้ว พิจารณา

[๑๑๐๑] อปจยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อายจยคามินาปจยคามิธรรม โดยอริปัตติ

ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณาริบัติ สหชาตาริบัติ

ที่เป็น อาร์มมณาริบัติ ได้แก่พระอรหันต์ออกจากมรรค กระทำมรรคให้เป็นอารมณ์

อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา

ที่เป็น สหชาตาริบัติ ได้แก่อริปัตติธรรมที่เป็นอปจยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตต-

*สมุฏฐานรูปทั้งหลาย ฯลฯ

[๑๑๐๒] อปจยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อปจยคามิธรรม และเนวายคามินา-

*ปจยคามิธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริบัติ ได้แก่อริปัตติธรรมที่เป็นอปจยคามิธรรม เป็นปัจจัย

แก่สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๑๑๐๓] เนวายคามินาปจยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อายจยคามินาปจยคามิธรรม

โดยอริปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณาริบัติ สหชาตาริบัติ

ที่เป็น อาร์มมณาริบัติ ได้แก่ พระอรหันต์กระทำผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น

แล้ว พิจารณา กระทำนิพพานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้วพิจารณา

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่ผล โดยอริปัตติปัจจัย

ที่เป็น สหชาตาริบัติ ได้แก่อริปัตติธรรมที่เป็นเนวายคามินาปจยคามิธรรม เป็น

ปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๑๑๐๔] เนวายคามินาปจยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อายจยคามิธรรม โดยอริปัตติ-

*ปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อาร์มมณาริบัติ ได้แก่ พระเสกขบุคคลทั้งหลายกระทำผลให้เป็น

อารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา กระทำนิพพานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรกฏ แก่โวกาน โดยอริปัตติปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานเปกกรรม ภาค ๒

บุคคลกระทำจักขุให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี

หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลกระทำขันธ์ทั้งหลายที่เป็นเนวายคามินาปยคามิธรรมให้เป็น
อารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง เพราะกระทำจักขุเป็นต้นนั้นให้เป็น
อารมณ์อย่างหนักแน่น รากะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ ฯลฯ

[๑๑๐๕] เนวายคามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อปยคามิธรรม โดยอริปัตติ
ปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณาริบัติ ได้แก่ นิพพาน เป็นปัจจัยแก่มรรค โดยอริปัตติ-

*ปัจจัย ฯลฯ เป็นปัจจัย

[๑๑๐๖] อายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อายคามิธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นอายคามิธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็น
อายคามิธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โคตรกุ อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โฆทาน โดยอนันตรปัจจัย

[๑๑๐๗] อายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อายคามิธรรม ฯลฯ

คือ โคตรกุ เป็นปัจจัยแก่มรรค โฆทาน เป็นปัจจัยแก่มรรค โดยอนันตรปัจจัย

[๑๑๐๘] อายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่นาวายคามินาปยคามิธรรม โดย
อนันตรปัจจัย

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นอายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่ภูฐานะ โดยอนันตรปัจจัย

อนุโลมของพระสงฆ์บุคคล เป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติ เนวสัญญานาสัญญายตนะของบุคคลผู้ออก
จากนิโรธ เป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติ โดยอนันตรปัจจัย

[๑๑๐๙] อปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่นาวายคามินาปยคามิธรรม โดย
อนันตรปัจจัย

คือ มรรค เป็นปัจจัยแก่ผล โดยอนันตรปัจจัย

[๑๑๑๐] เนวายคามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่นาวายคามินาปยคามิ-

*ธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นเนวายคามินาปยคามิธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์
ทั้งหลายที่เกิดขึ้นหลังๆ ภาวคํ เป็นปัจจัยแก่อาริขณะ กิริยา เป็นปัจจัยแก่ภูฐานะ อนุโลมของ
พระอรหันต์ เป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติ เนวสัญญานาสัญญายตนะกิริยาของบุคคลผู้ออกจากนิโรธ
เป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติ โดยอนันตรปัจจัย

[๑๑๑๑] เนวายคามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อายคามิธรรม ฯลฯ

คือ อาริขณะ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นอายคามิธรรม โดยอนันตรปัจจัย

[๑๑๑๒] อายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อายคามิธรรม โดยสมันตรปัจจัย
เหมือนกับอนันตรปัจจัย

ในสหชาตปัจจัย เหมือนกับสหชาตปัจจัยในปฏิจวาร มีหัวข้อปัจจัย ๔

ในอัญญมัญญปัจจัย เหมือนกับอัญญมัญญปัจจัยในปฏิจวาร มีหัวข้อปัจจัย ๓

ในนิสสยปัจจัย เหมือนกับนิสสยปัจจัยในปัจจวาร แม้ทั้ง ๔ ปัจจัย ปัจจัย

สงเคราะห์ที่ต่างกันไม่มี มีหัวข้อปัจจัย ๑๓

[๑๑๑๓] อายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อายคามิธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาที่เป็นอายคามิธรรมแล้ว
ให้ทาน ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ ฌาน ฯลฯ วิปัสสนา ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ ยังสมาบัติ
ให้เกิดขึ้น ก่อนมานะ ถือทิฏฐิ

บุคคลเข้าไปอาศัยศีลที่เป็นอายคามิธรรม ฯลฯ สุตตะ จาคะ ปัญญา รากะ โทสะ
โมหะ มานะ ทิฏฐิ ฯลฯ ความปรารถนาแล้ว ให้ทาน ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ ฌาน
ฯลฯ วิปัสสนา ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ สมาบัติ ฯลฯ ฆ่าสัตว์ ทำลายสงฆ์

ศรัทธาที่เป็นอายคามิธรรม ฯลฯ ปัญญา รากะ ฯลฯ ความปรารถนา เป็นปัจจัยแก่
ศรัทธาที่เป็นอายคามิธรรม แก่ปัญญา แก่รากะ แก่ความปรารถนา โดยอุปนิสสยปัจจัย

บริกรรมแห่งปฐมฌาน เป็นปัจจัยแก่ปฐมฌาน โดยอุปนิสสยปัจจัย ฯลฯ บริกรรม
แห่งเนวสัญญานาสัญญายตนะ เป็นปัจจัยแก่นิวสัญญานาสัญญายตนะ โดยอุปนิสสยปัจจัย
ปฐมฌาน เป็นปัจจัยแก่ทุติยฌาน ฯลฯ อภิญญายตนะ เป็นปัจจัยแก่นิวสัญญานาสัญญา-
*ยตนะ โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๑๑๑๔] อายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อปยคามิธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บริกรรมแห่งปฐมมรรค เป็นปัจจัยแก่ปฐมมรรค
บริกรรมแห่งจตุตถมรรค เป็นปัจจัยแก่จตุตถมรรค โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๑๑๑๕] อายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่นาวายคามินาปยคามิธรรม โดย
อุปนิสสยปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธา ที่เป็นอภัยคามิธรรม แล้วกระทำตนให้เดือดร้อน ให้เร่าร้อน ย่อมได้ทุกข์ มีการแสวงหาเป็นมูล

บุคคลเข้าไปอาศัยศีลที่เป็นอภัยคามิธรรม ปัญญา รากะ ฯลฯ ความปรารถนา แล้วกระทำตนให้เดือดร้อน ให้เร่าร้อน ย่อมได้รับทุกข์ มีการแสวงหาเป็นมูล

ศรัทธาที่เป็นอภัยคามิธรรม ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ รากะ ฯลฯ ความปรารถนา เป็นปัจจัย แก่สุขกาย แก่ทุกข์ทางกาย แก่ผลสมมัตติ โดยอุปนิสสยปัจจัย

กุศล อกศลกรรม เป็นปัจจัยแก่วิบาก โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๑๑๑๖] อปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อปยคามิธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ปฐมมรรค เป็นปัจจัยแก่ทุติยมรรค ตติยมรรค เป็นปัจจัยแก่จตุตถมรรค โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๑๑๑๗] อปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อภัยคามิธรรม ฯลฯ

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ พระเสกขบุคคลทั้งหลาย เข้าไปอาศัยมรรคแล้ว ยังสมมัตติที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น เข้าสมมัตติที่เกิดขึ้นแล้ว

บุคคลพิจารณาเห็นสังขาร โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา

มรรคของพระเสกขบุคคล เป็นปัจจัยแก่อัตถปฏิสัมภिता แก่ธัมมปฏิสัมภिता แก่นิรุตติ-

*ปฏิสัมภिता แก่ภูฏานปฏิสัมภिता โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๑๑๑๘] อปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อนวายนามินาปยคามิธรรม ฯลฯ

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ พระอรหันต์เข้าไปอาศัยมรรคแล้ว ยังกิริยาสมมัตติที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น เข้าสมมัตติที่เกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ เป็นปัจจัยแก่ฐานาฐานโกศลละ โดยอุปนิสสยปัจจัย มรรค เป็นปัจจัยแก่ผลสมมัตติ โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๑๑๑๙] เนวายนามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อนวายนามินาปยคามิ-

*ธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยสุขทางกาย แล้วกระทำตนให้เดือดร้อน ให้เร่าร้อน ย่อมได้ทุกข์ มีการแสวงหาเป็นมูล

บุคคลเข้าไปอาศัยทุกข์ทางกาย ฯลฯ ฤดู ฯลฯ โภชนะ ฯลฯ เสนาสนะ แล้วกระทำตนให้เดือดร้อน ให้เร่าร้อน

สุขทางกาย ฯลฯ ทุกข์ทางกาย ฯลฯ ฤดู ฯลฯ โภชนะ ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจจัย แก่สุขทางกาย แก่ทุกข์ทางกาย แก่ผลสมมัตติ โดยอุปนิสสยปัจจัย

พระอรหันต์เข้าไปอาศัยสุขทางกายแล้ว ยังกิริยาสมมัตติที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น ฯลฯ พิจารณาเห็นแจ้ง เข้าไปอาศัยทุกข์ทางกาย ฯลฯ ฤดู ฯลฯ โภชนะ ฯลฯ เสนาสนะ ฯลฯ พิจารณาเห็นแจ้ง

[๑๑๒๐] เนวายนามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อนวายนามินาปยคามิ-
โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยสุขทางกาย ให้นาน ฯลฯ ยังสมมัตติให้เกิดขึ้น ฆ่าสัตว์ ทำลายสงฆ์

บุคคลเข้าไปอาศัยทุกข์ทางกาย ฯลฯ ฤดู ฯลฯ โภชนะ ฯลฯ เสนาสนะแล้ว ให้นาน ฯลฯ ทำลายสงฆ์

สุขทางกาย ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นอภัยคามิธรรม แก่ปัญญา แก่รากะ แก่ความปรารถนา โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๑๑๒๑] เนวายนามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อนวายนามินาปยคามิ-
โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่บุคคลเข้าไปอาศัยสุขทางกายแล้วยังมรรคให้เกิดขึ้น บุคคลเข้าไปอาศัยทุกข์ทางกาย ฯลฯ เสนาสนะ ยังมรรคให้เกิดขึ้น

สุขทางกาย ฯลฯ ทุกข์ทางกาย ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่มรรค โดยอุปนิสสย-

*ปัจจัย

[๑๑๒๒] เนวายนามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อนวายนามินาปยคามิ-

*ธรรม โดยประสาทปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณุปราชาต วัตถุปราชาต

ที่เป็น อารัมมณุปราชาต ได้แก่ พระอรหันต์พิจารณาเห็นจักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ โดย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒
ความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา

เห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสธราต

รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่อักขริยญาณ โภจวิพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาน
โดยปุเรชาตปัจจัย

ที่เป็น วัตถุปุเรชาต ได้แก่ จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่อักขริยญาณ กายายตนะ เป็น
ปัจจัยแก่กายวิญญาน หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นเนวายคามินาปจยคามิธรรม
โดยปุเรชาตปัจจัย

[๑๑๒๓] เนวายคามินาปจยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อายคามิธรรม โดย
ปุเรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็น อารัมมณปุเรชาต ได้แก่พระเสกขบุคคล หรือปุณณพิจารณาเห็นจักขุ ฯลฯ
หทัยวัตถุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อม
เพลิดเพลินยิ่ง เพราะปรารถนาก็คงเป็นต้นนั้น รากะเกิดขึ้น โทมนัสเกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสธราต

ที่เป็น วัตถุปุเรชาต ได้แก่หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นอายคามิธรรม
โดยปุเรชาตปัจจัย

[๑๑๒๔] เนวายคามินาปจยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อปจยคามิธรรม โดย
ปุเรชาตปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ วัตถุปุเรชาต ได้แก่หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็น
อปจยคามิธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย

[๑๑๒๕] อายคามิธรรม เป็นปัจจัยแกเนวายคามินาปจยคามิธรรม โดย
ปัจฉาชาตปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปัจฉาชาต ได้แก่ขันธทั้งหลายที่เป็นอายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่
กายนี้ที่เกิดก่อน โดยปัจฉาชาตปัจจัย

[๑๑๒๖] อปจยคามิธรรม เป็นปัจจัยแกเนวายคามินาปจยคามิธรรม โดย
ปัจฉาชาตปัจจัย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นอายคามิธรรมที่เกิดขึ้นภายหลัง เป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อน
โดยปัจฉาชาตปัจจัย

[๑๑๒๗] เนวายคามินาปจยคามิธรรม เป็นปัจจัยแกเนวายคามินาปจยคามิ-
*ธรรม โดยปัจฉาชาตปัจจัย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นเนวายคามินาปจยคามิธรรมที่เกิดขึ้นภายหลัง เป็นปัจจัยแก่กาย
นี้ที่เกิดก่อน โดยปัจฉาชาตปัจจัย

[๑๑๒๘] อายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อายคามิธรรม โดยอาเสวนปัจจัย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นอายคามิธรรมที่เกิดขึ้นๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็น
อายคามิธรรมที่เกิดขึ้นๆ โดยอาเสวนปัจจัย

อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โฆทาน โดยอาเสวนปัจจัย

[๑๑๒๙] อปจยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อปจยคามิธรรม โดยอาเสวนปัจจัย

คือ โคตรภู เป็นปัจจัยแก่มรรค โฆทานเป็นปัจจัยแก่มรรค โดยอาเสวนปัจจัย

[๑๑๓๐] เนวายคามินาปจยคามิธรรม เป็นปัจจัยแกเนวายคามินาปจยคามิ-
*ธรรม ฯลฯ

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นเนวายคามินาปจยคามิธรรมที่เกิดขึ้นๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ
ทั้งหลายที่เป็นเนวายคามินาปจยคามิธรรมที่เกิดขึ้นๆ โดยอาเสวนปัจจัย

[๑๑๓๑] อายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อายคามิธรรม โดยกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นอายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

[๑๑๓๒] อายคามิธรรม เป็นปัจจัยแกเนวายคามินาปจยคามิธรรม โดย
กัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต นานาชนิด

ที่เป็น สหชาต ได้แก่เจตนาที่เป็นอายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป
ทั้งหลายโดยกัมมปัจจัย

ที่เป็น นานาชนิด ได้แก่เจตนาที่เป็นอายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่วิบากขันธ และ
ภักตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

[๑๑๓๓] อายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อายคามิธรรม และเนวายคามินา-
*ปจยคามิธรรม ฯลฯ

คือ เจตนาที่เป็นอายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ และจิตตสมุฏฐานรูป
ทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

[๑๑๓๔] อปจยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อปจยคามิธรรม โดยกัมมปัจจัย

วิปยุตตปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาติ ได้แก่หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นอปยคามิ-

*ธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

[๑๑๔๕] อายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อายคามิธรรม โดยอัติปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นอายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้นที่ ๓

[๑๑๔๖] อายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่นาวายคามินาปยคามิธรรม โดยอัติ-

*ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉาชาติ

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นอายคามิธรรม เป็นปัจจัยแกจิตตสมุฏฐานรูป
ทั้งหลาย โดยอัติปัจจัย

ที่เป็น ปัจฉาชาติ ได้แก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นอายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่
เกิดก่อน โดยอัติปัจจัย

[๑๑๔๗] อายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อายคามิธรรม และนาวายคามินาปย-

*คามิธรรม โดยอัติปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นอายคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้นที่ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย

โดยอัติปัจจัย ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

อปยคามิธรรม ฯลฯ มี ๓ นัย พึงกระทำโดยนัยแห่งอายคามิธรรม

[๑๑๔๘] นาวายคามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่นาวายคามินาปยคามิ-

*ธรรม โดยอัติปัจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปัจฉาชาติ อาหาร อินทริยะ

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ชั้นที่ ๑ ที่เป็นนาวายคามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้นที่
๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอัติปัจจัย ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ โดยอัติปัจจัย หทัยวัตถุ เป็น
ปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลาย โดยอัติปัจจัย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ พาหिरูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป
ฯลฯ อุตสมุฏฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัณฐานทั้งหลาย ฯลฯ

ที่เป็น ปุเรชาติ ได้แก่พระอรหันต์พิจารณาเห็นจักษุ ฯลฯ หทัยวัตถุ โดยความเป็น
ของ ไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา

เห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฯลฯ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ

รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ

จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุ เป็น
ปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นนาวายคามินาปยคามิธรรม โดยอัติปัจจัย

ที่เป็น ปัจฉาชาติ ได้แก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นนาวายคามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัย
แก่กายนี้ที่เกิดก่อน โดยอัติปัจจัย กวฬิงการาหาร เป็นปัจจัยแก่กายนี้ รูปชีวิตินทรีย์ เป็น
ปัจจัยแก่กฐิตารูปทั้งหลาย

[๑๑๔๙] นาวายคามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อายคามิธรรม โดยอัติ-

*ปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาติ ได้แก่ พระเสกขบุคคล หรือปุชชนพิจารณาเห็นจักษุ
โดยความเป็นของ ไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพิลนยิ่ง
เพราะปรารภจักขุนั้น ราคะ ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

โสตะ ฯลฯ บุคคลพิจารณาเห็นหทัยวัตถุ โดยความเป็นของ ไม่เที่ยง ฯลฯ ย่อมยินดี
ย่อมผลิตเพิลนยิ่ง เพราะปรารภโสตะเป็นต้นนั้น ราคะ ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฯลฯ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ

หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นอายคามิธรรม โดยอัติปัจจัย

[๑๑๕๐] นาวายคามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อายคามิธรรม โดยอัติ-

ปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็น
อปยคามิธรรม โดยอัติปัจจัย

[๑๑๕๑] อายคามิธรรม และนาวายคามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อาย-

*คามิธรรม โดยอัติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นอายคามิธรรม และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่
ชั้นที่ ๓ โดยอัติปัจจัย ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

[๑๑๕๒] อายคามิธรรม และนาวายคามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่
นาวายคามินาปยคามิธรรม โดยอัติปัจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉาชาติ อาหาร อินทริยะ

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอายคามิธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒
เป็นปัจจัยแกจิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย โดยอตฺถิปัจจัย

ที่เป็น ปัจฉาชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอายจคามิธรรมและกาวฬิงการหาร เป็น
ปัจจัยแก่กายนี้ โดยอตฺถิปัจจัย

ที่เป็น ปัจฉาชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอายจคามิธรรม และรูปชีวิตินทรีย์ เป็น
ปัจจัยแก่กฐิตตารูปทั้งหลาย โดยอตฺถิปัจจัย

[๑๑๕๓] อปยคามิธรรม และเนวายคามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก
อปยคามิธรรม โดยอตฺถิปัจจัย พึงกระทำเป็นหัวข้อปัจจัย ๒ ตามนัยที่ได้แสดงมาแล้ว
เป็นปัจจัยโดย นตฺถิปัจจัย เป็นปัจจัยโดย วิคตปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อวิคตปัจจัย

[๑๑๕๔] ในเหตุปัจจัย มีวาระ ๗

ในอาร์มมณปัจจัย	มี "	๓
ในอธิปัตติปัจจัย	มี "	๑๐
ในอนันตรปัจจัย	มี "	๖
ในสมนันตรปัจจัย	มี "	๖
ในสหชาติปัจจัย	มี "	๙
ในอัญญมัญญปัจจัย	มี "	๓
ในนิสสยปัจจัย	มี "	๑๓
ในอุปนิสสยปัจจัย	มี "	๙
ในปุเรชาติปัจจัย	มี "	๓
ในปัจฉาชาติปัจจัย	มี "	๓
ในอาเสวนปัจจัย	มี "	๓
ในกัมมปัจจัย	มี "	๗
ในวิปากปัจจัย	มี "	๑
ในอาหารปัจจัย	มี "	๗
ในอินทริยปัจจัย	มี "	๗
ในฌานปัจจัย	มี "	๗
ในมคฺคปัจจัย	มี "	๗
ในสัมปยุตตปัจจัย	มี "	๓
ในวิปยุตตปัจจัย	มีวาระ ๔	
ในอตฺถิปัจจัย	มี "	๑๓
ในนตฺถิปัจจัย	มี "	๖
ในวิคตปัจจัย	มี "	๖
ในอวิคตปัจจัย	มี "	๑๓

อนุโลม จบ

[๑๑๕๕] อายจคามิธรรม เป็นปัจจัยแกอายจคามิธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย
 ฯลฯ เป็นปัจจัยโดย สหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย

[๑๑๕๖] อายจคามิธรรม เป็นปัจจัยแกอปยคามิธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๑๑๕๗] อายจคามิธรรม เป็นปัจจัยแกเนวายคามินาปยคามิธรรม โดย
อาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดย สหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัย
โดย ปัจฉาชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดย กัมมปัจจัย

[๑๑๕๘] อายจคามิธรรม เป็นปัจจัยแกอายจคามิธรรม และเนวายคามินา-
*ปยคามิธรรม โดยสหชาติปัจจัย

[๑๑๕๙] อปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแกอปยคามิธรรม โดยสหชาติปัจจัย เป็น
ปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย

[๑๑๖๐] อปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแกอายจคามิธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย
เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย

[๑๑๖๑] อปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแกเนวายคามินาปยคามิธรรม โดย
อาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดย สหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัย
โดย ปัจฉาชาติปัจจัย

[๑๑๖๒] อปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแกอปยคามิธรรม และเนวายคามินา-
*ปยคามิธรรม โดยสหชาติปัจจัย

[๑๑๖๓] เนวายคามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแกเนวายคามินาปยคามิ-
*ธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดย สหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย
เป็นปัจจัยโดย ปุเรชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดย ปัจฉาชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อาหารปัจจัย
เป็นปัจจัยโดย อินทริยปัจจัย

[๑๑๖๔] เนวายคามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแกอายจคามิธรรม โดย
อาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดย ปุเรชาติปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

[๑๑๖๕] เนวัจคามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อปยคามิธรรม โดย
อุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดย ปุเรชาตปัจจัย

[๑๑๖๖] อาจยคามิธรรม และเนวัจคามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่อาย-

*คามิธรรม ฯลฯ

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปุเรชาต

[๑๑๖๗] อาจยคามิธรรม และเนวัจคามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่
เนวัจคามินาปยคามิธรรม ฯลฯ

มี ๔ อย่าง คือ สหชาต ปัจฉาชาต อาหาร อินทริยะ

[๑๑๖๘] อปยคามิธรรม และเนวัจคามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่
อปยคามิธรรม ฯลฯ

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปุเรชาต

[๑๑๖๙] อปยคามิธรรม และเนวัจคามินาปยคามิธรรม เป็นปัจจัยแก่
เนวัจคามินาปยคามิธรรม ฯลฯ

มี ๔ อย่าง คือ สหชาต ปัจฉาชาต อาหาร อินทริยะ

[๑๑๗๐] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๑๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

มีวาระ ๑๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สหชาตปัจจัย

มี " ๑๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

มี " ๑๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย

มี " ๑๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย

มี " ๑๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย

มี " ๑๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย

มี " ๑๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฉานปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคคปัจจัย

มีวาระ ๑๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

มี " ๑๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย

มี " ๙

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ธตติปัจจัย

มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่เนตติปัจจัย

มี " ๑๙

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

มี " ๑๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

มี " ๙

พึงนับอย่างนี้

ปัจจนียะ จบ

[๑๑๗๑] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย

มีวาระ ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มีวาระ ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฉานปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคคปัจจัย

กับ ฯลฯ มีวาระ ๗

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกกรณ ภาค ๒
 ในปัจฉิมที่มิใช่สัมปยุตตปัจฉิม กับ ฯลฯ มี " ๓
 ในปัจฉิมที่มิใช่วิปยุตตปัจฉิม กับ ฯลฯ มี " ๓
 ในปัจฉิมที่มิใช่เนติปัจฉิม กับ ฯลฯ มี " ๗
 ในปัจฉิมที่มิใช่วิคตปัจฉิม กับ ฯลฯ มี " ๗

พึงนับอย่างนี้

อนโลมปัจฉินยะ จบ
 [๑๑๗๒] ในอาร์มมณปัจฉิม กับปัจฉิมที่มิใช่เหตุปัจฉิม

มีวาระ ๗
 ในอธิปัตติปัจฉิม กับ ฯลฯ มี " ๑๐
 ในอนันตรปัจฉิม กับ ฯลฯ มี " ๖
 ในสมนันตรปัจฉิม กับ ฯลฯ มี " ๖
 ในสหชาติปัจฉิม กับ ฯลฯ มี " ๙
 ในอัญญมัญญปัจฉิม กับ ฯลฯ มี " ๓
 ในนิสสยปัจฉิม กับ ฯลฯ มี " ๑๓
 ในอุปนิสสยปัจฉิม กับ ฯลฯ มี " ๙
 ในเปรชาตปัจฉิม กับ ฯลฯ มี " ๓
 ในปัจฉาชาติปัจฉิม กับ ฯลฯ มี " ๓
 ในอาเสวนปัจฉิม กับ ฯลฯ มี " ๓
 ในกัมมปัจฉิม กับ ฯลฯ มี " ๗
 ในวิปากปัจฉิม กับ ฯลฯ มี " ๑
 ในอาหารปัจฉิม กับ ฯลฯ มี " ๗
 ในอินทริยปัจฉิม กับ ฯลฯ
 ในฌานปัจฉิม กับ ฯลฯ
 ในมัคคปัจฉิม กับ ฯลฯ มี " ๗
 ในสัมปยุตตปัจฉิม กับ ฯลฯ มี " ๓
 ในวิปยุตตปัจฉิม กับ ฯลฯ มี " ๔
 ในอรรถปัจฉิม กับ ฯลฯ มี " ๑๓
 ในเนติปัจฉิม กับ ฯลฯ มี " ๖
 ในวิคตปัจฉิม กับ ฯลฯ มี " ๖
 ในอวิคตปัจฉิม กับ ฯลฯ มี " ๑๓

พึงนับอย่างนี้

ปัจฉินยานโลม จบ
 อายคามีตติกะ ที่ ๑๐ จบ
 เสกขัตติกะ

ปฏิจจาร

[๑๑๗๓] เสกขธรรม อาศัยเสกขธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจฉิม

คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นเสกขธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ

เนวเสกขานาเสกขธรรม อาศัยเสกขธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจฉิม

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรม

เสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม อาศัยเสกขธรรม เกิดขึ้น เพราะ

เหตุปัจฉิม

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัย ๑ ที่เป็นเสกขธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ

[๑๑๗๔] อเสกขธรรม อาศัยอเสกขธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจฉิม

คือ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอเสกขธรรม

เนวเสกขานาเสกขธรรม อาศัยอเสกขธรรม ฯลฯ

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นอเสกขธรรม

อเสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม อาศัยอเสกขธรรม ฯลฯ

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอเสกขธรรมชันธ ๒ ฯลฯ

[๑๑๗๕] เนวเสกขานาเสกขธรรม อาศัยเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม

ชันธ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ หทัยัตถุ อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม ชันธ

ทั้งหลายอาศัยหทัยัตถุ มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ มหาภูตรูป ๒ อาศัยมหาภูตรูป ๒

จิตตสมุฏฐานรูป กุฎตารูป ที่เป็นอุปาทารูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๑๗๖] เนวเสกขานาเสกขธรรม อาศัยเสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม

เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจฉิม

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปรกณ ภาค ๒
คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นที่เป็นเสกขธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย
[๑๑๓๓] เนวเสกขานาเสกขธรรม อาศัยอเสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกข-
*ธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจฉัย
คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นที่เป็นอเสกขธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย
[๑๑๓๔] เสกขธรรม อาศัยเสกขธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจฉัย เพราะ อาร์มมณ-
*ปัจฉัย เพราะ อธิปัตติปัจฉัย ปฏิสนธิไม่มี
เพราะ อนันตรปัจฉัย เพราะ สมันตรปัจฉัย เพราะ สหชาติปัจฉัย พึงกระทำ
มหาภูตรูปทั้งหมด
เพราะ อัญญมัญญปัจฉัย เพราะ นิสสยปัจฉัย เพราะ อุปนิสสยปัจฉัย เพราะ
ปุเรชาติปัจฉัย เพราะ อาเสวนปัจฉัย
คือ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นเสกขธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ
[๑๑๓๕] เนวเสกขานาเสกขธรรม อาศัยเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ เพราะ
อาเสวนปัจฉัย
คือ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ
เพราะ กัมมปัจฉัย เพราะ วิปากปัจฉัย
คือ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นเสกขธรรม ซึ่งเป็นวิปาก ชั้นที่ ๒ ฯลฯ มี ๓ นัย
พึงใส่ให้เต็ม
[๑๑๔๐] อเสกขธรรม อาศัยอเสกขธรรม ฯลฯ เพราะวิปากปัจฉัย
คือ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นอเสกขธรรม ฯลฯ มี ๓ นัย
[๑๑๔๑] เนวเสกขานาเสกขธรรม อาศัยเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ เพราะ
วิปากปัจฉัย
คือ ชั้นที่ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม ซึ่ง
เป็นวิปาก ชั้นที่ ๒ ฯลฯ
ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยชั้นทั้งหลาย ชั้นทั้งหลาย อาศัยหทัยวัตถุ มหา-
*ภูตรูป ๑ ฯลฯ
[๑๑๔๒] เนวเสกขานาเสกขธรรม อาศัยเสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม
 ฯลฯ เพราะวิปากปัจฉัย
คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นที่เป็นเสกขธรรม ซึ่งเป็นวิปากและมหาภูตรูปทั้งหลาย
[๑๑๔๓] เนวเสกขานาเสกขธรรม อาศัยอเสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกข-
*ธรรม ฯลฯ เพราะวิปากปัจฉัย
คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นที่เป็นอเสกขธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย
[๑๑๔๔] เสกขธรรม อาศัยเสกขธรรม ฯลฯ เพราะอาหารปัจฉัย เพราะ อินทริย-
*ปัจฉัย เพราะ ฌานปัจฉัย เพราะ มัคคปัจฉัย เพราะ สัมปยุตตปัจฉัย เพราะ วิปยุตต-
*ปัจฉัย เพราะ อัตถิปัจฉัย เพราะ นัตถิปัจฉัย เพราะ วิคตปัจฉัย เพราะ อวิคตปัจฉัย
[๑๑๔๕] ในเหตุปัจฉัย มีวาระ ๙

ในอาร์มมณปัจฉัย	มี "	๓
ในอธิปัตติปัจฉัย	มี "	๔
ในอนันตรปัจฉัย	มี "	๓
ในสมันตรปัจฉัย	มี "	๓
ในสหชาติปัจฉัย	มี "	๔
ในอัญญมัญญปัจฉัย	มี "	๓
ในนิสสยปัจฉัย	มี "	๔
ในอุปนิสสยปัจฉัย	มี "	๓
ในปุเรชาติปัจฉัย	มี "	๓
ในอาเสวนปัจฉัย	มี "	๒
ในกัมมปัจฉัย	มี "	๔
ในวิปากปัจฉัย		
ในอาหารปัจฉัย		
ในอินทริยปัจฉัย		
ในฌานปัจฉัย		
ในมัคคปัจฉัย	มีวาระ ๔	
ในสัมปยุตตปัจฉัย	มี "	๓
ในวิปยุตตปัจฉัย	มี "	๔
ในอัตถิปัจฉัย	มี "	๔
ในนัตถิปัจฉัย	มี "	๓
ในวิคตปัจฉัย	มี "	๓

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปฏฐานาปกรณ ภาค ๒
ในอวิคตปัจฉัย มี " ๙ ฟังนบอย่างนี้

อนุลอม จบ

[๑๑๘๖] เนวเสกขานาเสกขธรรม อาคัยเนวเสกขานาเสกขธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาคัยขันธ ๑ ที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม ซึ่ง
เป็นอเหตุกะ ชันธ ๒ ฯลฯ

ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ หทัยัตถ อาคัยขันธทั้งหลาย ชันธทั้งหลาย อาคัยหทัยัตถ
อาคัยมหาภูตรูป ๑ พาหิรรูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป ฯลฯ อุตสมุฏฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวก
อสังญีสัตว์ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ โมหะ ที่สหระคตด้วยวิจิกิจจา ที่สหระคตด้วยอุทธีจะ
อาคัยขันธทั้งหลายที่สหระคตด้วยวิจิกิจจา ที่สหระคตด้วยอุทธีจะ

[๑๑๘๗] เนวเสกขานาเสกขธรรม อาคัยเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาร์มมณ-

*ปัจฉัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยขันธทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรม

[๑๑๘๘] เนวเสกขานาเสกขธรรม อาคัยอเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาร์มมณ-

*ปัจฉัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยขันธทั้งหลายที่เป็นอเสกขธรรม

[๑๑๘๙] เนวเสกขานาเสกขธรรม อาคัยเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่
เพราะอาร์มมณปัจฉัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยขันธทั้งหลายที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม ในปฏิสนธิ-

*ขณะ หทัยัตถ อาคัยขันธทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ส่วนพวกอสังญีสัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ

[๑๑๙๐] เนวเสกขานาเสกขธรรม อาคัยเสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม
ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจฉัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยขันธที่เป็นเสกขธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๑๙๑] เนวเสกขานาเสกขธรรม อาคัยอเสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกข-

*ธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจฉัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยขันธที่เป็นอเสกขธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๑๙๒] เสกขธรรม อาคัยเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอริปัตติปัจฉัย

คือ อริปัตติธรรมที่เป็นเสกขธรรม อาคัยขันธทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรม

อเสกขธรรม อาคัยอเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอริปัตติปัจฉัย

คือ อริปัตติธรรมที่เป็นอเสกขธรรม อาคัยขันธทั้งหลายที่เป็นอเสกขธรรม

เนวเสกขานาเสกขธรรม อาคัยเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะ
อริปัตติปัจฉัย ฟังใส่ให้เต็ม ปฏิสนธิกัตติ มหาภูตรูปทั้งหลายกัตติ ฟังกระทำทั้งหมด

ไม่ใช่เพราะอนันตรปัจฉัย ไม่ใช่เพราะสมนันตรปัจฉัย ไม่ใช่เพราะอัญญมัญญ-

*ปัจฉัย ไม่ใช่เพราะอุปนิสสยปัจฉัย ไม่ใช่เพราะปุเรชาตปัจฉัย มี ๓ นัย เหมือนกับ
กุสลัตติกะ

ไม่ใช่เพราะปัจฉาชาตปัจฉัย ฯลฯ

[๑๑๙๓] ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาเสวนปัจฉัย

คือ ชันธ ๓ อาคัยขันธ ๑ ที่เป็นเสกขธรรม ซึ่งเป็นวิปาก ชันธ ๒ ฯลฯ

เนวเสกขานาเสกขธรรม อาคัยเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาเสวนปัจฉัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยขันธทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรม

เสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม อาคัยเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะ

อาเสวนปัจฉัย

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาคัยขันธ ๑ ที่เป็นเสกขธรรม ซึ่งเป็นวิปาก
ขันธ ๒ ฯลฯ

อเสกขธรรม อาคัยอเสกขธรรม ฯลฯ มี ๓ นัย

เนวเสกขานาเสกขธรรม อาคัยเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะเหตุ
ปัจฉัย

คือ ชันธ ๑ ที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ ฟังใส่ให้เต็ม

ฯลฯ เสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ ปัจฉัยสงเคราะห์ ฟังใส่ให้
เต็ม แม้ทั้ง ๒ อย่าง ก็ฟังกระทำหัวข้อปัจฉัย ๙

[๑๑๙๔] ฯลฯ ไม่ใช่เพราะกัมมปัจฉัย

คือ เจตนาที่เป็นเสกขธรรม อาคัยขันธทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรม

เนวเสกขานาเสกขธรรม อาคัยเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะ

กัมมปัจฉัย

คือ เจตนาที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม อาคัยขันธทั้งหลายที่เป็นเนวเสกขานาเสกข-

*ธรรม พาหิรรูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป ฯลฯ อุตสมุฏฐานรูป มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

[๑๑๙๕] เสกขธรรม อาคัยเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะวิปากปัจฉัย

คือ อาคัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นเสกขธรรม

เนวเสกขานาเสกขธรรม อาคัยเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะวิปากปัจฉัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาคัยชั้นทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรม

เสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม อาคัยเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะ

วิปากปัจฉัย

คือ ชั้นที่ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาคัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นเสกขธรรม

[๑๑๙๖] เนวเสกขานาเสกขธรรม อาคัยเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่

เพราะวิปากปัจฉัย ฟังใส่ให้เต็ม ปฏิสนธิไม่มี

[๑๑๙๗] เนวเสกขานาเสกขธรรม อาคัยเสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม

ฯลฯ ไม่ใช่เพราะวิปากปัจฉัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาคัยชั้นที่เป็นเสกขธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๑๙๘] เนวเสกขานาเสกขธรรม อาคัยเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่

เพราะอาหารปัจฉัย ไม่ใช่เพราะอินทรีปัจฉัย ไม่ใช่เพราะฉานปัจฉัย ไม่ใช่เพราะ

มคคปัจฉัย

เนวเสกขานาเสกขธรรม อาคัยเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะสัมปยุตตปัจฉัย

[๑๑๙๙] เสกขธรรม อาคัยเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะวิปยุตตปัจฉัย

คือ ในอรุภุมิ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นเสกขธรรม ฯลฯ

อเสกขธรรม อาคัยอเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะวิปยุตตปัจฉัย

คือ ในอรุภุมิ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นอเสกขธรรม ฯลฯ

เนวเสกขานาเสกขธรรม อาคัยเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะ

วิปยุตตปัจฉัย

คือ ในอรุภุมิ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ พาหิรูป ฯลฯ อาหาร

สมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขญสัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ

ไม่ใช่เพราะนัตถิปัจฉัย ไม่ใช่เพราะวิคตปัจฉัย

[๑๒๐๐] ในปัจฉัยที่ไม่ใช่เหตุปัจฉัย มีวาระ ๑

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจฉัย

มี " ๕

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจฉัย

มี " ๓

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจฉัย

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจฉัย

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจฉัย

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจฉัย

มีวาระ ๕

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่เปรชาตปัจฉัย

มี " ๗

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจฉัย

มี " ๙

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจฉัย

มี " ๙

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่กัมมปัจฉัย

มี " ๒

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปากปัจฉัย

มี " ๕

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาหารปัจฉัย

มี " ๑

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อินทรีปัจฉัย

มี " ๑

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ฉานปัจฉัย

มี " ๑

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่มคคปัจฉัย

มี " ๑

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจฉัย

มี " ๕

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจฉัย

มี " ๓

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่เนตติปัจฉัย

มี " ๕

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิคตปัจฉัย

มี " ๕

ฟังนับอย่างนี้

ปัจฉานิยะ จบ

[๑๒๐๑] ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจฉัย

กับเหตุปัจฉัย มีวาระ ๕

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจฉัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจฉัย กับ ฯลฯ

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจฉัย กับ ฯลฯ

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจฉัย กับ ฯลฯ

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจฉัย กับ ฯลฯ มีวาระ ๕

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่เปรชาตปัจฉัย กับ ฯลฯ มี " ๗

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจฉัย กับ ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย	กับ ฯลฯ	มีวาระ ๙
ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๒
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่เนตติปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๕

พึงนับอย่างนี้

อนโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๑๒๐๒] ในอาร์มมณปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย

มีวาระ ๑

ในอนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในสมนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในสหชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในอัญญมัญญปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในนิสสยปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย	
ในอุปนิสสยปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในปุเรชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในอาเสวนปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในกัมมปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในวิปากปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในอาหารปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในอินทริยปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในฉานปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในมคคปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในสัมปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในวิปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในอตติปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในเนตติปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในวิคตปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในอวิคตปัจจัย	กับ ฯลฯ

พึงนับอย่างนี้

ปัจจัยยานโลม จบ

ปฏิจจวาร จบ

สหชาตวาร เหมือนกับปฏิจจวาร

ปัจจัยวาร

[๑๒๐๓] เสกขธรรม อาศัยเสกขธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย มี ๓ นัย

เหมือนกับปฏิจจวาร

อเสกขธรรม อาศัยอเสกขธรรม ฯลฯ เพราะเหตุปัจจัย มี ๓ นัย เหมือนกับ

ปฏิจจวาร

[๑๒๐๔] เนวเสกขนาเสกขธรรม อาศัยเนวเสกขนาเสกขธรรม ฯลฯ เพราะ

เหตุปัจจัย พึงใส่ให้เต็ม

จิตตสมุฏฐานรูป กุฎัตตารูป กุฎัตตารูปที่เป็นอุปาทารูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

ชั้นทั้งหลายที่เป็นเนวเสกขนาเสกขธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

เสกขธรรม อาศัยเนวเสกขนาเสกขธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอเสกขธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

อเสกขธรรม อาศัยเนวเสกขนาเสกขธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

เสกขธรรม และเนวเสกขนาเสกขธรรม อาศัยเนวเสกขนาเสกขธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรม อาศัยหทัยวัตถุ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยมหาภูตรูป

ทั้งหลาย

อเสกขธรรม และเนวเสกขนาเสกขธรรม อาศัยเนวเสกขนาเสกขธรรมเกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอเสกขธรรม อาศัยหทัยวัตถุ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยมหาภูตรูป

ทั้งหลาย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

[๑๒๐๕] เสกขธรรม อาศัยเสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ชันร ๓ อาศัยชันร ๑ ที่เป็นเสกขธรรม และหทัยวัตถุ ชันร ๒ ฯลฯ

เนวเสกขานาเสกขธรรม อาศัยเสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม เกิดขึ้น

เพราะเหตุปัจฉัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชันรที่เป็นเสกขธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

เสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม อาศัยเสกขธรรม และเนวเสกขานา-

*เสกขธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ชันร ๓ อาศัยชันร ๑ ที่เป็นเสกขธรรม และหทัยวัตถุ ชันร ๒ ฯลฯ จิตต-

*สมุฏฐานรูป อาศัยชันรที่เป็นเสกขธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

ฯลฯ อาศัยอเสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม มี ๓ นัย เหมือนกับเสกข

[๑๒๐๖] เสกขธรรม อาศัยเสกขธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจฉัย มี ๑ นัย

ฯลฯ อาศัยอเสกขธรรม มี ๑ นัย

ฯลฯ อาศัยเนวเสกขานาเสกขธรรม มี ๑ นัย

คือ ชันรทั้งหลายที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม อาศัยหทัยวัตถุ จักขวิญญู อาศัย

จักขายตนะ กายวิญญู อาศัยกายายตนะ ชันรทั้งหลายที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม อาศัย

หทัยวัตถุ

เสกขธรรม อาศัยเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ เพราะอาร์มมณปัจฉัย

คือ ชันรทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

อเสกขธรรม อาศัยเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ เพราะอาร์มมณปัจฉัย

คือ ชันรทั้งหลายที่เป็นอเสกขธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

[๑๒๐๗] เสกขธรรม อาศัยเสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ เพราะ

อาร์มมณปัจฉัย

คือ ชันร ๓ อาศัยชันร ๑ ที่เป็นเสกขธรรม และหทัยวัตถุ ชันร ๒ ฯลฯ

[๑๒๐๘] อเสกขธรรม อาศัยอเสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ

เพราะอาร์มมณปัจฉัย

คือ ชันร ๓ อาศัยชันร ๑ ที่เป็นอเสกขธรรม และหทัยวัตถุ ชันร ๒ ฯลฯ

[๑๒๐๙] เสกขธรรม อาศัยเสกขธรรม เกิดขึ้น เพราะอริปัตติปัจฉัย เพราะ

อนันตรปัจฉัย เพราะ สมันตรปัจฉัย เพราะ สหชาตปัจฉัย เพราะ อัญญมัญญปัจฉัย

เพราะ นิสสยปัจฉัย เพราะ อุปนิสสยปัจฉัย เพราะ ปุเรชาตปัจฉัย เพราะ อาเสวนปัจฉัย

คือ ชันร ๓ อาศัยชันร ๑ ที่เป็นเสกขธรรม

[๑๒๑๐] เนวเสกขานาเสกขธรรม อาศัยเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ เพราะ

อาเสวนปัจฉัย

คือ อาศัยชันร ๑ ที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม ชันรทั้งหลายที่เป็นเนวเสกขานา-

*เสกขธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

เสกขธรรม อาศัยเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ

คือ ชันรทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรม ฯลฯ

[๑๒๑๑] เสกขธรรม อาศัยเสกขธรรมและเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ เพราะ

อาเสวนปัจฉัย

คือ ชันร ๓ อาศัยชันร ๑ ที่เป็นเสกขธรรม และหทัยวัตถุ ชันร ๒ ฯลฯ

[๑๒๑๒] เสกขธรรม อาศัยเสกขธรรม เกิดขึ้น เพราะกัมมปัจฉัย เพราะวิปาก-

*ปัจฉัย

คือ ชันร ๑ ที่เป็นเสกขธรรม ซึ่งเป็นวิปาก ฯลฯ

เพราะ อาหารปัจฉัย เพราะ อินทริยปัจฉัย เพราะ ญาณปัจฉัย เพราะ มัคคปัจฉัย

เพราะ สัมปยัตตปัจฉัย เพราะ วิปยัตตปัจฉัย เพราะ อัตถิปัจฉัย เพราะ นัตถิปัจฉัย

เพราะ วิคตปัจฉัย เพราะ อวิคตปัจฉัย

[๑๒๑๓] ในเหตุปัจฉัย มีวาระ ๑๗

ในอาร์มมณปัจฉัย มี " ๗

ในอริปัตติปัจฉัย มี " ๑๗

ในอนันตรปัจฉัย มี " ๗

ในสมันตรปัจฉัย มี " ๗

ในสหชาตปัจฉัย มี " ๑๗

ในอัญญมัญญปัจฉัย มี " ๗

ในนิสสยปัจฉัย มี " ๑๗

ในอุปนิสสยปัจฉัย มี " ๗

ในปุเรชาตปัจฉัย มี " ๗

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

ในอาเสวนปัจฉัย	มี "	๔
ในกัมมปัจฉัย	มี "	๑๗
ในวิปากปัจฉัย	มี "	๑๗
ในอาหารปัจฉัย	มี "	๑๗
ในอินทริยปัจฉัย		
ในฌานปัจฉัย		
ในมัคคปัจฉัย	มีวาระ	๑๗
ในสัมปยุตตปัจฉัย	มี "	๗
ในวิปยุตตปัจฉัย	มี "	๑๗
ในอรรถปัจฉัย	มี "	๑๗
ในเนติปัจฉัย	มี "	๗
ในวิคตปัจฉัย	มี "	๗
ในอวิคตปัจฉัย	มี "	๑๗

พึงนับอย่างนี้

อนุโลม จบ

[๑๒๑๔] เนวเสกขานาเสกขธรรม อาคัยเนวเสกขานาเสกขธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาคัยชันธ ๑ ที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ฯลฯ ชันธ ๒

ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ หทัยัตถ อาคัยชันธทั้งหลาย ชันธทั้งหลายอาคัยหทัยัตถ อาคัยมหากุตรูป ๑ พหิริรูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป ฯลฯ อุตสมุฏฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังญีสัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ อาคัยจักขายตนะ ฯลฯ กายวิญญูณ อาคัยกายายตนะ ชันธทั้งหลายที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ อาคัยหทัยัตถ โมหะ ที่สหระคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคตด้วยอุทธัจจะ อาคัยชันธทั้งหลายที่สหระคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคตด้วยอุทธัจจะ และหทัยัตถ

เนวเสกขานาเสกขธรรม อาคัยเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจฉัย

[๑๒๑๕] เสกขธรรม อาคัยเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอริปัตติปัจฉัย

คือ อริปัตติธรรมที่เป็นเสกขธรรม อาคัยชันธทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรม

อเสกขธรรม อาคัยอเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอริปัตติปัจฉัย

คือ อริปัตติธรรมที่เป็นอเสกขธรรม อาคัยชันธทั้งหลายที่เป็นอเสกขธรรม

เนวเสกขานาเสกขธรรม อาคัยเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอริปัตติ-

*ปัจฉัย พึงใส่ให้เต็ม

คือ ส่วนพวกอสังญีสัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ จักขายตนะ ฯลฯ อริปัตติธรรมที่เป็นเสกขานา-

*เสกขธรรม อาคัยหทัยัตถ

เสกขธรรม อาคัยเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอริปัตติปัจฉัย

คือ อริปัตติธรรมที่เป็นเสกขธรรม อาคัยหทัยัตถ

อเสกขธรรม อาคัยเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอริปัตติปัจฉัย

คือ อริปัตติธรรมที่เป็นอเสกขธรรม อาคัยหทัยัตถ

[๑๒๑๖] อาคัยเสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอริปัตติ-

*ปัจฉัย

คือ อริปัตติธรรมที่เป็นเสกขธรรม อาคัยชันธทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรมและหทัยัตถ

อเสกขธรรม อาคัยอเสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่

เพราะอริปัตติปัจฉัย

คือ อริปัตติธรรมที่เป็นอเสกขธรรม อาคัยชันธทั้งหลายที่เป็นอเสกขธรรมและหทัยัตถ

[๑๒๑๗] เนวเสกขานาเสกขธรรม อาคัยเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอนันตร-

*ปัจฉัย ไม่ใช่เพราะสมนันตรปัจฉัย ไม่ใช่เพราะอัญญมัญญปัจฉัย ไม่ใช่เพราะอุปนิสส-

*ปัจฉัย ไม่ใช่เพราะปุระชาตปัจฉัย ไม่ใช่เพราะปัจฉาชาตปัจฉัย มี ๗ นัย

ไม่ใช่เพราะอาเสวนปัจฉัย ฯลฯ

[๑๒๑๘] ฯลฯ ไม่ใช่เพราะกัมมปัจฉัย

คือ เจตนาที่เป็นเสกขธรรม อาคัยชันธทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรม

เนวเสกขานาเสกขธรรม อาคัยเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะกัมม-

*ปัจฉัย

คือ เจตนาที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม อาคัยชันธทั้งหลายที่เป็นเนวเสกขานา-

*เสกขธรรม พหิริรูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป ฯลฯ อุตสมุฏฐานรูป ฯลฯ เจตนาที่เป็นเนวเสก-

*ขานาเสกขธรรม อาคัยหทัยัตถ

เสกขธรรม อาคัยเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะกัมมปัจฉัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัญฐานปกรณ์ ภาค ๒

คือ เจตนาที่เป็นเสกขธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

เสกขธรรม อาศัยเสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะ
กัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นเสกขธรรม อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรมและหทัยวัตถุ

[๑๒๑๙] เสกขธรรม อาศัยเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะวิปากปัจจัย ใน
เสกขมูลกะ มี ๓ นัย

เนวเสกขานาเสกขธรรม อาศัยเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะวิปาก-

*ปัจจัย ในเนวเสกขานาเสกขมูลกะ มี ๓ นัย

เสกขธรรม อาศัยเสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ
วิปากปัจจัย ในปัจจัยสงเคราะห์ แห่งเสกขธรรมทั้งหลาย มี ๑ นัย

[๑๒๒๐] เนวเสกขานาเสกขธรรม อาศัยเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ ไม่ใช่
เพราะอาหารปัจจัย ไม่ใช่เพราะอินทริยปัจจัย ไม่ใช่เพราะฌานปัจจัย ไม่ใช่เพราะ
มัคคปัจจัย ไม่ใช่เพราะสัมปยุตตปัจจัย ไม่ใช่เพราะวิปยุตตปัจจัย ไม่ใช่เพราะนัตถิ-

*ปัจจัย ไม่ใช่เพราะวิคตปัจจัย

[๑๒๒๑] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มณปัจจัย	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย	มี "	๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่เปรชาตปัจจัย	มี "	๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย	มี "	๑๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย	มี "	๑๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย	มี "	๔
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย	มี "	๙
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย	มี "	๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย	มี "	๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฌานปัจจัย	มี "	๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่มัคคปัจจัย	มี "	๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่नัตถิปัจจัย	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย	มี "	๕

พึงนับอย่างนี้

ปัจจนียะ จบ

[๑๒๒๒] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีวาระ ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ	
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ	
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย	กับ ฯลฯ	
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย	กับ ฯลฯ มีวาระ ๕	
ในปัจจัยที่ไม่ใช่เปรชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ มีวาระ ๑๗	
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๔
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๙
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่नัตถิปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย	กับ ฯลฯ มี "	๕

พึงนับอย่างนี้

อนโลมปัจจนียะ จบ

[๑๒๒๓] ในอาร์มณปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๑
ในอนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัญฐานปกรณ์ ภาค ๒

ในสมนันตรปัจจย กับ ๖
ในสหชาตปัจจย กับ ๖
ในอัญญมัญญปัจจย กับ ๖ มีวาระ ๑ ๖
ในอวิคตปัจจย กับ ๖ มี " ๑
พึงนับอย่างนี้

ปัจจนียานโลม จบ

ปัจจยวาร จบ

นิสสยวาร เหมือนกับปัจจยวาร

สังสัฏฐวาร

[๑๒๒๔] เสกขธรรม คลุกเคล้ากับเสกขธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจย

คือ ชันร์ ๓ คลุกเคล้ากับชันร์ ๑ ที่เป็นอเสกขธรรม ชันร์ ๒ ๖

อเสกขธรรม คลุกเคล้ากับอเสกขธรรม ๖ เพราะเหตุปัจจย

คือ ชันร์ ๓ คลุกเคล้ากับชันร์ ๑ ที่เป็นเสกขธรรม ชันร์ ๒ ๖

เนวเสกขานาเสกขธรรม คลุกเคล้ากับเนวเสกขานาเสกขธรรม ๖ เพราะเหตุ
ปัจจย

คือ ชันร์ ๓ คลุกเคล้ากับชันร์ ๑ ที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม ชันร์ ๒ ๖

ในปฏิสนธิขณะ ๖

[๑๒๒๕] เสกขธรรม คลุกเคล้ากับเสกขธรรม เกิดขึ้น เพราะอารัมมณปัจจย

เพราะอริปัตติปัจจย ๖

เพราะปุเรชาตปัจจย เพราะอาเสวนปัจจย พึงกระทำหัวข้อปัจจย ๒ ๖

เพราะอวิคตปัจจย

[๑๒๒๖] ในเหตุปัจจย

มีวาระ ๓

ในอารัมมณปัจจย

มี " ๓

ในอริปัตติปัจจย

มี " ๓

ในอนันตรปัจจย

ในสมนันตรปัจจย

ในสหชาตปัจจย

ในอัญญมัญญปัจจย

ในนิสสยปัจจย

ในอุปนิสสยปัจจย

ในปุเรชาตปัจจย

มี " ๓

ในอาเสวนปัจจย

มี " ๒

ในกัมมปัจจย

มี " ๓ ๖

ในอวิคตปัจจย

มี " ๓

พึงนับอย่างนี้

อนโลม จบ

[๑๒๒๗] เนวเสกขานาเสกขธรรม คลุกเคล้ากับเนวเสกขานาเสกขธรรม เกิดขึ้น

ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจย

คือ ชันร์ ๓ คลุกเคล้ากับชันร์ ๑ ที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ

ชันร์ ๒ ๖

ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ โมหะที่สหระคตด้วยวิจิกิจณา ที่สหระคตด้วยอุทธีจะ คลุกเคล้า
กับชันร์ทั้งหลายที่สหระคตด้วยวิจิกิจณา ที่สหระคตด้วยอุทธีจะ

[๑๒๒๘] เสกขธรรม คลุกเคล้ากับเสกขธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอริปัตติปัจจย

คือ อริปัตติธรรมที่เป็นเสกขธรรม คลุกเคล้ากับชันร์ทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรม

อเสกขธรรม คลุกเคล้ากับอเสกขธรรม ๖

คือ อริปัตติธรรมที่เป็นอเสกขธรรม คลุกเคล้ากับชันร์ทั้งหลายที่เป็นอเสกขธรรม

เนวเสกขานาเสกขธรรม คลุกเคล้ากับเนวเสกขานาเสกขธรรม ๖ ไม่ใช่เพราะ
อริปัตติปัจจย พึงใส่ให้เต็ม มี ๓ นั้น

[๑๒๒๙] เสกขธรรม คลุกเคล้ากับเสกขธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะปุเรชาต-

*ปัจจย ไม่ใช่เพราะปัจจยชาตปัจจย ไม่ใช่เพราะอาเสวนปัจจย ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจย
พึงกระทำหัวข้อปัจจย ๒

ไม่ใช่เพราะวิปากปัจจย พึงกระทำหัวข้อปัจจย ๒

ไม่ใช่เพราะฉานปัจจย ไม่ใช่เพราะมคคปัจจย ไม่ใช่เพราะวิปยุตตปัจจย

[๑๒๓๐] ในปัจจยที่ไม่ใช่เหตุปัจจย

มีวาระ ๑

ในปัจจยที่ไม่ใช่อริปัตติปัจจย

มี " ๓

ในปัจจยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจย

มี " ๓

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาติปัจจัย	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย	มี "	๒
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย	มี "	๒
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฉานปัจจัย	มีวาระ	๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคคปัจจัย	มี "	๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย	มี "	๓

พึงนับอย่างนี้

ปัจจัยนี้ะ จบ

[๑๒๓๑] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีวาระ ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาติปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาติปัจจัย	กับ ฯลฯ		
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย	กับ ฯลฯ	มีวาระ	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๒
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๒
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๓

พึงนับอย่างนี้

อนโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๑๒๓๒] ในอาร์มมณปัจจัย

กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย

มีวาระ ๑

ในอนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในสมนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในสหชาติปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในอัญญมัญญปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในนิสสยปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในอุปนิสสยปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในปุเรชาติปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในอาเสวนปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในกัมมปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในวิปากปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในอาหารปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในอินทริยปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในฉานปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในมคคปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในสัมปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในวิปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในอตถิปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในนัตถิปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในวิคตปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในอวิคตปัจจัย	กับ ฯลฯ มีวาระ ๑

พึงนับอย่างนี้

ปัจจัยยานุโลม จบ

สังสังฐาวาร จบ

สัมปยุตตาวาร เหมือนกับสังสังฐาวาร

ปัญหาวาร

[๑๒๓๓] เสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เสกขธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้นทั้งหลายโดยเหตุปัจจัย

[๑๒๓๔] เสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวเสกขานาเสกขธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

[๑๒๓๕] เสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม

โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูป
ทั้งหลาย โดยเหตุทั้งหลาย

[๑๒๓๖] อเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่อเสกขธรรม ฯลฯ มี ๓ นัย

เนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวเสกขานาเสกขธรรม โดยเหตุปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกกรม ภาค ๒

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปัตตขั้น และ
จิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๑๒๓๓] เสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวเสกขานาเสกขธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ พระอริยะทั้งหลายออกจากรก พิจารณารก พิจารณาผลที่เป็นเสกขธรรม

รู้จิตของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตที่เป็นเสกขธรรม โดยเจโตปริยญาณ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ แก่ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ

แก่นาคตังสญาณ แก่อวิชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๒๓๔] อเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวเสกขานาเสกขธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ พระอรหันต์พิจารณาผลที่เป็นอเสกขธรรม

รู้จิตของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตที่เป็นอเสกขธรรม โดยเจโตปริยญาณ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นอเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ แก่ปุพเพนิวาสานุสสติ-

* ญาณ แก่นาคตังสญาณ แก่อวิชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๒๓๕] เนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวเสกขานาเสกขธรรม โดย

อาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรมแล้วพิจารณาอุทกกรรมนั้น

อุทกกรรมทั้งหลายที่เคยสังสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

ออกจากฉาน พิจารณาฉาน

พระอริยะทั้งหลายพิจารณานิพพาน

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่วาทาน แก่อวิชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

พระอริยะทั้งหลายพิจารณากิเลสที่ละแล้ว พิจารณากิเลสที่ขมแล้ว รู้ซึ่งกิเลสทั้งหลาย

ที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน

พิจารณาเห็นจักษุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา

ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพิลินยัง เพราะปรารถนากันนั้น รากะเกิดขึ้น ทิฏฐิเกิดขึ้น

โสตะ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ พิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม

โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพิลินยัง
โหมณัส ฯลฯ

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตราตุ

รู้จิตของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม โดยเจโตปริยญาณ

อากาสาัญญาตนะ เป็นปัจจัยเกวัญญาตนะ อากัญญาตนะเป็นปัจจัยแก่

เนวสัญญานาสัญญาตนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

รูปายตนะ เป็นปัจจัยแกจักขวิญญาตนะ โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแกกายวิญญาตนะ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจจัยแกอิทธิวิญญาตนะเจโตปริยญาณ

แก่ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่นาคตังสญาณ แก่อวิชชนะ โดยอาร์มมณ-
* ปัจจัย

[๑๒๔๐] เนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เสกขธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ นิพพาน เป็นปัจจัยแกมรรค แก่ผลที่เป็นเสกขธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๒๔๑] เนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจจัยแกอเสกขธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ นิพพาน เป็นปัจจัยแกผลที่เป็นอเสกขธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๒๔๒] เสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เสกขธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริบัติ ได้แก่อริปัตติธรรมที่เป็นเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่

สัมปัตตขั้นทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๑๒๔๓] เสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวเสกขานาเสกขธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณาริบัติ สหชาตาริบัติ

ที่เป็น อาร์มมณาริบัติ ได้แก่พระอริยะทั้งหลายออกจากรกกระทำมรรคให้เป็น

อารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา กระทำผลที่เป็นเสกขธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น
แล้วพิจารณา

ที่เป็น สหชาตาริบัติ ได้แก่อริปัตติธรรม ที่เป็นเสกขธรรม เป็นปัจจัยแกจิตตสมภูฐาน-

* รูปทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๑๒๔๔] เสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม

โดยอริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริบัติ ได้แก่อริปัตติธรรมที่เป็นเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่

สัมปัตตขั้น และจิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๑๒๔๕] อเสกขธรรม เป็นปัจจัยแกอเสกขธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริบัติ ได้แก่อริปัตติธรรมที่เป็นอเสกขธรรม เป็นปัจจัย

แก่สัมปัตตขั้นทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๑๒๔๖] อเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวเสกขานาเสกขธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณัม ภาค ๒

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาริปติ สหชาตาริปติ

ที่เป็น อารัมมณาริปติ ได้แก่ พระอรหันต์กระทำผลที่เป็นอเสกขธรรมให้เป็น
อารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา

ที่เป็น สหชาตาริปติ ได้แก่ อริปติธรรมที่เป็นอเสกขธรรม เป็นปัจจัยแกจิตต-

* สมภูฐานรูปทั้งหลาย โดยอริปติปัจจัย

[๑๒๔๓] อเสกขธรรม เป็นปัจจัยแกอเสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม
โดยอริปติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริปติ ได้แก่ อริปติธรรมที่เป็นอเสกขธรรม เป็นปัจจัย
แกสัมปยุตตขันธ และจิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย โดยอริปติปัจจัย

[๑๒๔๔] เนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจจัยแกเนวเสกขานาเสกขธรรม ฯลฯ

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาริปติ สหชาตาริปติ

ที่เป็น อารัมมณาริปติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรมแล้ว
กระทำกุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้วพิจารณา

กระทำกุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น
แล้ว พิจารณา

ออกจากฌาน กระทำฌานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา

พระอริยะทั้งหลายกระทำนิพพานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น แล้วพิจารณา

นิพพาน เป็นปัจจัยแกโคตรกุญ แกโวกาน โดยอริปติปัจจัย

บุคคลกระทำจักขุให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพิลินยัง
เพราะกระทำจักขุนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะเกิดขึ้น ทิฏฐิเกิดขึ้น

โสตะ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลกระทำขันธทั้งหลายที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรมให้
เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพิลินยัง เพราะกระทำโสตะเป็นต้นนั้น
ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะเกิดขึ้น ทิฏฐิเกิดขึ้น

ที่เป็น สหชาตาริปติ ได้แก่ อริปติธรรมที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจจัย
และจิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย โดยอริปติปัจจัย

[๑๒๔๕] เนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจจัยแกอเสกขธรรม โดยอริปติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณาริปติ ได้แก่ นิพพาน เป็นปัจจัยแกมรรค แกผล ที่เป็น
เสกขธรรม โดยอริปติปัจจัย

[๑๒๔๖] เนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจจัยแกอเสกขธรรม โดยอริปติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณาริปติ ได้แก่ นิพพาน เป็นปัจจัยแกผลที่เป็นอเสกขธรรม
โดยอริปติปัจจัย

[๑๒๔๗] เสกขธรรม เป็นปัจจัยแกอเสกขธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแกขันธทั้งหลายที่เป็น
เสกขธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

มรรค เป็นปัจจัยแกผลที่เป็นเสกขธรรม ผลที่เป็นเสกขธรรม เป็นปัจจัยแกผลที่เป็น
เสกขธรรม โดยอนันตรปัจจัย

[๑๒๔๘] เสกขธรรม เป็นปัจจัยแกอเสกขธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ มรรค เป็นปัจจัยแกผลที่เป็นอเสกขธรรม โดยอนันตรปัจจัย

[๑๒๔๙] เสกขธรรม เป็นปัจจัยแกเนวเสกขานาเสกขธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ผลที่เป็นเสกขธรรม เป็นปัจจัยแกภูฐานะ โดยอนันตรปัจจัย

[๑๒๕๐] อเสกขธรรม เป็นปัจจัยแกอเสกขธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นอเสกขธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแกขันธทั้งหลายที่เป็น
อเสกขธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

ผลที่เป็นอเสกขธรรม เป็นปัจจัยแกผลที่เป็นอเสกขธรรม โดยอนันตรปัจจัย

[๑๒๕๑] เสกขธรรม เป็นปัจจัยแกเนวเสกขานาเสกขธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ผลที่เป็นอเสกขธรรม เป็นปัจจัยแกภูฐานะ โดยอนันตรปัจจัย

[๑๒๕๒] เนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจจัยแกเนวเสกขานาเสกขธรรม โดย-

* อนันตรปัจจัย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแกขันธ
ทั้งหลายที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม ที่เกิดหลังๆ อนฺโถม เป็นปัจจัยแกโคตรกุญ อนฺโถม เป็น
ปัจจัยแกโวกาน อารัชนะ เป็นปัจจัยแกขันธทั้งหลายที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม โดย
อนันตรปัจจัย

[๑๒๕๓] เนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจจัยแกอเสกขธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ โคตรกุญ เป็นปัจจัยแกมรรค โวกาน เป็นปัจจัยแกมรรค อนฺโถม เป็นปัจจัยแก
ผลสมาบัติที่เป็นเสกขธรรม เนวสัญญานาสัญญายตนะของบุคคลผู้ออกจากนิโรธ เป็นปัจจัยแก
ผลสมาบัติที่เป็นเสกขธรรม โดยอนันตรปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปรกณ ภาค ๒

[๑๒๕๘] เนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่อเสกขธรรม โดยอนันตรปัจฉัย

คือ อนโลม เป็นปัจฉัยแกผลสมาบัติที่เป็นอเสกขธรรม เนวสัญญานาสัญญายตนะของบุคคลผู้ออกจากนิโรธ เป็นปัจฉัยแกผลสมาบัติที่เป็นอเสกขธรรมโดยอนันตรปัจฉัย

[๑๒๕๙] เสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่อเสกขธรรม โดยสหชาติปัจฉัย เหมือนกับอนันตรปัจฉัย มีหัวข้อปัจฉัย ๘

[๑๒๖๐] เสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่อเสกขธรรม โดยสหชาติปัจฉัย เหมือนกับสหชาติปัจฉัยในปฏิจวาร มีหัวข้อปัจฉัย ๙

ในอัญญมัญญปัจฉัย เหมือนกับอัญญมัญญปัจฉัย ในปฏิจวารมีหัวข้อปัจฉัย ๓

ในนิสสยปัจฉัย เหมือนกับนิสสยปัจฉัยในกุสลัตติกะ มีหัวข้อปัจฉัย ๑๓

[๑๒๖๑] เสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่อเสกขธรรม โดยอุปนิสสยปัจฉัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ขละ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ปฐมมรรค เป็นปัจฉัยแกเหตุยมรรคโดยนิสสย
ปัจฉัย เหตุยมรรค เป็นปัจฉัยแกเหตุยมรรค โดยอุปนิสสยปัจฉัยเหตุยมรรค เป็นปัจฉัยแกเหตุตถมรรค
โดยอุปนิสสยปัจฉัย มรรคเป็นปัจฉัยแกผลสมาบัติที่เป็นเสกขธรรม โดยอุปนิสสยปัจฉัย

[๑๒๖๒] เสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่อเสกขธรรม โดยอุปนิสสยปัจฉัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ขละ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ มรรคเป็นปัจฉัยแกผลสมาบัติที่เป็นอเสกขธรรม
โดยอุปนิสสยปัจฉัย

[๑๒๖๓] เสกขธรรม เป็นปัจฉัยแกเนวเสกขานาเสกขธรรม โดยอุปนิสสยปัจฉัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ขละ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ พระอริยะทั้งหลายเข้าไปอาศัยมรรคแล้ว ยัง
สมาบัติที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น เข้าสมาบัติที่เกิดขึ้นแล้ว

พิจารณาเห็นสังขาร โดยความเป็นของ ไม่เที่ยง ขละ

มรรค เป็นปัจฉัยแกอรรถปฏิสัมภิกขา แกธัมมปฏิสัมภิกขา แกนिरตติปฏิสัมภิกขา แก
ปฏิภาณปฏิสัมภิกขา แกฐานาฐานโกสัลละ ของพระอริยะทั้งหลาย โดยอุปนิสสยปัจฉัย ผลสมาบัติ
ที่เป็นเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่สุขทางกาย โดยอุปนิสสยปัจฉัย

[๑๒๖๔] อเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่อเสกขธรรม โดยอุปนิสสยปัจฉัย

มีอย่างเดียว คือ อนันตรูปนิสสยะ ได้แก่ ขันธทั้งหลายที่เป็นอเสกขธรรม ที่เกิด
ก่อนๆ เป็นปัจฉัยแกขันธทั้งหลายที่เกิดขึ้นภายหลังๆ ขละ ผลที่เป็นอเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแกผล
ที่เป็นอเสกขธรรม โดยอุปนิสสยปัจฉัย

[๑๒๖๕] อเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแกเนวเสกขานาเสกขธรรม ขละ

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ขละ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ผลสมาบัติที่เป็นอเสกขธรรมเป็นปัจฉัยแก่สุข
ทางกาย โดยอุปนิสสยปัจฉัย

[๑๒๖๖] เนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแกเนวเสกขานาเสกขธรรม โดย-

*อุปนิสสยปัจฉัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ขละ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาที่เป็นเนวเสกขานาเสกข-

*ธรรมแล้ว ให้ทาน ศีล ขละ อุโบสถกรรม ขละ ฌาน ขละ วิปัสสนา ขละ อภิญญา ขละ
ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น ก่อมานะทิฏฐิ ขละ

บุคคลเข้าไปอาศัยศีลที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม ขละ ปัญญา รากะ โมหะ
สุขทางกาย ฤดู โภชนะ ขละ เสนาสนะแล้ว ให้ทาน ศีล ขละ ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น มาสัตว์
ทำลายสงฆ์

ศรัทธาที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม ขละ ปัญญา รากะ ความปรารถนา สุขทางกาย
ขละ เสนาสนะ เป็นปัจฉัยแกศรัทธาที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม แกปัญญา แกรากะ
แกความปรารถนา แกสุขทางกาย แกทุกข์ทางกาย โดยอุปนิสสยปัจฉัย

บริกรรมแห่งปฐมฌาน เป็นปัจฉัยแก่ปฐมฌาน โดยอุปนิสสยปัจฉัยบริกรรมแห่งเนว-

*สัญญาณาสัญญายตนะ เป็นปัจฉัยแกเนวสัญญาณาสัญญายตนะปฐมฌาน เป็นปัจฉัยแกเหตุฌาน
โดยอุปนิสสยปัจฉัย อากิญจัญญายตนะเป็นปัจฉัยแกเนวสัญญาณาสัญญายตนะ โดยอุปนิสสย
ปัจฉัย

[๑๒๖๗] เนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่อเสกขธรรม โดยอุปนิสสยปัจฉัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ขละ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บริกรรมแห่งปฐมมรรค เป็นปัจฉัยแก่ปฐมมรรค
โดยอุปนิสสยปัจฉัย บริกรรมแห่งตถมรรค เป็นปัจฉัยแกเหตุตถมรรค โดยอุปนิสสยปัจฉัย

[๑๒๖๘] เนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่อเสกขธรรม โดยอุปนิสสยปัจฉัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ สุขทางกาย ฯลฯ ทุกข์ทางกาย ฯลฯ ฤดู
 โภชนะ ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ผลสมวัตติที่เป็นอเสกขธรรมโดยอุปนิสสยะปัจจัย
 [๑๒๖๙] เนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวเสกขานาเสกขธรรม โดย-

*โดยปุเรชาตปัจจัย
 มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต
 ที่เป็น อารัมมณปุเรชาต ได้แก่ บุคคลพิจารณาเห็นจักขุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง
 ฯลฯ ย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง เพราะปรารถนากักขนั้น รากะเกิดขึ้น โทมณัส ฯลฯ
 โสตะ ฯลฯ บุคคลพิจารณาเห็นหทัยวัตถุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็น
 ทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ฯลฯ โทมณัส เกิดขึ้น
 บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตราต
 รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ โณภูตูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ
 โดยปุเรชาตปัจจัย
 ที่เป็น วัตถุปุเรชาต ได้แก่ จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณกายายตนะ เป็น
 ปัจจัยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม
 โดยปุเรชาตปัจจัย
 [๑๒๗๐] เนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เสกขธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย
 มีอย่างเดียว คือ วัตถุปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็น
 เสกขธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย
 [๑๒๗๑] เนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่อเสกขธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย
 มีอย่างเดียว คือ วัตถุปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็น
 อเสกขธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย
 [๑๒๗๒] เสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวเสกขานาเสกขธรรม โดยปัจฉาชาต-

*ปัจจัย
 มีอย่างเดียว คือ ปัจฉาชาต ได้แก่ ขันธทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่
 ภายนี้ที่เกิดขึ้น โดยปัจฉาชาตปัจจัย
 [๑๒๗๓] อเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวเสกขานาเสกขธรรม โดยปัจฉาชาต-

*ปัจจัย
 มีอย่างเดียว คือ ปัจฉาชาต ได้แก่ ขันธทั้งหลายที่เป็นอเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่
 ภายนี้ที่เกิดขึ้น ฯลฯ

[๑๒๗๔] เนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวเสกขานาเสกขธรรม โดย-

*ปัจฉาชาตปัจจัย
 มีอย่างเดียว คือ ปัจฉาชาต ได้แก่ ขันธทั้งหลายที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรม เป็น
 ปัจจัยแก่ภายนี้ที่เกิดขึ้น

[๑๒๗๕] เนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวเสกขานาเสกขธรรม โดย-

*อาเสวนปัจจัย
 คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรมที่เกิดขึ้นๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ
 ทั้งหลายที่เป็นเนวเสกขานาเสกขธรรมที่เกิดขึ้นๆ โดยอาเสวนปัจจัย
 อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โวทาน โดยอาเสวนปัจจัย
 [๑๒๗๖] เนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เสกขธรรม โดยอาเสวนปัจจัย
 คือ โคตรภู เป็นปัจจัยแก่มรรค โวทาน เป็นปัจจัยแก่มรรค โดยอาเสวนปัจจัย
 [๑๒๗๗] เสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เสกขธรรม โดยกัมมปัจจัย
 มี ๒ อย่าง คือ สหชาต นานาขณิก
 ที่เป็น สหชาต ได้แก่ เจตนาที่เป็นเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธทั้งหลาย
 โดยกัมมปัจจัย
 ที่เป็น นานาขณิก ได้แก่ เจตนาที่เป็นเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็น
 เสกขธรรม ซึ่งเป็นวิบาก โดยกัมมปัจจัย
 [๑๒๗๘] เสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่อเสกขธรรม โดยกัมมปัจจัย
 มีอย่างเดียว คือ นานาขณิก ได้แก่ เจตนาที่เป็นเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่ขันธ
 ทั้งหลายที่เป็นอเสกขธรรม โดยกัมมปัจจัย
 [๑๒๗๙] เสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวเสกขานาเสกขธรรม โดยกัมมปัจจัย
 มีอย่างเดียว คือ สหชาต ได้แก่ เจตนาที่เป็นเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป
 ทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย
 [๑๒๘๐] เสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม
 โดยกัมมปัจจัย
 คือ เจตนาที่เป็นเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย
 โดยกัมมปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปการณ ภาค ๒

[๑๒๘๑] อเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่อเสกขธรรม โดยกัมมปัจฉัย

คือ เจตนาที่เป็นอเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่สัมปยุตตขันธทั้งหลาย โดยกัมมปัจฉัย

[๑๒๘๒] อเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่นวเสกขานาเสกขธรรม โดยกัมมปัจฉัย

คือ เจตนาที่เป็นอเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจฉัย

[๑๒๘๓] อเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่อเสกขธรรม และนวเสกขานาเสกขธรรม โดยกัมมปัจฉัย

คือ เจตนาที่เป็นอเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่สัมปยุตตขันธ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจฉัย

[๑๒๘๔] นวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่นวเสกขานาเสกขธรรม โดย-

* กัมมปัจฉัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาชนิด

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ เจตนาที่เป็นนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่สัมปยุตต-

* ขันธ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจฉัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ที่เป็น นานาชนิด ได้แก่ เจตนาที่เป็นนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่ขันธ

ทั้งหลายที่เป็นนวเสกขานาเสกขธรรม ซึ่งเป็นวิบาก และกฏัตตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจฉัย

[๑๒๘๕] เสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่อเสกขธรรม โดยวิปากปัจฉัย

คือ ขันธ ๑ ที่เป็นเสกขธรรมซึ่งเป็นวิบาก เป็นปัจฉัยแก่ขันธ ๓

ในเสกขมูลกะ มีหัวข้อปัจฉัย ๓

[๑๒๘๖] อเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่อเสกขธรรม โดยวิปากปัจฉัย

คือ ขันธ ๑ ที่เป็นอเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่ขันธ ๓ ฯลฯ

ในอเสกขมูลกะ มีหัวข้อปัจฉัย ๓

[๑๒๘๗] นวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่นวเสกขานาเสกขธรรม โดย-

* วิปากปัจฉัย

คือ ขันธ ๑ ที่เป็นนวเสกขานาเสกขธรรม ซึ่งเป็นวิบาก เป็นปัจฉัยแก่ขันธ ๓

ในปฏิสนธิขณะ ขันธทั้งหลาย เป็นปัจฉัยแก่หทัยวัตถุ โดยวิปากปัจฉัย

[๑๒๘๘] เสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่อเสกขธรรม โดยอาหารปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย

อินทรีย์ปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย ฌานปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย มัคคปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดยสัมปยุตตปัจฉัย

[๑๒๘๙] เสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่นวเสกขานาเสกขธรรม โดยวิปยุตตปัจฉัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจจชาติ

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ขันธทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป

ทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจฉัย

ที่เป็น ปัจจชาติ ได้แก่ ขันธทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่กายนี้ที่เกิด

ก่อน โดยวิปยุตตปัจฉัย

[๑๒๙๐] อเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่นวเสกขานาเสกขธรรม โดยวิปยุตตปัจฉัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจจชาติ เหมือนกับเสกขธรรม

[๑๒๙๑] นวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่นวเสกขานาเสกขธรรม โดย-

* วิปยุตตปัจฉัย

มี ๓ อย่าง คือ สหชาติ ปุรชาติ ปัจจชาติ

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ขันธทั้งหลายที่เป็นนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่จิตต-

* สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจฉัย

ในปฏิสนธิขณะ ขันธทั้งหลายที่เป็นนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่กฏัตตารูป

ทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจฉัย ขันธทั้งหลายเป็นปัจฉัยแก่หทัยวัตถุ โดยวิปยุตตปัจฉัย หทัยวัตถุเป็นปัจฉัยแก่ขันธทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจฉัย

ที่เป็น ปุรชาติ ได้แก่ จักขายตนะ เป็นปัจฉัยแก่จักขุวิญญาณ กายายตนะ เป็น

ปัจฉัยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุ เป็นปัจฉัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นนวเสกขานาเสกขธรรม โดยวิปยุตตปัจฉัย

ที่เป็น ปัจจชาติ ได้แก่ ขันธทั้งหลายที่เป็นนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อน โดยวิปยุตตปัจฉัย

[๑๒๙๒] นวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่อเสกขธรรม โดยวิปยุตตปัจฉัย

มีอย่างเดียว คือ ปุรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจฉัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรม

โดยวิปยุตตปัจฉัย

[๑๒๙๓] นวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่อเสกขธรรม โดยวิปยุตตปัจฉัย

มีอย่างเดียว คือ ปุรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจฉัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นอเสกข-

* ธรรม โดยวิปยุตตปัจฉัย

[๑๒๙๔] เสกขธรรม เป็นปัจฉัยแก่อเสกขธรรม โดยอตถิปัจฉัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปการณ ภาค ๒
คือ ขันธ์ ๑ ที่เป็นเสกขธรรม เป็นปัจฉิยแก่ขันธ์ ๓
[๑๒๙๕] เสกขธรรม เป็นปัจฉิยแก่แนวเสกขานาเสกขธรรม โดยอัติปัจฉิย
มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจจชาติ
ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรม เป็นปัจฉิยแก่จิตตสมภูฐานรูป
ทั้งหลาย โดยอัติปัจฉิย
ที่เป็น ปัจจชาติ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรม เป็นปัจฉิยแก่กายนี้ที่เกิด
ก่อน โดยอัติปัจฉิย
[๑๒๙๖] เสกขธรรม เป็นปัจฉิยแก่เสกขธรรม และแนวเสกขานาเสกขธรรม โดย-
*อัติปัจฉิย
คือ ขันธ์ ๑ ที่เป็นเสกขธรรม เป็นปัจฉิยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย
โดยอัติปัจฉิย ขันธ์ ๒ ฯลฯ
[๑๒๙๗] อเสกขธรรม เป็นปัจฉิยแก่อเสกขธรรม โดยอัติปัจฉิย มี ๓ นัย
เหมือนกับเสกขธรรม
[๑๒๙๘] แนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจฉิยแก่แนวเสกขานาเสกขธรรม โดย-
*อัติปัจฉิย
มี ๕ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปัจจชาติ อาหาร อินทรีย์
ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นแนวเสกขานาเสกขธรรมเป็นปัจฉิยแก่ขันธ์ ๓
และจิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย โดยอัติปัจฉิย ขันธ์ ๒ ฯลฯ
ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ทั้งหลาย เป็นปัจฉิยแก่หทัยวัตถุ โดยอัติปัจฉิย หทัยวัตถุ เป็น
ปัจฉิยแก่ขันธ์ทั้งหลาย โดยอัติปัจฉิย ฯลฯ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ พาหิรรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังข-
*สัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ
ที่เป็น ปุเรชาติ ได้แก่ บุคคลพิจารณาเห็นจักขุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดย
ความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพิลินยัง เพราะปรารถนจักขุนั้น ราคะ
เกิดขึ้น โทมนัส ฯลฯ
โสตะ ฯลฯ บุคคลพิจารณาเห็นหทัยวัตถุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ
บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตราตุ
รูปายตนะ เป็นปัจฉิยแก่จักขุวิญญาณ โณภูตัพพายตนะ เป็นปัจฉิยแก่กายวิญญาณ
จักขายตนะ เป็นปัจฉิยแก่จักขุวิญญาณ กายายตนะ เป็นปัจฉิยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุ เป็น
ปัจฉิยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นแนวเสกขานาเสกขธรรมโดยอัติปัจฉิย
ที่เป็น ปัจจชาติ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นแนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจฉิยแก่
กายนี้ที่เกิดก่อน โดยอัติปัจฉิย กวฬิงการาหาร เป็นปัจฉิยแก่กายนี้ รูปชีวิตินทรีย์ เป็นปัจฉิย
แก่กฐัตตารูปทั้งหลาย โดยอัติปัจฉิย
[๑๒๙๙] แนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจฉิยแก่อเสกขธรรม โดยอัติปัจฉิย
มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจฉิยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรม
โดยอัติปัจฉิย
[๑๓๐๐] แนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจฉิยแก่อเสกขธรรม โดยอัติปัจฉิย
มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจฉิยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็น
อเสกขธรรม โดยอัติปัจฉิย
[๑๓๐๑] เสกขธรรม และแนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจฉิยแก่เสกขธรรม
โดยอัติปัจฉิย
มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ
ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นเสกขธรรม และหทัยวัตถุเป็นปัจฉิยแก่ขันธ์ ๓
โดยอัติปัจฉิย ขันธ์ ๒ ฯลฯ
[๑๓๐๒] เสกขธรรม และแนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจฉิยแก่แนวเสกขานา-
*เสกขธรรม โดยอัติปัจฉิย
มี ๔ อย่าง คือ สหชาติ ปัจจชาติ อาหาร อินทรีย์
ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นเสกขธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นปัจฉิยแก่
จิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย โดยอัติปัจฉิย
ที่เป็น ปัจจชาติ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรม และกวฬิงการาหาร เป็น
ปัจฉิยแก่กายนี้ โดยอัติปัจฉิย
ที่เป็น ปัจจชาติ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นเสกขธรรม และรูปชีวิตินทรีย์ เป็น
ปัจฉิยแก่กฐัตตารูปทั้งหลาย โดยอัติปัจฉิย
[๑๓๐๓] อเสกขธรรม และแนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจฉิยแก่อเสกขธรรม
โดยอัติปัจฉิย ฟังกระทำห้าวข้อปัจฉิย ๒ เหมือนกับเสกขธรรม
[๑๓๐๔] ในเหตุปัจฉิย มีวาระ ๓
ในอารัมมณปัจฉิย มี " ๔

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

ในอริปัตปัจจัย	มี "	๙
ในอนันตรปัจจัย	มี "	๘
ในสมนันตรปัจจัย	มี "	๘
ในสหชาติปัจจัย	มี "	๙
ในอัญญมัญญปัจจัย	มี "	๓
ในนิสสยปัจจัย	มี "	๑๓
ในอุปนิสสยปัจจัย	มี "	๘
ในปุเรชาติปัจจัย	มี "	๓
ในปัจฉาชาติปัจจัย	มี "	๓
ในอาเสวนปัจจัย	มี "	๒
ในกัมมปัจจัย	มี "	๘
ในวิปากปัจจัย		
ในอาหารปัจจัย		
ในอินทริยปัจจัย		
ในฌานปัจจัย		
ในมัคคปัจจัย	มีวาระ ๗	
ในสัมปยุตตปัจจัย	มี "	๓
ในวิปปยุตตปัจจัย	มี "	๔
ในอิตถิปัจจัย	มี "	๑๓
ในนัตถิปัจจัย	มี "	๘
ในวิคตปัจจัย	มี "	๘
ในอวิคตปัจจัย	มี "	๑๓

พึงนับอย่างนี้

อนุโลม จบ

[๑๓๐๕] เสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เสกขธรรม โดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย

เสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เสกขธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๑๓๐๖] เสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวเสกขานาเสกขธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาติปัจจัย

[๑๓๐๗] เสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม โดยสหชาติปัจจัย

[๑๓๐๘] อเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เสกขธรรม โดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย

[๑๓๐๙] อเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวเสกขานาเสกขธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาติปัจจัย

[๑๓๑๐] อเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม โดยสหชาติปัจจัย

[๑๓๑๑] เนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวเสกขานาเสกขธรรม โดยโดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยปุเรชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยกัมมปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอาหารปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอินทริยปัจจัย

[๑๓๑๒] เนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เสกขธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปุเรชาติปัจจัย

[๑๓๑๓] เนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เสกขธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปุเรชาติปัจจัย

[๑๓๑๔] เสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เสกขธรรม ฯลฯ มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

[๑๓๑๕] เสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวเสกขานา-
*เสกขธรรม ฯลฯ

มี ๔ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉาชาติ อาหาร อินทริย

[๑๓๑๖] อเสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เสกขธรรม ฯลฯ

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

[๑๓๑๗] อเสกขธรรม และเนวเสกขานาเสกขธรรม เป็นปัจจัยแก่เนวเสกขานา-
*เสกขธรรม ฯลฯ

มี ๔ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉาชาติ อาหาร อินทริย

[๑๓๑๔] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย

มีวาระ ๑๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

มีวาระ ๑๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สหชาติปัจจัย

มี " ๑๐

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

มีวาระ ๑๐

ในปัจจัยที่ไม่ใช่นิสสยปัจจัย

มี " ๑๐

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย

มี " ๑๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่เปรชาตปัจจัย

มี " ๑๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาติปัจจัย

มี " ๑๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฆานปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคคปัจจัย

มีวาระ ๑๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

มี " ๑๐

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย

มี " ๘

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อดีตปัจจัย

มี " ๘

ในปัจจัยที่ไม่ใช่เนตติปัจจัย

มี " ๑๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

มี " ๑๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

มี " ๘

พึงนับอย่างนี้

ปัจจนียะ จบ

[๑๓๑๕] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย

มีวาระ ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

กับ ฯลฯ มีวาระ ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่เปรชาตปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาติปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฆานปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคคปัจจัย

กับ ฯลฯ มีวาระ ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่เนตติปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๗

พึงนับอย่างนี้

อนโลมปัจจนียะ จบ

[๑๓๒๐] ในอารัมมณปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย

มีวาระ ๕

ในอธิปัตติปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในอนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๘

ในสมนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๘

ในสหชาติปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในอัญญมัญญปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในนิสสยปัจจัย

กับ ฯลฯ มีวาระ ๑๓

ในอุปนิสสยปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๘

ในเปรชาตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

ในปัจฉาชาติปัจฉัย	กับ ฯลฯ มี "	๓
ในอาเสวนปัจฉัย	กับปัจฉัยที่ไม่ใช่เหตุปัจฉัย	มีวาระ ๒
ในกัมมปัจฉัย	กับ ฯลฯ มี "	๘
ในวิปากปัจฉัย	กับ ฯลฯ	
ในอาหารปัจฉัย	กับ ฯลฯ	
ในอินทริยปัจฉัย	กับ ฯลฯ	
ในฉนปัจฉัย	กับ ฯลฯ	
ในมคคปัจฉัย	กับ ฯลฯ มีวาระ ๗	
ในสัมปยุตตปัจฉัย	กับ ฯลฯ มี "	๓
ในวิปยุตตปัจฉัย	กับ ฯลฯ มี "	๔
ในอตถิปัจฉัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๓
ในนตถิปัจฉัย	กับ ฯลฯ มี "	๘
ในวิคตปัจฉัย	กับ ฯลฯ มี "	๘
ในอวิคตปัจฉัย	กับ ฯลฯ มี "	๑๓

พึงนับอย่างนี้

ปัจฉินิยานโลม จบ

ปัญหาวาร จบ

เสกขัตติกะ ที่ ๑๑ จบ

ปริตตติกะ

ปฏิจรรว

[๑๓๒๑] ปริตตธรรม อาศัยปริตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ชั้นที่ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นปริตตธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นที่ ๓ และกฏัตตารูป อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นปริตตธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ หทัยวัตถุ อาศัยชั้นทั้งหลาย ชั้นทั้งหลาย อาศัยหทัยวัตถุ มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูต-

*รูป ๑ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยมหาภูตรูป ๒

มหัคคตธรรม อาศัยปริตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

ปริตตธรรม และมหัคคตธรรม อาศัยปริตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม อาศัยหทัยวัตถุ กฏัตตารูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๓๒๒] มหัคคตธรรม อาศัยมหัคคตธรรม ฯลฯ เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม ๒ ชั้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ปริตตธรรม อาศัยมหัคคตธรรม ฯลฯ เพราะเหตุปัจฉัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม

ปริตตธรรม และมหัคคตธรรม อาศัยมหัคคตธรรม ฯลฯ เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ชั้นที่ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นที่ ๓ และกฏัตตารูป อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

[๑๓๒๓] อัปปมาณธรรม อาศัยอัปปมาณธรรม ฯลฯ เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นอัปปมาณธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

ปริตตธรรม อาศัยอัปปมาณธรรม ฯลฯ เพราะเหตุปัจฉัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอัปปมาณธรรม

ปริตตธรรม และอัปปมาณธรรม อาศัยอัปปมาณธรรม ฯลฯ เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ชั้นที่ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นอัปปมาณธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

[๑๓๒๔] ปริตตธรรม อาศัยปริตตธรรม และอัปปมาณธรรม ฯลฯ เพราะเหตุ

ปัจฉัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นที่เป็นอัปปมาณธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๓๒๕] ปริตตธรรม อาศัยปริตตธรรม และมหัคคตธรรม ฯลฯ เพราะเหตุ

ปัจฉัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

มหัคคตธรรม อาศัยปริตตธรรม และมหัคคตธรรม ฯลฯ เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม และหทัยวัตถุ

ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

ปริตตธรรม และมหัคคตธรรม อาศัยปริตตธรรม และมหัคคตธรรม ฯลฯ เพราะเหตุปัจฉัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกภณ ภาค ๒

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม และหทัยวัตถุ ชั้นที่ ๒ ฯลฯ กุฎตารูป อาศัยชั้นที่เป็นมหัคคตธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๓๒๖] ปรีตธรรม อาศัยปรีตธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นปรีตธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลายอาศัยหทัยวัตถุ

มหัคคตธรรม อาศัยปรีตธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

[๑๓๒๗] มหัคคตธรรม อาศัยมหัคคตธรรม ฯลฯ เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๑๓๒๘] อภิปรมาณธรรม อาศัยอภิปรมาณธรรม ฯลฯ เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นอภิปรมาณธรรม ชั้นที่ ๓ ฯลฯ

[๑๓๒๙] มหัคคตธรรม อาศัยปรีตธรรม และมหัคคตธรรม ฯลฯ เพราะ

อาร์มมณปัจจัย

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

[๑๓๓๐] ปรีตธรรม อาศัยปรีตธรรม ฯลฯ เพราะอธิปัตติปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นปรีตธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ จิตตสมภูฐานรูป ที่เป็นอุปาทารูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๓๓๑] มหัคคตธรรม อาศัยมหัคคตธรรม ฯลฯ เพราะอธิปัตติปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

ปรีตธรรม อาศัยมหัคคตธรรม ฯลฯ เพราะอธิปัตติปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม

ปรีตธรรม และมหัคคตธรรม อาศัยมหัคคตธรรม ฯลฯ เพราะอธิปัตติปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

[๑๓๓๒] อภิปรมาณธรรม อาศัยอภิปรมาณธรรม ฯลฯ เพราะอธิปัตติปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นอภิปรมาณธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

ปรีตธรรม อาศัยอภิปรมาณธรรม ฯลฯ เพราะอธิปัตติปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอภิปรมาณธรรม

ปรีตธรรม และอภิปรมาณธรรม อาศัยอภิปรมาณธรรม ฯลฯ เพราะอธิปัตติปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นอภิปรมาณธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

[๑๓๓๓] ปรีตธรรม อาศัยปรีตธรรม และอภิปรมาณธรรม ฯลฯ เพราะ

อธิปัตติปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นที่เป็นอภิปรมาณธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๓๓๔] ปรีตธรรม อาศัยปรีตธรรม และมหัคคตธรรม ฯลฯ เพราะอธิปัตติ-

*ปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นที่เป็นมหัคคตธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๓๓๕] ปรีตธรรม อาศัยปรีตธรรม เกิดขึ้น เพราะอนันตรปัจจัย เพราะ

สมันตรปัจจัย เพราะสหชาติปัจจัย ฟังกระทำมหาภูตรูปแม้ทั้งหมด

เพราะ อัญญมัญญปัจจัย เพราะ นิสสยปัจจัย เพราะ อุปนิสสยปัจจัย เพราะ

ปุเรชาติปัจจัย ฟังกระทำห้วงข้อปัจจัย ๓

เพราะ อาเสวนปัจจัย ฟังกระทำห้วงข้อปัจจัย ๓

เพราะ กัมมปัจจัย เพราะ วิปากปัจจัย ฟังกระทำห้วงข้อปัจจัย ๑๓

เพราะ อาหารปัจจัย เพราะ อินทริยปัจจัย เพราะ ฌานปัจจัย เพราะ มัคค-

*ปัจจัย เพราะ สัมปยัตตปัจจัย เพราะ วิปยัตตปัจจัย เพราะ อัตถิปัจจัย เพราะ นัตถิ-

*ปัจจัย เพราะ วิคตปัจจัย เพราะ อวิคตปัจจัย

[๑๓๓๖] ในเหตุปัจจัย มีวาระ ๑๓

ในอาร์มมณปัจจัย มี " ๕

ในอธิปัตติปัจจัย มี " ๕

ในอนันตรปัจจัย มี " ๕

ในสมันตรปัจจัย มี " ๕

ในสหชาติปัจจัย มี " ๑๓

ในอัญญมัญญปัจจัย มี " ๗

ในนิสสยปัจจัย มี " ๑๓

ในอุปนิสสยปัจจัย มี " ๕

ในปุเรชาติปัจจัย มี " ๓

ในอาเสวนปัจจัย มี " ๓

ในกัมมปัจจัย มี " ๑๓

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปฏิกฐานปกรณ์ ภาค ๒
มีวาระ ๑๓

ในวิปากปัจจย
ในอาหารปัจจย
ในอินทรีปัจจย
ในณานปัจจย
ในมคคปัจจย
ในสัมปยุตตปัจจย
ในวิปปยุตตปัจจย
ในอติปัจจย
ในนัตติปัจจย
ในวิคตปัจจย
ในอวิคตปัจจย

มีวาระ ๑๓
มี " ๕
มี " ๑๓
มี " ๑๓
มี " ๕
มี " ๕
มี " ๑๓

อนุลอม จบ

[๑๓๓๓] ปรีตตธรรม อาศัยปรีตตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจย

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นปรีตตธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ
ชันธ ๒ ฯลฯ

ในเหตุกปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุอาศัยชันธทั้งหลาย ชันธทั้งหลาย อาศัยหทัยวัตถุ
อาศัยมหาภูตรูป ๑ พาหิรรูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐาน ฯลฯ อุตสมุฏฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวก
อสังขยสัต์ว์ทั้งหลาย อาศัยมหาภูตรูป ๑ โมหะ ที่สหระกตด้วยวิกิจจา ที่สหระกตด้วยอุทธีจะ
อาศัยชันธทั้งหลายที่สหระกตด้วยวิกิจจา ที่สหระกตด้วยอุทธีจะ

[๑๓๓๔] ปรีตตธรรม อาศัยปรีตตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจจย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นปรีตตธรรม

ในปฏิสนธิขณะ กุฎตารูป อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นปรีตตธรรม หทัยวัตถุ อาศัย
ชันธทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ พาหิรรูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป ฯลฯ อุตสมุฏฐานรูป
ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัต์ว์ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

[๑๓๓๕] ปรีตตธรรม อาศัยมหัคคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจจย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม ในปฏิสนธิขณะ กุฎตารูป
*รูป อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม

[๑๓๔๐] ปรีตตธรรม อาศัยอัปปมาณธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจจย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นอัปปมาณธรรม

[๑๓๔๑] ปรีตตธรรม อาศัยปรีตตธรรม และอัปปมาณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะอาร์มมณปัจจย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชันธที่เป็นอัปปมาณธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๓๔๒] ปรีตตธรรม อาศัยปรีตตธรรม และมหัคคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะอาร์มมณปัจจย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชันธที่เป็นอัปปมาณธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

ในปฏิสนธิขณะ กุฎตารูป อาศัยชันธที่เป็นมหัคคตธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๓๔๓] ปรีตตธรรม อาศัยปรีตตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจจย

คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นปรีตตธรรม ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยชันธ
ทั้งหลาย ชันธทั้งหลายอาศัยหทัยวัตถุ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัต์ว์ทั้งหลาย ฯลฯ
มหัคคตธรรม อาศัยปรีตตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอริปัตติปัจจย

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชันธทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม อาศัยหทัยวัตถุ
ปรีตตธรรม และมหัคคตธรรม อาศัยปรีตตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอริปัตติ-

*ปัจจย

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชันธทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม อาศัยหทัยวัตถุ กุฎตารูป
อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๓๔๔] มหัคคตธรรม อาศัยมหัคคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอริปัตติปัจจย

คือ อริปัตติธรรมที่เป็นมหัคคตธรรม อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม อาศัยชันธ ๑
ที่เป็นมหัคคตธรรม ซึ่งเป็นวิปาก ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ปรีตตธรรม อาศัยมหัคคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอริปัตติปัจจย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม ซึ่งเป็นวิปาก

ในปฏิสนธิขณะ กุฎตารูป อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม

ปรีตตธรรม และมหัคคตธรรม อาศัยมหัคคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอริปัตติ-

*ปัจจย

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม ซึ่งเป็นวิปาก
ชันธ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๑๓๔๕] อัปปมาณธรรม อาศัยอัปปมาณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอริปัตติ

ปัจจัย

คือ อธิปตัตถธรรมที่เป็นอปปมาณธรรม อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอปปมาณธรรม
[๑๓๔๖] ปรีตตธรรม อาศัยปรีตตธรรม และมหัคคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะอธิปตปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นที่เป็นมหัคคตธรรม ซึ่งเป็นวิบาก และมหากุตรูป
ทั้งหลาย

ในปฏิสนธิขณะ กุฎตารูป อาศัยชั้นที่เป็นมหัคคตธรรม และมหากุตรูปทั้งหลาย
มหัคคตธรรม อาศัยปรีตตธรรม และมหัคคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอธิปต-

*ปัจจัย

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม และหทัยวัตถุ
ชั้น ๒ ฯลฯ

ปรีตตธรรม และมหัคคตธรรม อาศัยปรีตตธรรม และมหัคคตธรรม เกิดขึ้น
ไม่ใช่เพราะอธิปตปัจจัย

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม และหทัยวัตถุ
ชั้น ๒ ฯลฯ กุฎตารูป อาศัยชั้นที่เป็นมหัคคตธรรม และมหากุตรูปทั้งหลาย

[๑๓๔๗] ปรีตตธรรม อาศัยปรีตตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอนันตรปัจจัย

ไม่ใช่เพราะสมนันตรปัจจัย ไม่ใช่เพราะอัญญมัญญปัจจัย ไม่ใช่เพราะอุปนิสสปัจจัย

[๑๓๔๘] ปรีตตธรรม อาศัยปรีตตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะปุเรชาตปัจจัย

คือ ในอรุणมิ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นปรีตตธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ จิตต-

*สมภูฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นปรีตตธรรม

ในปฏิสนธิขณะ ชั้น ๓ และกุฎตารูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นปรีตตธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

พึงกระทำมหากุตรูปทั้งหมดให้พิสดาร ในปริตตมุลกะ มีหัวข้อปัจจัย ๓

[๑๓๔๙] มหัคคตธรรม อาศัยมหัคคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะปุเรชาตปัจจัย

คือ ในอรุณมิ ชั้น ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ปรีตตธรรม อาศัยมหัคคตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะปุเรชาตปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม

ในปฏิสนธิขณะ กุฎตารูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม

ปรีตตธรรม และมหัคคตธรรม อาศัยมหัคคตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะปุเรชาต-

*ปัจจัย

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้น ๓ และกุฎตารูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม
ชั้น ๒ ฯลฯ

[๑๓๕๐] อปปมาณธรรม อาศัยอปปมาณธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะปุเรชาต-

*ปัจจัย

คือ ในอรุณมิ ชั้น ๑ ที่เป็นอปปมาณธรรม ฯลฯ

ปรีตตธรรม อาศัยอปปมาณธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะปุเรชาตปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอปปมาณธรรม

[๑๓๕๑] ปรีตตธรรม อาศัยปรีตตธรรม และอปปมาณธรรม ฯลฯ ไม่ใช่

เพราะปุเรชาตปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอปปมาณธรรม และมหากุตรูปทั้งหลาย

[๑๓๕๒] ปรีตตธรรม อาศัยปรีตตธรรม และมหัคคตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะ

ปุเรชาตปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม และมหากุตรูปทั้งหลาย
ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

มหัคคตธรรม อาศัยปรีตตธรรม และมหัคคตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะปุเรชาต-

*ปัจจัย

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม และหทัยวัตถุ

ปรีตตธรรม และมหัคคตธรรม อาศัยปรีตตธรรม และมหัคคตธรรม เกิดขึ้น

ไม่ใช่เพราะปุเรชาตปัจจัย

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม และหทัยวัตถุ

ชั้น ๒ ฯลฯ กุฎตารูป อาศัยชั้นที่เป็นมหัคคตธรรม และมหากุตรูปทั้งหลาย

[๑๓๕๓] ปรีตตธรรม อาศัยปรีตตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะปัจจุชาตปัจจัย

ไม่ใช่เพราะอาเสวนปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นปรีตตธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยชั้นทั้งหลาย ชั้นทั้งหลายอาศัยหทัยวัตถุ มหา-

*กุตรูป ๑ ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย มหากุตรูป ๑ ฯลฯ

[๑๓๕๔] มหัคคตธรรม อาศัยปรีตตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาเสวนปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกภณ ภาค ๒

[๑๓๖๔] อัปมาณธรรม อาศัยอัปมาณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะวิปากปัจจัย

คือ ชันร ๓ อาศัยชันร ๑ ที่เป็นอัปมาณธรรม

ปริตตธรรม อาศัยอัปมาณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะวิปากปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันรทั้งหลายที่เป็นอัปมาณธรรม

ปริตตธรรม และอัปมาณธรรม อาศัยอัปมาณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ
วิปากปัจจัย

คือ ชันร ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันร ๑ ที่เป็นอัปมาณธรรม ชันร ๒ ฯลฯ

[๑๓๖๕] ปริตตธรรม อาศัยปริตตธรรม และอัปมาณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะวิปากปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันรที่เป็นอัปมาณธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๓๖๖] ปริตตธรรม อาศัยปริตตธรรม และมหัคคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะวิปากปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันรทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๓๖๗] ปริตตธรรม อาศัยปริตตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาหารปัจจัย

คือ พาหิรรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ พึงให้

พิสดาร

ไม่ใช่เพราะอินทริยปัจจัย

คือ พาหิรรูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขย-

* สัตว์ทั้งหลาย รูปชีวิตินทริย อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

ไม่ใช่เพราะฉานปัจจัย

คือ ชันร ๑ ที่สหรัคด้วยปัญจวิญญาน ฯลฯ พาหิรรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัตว์
ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ พึงกระทำมหาภูตรูปทั้งหมด

ไม่ใช่เพราะมคคปัจจัย

คือ ชันร ๑ ที่เป็นปริตตธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ฯลฯ ในเหตุกปฏิสนธิขณะ
มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ พึงกระทำมหาภูตรูปทั้งหมด

ไม่ใช่เพราะสัมปยุตตปัจจัย ฯลฯ

[๑๓๖๘] ฯลฯ ไม่ใช่เพราะวิปยุตตปัจจัย ฯลฯ

คือ ในอรุภุมิ ชันร ๓ อาศัยชันร ๑ ที่เป็นปริตตธรรม ชันร ๒ ฯลฯ

พาหิรรูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐาน ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ

มหัคคตธรรม อาศัยมหัคคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะวิปยุตตปัจจัย

คือ ในอรุภุมิ ชันร ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม ฯลฯ

[๑๓๖๙] อัปมาณธรรม อาศัยอัปมาณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะวิปยุตต-

* ปัจจัย

คือ ในอรุภุมิ ชันร ๑ ที่เป็นอัปมาณธรรม ฯลฯ

ไม่ใช่เพราะนัตถิปัจจัย ไม่ใช่เพราะวิคตปัจจัย

[๑๓๗๐] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย

มีวาระ ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มณปัจจัย

มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย

มี " ๑๐

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย

มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย

มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปเรชาตปัจจัย

มี " ๑๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย

มีวาระ ๑๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย

มี " ๑๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย

มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย

มี " ๙

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย

มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฉานปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคคปัจจัย

มีวาระ ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย

มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่नัตถิปัจจัย

มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

มี " ๕

พึงนับอย่างนี้

ปัจจนียะ จบ

[๑๓๓๑] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย กับเหตุปัจจัยมีวาระ ๕		
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปริตติปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๑๐
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ	
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย	กับ ฯลฯ	
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย	กับ ฯลฯ	มีวาระ ๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๑๒
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจจุชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๑๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๑๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย	กับ ฯลฯ	มีวาระ ๔
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ชนตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๕

พึงนับอย่างนี้

อนโลมปัจจนียะ จบ

[๑๓๓๒] ในอาร์มมณปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัยมีวาระ ๑		
ในอนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ	มีวาระ ๑ ฯลฯ
ในวิคตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๑
ในอวิคตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๑

พึงนับอย่างนี้

ปัจจนียานโลม จบ

ปฏิจวาร จบ

สหชาตวาร เหมือนกับปฏิจวาร

ปัจจวาร

[๑๓๓๓] ปรีตตรธรรม อาคัยปรีตตรธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาคัยชันธ ๑ ที่เป็นปรีตตรธรรมชันธ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ หทัยัตถุ อาคัยชันธทั้งหลาย ชันธทั้งหลายอาคัย หทัยัตถุ อุปาทา-

*รูป อาคัยมหาภูตรูป ๑ ชันธทั้งหลายที่เป็นปรีตตรธรรม อาคัยหทัยัตถุ

มหัคคตธรรม อาคัยปรีตตรธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชันธทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม อาคัยหทัยัตถุ ในปฏิสนธิขณะ ชันธทั้งหลายที่

เป็นมหัคคตธรรม อาคัยหทัยัตถุ

อัปปมาณธรรม อาคัยปรีตตรธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชันธทั้งหลายที่เป็นอัปปมาณธรรม อาคัยหทัยัตถุ

ปรีตตรธรรม และอัปปมาณธรรม อาคัยปรีตตรธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชันธทั้งหลายที่เป็นอัปปมาณธรรม อาคัยหทัยัตถุ จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยมหา-

*ภูตรูปทั้งหลาย

ปรีตตรธรรม และมหัคคตธรรม อาคัยปรีตตรธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชันธทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม อาคัยหทัยัตถุ จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยมหาภูตรูป
ทั้งหลาย ในปฏิสนธิขณะ อาคัยหทัยัตถุ

[๑๓๓๔] มหัคคตธรรม อาคัยมหัคคตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ อาคัยชันธ ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม ในปฏิสนธิขณะ ชันธ ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม ฯลฯ

ปรีตตรธรรม อาคัยมหัคคตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยชันธทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ปรีตตรธรรม และมหัคคตธรรม อาคัยมหัคคตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาคัยชันธ ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ชันธ ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม ฯลฯ

[๑๓๓๕] อัปปมาณธรรม อาคัยอัปปมาณธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

ในอัปปมาณธรรม มีหัวข้อปัจจัย ๓

[๑๓๓๖] ปรีตตรธรรม อาคัยปรีตตรธรรม และอัปปมาณธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยชันธที่เป็นอัปปมาณธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

อัปปมาณธรรม อาคัยปรีตตรธรรม และอัปปมาณธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุ

ปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปฏฐานปรกณ ภาค ๒
คือ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอัปมาณธรรม และหทัยวัตถุ
ปริตตรธรรม และอัปมาณธรรม อาศัยปริตตรธรรม และอัปมาณธรรม เกิดขึ้น
เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอัปมาณธรรม และหทัยวัตถุ ขันธ์ ๒ ฯลฯ

จิตตสมภูฐานรูป อาศัยขันธ์ที่เป็นอัปมาณธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๓๗๗] ปริตตรธรรม อาศัยปริตตรธรรม และมหัคคตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุ

ปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓ ในปฏิสนธิขณะ ฟังกระทำหัวข้อปัจจัยแม่ทั้ง ๓

[๑๓๗๘] ปริตตรธรรม อาศัยปริตตรธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจจัย

คือ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นปริตตรธรรม ขันธ์ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ทั้งหลายอาศัยหทัยวัตถุ จักขวิญญาน อาศัยจักขายตนะ อาศัย

กายายตนะ ฯลฯ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นปริตตรธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

หัวข้อปัจจัย ๖ ที่เหลือเหมือนกับเหตุปัจจัย ฟังกระทำหัวข้อปัจจัย ๗

เพราะอธิปัตติปัจจัย ปฏิสนธิไม่มี หัวข้อปัจจัย ๑๓ ฟังใส่ให้เต็ม

เพราะอนันตรปัจจัย ฯลฯ เพราะอวิคตปัจจัย

[๑๓๗๙] ในเหตุปัจจัย มีวาระ ๑๗

ในอาร์มมณปัจจัย	มี "	๗
ในอธิปัตติปัจจัย	มี "	๗
ในอนันตรปัจจัย	มี "	๗
ในสมนันตรปัจจัย	มี "	๗
ในสหชาติปัจจัย	มี "	๑๗
ในอัญญมัญญปัจจัย	มี "	๙
ในนิสสยปัจจัย	มี "	๑๗
ในอุปนิสสยปัจจัย	มีวาระ	๗
ในปุเรชาติปัจจัย	มี "	๗
ในอาเสวนปัจจัย	มี "	๗
ในกัมมปัจจัย	มี "	๑๗
ในวิปากปัจจัย	มี "	๑๗
ในอาหารปัจจัย	มี "	๑๗
ในอินทริยปัจจัย		
ในฌานปัจจัย		
ในมัคคปัจจัย	มี "	๑๗
ในสัมปยุตตปัจจัย	มี "	๗
ในวิปยุตตปัจจัย	มี "	๑๗
ในอัตถิปัจจัย	มี "	๑๗
ในนัตถิปัจจัย	มี "	๗
ในวิคตปัจจัย	มี "	๗
ในอวิคตปัจจัย	มี "	๑๗

ฟังนับอย่างนี้

อนโลม จบ

[๑๓๘๐] ปริตตรธรรม อาศัยปริตตรธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัย

คือ ขันธ์ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นปริตตรธรรม ซึ่งเป็นเหตุ
ขันธ์ ๒ ฯลฯ

ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาศัยขันธ์ทั้งหลาย ขันธ์ทั้งหลายอาศัยหทัยวัตถุ

มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัต์ว์ทั้งหลาย ฯลฯ จักขวิญญาน อาศัยจักขายตนะ กายายตนะ

ฯลฯ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นปริตตรธรรม ซึ่งเป็นเหตุก อาศัยหทัยวัตถุ โมหะ ที่สหระคตด้วย

วิจิกจลา ที่สหระคตด้วยอุทธีจจะ อาศัยขันธ์ทั้งหลายที่สหระคตด้วยวิจิกจลา ที่สหระคตด้วยอุทธีจจะ

และหทัยวัตถุ

[๑๓๘๑] ปริตตรธรรม อาศัยปริตตรธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มมณปัจจัย

เหมือนกับปฏิจวาร มีหัวข้อปัจจัย ๔

[๑๓๘๒] ปริตตรธรรม อาศัยปริตตรธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอธิปัตติปัจจัย

คือ ขันธ์ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นปริตตรธรรมขันธ์ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ส่วนพวกอสังขยสัต์ว์ทั้งหลาย ฯลฯ จักขายตนะ ฯลฯ กายายตนะ

ฯลฯ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นปริตตรธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

มหัคคตธรรม อาศัยปริตตรธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอธิปัตติปัจจัย

คือ อธิปัตติธรรมที่เป็นมหัคคตธรรม อาศัยหทัยวัตถุ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม
ซึ่งเป็นวิปาก อาศัยหทัยวัตถุ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปรกณ ภาค ๒

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม อาศัยหทัยวัตถุ
อุปมาณธรรม อาศัยปริตตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอริปิปัจจัย
คือ อริปัตติธรรมที่เป็นอุปมาณธรรม อาศัยหทัยวัตถุ
ปริตตธรรม และมหัคคตธรรม อาศัยปริตตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอริปิ-

*ปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม ซึ่งเป็นวิบาก อาศัยหทัยวัตถุ จิตตสมุฏฐาน-

*รูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๑๓๘๓] มหัคคตธรรม อาศัยมหัคคตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอริปิปัจจัย

คือ อริปัตติธรรมที่เป็นมหัคคตธรรม อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม ชั้น ๓
อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม ซึ่งเป็นวิบาก ชั้น ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ปริตตธรรม อาศัยมหัคคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอริปิปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม ซึ่งเป็นวิบาก ในปฏิสน-

*ธิขณะ ฯลฯ

ปริตตธรรม และมหัคคตธรรม อาศัยมหัคคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอริปิ-

*ปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม ซึ่งเป็นวิบาก
ชั้น ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๑๓๘๔] อุปมาณธรรม อาศัยอุปมาณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอริปิ-

ปัจจัย

คือ อริปัตติธรรมที่เป็นอุปมาณธรรม อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอุปมาณธรรม

[๑๓๘๕] อุปมาณธรรม อาศัยปริตตธรรม และอุปมาณธรรม เกิดขึ้น ไม่

ใช่เพราะอริปิปัจจัย

คือ อริปัตติธรรมที่เป็นอุปมาณธรรม อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอุปมาณธรรม และ
หทัยวัตถุ

[๑๓๘๖] ปริตตธรรม อาศัยปริตตธรรม และมหัคคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะอริปิปัจจัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นที่เป็นมหัคคตธรรม ซึ่งเป็นวิบากและมหาภูตรูป
ทั้งหลาย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

มหัคคตธรรม อาศัยปริตตธรรม และมหัคคตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอริปิ-

*ปัจจัย

คือ อริปัตติธรรมที่เป็นมหัคคตธรรม อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม และ
หทัยวัตถุ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม ซึ่งเป็นวิบาก และหทัยวัตถุ ชั้น ๒
ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ปริตตธรรม และมหัคคตธรรม อาศัยปริตตธรรม และมหัคคตธรรม ฯลฯ
ไม่ใช่เพราะอริปิปัจจัย

คือ ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม ซึ่งเป็นวิบาก และหทัยวัตถุ
ชั้น ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชั้นที่เป็นมหัคคตธรรม ซึ่งเป็นวิบาก และมหาภูตรูป
ทั้งหลาย

ในปฏิสนธิขณะ อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม

[๑๓๘๗] ปริตตธรรม อาศัยปริตตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอนันตรปัจจัย
ไม่ใช่เพราะสมนันตรปัจจัย ไม่ใช่เพราะอัญญมัญญปัจจัย ไม่ใช่เพราะอุปนิสสยปัจจัย
ไม่ใช่เพราะปราชตปัจจัย เหมือนกับปฏิจจวาร์ มีหิวข้อปัจจัย ๑๒

ไม่ใช่เพราะปัจจาชตปัจจัย ไม่ใช่เพราะอาเสวนปัจจัย ฟังใส่ให้เต็ม ฟังแสดง
ว่า วิบาก จิตตสมุฏฐานรูป ไม่ฟังแสดงว่า วิบาก

ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย ไม่ใช่เพราะวิปากปัจจัย แม้ปฏิสนธิและวิบากก็ไม่มี

ไม่ใช่เพราะอาหารปัจจัย ไม่ใช่เพราะอินทริยปัจจัย ไม่ใช่เพราะฉานปัจจัย
ไม่ใช่เพราะมคคปัจจัย ไม่ใช่เพราะสัมปยุตตปัจจัย ไม่ใช่เพราะวิปยุตตปัจจัย ไม่ใช่
เพราะนัตถิปัจจัย ไม่ใช่เพราะวิคตปัจจัย

[๑๓๘๘] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ขริปิปัจจัย มี " ๑๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย มี " ๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปราชตปัจจัย มี " ๑๒

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปฏิสันธนาปกรณัม ภาค ๒

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจฉัย	มี "	๑๗
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจฉัย	มี "	๑๗
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่กัมมปัจฉัย	มี "	๗
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปากปัจฉัย	มี "	๑๗
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาหารปัจฉัย		
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจฉัย		
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ฌานปัจฉัย		
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สมุคคปัจฉัย	มีวาระ ๑	
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจฉัย	มี "	๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจฉัย	มี "	๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่เนตติปัจฉัย	มี "	๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิคตปัจฉัย	มี "	๕

พึงนับอย่างนี้

ปัจฉินิยะ จบ

[๑๓๘๙] ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจฉัย กับเหตุปัจฉัย มีวาระ ๕

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑๒
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑๒
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑๗
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑๗
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่กัมมปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปากปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑๗
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่เนตติปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิคตปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๕

พึงนับอย่างนี้

อนโลมปัจฉินิยะ จบ

[๑๓๙๐] ในอารัมมณปัจฉัย กับปัจฉัยที่ไม่ใช่เหตุปัจฉัย มีวาระ ๑

ในอนันตรปัจฉัย	กับ ฯลฯ		
ในสมนันตรปัจฉัย	กับ ฯลฯ		
ในสหชาตปัจฉัย	กับ ฯลฯ		
ในวิคตปัจฉัย	กับ ฯลฯ		
ในอวิคตปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑

พึงนับอย่างนี้

ปัจฉินิยานุโลม จบ

ปัจฉยวาร จบ

นิสสยวาร เหมือนกับปัจฉยวาร

สังสัฏฐวาร

[๑๓๙๑] ปรีตตธรรม คลุกเคล้ากับปรีตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ชันธ ๓ คลุกเคล้ากับ ชันธ ๑ ที่เป็นปรีตตธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิ-

*ขณะ ฯลฯ

[๑๓๙๒] มหัคคตธรรม คลุกเคล้ากับมหัคคตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ชันธ ๓ คลุกเคล้ากับชันธ ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิ-

*ขณะ ฯลฯ

[๑๓๙๓] อัปมาณธรรม คลุกเคล้ากับอัปมาณธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ชันธ ๓ คลุกเคล้ากับชันธ ๑ ที่เป็นอัปมาณธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ

[๑๓๙๔] ปรีตตธรรม คลุกเคล้ากับปรีตตธรรม เกิดขึ้น เพราะอารัมมณปัจฉัย

เพราะอธิปัตติปัจฉัย ปฏิสนธิ ไม่มี

เพราะอนันตรปัจฉัย เพราะสมนันตรปัจฉัย เพราะสหชาตปัจฉัย เพราะอัญญ-

*มัญญปัจฉัย เพราะนิสสยปัจฉัย เพราะอุปนิสสยปัจฉัย เพราะปุเรชาตปัจฉัย ปฏิสนธิ

ไม่มี

เพราะอาเสวนปัจฉัย วิปากกัติ ปฏิสนธิกัติ ไม่มี

เพราะกัมมปัจจัย เพราะวิปากปัจจัย เพราะอาหารปัจจัย เพราะอินทริยปัจจัย
เพราะฌณปัจจัย เพราะมัคคปัจจัย เพราะสัมปยุตตปัจจัย เพราะวิปยุตตปัจจัย เพราะ
อตถปัจจัย เพราะนัตถปัจจัย เพราะวิคตปัจจัย เพราะอวิคตปัจจัย

โนอาร์มมณปัจจัย	มี "	๓
โนอธิปัตปัจจัย	มี "	๓ ๗๗
โนอวิคตปัจจัย	มี "	๓

[๑๔๑๑] อับปมาณธรรม คลกเกล้ากับอับปมาณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ

วิปากปัจฉัย

คือ ชันร ๓ คลุกเคล้ากับชันร ๑ ที่เป็นอัปमानธรรม

[๑๔๑๒] ปรีตธรรม คลุกเคล้ากับปรีตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะฉนปัจฉัย

ไม่ใช่เพราะมคคปัจฉัย ไม่ใช่เพราะวิปยุตตปัจฉัย

คือ ในอรุณภูมิ ชันร ๑ ที่เป็นปรีตธรรม ฯลฯ

[๑๔๑๓] มหัคคตธรรม คลุกเคล้ากับมหัคคตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะวิปยุตต-

*ปัจฉัย

คือ ในอรุณภูมิ ชันร ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม ฯลฯ

[๑๔๑๔] อัปमानธรรม คลุกเคล้ากับอัปमानธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ

วิปยุตตปัจฉัย

คือ ในอรุณภูมิ ชันร ๑ ที่เป็นอัปमानธรรม ฯลฯ

[๑๔๑๕] ในปัจฉัยที่ไม่ใช่เหตุปัจฉัย มีวาระ ๑

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจฉัย มี " ๓

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่เปรชาตปัจฉัย มี " ๓

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจฉัย มี " ๓

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจฉัย มีวาระ ๓

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่กัมมปัจฉัย มี " ๓

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปากปัจฉัย มี " ๓

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ฉนปัจฉัย มี " ๑

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่มคคปัจฉัย มี " ๑

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจฉัย มี " ๓

พึงนับอย่างนี้

ปัจฉินะ จบ

[๑๔๑๖] ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจฉัย กับเหตุปัจฉัย มีวาระ ๓

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่เปรชาตปัจฉัย กับ ฯลฯ

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจฉัย กับ ฯลฯ

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจฉัย กับ ฯลฯ

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่กัมมปัจฉัย กับ ฯลฯ

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปากปัจฉัย กับ ฯลฯ

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจฉัย กับ ฯลฯ มีวาระ ๓

พึงนับอย่างนี้

อนโลมปัจฉินะ จบ

[๑๔๑๗] ในอารัมมณปัจฉัย กับปัจฉัยที่ไม่ใช่เหตุปัจฉัย มีวาระ ๑

ในอนันตรปัจฉัย กับ ฯลฯ มีวาระ ๑ ฯลฯ

ในอริคตปัจฉัย กับ ฯลฯ มีวาระ ๑

พึงนับอย่างนี้

ปัจฉินยานโลม จบ

สัมปยุตตวาร เหมือนกับ สังสัฏฐวาร

ปัญหาวาร

[๑๔๑๘] ปรีตธรรม เป็นปัจฉัยแก่ปรีตธรรม โดยเหตุปัจฉัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นปรีตธรรม เป็นปัจฉัยแก่สัมปยุตตชันร และจิตตสมุฏฐานรูป
ทั้งหลาย โดยเหตุปัจฉัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๑๔๑๙] มหัคคตธรรม เป็นปัจฉัยแก่มหัคคตธรรม โดยเหตุปัจฉัย มี ๓ นัย

พึงกระทำ ปวัตติ ปฏิสนธิ

[๑๔๒๐] อัปमानธรรม เป็นปัจฉัยแก่อัปमानธรรม โดยเหตุปัจฉัย มี ๓ นัย

[๑๔๒๑] ปรีตธรรม เป็นปัจฉัยแก่ปรีตธรรม โดยอารัมมณปัจฉัย

คือ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรมแล้ว พิจารณาทุกขกรรมนั้น

พิจารณาทุกขกรรมทั้งหลายที่เคยสังสมไว้แล้วในกาลก่อน

พระอริยะทั้งหลายพิจารณาโคตรภู พิจารณาโอรส พิจารณาภิกษุที่ละแล้ว พิจารณา

ภิกษุที่ขมแล้ว รู้ซึ่งภิกษุทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน

จักขุ ฯลฯ หทัยตถ ฯลฯ พิจารณาเห็นชันรทั้งหลายที่เป็นปรีตธรรม โดยความ

เป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ ย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง เพราะปรารถนากลับเป็นต้นนั้น รากะ

เกิดขึ้น โทมนัส เกิดขึ้น

รูปายตนะ เป็นปัจฉัยแก่ จักขุ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจฉัยแก่กายวิญญาน

โดยอารัมมณปัจฉัย

[๑๔๒๒] ปรีตธรรม เป็นปัจฉัยแก่มหัคคตธรรม โดยอารัมมณปัจฉัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปฏฐานปรกณ ภาค ๒

คือ บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตที่เป็นปริตตรธรรม โดยเจโตปริยญาณ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นปริตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่อภิวรรณญาณ แก่เจโตปริยญาณ แก่
ปุปเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๔๒๓] มหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ อากาสาัญญาตนะ เป็นปัจจัยแก่วิญญาณัญญาตนะ อากิญจัญญาตนะ เป็น
ปัจจัยแก่นวสัณญานาสัณญายตนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตที่เป็นมหัคคตธรรม โดยเจโตปริยญาณ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่อภิวรรณญาณ แก่เจโตปริยญาณ แก่
ปุปเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๔๒๔] มหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตรธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลพิจารณาปฐมฌาน พิจารณาเนวสัณญานาสัณญายตนะ พิจารณาทิพพจักขุ
ทิพพโสตธาตุ ฯลฯ พิจารณาอภิวรรณญาณ เจโตปริยญาณ ฯลฯ ปุปเพนิวาสานุสสติญาณ ฯลฯ
ยถากัมมปคญาณ ฯลฯ พิจารณานาคตังสญาณ

บุคคลพิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ
ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่ง เพราะปรารภขั้นนั้น รากะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

[๑๔๒๕] อัปปมาณธรรม เป็นปัจจัยแก่อัปปมาณธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ นิพพาน เป็นปัจจัยแก่มรรค แก่ผล โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๔๒๖] อัปปมาณธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตรธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค พิจารณามรรค พิจารณาผล พิจารณานิพพาน
นิพพานเป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่วาทาน แก่อาวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๔๒๗] อัปปมาณธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ พระอริยะทั้งหลายรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตที่เป็นอัปปมาณธรรม โดย
เจโตปริยญาณ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นอัปปมาณธรรม เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ แก่ปุปเพนิวาสา-

* นุสสติญาณ แก่อนาคตังสญาณ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๔๒๘] ปริตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตรธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณาริปัตติ สหชาตาริปัตติ

ที่เป็น อาร์มมณาริปัตติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรมแล้ว
กระทำกุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้วพิจารณา

บุคคลกระทำกุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ให้เป็นอารมณ์อย่าง
หนักแน่นแล้ว พิจารณา

พระเสขบุคคลทั้งหลายกระทำโคตรภูให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ กระทำวาทาน
ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา

จักข ฯลฯ หทัยตถ ฯลฯ กระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นปริตตรธรรมให้เป็นอารมณ์
อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่ง เพราะกระทำจักขเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์
อย่างหนักแน่น รากะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

ที่เป็น สหชาตาริปัตติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นปริตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตต-

* ขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๑๔๒๙] มหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริปัตติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นมหัคคตธรรม เป็น
ปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๑๔๓๐] มหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตรธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณาริปัตติ สหชาตาริปัตติ

ที่เป็น อาร์มมณาริปัตติ ได้แก่ บุคคลกระทำปฐมฌานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น
ฯลฯ เนวสัณญานาสัณญายตนะ ฯลฯ ทิพพจักขุ ฯลฯ กระทำอนาคตังสญาณให้เป็นอารมณ์
อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา

บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อม
ยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่ง เพราะกระทำขั้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะ เกิดขึ้น
ทิฏฐิ เกิดขึ้น

ที่เป็น สหชาตาริปัตติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นมหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตต-

* สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๑๔๓๑] มหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตรธรรม และมหัคคตธรรม โดยอริปัตติ-

* ปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริปัตติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นมหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปการณ ภาค ๒

[๑๔๓๒] อภิปรายธรรม เป็นปัจจัยแก่อภิปรายธรรม โดยอธิปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาริบัติ สหชาตาริบัติ

ที่เป็น อารัมมณาริบัติ ได้แก่ นิพพาน เป็นปัจจัยแก่มรรค แก่ผล โดยอธิปัตติปัจจัย

ที่เป็น สหชาตาริบัติ ได้แก่ อธิปัตติธรรมที่เป็นอภิปรายธรรม เป็นปัจจัยแก่

สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยอธิปัตติปัจจัย

[๑๔๓๓] อภิปรายธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตธรรม โดยอธิปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาริบัติ สหชาตาริบัติ

ที่เป็น อารัมมณาริบัติ ได้แก่ พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค กระทำมรรคให้เป็น
อารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา กระทำผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ กระทำ
นิพพานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ

นิพพานเป็นปัจจัยแก่โคตรกุ แก้วทาน โดยอธิปัตติปัจจัย

ที่เป็น สหชาตาริบัติ ได้แก่ อธิปัตติธรรมที่เป็นอภิปรายธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตต-

* สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปัตติปัจจัย

[๑๔๓๔] อภิปรายธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตธรรม และอภิปรายธรรม โดย
อธิปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริบัติ ได้แก่ อธิปัตติธรรมที่เป็นอภิปรายธรรม เป็นปัจจัย
แก่สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอธิปัตติปัจจัย

[๑๔๓๕] ปริตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นปริตตธรรมที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่เกิด
หลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

อนโลม เป็นปัจจัยแก่โคตรกุ อนโลม เป็นปัจจัยแก่ไวทาน อาวัชชนะ เป็นปัจจัยแก่
ขั้นทั้งหลายที่เป็นปริตตธรรม โดยอนันตรปัจจัย

[๑๔๓๖] ปริตตธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ จิตติจิตที่เป็นปริตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิตที่เป็นมหัคคตธรรม โดยอนันตร-

* ปัจจัย ขั้นทั้งหลายที่เป็นปริตตธรรม เป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่เป็นมหัคคตธรรม แก่อนาค-

* ตั้งสญาณ โดยอนันตรปัจจัย บริกรรมแห่งปฐมฌาน ฯลฯ บริกรรมแห่งแนวสญาณาสัญญา-

* ณะ ฯลฯ บริกรรมแห่งทิพพจักข ฯลฯ บริกรรมแห่งอานาคังสญาณ เป็นปัจจัยแก่อนาคังสญาณ
โดยอนันตรปัจจัย

[๑๔๓๗] ปริตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อภิปรายธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ โคตรกุ เป็นปัจจัยแก่มรรค ไวทาน เป็นปัจจัยแก่มรรค อนโลมเป็นปัจจัยแก่ผล
สมาบัติ โดยอนันตรปัจจัย

[๑๔๓๘] มหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่เป็น
มหัคคตธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

[๑๔๓๙] มหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ จิตติจิตที่เป็นมหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิตที่เป็นปริตตธรรม โดยอนันตร-

* ปัจจัย

ภวังค์ที่เป็นมหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่อวัชชนะ โดยอนันตรปัจจัย

ขั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่เป็นปริตตธรรม โดยอนันตร
ปัจจัย

[๑๔๔๐] มหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่อภิปรายธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ แนวสญาณาสัญญาณะ เป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติของบุคคลผู้ออกจากนิโรธ
โดยอนันตรปัจจัย

[๑๔๔๑] อภิปรายธรรม เป็นปัจจัยแก่อภิปรายธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นอภิปรายธรรมที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ ฯลฯ ที่เกิดหลังๆ
โดยอนันตรปัจจัย

มรรค เป็นปัจจัยแก่ผล ผลเป็นปัจจัยแก่ผล โดยอนันตรปัจจัย

[๑๔๔๒] อภิปรายธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ผล เป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่เป็นปริตตธรรม โดยอนันตรปัจจัย

[๑๔๔๓] อภิปรายธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ผล เป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่เป็นมหัคคตธรรม โดยอนันตรปัจจัย

สมันตรปัจจัย เหมือนกับ อนันตรปัจจัย

[๑๔๔๔] ปริตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตธรรม โดยสหชาตปัจจัย

คือ ขั้น ๑ ที่เป็นปริตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย
โดยสหชาตปัจจัย ขั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ขั้นทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขั้น

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปรกณ ภาค ๒

คือ ในปฏิสนธิขณะ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นที่ ๓ โดยอัญญมัญญปัจจัย

[๑๔๖๒] ปรีตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรีตตธรรม โดยนิสสยปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นปรีตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้นที่ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยนิสสยปัจจัย ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ ชั้นทั้งหลาย โดยนิสสยปัจจัย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ส่วนพวกอสังขสสารทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นปรีตตธรรม โดยนิสสยปัจจัย

[๑๔๖๓] ปรีตตธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตธรรม ฯลฯ

คือ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม โดยนิสสยปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลาย ที่เป็นมหัคคตธรรม โดยนิสสยปัจจัย

[๑๔๖๔] ปรีตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อัปปมาณธรรม ฯลฯ

คือ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นอัปปมาณธรรม โดยนิสสยปัจจัย

[๑๔๖๕] มหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตธรรม ฯลฯ

คือ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้นที่ ๓ ชั้นที่ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิ-
*ขณะ ฯลฯ

[๑๔๖๖] มหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรีตตธรรม ฯลฯ

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยนิสสยปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ภักตตารูปทั้งหลาย โดยนิสสยปัจจัย

[๑๔๖๗] มหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรีตตธรรม และมหัคคตธรรม ฯลฯ

คือ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้นที่ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยนิสสยปัจจัย ชั้นที่ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๑๔๖๘] อัปปมาณธรรม เป็นปัจจัยแก่อัปปมาณธรรม ฯลฯ

คือ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นอัปปมาณธรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้นที่ ๓ โดยนิสสยปัจจัย

[๑๔๖๙] อัปปมาณธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรีตตธรรม ฯลฯ

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอัปปมาณธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยนิสสยปัจจัย

[๑๔๗๐] อัปปมาณธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรีตตธรรม และอัปปมาณธรรม ฯลฯ

คือ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นอัปปมาณธรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้นที่ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยนิสสยปัจจัย

[๑๔๗๑] ปรีตตธรรม และอัปปมาณธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรีตตธรรม ฯลฯ

คือ ชั้นที่เป็นอัปปมาณธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยนิสสยปัจจัย

[๑๔๗๒] ปรีตตธรรม และอัปปมาณธรรม เป็นปัจจัยแก่อัปปมาณธรรม ฯลฯ

คือ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นอัปปมาณธรรม และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นที่ ๓ โดยนิสสย-
*ปัจจัย ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

[๑๔๗๓] ปรีตตธรรม และมหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรีตตธรรม ฯลฯ

คือ ชั้นที่เป็นมหัคคตธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยนิสสยปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นที่เป็นมหัคคตธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่ภักตตารูปทั้งหลาย โดยนิสสยปัจจัย

[๑๔๗๔] ปรีตตธรรม และมหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตธรรม ฯลฯ

คือ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นที่ ๓ โดยนิสสย-
*ปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นที่ ๓ โดยนิสสยปัจจัย ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

[๑๔๗๕] ปรีตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรีตตธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาที่เป็นปรีตตธรรมแล้ว ให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรม ยังวิปัสสนาให้เกิดขึ้น ก่อมานะ ถือถือปฏิบัติ

บุคคลเข้าไปอาศัยศีลที่เป็นปรีตตธรรม ฯลฯ ปัญญา รากะ ความปรารถนา สุขทางกาย ฯลฯ เสนาสนะแล้ว ให้ทาน ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ ยังวิปัสสนาให้เกิดขึ้น ฆ่าสัตว์ ทำลายสงฆ์

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปรกณ ภาค ๒

ศรัทธาที่เป็นปริตตธรรม ฯลฯ ปัญญา รากะ ความปรารถนา สุขทางกาย ฯลฯ
เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นปริตตธรรม แก่ปัญญา แก่รากะ แก่ความปรารถนา แก่สุข
ทางกาย แก่ทุกข์ทางกาย โดยอุปนิสสยปัจจัย

กุตลอกุตลกรรม เป็นปัจจัยแก่วิบาก โดยอุปนิสสยปัจจัย ปาณาติบาตเป็นปัจจัยแก่
ปาณาติบาต โดยอุปนิสสยปัจจัย

พึงกระทำจกัณเฐ

มาตฐมาตกรรม เป็นปัจจัยแก่มาคฐมาตกรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

พึงกระทำจกัณเฐ เหมือนกับ กุสลัตติกะ

[๑๔๗๖] ปริตตธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตธรรม ฯลฯ

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธา ที่เป็นปริตตธรรมแล้ว
ยังฉานที่เป็นมหัคคตธรรม ให้เกิดขึ้น อภิญา ฯลฯ ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น

บุคคลเข้าไปอาศัยศีลที่เป็นปริตตธรรม ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ รากะ ฯลฯ เสนาสนะแล้ว
ยังฉานที่เป็นมหัคคตธรรม ให้เกิดขึ้น อภิญา ฯลฯ ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น

ศรัทธาที่เป็นปริตตธรรม ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นมหัคคตธรรม แก่
ปัญญา โดยอุปนิสสยปัจจัย บริกรรมแห่งปฐมฌาน ฯลฯ บริกรรมแห่งเนวสัญญานาสัญญายตนะ
เป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญายตนะ โดยอุปนิสสยปัจจัย บริกรรมแห่งทิพพจักขุ เป็นปัจจัย
แก่อนาคตตังสญาณ ฯลฯ

[๑๔๗๗] ปริตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อัปमानธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาที่เป็นปริตตธรรมแล้ว ยัง
ฉานที่เป็นอัปमानธรรมให้เกิดขึ้น มรรค ฯลฯ ยังผลสมาบัติให้เกิดขึ้น

บุคคลเข้าไปอาศัยศีลที่เป็นปริตตธรรม ฯลฯ ปัญญา รากะ ความปรารถนา สุขทาง
กาย ฯลฯ เสนาสนะแล้ว ยังฉานที่เป็นอัปमानธรรมให้เกิดขึ้น มรรค ฯลฯ ยังผลสมาบัติให้
เกิดขึ้น

ศรัทธาที่เป็นปริตตธรรม ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นอัปमानธรรม
แก่ปัญญา แก่มรรค แก่ผลสมาบัติ โดยอุปนิสสยปัจจัย

บริกรรมแห่งปฐมมรรค เป็นปัจจัยแก่ปฐมมรรค บริกรรมแห่งจตุตถมรรค เป็นปัจจัย
แก่จตุตถมรรค โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๑๔๗๘] มหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาที่เป็นมหัคคตธรรมแล้วยัง
ฉานที่เป็นมหัคคตธรรมให้เกิดขึ้น อภิญา ฯลฯ ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น

บุคคลเข้าไปอาศัยศีลที่เป็นมหัคคตธรรม ฯลฯ ปัญญาแล้ว ยังฉานที่เป็นมหัคคตธรรม ฯลฯ
อภิญา ฯลฯ ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น

ศรัทธาที่เป็นมหัคคตธรรม ฯลฯ ปัญญา เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นมหัคคตธรรม แก่
ปัญญา โดยอุปนิสสยปัจจัย

ปฐมฌาน เป็นปัจจัยแก่ทุติยฌาน อากิญจัญญายตนะ เป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานา-

*สัญญายตนะ โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๑๔๗๙] มหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตธรรม ฯลฯ

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาที่เป็นมหัคคตธรรมแล้ว
ให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรม ยังวิปัสสนาให้เกิดขึ้น กอมาณะ ถือถือปฏิบัติ

บุคคลเข้าไปอาศัยศีลที่เป็นมหัคคตธรรม ฯลฯ ปัญญาแล้วให้ทาน ฯลฯ ยังวิปัสสนา
ให้เกิดขึ้น ฯลฯ

ศรัทธาที่เป็นมหัคคตธรรม ฯลฯ ปัญญา เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นปริตตธรรม แก่
ปัญญา แก่สุขทางกาย แก่ทุกข์ทางกาย โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๑๔๘๐] มหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่อัปमानธรรม ฯลฯ

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาที่เป็นมหัคคตธรรมแล้ว
ยังฉานที่เป็นอัปमानธรรมให้เกิดขึ้น มรรค ฯลฯ ยังผลสมาบัติให้เกิดขึ้น

บุคคลเข้าไปอาศัยศีลที่เป็นมหัคคตธรรม ฯลฯ ปัญญาแล้ว ยังฉานที่เป็นอัปमानธรรม
ฯลฯ มรรค ฯลฯ ยังผลสมาบัติให้เกิดขึ้น

ศรัทธาที่เป็นมหัคคตธรรม ฯลฯ ปัญญา เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นอัปमानธรรม แก่
ปัญญา แก่มรรค แก่ผลสมาบัติ โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๑๔๘๑] อัปमानธรรม เป็นปัจจัยแก่อัปमानธรรม ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปรกณ ภาค ๒

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
 ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาที่เป็นอุปมาณธรรมแล้ว
 ยังฉานที่เป็นอุปมาณธรรมให้เกิดขึ้น มรรค ฯลฯ ยังผลสมบัตินี้ให้เกิดขึ้น
 บุคคลเข้าไปอาศัยศีลที่เป็นอุปมาณธรรม ฯลฯ ปัญญาแล้ว ยังฉานที่เป็นอุปมาณธรรม
 ฯลฯ มรรค ฯลฯ ยังผลสมบัตินี้ให้เกิดขึ้น
 ศรัทธาที่เป็นอุปมาณธรรม ฯลฯ ปัญญา เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นอุปมาณธรรม
 แก่ปัญญา โดยอุปนิสสยปัจจัย
 ปฐมมรรค เป็นปัจจัยแก่ทุติยมรรค ฯลฯ ตติยมรรค เป็นปัจจัยแก่จตุตถมรรค
 [๑๔๕๒] อุปมาณธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย
 มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
 ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาที่เป็นอุปมาณธรรมแล้ว
 ให้ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ อโบลกกรรม ฯลฯ ยังวิปัสสนาให้เกิดขึ้น
 บุคคลเข้าไปอาศัยศีลที่เป็นอุปมาณธรรม ฯลฯ ปัญญาแล้ว ให้ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ
 อโบลกกรรม ฯลฯ วิปัสสนา ฯลฯ
 ศรัทธาที่เป็นอุปมาณธรรม ฯลฯ ปัญญา เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นปริตตธรรม
 แก่ปัญญา แก่สุขทางกาย แก่ทุกขทางกาย โดยอุปนิสสยปัจจัย ผลสมบัตินี้ เป็นปัจจัยแก่สุข
 ทางกาย โดยอุปนิสสยปัจจัย
 พระอริยะทั้งหลายเข้าไปอาศัยมรรคแล้ว พิจารณาเห็นสังขารโดยความเป็นของไม่
 เที่ยง ฯลฯ
 มรรค เป็นปัจจัยแก่อัตถปฏิสัมภิทา แก้วมมปฏิสัมภิทา แก่นิรตติปฏิสัมภิทา แก่
 ปฏิภาณปฏิสัมภิทา แก่ฐานาฐานโกศลละของพระอริยะทั้งหลาย โดยอุปนิสสยปัจจัย
 [๑๔๕๓] อุปมาณธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย
 มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
 ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาที่เป็นอุปมาณธรรม
 ฉานที่เป็นมหัคคตธรรม ฯลฯ อภิปัญญา ฯลฯ ยังสมบัตินี้ให้เกิดขึ้น
 บุคคลเข้าไปอาศัยศีลที่เป็นอุปมาณธรรม ฯลฯ ปัญญา ฉานที่เป็นมหัคคตธรรม ฯลฯ
 อภิปัญญา ฯลฯ ยังสมบัตินี้ให้เกิดขึ้น
 ศรัทธาที่เป็นอุปมาณธรรม ฯลฯ ปัญญาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นมหัคคตธรรม
 แก่ปัญญา โดยอุปนิสสยปัจจัย
 พระอริยะทั้งหลายเข้าไปอาศัยมรรคแล้ว ยังสมบัตินี้ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น เข้าสมบัตินี้
 ที่เกิดขึ้นแล้ว
 [๑๔๕๔] ปริตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย
 มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต
 ที่เป็น อารัมมณปุเรชาต ได้แก่ บุคคลพิจารณาเห็นจักขุ โดยความเป็นของ
 ไม่เที่ยง ฯลฯ ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพิลินยัง เพราะปรารภจักขุนั้น รากะ ฯลฯ โทมณัส
 เกิดขึ้น
 โสตะ ฯลฯ หทัยวัตถุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมณัส เกิดขึ้น
 รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ โณภูมัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ
 โดยปุเรชาตปัจจัย
 ที่เป็น วัตถุปุเรชาต ได้แก่ จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ กายายตนะ ฯลฯ
 หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นปริตตธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย
 [๑๔๕๕] ปริตตธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย
 มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต
 ที่เป็น อารัมมณปุเรชาต ได้แก่ บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพ-
 *โสตราต
 ที่เป็น วัตถุปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลาย ที่เป็นมหัคคต-
 *ธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย
 [๑๔๕๖] ปริตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปมาณธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย
 คือ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นอุปมาณธรรม โดยปุเรชาตปัจจัย
 [๑๔๕๗] ปริตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตธรรม โดยปัจฉาชาตปัจจัย
 คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นปริตตธรรมที่เกิดภายหลัง เป็นปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน
 โดยปัจฉาชาตปัจจัย
 [๑๔๕๘] มหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตธรรม โดยปัจฉาชาตปัจจัย
 คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรมที่เกิดภายหลัง เป็นปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน
 โดยปัจฉาชาตปัจจัย
 [๑๔๕๙] อุปมาณธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตธรรม โดยปัจฉาชาตปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒
คือ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นอุปमानธรรมที่เกิดภายหลัง เป็นปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน
โดยปัจจัยชาติปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานเปกกรณ์ ภาค ๒

[๑๕๐๐] อภิปรมาณธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตธรรม และอภิปรมาณธรรม โดยกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นอภิปรมาณธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

[๑๕๐๑] ปริตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตธรรม โดยวิปากปัจจัย

คือ ขันธ ๑ ที่เป็นปริตตธรรม ซึ่งเป็นวิปาก เป็นปัจจัยแก่ขันธ ๓ และจิตตสมุฏฐาน-

*รูปทั้งหลาย โดยวิปากปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ ขันธทั้งหลายเป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ โดยวิปากปัจจัย

[๑๕๐๒] มหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตธรรม โดยวิปากปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓ ฟังกระทำ ปฏิบัติ ปฏิสนธิ

[๑๕๐๓] อภิปรมาณธรรม เป็นปัจจัยแก่อภิปรมาณธรรม โดยวิปากปัจจัย มี ๓ นัย ฟังกระทำ ปฏิบัติ อย่างเดียว

[๑๕๐๔] ปริตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตธรรม โดยอาหารปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อินทรีย์ปัจจัย เป็นปัจจัยโดย ฌานปัจจัย เป็นปัจจัยโดย มัคคปัจจัย เป็นปัจจัยโดย สัมปยุตตปัจจัย เป็นปัจจัยโดย วิปยุตตปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ สหชาต ปุเรชาต ปิจฉาชาต

ที่เป็น สหชาต ได้แก่ ขันธทั้งหลายที่เป็นปริตตธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ ขันธทั้งหลายที่เป็นปริตตธรรม เป็นปัจจัยแก่กัฏฐตารูปทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย ขันธทั้งหลายเป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

ที่เป็น ปุเรชาต ได้แก่ จักขยตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขวิมูขณ โดยวิปยุตตปัจจัย กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิมูขณ โดยวิปยุตตปัจจัย หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นปริตตธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

ที่เป็น ปิจฉาชาต ได้แก่ ขันธทั้งหลายที่ปริตตธรรม เป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อน โดยวิปยุตตปัจจัย

[๑๕๐๕] ปริตตธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปุเรชาต

ที่เป็น สหชาต ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

ที่เป็น ปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

[๑๕๐๖] ปริตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อภิปรมาณธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลาย ที่เป็นอภิปรมาณ-

*ธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

[๑๕๐๗] มหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปิจฉาชาต

ที่เป็น สหชาต ได้แก่ ขันธทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐาน-

*รูปทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

ที่เป็น ปิจฉาชาต ได้แก่ ขันธทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อน โดยวิปยุตตปัจจัย

[๑๕๐๘] อภิปรมาณธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปิจฉาชาต

ที่เป็น สหชาต ได้แก่ ขันธทั้งหลายที่เป็นอภิปรมาณธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐาน-

*รูปทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

ที่เป็น ปิจฉาชาต ได้แก่ ขันธทั้งหลายที่เป็นอภิปรมาณธรรม เป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อน โดยวิปยุตตปัจจัย

[๑๕๐๙] ปริตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตธรรม โดยอตฺถิปัจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาต ปุเรชาต ปิจฉาชาต อาหาร อินทรีย์

ที่เป็น สหชาต ได้แก่ ขันธ ๑ ที่เป็นปริตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ขันธ ๓ และจิตต-

*สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอตฺถิปัจจัย ขันธ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ขันธทั้งหลายเป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ โดยอตฺถิปัจจัย หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลาย โดยอตฺถิปัจจัย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ส่วนพวกอสนัญญสัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ

ที่เป็น ปุเรชาต ได้แก่ จักข ฯลฯ บุคคลพิจารณาเห็นหทัยวัตถุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ ย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง เพราะปรารภจักขเป็นต้นนั้น รากะ เกิดขึ้น โทมนัสเกิดขึ้น

*ปัจจัย

มี ๔ อย่าง คือ สหชาติ ปัจจาสาท อาหาร อินทริย
ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ชั้นที่เป็นมหัคคตธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่
จิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย โดยอัติปัจจัย
ในปฏิสนธิขณะ ชั้นที่เป็นมหัคคตธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่
ภักตารูปทั้งหลาย โดยอัติปัจจัย
ที่เป็น ปัจจาสาท ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม และกาวฬิงการอาหาร เป็น
ปัจจัยแก่กายนี้
ที่เป็น ปัจจาสาท ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตธรรม และรูปชีวิตินทริย เป็น
ปัจจัยแก่ภักตารูปทั้งหลาย โดยอัติปัจจัย
[๑๕๒๑] ปรีตตธรรม และมหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตธรรม โดยอัติ-

*ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ
ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ชั้น ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่
ชั้น ๓ โดยอัติปัจจัย ชั้น ๒ ฯลฯ
ในปฏิสนธิขณะ ชั้น ๑ ที่เป็นมหัคคตธรรม และหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ชั้น ๓
โดยอัติปัจจัย ชั้น ๒ และหทัยวัตถุ ฯลฯ
เป็นปัจจัยโดยนัตถิปัจจัย เป็นปัจจัยโดยวิคตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอวิคตปัจจัย

[๑๕๒๒] ในเหตุปัจจัย มีวาระ ๓

ในอารัมมณปัจจัย	มี "	๓
ในอริปัตติปัจจัย	มี "	๓
ในอนันตรปัจจัย	มี "	๙
ในสมนันตรปัจจัย	มี "	๙
ในสหชาติปัจจัย	มีวาระ ๑๑	
ในอัญญมัญญปัจจัย	มี "	๓
ในนิสสยปัจจัย	มี "	๑๓
ในอุปนิสสยปัจจัย	มี "	๙
ในปุเรชาติปัจจัย	มี "	๓
ในปัจจาสาทปัจจัย	มี "	๓
ในอาเสวนปัจจัย	มี "	๔
ในกัมมปัจจัย	มี "	๓
ในริปากปัจจัย		
ในอาหารปัจจัย		
ในอินทริยปัจจัย		
ในฌานปัจจัย		
ในมัคคปัจจัย	มีวาระ ๓	
ในสัมปยุตตปัจจัย	มี "	๓
ในวิปปยุตตปัจจัย	มี "	๕
ในอัติปัจจัย	มี "	๑๓
ในนัตถิปัจจัย	มี "	๙
ในวิคตปัจจัย	มี "	๙
ในอวิคตปัจจัย	มี "	๑๓

พึงนับอย่างนี้

อนโลม จบ

[๑๕๒๓] ปรีตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรีตตธรรม โดยอารัมมณปัจจัย เป็นปัจจัย
โดย สหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดย ปุเรชาติปัจจัย เป็น
ปัจจัยโดย ปัจจาสาทปัจจัย เป็นปัจจัยโดย กัมมปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อาหารปัจจัย เป็น
ปัจจัยโดย อินทริยปัจจัย

[๑๕๒๔] ปรีตตธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตธรรม โดยอารัมมณปัจจัย เป็น
ปัจจัยโดย สหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดย ปุเรชาติปัจจัย

[๑๕๒๕] ปรีตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อัปปมาณธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย เป็น
ปัจจัยโดย ปุเรชาติปัจจัย

[๑๕๒๖] มหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตธรรม โดยอารัมมณปัจจัย เป็น
ปัจจัยโดย สหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย

[๑๕๒๗] มหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรีตตธรรม โดยอารัมมณปัจจัย เป็น
ปัจจัยโดย สหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดย ปัจจาสาทปัจจัย

เป็นปัจจัยโดย กัมมปัจจัย

[๑๕๒๘] มหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปमानธรรม โดยอุปนิสสปัจจัย

[๑๕๒๙] มหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตธรรม และมหัคคตธรรม โดย

สหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดย กัมมปัจจัย

[๑๕๓๐] อุปमानธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปमानธรรม โดยสหชาติปัจจัย เป็น

ปัจจัยโดย อุปนิสสปัจจัย

[๑๕๓๑] อุปमानธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็น

ปัจจัยโดย สหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสปัจจัย เป็นปัจจัยโดย ปัจฉาชาติปัจจัย

[๑๕๓๒] อุปमानธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็น

ปัจจัยโดย อุปนิสสปัจจัย

[๑๕๓๓] อุปमानธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตธรรม และอุปमानธรรม โดย

สหชาติปัจจัย

[๑๕๓๔] ปริตตธรรม และอุปमानธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตธรรม ฯลฯ

มี ๔ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉาชาติ อาหาร อินทรีย์

[๑๕๓๕] ปริตตธรรม และอุปमानธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปमानธรรม ฯลฯ

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

[๑๕๓๖] ปริตตธรรม และมหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตธรรม ฯลฯ

มี ๔ อย่าง คือ สหชาติ ปัจฉาชาติ อาหาร อินทรีย์

[๑๕๓๗] ปริตตธรรม และมหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตธรรม ฯลฯ

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

[๑๕๓๘] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๑๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย มี " ๑๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย มีวาระ ๑๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สหชาติปัจจัย มี " ๑๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย มี " ๑๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย มี " ๑๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย มี " ๑๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาติปัจจัย มี " ๑๔

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาติปัจจัย มี " ๑๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคคปัจจัย มีวาระ ๑๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย มี " ๑๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย มี " ๑๐

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ธตติปัจจัย มี " ๑๐

ในปัจจัยที่ไม่ใช่เนตติปัจจัย มี " ๑๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๑๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อวิคตปัจจัย มี " ๑๐

พึงนับอย่างนี้

ปัจจัยะ จบ

[๑๕๓๙] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มีวาระ ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มีวาระ ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาติปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคคปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ธตติปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๗

พึงนับอย่างนี้

ปัจจัยะ จบ

[๑๕๔๐] ในอาร์มมณปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๗

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

ในอริปัตติปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๗
ในอนันตรปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๙
ในสมนันตรปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๙
ในสหชาติปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๑๑
ในอัญญมัญญปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๗
ในนิสสยปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๑๓
ในอปนิสสยปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๙
ในปรชาติปัจจัย	กับ ๗๗ มีวาระ ๓	
ในปัจฉาชาติปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๓
ในอาเสวนปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๔
ในกัมมปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๗๗
ในมัคคปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๗
ในสัมปยุตตปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๓
ในวิปากปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๔
ในอุตถปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๑๓
ในนัตถปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๙
ในวิคตปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๙
ในอวิคตปัจจัย	กับ ๗๗ มี "	๓๑

ปัจจนียานุโลม จบ
ปริตตัตติกะที่ ๑๒ จบ

ปริตตารัมมณัตติกะ

ปฏิจจวาร

[๑๔๔๑] ปริตตารัมมณธรรม อาศัยปริตตารัมมณธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย
คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นปริตตารัมมณธรรม ชันธ ๒ ๗๗ ในปฏิสนธิขณะ
ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นปริตตารัมมณธรรม ชันธ ๒ ๗๗

[๑๔๔๒] มหัคคตารัมมณธรรม อาศัยมหัคคตารัมมณธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุ-
*ปัจจัย

คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม ชันธ ๒ ๗๗ ในปฏิสนธิขณะ
มหัคคตารัมมณธรรม ๗๗

[๑๔๔๓] อัปมาณารัมมณธรรม อาศัยอัปมาณารัมมณธรรม เกิดขึ้น เพราะ
เหตุปัจจัย

คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอัปมาณารัมมณธรรม ชันธ ๒ ๗๗

[๑๔๔๔] ปริตตารัมมณธรรม อาศัยปริตตารัมมณธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณ-
*ปัจจัย เพราะอริปัตติปัจจัย เพราะอวิคตปัจจัย

[๑๔๔๕] ในเหตุปัจจัย	มีวาระ ๓
ในอาร์มมณปัจจัย	มี " ๓
ในอริปัตติปัจจัย	มี " ๓ ๗๗
ในอวิคตปัจจัย	มี " ๓

พึงนับอย่างนี้

อนุโลม จบ

[๑๔๔๖] ปริตตารัมมณธรรม อาศัยปริตตารัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ
เหตุปัจจัย

คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นปริตตารัมมณธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ชันธ ๒ ๗๗

ในเหตุกปฏิสนธิขณะ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นปริตตารัมมณธรรม ชันธ ๒ ๗๗
โมหะ ที่สหระกตด้วยวิจิกจนา ที่สหระกตด้วยอุทฺธจจะ อาศัยชันธทั้งหลายที่สหระกตด้วยวิจิกจนา
ที่สหระกตด้วยอุทฺธจจะ

[๑๔๔๗] มหัคคตารัมมณธรรม อาศัยมหัคคตารัมมณธรรม ๗๗ ไม่ใช่เพราะ
เหตุปัจจัย

คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ชันธ ๒ ๗๗
โมหะ ที่สหระกตด้วยวิจิกจนา ที่สหระกตด้วยอุทฺธจจะ อาศัยชันธทั้งหลายที่สหระกตด้วยวิจิกจนา
ที่สหระกตด้วยอุทฺธจจะ

[๑๔๔๘] อัปมาณารัมมณธรรม อาศัยอัปมาณารัมมณธรรม ๗๗ ไม่ใช่
เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอัปมาณารัมมณธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ชันธ ๒ ๗๗

[๑๔๔๙] ปริตตารัมมณธรรม อาศัยปริตตารัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ

อริปัตติปัจจัย

คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นปริตตารัมมณธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ
[๑๔๕๐] มหัคคตารัมมณธรรม อาศัยมหัคคตารัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ

อริปัตติปัจจัย

คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ
[๑๔๕๑] อัปปมาณารัมมณธรรม อาศัยอัปปมาณารัมมณธรรม ฯลฯ ไม่ใช่

เพราะอริปัตติปัจจัย

คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอัปปมาณารัมมณธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ
[๑๔๕๒] ปริตตารัมมณธรรม อาศัยปริตตารัมมณธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะ

ปุเรชาตปัจจัย

คือ ในอรุणัม ชันธ ๑ ที่เป็นปริตตารัมมณธรรม ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ
[๑๔๕๓] มหัคคตารัมมณธรรม อาศัยมหัคคตารัมมณธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะ

ปุเรชาตปัจจัย

คือ ในอรุณัม ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ
ไม่ใช่เพราะปุเรชาตปัจจัย ในมหัคคตารัมมณ ปฏิสนธิ ไม่มี
[๑๔๕๔] อัปปมาณารัมมณธรรม อาศัยอัปปมาณารัมมณธรรม ฯลฯ ไม่ใช่

เพราะปุเรชาตปัจจัย

คือ ในอรุณัม ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอัปปมาณารัมมณธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ
ไม่ใช่เพราะปัจฉาชาตปัจจัย ไม่ใช่เพราะอาเสวนปัจจัย เหมือนกับ ไม่ใช่เพราะ

อริปัตติปัจจัย

[๑๔๕๕] ปริตตารัมมณธรรม อาศัยปริตตารัมมณธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะกัมม-

*ปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นปริตตารัมมณธรรม อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นปริตตารัมมณธรรม
[๑๔๕๖] มหัคคตารัมมณธรรม อาศัยมหัคคตารัมมณธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะ

กัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม
[๑๔๕๗] อัปปมาณารัมมณธรรม อาศัยอัปปมาณารัมมณธรรม ฯลฯ ไม่ใช่

เพราะกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นอัปปมาณารัมมณธรรม อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นอัปปมาณารัมมณธรรม
[๑๔๕๘] ปริตตารัมมณธรรม อาศัยปริตตารัมมณธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะ

วิปากปัจจัย ปฏิสนธิ ไม่มี

ไม่ใช่เพราะฉานปัจจัย

คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่สหระกตด้วยปัญจวิญญาน ชันธ ๒ ฯลฯ

ไม่ใช่เพราะมัคคปัจจัย

คือ ชันธ ๑ ที่เป็นปริตตารัมมณธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ฯลฯ ชันธ ๒ ฯลฯ ใน

อเหตุกปฏิสนธิขณะ ชันธ ๒ ฯลฯ

[๑๔๕๙] มหัคคตารัมมณธรรม อาศัยมหัคคตารัมมณธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะ

มัคคปัจจัย

คือ ชันธ ๑ ที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ฯลฯ ชันธ ๒ ฯลฯ

[๑๔๖๐] อัปปมาณารัมมณธรรม อาศัยอัปปมาณารัมมณธรรม ฯลฯ ไม่ใช่

เพราะมัคคปัจจัย

คือ ชันธ ๑ ที่เป็นอัปปมาณารัมมณธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ฯลฯ ชันธ ๒ ฯลฯ

[๑๔๖๑] ปริตตารัมมณธรรม อาศัยปริตตารัมมณธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะ

วิปยุตตปัจจัย

คือ ในอรุณัม ชันธ ๑ ที่เป็นปริตตารัมมณธรรม ฯลฯ

[๑๔๖๒] มหัคคตารัมมณธรรม อาศัยมหัคคตารัมมณธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะ

วิปยุตตปัจจัย

คือ ในอรุณัม ชันธ ๑ ที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม ฯลฯ

[๑๔๖๓] อัปปมาณารัมมณธรรม อาศัยอัปปมาณารัมมณธรรม ฯลฯ ไม่ใช่

เพราะวิปยุตตปัจจัย

คือ ในอรุณัม ชันธ ๑ ที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม ฯลฯ ชันธ ๒ ฯลฯ

[๑๔๖๔] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อริปัตติปัจจัย มี " ๓ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย มี " ๓

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัญฐานปกรณ์ ภาค ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาณาปัจจัย	มี "	๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่มีคปัจจัย	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย	มี "	๓

พึงนับอย่างนี้

ปัจจัยนี้ะ จบ

[๑๕๖๕] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย	กับเหตุปัจจัย	มีวาระ ๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่เปรชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓

พึงนับอย่างนี้

อนโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๑๕๖๖] ในอาร์มมณปัจจัย	กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย	มีวาระ ๓
ในอนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในสมนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในสหชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในอัญญมัญญปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในนิสสยปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในอุปนิสสยปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในเปรชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในอาเสวนปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในกัมมปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในวิปากปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๑
ในอาหารปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในอินทริยปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในอาณาปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในมีคปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๒
ในสัมปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในวิปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในอรรถปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในนัตถปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในวิคตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในอวิคตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓

พึงนับอย่างนี้

ปัจจัยยานุโลม จบ

ปฏิจจวาร จบ

สหชาตวารกิตติ ปัจจจวารกิตติ นิสสยวารกิตติ สังสัจจวารกิตติ สัมปยุตตวารกิตติ เหมือนกับ ปฏิจจวาร

ปัญหาวาร

[๑๕๖๗] ปรีตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรีตตารัมมณธรรม โดยเหตุปัจจัย คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นปรีตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ เหตุทั้งหลายที่เป็นปรีตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

[๑๕๖๘] มหัคคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตารัมมณธรรม โดยเหตุปัจจัย คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๑๕๖๙] อัปปมาณารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อัปปมาณารัมมณธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอัปปมาณารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

[๑๕๗๐] ปรีตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่ปรีตตารัมมณธรรม โดยอาร์มมณ-

*** ปัจจัย**

คือ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำอโบสถกรรมแล้วพิจารณาอุทกกรรมนั้น
พิจารณาอุทกกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน

พระอริยะทั้งหลายพิจารณากิเลสที่ละแล้ว ที่เป็นปริตตารัมมณธรรม พิจารณากิเลสที่ข่ม
แล้ว รู้ซึ่งกิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน

พิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็นปริตตารัมมณธรรม และปริตตธรรม โดยความเป็นของ
ไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยัง เพราะปรารภ-

*** ขั้นนั้น** รากะที่เป็นปริตตารัมมณธรรม เกิดขึ้น โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตที่เป็นปริตตารัมมณธรรม โดยเจโตปริยญาณ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นปริตตารัมมณธรรม และปริตตธรรม เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ
แก่ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่อาวชชนะ โดย
อาร์มมณปัจจัย

[๑๕๓๑] ปริตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตารัมมณธรรม โดยอาร์มม-

*** ปัจจัย**

คือ บุคคลพิจารณาทิพพจักขุ พิจารณาทิพโสตธาตุ พิจารณาอิทธิวิริยญาณ ที่เป็นปริตต
ารัมมณธรรม เจโตปริยญาณ ฯลฯ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ฯลฯ ยถากัมมุปคญาณ ฯลฯ
พิจารณาอนาคตังสญาณ

บุคคลพิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็นปริตตารัมมณธรรม และมหัคคตธรรม โดยความ
เป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยัง เพราะปรารภขั้นนั้น รากะที่เป็นมหัคคตา-

*** รัมมณธรรม** ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นปริตตารัมมณธรรมและมหัคคตธรรม
โดยเจโตปริยญาณ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นปริตตารัมมณธรรม และมหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ
แก่ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่อาวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๕๓๒] มหัคคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตารัมมณธรรม โดยอาร์มม-

*** ปัจจัย**

คือ ฯลฯ พิจารณาวินิยานัญญาตนะ พิจารณาเนวสัญญานาสัญญาตนะ พิจารณา
มหัคคตารัมมณธรรม เจโตปริยญาณ ฯลฯ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ฯลฯ ยถากัมมุปคญาณ
ฯลฯ พิจารณาอนาคตังสญาณ

บุคคลพิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม และมหัคคตธรรม โดย
ความเป็นของ ไม่เที่ยง ฯลฯ ย่อมยินดี เพราะปรารภขั้นนั้น รากะที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม ฯลฯ
โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม และมหัคคต
ธรรม โดยเจโตปริยญาณ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม และมหัคคตธรรม เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ
แก่ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่อาวชชนะ โดย
อาร์มมณปัจจัย

[๑๕๓๓] มหัคคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตารัมมณธรรม โดยอาร์มม-

*** ปัจจัย**

คือ บุคคลพิจารณาปฐมฌานปัจจเวกขณะ พิจารณาเนวสัญญานาสัญญาตนะปัจจเวก-

*** ขณะ** พิจารณาทิพพจักขุปัจจเวกขณะ พิจารณาทิพโสตธาตุปัจจเวกขณะ อิทธิวิริยญาณ ฯลฯ
เจโตปริยญาณ ฯลฯ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ฯลฯ ยถากัมมุปคญาณ ฯลฯ พิจารณาอนาคตัง
สญาณปัจจเวกขณะ

พระอริยะทั้งหลายพิจารณากิเลสที่ละแล้ว ที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม พิจารณากิเลสที่
ข่มแล้ว รู้ซึ่งกิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน

บุคคลพิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม และปริตตธรรม โดย
ความเป็นของ ไม่เที่ยง ฯลฯ ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยัง เพราะปรารภขั้นนั้น รากะที่เป็น
ปริตตารัมมณธรรม ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม และปริตตธรรม
โดยเจโตปริยญาณ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม และปริตตธรรม เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ
แก่ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่อนาคตังสญาณแก่อาวชชนะ โดยอาร์มม-

*** ปัจจัย**

[๑๕๓๔] อัปมาณารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อัปมาณารัมมณธรรม โดย
อาร์มมณปัจจัย

คือ พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค พิจารณามรรค พิจารณาผล

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกกรม ภาค ๒

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นอัปมาณารัมมณธรรมและปริตตรธรรม โดยเจโตปริยญาณ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นอัปมาณารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ แก่ปุพเพนิวาสา-

* นุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่นาคตตังสญาณ แก่อวิชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๕๓๕] อัปมาณารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตารัมมณธรรม โดยอาร์มมณ-

* ปัจจัย

คือ พระอริยะทั้งหลายพิจารณาโคตรภูมิ พิจารณาโวทาน พิจารณามรรคปัจจุเวกขณะ พิจารณาผลปัจจุเวกขณะ พิจารณานิพพานปัจจุเวกขณะ

บุคคลพิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็นอัปมาณารัมมณธรรม และปริตตรธรรม โดย ความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นอัปมาณารัมมณธรรม และปริต-

* ธรรม โดยเจโตปริยญาณ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นอัปมาณารัมมณธรรม และปริตตรธรรม เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ แก่ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่นาคตตังสญาณ แก่อวิชชนะ โดย อาร์มมณปัจจัย

[๑๕๓๖] อัปมาณารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตารัมมณธรรม โดย อาร์มมณปัจจัย

คือ พระอริยะทั้งหลายพิจารณาเจโตปริยญาณที่เป็นอัปมาณารัมมณธรรม

ฯลฯ เป็นปัจจัยแก่ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่นาคตตังสญาณ แก่อวิชชนะ โดย อาร์มมณปัจจัย

[๑๕๓๗] ปริตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตารัมมณธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณาริปัตติ สหชาตาริปัตติ

ที่เป็น อาร์มมณาริปัตติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรม

กระทำกุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา

กระทำกุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อนให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น แล้ว พิจารณา

บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นปริตตารัมมณธรรม และปริตตรธรรมให้เป็นอารมณ์ อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง เพราะกระทำขั้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

ที่เป็น สหชาตาริปัตติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นปริตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่ สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๑๕๓๘] ปริตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตารัมมณธรรม โดยอริปัตติ-

* ปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อาร์มมณาริปัตติ ได้แก่ บุคคลกระทำทิพพจักขุให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา ทิพพโสตรธาตุ ฯลฯ อิทธิวิริยญาณที่เป็นปริตตารัมมณธรรม เจโตปริย-

* ญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมุปคญาณ ฯลฯ พิจารณานาคตตังสญาณ

บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นปริตตารัมมณธรรม และมหัคคตธรรมให้เป็นอารมณ์ อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี เพราะกระทำขั้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะที่เป็น มหัคคตารัมมณธรรม ฯลฯ ทิฏฐิ เกิดขึ้น

[๑๕๓๙] ปริตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตารัมมณธรรม โดยอริปัตติ ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณาริปัตติ สหชาตาริปัตติ

ที่เป็น อาร์มมณาริปัตติ ได้แก่ บุคคลกระทำวิญญูณัญญาตนะให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ เนวสัญญานาสัญญาตนะ ฯลฯ อิทธิวิริยญาณที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม ฯลฯ เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมุปคญาณ ฯลฯ กระทำนาคตตังสญาณให้เป็น อารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ

บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม และมหัคคตธรรมให้เป็นอารมณ์ อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี เพราะกระทำขั้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะที่เป็น มหัคคตารัมมณธรรม ฯลฯ ทิฏฐิ ฯลฯ

ที่เป็น สหชาตาริปัตติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่ สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๑๕๔๐] มหัคคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตารัมมณธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อาร์มมณาริปัตติ ได้แก่ บุคคลกระทำปฐมฌานปัจจุเวกขณะให้เป็น อารมณ์อย่างหนักแน่นแล้วพิจารณา กระทำนาคตตังสญาณปัจจุเวกขณะให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ

บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม และปริตตรธรรมให้เป็นอารมณ์

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานเปกกรรม ภาค ๒
อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี เพราะกระทำเช่นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะที่เป็น
ปริตตารัมมณธรรม ฯลฯ ทุฏฐิ เกิดขึ้น

[๑๕๘๑] อัปมาณารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อัปมาณารัมมณธรรม โดย
อริปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาริบัติ สหชาตาริบัติ

ที่เป็น อารัมมณาริบัติ ได้แก่ พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค กระทำมรรคให้เป็น
อารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา กระทำผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ

ที่เป็น สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นอัปมาณารัมมณธรรมเป็นปัจจัยแก่
สัมปยุตตขันธทั้งหลาย

[๑๕๘๒] อัปมาณารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตารัมมณธรรม ฯลฯ

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณาริบัติ ได้แก่ พระเสขบุคคลทั้งหลายกระทำโคตรภูให้
เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา กระทำโฆทานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว
พิจารณา กระทำมรรคปัจจุเวกขณะให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา ผลปัจจุเวกขณะ
ฯลฯ กระทำนิพพานปัจจุเวกขณะให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา

[๑๕๘๓] อัปมาณารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตารัมมณธรรม โดยอริปัตติ-

*ปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณาริบัติ ได้แก่ พระเสขบุคคลทั้งหลายกระทำเจโตปริยญาณ
ที่เป็นอัปมาณารัมมณธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ฯลฯ
กระทำอนาคตังสญาณให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา

[๑๕๘๔] ปริตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตารัมมณธรรม โดยอนันตร-

*ปัจจัย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นปริตตารัมมณธรรมที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่
เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

[๑๕๘๕] ปริตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตารัมมณธรรม โดยอนันตร-

*ปัจจัย

คือ จุติจิตที่เป็นปริตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปัตติจิตที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม
โดยอนันตรปัจจัย

ภวังค์ที่เป็นปริตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อาวัชชนะที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม
โดยอนันตรปัจจัย

ขันธทั้งหลายที่เป็นปริตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่ภูฐานะที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม
โดยอนันตรปัจจัย

[๑๕๘๖] ปริตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อัปมาณารัมมณธรรม โดยอนันตร-

*ปัจจัย

คือ อนโธมที่เป็นปริตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนโธมเป็นปัจจัยแก่
โฆทาน อนโธมเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติ โดยอนันตรปัจจัย

[๑๕๘๗] มหัคคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตารัมมณธรรม โดยอนันตร-

*ปัจจัย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรมที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลาย
ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

[๑๕๘๘] มหัคคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตารัมมณธรรม โดยอนันตร-

*ปัจจัย

คือ จุติจิตที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปัตติจิตที่เป็นปริตตารัมมณธรรม
โดยอนันตรปัจจัย

ภวังค์ที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อาวัชชนะที่เป็นปริตตารัมมณธรรม
โดยอนันตรปัจจัย

ขันธทั้งหลายที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่ภูฐานะที่เป็นปริตตารัมมณธรรม
โดยอนันตรปัจจัย

[๑๕๘๙] มหัคคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อัปมาณารัมมณธรรม โดยอนันตร-

*ปัจจัย

คือ อนโธมที่เป็นมหัคคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนโธมเป็นปัจจัยแก่
โฆทาน อนโธมเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติ เนวสัญญานาสัญญายตนะของบุคคลผู้ออกจากนิโรธ
เป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติ โดยอนันตรปัจจัย

[๑๕๙๐] อัปมาณารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อัปมาณารัมมณธรรม โดย
อนันตรปัจจัย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นอัปมาณารัมมณธรรมที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่
เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปรกณ ภาค ๒

โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรค ไวทานเป็นปัจจัยแก่มรรค มรรคเป็นปัจจัยแก่ผล ผลเป็นปัจจัยแก่ผล โดยอนันตรปัจจัย

[๑๕๙๑] อัปปมาณาวิมมมธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตาริมนมธรรม โดยอนันตร-

*ปัจจัย

คือ มรรคปัจจัยเวกขณะ เป็นปัจจัยแก่ฐานะที่เป็นปริตตาริมนมธรรม ผลปัจจัยเวกขณะ เป็นปัจจัยแก่ฐานะที่เป็นปริตตาริมนมธรรม นิพพานปัจจัยเวกขณะ เป็นปัจจัยแก่ฐานะที่เป็นปริตตาริมนมธรรม เจโตปริยญาณที่เป็นอัปปมาณาวิมมมธรรม เป็นปัจจัยแก่ฐานะที่เป็นปริตตาริมนมธรรม ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ เป็นปัจจัยแก่ฐานะที่เป็นปริตตาริมนมธรรม อนาคตังสญาณ เป็นปัจจัยแก่ฐานะที่เป็นปริตตาริมนมธรรม ผล เป็นปัจจัยแก่ฐานะที่เป็นปริตตาริมนมธรรม โดยอนันตรปัจจัย

[๑๕๙๒] อัปปมาณาวิมมมธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตาริมนมธรรม โดยอนันตร-

*ปัจจัย

คือ มรรคปัจจัยเวกขณะ เป็นปัจจัยแก่ฐานะที่เป็นมหัคคตาริมนมธรรม ผลปัจจัยเวก-

*ขณะ เป็นปัจจัยแก่ ฯลฯ ที่เป็นมหัคคตาริมนมธรรม นิพพานปัจจัยเวกขณะ เป็นปัจจัยแก่ ฯลฯ ที่เป็นมหัคคตาริมนมธรรม ผลเป็นปัจจัยแก่ฐานะที่เป็นมหัคคตาริมนมธรรม โดยอนันตรปัจจัย

[๑๕๙๓] ปริตตาริมนมธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตาริมนมธรรม โดยสมนันตร-

*ปัจจัย เหมือนกับอนันตรปัจจัย

[๑๕๙๔] ปริตตาริมนมธรรม เป็นปัจจัยแก่ปริตตาริมนมธรรม โดยสหชาติ-

*ปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อัญญมัญญปัจจัย เป็นปัจจัยโดย นิสสยปัจจัย ๓ นัย พึงกระทำ เหมือนกับปฏิจาวาร

เป็นปัจจัย โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาที่เป็นปริตตาริมนมธรรม แล้วให้ทาน ศีล ฯลฯ อโบสภกรรม ฯลฯ ยังฉานที่เป็นปริตตาริมนมธรรมให้เกิดขึ้น วิปัสสนา ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น กอมนะ ถือปฏิญญา

บุคคลเข้าไปอาศัยศีลที่เป็นปริตตาริมนมธรรม ฯลฯ ปัญญา รากะ โทสะ โมหะ มานะ ทิฏฐิ ความปรารถนา สุขทางกาย ฯลฯ ทุกข์ทางกาย แล้วให้ทาน ศีล ฯลฯ อโบสภกรรม ฯลฯ ยังฉานที่เป็นปริตตาริมนมธรรมให้เกิดขึ้น วิปัสสนา ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น ฆาสัตว์ ทำลายสงฆ์

ศรัทธาที่เป็นปริตตาริมนมธรรม ฯลฯ ปัญญา รากะ ความปรารถนา สุขทางกาย ฯลฯ ทุกข์ทางกาย เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นปริตตาริมนมธรรม แก่ปัญญา แก่รากะ แก่ความปรารถนา แก่สุขทางกาย แก่ทุกข์ทางกาย โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๑๕๙๕] ปริตตาริมนมธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตาริมนมธรรม โดยอุปนิสสย-

*ปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธา ที่เป็นปริตตาริมนมธรรม แล้ว ยังฉานที่เป็นมหัคคตาริมนมธรรมให้เกิดขึ้น วิปัสสนา ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น กอมนะ ถือปฏิญญา

บุคคลเข้าไปอาศัยศีลที่เป็นปริตตาริมนมธรรม ฯลฯ ปัญญา รากะ ความปรารถนา สุขทางกาย ฯลฯ ทุกข์ทางกายแล้ว ยังฉานที่เป็นมหัคคตาริมนมธรรมให้เกิดขึ้น วิปัสสนา ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น กอมนะ ถือปฏิญญา

ศรัทธาที่เป็นปริตตาริมนมธรรม ฯลฯ สุขทางกาย ฯลฯ ทุกข์ทางกายเป็นปัจจัยแก่ ศรัทธาที่เป็นมหัคคตาริมนมธรรม แก่ปัญญา แก่รากะ แก่ความปรารถนา โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๑๕๙๖] ปริตตาริมนมธรรม เป็นปัจจัยแก่อัปปมาณาวิมมมธรรม โดยอุปนิสสย-

*ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธา ที่เป็นปริตตาริมนมธรรม แล้ว ยังฉานที่เป็นอัปปมาณาวิมมมธรรมให้เกิดขึ้น มรรค ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น

บุคคลเข้าไปอาศัยศีลที่เป็นปริตตาริมนมธรรม ฯลฯ ปัญญา รากะ สุขทางกาย ฯลฯ ทุกข์ทางกาย ยังฉานที่เป็นอัปปมาณาวิมมมธรรมให้เกิดขึ้น มรรค ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น

ศรัทธาที่เป็นปริตตาริมนมธรรม ฯลฯ สุขทางกาย เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็น อัปปมาณาวิมมมธรรม แก่ปัญญา โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๑๕๙๗] มหัคคตาริมนมธรรม เป็นปัจจัยแก่มหัคคตาริมนมธรรม โดยอุปนิสสย-

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัญฐานปกรณ์ ภาค ๒

ในสหชาติปัจฉัย	มี "	๓
ในอัญญมัญญปัจฉัย	มี "	๓
ในนิสสยปัจฉัย	มี "	๓
ในอุปนิสสยปัจฉัย	มี "	๙
ในอาเสวนปัจฉัย	มี "	๕
ในกัมมปัจฉัย	มี "	๕
ในวิปากปัจฉัย	มี "	๓
ในอาหารปัจฉัย	มี "	๓
ในอินทรีปัจฉัย		
ในณานปัจฉัย		
ในมคคปัจฉัย		
ในสัมปยุตตปัจฉัย		
ในอติปัจฉัย	มีวาระ	๓
ในนัตติปัจฉัย	มี "	๙
ในวิคตปัจฉัย	มี "	๙
ในอวิคตปัจฉัย	มี "	๓

พึงนับอย่างนี้

อนุโลม จบ

[๑๖๑๕] ปรีตตารัมมณธรรม เป็นปัจฉัยแก่ปรีตตารัมมณธรรม โดยอาร์มมณ-
*ปัจฉัย เป็นปัจฉัย โดยสหชาติปัจฉัย เป็นปัจฉัย โดยอุปนิสสยปัจฉัย เป็นปัจฉัย โดย
กัมมปัจฉัย

[๑๖๑๖] ปรีตตารัมมณธรรม เป็นปัจฉัยแก่มหัคคตารัมมณธรรม โดยอาร์มมณ-
*ปัจฉัย เป็นปัจฉัย โดยอุปนิสสยปัจฉัย

[๑๖๑๗] ปรีตตารัมมณธรรม เป็นปัจฉัยแก่อัปปมาณารัมมณธรรม โดยอุปนิสสย-
*ปัจฉัย

[๑๖๑๘] มหัคคตารัมมณธรรม เป็นปัจฉัยแก่มหัคคตารัมมณธรรม โดยอาร์มมณ-
*ปัจฉัย เป็นปัจฉัย โดยสหชาติปัจฉัย เป็นปัจฉัย โดยอุปนิสสยปัจฉัย

[๑๖๑๙] มหัคคตารัมมณธรรม เป็นปัจฉัยแก่ปรีตตารัมมณธรรม โดยอาร์มมณ-
*ปัจฉัย เป็นปัจฉัย โดยอุปนิสสยปัจฉัย เป็นปัจฉัย โดยกัมมปัจฉัย

[๑๖๒๐] มหัคคตารัมมณธรรม เป็นปัจฉัยแก่อัปปมาณารัมมณธรรม โดย
อุปนิสสยปัจฉัย

[๑๖๒๑] อัปปมาณารัมมณธรรม เป็นปัจฉัยแก่อัปปมาณารัมมณธรรม โดย
อาร์มมณปัจฉัย เป็นปัจฉัย โดยสหชาติปัจฉัย เป็นปัจฉัย โดยอุปนิสสยปัจฉัย

[๑๖๒๒] อัปปมาณารัมมณธรรม เป็นปัจฉัยแก่ปรีตตารัมมณธรรม โดยอาร์มมณ-
*ปัจฉัย เป็นปัจฉัย โดยอุปนิสสยปัจฉัย เป็นปัจฉัย โดยกัมมปัจฉัย

[๑๖๒๓] อัปปมาณารัมมณธรรม เป็นปัจฉัยแก่มหัคคตารัมมณธรรม โดย
อาร์มมณปัจฉัย เป็นปัจฉัย โดยอุปนิสสยปัจฉัย

[๑๖๒๔] ในปัจฉัยที่ไม่ใช่เหตุปัจฉัย		มีวาระ ๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจฉัย	มี "	๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจฉัย	มี "	๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจฉัย	มี "	๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจฉัย	มี "	๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สหชาติปัจฉัย	มี "	๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจฉัย	มี "	๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่นิสสยปัจฉัย	มีวาระ ๙	
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจฉัย	มี "	๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ประเภทปัจฉัย	มี "	๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจฉัย	มี "	๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจฉัย	มี "	๙ ฯลฯ
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่มคคปัจฉัย	มี "	๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจฉัย	มี "	๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจฉัย	มี "	๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อติปัจฉัย	มี "	๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่नัตติปัจฉัย	มี "	๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิคตปัจฉัย	มี "	๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อวิคตปัจฉัย	มี "	๙

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัญฐานปกรณ์ ภาค ๒
 ฟังนบอย่างนี้

ปัจจนียะ จบ

[๑๖๒๕] ในปัจจนียะที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจนียะ กับเหตุปัจจนียะ มีวาระ ๓
 ในปัจจนียะที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจนียะ กับ ๗
 ในปัจจนียะที่ไม่ใช่อนันตรปัจจนียะ กับ ๗
 ในปัจจนียะที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจนียะ กับ ๗
 ในปัจจนียะที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจนียะ กับ ๗
 ในปัจจนียะที่ไม่ใช่เปรชาตปัจจนียะ กับ ๗
 ในปัจจนียะที่ไม่ใช่ปัจจนีชาตปัจจนียะ กับ ๗
 ในปัจจนียะที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจนียะ กับ ๗ มี " ๓ ๗
 ในปัจจนียะที่ไม่ใช่มคคปัจจนียะ กับ ๗
 ในปัจจนียะที่ไม่ใช่วิปปยตตปัจจนียะ กับ ๗
 ในปัจจนียะที่ไม่ใช่เนตติปัจจนียะ กับ ๗
 ในปัจจนียะที่ไม่ใช่วิคตปัจจนียะ กับ ๗ มีวาระ ๓

ฟังนบอย่างนี้

อนโลมปัจจนียะ จบ

[๑๖๒๖] ในอารัมมณปัจจนียะ กับปัจจนียะที่ไม่ใช่เหตุปัจจนียะ มีวาระ ๗
 ในอธิปัตติปัจจนียะ กับ ๗ มี " ๗
 ในอนันตรปัจจนียะ กับ ๗ มี " ๙
 ในสมนันตรปัจจนียะ กับ ๗ มี " ๙
 ในสพชาตปัจจนียะ กับ ๗ มี " ๓
 ในอัญญมัญญปัจจนียะ กับ ๗ มี " ๓
 ในนิสสยปัจจนียะ กับ ๗ มี " ๓
 ในอุปนิสสยปัจจนียะ กับ ๗ มี " ๙
 ในอาเสวนปัจจนียะ กับ ๗ มี " ๙
 ในกัมมปัจจนียะ กับ ๗ มี " ๙
 ในวิปากปัจจนียะ กับ ๗ มี " ๓ ๗
 ในสัมมเปตตปัจจนียะ กับ ๗ มี " ๓
 ในอิตติปัจจนียะ กับ ๗ มี " ๓
 ในเนตติปัจจนียะ กับ ๗ มี " ๙
 ในวิคตปัจจนียะ กับ ๗ มี " ๙
 ในอวิคตปัจจนียะ กับ ๗ มี " ๓

ฟังนบอย่างนี้

ปัจจนียานโลม จบ

ปริตตารัมมณัตติกะที่ ๑๓ จบ

เห็นัตติกะ

ปฏิจวาร

[๑๖๒๗] เห็นธรรม อาศัยเห็นธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจนียะ

คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นเห็นธรรม ชันธ ๒ อาศัยชันธ ๒

มัชฌิมธรรม อาศัยเห็นธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจนียะ

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นเห็นธรรม

เห็นธรรม และมัชฌิมธรรม อาศัยเห็นธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจนียะ

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นเห็นธรรมชันธ ๒ ๗

[๑๖๒๘] มัชฌิมธรรม อาศัยมัชฌิมธรรม ๗

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นมัชฌิมธรรม ชันธ ๒ ๗

ในปฏิสนธิขณะ หทัยัตถ อาศัยชันธทั้งหลาย ชันธทั้งหลาย อาศัยหทัยัตถ
 มหาภูตรูป ๑ ๗ จิตตสมุฏฐานรูป ภูตตารูป ที่เป็นอุปาทารูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๖๒๙] ปณิตถธรรม อาศัยปณิตถธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจนียะ มี ๓ นัย

[๑๖๓๐] มัชฌิมธรรม อาศัยมัชฌิมธรรม และปณิตถธรรม ๗ เพราะเหตุปัจจนียะ

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชันธที่เป็นปณิตถธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๖๓๑] มัชฌิมธรรม อาศัยเห็นธรรม และมัชฌิมธรรม ๗ เพราะเหตุปัจจนียะ

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชันธที่เป็นเห็นธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

เห็นัตติกะ ฟังให้พิสดารเหมือนกับบนสังกิลฐัตติกะ ฟังใส่ให้เต็ม

เห็นัตติกะ ที่ ๑๔ จบ

มีฉัตตัตติกะ

ปฏิจวาร

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกกรณ ภาค ๒

[๑๖๓๒] มิจจัตตนิยตธรรม อาคัยมิจจัตตนิยตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจย

คือ ชันธ ๓ อาคัยชันธ ๑ ที่เป็นมิจจัตตนิยตธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ

อนียตธรรม อาคัยมิจจัตตนิยตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาคัยชันธทั้งหลายที่เป็นมิจจัตตนิยตธรรม

มิจจัตตนิยตธรรม และอนียตธรรม อาคัยมิจจัตตนิยตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุ-

*ปัจจย

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาคัยชันธ ๑ ที่เป็นมิจจัตตนิยตธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ

[๑๖๓๓] สัมมัตตนิยตธรรม อาคัยสัมมัตตนิยตธรรม ฯลฯ เพราะเหตุปัจจย

มี ๓ นัย

[๑๖๓๔] อนียตธรรม อาคัยอนียตธรรม ฯลฯ เพราะเหตุปัจจย

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาคัยชันธ ๑ ที่เป็นอนียตธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ชันธ ๓ และกฏัตตารูป อาคัยชันธ ๑ ที่เป็นอนียตธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ หทัยวัตถุ อาคัยชันธทั้งหลาย ชันธทั้งหลาย อาคัยหทัยวัตถุ มหาภูตรูป ๓ อาคัย-

*มหาภูตรูป ๑ จิตตสมภูฐานรูป กฏัตตารูปที่เป็นอุปาทารูป อาคัยมหาภูตรูป ๒

[๑๖๓๕] อนียตธรรม อาคัยมิจจัตตนิยตธรรม และอนียตธรรม ฯลฯ เพราะ

เหตุปัจจย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาคัยชันธที่เป็นมิจจัตตนิยตธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๖๓๖] อนียตธรรม อาคัยสัมมัตตนิยตธรรม และอนียตธรรม ฯลฯ เพราะ

เหตุปัจจย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาคัยชันธที่เป็นสัมมัตตนิยตธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๖๓๗] มิจจัตตนิยตธรรม อาคัยมิจจัตตนิยตธรรม ฯลฯ เพราะอาร์มมณ-

*ปัจจย

คือ ชันธ ๓ อาคัยชันธ ๑ ที่เป็นมิจจัตตนิยตธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ

[๑๖๓๘] สัมมัตตนิยตธรรม อาคัยสัมมัตตนิยตธรรม ฯลฯ เพราะอาร์มมณปัจจย

คือ ชันธ ๓ อาคัยชันธ ๑ ที่เป็นสัมมัตตนิยตธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ

[๑๖๓๙] อนียตธรรม อาคัยอนียตธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจจย

คือ ชันธ ๓ อาคัยชันธ ๑ ที่เป็นอนียตธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ชันธ ๓ อาคัยชันธ ๑ ที่เป็นอนียตธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ ชันธทั้งหลาย อาคัยหทัยวัตถุ

ปัจจยทั้งหมด พึงให้พิสดารด้วยเหตุนี้ ฯลฯ

[๑๖๔๐] ในเหตุปัจจย มีวาระ ๙

ในอาร์มมณปัจจย

มี " ๓

ในอธิปัตติปัจจย

มี " ๙

ในอนันตรปัจจย

มี " ๓

ในสมนันตรปัจจย

มี " ๓

ในสหชาติปัจจย

มี " ๙

ในอัญญมัญญปัจจย

มี " ๓

ในนิสสยปัจจย

มี " ๙

ในอุปนิสสยปัจจย

มี " ๓

ในปุเรชาติปัจจย

มี " ๓

ในอาเสวนปัจจย

มี " ๓

ในกัมมปัจจย

มี " ๙

ในริปากปัจจย

มี " ๑

ในอาหารปัจจย

มี " ๙

ในอินทริยปัจจย

มี " ๙

ในฉานปัจจย

มี " ๙

ในมคคปัจจย

มี " ๙

ในสัมปยุตตปัจจย

มี " ๓

ในวิปยุตตปัจจย

มี " ๙

ในอตถิปัจจย

มี " ๙

ในนตถิปัจจย

มีวาระ ๓

ในวิคตปัจจย

มี " ๓

ในอวิคตปัจจย

มี " ๙

พึงนับอย่างนี้

อนุโลม จบ

[๑๖๔๑] อนียตธรรม อาคัยอนียตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจย

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาคัยชันธ ๑ ที่เป็นอนียตธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ

ชั้น ๒ ฯลฯ

ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ อาศัยมหาภูตรูป ๑ พาหิรรูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ
 อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกิจจา
 ที่สหระคด้วยอุทธีจะ อาศัยชั้นทั้งหลาย ที่สหระคด้วยวิจิกิจจา ที่สหระคด้วยอุทธีจะ
 [๑๖๔๒] อนัตตธรรม อาศัยมัจฉัตตนิยตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาร์มมณ-

*ปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นมัจฉัตตนิยตธรรม ฯลฯ

[๑๖๔๓] มัจฉัตตนิยตธรรม อาศัยมัจฉัตตนิยตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอริปติ-

*ปัจจัย

คือ อริปติธรรมที่เป็นมัจฉัตตนิยตธรรม อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นมัจฉัตตนิยตธรรม

[๑๖๔๔] สัมมัตตนิยตธรรม อาศัยสัมมัตตนิยตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอริปติ-

*ปัจจัย

คือ อริปติธรรมที่เป็นสัมมัตตนิยตธรรม อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นสัมมัตตนิยตธรรม

[๑๖๔๕] อนัตตธรรม อาศัยอนัตตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอริปติปัจจัย

คือ ชั้น ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นอนัตตธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ หทัยตฤ อาศัยชั้นทั้งหลาย ชั้นทั้งหลาย อาศัยหทัยตฤ
 มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ

[๑๖๔๖] อนัตตธรรม อาศัยมัจฉัตตนิยตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอนันตรปัจจัย

ปัจจัยทั้งหมด พึงให้พิสดาร

[๑๖๔๗] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย

มีวาระ ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย

มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อริปติปัจจัย

มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย

มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย

มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่เปรชาตปัจจัย

มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย

มี " ๙

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย

มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย

มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย

มี " ๙

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย

มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจจัย

มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฆานปัจจัย

มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคคปัจจัย

มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย

มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่เนตติปัจจัย

มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

มี " ๕

พึงนับอย่างนี้

ปัจจัยยะ จบ

[๑๖๔๘] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย

กับเหตุปัจจัย มีวาระ ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อริปติปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย

กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสปัจจัย

กับ ฯลฯ มีวาระ ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่เปรชาตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๖

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๙

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๙

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่เนตติปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย

กับ ฯลฯ มี " ๕

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกกรณ ภาค ๒
 พึงนับอย่างนี้

อนโลมปัจจนียะ จป
 [๑๖๔๙] ในอาร์มมณปัจจย กับปัจจยที่ไม่ใช่เหตุปัจจย มีวาระ ๑
 ในอนันตรปัจจย กับ ฯลฯ มี " ๑
 ในสมนันตรปัจจย กับ ฯลฯ มี " ๑
 ในสหชาตปัจจย กับ ฯลฯ มี " ๑
 ในวิคตปัจจย กับ ฯลฯ มี " ๑
 พึงนับอย่างนี้

ปัจจนียานโลม จป
 ปัจจยวาร จป
 สหชาตวาร เหมือนกับปัจจยวาร
 ปัจจยวาร

[๑๖๕๐] มิจฉัตตนิยตธรรม อาคัยมิจฉัตตนิยตธรรม ฯลฯ เพราะเหตุปัจจย
 มี ๓ นัย

สัมมัตตนิยตธรรม อาคัยสัมมัตตนิยตธรรม ฯลฯ เพราะเหตุปัจจย มี ๓ นัย
 [๑๖๕๑] อนิยตธรรม อาคัยอนิยตธรรม ฯลฯ เพราะเหตุปัจจย
 คือ ชันธ์ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาคัยชันธ์ ๑ ที่เป็นอนิยตธรรม ชันธ์ ๒ ฯลฯ
 ในปฏิสนธิขณะ หทัยัตถ อาคัยชันธ์ทั้งหลาย ชันธ์ทั้งหลาย อาคัยหทัยัตถ อาคัย
 มหาภูตรูป ๑ ชันธ์ทั้งหลายที่เป็นอนิยตธรรม อาคัยหทัยัตถ
 มิจฉัตตนิยตธรรม อาคัยอนิยตธรรม ฯลฯ เพราะเหตุปัจจย
 คือ ชันธ์ทั้งหลายที่เป็นมิจฉัตตนิยตธรรม อาคัยหทัยัตถ
 สัมมัตตนิยตธรรม อาคัยอนิยตธรรม ฯลฯ เพราะเหตุปัจจย
 คือ ชันธ์ทั้งหลายที่เป็นสัมมัตตนิยตธรรม อาคัยหทัยัตถ
 มิจฉัตตนิยตธรรม และอนิยตธรรม อาคัยอนิยตธรรม ฯลฯ เพราะเหตุปัจจย
 คือ ชันธ์ทั้งหลายที่เป็นมิจฉัตตนิยตธรรม อาคัยหทัยัตถ จิตตสมภูฐานรูป อาคัย
 มหาภูตรูปทั้งหลาย
 สัมมัตตนิยตธรรม และอนิยตธรรม อาคัยอนิยตธรรม ฯลฯ เพราะเหตุปัจจย
 คือ ชันธ์ทั้งหลายที่เป็นสัมมัตตนิยตธรรม อาคัยหทัยัตถ จิตตสมภูฐานรูป อาคัย
 มหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๖๕๒] มิจฉัตตนิยตธรรม อาคัยมิจฉัตตนิยตธรรม และอนิยตธรรม ฯลฯ
 เพราะเหตุปัจจย
 คือ ชันธ์ ๓ อาคัยชันธ์ ๑ ที่เป็นมิจฉัตตนิยตธรรม และหทัยัตถ ชันธ์ ๒ ฯลฯ
 อนิยตธรรม อาคัยมิจฉัตตนิยตธรรม และอนิยตธรรม ฯลฯ เพราะเหตุปัจจย
 คือ จิตตสมภูฐานรูป อาคัยชันธ์ ๑ ที่เป็นมิจฉัตตนิยตธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย
 มิจฉัตตนิยตธรรม และอนิยตธรรม อาคัยมิจฉัตตนิยตธรรม และอนิยตธรรม
 ฯลฯ เพราะเหตุปัจจย

คือ ชันธ์ ๓ อาคัยชันธ์ ๑ ที่เป็นมิจฉัตตนิยตธรรม และหทัยัตถชันธ์ ๒ ฯลฯ
 จิตตสมภูฐานรูป อาคัยชันธ์ที่เป็นมิจฉัตตนิยตธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๑๖๕๓] สัมมัตตนิยตธรรม อาคัยสัมมัตตนิยตธรรม และอนิยตธรรม ฯลฯ
 เพราะเหตุปัจจย มีหัวข้อปัจจย ๓ เหมือนกับมิจฉัตต พึงนับอย่างนี้

[๑๖๕๔] มิจฉัตตนิยตธรรม อาคัยมิจฉัตตนิยตธรรม ฯลฯ เพราะอาร์มมณปัจจย
 ฯลฯ พึงแจกเหมือนกับปัจจยวารในกุสัลตติกะ

เพราะ อวิคตปัจจย

[๑๖๕๕] ในเหตุปัจจย มีวาระ ๑๗
 ในอาร์มมณปัจจย มี " ๑๗
 ในอริปัตติปัจจย มี " ๑๗
 ในอนันตรปัจจย มี " ๗
 ในสมนันตรปัจจย มี " ๗
 ในสหชาตปัจจย มี " ๑๗
 ในอัญญมัญญปัจจย มี " ๗
 ในนิสสยปัจจย มี " ๑๗
 ในอุปนิสสยปัจจย มี " ๗
 ในเปรชาตปัจจย มี " ๗
 ในอาเสวนปัจจย มีวาระ ๗
 ในกัมมปัจจย มี " ๗
 ในวิปากปัจจย มี " ๑๗

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

ในอาหารปัจฉัย	มี "	๑๗
ในอินทรีย์ปัจฉัย	มี "	๑๗
ในฌานปัจฉัย	มี "	๑๗
ในมัคคปัจฉัย	มี "	๑๗
ในสัมปยุตตปัจฉัย	มี "	๓
ในวิปยุตตปัจฉัย	มี "	๑๗
ในอรรถปัจฉัย	มี "	๑๗
ในนัตถิปัจฉัย	มี "	๓
ในวิคตปัจฉัย	มี "	๓
ในอวิคตปัจฉัย	มี "	๑๗

พึงนับอย่างนี้

อนุโลม จบ

[๑๖๕๖] อนียตธรรม อาคัยอนียตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ชันร ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาคัยชันร ๑ ที่เป็นอนียตธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ
ชันร ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ อาคัยชันรทั้งหลาย ชันรทั้งหลาย อาคัยหทัยวัตถุ มหาภูต-

*รูป ๑ ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสสารทั้งหลาย ฯลฯ จักขวิญญาน อาคัยจักขายตนะ กายวิญญาน
อาคัยกายายตนะ ชันรทั้งหลายที่เป็นอนียตธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ อาคัยหทัยวัตถุ โมหะที่
สหระคด้วยวิจิจจา ที่สหระคด้วยอหังจะ อาคัยชันรทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิจจา ที่
สหระคด้วยอหังจะ และหทัยวัตถุ

[๑๖๕๗] อนียตธรรม อาคัยมิจฉัตตนิยตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาร์มมณ-

*ปัจฉัย

คือ จิตตสมุฏฐานรูป อาคัยชันรทั้งหลายที่เป็นมิจฉัตตนิยตธรรม

เหมือนกับ กุสลัตติกะ พึงกระทำห้วงข้อปัจฉัย ๕

[๑๖๕๘] มิจฉัตตนิยตธรรม อาคัยมิจฉัตตนิยตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอริปติ-

*ปัจฉัย

คือ อริปติธรรมเป็นมิจฉัตตนิยตธรรม อาคัยชันรทั้งหลายที่เป็นมิจฉัตตนิยตธรรม

[๑๖๕๙] สัมมัตตนิยตธรรม อาคัยสัมมัตตนิยตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอริปติ-

*ปัจฉัย

คือ อริปติธรรมที่เป็นสัมมัตตนิยตธรรม อาคัยชันรทั้งหลายที่เป็นสัมมัตตนิยตธรรม

[๑๖๖๐] อริปติธรรม อาคัยอนียตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอริปติปัจฉัย

คือ ชันร ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาคัยชันร ๑ ที่เป็นอนียตธรรม ชันร ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสสารทั้งหลาย ฯลฯ อาคัยจักขายตนะ ฯลฯ
อาคัยกายายตนะ ชันรทั้งหลายที่เป็นอนียตธรรม อาคัยหทัยวัตถุ

มิจฉัตตนิยตธรรม อาคัยอนียตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอริปติปัจฉัย

คือ อริปติธรรมที่เป็นมิจฉัตตนิยตธรรม อาคัยหทัยวัตถุ

สัมมัตตนิยตธรรม อาคัยอนียตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอริปติปัจฉัย

คือ อริปติธรรมที่เป็นสัมมัตตนิยตธรรม อาคัยหทัยวัตถุ

[๑๖๖๑] มิจฉัตตนิยตธรรม อาคัยมิจฉัตตนิยตธรรม และอนียตธรรม ฯลฯ

ไม่ใช่เพราะอริปติปัจฉัย

คือ อริปติธรรมที่เป็นมิจฉัตตนิยตธรรม อาคัยชันรทั้งหลายที่เป็นมิจฉัตตนิยตธรรม
และหทัยวัตถุ

[๑๖๖๒] สัมมัตตนิยตธรรม อาคัยสัมมัตตนิยตธรรม และอนียตธรรม ฯลฯ

ไม่ใช่เพราะอริปติปัจฉัย

คือ อริปติธรรมที่เป็นสัมมัตตนิยตธรรม อาคัยชันรทั้งหลายที่เป็นสัมมัตตนิยตธรรม
และหทัยวัตถุ

[๑๖๖๓] อนียตธรรม อาคัยมิจฉัตตนิยตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอนันตรปัจฉัย ฯลฯ

ไม่ใช่เพราะนัตถิปัจฉัย ไม่ใช่เพราะวิคตปัจฉัย

[๑๖๖๔] ในปัจฉัยที่ไม่ใช่เหตุปัจฉัย มีวาระ ๑

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจฉัย มี "

๕

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อริปติปัจฉัย มี "

๓

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจฉัย มี "

๕

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจฉัย มี "

๕

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจฉัย มี "

๕

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจฉัย มี "

๕

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจฉัย มี "

๖

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกกรณ ภาค ๒

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจฉัย	มี "	๑๗
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจฉัย	มี "	๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่กัมมปัจฉัย	มี "	๗
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปากปัจฉัย	มี "	๑๗
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาหารปัจฉัย	มี "	๑
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจฉัย		
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ฌานปัจฉัย		
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่มีคคปัจฉัย	มีวาระ ๑	
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจฉัย	มี "	๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปยุตตติปัจฉัย	มี "	๒
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่เนตติปัจฉัย	มี "	๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิคตปัจฉัย	มี "	๕

พึงนับอย่างนี้

ปัจฉนียะ จบ

[๑๖๖๕] ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจฉัย กับเหตุปัจฉัย มีวาระ ๕

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัติปัจจัย	กับ ฯลฯ	มีวาระ ๗	
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัณญมัญญปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่เปรชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๖
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิรปากปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิรปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๒
ในปัจจัยที่ไม่ใช่เนตติปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิรคตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๕

พึงนับอย่างนี้

อนโลมปัจฉนียะ จบ

[๑๖๖๖] ในอารัมมณปัจฉัย กับปัจฉัยที่ไม่ใช่เหตุปัจฉัย มี "

๑

ในอนันตรปัจฉัย กับ ฯลฯ มีวาระ ๑ ฯลฯ

ในวิคตปัจฉัย กับ ฯลฯ มี "

๑

พึงนับอย่างนี้

ปัจฉนียานโลม จบ

นิสสยวาร เหมือนกับ ปัจฉยวาร

สังสังญวาร

[๑๖๖๗] มิจฉัตตนิยตธรรม คลุกเคล้ากับมิจฉัตตนิยตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุ-

*ปัจฉัย

คือ ชันธ ๓ คลุกเคล้ากับชันธ ๑ ที่เป็นมิจฉัตตนิยตธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ

[๑๖๖๘] สัมมัตตนิยตธรรม คลุกเคล้ากับสัมมัตตนิยตธรรม ฯลฯ เพราะเหตุ-

*ปัจฉัย

คือ ชันธ ๓ คลุกเคล้ากับชันธ ๑ ที่เป็นสัมมัตตนิยตธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ

[๑๖๖๙] อนนยตธรรม คลุกเคล้ากับอนนยตธรรม ฯลฯ เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ชันธ ๓ คลุกเคล้ากับชันธ ๑ ที่เป็นอนนยตธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิ

ขณะ ฯลฯ

[๑๖๗๐] มิจฉัตตนิยตธรรม คลุกเคล้ากับมิจฉัตตนิยตธรรม ฯลฯ เพราะ

อารัมมณปัจฉัย ฯลฯ

เพราะ อวิคตปัจฉัย

[๑๖๗๑] ในเหตุปัจฉัย

ในอารัมมณปัจฉัย	มี "	มีวาระ ๓
ในกัมมปัจฉัย	มี "	๓ ฯลฯ
ในวิปากปัจฉัย	มี "	๑
ในอาหารปัจฉัย	มี "	๓
ในวิคตปัจฉัย	มี "	๓

Page 212

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปฏฐานเปกขณ ภาค ๒
 ฟังนบอย่างนี้

อนุลอม จบ

[๑๖๗๒] อนัตตนิยตธรรม คลุกเคล้ากับอนัตตนิยตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจย

คือ ชันธ ๓ คลุกเคล้ากับชันธ ๑ ที่เป็นอนัตตนิยตธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ชันธ ๒ ฯลฯ
 ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๑๖๗๓] มิจจัตตนิยตธรรม คลุกเคล้ากับมิจจัตตนิยตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
 เพราะอริปัตติปัจจย

คือ อริปัตติธรรมที่เป็นมิจจัตตนิยตธรรม คลุกเคล้ากับชันธทั้งหลายที่เป็นมิจจัตตนิยต-
 *ธรรม

[๑๖๗๔] สัมมัตตนิยตธรรม คลุกเคล้ากับสัมมัตตนิยตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะ
 อริปัตติปัจจย

คืออริปัตติธรรมที่เป็นสัมมัตตนิยตธรรม คลุกเคล้ากับชันธทั้งหลายที่เป็นสัมมัตต-
 *นิยตธรรม

[๑๖๗๕] อนัตตนิยตธรรม คลุกเคล้ากับอนัตตนิยตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอริปัตติปัจจย

คือ ชันธ ๓ คลุกเคล้ากับชันธ ๑ ที่เป็นอนัตตนิยตธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๑๖๗๖] สัมมัตตนิยตธรรม คลุกเคล้ากับสัมมัตตนิยตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะ
 ปุเรชาติปัจจย

คือ ในอรุပ္ภมิ ชันธ ๓ คลุกเคล้ากับชันธ ๑ ที่เป็นสัมมัตตนิยตธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ

[๑๖๗๗] อนัตตนิยตธรรม คลุกเคล้ากับอนัตตนิยตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะปุเรชาติ-
 *ปัจจย

คือ ในอรุပ္ภมิ ชันธ ๓ คลุกเคล้ากับชันธ ๑ ที่เป็นอนัตตนิยตธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ ใน
 ปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๑๖๗๘] มิจจัตตนิยตธรรม คลุกเคล้ากับมิจจัตตนิยตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะ
 ปัจจชาติปัจจย ฟังใส่ให้เต็ม

[๑๖๗๙] อนัตตนิยตธรรม คลุกเคล้ากับอนัตตนิยตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาเสวนปัจจย

คือ คลุกเคล้ากับชันธ ๑ ที่เป็นอนัตตนิยตธรรม ฯลฯ ชันธ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๑๖๘๐] มิจจัตตนิยตธรรม คลุกเคล้ากับมิจจัตตนิยตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะ
 กัมมปัจจย ไม่ใช่เพราะวิปากปัจจย

[๑๖๘๑] อนัตตนิยตธรรม คลุกเคล้ากับอนัตตนิยตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะฉานปัจจย

คือ ปัญจวิญญาน

ไม่ใช่เพราะมคคปัจจย

คือ อนัตตนิยตธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ฯลฯ

[๑๖๘๒] สัมมัตตนิยตธรรม คลุกเคล้ากับสัมมัตตนิยตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะ
 วิปยุตตปัจจย

คือ ในอรุပ္ภมิ ชันธ ๓ คลุกเคล้ากับชันธ ๑ ที่เป็นสัมมัตตนิยตธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ

[๑๖๘๓] อนัตตนิยตธรรม คลุกเคล้ากับอนัตตนิยตธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะวิปยุตตปัจจย

คือ ในอรุပ္ภมิ ชันธ ๑ ที่เป็นอนัตตนิยตธรรม ฯลฯ ชันธ ๒ ฯลฯ

[๑๖๘๔] ในปัจจยที่ไม่ใช่เหตุปัจจย มีวาระ ๑

ในปัจจยที่ไม่ใช่อริปัตติปัจจย มี " ๓

ในปัจจยที่ไม่ใช่ปุเรชาติปัจจย มี " ๒

ในปัจจยที่ไม่ใช่ปัจจชาติปัจจย มี " ๓

ในปัจจยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจย มี " ๑

ในปัจจยที่ไม่ใช่กัมมปัจจย มี " ๓

ในปัจจยที่ไม่ใช่วิปากปัจจย มี " ๓

ในปัจจยที่ไม่ใช่ฉานปัจจย มี " ๑

ในปัจจยที่ไม่ใช่มคคปัจจย มี " ๑

ในปัจจยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจย มี " ๒

ฟังนบอย่างนี้

ปัจจนีเย จบ

[๑๖๘๕] ในปัจจยที่ไม่ใช่อริปัตติปัจจย กับเหตุปัจจย มีวาระ ๓

ในปัจจยที่ไม่ใช่ปุเรชาติปัจจย กับ ฯลฯ มี " ๒

ในปัจจยที่ไม่ใช่ปัจจชาติปัจจย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจย กับ ฯลฯ มี " ๑

ในปัจจยที่ไม่ใช่กัมมปัจจย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจยที่ไม่ใช่วิปากปัจจย กับ ฯลฯ มี " ๓

ในปัจจยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจย กับ ฯลฯ มี " ๒

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปการณ ภาค ๒
พึงนับอย่างนี้

อนโลมปัจจนียะ จบ
[๑๖๘๖] ในอาร์มณปัจจย กับปัจจยที่ไม่ใช่เหตุปัจจย

มีวาระ ๑
ในอนันตรปัจจย กับ ฯลฯ มีวาระ ๑ ฯลฯ
ในอวิคตปัจจย กับ ฯลฯ มี " ๑
พึงนับอย่างนี้

ปัจจนียานโลม จบ
สัมปยุตตวาท เหมือนกับสังสังฐวาท

ปัญหาว่า

[๑๖๘๗] มิจจัตตนิยตธรรม เป็นปัจจยแก่มิจจัตตนิยตธรรม โดยเหตุปัจจย
คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นมิจจัตตนิยตธรรม เป็นปัจจยแก่มสัมปยุตตชนันท์ทั้งหลาย โดย
เหตุปัจจย

[๑๖๘๘] มิจจัตตนิยตธรรม เป็นปัจจยแก่อนิยตธรรม โดยเหตุปัจจย
คือ ชนันท์ทั้งหลายที่เป็นมิจจัตตนิยตธรรม เป็นปัจจยแก่อจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย

[๑๖๘๙] มิจจัตตนิยตธรรม เป็นปัจจยแก่มิจจัตตนิยตธรรม และอนิยตธรรม
โดยเหตุปัจจย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นมิจจัตตนิยตธรรม เป็นปัจจยแก่มสัมปยุตตชนันท์ และจิตตสมุฏ-

*ฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจย

[๑๖๙๐] สัมมัตตนิยตธรรม เป็นปัจจยแก่มัตตนิยตธรรม โดยเหตุปัจจย
มี ๓ นัย

[๑๖๙๑] อนิยตธรรม เป็นปัจจยแก่อนิยตธรรม โดยเหตุปัจจย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอนิยตธรรม เป็นปัจจยแก่มสัมปยุตตชนันท์ และจิตตสมุฏฐานรูป
ทั้งหลาย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๑๖๙๒] มิจจัตตนิยตธรรม เป็นปัจจยแก่อนิยตธรรม โดยอาร์มณปัจจย

คือ พระอริยะทั้งหลายพิจารณาภิเลสที่ละแล้ว ที่เป็นมิจจัตตนิยตธรรมรู้ซึ่งกิเลส
ทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน

พิจารณาเห็นชนันท์ทั้งหลายที่เป็นมิจจัตตนิยตธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ

รู้จิตของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตที่เป็นมิจจัตตนิยตธรรม โดยเจโตปริยญาณ

ชนันท์ทั้งหลายที่เป็นมิจจัตตนิยตธรรม เป็นปัจจยแก่อเจโตปริยญาณ แก่ปพเพนิวาสานุส-

*สติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่อาวชชนะ โดยอาร์มณปัจจย

[๑๖๙๓] สัมมัตตนิยตธรรม เป็นปัจจยแก่อนิยตธรรม โดยอาร์มณปัจจย

คือ พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค พิจารณามรรค

รู้จิตของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตที่เป็นสัมมัตตนิยตธรรม โดยเจโตปริยญาณ

ชนันท์ทั้งหลายที่เป็นสัมมัตตนิยตธรรม เป็นปัจจยแก่อเจโตปริยญาณ แก่ปพเพนิวาสานุส-

*สติญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่อาวชชนะ โดยอาร์มณปัจจย

[๑๖๙๔] อนิยตธรรม เป็นปัจจยแก่อนิยตธรรม โดยอาร์มณปัจจย

คือ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรมแล้ว พิจารณาทุกขกรรมนั้น

พิจารณาทุกขกรรมทั้งหลายที่เคยสังสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

ออกจากฉาน พิจารณาฉาน

พระอริยะทั้งหลายพิจารณาผล พิจารณานิพพาน

นิพพาน เป็นปัจจยแก่โคตรภู แก่วาทาน แก่ผล แก่อาวชชนะ โดยอาร์มณปัจจย

พระอริยะทั้งหลายพิจารณาภิเลสที่ละแล้ว ที่เป็นอนิยตธรรม กิเลสที่ข่มแล้ว ฯลฯ

กิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน ฯลฯ

จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ พิจารณาเห็นชนันท์ทั้งหลายที่เป็นอนิยตธรรม โดยความ
เป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพิลินยิ่ง
เพราะปรารถนากิจเป็นต้นนั้น รากะที่เป็นอนิยตธรรม ฯลฯ โทมณัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตราตุ

บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นอนิยตธรรม โดยเจโตปริยญาณ

อากาสาัญญาตนะ เป็นปัจจยแก่วิญญาณัญญาตนะ อากิญจัญญาตนะเป็นปัจจย

แก่นาสัญญานาสัญญาตนะ โดยอาร์มณปัจจย รูปายตนะ เป็นปัจจยแก่อวัชญาณ

โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจยแก่อวัชญาณ โดยอาร์มณปัจจย

ชนันท์ทั้งหลายที่เป็นอนิยตธรรม เป็นปัจจยแก่อวัชญาณ แก่อเจโตปริยญาณ แก่

ปพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่อาวชชนะ โดยอาร์มณ-

*ปัจจย

[๑๖๙๕] อนิยตธรรม เป็นปัจจยแก่มิจจัตตนิยตธรรม โดยอาร์มณปัจจย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

คือ รูปชีวิตินทรีย์ เป็นปัจจัยแก่มาตฐาตกรรม แก่ปิตฐาตกรรม แก่อรหันตฐาตกรรม
แก่อหิริรูปปาทกรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

ขั้นทั้งหลายที่เป็นมัจฉัตตนิยตธรรมเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ลบล้ำ หทัยวัตถุ หทัยวัตถุ
นั้น เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่เป็นมัจฉัตตนิยตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๖๙๖] อนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมมัตตนิยตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ นิพพาน เป็นปัจจัยแก่มรรค โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๖๙๗] มัจฉัตตนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่มัจฉัตตนิยตธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นมัจฉัตตนิยตธรรม เป็นปัจจัย
แก่สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๑๖๙๘] มัจฉัตตนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิยตธรรม โดยอริหัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นมัจฉัตตนิยตธรรม เป็นปัจจัย
แก่จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๑๖๙๙] มัจฉัตตนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่มัจฉัตตนิยตธรรม และอนิยตธรรม
โดยอริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นมัจฉัตตนิยตธรรม เป็นปัจจัย
แก่สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๑๗๐๐] สัมมัตตนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมมัตตนิยตธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นสัมมัตตนิยตธรรม เป็นปัจจัย
แก่สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๑๗๐๑] สัมมัตตนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิยตธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณาริบัติ สหชาตาริบัติ

ที่เป็น อาร์มมณาริบัติ ได้แก่ พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรคกระทำมรรคให้เป็น
อารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา

ที่เป็น สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นสัมมัตตนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตต-

*สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๑๗๐๒] สัมมัตตนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมมัตตนิยตธรรม และอนิยตธรรม
โดยอริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นสัมมัตตนิยตธรรม เป็นปัจจัย
แก่สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย

[๑๗๐๓] อนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิยตธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณาริบัติ สหชาตาริบัติ

ที่เป็น อาร์มมณาริบัติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ กระทำ
กุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา

กระทำกุศลกรรมทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อนให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว
พิจารณา

พระอริยะทั้งหลายกระทำผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณากระทำนิพพาน
ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่วาทาน แก่ผล โดยอริปัตติปัจจัย

จักข ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นอนิยตธรรม ให้เป็น
อารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพิลิดเพิลินยั้ง เพราะกระทำจักขเป็นต้นนั้นให้เป็น
อารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะที่เป็นอนิยตธรรม เกิดขึ้น

ที่เป็น สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นอนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น
และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๑๗๐๔] อนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมมัตตนิยตธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อาร์มมณาริบัติ ได้แก่ นิพพาน เป็นปัจจัยแก่มรรค โดยอริปัตติ
ปัจจัย

[๑๗๐๕] มัจฉัตตนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิยตธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นมัจฉัตตนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่ภูฐานะ โดยอนันตรปัจจัย

[๑๗๐๖] สัมมัตตนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิยตธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ มรรค เป็นปัจจัยแก่ผล โดยอนันตรปัจจัย

[๑๗๐๗] อนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิยตธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นอนิยตธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่เป็น
อนิยตธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลมเป็นปัจจัยแก่วาทาน ผลเป็นปัจจัยแก่ผล

อนุโลมเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติ เนวสัญญานาสัญญายตนะของบุคคลผู้ออกจากนิโรธ เป็นปัจจัย
แก่ผลสมาบัติ โดยอนันตรปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปการณ ภาค ๒

[๑๓๐๘] อนัตตนิยตธรรม เป็นปัจฉัยแก่มัจฉัตตนิยตธรรม โดยอนันตรปัจฉัย

คือ โทมนัสที่เป็นอนัตตนิยตธรรม เป็นปัจฉัยแก่มัจฉัตตนิยตธรรม โดยอนันตรปัจฉัย มัจฉาทิฏฐิที่เป็นอนัตตนิยตธรรม เป็นปัจฉัยแก่มัจฉาทิฏฐิที่เป็นอนัตตนิยตธรรม เป็นปัจฉัยแก่มัจฉาทิฏฐิที่เป็นอนัตตนิยตธรรม โดยอนันตรปัจฉัย

[๑๓๐๙] อนัตตนิยตธรรม เป็นปัจฉัยแก่มัจฉัตตนิยตธรรม โดยอนันตรปัจฉัย

คือ โคตรภู เป็นปัจฉัยแก่มรรค ไวทาน เป็นปัจฉัยแก่มรรค โดยอนันตรปัจฉัย

[๑๓๑๐] มัจฉัตตนิยตธรรม เป็นปัจฉัยแก่อนัตตนิยตธรรม โดยสมนันตรปัจฉัย เหมือนกับอนันตรปัจฉัย

เป็นปัจฉัยโดย สหชาติปัจฉัย เหมือนกับปฏิจวาร มีหัวข้อปัจฉัย ๙

เป็นปัจฉัยโดย อัญญมัญญปัจฉัย เหมือนกับปฏิจวาร มีหัวข้อปัจฉัย ๓

เป็นปัจฉัยโดย นิสสยปัจฉัย เหมือนกับ กุสวัตติกะ มีหัวข้อปัจฉัย ๑๓

[๑๓๑๑] มัจฉัตตนิยตธรรม เป็นปัจฉัยแก่มัจฉัตตนิยตธรรม โดยอุปนิสสยปัจฉัย

มีอย่างเดียว คือ ปกตูปนิสสย ได้แก่ มาตฆาตกรรม เป็นปัจฉัยแก่มัจฉัตตนิยตธรรม

โดยอุปนิสสยปัจฉัย มาตฆาตกรรม ฯลฯ ปิตฆาตกรรม ฯลฯ อรหันตฆาตกรรม ฯลฯ รุหิรูปปา-

*กรรม ฯลฯ สังฆเภทกรรม ฯลฯ เป็นปัจฉัยแก่มัจฉาทิฏฐิที่เป็นอนัตตนิยตธรรม โดยอุปนิสสยปัจฉัย

พึงกระทำดังนี้

มัจฉาทิฏฐิที่เป็นอนัตตนิยตธรรม เป็นปัจฉัยแก่มัจฉาทิฏฐิที่เป็นอนัตตนิยตธรรม โดยอุปนิสสย-

*ปัจฉัย มัจฉาทิฏฐิที่เป็นอนัตตนิยตธรรม เป็นปัจฉัยแก่มัจฉาทิฏฐิที่เป็นอนัตตนิยตธรรม โดยอุปนิสสยปัจฉัย

[๑๓๑๒] มัจฉัตตนิยตธรรม เป็นปัจฉัยแก่อนัตตนิยตธรรม โดยอุปนิสสยปัจฉัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสย ปกตูปนิสสย

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสย ได้แก่ บุคคลปลงชีวิตมารดาแล้วเพื่อป้องกันกรรมนั้น

ให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรม ปลงชีวิตบิดา ฯลฯ ปลงชีวิตพระอรหันต์ ฯลฯ

บุคคลมิจิตคิดประทุษร้าย ยังโลหิตของพระตถาคตให้ห่อ ฯลฯ ทำลายสงฆ์เพื่อป้องกันกรรมนั้น ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ กระทำอุโบสถกรรม

[๑๓๑๓] สัมมัตตนิยตธรรม เป็นปัจฉัยแก่มัจฉัตตนิยตธรรม โดยอุปนิสสยปัจฉัย

มีอย่างเดียว คือ ปกตูปนิสสย ได้แก่ ปฐมมรรค เป็นปัจฉัยแก่มัจฉัตตนิยตธรรม

โดยอุปนิสสยปัจฉัย ตติยมรรค เป็นปัจฉัยแก่มัจฉัตตนิยตธรรม โดยอุปนิสสยปัจฉัย

[๑๓๑๔] สัมมัตตนิยตธรรม เป็นปัจฉัยแก่อนัตตนิยตธรรม โดยอุปนิสสยปัจฉัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสย อนันตรูปนิสสย ปกตูปนิสสย

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสย ได้แก่ พระอริยะทั้งหลายเข้าไปอาศัยมรรคแล้วยังสมาบัติที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น เจ้าสมาบัติที่เกิดขึ้นแล้ว

พิจารณาเห็นสังขาร โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา

มรรค เป็นปัจฉัยแก่อัตถปฏิสัมภิทาของพระอริยะทั้งหลาย ฯลฯ แก่ฐานาฐานโกสัลละ โดยอุปนิสสยปัจฉัย มรรค เป็นปัจฉัยแก่ผลสมาบัติ โดยอุปนิสสยปัจฉัย

[๑๓๑๕] อนัตตนิยตธรรม เป็นปัจฉัยแก่อนัตตนิยตธรรม โดยอุปนิสสยปัจฉัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสย อนันตรูปนิสสย ปกตูปนิสสย

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสย ได้แก่บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาที่เป็นอนัตตนิยตธรรมแล้ว ให้ทาน ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ ฌาน ฯลฯ อภิปัญญา ฯลฯ สมาบัติ ฯลฯ มานะ ฯลฯ ถิฏฐิ

บุคคลเข้าไปอาศัยศีลที่เป็นอนัตตนิยตธรรม ฯลฯ สุตะ จาคะ ปัญญา รากะ ความปรารถนา สุขทางกาย ทุกข์ทางกาย ฤดู โภชนะ ฯลฯ เสนาสนะแล้วให้ทาน ฯลฯ ฆ่าคนในนิคม

ศรัทธาที่เป็นอนัตตนิยตธรรม ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ รากะ ฯลฯ เสนาสนะเป็นปัจฉัยแก่มัจฉาทิฏฐิที่เป็นอนัตตนิยตธรรม

แก่สุขทางกาย แก่ทุกข์ทางกาย แก่ผลสมาบัติ โดยอุปนิสสยปัจฉัย

บริกรรมแห่งปฐมฌาน เป็นปัจฉัยแก่ปฐมฌานนั้นเดียว บริกรรมแห่งเนวสัญญานา-

*สัญญาตนะ เป็นปัจฉัยแก่มัจฉาทิฏฐิที่เป็นอนัตตนิยตธรรม ปฐมฌาน เป็นปัจฉัยแก่มัจฉาทิฏฐิที่เป็นอนัตตนิยตธรรม

อภิญญาตนะ เป็นปัจฉัยแก่มัจฉาทิฏฐิที่เป็นอนัตตนิยตธรรม ปาณาติบาต เป็นปัจฉัยแก่มัจฉาทิฏฐิที่เป็นอนัตตนิยตธรรม

*ติบาต โดยอุปนิสสยปัจฉัย

พึงกระทำดังนี้

[๑๓๑๖] อนัตตนิยตธรรม เป็นปัจฉัยแก่มัจฉัตตนิยตธรรม โดยอุปนิสสยปัจฉัย

มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสย ปกตูปนิสสย

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสย ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยรากะที่เป็นอนัตตนิยตธรรมแล้วปลงชีวิตมารดา ฯลฯ ทำลายสงฆ์

บุคคลเข้าไปอาศัยโทสะที่เป็นอนัตตนิยตธรรม ฯลฯ ความปรารถนา ฯลฯ สุขทางกาย ฯลฯ เสนาสนะแล้ว ปลงชีวิตมารดา ฯลฯ ทำลายสงฆ์

รากะที่เป็นอนัตตนิยตธรรม ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจฉัยแก่มัจฉาทิฏฐิที่เป็นอนัตตนิยตธรรม

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปภรณ์ ภาค ๒
แก่อรหันตสมาคตกรรม แก่รูปปาทกรรม แก่มัจฉาทิฏฐิที่เป็นนียตธรรม โยอุปนิสสยปัจฉัย

[๑๗๑๓] อนียตธรรม เป็นปัจฉัยแก่มัจฉัตตนิยตธรรม โดยอุปนิสสยปัจฉัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณุปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกรูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บริกรรมแห่งปฐมมรรค เป็นปัจฉัยแกปฐมมรรค

บริกรรมแห่งจตุตถมรรค เป็นปัจฉัยแกจตุตถมรรค โดยอุปนิสสยปัจฉัย

[๑๗๑๔] อนียตธรรม เป็นปัจฉัยแกอนียตธรรม โดยปุเรชาตปัจฉัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็น อารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ บุคคลพิจารณาเห็นหทัยวัตถุ โดย
ความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพิลินยิง เพราะปรารภจักขุเป็นต้นนั้น ราคะที่
เป็นอนียตธรรม เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตราต

รูปายตนะ เป็นปัจฉัยแกจักขุวิญญาน โผฐัพพายตนะ เป็นปัจฉัยแกกายวิญญาน
โดยปุเรชาตปัจฉัย

ที่เป็น วัตถุปุเรชาต ได้แก่ จักขายตนะ เป็นปัจฉัยแกจักขุวิญญาน กายายตนะ ฯลฯ
หทัยวัตถุ เป็นปัจฉัยแกขันธทั้งหลายที่เป็นปนิยตธรรม โดยปุเรชาตปัจฉัย

[๑๗๑๕] อนียตธรรม เป็นปัจฉัยแกมัจฉัตตนิยตธรรม โดยปุเรชาตปัจฉัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็น อารัมมณปุเรชาต ได้แก่ รูปชีวิตินทรีย์ เป็นปัจฉัยแกสมาคตกรรม แก่
ปิฎกตกรรม แก่อรหันตสมาคตกรรม แก่รูปปาทกรรม ฯลฯ โดยปุเรชาตปัจฉัย

ที่เป็น วัตถุปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจฉัยแกขันธทั้งหลายที่เป็นมัจฉัตต-

* นียตธรรม โดยปุเรชาตปัจฉัย

[๑๗๒๐] อนียตธรรม เป็นปัจฉัยแก่มัจฉัตตนิยตธรรม โดยปุเรชาตปัจฉัย

มีอย่างเดียว คือ วัตถุปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจฉัยแกขันธทั้งหลายที่เป็น
สัมมัตตนิยตธรรม โดยปุเรชาตปัจฉัย

[๑๗๒๑] มัจฉัตตนิยตธรรม เป็นปัจฉัยแกอนียตธรรม โดยปัจฉาชาตปัจฉัย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นมัจฉัตตนิยตธรรมที่เกิดภายหลัง เป็นปัจฉัยแกกายนี้ที่เกิดก่อน
โดยปัจฉาชาตปัจฉัย

[๑๗๒๒] สัมมัตตนิยตธรรม เป็นปัจฉัยแกอนียตธรรม โดยปัจฉาชาตปัจฉัย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นสัมมัตตนิยตธรรมที่เกิดภายหลัง เป็นปัจฉัยแกกายนี้ที่เกิดก่อน
โดยปัจฉาชาตปัจฉัย

[๑๗๒๓] อนียตธรรม เป็นปัจฉัยแกอนียตธรรม โดยปัจฉาชาตปัจฉัย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นอนียตธรรมที่เกิดภายหลัง เป็นปัจฉัยแกกายนี้ที่เกิดก่อน โดย
ปัจฉาชาตปัจฉัย

[๑๗๒๔] อนียตธรรม เป็นปัจฉัยแกอนียตธรรม โดยอาเสวนปัจฉัย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นอนียตธรรมที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจฉัยแกขันธทั้งหลายที่เป็น
อนียตธรรมที่เกิดหลังๆ โดยอาเสวนปัจฉัย

อนุโลม เป็นปัจฉัยแกโคตรภู อนุโลม เป็นปัจฉัยแกโฆทาน โดยอาเสวนปัจฉัย

[๑๗๒๕] อนียตธรรม เป็นปัจฉัยแกมัจฉัตตนิยตธรรม โดยอาเสวนปัจฉัย

คือ โทมนัสที่เป็นอนียตธรรม เป็นปัจฉัยแกโทมนัสที่เป็นมัจฉัตตนิยตธรรม โดย
อาเสวนปัจฉัย มัจฉาทิฏฐิที่เป็นอนียตธรรม เป็นปัจฉัยแกมัจฉาทิฏฐิที่เป็นนียตธรรม โดย
อาเสวนปัจฉัย

[๑๗๒๖] อนียตธรรม เป็นปัจฉัยแก่มัจฉัตตนิยตธรรม โดยอาเสวนปัจฉัย

คือ โคตรภู เป็นปัจฉัยแกมรรค โฆทาน เป็นปัจฉัยแกมรรค โดยอาเสวนปัจฉัย

[๑๗๒๗] มัจฉัตตนิยตธรรม เป็นปัจฉัยแกมัจฉัตตนิยตธรรม โดยกัมมปัจฉัย

คือ เจตนาที่เป็นมัจฉัตตนิยตธรรม เป็นปัจฉัยแกสัมปยุตตขันธทั้งหลาย โดยกัมม-

* ปัจฉัย

[๑๗๒๘] มัจฉัตตนิยตธรรม เป็นปัจฉัยแกอนียตธรรม โดยกัมมปัจฉัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต นานาขณิก

ที่เป็น สหชาต ได้แก่ เจตนาที่เป็นมัจฉัตตนิยตธรรม เป็นปัจฉัยแกจิตตสมุฏฐานรูป
ทั้งหลาย โดยกัมมปัจฉัย

ที่เป็น นานาขณิก ได้แก่ เจตนาที่เป็นมัจฉัตตนิยตธรรม เป็นปัจฉัยแกวิปากขันธ
และกฏัตตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจฉัย

[๑๗๒๙] มัจฉัตตนิยตธรรม เป็นปัจฉัยแกมัจฉัตตนิยตธรรม และอนียตธรรม
โดยกัมมปัจฉัย

คือ เจตนาที่เป็นมัจฉัตตนิยตธรรม เป็นปัจฉัยแกสัมปยุตตขันธ และจิตตสมุฏฐาน-

* รูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจฉัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปรกณ ภาค ๒

คือ ขันธ์ ๑ ที่เป็นมัจฉัตตนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัย

ขันธ์ ๒

[๑๓๔๒] มัจฉัตตนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิยตธรรม โดยอัติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปัจจชาติ

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นมัจฉัตตนิยตธรรม เป็นปัจจัยแกจิตต-

*สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอัติปัจจัย

ที่เป็น ปัจจชาติ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นมัจฉัตตนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่กายนี้
ที่เกิดขึ้น โดยอัติปัจจัย

[๑๓๔๓] มัจฉัตตนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่มัจฉัตตนิยตธรรมและอนิยตธรรม
โดยอัติปัจจัย

คือ ขันธ์ ๑ ที่เป็นมัจฉัตตนิยตธรรมเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย
ขันธ์ ๒ ฯลฯ

[๑๓๔๔] สัมมัตตนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมมัตตนิยตธรรม โดยอัติปัจจัย
มีหัวข้อปัจจัย ๓

[๑๓๔๕] อนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิยตธรรม โดยอัติปัจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปัจจชาติ อาหาร อินทรีย์

ที่เป็นสหชาติ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นอนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป
ทั้งหลาย โดยอัติปัจจัย ขันธ์ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ทั้งหลายเป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ โดยอัติปัจจัย หทัยวัตถุ
เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลาย โดยอัติปัจจัย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ส่วนพวกอัญญสัตว์ทั้งหลาย
มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

ที่เป็น ปุเรชาติ ได้แก่ จักข ฯลฯ บุคคลพิจารณาเห็นหทัยวัตถุ โดยความเป็น
ของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพิลิน เพราะ
ปรารถนจักขเป็นต้นนั้น รากะ เกิดขึ้น โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักข พังเสียงด้วยทิพพโสตราต

รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขวิญญาณ โสทฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ
จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขวิญญาณ กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุ เป็น
ปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นปนิยตธรรม โดยอัติปัจจัย

ที่เป็น ปัจจชาติ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นอนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิด
ก่อน โดยอัติปัจจัย กวฬิงการาหาร เป็นปัจจัยแก่กายนี้ โดยอัติปัจจัย รูปชีวิติทรีย์ เป็น
ปัจจัยแก่ภักตารูปทั้งหลาย โดยอัติปัจจัย

[๑๓๔๖] อนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่มัจฉัตตนิยตธรรม โดยอัติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาติ ได้แก่ รูปชีวิตินทรีย์ เป็นปัจจัยแกสมาตกรรม ฯลฯ
แก่รูปปาพการม โดยอัติปัจจัย หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นมัจฉัตตนิยต-

*ธรรม โดยอัติปัจจัย

[๑๓๔๗] อนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมมัตตนิยตธรรม โดยอัติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาติ ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็น
สัมมัตตนิยตธรรม โดยอัติปัจจัย

[๑๓๔๘] มัจฉัตตนิยตธรรม และอนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่มัจฉัตตนิยตธรรม ฯลฯ

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นมัจฉัตตนิยตธรรม และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัย
แก่ขันธ์ ๓ ขันธ์ ๒ และ ฯลฯ

[๑๓๔๙] มัจฉัตตนิยตธรรม และอนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิยตธรรม ฯลฯ

มี ๕ อย่าง คือ สหชาติ ปัจจชาติ อาหาร อินทรีย์

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นมัจฉัตตนิยตธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย เป็น
ปัจจัยแกจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอัติปัจจัย

ที่เป็น ปัจจชาติ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นมัจฉัตตนิยตธรรม และกฬิงการาหาร
เป็นปัจจัยแก่กายนี้ โดยอัติปัจจัย

ที่เป็น ปัจจชาติ ได้แก่ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นมัจฉัตตนิยตธรรม และรูปชีวิตินทรีย์
เป็นปัจจัยแก่ภักตารูปทั้งหลาย โดยอัติปัจจัย

[๑๓๕๐] สัมมัตตนิยตธรรม และอนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมมัตตนิยตธรรม
โดยอัติปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๒ เหมือนกับมัจฉัตตนิยต

[๑๓๕๑] ในเหตุปัจจัย มีวาระ ๓

ในอารัมมณปัจจัย มี " ๕

ในอธิปัตติปัจจัย มี " ๘

ในอนันตรปัจจัย มี " ๕

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปการณ ภาค ๒

ในสมนันตรปัจจัย	มี "	๕
ในสหชาตปัจจัย	มี "	๙
ในอัญญมัญญปัจจัย	มี "	๓
ในนิสสยปัจจัย	มี "	๑๓
ในอุปนิสสยปัจจัย	มี "	๗
ในปุเรชาตปัจจัย	มี "	๓
ในปัจฉาชาตปัจจัย	มี "	๓
ในอาเสวนปัจจัย	มี "	๓
ในกัมมปัจจัย	มี "	๗
ในวิปากปัจจัย	มี "	๑
ในอาหารปัจจัย	มี "	๗
ในอินทริยปัจจัย	มี "	๗
ในฌานปัจจัย	มี "	๗
ในมัคคปัจจัย	มี "	๗
ในสัมปยุตตปัจจัย	มี "	๓
ในวิปยุตตปัจจัย	มี "	๕
ในอรรถปัจจัย	มี "	๑๓
ในเนตติปัจจัย	มี "	๕
ในวิคตปัจจัย	มี "	๕
ในอวิคตปัจจัย	มี "	๑๓

พึงนับอย่างนี้

อนุโลม จบ

[๑๓๕๒] มัจฉัตตนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่มัจฉัตตนิยตธรรม โดยสหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย

[๑๓๕๓] มัจฉัตตนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิยตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดย สหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดย กัมมปัจจัย

[๑๓๕๔] มัจฉัตตนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่มัจฉัตตนิยตธรรม และอนิยตธรรม โดยสหชาตปัจจัย

[๑๓๕๕] สัมมัตตนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่มัมมัตตนิยตธรรม โดยสหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย

[๑๓๕๖] สัมมัตตนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิยตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดย สหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดย ปัจฉาชาตปัจจัย

[๑๓๕๗] สัมมัตตนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่มัมมัตตนิยตธรรม และอนิยตธรรม โดยสหชาตปัจจัย

[๑๓๕๘] อนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิยตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดย สหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดย ปุเรชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดย ปัจฉาชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดย กัมมปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อาหารปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อินทริยปัจจัย

[๑๓๕๙] อนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่มัจฉัตตนิยตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดย ปุเรชาตปัจจัย

[๑๓๖๐] อนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่มัมมัตตนิยตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดย ปุเรชาตปัจจัย

[๑๓๖๑] มัจฉัตตนิยตธรรม และอนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่มัจฉัตตนิยตธรรม ฯลฯ มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปุเรชาต

[๑๓๖๒] มัจฉัตตนิยตธรรม และอนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิยตธรรม ฯลฯ มี ๔ อย่าง คือ สหชาต ปัจฉาชาต อาหาร อินทริย

[๑๓๖๓] สัมมัตตนิยตธรรม และอนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่มัมมัตตนิยตธรรม ฯลฯ มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปุเรชาต

[๑๓๖๔] สัมมัตตนิยตธรรม และอนิยตธรรม เป็นปัจจัยแก่อนิยตธรรม ฯลฯ มี ๔ อย่าง คือ สหชาต ปัจฉาชาต อาหาร อินทริย

[๑๓๖๕] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๑๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย

มีวาระ ๑๓

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัญฐานปกรณ์ ภาค ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สหชาติปัจจัย	มี "	๙
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย	มี "	๙
ในปัจจัยที่ไม่ใช่เนิสสปัจจัย	มี "	๙
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปเนิสสปัจจัย	มี "	๑๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่เปรชาติปัจจัย	มีวาระ	๑๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาติปัจจัย	มี "	๑๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย	มี "	๑๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย		
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย		
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารปัจจัย	มี "	๑๓ ฯลฯ
ในปัจจัยที่ไม่ใช่มีคคปัจจัย	มี "	๑๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย	มี "	๙
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย	มี "	๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัตถิปัจจัย	มี "	๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่เนตติปัจจัย	มี "	๑๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย	มี "	๑๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อวิคตปัจจัย	มี "	๗

พึงนับอย่างนี้

ปัจจนียะ จบ

[๑๓๖๖] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มีวาระ ๗

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อุปเนิสสปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๗ ฯลฯ
ในปัจจัยที่ไม่ใช่มีคคปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มีวาระ	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่เนตติปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๗
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๗

พึงนับอย่างนี้

อนโลมปัจจนียะ จบ

[๑๓๖๗] ในอารัมมณปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๕

ในอธิปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๘
ในอนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในสมนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในสหชาติปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๙
ในอัญญมัญญปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในเนิสสปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑๓
ในอุปเนิสสปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๗
ในเปรชาติปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในปัจฉาชาติปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในอาเสวนปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในกัมมปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๗
ในวิปากปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑
ในอาหารปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๗
ในอินทริยปัจจัย	กับ ฯลฯ		
ในฌานปัจจัย	กับ ฯลฯ		
ในมีคคปัจจัย	กับ ฯลฯ	มีวาระ	๗
ในสัมปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในวิปปยุตตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๕
ในอัตถิปัจจัย	กับ ฯลฯ	มีวาระ	๑๓
ในเนตติปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๗
ในวิคตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๗
ในอวิคตปัจจัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑๓

พึงนับอย่างนี้

ปฏิจจวาร

[๑๗๖๙] มัคคเหตุกรรม อาศัยมัคคเหตุกรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

[๑๓๓๐] มัคคาริปติธรรม อาศัยมัคคาริปติธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

[๑๓๗๑] มัคการัมมณธรรม อาศัยมัคการัมมณธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

[๑๓๗๒] มัคคเหตุกธรรม อาศัยมัคคเหตุกธรรม และมัคคาธิปัตติธรรม เกิดขึ้น

* ธิปธิธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกกรณ ภาค ๒
มัลลเทศกธรรม และมัลลคาลิปิตธรรม อาศัยมัลลเทศกธรรม และมัลลคาลิปิตธรรม
เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย

คือ ชันธ ๓ ที่เป็นมัลลเทศกธรรม และมัลลคาลิปิตธรรม อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นมัลลค-

* เหตุกธรรม และมัลลคาลิปิตธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ

[๑๓๓๓] มัลลคาลัมมณธรรม อาศัยมัลลคาลัมมณธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณ-

* ปัจจัย เพราะ อธิปัตปัจจัย เพราะ อนันตรปัจจัย เพราะ สมันตรปัจจัย เพราะ
สหชาติปัจจัย เพราะ อัญญมัญญปัจจัย เพราะ นิสสยปัจจัย เพราะ อุปนิสสยปัจจัย
เพราะ ปุเรชาติปัจจัย เพราะ อาเสวนปัจจัย เพราะ กัมมปัจจัย เพราะ อาหารปัจจัย
เพราะ อินทริยปัจจัย เพราะ ฌานปัจจัย เพราะ มัลลปัจจัย เพราะ สัมปยุตตปัจจัย
เพราะ วิปยุตตปัจจัย เพราะ อัตถปัจจัย เพราะ นัตถปัจจัย เพราะ วิคตปัจจัย เพราะ
อวิคตปัจจัย

[๑๓๓๔] ในเหตุปัจจัย

มีวาระ ๑๑

ในอาร์มมณปัจจัย

ในอธิปัตปัจจัย

ในอนันตรปัจจัย

ในสมันตรปัจจัย

ในสหชาติปัจจัย

ในอัญญมัญญปัจจัย

ในนิสสยปัจจัย

ในอุปนิสสยปัจจัย

ในปุเรชาติปัจจัย

ในอาเสวนปัจจัย

ในกัมมปัจจัย

ในอาหารปัจจัย

ในอินทริยปัจจัย

ในฌานปัจจัย

ในมัลลปัจจัย

ในสัมปยุตตปัจจัย

ในวิปยุตตปัจจัย

ในอัตถปัจจัย

ในนัตถปัจจัย

ในวิคตปัจจัย

ในอวิคตปัจจัย

มีวาระ ๑๗

พึงนับอย่างนี้

อนโลม จบ

[๑๓๓๕] มัลลคาลัมมณธรรม อาศัยมัลลคาลัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุ-

* ปัจจัย

คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นมัลลคาลัมมณธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ชันธ ๒ ฯลฯ

[๑๓๓๖] มัลลคาลัมมณธรรม อาศัยมัลลคาลัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอธิปัต-

* ปัจจัย

คือชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นมัลลคาลัมมณธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ

มัลลคาลิปิตธรรม อาศัยมัลลคาลัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอธิปัตปัจจัย

คือ ชันธ ๓ ที่เป็นมัลลคาลิปิตธรรม อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นมัลลคาลัมมณธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ

มัลลคาลัมมณธรรม และมัลลคาลิปิตธรรม อาศัยมัลลคาลัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่-

* เพราะอธิปัตปัจจัย

คือ ชันธ ๓ ที่เป็นมัลลคาลัมมณธรรม และมัลลคาลิปิตธรรม อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นมัลลค-

* ลัมมณธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ

[๑๓๓๗] มัลลเทศกธรรม อาศัยมัลลเทศกธรรมเกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอธิปัต-

* ปัจจัย

คือ อธิปัตธรรมที่เป็นมัลลเทศกธรรม อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นมัลลเทศกธรรม

มัลลคาลิปิตธรรม อาศัยมัลลเทศกธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอธิปัตปัจจัย

คือ อธิปัตธรรมที่เป็นมัลลคาลิปิตธรรม อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นมัลลเทศกธรรม

มัลลเทศกธรรม และมัลลคาลิปิตธรรม อาศัยมัลลเทศกธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่-

* เพราะอธิปัตปัจจัย

คือ อธิปัตธรรมที่เป็นมัลลเทศกธรรม และมัลลคาลิปิตธรรม อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็น
มัลลเทศกธรรม

[๑๓๓๘] พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒
มัลลการิปิตธิธรรม อาศัยมัลลการิปิตธิธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอริบัติ-

*** ឫទ្យ**

คือ อธิปไตยธรรมที่เป็นมัคคาธิปไตยธรรม อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นมัคคาธิปไตยธรรม ชั้น ๓ อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นมัคคาธิปไตยธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

มัครามมณธรรม อาศัยมัคราธิปติธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอธิปติปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ ที่เป็นมัคคาธรรมคุณธรรม อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นมัคคาธิปัตติธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

มั่วคคเหตุการณ์ อาศัยมั่วคการปติธิธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอริปติปัจจย

คือ อธิปไตยธรรมที่เป็นมัลลเหตุกรรม อาศัยขั้นทั้งหลายที่เป็นมัลลการิทธิธรรม

มักคาร์म्मณธรรม และมักคาริปติธรรม อาศัยมักคาริปติธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่-

*** เพราะอธิปไตยปัจจัย**

คือ ชั้นที่ ๓ ที่เป็นมัครามมณธรรม และมคคาธิปติธรรม อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นมคคาธิปติธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

มักเกิดเหตุการณ์ และมักคาใจปติธรรม อาศัยมักคาใจปติธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่-

***เพราะอธิปไตยปัจจัย**

คือ อธิปไตยธรรมที่เป็นมัลลเหตุกรรม และมัลลการิทธิธรรม อาศัยขั้นทั้งหลายที่เป็นมัลลการิทธิธรรม

[๑๓๓๗] มัคคารัมมณธรรม อาศัยมัคคารัมมณธรรม และมัคคาริปติธรรม
เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอริปัตติปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ ที่เป็นมัคคาริम्मณธรรม อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นมัคคาริम्मณธรรม และมัคคาธิปัตติธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

มัคราธิปไตย อัคราธิปไตย อัคราธิปไตย และมัคราธิปไตย ฯลฯ ไม่ใช่-

* เพราะอธิปไตยปัจจุบัน

คือ ชั้นที่ ๓ ที่เป็นมัคคาธิปติธรรม อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นมัคการัมมณธรรม และมัคคาธิปติธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

มัคคารัมมณธรรม และมัคคาธิปติธรรม อาศัยมัคคารัมมณธรรม และมัคคา-

***ธปติธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอธิปติปัจจัย**

คือ ชั้นที่ ๓ ที่เป็นมัคคารัมมณธรรม และมัคคาธิปติธรรม อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นมัคคารัมมณธรรม และมัคคาธิปติธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

[๑๓๘๐] มัคคเหตุกธรรม อาคัยมัคคเหตุกธรรม และมัคคาธิปัตติธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอริปัตติปัจจัย

คือ อธิปไตยธรรมที่เป็นมัลลเหตุกรรม อาศัยขั้นทั้งหลายที่เป็นมัลลเหตุกรรม และมัลลอธิปไตยธรรม

มัลคาธิปติธรรม อาศัยมัลคคเหตุกธรรม และมัลคาธิปติธรรม ฯลฯ

คือ อธิปไตยธรรมที่เป็นมัคคาริบัติธรรม อาศัยขั้นทั้งหลายที่เป็นมัคคเหตุกรรม และมัคคาริบัติธรรม

มัจฉะเหตุกกรรม และมัจฉะการิปติกรรม อาศัยมัจฉะเหตุกกรรม และมัจฉะการิ-

*ธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอธิปัตติปัจจัย

คือ อธิปไตยธรรมที่เป็นมรรคเหตุกรรม และมรรคจริยธรรม อาศัยขั้นทั้งหลายที่เป็นมรรคเหตุกรรม และมรรคจริยธรรม

[๑๓๘๑] มัคคารัมมณธรรม อาศัยมัคคารัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ-

*ปราชญ์ป๋วย ไขปัญหาป๋วย ป๋วยป๋วยป๋วย ๒ ป๋วยป๋วยป๋วย

[๑๓๘๒] มัคคารัมมณธรรม อาคัยมัคคารัมมณธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาเสวน-

*** ឫទ្ធិ**

คือ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นมัคคาร์म्मณธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

มัคคาริปปติธรรม อาตัยมัคคาร์म्मณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอาเสวนปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ ที่เป็นมัคคาธิปติธรรม อาศัยชั้น ๑ ที่เป็นมัคคาร์म्मณธรรม ชั้น ๒

។ល។

มัคคารัมมณธรรม และมัคคาธิปติธรรม อาศัยมัคคารัมมณธรรม ฯลฯ ไม่ใช่-

*เพราะอาเสวนปัจจัย

คือ ชั้นที่ ๓ ที่เป็นมัคคาร์म्मณธรรม และมัคคาธิปติธรรม อาศัย ชั้นที่ ๑ ที่เป็นมัคคาร์म्मณธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

[๑๓๘๓] มัคคาธิปัตติธรรม อาศัยมัคคาธิปัตติธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาเสวน-

***ປັດຈຸບັນ**

คือ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นมรรคาปฏิบัติธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

มัคคารัมมณธรรม อาศัยมัคคาธิปติธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาเสวนปัจฉัย

คือ ชั้นที่ ๓ ที่เป็นมัคการัมมณธรรม อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นมัคคาธิปัตติธรรม ชั้นที่ ๒

๒๓๒

* เพราะอาเสวนปัจจัย

มัคคาธิปติธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

ไม่ใช่เพราะอาเสวนปัจจัย

มัคคาริปปติธรรม ชัณฑ์ ๒ ฯลฯ

***เพราะอาเสวนปัจจัย**

มัคคาริปปติธรรม ขัณฑ์ ๒ ฯลฯ

* ธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาเสวนปัจจัย

มัคคาร์म्मณธรรม และมัคคาธิปติธรรม ชั้น ๒ ฯลฯ

*** ឫទ្យ**

มัจฉาธิปไตย อาศัยมัจฉารัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย

มัครามมณรรรรม และมัคราปตตรรรม อาศัยัษัณัร้ท้งหลายท้เป็นมัครามมณรรรรม ฯลฯ ไม้ใช่-

* เพราะกัมมปัจจัย

มัจฉาภิรมมณธรรม

คือ เจตนาที่เป็นมัลลเหตุกรรมอาศัยขั้นทั้งหลายที่เป็นมัลลเหตุกรรม

คือ เจตนาที่เป็นมัลลิกาธิปไตย อาศัยขั้นทั้งหลายที่เป็นมัลลิกาเหตุกรรม

* กัมมปัจจัย

*** เหตุการณ์**

คือ เจตนาที่เป็นมัลลคาริปฏิบัติธรรม อาศัยขั้นทั้งหลายที่เป็นมัลลคาริปฏิบัติธรรม มีหัวข้อ

ປັດຈຸບັນ ໕

ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย ในปัจจัยสงเคราะห์แรก มีหัวข้อปัจจัย ๓

ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย ในปัจจัยสงเคราะห์ ตอนที่ ๒ มีหัวข้อปัจจัย ๓

***ปัจจัย ฟังใส่ให้เต็ม**

*** ឦជឺ**

๒๓๒

*วิปทยตตปัจจย พึงใส่ให้เต็ม พึงกำหนดว่า อรป

ในปัจจุบันที่ไม่ใช่อธิปไตยปัจจุบัน

21 " ၈၈

ในปัจจุบันที่ไม่ใช่ประชากรปัจจุบัน

ମି " ୧୩

କେ

ในปัจจุบันที่ไม่ใช่ปัจเจกชาติปัจเจก

ମି " ୧୩

କେ

ในปัจจุบันที่ไม่ใช่อาเซียนปัจจัย

ମି " ୧୯

୧୯

ในปัจจุบันที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย

ମି " ୧୩

୧୩)

ในปัจจุบันที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย

ମି " ୧୩

କେ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัญฐานปกรณ์ ภาค ๒
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่มคคปัจจัย มี " ๑
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ริปปยุตตปัจจัย มี " ๑๗
 ฟังนบอย่างนี้

ปัจจนียะ จบ
 [๑๓๙๔] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย กับเหตุปัจจัย มีวาระ ๑๗
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่เปรชาตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑๗
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑๗
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย กับ ฯลฯ
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย กับ ฯลฯ มีวาระ ๙
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย กับ ฯลฯ
 ในปัจจัยที่ไม่ใช่ริปปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑๗
 ฟังนบอย่างนี้

อนโลมปัจจนียะ จบ
 [๑๓๙๕] ในอาร์มมณปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๑
 ในอนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑
 ในสมันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๑ ฯลฯ
 ในปัจจัยทั้งปวง กับ ฯลฯ
 ในฉานปัจจัย กับ ฯลฯ
 ในสัมปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ
 ในริปปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ
 ในนัตถิปัจจัย กับ ฯลฯ
 ในวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ
 ในอวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มีวาระ ๑
 ฟังนบอย่างนี้

ปัจจนียานโลม จบ
 ปฏิจจวาร จบ
 สหชาตวารกิตติ ปัจจยวารกิตติ นิสสยวารกิตติ สังสัฏฐวารกิตติ สัมปยุตตวารกิตติ เหมือน
 กับปฏิจจวาร

ปัญหาวาร
 [๑๓๙๖] มัคคารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่มัคคารัมมณธรรม โดยเหตุปัจจัย
 คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นมัคคารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดย
 เหตุปัจจัย ฯลฯ
 [๑๓๙๗] มัคคารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่มัคคาริปัตติธรรม โดยเหตุปัจจัย
 คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นมัคคารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้นทั้งหลายที่เป็น
 มัคคาริปัตติธรรม โดยเหตุปัจจัย
 [๑๓๙๘] มัคคารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่มัคคารัมมณธรรม และมัคคาริปัตติธรรม
 โดยเหตุปัจจัย ฯลฯ ผู้มีปัญญาฟังกระทำหัวข้อ ๑๗ ด้วยเหตุนี้
 [๑๓๙๙] มัคคเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่มัคคารัมมณธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย
 คือ พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค พิจารณามรรค
 รู้จิตของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตที่เป็นมัคคเหตุกรรม ดดยเจโตปริยญาณ
 ชั้นทั้งหลายที่เป็นมัคคเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่เจตตปริยญาณ แก่ปุพเพนิวาสานุสสติ-
 * ญาณ แก่นาคตังสญาณ แก่อวิชชนะ ดดยอาร์มมณปัจจัย
 [๑๔๐๐] มัคคเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่มัคคาริปัตติธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย
 คือ พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค กระทำมรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว
 พิจารณา
 [๑๔๐๑] มัคคเหตุกรรม เป็นปัจจัยแก่มัคคารัมมณธรรม และมัคคาริปัตติธรรม
 โดยอาร์มมณปัจจัย
 คือ พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค กระทำมรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว
 พิจารณา
 [๑๔๐๒] มัคคาริปัตติธรรม เป็นปัจจัยแก่มัคคาริปัตติธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย
 คือ พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค กระทำมรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว
 พิจารณา
 [๑๔๐๓] มัคคาริปัตติธรรม เป็นปัจจัยแก่มัคคารัมมณธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย
 คือ พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค พิจารณามรรค
 รู้จิตของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตที่เป็นมัคคาริปัตติธรรม โดยเจโตปริยญาณ
 ชั้นทั้งหลายที่เป็นมัคคาริปัตติธรรม เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ แก่ปุพเพนิวาสานุสสติ-

โดยอุปนิสสยปัจฉัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ปฐมมรรค เป็นปัจฉัยแก่ทุติยมรรค ตติยมรรค

เป็นปัจฉัยแก่จตุตถมรรค โดยอุปนิสสยปัจฉัย

[๑๘๕๔] มัคคเหตุกรรม และมัคคาริบัติธรรม เป็นปัจฉัยแก่มัคคการัมมณธรรม และมัคคาริบัติธรรม โดยอุปนิสสยปัจฉัย

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณูปนิสสยะ ได้แก่ พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค กระทำมรรคให้หนักแน่นแล้ว พิจารณา

[๑๘๕๕] มัคคเหตุกรรม และมัคคาริบัติธรรม เป็นปัจฉัยแก่มัคคเหตุกรรม และมัคคาริบัติธรรม โดยอุปนิสสยปัจฉัย

มีอย่างเดียว คือ ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ปฐมมรรค เป็นปัจฉัยแก่ทุติยมรรค ตติยมรรค เป็นปัจฉัยแก่จตุตถมรรค โดยอุปนิสสยปัจฉัย

[๑๘๖๐] มัคคการัมมณธรรม เป็นปัจฉัยแก่มัคคการัมมณธรรม โดยอาเสวนปัจฉัย

คือ ชันธทั้งหลายที่เป็นมัคคการัมมณธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจฉัยแก่ชันธทั้งหลาย ที่เป็นมัคคการัมมณธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอาเสวนปัจฉัย

[๑๘๖๑] มัคคการัมมณธรรม เป็นปัจฉัยแก่มัคคาริบัติธรรม โดยอาเสวนปัจฉัย เหมือนกับอนันตรปัจฉัย ฟังกระทำห้วข้อปัจฉัย ๙ ไม่ฟังกระทำอาวัชชนะ

[๑๘๖๒] มัคคการัมมณธรรม เป็นปัจฉัยแก่มัคคการัมมณธรรม โดยกัมมปัจฉัย เป็นปัจฉัย โดยสหชาตปัจฉัย นานาชนิก ไม่มี

มัคคการัมมณธรรม เป็นปัจฉัยแก่มัตตการัมมณธรรม โดยอาหารปัจฉัย เป็นปัจฉัย โดยอินทริยปัจฉัย เป็นปัจฉัย โดยฌานปัจฉัย เป็นปัจฉัย โดยมัคคปัจฉัย เป็นปัจฉัย โดยสัมปยุตตปัจฉัย เป็นปัจฉัย โดยอติปัจฉัย ปัจฉัย ๗ เหล่านี้ แจกเป็นห้วข้อปัจฉัย ๑๗ เหมือนกับเหตุปัจฉัย

เป็นปัจฉัย โดยนัตติปัจฉัย เป็นปัจฉัย โดยวิคตปัจฉัย เหมือนกับอนันตรปัจฉัย

เป็นปัจฉัย โดยอวิคตปัจฉัย มีห้วข้อปัจฉัย ๑๗

[๑๘๖๓] ในเหตุปัจฉัย มีวาระ ๑๗

ในอารัมมณปัจฉัย	มี "	๙
ในอริปัตติปัจฉัย	มี "	๒๑
ในอนันตรปัจฉัย	มี "	๙
ในสมนันตรปัจฉัย	มี "	๙
ในสหชาตปัจฉัย	มี "	๑๗
ในอัญญมัญญปัจฉัย	มี "	๑๗
ในนิสสยปัจฉัย	มี "	๑๗
ในอุปนิสสยปัจฉัย	มี "	๒๑
ในอาเสวนปัจฉัย	มี "	๙
ในกัมมปัจฉัย	มี "	๑๗
ในอาหารปัจฉัย		
ในอินทริยปัจฉัย		
ในฌานปัจฉัย		
ในมัคคปัจฉัย		
ในสัมปยุตตปัจฉัย	มีวาระ ๑๗	
ในอติปัจฉัย	มี "	๑๗
ในนัตติปัจฉัย	มี "	๙
ในวิคตปัจฉัย	มี "	๙
ในอวิคตปัจฉัย	มี "	๑๗

ฟังนัยอย่างนี้

อนุโลม จบ

[๑๘๖๔] มัคคการัมมณธรรม เป็นปัจฉัยแก่มัคคการัมมณธรรม โดยสหชาตปัจฉัย เป็นปัจฉัย โดยอุปนิสสยปัจฉัย

[๑๘๖๕] มัคคการัมมณธรรม เป็นปัจฉัยแก่มัคคาริบัติธรรม โดยสหชาตปัจฉัย เป็นปัจฉัย โดยอุปนิสสยปัจฉัย

[๑๘๖๖] มัคคการัมมณธรรม เป็นปัจฉัยแก่มัคคการัมมณธรรม และมัคคาริบัติธรรม โดยสหชาตปัจฉัย เป็นปัจฉัย โดยอุปนิสสยปัจฉัย

[๑๘๖๗] มัคคเหตุกรรม เป็นปัจฉัยแก่มัคคเหตุกรรม โดยสหชาตปัจฉัย เป็นปัจฉัย โดยอุปนิสสยปัจฉัย

[๑๘๖๘] มัคคเหตุกรรม เป็นปัจฉัยแก่มัคคการัมมณธรรม โดยอารัมมณปัจฉัย

ในปัจจุบันที่ ไม่ใช่อดีตปัจจัย

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่นัตถิปัจฉัย
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิคตปัจฉัย
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิคตปัจฉัย

มีวาระ ๒๑

พึงนับอย่างนี้

ปัจฉินิยะ จบ

[๑๔๘๖] ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจฉัย กับเหตุปัจฉัย มีวาระ ๑๓

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ธัมมปัจฉัย กับ ฯลฯ
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจฉัย กับ ฯลฯ
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจฉัย กับ ฯลฯ
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจฉัย กับ ฯลฯ
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่เปรชาตปัจฉัย กับ ฯลฯ
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจฉัย กับ ฯลฯ
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจฉัย กับ ฯลฯ
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่กัมมปัจฉัย กับ ฯลฯ
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปากปัจฉัย กับ ฯลฯ
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาหารปัจฉัย กับ ฯลฯ
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อินทริยปัจฉัย กับ ฯลฯ
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ฌานปัจฉัย กับ ฯลฯ
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่มคคปัจฉัย กับ ฯลฯ
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจฉัย กับ ฯลฯ
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่นัตถิปัจฉัย กับ ฯลฯ
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิคตปัจฉัย กับ ฯลฯ

มีวาระ ๑๓

พึงนับอย่างนี้

อนโลมปัจฉินิยะ จบ

[๑๔๘๗] ในอารัมมณปัจฉัย กับในปัจฉัยที่ไม่ใช่เหตุปัจฉัย มีวาระ ๙

ในธัมมปัจฉัย กับ ฯลฯ มี " ๒๑
ในอนันตรปัจฉัย กับ ฯลฯ มี " ๙
ในสมนันตรปัจฉัย กับ ฯลฯ มี " ๙
ในสหชาตปัจฉัย กับ ฯลฯ มี " ๑๓
ในอัญญมัญญปัจฉัย กับ ฯลฯ มี " ๑๓
ในนิสสยปัจฉัย กับ ฯลฯ มี " ๑๓
ในอุปนิสสยปัจฉัย กับ ฯลฯ มี " ๒๑
ในอาเสวนปัจฉัย กับ ฯลฯ มี " ๙
ในกัมมปัจฉัย กับ ฯลฯ มี " ๑๓
ในอาหารปัจฉัย กับ ฯลฯ มี " ๑๓
ในอินทริยปัจฉัย กับปัจฉัยที่ไม่ใช่เหตุปัจฉัย
ในฌานปัจฉัย กับ ฯลฯ
ในมคคปัจฉัย กับ ฯลฯ
ในสัมปยุตตปัจฉัย กับ ฯลฯ มีวาระ ๑๓
ในอตถิปัจฉัย กับ ฯลฯ มี " ๑๓
ในนัตถิปัจฉัย กับ ฯลฯ มี " ๙
ในวิคตปัจฉัย กับ ฯลฯ มี " ๙
ในวิคตปัจฉัย กับ ฯลฯ มี " ๑๓

พึงนับอย่างนี้

ปัจฉินิยานุโลม จบ

ปัญหาวาร จบ

มคคการัมมณัตติกะ ที่ ๑๖ จบ

อุปป็นนัตติกะ

ปัญหาวาร

[๑๔๘๘] อุปป็นนธรรม เป็นปัจฉัยแก่อุปป็นนธรรม โดยเหตุปัจฉัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอุปป็นนธรรม เป็นปัจฉัยแก่มมปยุตตขันธ และจิตต-

* สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจฉัย

ในปฏิสนธิขณะ เหตุทั้งหลายที่เป็นอุปป็นนธรรม เป็นปัจฉัยแก่มมปยุตตขันธ และ
ภวัตรรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจฉัย

[๑๔๘๙] อุปป็นนธรรม เป็นปัจฉัยแก่อุปป็นนธรรม โดยอารัมมณปัจฉัย

คือ บุคคลพิจารณาเห็นจักขุที่เป็นอุปป็นนธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปการณ ภาค ๒
เป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่ง เพราะปรารภจักขุนั้น รากะ
เกิดขึ้น ทิฏฐิเกิดขึ้น วิจิกิจฉา ฯลฯ อุทัจจะ ฯลฯ โทมนัส ฯลฯ

โสตะที่เป็นอุปป็นนธรรม ฯลฯ ฆานะ ชิวหา กาย รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ
หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลพิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็นอุปป็นนธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง
โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตราตุ
ขั้นทั้งหลายที่เป็นอุปป็นนธรรม เป็นปัจจัยแก่อภิวริยญาณ แก่อาววิชณะ โดย
อาร์มมณปัจจัย

[๑๘๙๐] อนุปป็นนธรรม เป็นปัจจัยแก่อนุปป็นนธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย
คือ รูปที่เป็นอนุปป็นนธรรม ฯลฯ เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ฯลฯ บุคคลพิจารณา
เห็นขั้นทั้งหลายที่เป็นอนุปป็นนธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็น
อนัตตา ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

ขั้นทั้งหลายที่เป็นอนุปป็นนธรรม เป็นปัจจัยแก่อภิวริยญาณ แก่เจโตปริยญาณ แก่
อนาคตังสญาณ แก่อาววิชณะ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๘๙๑] อุปปาติธรรม เป็นปัจจัยแก่อนุปป็นนธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย
คือ จักขุที่เป็นอุปปาติธรรม ฯลฯ กาย รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ฯลฯ
หทัยวัตถุ บุคคลพิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็นอุปปาติธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดย
ความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา โทมนัส เกิดขึ้น

ขั้นทั้งหลายที่เป็นอุปปาติธรรม เป็นปัจจัยแก่อภิวริยญาณ แก่เจโตปริยญาณ ฯลฯ แก่
าววิชณะ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๘๙๒] อุปป็นนธรรม เป็นปัจจัยแก่อนุปป็นนธรรม โดยอริปัตติปัจจัย
มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณาริบัติ สหชาตาริบัติ
ที่เป็น อาร์มมณาริบัติ ได้แก่ บุคคลกระทำจักขุที่เป็นอุปป็นนธรรมให้เป็นอารมณ์
อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่ง เพราะปรารภจักขุนั้น ฯลฯ ทิฏฐิ เกิดขึ้น
โสตะที่เป็นอุปป็นนธรรม ฯลฯ ฆานะ ชิวหา กาย รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ
หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นอุปป็นนธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว
ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่ง เพราะกระทำโสตะเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะ
เกิดขึ้น ฯลฯ

ที่เป็น สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นอุปป็นนธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัมมปยุตตขั้น และจิตตสมภูฐานทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๑๘๙๓] อนุปป็นนธรรม เป็นปัจจัยแก่อนุปป็นนธรรม โดยอริปัตติปัจจัย
มีอย่างเดียว คือ อาร์มมณาริบัติ ได้แก่ รูปที่เป็นอนุปป็นนธรรม ฯลฯ เสียง กลิ่น
รส โผฏฐัพพะ ฯลฯ บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นอนุปป็นนธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น
แล้ว ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่ง เพราะกระทำรูปเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น
รากะ เกิดขึ้น ทิฏฐิเกิดขึ้น

[๑๘๙๔] อุปปาติธรรม เป็นปัจจัยแก่อนุปป็นนธรรม โดยอริปัตติปัจจัย
มีอย่างเดียว คือ อาร์มมณาริบัติ ได้แก่ จักขุที่เป็นอุปปาติธรรม ฯลฯ กาย รูป ฯลฯ
โผฏฐัพพะ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นอุปปาติธรรมให้เป็นอารมณ์อย่าง
หนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่ง เพราะกระทำจักขุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่าง
หนักแน่น รากะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

[๑๘๙๕] อุปป็นนธรรม เป็นปัจจัยแก่อนุปป็นนธรรม โดยสหชาตปัจจัย
คือ ขั้น ๑ ที่เป็นอุปป็นนธรรม เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๓ และจิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย
โดยสหชาตปัจจัย ขั้น ๒ เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๒ และจิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย โดยสหชาต-
*ปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ ขั้น ๑ ที่เป็นอุปป็นนธรรม เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๓ และกฏัตตารูป
ทั้งหลาย โดยสหชาตปัจจัย ขั้น ๒ เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๒ และกฏัตตารูปทั้งหลาย โดยสหชาต-

*ปัจจัย ขั้นทั้งหลายเป็นปัจจัยแก่อภิวริยวัตถุ โดยสหชาตปัจจัย หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขั้น
ทั้งหลาย โดยสหชาตปัจจัย มหาภูตรูป ๑ เป็นปัจจัยแก่มหาภูตรูป ๓ โดยสหชาตปัจจัย มหาภูตรูป
๒ ฯลฯ มหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่อภิวริยญาณรูป ที่เป็นอุปาทารูปทั้งหลาย โดยสหชาต
ปัจจัย พาหารูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ

ส่วนพวกอสังขยัตว์ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ มหาภูตรูป ๒ ฯลฯ มหาภูตรูป-

*ทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่อภิวริยวัตถุ ที่เป็นอุปาทารูปทั้งหลาย โดยสหชาตปัจจัย

[๑๘๙๖] อุปป็นนธรรม เป็นปัจจัยแก่อนุปป็นนธรรม โดยอัญญมัญญปัจจัย
คือ ขั้น ๑ ที่เป็นอุปป็นนธรรม เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๓ โดยอัญญมัญญปัจจัย
ขั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ขั้น ๑ ที่เป็นอุปป็นนธรรม เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๓ และหทัยวัตถุ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกกรณ ภาค ๒
โดยอัญญมัญญปัจจัย ชั้นร ๒ ฯลฯ ชั้นทั้งหลายเป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ โดยอัญญมัญญปัจจัย
หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลาย โดยอัญญมัญญปัจจัย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ พาหิรรูป ฯลฯ
อาหารมัญญฐานรูป ฯลฯ อุตสมมัญญฐานรูป ฯลฯ

ส่วนพวกอสังขยสัต์ว์ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ เป็นปัจจัยแก่มหาภูตรูป ๓ โดยอัญญ-
*มัญญปัจจัย มหาภูตรูป ๒ ฯลฯ

[๑๘๙๓] อุปป็นนธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปป็นนธรรม โดยนิสสยปัจจัย
คือ ชั้นร ๑ ที่เป็นอุปป็นนธรรม เป็นปัจจัยแก่ชั้นร ๑ และจิตตสมมัญญฐานรูปทั้งหลาย
โดยนิสสยปัจจัย ชั้นร ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลายเป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ชั้น-

*ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ พาหิรรูป ฯลฯ อาหารมัญญฐานรูป ฯลฯ อุตสมมัญญฐานรูป ฯลฯ

ส่วนพวกอสังขยสัต์ว์ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ มหาภูตรูปทั้งหลายเป็นปัจจัยแก่
กฐิตตารูป ที่เป็นอุปาทารูปทั้งหลาย จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขวิญญาน กายายตนะ เป็น
ปัจจัยแก่กายวิญญาน หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นอุปป็นนธรรม โดยนิสสยปัจจัย

[๑๘๙๔] อุปป็นนธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปป็นนธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยวัตถุที่เป็นอุปป็นนธรรม แล้วยัง
ฉานให้เกิดขึ้น วิสสณา ฯลฯ มรรค ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ สมာบัติ ฯลฯ กอमानะ ถือปฏิญ
บุคคลเข้าไปอาศัยโภชนะที่เป็นอุปป็นนธรรม ฯลฯ เสนาสนะ แล้วยังฉานให้เกิดขึ้น
วิสสณา ฯลฯ มรรค ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ สมာบัติ ฯลฯ กอमानะ ถือปฏิญ

วัตถุที่เป็นอุปป็นนธรรม ฯลฯ โภชนะ ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็น
อุปป็นนธรรม แก่ปัญญา แก่สุขทางกาย แก่ทุกขทางกาย แก่มรรค แก่ผลสมมาบัติ โดยอุปนิสสย-
*ปัจจัย

[๑๘๙๕] อนุปป็นนธรรม เป็นปัจจัยแก่อนุปป็นนธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลปรารณาวรรณสมบัตติที่เป็นอนุปป็นนธรรม
ยอมให้ทาน สมาทานศีล กระทำอโบสถกรรม

บุคคลปรารณาสัทธสมบัตติที่เป็นอนุปป็นนธรรม ฯลฯ คันธสมบัตติ รสสมบัตติ
โผฏฐัพพสมบัตติ ฯลฯ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอนุปป็นนธรรม ยอมให้ทาน ฯลฯ ศีล ฯลฯ
อโบสถกรรม ฯลฯ วรณสมบัตติที่เป็นอนุปป็นนธรรม ฯลฯ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอนุปป็นนธรรม
เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นอุปป็นนธรรม แก่ปัญญา แก่สุขทางกาย แก่ทุกขทางกาย แก่มรรค
แก่ผลสมมาบัติ โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๑๘๙๖] อุปปาติธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปป็นนธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลปรารณัจจุสมบัตติที่เป็นอุปปาติธรรม
ยอมให้ทาน ศีล ฯลฯ อโบสถกรรม ฯลฯ

บุคคลปรารณาสัทธสมบัตติที่เป็นอุปปาติธรรม ฯลฯ กายสมบัตติ วรณสมบัตติ คันธ-

*สมบัตติ ฯลฯ รสสมบัตติ ฯลฯ โผฏฐัพพสมบัตติ ฯลฯ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอุปปาติธรรม ยอม
ให้ทาน ศีล ฯลฯ อโบสถกรรม ฯลฯ

จักขสมบัตติที่เป็นอุปปาติธรรม ฯลฯ กายสมบัตติ วรณสมบัตติ ฯลฯ โผฏฐัพพสมบัตติ
ฯลฯ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอุปปาติธรรม เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นอุปป็นนธรรม แก่ปัญญา แก่
สุขทางกาย แก่ทุกขทางกาย แก่ผลสมบัตติ โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๑๘๙๗] อุปป็นนธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปป็นนธรรม โดยปุระชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุระชาต วัตถุปุระชาต

ที่เป็น อารัมมณปุระชาต ได้แก่ จักข ฯลฯ บุคคลพิจารณาเห็นหทัยวัตถุ โดย
ความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข โดยความเป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพิลินยัง
เพราะปรารกจักขเป็นต้นนั้น รากะ เกิดขึ้น โทมณัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักข พังเสียงด้วยทิพพโสตราต

รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขวิญญาน โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาน
โดยปุระชาตปัจจัย

ที่เป็น วัตถุปุระชาต ได้แก่ จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขวิญญาน ฯลฯ หทัยวัตถุ
เป็นปัจจัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นอุปป็นนธรรม โดยปุระชาตปัจจัย

[๑๘๙๘] อุปป็นนธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปป็นนธรรม โดยปัจจุชาตปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอุปป็นนธรรม ที่เกิดภายหลัง เป็นปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน
โดยปัจจุชาตปัจจัย

[๑๘๙๙] อุปป็นนธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปป็นนธรรม โดยกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นอุปป็นนธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้นร และจิตตสมมัญญฐานรูป

ทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ เจตนาที่เป็นอุปปีนธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น และกฏัตตารูป

ทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

[๑๙๐๔] อุปปีนธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปปีนธรรม โดยวิปากปัจจัย

คือ ขั้น ๑ ที่เป็นอุปปีนธรรม ซึ่งเป็นวิปาก เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๓ และจิตต-

* สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยวิปากปัจจัย ขั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ขั้น ๑ ที่เป็นอุปปีนธรรม เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๓ และกฏัตตารูป

ทั้งหลาย ขั้น ๒ ฯลฯ ขั้นทั้งหลาย เป็นปัจจัยแกหทัยวัตถุ โดยวิปากปัจจัย

[๑๙๐๕] อุปปีนธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปปีนธรรม โดยอาหารปัจจัย

คือ อาหารทั้งหลายที่เป็นอุปปีนธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น และจิตต-

* สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอาหารปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ กาวฬิงการาหาร เป็นปัจจัยแก่กายนี้ โดยอาหารปัจจัย

[๑๙๐๖] อุปปีนธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปปีนธรรม โดยอินทริยปัจจัย

คือ อินทริยทั้งหลายที่เป็นอุปปีนธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น และจิตต-

* สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอินทริยปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ จักขุอินทริย เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ กายินทริยเป็นปัจจัยแก่

กายวิญญาณ รูปชีวิตินทริย เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปทั้งหลาย โดยอินทริยปัจจัย

[๑๙๐๗] อุปปีนธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปปีนธรรม โดยฌานปัจจัย เป็นปัจจัย

โดยมคคปัจจัย เป็นปัจจัย โดยสัมปยุตตปัจจัย เป็นปัจจัย โดยวิปยุตตปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ สหชาต ปุเรชาต ปิจฉาชาต

ที่เป็น สหชาต ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่เป็นอุปปีนธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตต-

* สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ ขั้นทั้งหลายที่เป็นอุปปีนธรรม เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปทั้งหลาย

โดยวิปยุตตปัจจัย ขั้นทั้งหลาย เป็นปัจจัยแกหทัยวัตถุ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลาย

โดยวิปยุตตปัจจัย

ที่เป็น ปุเรชาต ได้แก่ จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ กายายตนะ ฯลฯ

หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่เป็นอุปปีนธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

ที่เป็น ปิจฉาชาต ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่เป็นอุปปีนธรรม เป็นปัจจัยแก่กายนี้

ที่เกิดก่อน โดยวิปยุตตปัจจัย

[๑๙๐๘] อุปปีนธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปปีนธรรม โดยอัตถิปัจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาต ปุเรชาต ปิจฉาชาต อาหาร อินทริย

ที่เป็น สหชาต ได้แก่ ขั้น ๑ ที่เป็นอุปปีนธรรม เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๓ และจิตต-

* สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอัตถิปัจจัย ขั้น ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ มหาภูตรูป ฯลฯ พาหิรรูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป ฯลฯ

อตุสมุฏฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอัสัญญัตตทั้งหลาย ฯลฯ

ที่เป็น ปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข

ฯลฯ หทัยวัตถุ โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตราตุ

รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ โภภูตูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ

โดยอัตถิปัจจัย

จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุ

เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่เป็นอุปปีนธรรม โดยอัตถิปัจจัย

ที่เป็น ปิจฉาชาต ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่เป็นอุปปีนธรรม เป็นปัจจัยแก่กายนี้

ที่เกิดก่อน โดยอัตถิปัจจัย กาวฬิงการาหาร เป็นปัจจัยแก่กายนี้ รูปชีวิตินทริย เป็นปัจจัยแก่

กฏัตตารูปทั้งหลาย โดยอัตถิปัจจัย

[๑๙๐๙] อุปปีนธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปปีนธรรม โดยอวิคตปัจจัย

[๑๙๑๐] ในเหตุปัจจัย มีวาระ ๑

ในอารัมมณปัจจัย	มี "	๓
ในอธิปัตติปัจจัย	มี "	๓
ในสหชาตปัจจัย	มี "	๑
ในอัญญมัญญปัจจัย	มี "	๑
ในนิสสยปัจจัย	มี "	๑
ในอุปนิสสยปัจจัย	มี "	๓
ในปุเรชาตปัจจัย	มี "	๑
ในปิจฉาชาตปัจจัย		
ในกัมมปัจจัย		

ในวิปากปัจฉัย
ในอาหารปัจฉัย
ในอินทรีปัจฉัย
ในฉนปัจฉัย
ในมคคปัจฉัย
ในสัมปยุตตปัจฉัย
ในวิปยุตตปัจฉัย
ในอติปัจฉัย
ในอวิคตปัจฉัย

มี " ๑
พึงนับอย่างนี้

อนโลม จบ

[๑๙๑๑] อุปป็นนธรรม เป็นปัจฉัยแก่อุปป็นนธรรม โดยอาร์มมณปัจฉัย เป็น
ปัจฉัยโดย สหชาตปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย อุปนิสสยปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย ปุเรชาตปัจฉัย
เป็นปัจฉัยโดย ปิจจชาตปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย อาหารปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย อินทรีปัจฉัย

[๑๙๑๒] อนุปป็นนธรรม เป็นปัจฉัยแก่อุปป็นนธรรม โดยอาร์มมณปัจฉัย เป็น
ปัจฉัยโดย อุปนิสสยปัจฉัย

[๑๙๑๓] อุปปาหิธรรม เป็นปัจฉัยแก่อุปป็นนธรรม โดยอาร์มมณปัจฉัย เป็น
ปัจฉัยโดย อุปนิสสยปัจฉัย

[๑๙๑๔] ในปัจฉัยที่ไม่ใช่เหตุปัจฉัย	มี "	มีวาระ ๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจฉัย	มี "	๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจฉัย	มี "	๓ ฯลฯ
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจฉัย	มี "	๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อติปัจฉัย	มี "	๒
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ชนตติปัจฉัย	มี "	๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิคตปัจฉัย	มี "	๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อวิคตปัจฉัย	มี "	๒

พึงนับอย่างนี้

ปัจฉนียะ จบ

[๑๙๑๕] ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจฉัย กับเหตุปัจฉัย มีวาระ ๑ ฯลฯ

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ชนตติปัจฉัย กับ ฯลฯ

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิคตปัจฉัย กับ ฯลฯ มีวาระ ๑

อนโลมปัจฉนียะ จบ

[๑๙๑๖] ในอาร์มมณปัจฉัย กับปัจฉัยที่ไม่ใช่เหตุปัจฉัย มีวาระ ๓

ในอธิปัตติปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในสหชาตปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑
ในอัญญมัญญปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑
ในนิสสยปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑
ในอุปนิสสยปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในปุเรชาตปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑
ในกัมมปัจฉัย	กับ ฯลฯ		
ในวิปากปัจฉัย	กับ ฯลฯ		
ในอาหารปัจฉัย	กับ ฯลฯ		
ในอินทรีปัจฉัย	กับ ฯลฯ		
ในฉนปัจฉัย	กับ ฯลฯ		
ในมคคปัจฉัย	กับ ฯลฯ		
ในสัมปยุตตปัจฉัย	กับ ฯลฯ		
ในวิปยุตตปัจฉัย	กับ ฯลฯ		
ในอติปัจฉัย	กับ ฯลฯ		
ในอวิคตปัจฉัย	กับปัจฉัยที่ไม่ใช่เหตุปัจฉัย	มีวาระ ๑	

ปัจฉนียานโลม จบ

ปัญหาวาร จบ

อุปนัตติกะ ที่ ๑๗ จบ

อติตัตติกะ

ปัญหาวาร

[๑๙๑๗] ปิจจูปป็นนธรรม เป็นปัจฉัยแก่อุปป็นนธรรม โดยเหตุปัจฉัย
คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นปิจจูปป็นนธรรม เป็นปัจฉัยแก่อุปป็นนธรรมและจิตตสมุฏฐาน-

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปกรณัม ภาค ๒

* รูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๑๙๑๘] อตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปัจจุปปันนธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ แล้วพิจารณา

พิจารณาทุกขกรรมทั้งหลายที่เคยสังสมไว้แล้วในกาลก่อน

ออกจากมาน พิจารณามาน

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค พิจารณามรรค พิจารณาผล พิจารณาภิเลสที่ละแล้ว

พิจารณาภิเลสที่ข่มแล้ว

พิจารณาเห็นจักษุที่เป็นอตตธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์

โดยความเป็นอนัตตา ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

โสตะที่เป็นอตตธรรม ฯลฯ ชานะ ชิวหา กาย รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ

หทัยวัตถุ ฯลฯ พิจารณาเห็นขันธทั้งหลายที่เป็นอตตธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความ

เป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อมเพิลิดเพิลินยัง เพราะปรารภโสตะเป็นต้นนั้น

ราคะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น วิจิกิจฉา ฯลฯ อุทธัจจะ ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

อากาสาณัญจายตนะ เป็นปัจจัยแก่วิณญาณัญจายตนะ โดยอาร์มมณปัจจัย อากิญจัญ-

* ญายตนะ เป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญายตนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

ขันธทั้งหลายที่เป็นอตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อภิวินญาณ แก่เจโตปริยญาณ แก่ปุพเพ-

* นิวาสานสสติ แก่ธากัมมมุปกฤษณ แก่อาวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๙๑๙] อนาคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปัจจุปปันนธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ จักษุที่เป็นอนาคตธรรม ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ ขันธทั้งหลายที่เป็นอนาคตธรรม

โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

ขันธทั้งหลายที่เป็นอนาคตธรรม เป็นปัจจัยแก่อภิวินญาณ แก่เจโตปริยญาณ แก่

อนาคตังสญาณ แก่อาวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๙๒๐] ปัจจุปปันนธรรม เป็นปัจจัยแก่ปัจจุปปันนธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ จักษุที่เป็นปัจจุปปันนธรรม ฯลฯ กาย รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ

หทัยวัตถุ ฯลฯ ขันธทั้งหลายที่เป็นปัจจุปปันนธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส

เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตราตุ

รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิณญาณ โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิณญาณ

ขันธทั้งหลายที่เป็นปัจจุปปันนธรรม เป็นปัจจัยแก่อภิวินญาณ แก่อาวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๙๒๑] อตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปัจจุปปันนธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อาร์มมณาริบัติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน ศีล ฯลฯ

กระทำทุกขกรรมทั้งหลายที่เคยสังสมไว้แล้วในกาลก่อน ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น

แล้ว พิจารณา

ออกจากมาน กระทำมานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค กระทำมรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว

พิจารณา กระทำผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา

จักษุที่เป็นอตตธรรม ฯลฯ กาย รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ หทัยวัตถุ ฯลฯ

บุคคลกระทำขันธทั้งหลายที่เป็นอตตธรรมให้หนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพิลิดเพิลินยัง

เพราะกระทำจักขุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

[๑๙๒๒] อนาคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปัจจุปปันนธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อาร์มมณาริบัติ ได้แก่ จักษุที่เป็นอนาคตธรรม ฯลฯ หทัยวัตถุ

ฯลฯ บุคคลกระทำขันธทั้งหลายที่เป็นอนาคตธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี

ย่อมเพิลิดเพิลินยัง เพราะกระทำจักขุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะ เกิดขึ้น

ทิฏฐิ เกิดขึ้น

[๑๙๒๓] ปัจจุปปันนธรรม เป็นปัจจัยแก่ปัจจุปปันนธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณาริบัติ สหชาตาริบัติ

ที่เป็น อาร์มมณาริบัติ ได้แก่ จักษุที่เป็นปัจจุปปันนธรรม ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ

บุคคลกระทำขันธทั้งหลายที่เป็นปัจจุปปันนธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี

ย่อมเพิลิดเพิลินยัง เพราะกระทำจักขุเป็นต้นนั้น ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะ เกิดขึ้น

ทิฏฐิ เกิดขึ้น

ที่เป็น สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นปัจจุปปันนธรรม เป็นปัจจัยแก่

สัมปยุตตขันธ และจิตตสมภูฐานรูปทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๑๙๒๔] อตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปัจจุปปันนธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นอตตธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็น

ปัจจุปปันนธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

อนุโลม เป็นปัจจัยแก่ โคตรภู อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โวกาน โคตรภู เป็น

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปการณ ภาค ๒
ปัจจัยแก่มรรค โวทาน เป็นปัจจัยแก่มรรค มรรค เป็นปัจจัยแก่ผล ผล เป็นปัจจัยแก่ผล
อนุโลม เป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติ เนวสัญญานาสัญญายตนะของบุคคลผู้ออกจากนิโรธ เป็นปัจจัย
แก่ผลสมาบัติ โดยอนันตรปัจจัย

[๑๙๒๕] อติตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปัจจุปปันนธรรม โดยสมนันตรปัจจัย เหมือน
กับอนันตรปัจจัย

[๑๙๒๖] ปัจจุปปันนธรรม เป็นปัจจัยแก่ปัจจุปปันนธรรม โดยสหชาติปัจจัย
เป็นปัจจัยโดย อัญญมัญญปัจจัย เป็นปัจจัยโดย นิสสยปัจจัย ฯลฯ

[๑๙๒๗] อติตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปัจจุปปันนธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ฯลฯ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาที่เป็นอติตธรรม
แล้ว ให้ทาน ศีล ฯลฯ กระทำอุโบสถกรรม ฌาน ฯลฯ วิปัสสนา ฯลฯ มรรค ฯลฯ
อภิญญา ฯลฯ ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น ก่อมานะ ถือทิฏฐิ
บุคคลเข้าไปอาศัยศีลที่เป็นอติตธรรม ฯลฯ สัญญา รากะ ความปรารถนา สุขทางกาย
ฯลฯ ทุกข์ทางกายแล้ว ให้ทาน ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น ฆ่าสัตว์
ทำลายสงฆ์

ศรัทธาที่เป็นอติตธรรม ฯลฯ ปัญญา รากะ ความปรารถนา ทุกข์ทางกาย ฯลฯ
สุขทางกาย เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นปัจจุปปันนธรรม แก่ปัญญา แก่รากะ แก่ความปรารถนา
ฯลฯ แก่ผลสมาบัติ โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๑๙๒๘] อนาคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปัจจุปปันนธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลปรารถนาจักขุสมบัติที่เป็นอนาคตธรรม
โสถสมบัติ ฯลฯ ฆานสมบัติ ชิวหาสมบัติ กายสมบัติ วรณสมบัติ สัททสมบัติ คันธ-
*สมบัติ รสสมบัติ ฯลฯ ปรารถนาโงฐัพพสมบัติ ปรารถนาขันธทั้งหลายที่เป็นอนาคตธรรมแล้ว
ให้ทาน ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ

จักขุสมบัติ ฯลฯ วรณสมบัติ ฯลฯ โงฐัพพสมบัติ ฯลฯ ขันธทั้งหลายที่เป็น
อนาคตธรรม เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นปัจจุปปันนธรรม แก่ปัญญา แก่สุขทางกาย แก่ทุกข์
ทางกาย แก่มรรค แก่ผลสมาบัติ โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๑๙๒๙] ปัจจุปปันนธรรม เป็นปัจจัยแก่ปัจจุปปันนธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ
ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยกฤติที่เป็นปัจจุปปันนธรรมแล้ว
ยังฌานให้เกิดขึ้น วิปัสสนา ฯลฯ
บุคคลเข้าไปอาศัยโภชนะที่เป็นปัจจุปปันนธรรม ฯลฯ เสนาสนะแล้ว ยังฌานให้เกิด
ขึ้น ยังสมาบัติให้เกิดขึ้น

กฤติที่เป็นปัจจุปปันนธรรม ฯลฯ โโภชนะ ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธา
ที่เป็นปัจจุปปันนธรรม แก่ปัญญา แก่สุขทางกาย ฯลฯ แก่ผลสมาบัติ โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๑๙๓๐] ปัจจุปปันนธรรม เป็นปัจจัยแก่ปัจจุปปันนธรรม โดยปุระชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุระชาต วัตถุปุระชาต
ที่เป็น อารัมมณปุระชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ บุคคลพิจารณาเห็นหทัยวัตถุ โดย
ความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น
บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสทธาตุ
รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ โงฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ
โดยปุระชาตปัจจัย

ที่เป็น วัตถุปุระชาต ได้แก่ จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ กายายตนะ
เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นปัจจุปปันนธรรม โดย
ปุระชาตปัจจัย

[๑๙๓๑] ปัจจุปปันนธรรม เป็นปัจจัยแก่ปัจจุปปันนธรรม โดยปัจจุลาชาตปัจจัย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นปัจจุปปันนธรรมที่เกิดภายหลัง เป็นปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน
โดยปัจจุลาชาตปัจจัย

[๑๙๓๒] อติตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปัจจุปปันนธรรม โดยอาเสวนปัจจัย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นอติตธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็น
ปัจจุปปันนธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอาเสวนปัจจัย
อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โวทาน โคตรภู เป็นปัจจัยแก่มรรค
โวทาน เป็นปัจจัยแก่มรรค โดยอาเสวนปัจจัย

[๑๙๓๓] อติตธรรม เป็นปัจจัยแก่ปัจจุปปันนธรรม โดยกัมมปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ นานาขณิก ได้แก่ เจตนาที่เป็นอติตธรรม เป็นปัจจัยแก่วิบาก
ขันธที่เป็นปัจจุปปันนธรรม และกฏัตตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปการณ ภาค ๒

[๑๙๓๔] ปัจจบป็นนธรรม เป็นปัจจัยแกปัจจบป็นนธรรม โดยกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นปัจจบป็นนธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ เจตนาที่เป็นปัจจบป็นนธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขั้น และกฏัตตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

[๑๙๓๕] ปัจจบป็นนธรรม เป็นปัจจัยแกปัจจบป็นนธรรม โดยวิปากปัจจัย

คือ ขั้น ๑ ที่เป็นปัจจบป็นนธรรม ซึ่งเป็นวิปาก เป็นปัจจัยแก่ขั้น ๓ และจิตต-

* สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยวิปากปัจจัย ขั้น ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขั้นทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ โดยวิปากปัจจัย

[๑๙๓๖] ปัจจบป็นนธรรม เป็นปัจจัยแกปัจจบป็นนธรรม โดยอาหารปัจจัย

เป็นปัจจัยโดย อินทรีย์ปัจจัย เป็นปัจจัยโดย ฌานปัจจัย เป็นปัจจัยโดย มัคคปัจจัย เป็นปัจจัยโดย สัมปยุตตปัจจัย เป็นปัจจัยโดย วิปยุตตปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ สหชาติ ปุเรชาติ ปัจจชาติ

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่เป็นปัจจบป็นนธรรม เป็นปัจจัยแก่จิตต-

* สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ ขั้นทั้งหลายที่เป็นปัจจบป็นนธรรม เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย ขั้นทั้งหลายเป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ โดยวิปยุตตปัจจัย หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจัย

ที่เป็น ปุเรชาติ ได้แก่ จักขยตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขวิญญาน กายตนะ ฯลฯ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่เป็นปัจจบป็นนธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

ที่เป็น ปัจจชาติ ได้แก่ ขั้นทั้งหลายที่เป็นปัจจบป็นนธรรม เป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อน โดยวิปยุตตปัจจัย

[๑๙๓๗] ปัจจบป็นนธรรม เป็นปัจจัยแกปัจจบป็นนธรรม โดยอัติปัจจัย

เหมือนกับอัติปัจจัย ในอุปป็นนัตติกะ

[๑๙๓๘] อติธรรม เป็นปัจจัยแกปัจจบป็นนธรรม โดยนัตติปัจจัย เป็นปัจจัย

โดย วิคตปัจจัย

[๑๙๓๙] ปัจจบป็นนธรรม เป็นปัจจัยแกปัจจบป็นนธรรม โดยอวิคตปัจจัย

[๑๙๔๐] ในเหตุปัจจัย มีวาระ ๑

ในอารัมมณปัจจัย	มี "	๓
ในอริปัตติปัจจัย	มี "	๓
ในอนันตรปัจจัย	มี "	๑
ในสมันตรปัจจัย	มี "	๑
ในสหชาติปัจจัย		
ในอัญญมัญญปัจจัย		
ในนิสสยปัจจัย	มีวาระ ๑	
ในอุปนิสสยปัจจัย	มี "	๓
ในปุเรชาติปัจจัย		
ในปัจจชาติปัจจัย		
ในอาเสวนปัจจัย	มีวาระ ๑	
ในกัมมปัจจัย	มี "	๒
ในวิปากปัจจัย		
ในอาหารปัจจัย	มีวาระ ๑ ฯลฯ	
ในอวิคตปัจจัย	มี "	๑

พึงนับอย่างนี้

อนุโลม จบ

[๑๙๔๑] อติธรรม เป็นปัจจัยแกปัจจบป็นนธรรม โดยอารัมมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดย กัมมปัจจัย

[๑๙๔๒] อนาคตธรรม เป็นปัจจัยแกปัจจบป็นนธรรม โดยอารัมมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย

[๑๙๔๓] ปัจจบป็นนธรรม เป็นปัจจัยแกปัจจบป็นนธรรม โดยอารัมมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดย สหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดย ปุเรชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดย ปัจจชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อาหารปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อินทรีย์ปัจจัย

[๑๙๔๔] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อริปัตติปัจจัย	มี "	๓

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัญฐานปกรณ์ ภาค ๒

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจฉัย	มี "	๓ ๗๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สมปยุตตปัจฉัย	มีวาระ	๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ริปปยุตตปัจฉัย	มี "	๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ธตติปัจฉัย	มี "	๒
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ชนตติปัจฉัย	มี "	๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิคตปัจฉัย	มี "	๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อวิคตปัจฉัย	มี "	๒

พึงนับอย่างนี้

ปัจฉนียะ จบ

[๑๙๔๕] ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจฉัย กับเหตุปัจฉัย มีวาระ ๑

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ธิตติปัจฉัย	กับ ๗๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจฉัย	กับ ๗๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจฉัย	กับ ๗๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ธัญญมัญญปัจฉัย	กับ ๗๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจฉัย	กับ ๗๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สมปยุตตปัจฉัย	กับ ๗๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ริปปยุตตปัจฉัย	กับ ๗๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ชนตติปัจฉัย	กับ ๗๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิคตปัจฉัย	กับ ๗๕ มีวาระ ๑

พึงนับอย่างนี้

อนโลมปัจฉนียะ จบ

[๑๙๔๖] ในอาร์มมณปัจฉัย กับปัจฉัยที่ไม่ใช่เหตุปัจฉัย มีวาระ ๓

ในอธิปัตปัจจัย	กับ ๗๕	มี "	๓
ในอนันตรปัจจัย	กับ ๗๕		
ในสมนันตรปัจจัย	กับ ๗๕		
ในสหชาติปัจจัย	กับ ๗๕		
ในอัญญมัญญปัจจัย	กับ ๗๕		
ในนิสสยปัจจัย	กับ ๗๕	มี "	๑
ในอุปนิสสยปัจจัย	กับ ๗๕	มี "	๓
ในเปรชาตปัจจัย	กับ ๗๕	มี "	๑
ในปัจฉชาติปัจจัย	กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย		
ในอาเสวนปัจจัย	กับ ๗๕	มีวาระ ๗๕	
ในกัมมปัจจัย	กับ ๗๕	มี "	๒
ในวิปากปัจจัย	กับ ๗๕	มี "	๑

ในบทเหล่านี้ มีวาระอย่างละ ๑ เท่านั้น

ในอวิคตปัจฉัย กับปัจฉัยที่ไม่ใช่เหตุปัจฉัย มี "

๑

พึงนับอย่างนี้

ปัจฉนียานโลม จบ

ปัญหาวาร จบ

อดีตตติกะ ที่ ๑๘ จบ

อดีตอาร์มมณตติกะ

ปัจฉจวาร

[๑๙๔๗] อดีตอาร์มมณธรรม อาศัยอดีตอาร์มมณธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอดีตอาร์มมณธรรม ชันธ ๒ อาศัยชันธ ๒

ในปฏิสนธิขณะ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอดีตอาร์มมณธรรม ชันธ ๒ อาศัยชันธ ๒

[๑๙๔๘] อนาคตอาร์มมณธรรม อาศัยอนาคตอาร์มมณธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุ-

*ปัจฉัย

คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอนาคตอาร์มมณธรรม ชันธ ๒ ๗๕

[๑๙๔๙] ปัจจุปปินนาร์มมณธรรม อาศัยปัจจุปปินนาร์มมณธรรม เกิดขึ้น เพราะ-

*เหตุปัจฉัย

คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นปัจจุปปินนาร์มมณธรรม ชันธ ๒ ๗๕

ในปฏิสนธิขณะ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นปัจจุปปินนาร์มมณธรรม ชันธ ๒ ๗๕

[๑๙๕๐] อดีตอาร์มมณธรรม อาศัยอดีตอาร์มมณธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณ-

*ปัจฉัย เพราะธิตติปัจฉัย ในธิตติปัจฉัย ปฏิสนธิไม่มี

เพราะอนันตรปัจฉัย เพราะสมนันตรปัจฉัย เพราะสหชาติปัจฉัย เพราะธัญญมัญญ-

*ปัจฉัย เพราะนิสสยปัจฉัย เพราะอุปนิสสยปัจฉัย เพราะเปรชาตปัจฉัย เพราะอาเสวนปัจฉัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัญฐานปกรณ์ ภาค ๒
 ในเปรชาตปัจฉิม กิตติ ในอาเสวนปัจฉิม กิตติ ปฏิสนธิ ไม่มี
 เพราะกัมมปัจฉิม เพราะวิปากปัจฉิม
 คือ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นอดีตารัมมณธรรม ซึ่งเป็นวิปาก ฯลฯ หัวข้อปัจฉิม ๓ ฟังใส่ให้
 เต็ม ฟังกระทำ ประวัติ ปฏิสนธิ
 เพราะอาหารปัจฉิม เพราะอินทรีปัจฉิม เพราะฉานปัจฉิม เพราะมคคปัจฉิม
 เพราะสัมปยุตตปัจฉิม เพราะวิปยุตตปัจฉิม เพราะอติปัจฉิม เพราะนัตติปัจฉิม เพราะ
 วิคตปัจฉิม เพราะอวิคตปัจฉิม

[๑๙๕๑] ในเหตุปัจฉิม	มี "	มีวาระ ๓
ในอารัมมณปัจฉิม	มี "	๓
ในอธิปัตติปัจฉิม	มี "	๓ ฯลฯ
ในปัจฉิมทั้งปวง	มี "	๓
ในวิคตปัจฉิม	มี "	๓
ในอวิคตปัจฉิม	มี "	๓

ฟังนัยอย่างนี้

อนุลอม จบ

[๑๙๕๒] อดีตารัมมณธรรม อาศัยอดีตารัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุ-

*ปัจฉิม

คือ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นอดีตารัมมณธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ชั้นที่ ๒ ฯลฯ
 ในเหตุกปฏิสนธิขณะ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกจนา ที่สหระคด้วยอุทธีจจะ อาศัย
 ชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกจนา ที่สหระคด้วยอุทธีจจะ

[๑๙๕๓] อนาคตารัมมณธรรม อาศัยอนาคตารัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ
 เหตุปัจฉิม

คือ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นอนาคตารัมมณธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ชั้นที่ ๒ ฯลฯ
 โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกจนา ที่สหระคด้วยอุทธีจจะ อาศัยชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกจนา
 ที่สหระคด้วยอุทธีจจะ

[๑๙๕๔] ปัจจุปปันนารัมมณธรรม อาศัยปัจจุปปันนารัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่-

*ใช่เพราะเหตุปัจฉิม

คือ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นปัจจุปปันนารัมมณธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ชั้นที่ ๒
 ฯลฯ

ในเหตุกปฏิสนธิขณะ โมหะ ที่สหระคด้วยวิจิกจนา ที่สหระคด้วยอุทธีจจะ อาศัย
 ชั้นทั้งหลายที่สหระคด้วยวิจิกจนา ที่สหระคด้วยอุทธีจจะ ซึ่งเป็นปัจจุปปันนารัมมณธรรม

[๑๙๕๕] อดีตารัมมณธรรม อาศัยอดีตารัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอธิปัตติ-

*ปัจฉิม เหมือนกับสหชาตปัจฉิม ในอนุลอม

[๑๙๕๖] อดีตารัมมณธรรม อาศัยอดีตารัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ-

*เปรชาตปัจฉิม

คือ ในอรุပ္ภมิ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นอดีตารัมมณธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ
 ฯลฯ

[๑๙๕๗] อนาคตารัมมณธรรม อาศัยอนาคตารัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ-

*เปรชาตปัจฉิม

คือ ในอรุပ္ภมิ ชั้นที่ ๓ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นอนาคตารัมมณธรรม ฯลฯ ชั้นที่ ๒
 ฯลฯ

[๑๙๕๘] ปัจจุปปันนารัมมณธรรม อาศัยปัจจุปปันนารัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่-

*ใช่เพราะเปรชาตปัจฉิม

คือ ในปฏิสนธิขณะ อาศัยชั้นที่ ๑ ที่เป็นปัจจุปปันนารัมมณธรรม ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

[๑๙๕๙] อดีตารัมมณธรรม อาศัยอดีตารัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ-

*ปัจจุชาตปัจฉิม ไม่ใช่เพราะอาเสวนปัจฉิม เหมือนกับ ไม่ใช่เพราะอธิปัตติปัจฉิม
 ไม่ใช่เพราะกัมมปัจฉิม

คือ เจตนาที่เป็นอดีตารัมมณธรรม อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอดีตารัมมณธรรม

[๑๙๖๐] อนาคตารัมมณธรรม อาศัยอนาคตารัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ-

*กัมมปัจฉิม

คือ เจตนาที่เป็นอนาคตารัมมณธรรม อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นอนาคตารัมมณธรรม

[๑๙๖๑] ปัจจุปปันนารัมมณธรรม อาศัยปัจจุปปันนารัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
 เพราะกัมมปัจฉิม

คือ เจตนาที่เป็นปัจจุปปันนารัมมณธรรม อาศัยชั้นทั้งหลายที่เป็นปัจจุปปันนารัมมณ-

*ธรรม

[๑๙๖๒] อดีตารัมมณธรรม อาศัยอดีตารัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะวิปาก-

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกกรณ ภาค ๒

*ปัจจัย ในปัจจัยที่ไม่ใช่ริปากปัจจัย ปฏิสนธิ ไม่มี

[๑๙๖๓] ปัจจุปปันนารัมมณธรรม อาศัยปัจจุปปันนารัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่-

*ใช่เพราะฉณปัจจัย

คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่สหระคตด้วยปัญจวิญญาณ ชันธ ๒ ฯลฯ

[๑๙๖๔] อตตารัมมณธรรม อาศัยอตตารัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะมัคค-

*ปัจจัย

คือ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอตตารัมมณธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะเหมือนกับที่ไม่ใช่เหตุ

ปัจจัย มีหัวข้อปัจจัย ๓ โมหะ ไม่มี

[๑๙๖๕] อตตารัมมณธรรม อาศัยอตตารัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ

วิปปยุตตปัจจัย

คือ ในอรุภุมิ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอตตารัมมณธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ

[๑๙๖๖] อนาคตารัมมณธรรม อาศัยอนาคตารัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ

วิปปยุตตปัจจัย

คือ ในอรุภุมิ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอนาคตารัมมณธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ

[๑๙๖๗] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่เปรชาตปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ริปากปัจจัย มีวาระ ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ฉณปัจจัย มี " ๑

ในปัจจัยที่ไม่ใช่มัคคปัจจัย มี " ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย มี " ๒

พึงนับอย่างนี้

ปัจจนียะ จบ

[๑๙๖๘] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย กับเหตุปัจจัย มีวาระ ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่เปรชาตปัจจัย กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่กัมมปัจจัย กับ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่ริปากปัจจัย กับ ฯลฯ มีวาระ ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มีวาระ ๒

พึงนับอย่างนี้

อนโลมปัจจนียะ จบ

[๑๙๖๙] ในอาร์มมณปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๓ ฯลฯ

ในปัจจัยทั้งปวง กับ ฯลฯ มี " ๓

ในอริคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๓

พึงนับอย่างนี้

ปัจจนียานุโลม จบ

ปฏิจจวาร จบ

สหชาตวาทกิติ ปัจจนีวารกิติ นิสสยวาทกิติ สังสัฏฐวาทกิติ

สัมปยุตตวาทกิติ เหมือนกับ ปฏิจจวาร

ปัญหาวาร

[๑๙๗๐] อตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อตตารัมมณธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธทั้งหลาย โดย

เหตุปัจจัย

ในปฏิสนธิขณะ เหตุทั้งหลายที่เป็นอตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธทั้งหลาย

[๑๙๗๑] อนาคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อนาคตารัมมณธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอนาคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธทั้งหลาย โดย

เหตุปัจจัย

[๑๙๗๒] ปัจจุปปันนารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่ปัจจุปปันนารัมมณธรรม โดย

เหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นปัจจุปปันนารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธทั้งหลาย

โดยเหตุปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกกร์ ภาค ๒

ในปฏิสนธิขณะ เหตุทั้งหลายที่เป็นปัจจุปปันนารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตต-

*ขั้นทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย

[๑๙๓๓] อดีตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อตตารัมมณธรรม โดยอารัมมณปัจจัย

คือ บุคคลพิจารณาวิญญานัญญาตนะที่เป็นอดีตธรรม พิจารณาเนวสัญญานาสัญญาตนะ พิจารณาอิทธิวิญญานที่เป็นอดีต ซึ่งเป็นอดีตารัมมณธรรม เจโตปริยญาณ ฯลฯ ปุพเพนิวาสานุส-

*สติญาณ ฯลฯ พิจารณายถากัมมุปคญาณ

พระอริยะทั้งหลายพิจารณากิเลสที่ละแล้ว ที่เป็นอดีตารัมมณธรรมกิเลสที่ข่มแล้ว ฯลฯ กิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน ฯลฯ

พิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็นอดีต ซึ่งเป็นอดีตารัมมณธรรม โดยความเป็นของ ไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข โดยความเป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพลินยัง เพราะปรารภ ขั้นนั้น รากะ ที่เป็นอดีตารัมมณธรรม เกิดขึ้น ทิฏฐิ ฯลฯ วิจิจฉา ฯลฯ อุทธัจจะ ฯลฯ โทมณัส เกิดขึ้น

ขั้นทั้งหลายที่เป็นอดีต ซึ่งเป็นอดีตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ แก่ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่อาวัชชนะ โดยอารัมมณปัจจัย

[๑๙๓๔] อดีตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อนาคตารัมมณธรรม โดยอารัมมณ-

*ปัจจัย

คือ บุคคลพิจารณาวิญญานัญญาตนะที่เป็นอนาคตธรรม พิจารณาเนวสัญญานาสัญญา-

*ตนะ พิจารณาอิทธิวิญญานที่เป็นอนาคต ซึ่งเป็นอดีตารัมมณธรรม เจโตปริยญาณ ฯลฯ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ฯลฯ ยถากัมมุปคญาณ ฯลฯ บุคคลพิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็น อนาคต ซึ่งเป็นอดีตารัมมณธรรม โดยความเป็นของ ไม่เที่ยง ฯลฯ ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพลิน ยัง เพราะปรารภขั้นนั้น รากะที่เป็นอนาคตารัมมณธรรม เกิดขึ้น โทมณัส เกิดขึ้น

ขั้นทั้งหลายที่เป็นอนาคต ซึ่งเป็นอดีตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ แก่ อนาคตังสญาณ แก่อาวัชชนะ โดยอารัมมณปัจจัย

[๑๙๓๕] อดีตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่ปัจจุปปันนารัมมณธรรม โดยอารัมมณ-

*ปัจจัย

คือ บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตที่เป็นปัจจุปปันนธรรม ซึ่งเป็นอดีตารัมมณ-

*ธรรม โดยเจโตปริยญาณ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นปัจจุปปันนธรรม ซึ่งเป็นอดีตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่เจโตปริย-

*ญาณ แก่อาวัชชนะ โดยอารัมมณปัจจัย

[๑๙๓๖] อนาคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อนาคตารัมมณธรรม โดยอารัมมณ-

*ปัจจัย

คือ บุคคลพิจารณาอิทธิวิญญานที่เป็นอนาคต ซึ่งเป็นอนาคตารัมมณธรรม เจโตปริยญาณ ฯลฯ อนาคตังสญาณ ฯลฯ พิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็นอนาคต ซึ่งเป็นอนาคตารัมมณธรรม โดยความเป็นของ ไม่เที่ยง ฯลฯ ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพลินยัง เพราะปรารภขั้นนั้น รากะ ฯลฯ โทมณัส เกิดขึ้น

ขั้นทั้งหลายที่เป็นอนาคต ซึ่งเป็นอนาคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่อาวัชชนะ โดยอารัมมณปัจจัย

[๑๙๓๗] อนาคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อตตารัมมณธรรม โดยอารัมมณ-

*ปัจจัย

คือ บุคคลพิจารณาอิทธิวิญญานที่เป็นอดีต ซึ่งเป็นอนาคตารัมมณธรรม เจโตปริยญาณ ฯลฯ อนาคตังสญาณ ฯลฯ

พระอริยะทั้งหลายพิจารณากิเลสที่ละแล้ว ที่เป็นอนาคตารัมมณธรรม พิจารณากิเลส ที่ข่มแล้ว กิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน ฯลฯ

พิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็นอดีต ซึ่งเป็นอนาคตารัมมณธรรม โดยความเป็นของ ไม่เที่ยง ฯลฯ ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพลินยัง เพราะปรารภขั้นนั้น รากะที่เป็นอดีตารัมมณธรรม เกิดขึ้น โทมณัส เกิดขึ้น

ขั้นทั้งหลายที่เป็นอดีต ซึ่งเป็นอนาคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ แก่ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่อาวัชชนะ โดยอารัมมณปัจจัย

[๑๙๓๘] อนาคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่ปัจจุปปันนธรรม โดยอารัมมณ-

*ปัจจัย

คือ บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตที่เป็นปัจจุปปันนธรรม ซึ่งเป็นอนาคตา-

*รัมมณธรรม โดยเจโตปริยญาณ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นปัจจุปปันนธรรม ซึ่งเป็นอนาคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่เจโต-

*ปริยญาณ แก่อาวัชชนะ โดยอารัมมณปัจจัย

[๑๙๓๙] ปัจจุปปันนารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่ปัจจุปปันนารัมมณธรรม โดย อารัมมณปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปการณ ภาค ๒

คือ บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตที่เป็นปัจจุบันธรรม ซึ่งเป็นปัจจุบัน-

* ปิณารัมมณธรรม โดยเจโตปริยญาณ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นปัจจุบันธรรม ซึ่งเป็นปัจจุบันนารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่
เจโตปริยญาณ แก่อาวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๙๔๐] ปัจจุบันนารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อัตตารัมมณธรรม โดยอาร์มมณ-

* ปัจจัย

คือ บุคคลพิจารณาทิพพจักขุที่เป็นอดีตธรรม พิจารณาทิพโสตราต พิจารณาอิทธิ-

* วิริยญาณที่เป็นอดีต ซึ่งเป็นปัจจุบันนารัมมณธรรม เจโตปริยญาณ ฯลฯ

พระอริยะทั้งหลายพิจารณาภิเลสที่ละแล้ว ที่เป็นปัจจุบันนารัมมณธรรม ภิเลสที่ขม
แล้ว ฯลฯ ภิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน ฯลฯ

พิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็นอดีต ซึ่งเป็นปัจจุบันธรรม โดยความเป็นของ
ไม่เที่ยง ฯลฯ ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยัง เพราะปรารภขั้นนั้น รากะที่เป็นอดีตารัมมณธรรม
ฯลฯ โทมณัส เกิดขึ้น

ขั้นทั้งหลายที่เป็นอดีต ซึ่งเป็นปัจจุบันนารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ
แก่ปพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่อาวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๙๔๑] ปัจจุบันนารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อนาคตารัมมณธรรม โดย
อาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลพิจารณาทิพพจักขุที่เป็นอนาคตธรรม พิจารณาทิพโสตราต พิจารณาอิทธิ
วิริยญาณที่เป็นอนาคต ซึ่งเป็นปัจจุบันนารัมมณธรรม เจโตปริยญาณ ฯลฯ พิจารณาเห็นขั้น
ทั้งหลายที่เป็นอนาคต ซึ่งเป็นปัจจุบันนารัมมณธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ เพราะ
ปรารภขั้นนั้น รากะที่เป็นอนาคตารัมมณธรรม ฯลฯ โทมณัส เกิดขึ้น

ขั้นทั้งหลายที่เป็นอนาคต ซึ่งเป็นปัจจุบันนารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ
แก่อนาคตังสญาณ แก่อาวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๑๙๔๒] อตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อัตตารัมมณธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณาริปัตติ สหชาตาริปัตติ

ที่เป็น อาร์มมณาริปัตติ ได้แก่ บุคคลกระทำวิญญานัญญาตนะที่เป็นอดีตธรรม
ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา กระทำเนวสัญญานาสัญญาตนะให้เป็นอารมณ์
อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา กระทำอิทธิวิริยญาณที่เป็นอดีต ซึ่งเป็นอดีตารัมมณธรรมให้เป็น
อารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา เจโตปริยญาณ ฯลฯ ปพเพนิวาสานุสสติญาณ ฯลฯ
กระทำยถากัมมุปคญาณให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา กระทำขั้นทั้งหลายที่เป็น
อดีต ซึ่งเป็นอดีตารัมมณธรรม ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา ฯลฯ ย่อมยินดี
ย่อมผลิตเพลินยัง เพราะกระทำขั้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะที่เป็นอดีตารัมมณ-

* ธรรม เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

ที่เป็น สหชาตาริปัตติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นอนาคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๑๙๔๓] อตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อนาคตารัมมณธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อาร์มมณาริปัตติ ได้แก่ บุคคลกระทำวิญญานัญญาตนะที่เป็นอนาคต
ธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ เนวสัญญานาสัญญาตนะ ฯลฯ กระทำอิทธิวิริยญาณ
ที่เป็นอนาคต ซึ่งเป็นอดีตารัมมณธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ เจโตปริยญาณ ฯลฯ
ปพเพนิวาสานุสสติญาณ ฯลฯ ยถากัมมุปคญาณ ฯลฯ กระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นอนาคต ซึ่ง
เป็นอดีตารัมมณธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยัง เพราะ
กระทำขั้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะที่เป็นอนาคตารัมมณธรรม เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

[๑๙๔๔] อนาคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อนาคตารัมมณธรรม โดยอริปัตติ-

* ปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณาริปัตติ สหชาตาริปัตติ

ที่เป็น อาร์มมณาริปัตติ ได้แก่ บุคคลกระทำอิทธิวิริยญาณที่เป็นอนาคต ซึ่งเป็น
อนาคตารัมมณธรรม ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ เจโตปริยญาณ ฯลฯ กระทำ
อนาคตังสญาณให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา กระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นอนาคต
ซึ่งเป็นอนาคตารัมมณธรรม ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยัง
เพราะกระทำขั้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะที่เป็นอนาคตารัมมณธรรม เกิดขึ้น ทิฏฐิ
เกิดขึ้น

ที่เป็น สหชาตาริปัตติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นอนาคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่
สัมปยุตตขั้นทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๑๙๔๕] อนาคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อัตตารัมมณธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณาริปัตติ สหชาตาริปัตติ

ที่เป็น อาร์มมณาริปัตติ ได้แก่ บุคคลกระทำอิทธิวิริยญาณที่เป็นอดีต ซึ่งเป็นอนาคตา-

* วัฒนธรรม ให้เป็นอารมณอย่างหนักแน่น ฯลฯ เจโตปริยญาณ ฯลฯ กระทำอนาคตังสญาณ ให้เป็นอารมณอย่างหนักแน่น ฯลฯ กระทำขันธทั้งหลายที่เป็นอดีต ซึ่งเป็นอนาคตารัมมณธรรม ให้เป็นอารมณอย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง เพราะกระทำขันธนั้น ให้เป็น อารมณอย่างหนักแน่น ราคะที่เป็นอดีตารัมมณธรรม เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

คือ ปฏิสันธิจิตที่เป็นปัจจัยป็นนารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่กัมมัฏฐานที่เป็นอติตารัมมณ-

* ธรรม ภาวักที่เป็นปัจจุปันนารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่วังค์ที่เป็นอิตตารัมมณธรรม ชัน์
ท้งหลายที่เป็นปัจจุปันนารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่วังค์ฐานะที่เป็นอิตตารัมมณธรรม โดยอนันตร
ปัจจัย

[๑๙๙๓] อติตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อติตารัมมณธรรม โดยสหชาติปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อัญญมัญญญปัจจัย เป็นปัจจัยโดย นิสสยปัจจัย แม้ทั้ง ๓ ปัจจัย เหมือนกับ ปฏิจจวาร

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณปนิสสยะ อนันตรปนิสสยะ ปกตปนิสสยะ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปการณ ภาค ๒
 เป็นปัจจัยโดย มัคคปัจจัย เป็นปัจจัยโดย สัมปัตตปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อัตถปัจจัย เป็น
 ปัจจัยโดย นัตถปัจจัย เป็นปัจจัยโดย วิคตปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อวิคตปัจจัย

[๒๐๒๐] ในเหตุปัจจัย มีวาระ ๓

ในอาร์มมณปัจจัย	มี "	๙
ในอธิปัตติปัจจัย	มี "	๗
ในอนันตรปัจจัย	มี "	๗
ในสมนันตรปัจจัย	มี "	๗
ในสหชาตปัจจัย	มี "	๗
ในอัญญมัญญปัจจัย	มีวาระ ๓	
ในนิสสยปัจจัย	มีวาระ ๓	
ในอุปนิสสยปัจจัย	มี "	๙
ในอาเสวนปัจจัย	มี "	๓
ในกัมมปัจจัย	มี "	๙
ในวิปากปัจจัย	มี "	๓
ในอาหารปัจจัย	มี "	๓
ในอินทริยปัจจัย		
ในฌานปัจจัย		
ในมัคคปัจจัย		
ในสัมปัตตปัจจัย	มีวาระ ๓	
ในอัตถปัจจัย	มี "	๓
ในนัตถปัจจัย	มี "	๗
ในวิคตปัจจัย	มี "	๗
ในอวิคตปัจจัย	มี "	๓ ฟังนัยอย่างนี้

อนุโลม จบ

[๒๐๒๑] อตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อตตารัมมณธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย
 เป็นปัจจัยโดย สหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดย กัมมปัจจัย

[๒๐๒๒] อตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อนาคตารัมมณธรรม โดยอาร์มมณ-
 *ปัจจัย เป็นปัจจัยโดย กัมมปัจจัย

[๒๐๒๓] อตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปนิสสยปัจจัย โดยอาร์มมณ-
 *ปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดย กัมมปัจจัย

[๒๐๒๔] อนาคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อนาคตารัมมณธรรม โดยอาร์มมณ-
 *ปัจจัย เป็นปัจจัยโดย สหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดย
 กัมมปัจจัย

[๒๐๒๕] อนาคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อตตารัมมณธรรม โดยอาร์มมณ-
 *ปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดย กัมมปัจจัย

[๒๐๒๖] อนาคตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปนิสสยปัจจัย โดย
 อาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดย กัมมปัจจัย

[๒๐๒๗] ปัจจุปปันนารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปนิสสยปัจจัย โดย
 อาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดย สหชาตปัจจัย โดยเป็นปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดย
 กัมมปัจจัย

[๒๐๒๘] ปัจจุปปันนารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อตตารัมมณธรรม โดยอาร์มมณ-
 *ปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดย กัมมปัจจัย

[๒๐๒๙] ปัจจุปปันนารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อนาคตารัมมณธรรม โดย
 อาร์มมณปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดย กัมมปัจจัย

[๒๐๓๐] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๙

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย	มี "	๙
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย	มี "	๙
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย	มี "	๙ ฯลฯ
ในปัจจัยทั้งปวง	มี "	๙
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย	มีวาระ ๙	
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อวิคตปัจจัย	มี "	๙

ฟังนัยอย่างนี้

ปัจจนียะ จบ

[๒๐๓๑] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มีวาระ ๓

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย	กับ ฯลฯ
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย	กับ ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สมนัตตปัจฉัย	กับ ๗		
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจฉัย	กับ ๗		
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ปุเรชาตปัจฉัย	กับ ๗		
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจฉัย	กับ ๗		
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจฉัย	กับ ๗		
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่กัมมปัจฉัย	กับ ๗		
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปากปัจฉัย	กับ ๗	มีวาระ ๓	
ในปัจฉัยทั้งปวง	กับ ๗	มี "	๗
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่นัตถิปัจฉัย	กับ ๗		
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิคตปัจฉัย	กับ ๗	มี "	๓

พึงนับอย่างนี้

อนโลมปัจฉนียะ จบ

[๒๐๓๒] ในอาร์มมณปัจฉัย	กับปัจฉัยที่ไม่ใช่เหตุปัจฉัย	มีวาระ ๔	
ในอริปัตติปัจฉัย	กับ ๗	มี "	๗
ในอนันตรปัจฉัย	กับ ๗	มีวาระ ๗	
ในสมนัตตปัจฉัย	กับ ๗	มี "	๗
ในสหชาตปัจฉัย	กับ ๗	มี "	๓
ในอัญญมัญญปัจฉัย	กับ ๗	มี "	๓
ในนิสสยปัจฉัย	กับ ๗	มี "	๓
ในอุปนิสสยปัจฉัย	กับ ๗	มี "	๓
ในอาเสวนปัจฉัย	กับ ๗	มี "	๓
ในกัมมปัจฉัย	กับปัจฉัยที่ไม่ใช่เหตุปัจฉัย		
	มีวาระ ๔		
ในวิปากปัจฉัย	กับ ๗	มี "	๓
ในอาหารปัจฉัย	กับ ๗		
ในอินทริยปัจฉัย	กับ ๗		
ในฉานปัจฉัย	กับ ๗		
ในมคคปัจฉัย	กับ ๗		
ในสัมปยุตตปัจฉัย	กับ ๗		
ในอตถิปัจฉัย	กับ ๗	มีวาระ ๓	
ในนัตถิปัจฉัย	กับ ๗	มี "	๗
ในวิคตปัจฉัย	กับ ๗	มี "	๗
ในอวิคตปัจฉัย	กับ ๗	มี "	๓

พึงนับอย่างนี้

ปัจฉนียานโลม จบ

ปัญหาวาร จบ

อติตารัมมณัตติกะ ที่ ๑๔ จบ

อชฌัตตัตติกะ

ปฏิจจวาร

[๒๐๓๓] อชฌัตตธรรม อาศัยอชฌัตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอชฌัตตธรรม ชันธ ๒ ๗

ในปฏิสนธิขณะ ชันธ ๓ และกฏัตตารูป อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอชฌัตตธรรม ชันธ ๒ ๗ หทัยวัตถุอาศัยชันธทั้งหลาย ชันธทั้งหลายอาศัยหทัยวัตถุมหากฏรูป ๓ อาศัยมหากฏรูป ๑ จิตตสมภูฐานรูป กฏัตตารูป ที่เป็นอุปาทารูป อาศัยมหากฏรูปทั้งหลาย

[๒๐๓๔] พหิทถารธรรม อาศัยพหิทถารธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจฉัย

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นพหิทถารธรรม ชันธ ๒ ๗

ในปฏิสนธิขณะ ชันธ ๓ และกฏัตตารูป อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นพหิทถารธรรม ชันธ ๒ อาศัยชันธ ๒ หทัยวัตถุอาศัยชันธทั้งหลาย ชันธทั้งหลายอาศัยหทัยวัตถุ มหากฏรูป ๓ อาศัยมหากฏรูป ๑ จิตตสมภูฐานรูป กฏัตตารูป ที่เป็นอุปาทารูป อาศัยมหากฏรูปทั้งหลาย

[๒๐๓๕] อชฌัตตธรรม อาศัยอชฌัตตธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจฉัย

คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอชฌัตตธรรม อาศัยชันธ ๒

ในปฏิสนธิขณะ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอชฌัตตธรรม ชันธทั้งหลายอาศัยหทัยวัตถุ

[๒๐๓๖] พหิทถารธรรม อาศัยพหิทถารธรรม เกิดขึ้น เพราะอาร์มมณปัจฉัย

คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นพหิทถารธรรม ชันธ ๒ ๗

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปฏิกฐานเปกกรม ภาค ๒

ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูป อาศัยขึ้นทั้งหลายที่เป็นพหิตถารธรรม หทัยวัตถุ อาศัยขึ้นทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ พาหิรรูป ฯลฯ อาหารสมภูตรูป ฯลฯ อุตสมภูตรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ

[๒๐๔๓] อสังขยธรรม อาศัยอสังขยธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะอริปัตติปัจจัย ฯลฯ เหมือนกับ สหชาติปัจจัย ในอนโลมไม่มีแตกต่างกัน

ไม่ใช่เพราะอนันตรปัจจัย ไม่ใช่เพราะสมนันตรปัจจัย ไม่ใช่เพราะอัญญมัญญ-

*ปัจจัย ไม่ใช่เพราะอุปนิสสปัจจัย ไม่ใช่เพราะปุเรชาติปัจจัย

คือ ในอรุปรภูมิ อาศัยขึ้น ๑ ที่เป็นอสังขยธรรม ฯลฯ จิตตสมภูตรูป อาศัยขึ้นทั้งหลายที่เป็นอสังขยธรรม

ปฏิสนธิขณะ ขึ้น ๓ และกฏัตตารูป อาศัยขึ้น ๑ ที่เป็นอสังขยธรรม ขึ้น ๒ ฯลฯ หทัยวัตถุ อาศัยขึ้นทั้งหลาย ขึ้นทั้งหลายอาศัยหทัยวัตถุ อาศัยมหาภูตรูป ๑ อาหารสมภูตรูป ฯลฯ อุตสมภูตรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ

[๒๐๔๔] พหิตถารธรรม อาศัยพหิตถารธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะปุเรชาติปัจจัย

คือ ในอรุปรภูมิ อาศัยขึ้น ๑ ที่เป็นพหิตถารธรรม ขึ้น ๒ ฯลฯ จิตตสมภูตรูป อาศัยขึ้นทั้งหลายที่เป็นพหิตถารธรรม

ในปฏิสนธิขณะ ฟังใส่ให้เต็ม มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ พาหิรรูป ฯลฯ อาหารสมภูตรูป ฯลฯ อุตสมภูตรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ

[๒๐๔๕] อาศัยอสังขยธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะปัจฉาชาติปัจจัย ไม่ใช่เพราะอาเสวนปัจจัย ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นอสังขยธรรม อาศัยขึ้นทั้งหลายที่เป็นอสังขยธรรม อาหารสมภู-
*ฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูตรูป ฯลฯ

[๒๐๔๖] พหิตถารธรรม อาศัยพหิตถารธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจัย

คือ เจตนาที่เป็นพหิตถารธรรม อาศัยขึ้นทั้งหลายที่เป็นพหิตถารธรรม พาหิรรูป ฯลฯ อาหารสมภูตรูป ฯลฯ อุตสมภูตรูป ฯลฯ

[๒๐๔๗] อาศัยอสังขยธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะวิปากปัจจัย ปฏิสนธิ ไม่มี ไม่ใช่เพราะอาหารปัจจัย

คือ อุตสมภูตรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ

[๒๐๔๘] อาศัยพหิตถารธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอาหารปัจจัย

คือ พาหิรรูป ฯลฯ อุตสมภูตรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ

[๒๐๔๙] อาศัยอสังขยธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอินทริยปัจจัย

คือ อาหารสมภูตรูป ฯลฯ อุตสมภูตรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย รูปชีวิตินทรีย์ อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๒๐๕๐] อาศัยพหิตถารธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะอินทริยปัจจัย

คือ พาหิรรูป ฯลฯ อาหารสมภูตรูป ฯลฯ อุตสมภูตรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขย-
*สัตว์ทั้งหลาย รูปชีวิตินทรีย์ อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย

[๒๐๕๑] อสังขยธรรม อาศัยอสังขยธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะฉานปัจจัย

คือ ปัญจวิญญาณ ฯลฯ อาหารสมภูตรูป ฯลฯ อุตสมภูตรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ

[๒๐๕๒] พหิตถารธรรม อาศัยพหิตถารธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะฉานปัจจัย

คือ ปัญจวิญญาณ ฯลฯ พาหิรรูป ฯลฯ อาหารสมภูตรูป ฯลฯ อุตสมภูตรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ

[๒๐๕๓] อาศัยอสังขยธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะมัคคปัจจัย เหมือนกับที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย โมหะ ไม่มี

ไม่ใช่เพราะสัมปยุตตปัจจัย ไม่ใช่เพราะวิปยุตตปัจจัย

คือ ในอรุปรภูมิ อาหารสมภูตรูป ฯลฯ อุตสมภูตรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ

[๒๐๕๔] อาศัยพหิตถารธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะวิปยุตตปัจจัย

คือ ในอรุปรภูมิ พาหิรรูป ฯลฯ อาหารสมภูตรูป ฯลฯ อุตสมภูตรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย ฯลฯ

ไม่ใช่เพราะนัตถิปัจจัย ไม่ใช่เพราะวิคตปัจจัย

[๒๐๕๕] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารมณ์ปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย มีวาระ ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย มี " ๒ ฯลฯ

ในปัจจัยทั้งปวง มี " ๒

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานเปกภณ ภาค ๒
ในปัจฉิมปัจฉิมปัจฉิม มี " ๒

พึงนับอย่างนี้

ปัจฉิมปัจฉิม จบ

[๒๐๖๐] ในปัจฉิมปัจฉิมปัจฉิม กับเหตุปัจฉิม มีวาระ ๒ ฯลฯ
ในปัจฉิมปัจฉิมปัจฉิม กับ ฯลฯ
ในปัจฉิมปัจฉิมปัจฉิม กับ ฯลฯ
ในปัจฉิมปัจฉิมปัจฉิม กับ ฯลฯ
ในปัจฉิมปัจฉิมปัจฉิม กับ ฯลฯ มีวาระ ๒

พึงนับอย่างนี้

อนโลมปัจฉิม จบ

[๒๐๖๑] ในอริยมรรคปัจฉิม กับปัจฉิมปัจฉิมปัจฉิม มีวาระ ๒
ในอนันตรปัจฉิม กับ ฯลฯ มี " ๒ ฯลฯ
ในมคคปัจฉิม กับ ฯลฯ มี " ๒
ในอริคคปัจฉิม กับ ฯลฯ มี " ๒

พึงนับอย่างนี้

ปัจฉิมยานโลม จบ

ปฏิจวาร จบ

สหชาตวาร เหมือนกับ ปฏิจวาร

ปัจฉิมวาร

[๒๐๖๒] อัชฌัตตธรรม อาศัยอัชฌัตตธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจฉิม
คือ ชันธ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอัชฌัตตธรรม
ชันธ ๒ ฯลฯ
ในปฏิสนธิขณะ พึงใส่ให้เต็ม มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ชันธทั้งหลายที่เป็นอัชฌัตตธรรม
อาศัยหทัยวัตถุ

[๒๐๖๓] พหิทถารธรรม อาศัยพหิทถารธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจฉิม

คือ ชันธ ๑ ที่เป็นพหิทถารธรรม ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ชันธทั้งหลายที่เป็นพหิทถารธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

[๒๐๖๔] อัชฌัตตธรรม อาศัยอัชฌัตตธรรม เกิดขึ้น เพราะอริยมรรคปัจฉิม
เหมือนกับปฏิจวาร

คือ จักขุวิญญาณ อาศัยจักขายตนะ กายายตนะ ฯลฯ ชันธทั้งหลาย ที่เป็น
อัชฌัตตธรรม อาศัยหทัยวัตถุ

[๒๐๖๕] พหิทถารธรรม อาศัยพหิทถารธรรม ฯลฯ เหมือนกับปฏิจวาร

คือ จักขายตนะ ฯลฯ กายายตนะ ฯลฯ ชันธทั้งหลายที่เป็นพหิทถารธรรม อาศัย
หทัยวัตถุ

[๒๐๖๖] อัชฌัตตธรรม อาศัยอัชฌัตตธรรม เกิดขึ้น เพราะอริปัตติปัจฉิม เพิ่ม
หทัยวัตถุ เหมือนกับปฏิจวาร

เพราะ อนันตรปัจฉิม เพราะ สมันตรปัจฉิม เพราะ สหชาตปัจฉิม ในสหชาตวาร
พึงใส่ให้เต็ม อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลาย ภายหลัง มหาภูตรูปและชันธทั้งหลาย พึงกระทำ
ปัญจายตนะ และหทัยวัตถุ

เพราะ อัญญมัญญปัจฉิม เพราะ นิสสยปัจฉิม ฯลฯ เพราะ อริคคปัจฉิม

[๒๐๖๗] ในเหตุปัจฉิม มีวาระ ๒

ในอริยมรรคปัจฉิม ฯลฯ ฯลฯ

ในอริคคปัจฉิม มี " ๒

อนโลม จบ

[๒๐๖๘] อัชฌัตตธรรม อาศัยอัชฌัตตธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะเหตุปัจฉิม

คือ ชันธ ๑ ที่เป็นอัชฌัตตธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ฯลฯ ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ
หทัยวัตถุ อาศัยชันธทั้งหลาย ชันธทั้งหลายอาศัยหทัยวัตถุ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป
 ฯลฯ อุตสมุฏฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยัตถ์ทั้งหลาย ฯลฯ จักขายตนะ ฯลฯ กายายตนะ
 ฯลฯ ชันธทั้งหลาย ที่เป็นอัชฌัตตธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ อาศัยหทัยวัตถุ โมหะ ที่สหระคตด้วย
วิจิกิจฉา ที่สหระคตด้วยอุทธัจจะ อาศัยชันธทั้งหลายที่สหระคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคตด้วย
อุทธัจจะ และหทัยวัตถุ

[๒๐๖๙] พหิทถารธรรม อาศัยพหิทถารธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะเหตุปัจฉิม พึง
กระทำทั้งปวัตติ ปฏิสนธิ และมหาภูตรูปทั้งหลาย

คือ จักขายตนะ ฯลฯ กายายตนะ ฯลฯ ชันธทั้งหลายที่เป็นพหิทถารธรรม ซึ่งเป็น
อเหตุกะ อาศัยหทัยวัตถุ โมหะ ที่สหระคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคตด้วยอุทธัจจะ และหทัยวัตถุ ฯลฯ
ไม่ใช่เพราะอริยมรรคปัจฉิม ไม่ใช่เพราะอริปัตติปัจฉิม เหมือนกับสหชาตปัจฉิม

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปรกณ ภาค ๒

ไม่ใช่เพราะอนันตรปัจจัย ไม่ใช่เพราะสมนันตรปัจจัย ไม่ใช่เพราะอัญญมัญญ-

*ปัจจัย ไม่ใช่เพราะอุปนิสัยปัจจัย ไม่ใช่เพราะปุระชาตปัจจัย เหมือนกับปฏิจวาร

ไม่ใช่เพราะปัจฉาชาตปัจจัย ไม่ใช่เพราะอาเสวนปัจจัย ไม่ใช่เพราะกัมม-

*ปัจจัย ฯลฯ

ไม่ใช่เพราะวิปยุตตปัจจัย เหมือนกับ วิปยุตตปัจจัย ในปฏิจวารปัจจัยะ

ไม่ใช่เพราะนัตถิปัจจัย ไม่ใช่เพราะวิคตปัจจัย

[๒๐๓๐] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย มี " ๒ ฯลฯ

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย มี " ๒

ปัจจัยนะ จบ

[๒๐๓๑] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มีวาระ ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปากปัจจัย กับ ฯลฯ มี "

ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มี "

ในปัจจัยที่ไม่ใช่เนตติปัจจัย กับ ฯลฯ มี "

ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

อนโลมปัจจัยนะ จบ

[๒๐๓๒] ในอารัมมณปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๒ ฯลฯ

ในวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี " ๒

ปัจจัยยานโลม จบ

นิสสยวาร์ เหมือนกับ ปัจจยวาร์

สังสังขวาร์กิตติ สัมปยุตตวาร์กิตติ ฟังให้พิสดาร

ปัญหาวาร์

[๒๐๓๓] อัชฌัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อัชฌัตตธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอัชฌัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมมปยุตตขันธ และจิตต-

*สมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๒๐๓๔] พหิทถารธรรม เป็นปัจจัยแก่พหิทถารธรรม โดยเหตุปัจจัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นพหิทถารธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ และจิตตสมุฏฐานรูป
ทั้งหลาย โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๒๐๓๕] อัชฌัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อัชฌัตตธรรม โดยอารัมมณปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรมแล้ว พิจารณา กุศลกรรมนั้น

กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ

ออกจากฉาน ฯลฯ

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค พิจารณามรรค พิจารณาผล พิจารณาภิเลสทีละแล้ว
พิจารณาภิเลสที่ขมแล้ว รู้ซึ่งภิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน

จักขุที่เป็นอัชฌัตตธรรม ฯลฯ กาย รูป ฯลฯ โผฏฐัพพะ หทัยวัตถุ ฯลฯ พิจารณา

เห็นขันธทั้งหลายที่เป็นอัชฌัตตธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความ
เป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อมผลิตผลิตยิ่ง เพราะปรารภจักขุเป็นต้นนั้น รากะ ฯลฯ โทมัส
เกิดขึ้น

เห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตราตุ

อากาสนัญญาตนะ เป็นปัจจัยแก่อนัญญาตนะ โดยอารัมมณปัจจัย อากัญ-

*ัญญาตนะ เป็นปัจจัยแก่อนาสัญญานาสัญญาตนะ โดยอารัมมณปัจจัย รูปายตนะ ฯลฯ

โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาน โดยอารัมมณปัจจัย

ขันธทั้งหลายที่เป็นอัชฌัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อิทธิวิญญาน แก่ปพเพนิวาसानุสสติญาณ

แก่ยถากัมมปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่อาวชชนะ โดยอารัมมณปัจจัย

[๒๐๓๖] อัชฌัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่พหิทถารธรรม โดยอารัมมณปัจจัย

คือ บุคคลอื่น พิจารณาเห็นจักขุที่เป็นอัชฌัตตธรรม ฯลฯ

หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลพิจารณาเห็นขันธทั้งหลายที่เป็นอัชฌัตตธรรม โดยความเป็นของ
ไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อมผลิตผลิตยิ่ง เพราะปรารภ
หทัยวัตถุเป็นต้นนั้น รากะ ฯลฯ โทมัส เกิดขึ้น

เห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตราตุ

บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตที่เป็นอัชฌัตตธรรม โดยเจโตปริยญาณ

รูปายตนะที่เป็นอัชฌัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญานที่เป็นพหิทถารธรรม โผฏ-

*ฐัพพายตนะที่เป็นอัชฌัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่กายวิญญานที่เป็นพหิทถารธรรม โดยอารัมมณปัจจัย

ขันธทั้งหลายที่เป็นอัชฌัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อิทธิวิญญาน แก่เจโตปริยญาณ แก่
ปพเพนิวาसानุสสติญาณ แก่ยถากัมมปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่อาวชชนะ โดยอารัมมณ-

*ปัจจัย

[๒๐๓๓] พหิทถารธรรม เป็นปัจจัยแก่พหิทถารธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลอื่น ให้ทาน ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ พิจารณาทุกขกรรมนั้น

พิจารณาทุกขกรรมทั้งหลายที่เคยสังสมไว้แล้วในกาลก่อน

ออกจากฌาน ฯลฯ

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค ผล ฯลฯ พิจารณานิพพาน

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรกุ แก้วทาน แก่มรรค แก่ผล แก่อาวชชนะ โดย

อาร์มมณปัจจัย

พระอริยะทั้งหลายพิจารณากิเลสที่ละแล้ว กิเลสที่ข่มแล้ว ฯลฯ กิเลสทั้งหลายที่เคย

เกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน ฯลฯ

บุคคลอื่น พิจารณาเห็นจักขุที่เป็นพหิทถารธรรม ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ ชันธทั้งหลาย

ที่เป็นพหิทถารธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมณัส เกิดขึ้น

เห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตราต

รู้จิตของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตที่เป็นพหิทถารธรรม โดยเจโตปริยญาณ

อากาสาัญญาตนะ เป็นปัจจัยแก่วิญาณัญญาตนะ โดยอาร์มมณปัจจัย อากิญจัญ-

* ญาตนะ เป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญาตนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

ชันธทั้งหลายที่เป็นพหิทถารธรรม เป็นปัจจัยแก่อิทธิวิญาณ แก่เจโตปริยญาณ แก่

อาวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๒๐๓๔] พหิทถารธรรม เป็นปัจจัยแก่อัชฌัตตธรรม โดยอาร์มมณปัจจัย

คือ พระอริยะทั้งหลายพิจารณา นิพพาน

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรกุ แก้วทาน แก่มรรค แก่ผล แก่อาวชชนะ โดย

อาร์มมณปัจจัย

จักขุที่เป็นพหิทถารธรรม ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ ชันธทั้งหลายที่เป็นพหิทถารธรรม โดย

ความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมณัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตราต

บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตที่เป็นพหิทถารธรรม โดยเจโตปริยญาณ

รูปายตนะที่เป็นพหิทถารธรรม เป็นปัจจัยแก่วิญาณที่ เป็นอัชฌัตตธรรม โผฏ-

* ฐูปายตนะที่เป็นพหิทถารธรรม เป็นปัจจัยแก่วิญาณที่ เป็นอัชฌัตตธรรม

ชันธทั้งหลายที่เป็นพหิทถารธรรม เป็นปัจจัยแก่อิทธิวิญาณ แก่เจโตปริยญาณ แก่

ปพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ตักกิมุปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่อาวชชนะ โดยอาร์มมณ-

* ปัจจัย

[๒๐๓๕] อัชฌัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อัชฌัตตธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณาริบัติ สหชาตาริบัติ

ที่เป็น อาร์มมณาริบัติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ

กระทำทุกขกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้วพิจารณา

กระทำทุกขกรรมทั้งหลาย ที่เคยสังสมไว้แล้วในกาลก่อนให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น

ฯลฯ

ออกจากฌาน กระทำฌานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค กระทำมรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ

กระทำผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้วพิจารณา

จักขุที่เป็นอัชฌัตตธรรม ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลกระทำชันธทั้งหลายที่เป็น

อัชฌัตตธรรม ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพิลินยิง เพราะกระทำ

จักขุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะ ฯลฯ ทิฏฐิ เกิดขึ้น

ที่เป็น สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นอัชฌัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุต-

* ชันธ และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๒๐๔๐] อัชฌัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่พหิทถารธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อาร์มมณาริบัติ ได้แก่ บุคคลอื่น จักขุที่เป็นอัชฌัตตธรรม ฯลฯ

หทัยวัตถุ ฯลฯ กระทำชันธทั้งหลายที่เป็นอัชฌัตตธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อม

ยินดี ย่อมเพิลิตเพิลินยิง เพราะกระทำจักขุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะ

เกิดขึ้น ทิฏฐิ เกิดขึ้น

[๒๐๔๑] พหิทถารธรรม เป็นปัจจัยแก่พหิทถารธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณาริบัติ สหชาตาริบัติ

ที่เป็น อาร์มมณาริบัติ ได้แก่ บุคคลอื่นให้ทาน ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ

กระทำทุกขกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ

กระทำทุกขกรรมทั้งหลายที่เคยสังสมไว้แล้วในกาลก่อนให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น

ฯลฯ

ออกจากฉาน ฯลฯ

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค กระทำมรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ
กระทำผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่วาทาน แก่มรรค แก่ผล โดยอริปัตติปัจจัย
จักขุที่เป็นพหิตถารธรรม ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็น
พหิตถารธรรม ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง เพราะกระทำ
จักขุเป็นต้นนั้นให้หนักแน่น รากะ ฯลฯ ทิฏฐิ ฯลฯ เกิดขึ้น

ที่เป็น สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นพหิตถารธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตต-

*ขั้น จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยอริปัตติปัจจัย

[๒๐๘๒] พหิตถารธรรม เป็นปัจจัยแก่อัชฌัตตธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณาริบัติ ได้แก่ พระอริยะทั้งหลายกระทำนิพพานให้เป็น
อารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู แก่วาทาน แก่มรรค แก่ผล โดยอริปัตติปัจจัย
จักขุที่เป็นพหิตถารธรรม ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็น
พหิตถารธรรม ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมเพลิดเพลินยิ่ง เพราะกระทำ
จักขุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น รากะ ฯลฯ ทิฏฐิ เกิดขึ้น

[๒๐๘๓] อัชฌัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อัชฌัตตธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นอัชฌัตตธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลายที่เป็น
อัชฌัตตธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โวทาน โคตรภูเป็นปัจจัยแก่
มรรค โวทาน เป็นปัจจัยแก่มรรค มรรคเป็นปัจจัยแก่ผล ฯลฯ อนุโลม เป็นปัจจัยแก่ผลสมวัตติ
เนวสัญญานาสัญญายตนะ ของบุคคลผู้ออกจากนิโรธ เป็นปัจจัยแก่ผลสมวัตติ โดยอนันตรปัจจัย

[๒๐๘๔] พหิตถารธรรม เป็นปัจจัยแก่พหิตถารธรรม โดยอนันตรปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นพหิตถารธรรม ที่เกิดก่อนๆ เท่านั้นที่ต่างกัน นอกจากนั้นมิ
อธิบายตามบาลีข้างต้นนั้นเอง

[๒๐๘๕] อัชฌัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อัชฌัตตธรรม โดยสมนันตรปัจจัย เหมือน
กับ อนันตรปัจจัย

ฯลฯ เป็นปัจจัยโดย สหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อัญญมัญญปัจจัย เป็นปัจจัย
โดย นิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาที่เป็นอัชฌัตตธรรมแล้ว
ให้ทาน ศีล ฯลฯ อุปโสถกรรม ฯลฯ ฉาน ฯลฯ วิปัสสนา ฯลฯ มรรค อภิญญา ฯลฯ ยังสมวัตติ
ให้เกิดขึ้น ก่อมานะ คือทิฏฐิ

บุคคลเข้าไปอาศัยศีลที่เป็นอัชฌัตตธรรม ฯลฯ ปัญญา รากะ ความปรารถนา สุขทางกาย
ทุกข์ทางกาย ฤดู โภชนะ ฯลฯ เสนาสนะแล้วให้ทาน ฯลฯ ยังสมวัตติให้เกิดขึ้น มาสัตว์
ทำลายสงฆ์

ศรัทธาที่เป็นอัชฌัตตธรรม ฯลฯ ปัญญา รากะ ความปรารถนา สุขทางกาย ทุกข์
ทางกาย ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นอัชฌัตตธรรม แก่ปัญญา แก่รากะ แก่ความ
ปรารถนา แก่สุขทางกาย แก่ทุกข์ทางกาย แก่มรรค แก่ผลสมวัตติ โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๒๐๘๖] อัชฌัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่พหิตถารธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอื่นเข้าไปอาศัยศรัทธาที่เป็นอัชฌัตตธรรม
แล้วให้ทาน ฯลฯ ก่อมานะ คือทิฏฐิ

บุคคลอื่นเข้าไปอาศัยศีลที่เป็นอัชฌัตตธรรม ฯลฯ เสนาสนะแล้วให้ทาน ฯลฯ มาสัตว์
ทำลายสงฆ์

ศรัทธาที่เป็นอัชฌัตตธรรม ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นพหิตถารธรรม แก่
มรรค แก่ผลสมวัตติ โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๒๐๘๗] พหิตถารธรรม เป็นปัจจัยแก่พหิตถารธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอื่นเข้าไปอาศัยศรัทธาที่เป็นพหิตถารธรรม ฯลฯ
ความปรารถนา สุขทางกาย ฯลฯ เสนาสนะแล้วให้ทาน ฯลฯ ทำลายสงฆ์

ศรัทธาที่เป็นพหิตถารธรรม ฯลฯ เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นพหิตถารธรรม
แก่ผลสมวัตติ โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๒๐๘๘] พหิตถารธรรม เป็นปัจจัยแก่อัชฌัตตธรรม โดยอุปนิสสยปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาที่เป็นพหิตถารธรรมแล้ว

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปรกณ ภาค ๒

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นพหิตถารธรรม ที่เกิดภายหลัง เป็นปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อน
โดยปัจจัยชาติปัจจัย

[๒๐๙๓] อัชฌัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อัชฌัตตธรรม โดยอาเสวนปัจจัย

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่เป็นอัชฌัตตธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็น
อัชฌัตตธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอาเสวนปัจจัย

อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โวทาน โคตรภู เป็นปัจจัยแก่มรรค
โวทาน เป็นปัจจัยแก่มรรค โดยอาเสวนปัจจัย

[๒๐๙๔] พหิตถารธรรม เป็นปัจจัยแก่พหิตถารธรรม โดยอาเสวนปัจจัย

คือ ขันธ์ทั้งหลายที่เกิดก่อนๆ ฯลฯ เหมือนกับ อัชฌัตต นันเอง

[๒๐๙๕] อัชฌัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อัชฌัตตธรรม โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาขณิก

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ เจตนาที่เป็นอัชฌัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ และ
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็น นานาขณิก ได้แก่ เจตนาที่เป็นอัชฌัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลาย
ที่เป็นอัชฌัตตธรรม ซึ่งเป็นวิบาก และกฏัตตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

[๒๑๐๐] พหิตถารธรรม เป็นปัจจัยแก่พหิตถารธรรม โดยกัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ นานาขณิก

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ เจตนาที่เป็นพหิตถารธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ และ
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็น นานาขณิก ได้แก่ เจตนาที่เป็นพหิตถารธรรม เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ทั้งหลายที่เป็น
พหิตถารธรรม ซึ่งเป็นวิบาก และกฏัตตารูปทั้งหลาย โดยกัมมปัจจัย

[๒๑๐๑] อัชฌัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อัชฌัตตธรรม โดยวิปากปัจจัย ฟังใส่ให้
เต็ม เหมือนกับ ปฏิจจวาร

[๒๑๐๒] อัชฌัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อัชฌัตตธรรม โดยอาหารปัจจัย

คือ อาหารทั้งหลายที่เป็นอัชฌัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ และจิตตสมุฏ-

*ฐานรูปทั้งหลาย โดยอาหารปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ กวฬิงการาหารที่เป็นอัชฌัตตธรรม เป็น
ปัจจัยแก่กายที่เป็นอัชฌัตตธรรม โดยอาหารปัจจัย

[๒๑๐๓] อัชฌัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่พหิตถารธรรม โดยอาหารปัจจัย

คือ กวฬิงการาหารที่เป็นอัชฌัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่กายที่เป็นพหิตถารธรรม โดย
อาหารปัจจัย

[๒๑๐๔] พหิตถารธรรม เป็นปัจจัยแก่พหิตถารธรรม โดยอาหารปัจจัย ฟังกระทำ
ปวัตติ ปฏิสนธิ

กวฬิงการาหารที่เป็นพหิตถารธรรม เป็นปัจจัยแก่กายที่เป็นพหิตถารธรรม โดยอาหารปัจจัย

[๒๑๐๕] พหิตถารธรรม เป็นปัจจัยแก่อัชฌัตตธรรม โดยอาหารปัจจัย

คือ กวฬิงการาหารที่เป็นพหิตถารธรรม เป็นปัจจัยแก่กายที่เป็นอัชฌัตตธรรม โดย
อาหารปัจจัย

[๒๑๐๖] อัชฌัตตธรรม และพหิตถารธรรม เป็นปัจจัยแก่อัชฌัตตธรรม โดย
อาหารปัจจัย

คือ กวฬิงการาหารที่เป็นอัชฌัตตธรรม และพหิตถารธรรมเป็นปัจจัยแก่กายที่เป็น
อัชฌัตตธรรม โดยอาหารปัจจัย

[๒๑๐๗] อัชฌัตตธรรม และพหิตถารธรรม เป็นปัจจัยแก่พหิตถารธรรม โดย

อาหารปัจจัย
คือ กวฬิงการาหารที่เป็นอัชฌัตตธรรม และกวฬิงการาหารที่เป็นพหิตถารธรรม เป็น
ปัจจัยแก่กายที่เป็นพหิตถารธรรม โดยอาหารปัจจัย

[๒๑๐๘] อัชฌัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อัชฌัตตธรรม โดยอินทริยปัจจัย

อินทริยทั้งหลายที่เป็นอัชฌัตตธรรม กิตติ รูปชีวิตินทริย กิตติ ฟังให้พิสดาร
เป็นปัจจัยโดย ฌานปัจจัย เป็นปัจจัยโดย มัคคปัจจัย เป็นปัจจัยโดย สัมปยุตตปัจจัย
เป็นปัจจัยโดย วิปยุตตปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ สหชาติ ปะเรชาติ ปัจฉาชาติ

บทมาติกาทั้งหลาย ผู้มีปัญญา ฟังให้พิสดาร

[๒๑๐๙] พหิตถารธรรม เป็นปัจจัยแก่พหิตถารธรรม โดยวิปยุตตปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ สหชาติ ปะเรชาติ ปัจฉาชาติ ฯลฯ

[๒๑๑๐] อัชฌัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อัชฌัตตธรรม โดยอัทธปัจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาติ ปะเรชาติ ปัจฉาชาติ อาหาร อินทริย

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นอัชฌัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และ
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลาย ขันธ์ ๒ ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปรกณ ภาค ๒

ในปฏิสนธิขณะ ชันธทั้งหลายเป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ
ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ส่วนพวกอสังขณัฐว์ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ เป็นปัจจัยแก่
มหาภูตรูป ๓

ที่เป็น ปุรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ เหมือนกับ ปุรชาตปัจจัย
หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นอสังขัตตธรรม โดยอติปัจจัย

ที่เป็น ปัจจชาติ ได้แก่ ชันธทั้งหลายที่เป็นอสังขัตตธรรม และกาวฬิงการาหารที่เป็น
อสังขัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่กายนี้ รูปชีวิตินทรีย์ เป็นปัจจัยแก่ภูตารูปทั้งหลาย

[๒๑๑๑] อสังขัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่พหิทธารธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ ปุรชาต อาหาร

ที่เป็น ปุรชาต ได้แก่ บุคคลอื่นพิจารณาเห็นจักขุที่เป็นอสังขัตตธรรม ฯลฯ หทัยวัตถุ
โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ

เห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตราต

รูปายตนะที่เป็นอสังขัตตธรรม ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญานที่เป็น
พหิทธารธรรม โดยอติปัจจัย กาวฬิงการาหาร ที่เป็นอสังขัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่กายที่เป็น
พหิทธารธรรม โดยอติปัจจัย

[๒๑๑๒] พหิทธารธรรม เป็นปัจจัยแก่พหิทธารธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๕ อย่าง คือ สหชาติ ปุรชาต ปัจจชาติ อาหาร อินทรีย์

พหิทธารธรรม ไม่มีอะไรแตกต่างกัน บทมาติกาทั้งหลาย ฟังให้พิสดาร

[๒๑๑๓] พหิทธารธรรม เป็นปัจจัยแก่อสังขัตตธรรม โดยอติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ ปุรชาต อาหาร

ที่เป็น ปุรชาต ได้แก่ จักขุที่เป็นพหิทธารธรรม ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ

เห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตราต

รูปายตนะที่เป็นพหิทธารธรรม ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญานที่เป็น
อสังขัตตธรรม โดยอติปัจจัย กาวฬิงการาหารที่เป็นพหิทธารธรรมเป็นปัจจัยแก่กายที่เป็นอสังขัตต-
*ธรรม โดยอติปัจจัย

[๒๑๑๔] อสังขัตตธรรม และพหิทธารธรรม เป็นปัจจัยแก่อสังขัตตธรรม โดย
อติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ ปุรชาต อาหาร

ที่เป็น ปุรชาต ได้แก่ รูปายตนะที่เป็นพหิทธารธรรม และจักขุที่เป็นอสังขัตตธรรม

เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญานที่เป็นอสังขัตตธรรม โผฏฐัพพายตนะที่เป็นพหิทธารธรรม และกายายตนะ
ที่เป็นอสังขัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่กายวิญญานที่เป็น อสังขัตตธรรม โดยอติปัจจัย รูปายตนะ
ที่เป็นพหิทธารธรรม และหทัยวัตถุที่เป็นอสังขัตตธรรม ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะที่เป็น พหิทธารธรรม
และหทัยวัตถุที่เป็นอสังขัตตธรรมเป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นอสังขัตตธรรม โดยอติปัจจัย

ที่เป็น อาหาร ได้แก่ กาวฬิงการาหารที่เป็นอสังขัตตธรรม และพหิทธารธรรม เป็น
ปัจจัยแก่กายที่เป็นอสังขัตตธรรม โดยอติปัจจัย

[๒๑๑๕] อสังขัตตธรรม และพหิทธารธรรม เป็นปัจจัยแก่พหิทธารธรรม โดย
อติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ ปุรชาต อาหาร

ที่เป็น ปุรชาต ได้แก่ รูปายตนะที่เป็นอสังขัตตธรรม และจักขุที่เป็นพหิทธารธรรม
เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญานที่เป็นพหิทธารธรรม โดยอติปัจจัย โผฏฐัพพายตนะที่เป็นอสังขัตตธรรม
และกายายตนะที่เป็นพหิทธารธรรม เป็นปัจจัยแก่กายวิญญานที่เป็นพหิทธารธรรม โดยอติปัจจัย
รูปายตนะที่เป็นอสังขัตตธรรม และหทัยวัตถุที่เป็นพหิทธารธรรม เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลาย
ที่เป็นพหิทธารธรรม โดยอติปัจจัย โผฏฐัพพายตนะที่เป็นอสังขัตตธรรม และหทัยวัตถุที่เป็น
พหิทธารธรรม เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นพหิทธารธรรม โดยอติปัจจัย

ที่เป็น อาหาร ได้แก่ กาวฬิงการาหารที่เป็นอสังขัตตธรรม และกาวฬิงการาหารที่เป็น
พหิทธารธรรม เป็นปัจจัยแก่กายที่เป็นพหิทธารธรรม โดยอติปัจจัย

[๒๑๑๖] อสังขัตตธรรม เป็นปัจจัยแก่อสังขัตตธรรม โดยนัตติปัจจัย เป็นปัจจัย
โดย วิคตปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อวิคตปัจจัย

[๒๑๑๗] ในเหตุปัจจัย มีวาระ ๒

ในอาร์มมณปัจจัย	มี "	๔
ในอิธิปัจจัย	มี "	๔
ในอนันตรปัจจัย	มี "	๒
ในสมนันตรปัจจัย	มี "	๒
ในสหชาติปัจจัย		
ในอัญญมัญญปัจจัย		
ในนิสสยปัจจัย	มีวาระ ๒	

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานเปกกรณ์ ภาค ๒

ในอุปนิสสยปัจฉัย	มี "	๔
ในเปรชาตปัจฉัย	มี "	๖
ในปัจฉาชาตปัจฉัย		
ในอาเสวนปัจฉัย		
ในกัมมปัจฉัย		
ในวิปากปัจฉัย	มีวาระ ๒	
ในอาหารปัจฉัย	มี "	๖
ในอินทริยปัจฉัย	มี "	๒
ในฌานปัจฉัย		
ในมัคคปัจฉัย		
ในสัมปยุตตปัจฉัย		
ในวิปปยตตปัจฉัย	มีวาระ ๒	
ในอรรถปัจฉัย	มี "	๖
ในเนตติปัจฉัย	มี "	๒
ในวิคตปัจฉัย	มี "	๒
ในอวิคตปัจฉัย	มี "	๖

พึงนับอย่างนี้

อนุโลม จบ

[๒๑๑๘] อัชฌัตตธรรม เป็นปัจฉัยแก่อัชฌัตตธรรม โดยอาร์มมณปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย สหชาตปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย อุปนิสสยปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย เปรชาตปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย ปัจฉาชาตปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย กัมมปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย อาหารปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย อินทริยปัจฉัย

[๒๑๑๙] อัชฌัตตธรรม เป็นปัจฉัยแก่วชิทธารธรรม โดยอาร์มมณปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย อุปนิสสยปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย เปรชาตปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย อาหารปัจฉัย

[๒๑๒๐] พหิทถารธรรม เป็นปัจฉัยแก่วชิทธารธรรม โดยอาร์มมณปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย สหชาตปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย อุปนิสสยปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย เปรชาตปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย ปัจฉาชาตปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย กัมมปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย อาหารปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย อินทริยปัจฉัย

[๒๑๒๑] พหิทถารธรรม เป็นปัจฉัยแก่อัชฌัตตธรรม โดยอาร์มมณปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย อุปนิสสยปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย เปรชาตปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย อาหารปัจฉัย

[๒๑๒๒] อัชฌัตตธรรม และพหิทถารธรรม เป็นปัจฉัยแก่อัชฌัตตธรรม ฯลฯ มี ๒ อย่าง คือ เปรชาต อาหาร

[๒๑๒๓] อัชฌัตตธรรมและพหิทถารธรรม เป็นปัจฉัยแก่วชิทธารธรรม ฯลฯ มี ๒ อย่าง คือ เปรชาต อาหาร

[๒๑๒๔] ในปัจฉัยที่ไม่ใช่เหตุปัจฉัย	มีวาระ ๖
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจฉัย	มี "
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจฉัย	มี "
ในปัจฉัยทั้งปวงพึงกระทำหัวข้อปัจฉัย ๖	
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปปยตตปัจฉัย	มีวาระ ๖
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อรรถปัจฉัย	มี "
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่เนตติปัจฉัย	มี "
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิคตปัจฉัย	มี "
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อวิคตปัจฉัย	มี "

พึงนับอย่างนี้

ปัจฉานิยะ จบ

[๒๑๒๕] ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาร์มมณปัจฉัย กับเหตุปัจฉัย มีวาระ ๒

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจฉัย กับ ฯลฯ

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจฉัย กับ ฯลฯ

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจฉัย กับ ฯลฯ

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ัญญมัญญปัจฉัย กับ ฯลฯ

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจฉัย กับ ฯลฯ มีวาระ ๒ ฯลฯ

ในปัจฉัยทั้งปวง กับ ฯลฯ มี "

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจฉัย กับ ฯลฯ

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปปยตตปัจฉัย กับ ฯลฯ

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่เนตติปัจฉัย กับ ฯลฯ

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิคตปัจฉัย กับ ฯลฯ มีวาระ ๒

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปรกณ ภาค ๒
พึงนับอย่างนี้

อนโลมปัจจนียะ จบ
[๒๑๒๖] ในอาร์มมณปัจจย กับปัจจยที่ไม่ใช่เหตุปัจจย มีวาระ ๔
ในอริปัตติปัจจย กับ ฯลฯ มี " ๔
พึงกระทำการนับบทที่เป็นอนโลม
ในอริคตปัจจย กับปัจจยที่ไม่ใช่เหตุปัจจย มีวาระ ๖
พึงนับอย่างนี้

ปัจจนียานโลม จบ
ปัญหาวาร จบ
อชฌัตตัตติกะ ที่ ๒๐ จบ

อชฌัตตารัมมณัตติกะ

ปฏิจวาร

[๒๑๒๗] อชฌัตตารัมมณธรรม อาศัยอชฌัตตารัมมณธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุ-

*ปัจจย

คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอชฌัตตารัมมณธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอชฌัตตารัมมณธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ

[๒๑๒๘] พหิทถารัมมณธรรม อาศัยพหิทถารัมมณธรรม เกิดขึ้น เพราะเหตุ-

*ปัจจย

คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นพหิทถารัมมณธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นพหิทถารัมมณธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ

[๒๑๒๙] อชฌัตตารัมมณธรรม อาศัยอชฌัตตารัมมณธรรม เกิดขึ้น เพราะ

อาร์มมณปัจจย ฯลฯ เพราะอริคตปัจจย

[๒๑๓๐] ในเหตุปัจจย มีวาระ ๒

ในอาร์มมณปัจจย มี " ๒ ฯลฯ

ในปัจจยทั้งปวง มี " ๒

ในอริคตปัจจย มี " ๒

พึงนับอย่างนี้

อนโลม จบ

[๒๑๓๑] อชฌัตตารัมมณธรรม อาศัยอชฌัตตารัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่

เพราะเหตุปัจจย

คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอชฌัตตารัมมณธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ชันธ ๒ ฯลฯ

ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอชฌัตตารัมมณธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ

โมหะ ที่สหระคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคตด้วยอุทธัจจะ อาศัยชันธทั้งหลายที่สหระคตด้วยวิจิกิจฉา
ที่สหระคตด้วยอุทธัจจะ

[๒๑๓๒] พหิทถารัมมณธรรม อาศัยพหิทถารัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ

เหตุปัจจย

คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นพหิทถารัมมณธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ชันธ ๒ ฯลฯ

ในอเหตุกปฏิสนธิขณะ โมหะ ที่สหระคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคตด้วยอุทธัจจะ อาศัย
ชันธทั้งหลายที่สหระคตด้วยวิจิกิจฉา ที่สหระคตด้วยอุทธัจจะ

[๒๑๓๓] อชฌัตตารัมมณธรรม อาศัยอชฌัตตารัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่

เพราะอริปัตติปัจจย เหมือนกับสหชาตปัจจย ในอนโลมไม่มีแตกต่างกัน

ไม่ใช่เพราะปุเรชาตปัจจย

คือ ในอรุปฐมิ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอชฌัตตารัมมณธรรม ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๒๑๓๔] พหิทถารัมมณธรรม อาศัยพหิทถารัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ

ปุเรชาตปัจจย

คือ ในอรุปฐมิ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นพหิทถารัมมณธรรม ซึ่งเป็นเหตุกะ ในปฏิสนธิ
ขณะ ฯลฯ

ไม่ใช่เพราะปัจจนาชาตปัจจย ไม่ใช่เพราะอาเสวนปัจจย เหมือนกับสหชาตปัจจย

ไม่ใช่เพราะกัมมปัจจย

คือ เจตนาที่เป็นอชฌัตตารัมมณธรรม อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นอชฌัตตารัมมณธรรม

[๒๑๓๕] พหิทถารัมมณธรรม อาศัยพหิทถารัมมณธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะ

กัมมปัจจย

คือ เจตนาที่เป็นพหิทถารัมมณธรรม อาศัยชันธทั้งหลายที่เป็นพหิทถารัมมณธรรม

[๒๑๓๖] อาศัยอชฌัตตารัมมณธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะวิปากปัจจย ปฏิสนธิ

ไม่มี

ไม่ใช่เพราะฉนปัจฉัย

คือ ขันธ์ ๑ ที่เป็นอสังขัตตารัมมณธรรม ซึ่งสหระคตด้วยปัญจวิญญาณ ฯลฯ

[๒๑๓๓] อาศัยพหิทถารัมมณธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะฉนปัจฉัย

คือ ขันธ์ ๑ ที่เป็นพหิทถารัมมณธรรม ซึ่งสหระคตด้วยปัญจวิญญาณ ฯลฯ

ไม่ใช่เพราะมคคปัจฉัย เหมือนกับที่ไม่ใช่เหตุปัจฉัย โมะหะไม่มี

ไม่ใช่เพราะวิปยุตตปัจฉัย

คือ ในอรุณภูมิ ขันธ์ ๑ ที่เป็นอสังขัตตารัมมณธรรม ฯลฯ

[๒๑๓๔] อาศัยพหิทถารัมมณธรรม ฯลฯ ไม่ใช่เพราะวิปยุตตปัจฉัย

คือ ในอรุณภูมิ ขันธ์ ๑ ที่เป็นพหิทถารัมมณธรรม ฯลฯ

[๒๑๓๕] ในปัจฉัยที่ไม่ใช่เหตุปัจฉัย มีวาระ ๒

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ขอรืปติปัจฉัย มี " ๒

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่เปรชาตปัจฉัย มี " ๒

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจฉัย มี " ๒

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจฉัย

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่กัมมปัจฉัย

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ริปากปัจฉัย

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ฉนปัจฉัย

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่มคคปัจฉัย

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจฉัย มีวาระ ๒

พึงนับอย่างนี้

ปัจฉนียะ จบ

[๒๑๔๐] ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ขอรืปติปัจฉัย กับเหตุปัจฉัย มีวาระ ๒

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ริปากปัจฉัย กับ ฯลฯ มี " ๒

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจฉัย กับ ฯลฯ มี " ๒

พึงนับอย่างนี้

อนโลมปัจฉนียะ จบ

[๒๑๔๑] ในอารัมมณปัจฉัย กับปัจฉัยที่ไม่ใช่เหตุปัจฉัย

มีวาระ ๒

ในอนันตรปัจฉัย กับ ฯลฯ มี " ๒

ในสมันตรปัจฉัย กับ ฯลฯ มีวาระ ๒

ในมคคปัจฉัย กับ ฯลฯ มี " ๒

ในอริคตปัจฉัย กับ ฯลฯ มี " ๒

พึงนับอย่างนี้

ปัจฉนียานโลม จบ

ปฏิจจวาร จบ

สหชาตวาทกัฏฐิ ปัจจวาทกัฏฐิ นิสสยวาทกัฏฐิ

สังสังฐวาทกัฏฐิ สัมปยุตตวาทกัฏฐิ เหมือนกับปฏิจจวาร

ปัญหาวาร

[๒๑๔๒] อสังขัตตารัมมณธรรม เป็นปัจฉัยแก่อสังขัตตารัมมณธรรม โดยเหตุ-

*ปัจฉัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอสังขัตตารัมมณธรรม เป็นปัจฉัยแก่มมปยุตตขันธ์ทั้งหลาย

โดยเหตุปัจฉัย

ในปฏิสนธิขณะ เหตุทั้งหลายที่เป็นอสังขัตตารัมมณธรรม เป็นปัจฉัยแก่มมปยุตตขันธ์ทั้งหลาย

[๒๑๔๓] พหิทถารัมมณธรรม เป็นปัจฉัยแกพหิทถารัมมณธรรม โดยเหตุปัจฉัย

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นพหิทถารัมมณธรรม ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

[๒๑๔๔] อสังขัตตารัมมณธรรม เป็นปัจฉัยแก่อสังขัตตารัมมณธรรม โดย

อารัมมณปัจฉัย

คือ บุคคลพิจารณาวิญญาณัญญาตนะที่เป็นอสังขัตตารัมมณธรรม พิจารณาเนวสัญญานา-

*สัญญาตนะ พิจารณาทิพพจักขุที่เป็นอสังขัตตารัมมณธรรม และอสังขัตตธรรม ทิพพโสทรธาตุ ฯลฯ อธิวิริยัญญาณ ฯลฯ ปุพเพนิวาสานุสสติญญาณ ฯลฯ ยถากัมมปุคคญญาณ ฯลฯ พิจารณาอนาคตังสัญญาณ

พระอรหะทั้งหลายพิจารณากิเลสที่ละแล้ว ที่เป็นอสังขัตตารัมมณธรรม พิจารณากิเลสที่ข่มแล้ว กิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน ฯลฯ

บุคคลพิจารณาเห็นขันธ์ทั้งหลายที่เป็นอสังขัตตธรรม ซึ่งเป็นอสังขัตตารัมมณธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ ย่อมยินดี ย่อมเพิลิตเพิลินยัง เพราะปรารภขันธ์นั้น รากะที่เป็น

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปรกณ ภาค ๒
อัมมัตตารัมมณธรรม ฯลฯ โทมณัส เกิดขึ้น

ขั้นทั้งหลายที่เป็นอัมมัตตธรรม ซึ่งเป็นอัมมัตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่ปุพเพ-

*นิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่อาวชชนะ โดยอัมมณปัจฉัย
[๒๑๔๕] อัมมัตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่พหิทธารัมมณธรรม โดยอัมมณ-

*ปัจฉัย

คือ บุคคลอื่น วิญญานัญญาตนะที่เป็นอัมมัตตารัมมณธรรม ฯลฯ พิจารณา
เนวสัณญานาสัณญายตนะ บุคคลอื่นพิจารณาทิพจักขุ ที่เป็นอัมมัตตธรรม ซึ่งเป็นอัมมัตตา-

*รัมมณธรรม ทิพโสตธาตุ ฯลฯ อิทธิวิญญาน ฯลฯ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ฯลฯ ยถากัมมุปค-

*ญาณ ฯลฯ พิจารณานาคตังสญาณ

บุคคลพิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็นอัมมัตตธรรม ซึ่งเป็นอัมมัตตารัมมณธรรม
โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา

บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตที่เป็นอัมมัตตธรรม ซึ่งเป็นอัมมัตตารัมมณ-
*ธรรม โดยเจโตปริยญาณ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นพหิทธารธรรม ซึ่งเป็นอัมมัตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่เจโตปริย-

*ญาณ แก่ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่อาวชชนะ
โดยอัมมณปัจฉัย

[๒๑๔๖] พหิทธารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่พหิทธารัมมณธรรม โดยอัมมณ-

*ปัจฉัย

คือ บุคคลอื่นพิจารณาทิพจักขุที่เป็นพหิทธารธรรม ซึ่งเป็นพหิทธารัมมณธรรม
ทิพโสตธาตุ ฯลฯ อิทธิวิญญาน ฯลฯ เจโตปริยญาณ ฯลฯ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ
ยถากัมมุปคญาณ ฯลฯ พิจารณานาคตังสญาณ

บุคคลอื่นพิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็นพหิทธารธรรม ซึ่งเป็นพหิทธารัมมณธรรม
โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา

บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตที่เป็นพหิทธารธรรม ซึ่งเป็นพหิทธารัมมณ-
*ธรรม โดยเจโตปริยญาณ

ขั้นทั้งหลายที่เป็นพหิทธารธรรม ซึ่งเป็นพหิทธารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ
แก่ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่อาวชชนะ โดย
อัมมณปัจฉัย

[๒๑๔๗] พหิทธารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อัมมัตตารัมมณธรรม โดยอัมมณ-

*ปัจฉัย

คือ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรมแล้ว พิจารณาทุกขกรรมนั้น

บุคคลพิจารณาทุกขกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน

บุคคลออกจากภวน พิจารณาภวน

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค พิจารณามรรค พิจารณาผล พิจารณาภิเลสทีละแล้ว
ภิเลสที่ขมแล้ว ฯลฯ ภิเลสทั้งหลายที่เคยเกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน ฯลฯ

บุคคลพิจารณาทิพจักขุที่เป็นอัมมัตตธรรม ซึ่งเป็นพหิทธารัมมณธรรม ทิพโสตธาตุ
ฯลฯ อิทธิวิญญาน ฯลฯ เจโตปริยญาณ ฯลฯ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ฯลฯ ยถากัมมุปค-

*ญาณ ฯลฯ นาคตังสญาณ ฯลฯ

บุคคลพิจารณาเห็นขั้นทั้งหลายที่เป็นอัมมัตตธรรม ซึ่งเป็นพหิทธารัมมณธรรม โดย
ความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพิลนิง เพราะปรารถนาขั้นนั้น รากะที่เป็น
อัมมัตตารัมมณธรรม ฯลฯ โทมณัส เกิดขึ้น

ขั้นทั้งหลายที่เป็นอัมมัตตธรรม ซึ่งเป็นพหิทธารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อิทธิวิญญาน
แก่ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมุปคญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่อาวชชนะ โดย
อัมมณปัจฉัย

[๒๑๔๘] อัมมัตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อัมมัตตารัมมณธรรม โดยอริปติ-

*ปัจฉัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาริปีติ สหชาตาริปีติ

ที่เป็น อารัมมณาริปีติ ได้แก่บุคคลกระทำวิญญานัญญาตนะ ที่เป็นอัมมัตตธรรม
ซึ่งเป็นอัมมัตตารัมมณธรรม ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา กระทำเนวสัณญานา-

*สัณญายตนะให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ กระทำทิพจักขุที่เป็นอัมมัตตารัมมณธรรม และ
อัมมัตตธรรมให้หนักแน่น ฯลฯ ทิพโสตธาตุ ฯลฯ อิทธิวิญญาน ฯลฯ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ
ฯลฯ ยถากัมมุปคญาณ ฯลฯ กระทำนาคตังสญาณให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ

บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นอัมมัตตธรรม ซึ่งเป็นอัมมัตตารัมมณธรรมให้เป็น
อารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพิลนิง เพราะกระทำขั้นนั้นให้เป็นอารมณ์
อย่างหนักแน่น รากะที่เป็นอัมมัตตารัมมณธรรม ฯลฯ ภิภูฏี เกิดขึ้น

ที่เป็น สหชาตาริปีติ ได้แก่ อริปิตธรรมที่เป็นอัมมัตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปรการณ ภาค ๒
สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยอธิปัตติปัจจัย

[๒๑๔๙] พหิตถารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่พหิตถารัมมณธรรม โดยอธิปัตติปัจจัย
มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริบัติ ได้แก่ อธิปัตติธรรมที่เป็นพหิตถารัมมณธรรม เป็น
ปัจจัยแก่สัมปยุตตชั้นทั้งหลาย โดยอธิปัตติปัจจัย

[๒๑๕๐] พหิตถารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อัชฌัตตารัมมณธรรม โดยอธิปัตติ-

*ปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณาริบัติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถ
กรรมแล้ว กระทำกุศลกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา
กุศลกรรมทั้งหลายที่เคยสั่งสมไว้แล้วในกาลก่อน ฯลฯ
ออกจากฌาน ฯลฯ

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค มรรค ฯลฯ กระทำผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น
 ฯลฯ กระทำทิพพจักขุที่เป็นอัสสมัตตธรรมซึ่งเป็นพหิตถารัมมณธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น
 ฯลฯ ทิพพโสตธาตุ ฯลฯ อิทธิวิธญาณ ฯลฯ เจโตปริยญาณ ฯลฯ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ฯลฯ
 ยถากัมมปคญาณ ฯลฯ บุคคลกระทำอนาคตังสญาณให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว พิจารณา
 บุคคลกระทำขั้นทั้งหลายที่เป็นอัสสมัตตธรรม ซึ่งเป็นพหิตถารัมมณธรรมให้เป็นอารมณ์
 อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี เพราะกระทำขั้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะที่เป็น
 อัสสมัตตารัมมณธรรม ฯลฯ ทิฏฐิ เกิดขึ้น

[๒๑๕๑] อัสสมัตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อัสสมัตตารัมมณธรรม โดยอนันตร-

*ปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นอัสสมัตตารัมมณธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลาย
ที่เป็นอัสสมัตตารัมมณธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

[๒๑๕๒] อัสสมัตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่พหิตถารัมมณธรรม โดยอนันตร-

*ปัจจัย

คือ จตติจิตที่เป็นอัสสมัตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิตที่เป็นพหิตถารัมมณธรรม
โดยอนันตรปัจจัย

ภวังค์ที่เป็นอัสสมัตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อาวัชชนะที่เป็นพหิตถารัมมณธรรม
โดยอนันตรปัจจัย

ขั้นทั้งหลายที่เป็นอัสสมัตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่ภูฐานะที่เป็นพหิตถารัมมณธรรม
โดยอนันตรปัจจัย

อนุโลมที่เป็นอัสสมัตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โาทาน
อนุโลมเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติ เนวสัญญานาสัญญายตนะของบุคคลผู้ออกจากนิโรธ เป็นปัจจัย
แก่ผลสมาบัติ โดยอนันตรปัจจัย

[๒๑๕๓] พหิตถารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่พหิตถารัมมณธรรม โดยอนันตร-

*ปัจจัย

คือ ขั้นทั้งหลายที่เป็นพหิตถารัมมณธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขั้นทั้งหลาย
ที่เป็นพหิตถารัมมณธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

อนุโลมที่เป็นพหิตถารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โาทาน
โคตรภู เป็นปัจจัยแก่มรรค โาทาน เป็นปัจจัยแก่มรรค มรรค เป็นปัจจัยแก่ผล ผล เป็นปัจจัย
แก่ผล อนุโลม เป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติ โดยอนันตรปัจจัย

[๒๑๕๔] พหิตถารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อัสสมัตตารัมมณธรรม โดยอนันตร-

*ปัจจัย

คือ จตติจิตที่เป็นพหิตถารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิต ที่เป็นอัสสมัตตารัมมณ-

*ธรรม โดยอนันตรปัจจัย

ภวังค์ที่เป็นพหิตถารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อาวัชชนะที่เป็นอัสสมัตตารัมมณธรรม
โดยอนันตรปัจจัย

ขั้นทั้งหลายที่เป็นพหิตถารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่ภูฐานะที่เป็นอัสสมัตตารัมมณธรรม
โดยอนันตรปัจจัย

[๒๑๕๕] อัสสมัตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่อัสสมัตตารัมมณธรรม โดยสมนันตร-

*ปัจจัย เป็นปัจจัยโดย สหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อัญญมัญญปัจจัย เป็นปัจจัยโดย
นิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดย อุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ อนิจจานุปัสสนาที่เป็นอัสสมัตตารัมมณธรรม
ทุกขานุปัสสนา อนัตตานุปัสสนา เป็นปัจจัยแก่อนิจจานุปัสสนาที่เป็นอัสสมัตตารัมมณธรรม แก่
ทุกขานุปัสสนา แก่อนัตตานุปัสสนา โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๒๑๕๖] อัสสมัตตารัมมณธรรม เป็นปัจจัยแก่พหิตถารัมมณธรรม โดยอุปนิสส-

*ปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัญฐานปกรณ์ ภาค ๒

ในสหชาตปัจฉัย	มี "	๒
ในอัญญมัญญปัจฉัย	มี "	๒
ในนิสสยปัจฉัย	มี "	๒
ในอุปนิสสยปัจฉัย	มี "	๔
ในอาเสวนปัจฉัย	มี "	๓
ในกัมมปัจฉัย	มี "	๔
ในวิปากปัจฉัย	มี "	๒ ฯลฯ
ในปัจฉัยทั้งปวง	มี "	๒
ในสัมปยุตตปัจฉัย	มี "	๒
ในวิปยุตตปัจฉัย	มีวาระ ๒	
ในอรรถปัจฉัย	มี "	๒
ในเนตติปัจฉัย	มี "	๔
ในวิคตปัจฉัย	มี "	๔
ในอวิคตปัจฉัย	มีวาระ ๒	

พึงนับอย่างนี้

อนโลม จบ

[๒๑๖๘] อัชฌัตตารัมมณธรรม เป็นปัจฉัยแก่อัชฌัตตารัมมณธรรม โดย
 อารัมมณปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย สหชาตปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย อุปนิสสยปัจฉัย เป็นปัจฉัย
 โดย กัมมปัจฉัย

[๒๑๖๙] อัชฌัตตารัมมณธรรม เป็นปัจฉัยแก่วิหารารัมมณธรรม โดยอารัมมณ-
 *ปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย อุปนิสสยปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย กัมมปัจฉัย

[๒๑๗๐] พหิหารารัมมณธรรม เป็นปัจฉัยแก่วิหารารัมมณธรรม โดยอารัมมณ-
 *ปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย สหชาตปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย อุปนิสสยปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย กัมมปัจฉัย

[๒๑๗๑] พหิหารารัมมณธรรม เป็นปัจฉัยแก่อัชฌัตตารัมมณธรรม โดยอารัมมณ-
 *ปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย อุปนิสสยปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย กัมมปัจฉัย

[๒๑๗๒] ในปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย	มีวาระ ๔
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย	มี " ๔
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจจัย	มี " ๔
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย	มี " ๔ ฯลฯ
ในปัจจัยทั้งปวง	มี " ๔
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปเรชาตปัจจัย	
ในปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาตปัจจัย	
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจจัย	ฯลฯ
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปริตปัจจัย	มีวาระ ๔ ฯลฯ
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย	มี " ๔

พึงนับอย่างนี้

ปัจจนียะ จบ

[๒๑๗๓] ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจฉัย	กับเหตุปัจฉัยมีวาระ ๒
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจฉัย	กับ ฯลฯ มี " ๒
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจฉัย	กับ ฯลฯ
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจฉัย	กับ ฯลฯ
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจฉัย	กับ ฯลฯ
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจฉัย	กับ ฯลฯ
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่กัมมปัจฉัย	กับ ฯลฯ
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่เนตติปัจฉัย	กับ ฯลฯ
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิคตปัจฉัย	กับ ฯลฯ มีวาระ ๒
ในปัจฉัยทั้งปวง	กับ ฯลฯ มี " ๒

พึงนับอย่างนี้

อนโลมปัจจนียะ จบ

[๒๑๗๔] ในอารัมมณปัจฉัย กับปัจฉัยที่ไม่ใช่เหตุปัจฉัยมีวาระ ๔		
ในอธิปัตติปัจฉัย	กับ ฯลฯ มี "	๓
ในอนันตรปัจฉัย	กับ ฯลฯ มี "	๔
ในสมนันตรปัจฉัย	กับ ฯลฯ มี "	๔
ในสหชาตปัจฉัย	กับ ฯลฯ	
ในอัญญมัญญปัจฉัย	กับ ฯลฯ	
ในนิสสยปัจฉัย	กับ ฯลฯ มีวาระ ๒	

ในอนุสยปัจจัย	กับ ๗ฯ มี "	๔
ในอาเสวนปัจจัย	กับ ๗ฯ มี "	๓
ในกัมมปัจจัย	กับ ๗ฯ มี "	๔
ในวิปากปัจจัย	กับ ๗ฯ มี "	๒ ๗ฯ
ในสัมปตตปัจจัย	กับ ๗ฯ มี "	๒
ในอัติปัจจัย	กับ ๗ฯ มี "	๒
ในนัตติปัจจัย	กับ ๗ฯ มี "	๔
ในวิคตปัจจัย	กับ ๗ฯ มี "	๔
ในอวิคตปัจจัย	กับ ๗ฯ มี "	๒

ปัจจัยภายนอก จบ
ปัญหาการ จบ
อัตรการมมณตติกะ ที่ ๒๑ จบ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒
อาศัยโณฏฐัพพายตนะ และอาโปธาตุ

[๒๑๓๘] อนัตถสณอัปปกิณธรรม อาศัยอนัตถสณอัปปกิณธรรม เกิดขึ้น เพราะ
อาร์มณปัจจัย

คือ ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอนัตถสณอัปปกิณธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ
ชันธ ๓ อาศัยชันธ ๑ ที่เป็นอนัตถสณอัปปกิณธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ ชันธทั้งหลาย อาศัยหทัยวัตถุ

[๒๑๓๙] อนัตถสณสัปปกิณธรรม อาศัยอนัตถสณสัปปกิณธรรม เกิดขึ้น เพราะ
อริปัตติปัจจัย

คือ มหาภูตรูป ๒ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ที่เป็นอนัตถสณสัปปกิณธรรม มหาภูตรูป ๑
อาศัยมหาภูตรูป ๒ จิตตสมภูฐานรูป ที่เป็นอุปาทารูป อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลายที่เป็นอนัตถสณ-
* สัปปกิณธรรม

พึงจำแนกหัวข้อปัจจัย ๗ ด้วยเหตุนี้ ในอนัตถสณสัปปกิณมูลกะ บทปลายไม่มี

[๒๑๔๐] อนัตถสณอัปปกิณธรรม อาศัยอนัตถสณอัปปกิณธรรม เกิดขึ้น เพราะ
อริปัตติปัจจัย

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป ที่เป็นอนัตถสณอัปปกิณธรรม อาศัยชันธ ๑ ที่เป็น
อนัตถสณอัปปกิณธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ จิตตสมภูฐานรูปที่เป็นอนัตถสณอัปปกิณธรรม อาศัย
อาโปธาตุ

พึงจำแนกหัวข้อปัจจัย ๗ ในอนัตถสณอัปปกิณมูลกะ ด้วยเหตุนี้ บทปลายไม่มี

[๒๑๔๑] สนิทสณสัปปกิณธรรม อาศัยอนัตถสณสัปปกิณธรรม และอนัตถสณ-
* อัปปกิณธรรม เกิดขึ้น เพราะอริปัตติปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป ที่เป็นสนิทสณสัปปกิณธรรม อาศัยชันธที่เป็นอนัตถสณ-

* อัปปกิณธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย จิตตสมภูฐานรูป กัญธการูป ที่เป็นอุปาทารูป ที่เป็น
สนิทสณสัปปกิณธรรม อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลายที่เป็นอนัตถสณอัปปกิณธรรม และอาโปธาตุ

พึงจำแนกหัวข้อปัจจัย ๗ ด้วยเหตุนี้

[๒๑๔๒] อนัตถสณอัปปกิณธรรม อาศัยอนัตถสณอัปปกิณธรรม เกิดขึ้น เพราะ
อนันตรปัจจัย เพราะสมนันตรปัจจัย เหมือนกับอาร์มณปัจจัย

[๒๑๔๓] อนัตถสณสัปปกิณธรรม อาศัยอนัตถสณสัปปกิณธรรม เกิดขึ้น เพราะ
สหชาติปัจจัย

คือ มหาภูตรูป ๒ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ที่เป็นสนิทสณสัปปกิณธรรม มหาภูตรูป ๑
อาศัยมหาภูตรูป ๒ จิตตสมภูฐานรูป กัญธการูปที่เป็นอุปาทารูป ที่เป็นอนัตถสณสัปปกิณธรรม
อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลายที่เป็นอนัตถสณสัปปกิณธรรม จักขยตนะ รสยตนะ อาศัยโณฏฐัพพาย-

* ตนะ พาหิรรูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ

ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๒ อาศัยมหาภูตรูป ๑

พึงจำแนกหัวข้อปัจจัย ๗ ที่เป็นอนัตถสณสัปปกิณธรรม ด้วยเหตุนี้

[๒๑๔๔] สนิทสณสัปปกิณธรรม อาศัยอนัตถสณสัปปกิณธรรม เกิดขึ้น เพราะ
สหชาติปัจจัย

คือ ชันธ ๓ และจิตตสมภูฐานรูป ที่เป็นอนัตถสณอัปปกิณธรรม อาศัยชันธ ๑
ที่เป็นอนัตถสณอัปปกิณธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ชันธ ๓ และกัญธการูป ที่เป็นอนัตถสณอัปปกิณธรรม อาศัยชันธ ๑
ที่เป็นอนัตถสณอัปปกิณธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ หทัยวัตถุ อาศัยชันธทั้งหลาย ชันธทั้งหลาย อาศัย
หทัยวัตถุ จิตตสมภูฐานรูป กัญธการูป อุปาทารูป ที่เป็นอนัตถสณอัปปกิณธรรม อาศัยอาโป-

* ธาตุ อินทรีย์รูป กวฬิงการาหาร อาศัยอาโปธาตุ พาหิรรูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ
อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ

ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย กัญธการูป ที่เป็นอนัตถสณอัปปกิณธรรม อาศัย
อาโปธาตุ

พึงกระทำหัวข้อปัจจัย ๗ ในอนัตถสณอัปปกิณมูลกะ ด้วยเหตุนี้

[๒๑๔๕] สนิทสณสัปปกิณธรรม อาศัยอนัตถสณสัปปกิณธรรม และอนัตถสณ-
* อัปปกิณธรรม เกิดขึ้น เพราะสหชาติปัจจัย

คือ จิตตสมภูฐานรูป ที่เป็นสนิทสณสัปปกิณธรรม อาศัยชันธที่เป็นอนัตถสณ-

* อัปปกิณธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย

ในปฏิสนธิขณะ กัญธการูป ที่เป็นสนิทสณสัปปกิณธรรม อาศัยชันธที่เป็น
อนัตถสณอัปปกิณธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย จิตตสมภูฐานรูป กัญธการูป ที่เป็นอุปาทารูป
ที่เป็นสนิทสณสัปปกิณธรรม อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลายที่เป็นอนัตถสณสัปปกิณธรรม และ
อาโปธาตุ รูปายตนะ อาศัยโณฏฐัพพายตนะ และอาโปธาตุ พาหิรรูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป
ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ

ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย กัญธการูป ที่เป็นอุปาทารูปที่เป็นสนิทสณสัปปกิณธรรม
อาศัยมหาภูตรูปทั้งหลายที่เป็นอนัตถสณสัปปกิณธรรม และอาโปธาตุ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

พึงแจกหัวข้อปัจจัย ๗ ด้วยเหตุนี้

[๒๑๘๖] อนัตตสนัลปปฏิขธรรม อาคัยอนัตตสนัลปปฏิขธรรม เกิดขึ้น เพราะ
อัญญมัญญปัจจัย

คือ มหาภูตรูป ๒ อาคัยมหาภูตรูป ๑ ที่เป็นอนัตตสนัลปปฏิขธรรม มหาภูตรูป ๑
อาคัยมหาภูตรูป ๒

อนัตตสนัลปปฏิขธรรม อาคัยอนัตตสนัลปปฏิขธรรม เกิดขึ้น เพราะอัญญมัญญปัจจัย

คือ อาโปธาตุ อาคัยมหาภูตรูปทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนัลปปฏิขธรรม

อนัตตสนัลปปฏิขธรรม และอนัตตสนัลปปฏิขธรรม อาคัยอนัตตสนัลปปฏิขธรรม
เกิดขึ้น เพราะอัญญมัญญปัจจัย

คือ มหาภูตรูป ๒ และอาโปธาตุ อาคัยมหาภูตรูป ๑ ที่เป็นอนัตตสนัลปปฏิขธรรม
มหาภูตรูป ๑ และอาโปธาตุ อาคัยมหาภูตรูป ๒

[๒๑๘๗] อนัตตสนัลปปฏิขธรรม อาคัยอนัตตสนัลปปฏิขธรรม เกิดขึ้น เพราะ
อัญญมัญญปัจจัย

คือ ชันธ ๓ อาคัยชันธ ๑ ที่เป็นอนัตตสนัลปปฏิขธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ
ชันธ ๓ และหทัยวัตถุ อาคัยชันธ ๑ ที่เป็นอนัตตสนัลปปฏิขธรรม ชันธ ๒ ฯลฯ หทัยวัตถุ
อาคัยชันธทั้งหลาย ชันธทั้งหลายอาคัยหทัยวัตถุ

อนัตตสนัลปปฏิขธรรม อาคัยอนัตตสนัลปปฏิขธรรม เกิดขึ้น เพราะอัญญมัญญ
ปัจจัย

คือ มหาภูตรูปทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนัลปปฏิขธรรม อาคัยอาโปธาตุ

[๒๑๘๘] อนัตตสนัลปปฏิขธรรม อาคัยอนัตตสนัลปปฏิขธรรม และอนัตตสน-
*อัลปฏิขธรรม เกิดขึ้น เพราะอัญญมัญญปัจจัย

คือ มหาภูตรูป ๒ อาคัยมหาภูตรูป ๑ ที่เป็นอนัตตสนัลปปฏิขธรรม และอาโปธาตุ
มหาภูตรูป ๑ อาคัยมหาภูตรูป ๒ และอาโปธาตุ

[๒๑๘๙] อนัตตสนัลปปฏิขธรรม อาคัยอนัตตสนัลปปฏิขธรรม เกิดขึ้น เพราะ
นิสสยเป็นปัจจัย เพราะ อุปนิสสยปัจจัย เพราะ ปุเรชาตปัจจัย เพราะ อาเสวนปัจจัย
เพราะ กัมมปัจจัย เพราะ วิกัปปัจจัย เพราะ อาหารปัจจัย เพราะ อินทริยปัจจัย
เพราะ ฌานปัจจัย เพราะ มัคคปัจจัย เพราะ สัมปยุตตปัจจัย เพราะ วิปยุตตปัจจัย
เพราะ อตถิปัจจัย เพราะ นัตถิปัจจัย เพราะ วิคตปัจจัย เพราะ อวิคตปัจจัย

[๒๑๙๐] ในเหตุปัจจัย มีวาระ ๒๑

ในอาร์มมณปัจจัย	มี "	๑
ในอริปัตปัจจัย	มี "	๒๑
ในอนันตรปัจจัย	มี "	๑
ในสมนันตรปัจจัย	มี "	๑
ในสหชาตปัจจัย	มี "	๒๑
ในอัญญมัญญปัจจัย	มี "	๖
ในนิสสยปัจจัย	มีวาระ ๒๑	
ในอุปนิสสยปัจจัย	มี "	๑
ในปุเรชาตปัจจัย	มี "	๑
ในอาเสวนปัจจัย	มี "	๑
ในกัมมปัจจัย	มี "	๒๑
ในวิกัปปัจจัย		
ในอาหารปัจจัย	มี "	๒๑
ในอินทริยปัจจัย	มี "	๒๑
ในฌานปัจจัย		
ในมัคคปัจจัย	มีวาระ ๒๑	
ในสัมปยุตตปัจจัย	มี "	๑
ในวิปยุตตปัจจัย	มี "	๒๑
ในอตถิปัจจัย	มี "	๒๑
ในนัตถิปัจจัย	มี "	๑
ในวิคตปัจจัย	มี "	๑
ในอวิคตปัจจัย	มี "	๒๑

พึงนับอย่างนี้

อนุลอม จบ

[๒๑๙๑] อนัตตสนัลปปฏิขธรรม อาคัยอนัตตสนัลปปฏิขธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะเหตุปัจจัย

คือ มหาภูตรูป ๒ อาคัยมหาภูตรูป ๑ ที่เป็นอนัตตสนัลปปฏิขธรรม มหาภูตรูป ๑

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานเปกกรณ ภาค ๒
ที่เป็นสนธิ์สนธิ์ปฏิบัติธรรม อาคัมหมากุตรูปทั้งหลายที่เป็นอนิทัสนธิ์ปฏิบัติธรรม และ
อาโปธาตุ รูปายตนะ อาคัมหมากุตรูปทั้งหลายที่เป็นอนิทัสนธิ์ปฏิบัติธรรม และอาโปธาตุ พาหิรูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป
ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ

ส่วนพวกอสังขยธรรมาทรูปทั้งหลาย กุฎัตตารูป ที่เป็นอุปาทารูป ที่เป็นสนธิ์สนธิ์ปฏิบัติ-

*ธรรม อาคัมหมากุตรูปทั้งหลายที่เป็นอนิทัสนธิ์ปฏิบัติธรรมและอาโปธาตุ

ในปัจฉิมสังเคราะห์ พึงแจกหัวข้อปัจฉิมทั้ง ๗ ด้วยเหตุนี้

[๒๑๙๗] อนิทัสนธิ์ปฏิบัติธรรม อาคัมหมากุตรูปทั้งหลายที่เกิดขึ้น ไม่ใช่

เพราะอริปัตติปัจฉิม เหมือนกับ สหชาติปัจฉิม

ไม่ใช่เพราะอนันตรปัจฉิม ไม่ใช่เพราะสมนันตรปัจฉิม ไม่ใช่เพราะอัญญมัญญ-

*ปัจฉิม

คือ จิตตสมภูฐานรูป กุฎัตตารูป ที่เป็นอุปาทารูป ที่เป็นอนิทัสนธิ์ปฏิบัติธรรม
อาคัมหมากุตรูปทั้งหลายที่เป็นอนิทัสนธิ์ปฏิบัติธรรม จักขายตนะ รสายตนะ อาคัมหมากุตรูป-

*ตนะ พาหิรูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ

ส่วนพวกอสังขยธรรมาทรูปทั้งหลาย กุฎัตตารูป ที่เป็นอุปาทารูป ที่เป็นอนิทัสนธิ์ปฏิบัติ-

*ธรรม อาคัมหมากุตรูปทั้งหลาย

พึงแจกหัวข้อปัจฉิม ๒๑ ด้วยเหตุนี้

ไม่ใช่เพราะอุปนิสยปัจฉิม ไม่ใช่เพราะปุเรชาติปัจฉิม ไม่ใช่เพราะปัจฉิมชาติ-

*ปัจฉิม ไม่ใช่เพราะอาเสวนปัจฉิม

ไม่ใช่เพราะกัมมปัจฉิม

คือ พาหิรูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ มหาภูตรูป ๒
อาคัมหมากุตรูป ๑ ที่เป็นอนิทัสนธิ์ปฏิบัติธรรม มหาภูตรูป ๑ อาคัมหมากุตรูป ๒ อุปาทา-
รูปที่เป็นอนิทัสนธิ์ปฏิบัติธรรม อาคัมหมากุตรูปทั้งหลายที่เป็นอนิทัสนธิ์ปฏิบัติธรรม

พึงแจกกัมมปัจฉิมแล้ว กระทำหัวข้อปัจฉิม ๒๑ ด้วยที่ไม่ใช่กัมมปัจฉิมนั่นเอง

ไม่ใช่เพราะวิปากปัจฉิม ปฏิสนธิ์กิตติ กุฎัตตารูปกิตติ ไม่มี พึงกระทำในปัญจโวการภพ
เท่านั้น

ไม่ใช่เพราะอาหารปัจฉิม

คือ พาหิรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยธรรมาทรูปทั้งหลาย ฯลฯ

พึงแจกหัวข้อปัจฉิม ๒๑ ด้วยเหตุนี้

ไม่ใช่เพราะอินทริยปัจฉิม

คือ พาหิรูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ มหาภูตรูป ๑
ที่เป็นอนิทัสนธิ์ปฏิบัติธรรม ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยธรรมาทรูปทั้งหลาย รูปขีรดินทริย อาคัม-
มหาภูตรูปทั้งหลาย ฯลฯ

พึงแจกหัวข้อปัจฉิมทั้งปวง

ไม่ใช่เพราะฉานปัจฉิม

คือ พาหิรูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวก
อสังขยธรรมาทรูปทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

พึงแจกหัวข้อปัจฉิมทั้ง ๗

[๒๑๙๘] อนิทัสนธิ์ปฏิบัติธรรม อาคัมหมากุตรูปทั้งหลายที่เกิดขึ้น ไม่ใช่
เพราะฉานปัจฉิม

คือ ชันธ ๓ อาคัมหมากุตรูป ๑ ที่สละด้วยปัญจวิญญาณ ชันธ ๒ ฯลฯ พาหิรูป ฯลฯ
อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวกอสังขยธรรมาทรูปทั้งหลาย กุฎัตตารูป ที่เป็น
อุปาทารูป ที่เป็นอนิทัสนธิ์ปฏิบัติธรรม อาคัมหมากุตรูป อาคัมหมากุตรูป อาคัมหมากุตรูป

พึงแจกหัวข้อปัจฉิม ๗ ด้วยเหตุนี้

[๒๑๙๙] สนธิ์สนธิ์ปฏิบัติธรรม อาคัมหมากุตรูปทั้งหลายและอนิทัสน-

*ปฏิบัติธรรม เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะฉานปัจฉิม

คือ พาหิรูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ ส่วนพวก
อสังขยธรรมาทรูปทั้งหลาย กุฎัตตารูป ที่เป็นอุปาทารูป ที่เป็นสนธิ์สนธิ์ปฏิบัติธรรม อาคัมหมากุ-
ตรูปทั้งหลายที่เป็นอนิทัสนธิ์ปฏิบัติธรรม และอาโปธาตุ

พึงแจกหัวข้อปัจฉิมทั้ง ๗ อย่างนี้

ไม่ใช่เพราะมคคปัจฉิม เหมือนกับ ที่ไม่ใช่เหตุปัจฉิม พึงกระทำให้เต็ม โมหะ ไม่มี

ไม่ใช่เพราะสัมปยุตตปัจฉิม ไม่ใช่เพราะวิปยุตตปัจฉิม

พึงใส่ให้เต็ม

ไม่ใช่เพราะนัตถิปัจฉิม ไม่ใช่เพราะวิคตปัจฉิม

[๒๒๐๐] ในปัจฉิมที่ไม่ใช่เหตุปัจฉิม มีวาระ ๒๑

ในปัจฉิมที่ไม่ใช่อาภรณ์มคคปัจฉิม มี " ๒๑

ในปัจฉิมที่ไม่ใช่อริปัตติปัจฉิม มี " ๒๑ ฯลฯ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

ในปัจฉิมปัฏฐา มี " ๒๑
 ในปัจฉิมปัฏฐาที่ไม่ใช่ชนิดปัจฉิมปัฏฐา มี " ๒๑
 ในปัจฉิมปัฏฐาที่ไม่ใช่ชนิดปัจฉิมปัฏฐา มี " ๒๑
 ฟังนัยอย่างนี้

ปัจฉิมปัฏฐา จบ

[๒๒๐๑] ในปัจฉิมปัฏฐาที่ไม่ใช่ชนิดปัจฉิมปัฏฐา กับเหตุปัจฉิมปัฏฐา มีวาระ ๒๑
 ในปัจฉิมปัฏฐาที่ไม่ใช่ชนิดปัจฉิมปัฏฐา กับ ฯลฯ มีวาระ ๒๑ ฯลฯ
 ในปัจฉิมปัฏฐาที่ไม่ใช่ชนิดปัจฉิมปัฏฐา กับ ฯลฯ มี " ๒๑
 ในปัจฉิมปัฏฐาที่ไม่ใช่ชนิดปัจฉิมปัฏฐา กับ ฯลฯ มี " ๒๑
 ในปัจฉิมปัฏฐาที่ไม่ใช่ชนิดปัจฉิมปัฏฐา กับ ฯลฯ มี " ๒๑
 ในปัจฉิมปัฏฐาที่ไม่ใช่ชนิดปัจฉิมปัฏฐา กับ ฯลฯ มีวาระ ๒๑
 ในปัจฉิมปัฏฐาที่ไม่ใช่ชนิดปัจฉิมปัฏฐา กับ ฯลฯ มี " ๒๑
 ฟังนัยอย่างนี้

อนันตปัฏฐา จบ

[๒๒๐๒] ในอนันตปัฏฐา กับปัจฉิมปัฏฐาที่ไม่ใช่ชนิดปัจฉิมปัฏฐา มีวาระ ๑
 ในอนันตปัฏฐา กับ ฯลฯ มี " ๑
 ในอนันตปัฏฐา กับ ฯลฯ มี " ๑
 ในอนันตปัฏฐา กับ ฯลฯ มี " ๒๑ ฯลฯ
 ในอนันตปัฏฐา กับ ฯลฯ มี " ๒๑
 ในอนันตปัฏฐา กับ ฯลฯ มี " ๒๑
 ในอนันตปัฏฐา กับ ฯลฯ มี " ๑
 ในอนันตปัฏฐา กับ ฯลฯ มี " ๒๑
 ในอนันตปัฏฐา กับ ฯลฯ มี " ๒๑
 ในอนันตปัฏฐา กับ ฯลฯ มี " ๑
 ในอนันตปัฏฐา กับ ฯลฯ มี " ๑
 ในอนันตปัฏฐา กับ ฯลฯ มี " ๑
 ในอนันตปัฏฐา กับ ฯลฯ มี " ๒๑
 ฟังนัยอย่างนี้

ปัจฉิมปัฏฐา จบ

ปัจฉิมปัฏฐา จบ

สหชาตวารกิตติ ปัจฉิมปัฏฐา กิตติ นิสสยวารกิตติ เหมือนกับปัจฉิมปัฏฐา สังสัจจวารกิตติ
 สัมปัตตวารกิตติ ฟังกระทำในอรูปภูมิเท่านั้น

ปัญหาวาร

[๒๒๐๓] อนันตปัฏฐาเป็นปัจฉิมปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐา โดยเหตุ-

*ปัจฉิม

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอนันตปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐา และ
 จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลายที่เป็นอนันตปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐา โดยเหตุปัจฉิม

ในปัจฉิมปัฏฐา เหตุทั้งหลายที่เป็นอนันตปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐา เป็นปัจฉิมปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐา

*ชั้น และกฏัตตารูปทั้งหลายที่เป็นอนันตปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐา โดยเหตุปัจฉิม

[๒๒๐๔] อนันตปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐา โดยเหตุ-

*ปัจฉิม

คือ เหตุทั้งหลายที่เป็นอนันตปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐา
 ที่เป็นอนันตปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐา โดยเหตุปัจฉิม ในปัจฉิมปัฏฐา ฯลฯ

ในอนันตปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐา ฟังแจกหัวข้อปัจฉิม ๗ ด้วยเหตุนี้

[๒๒๐๕] อนันตปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐา โดย
 อารัมมณปัจฉิม

คือ บุคคลพิจารณาเห็นรูป โดยความเป็นของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ โดยความเป็นอนัตตา ย่อมยินดี ย่อมเพิลิดเพิลินยัง เพราะปรารถนาปรารถนารูปนั้น รากะ เกิดขึ้น ทิฏฐิ ฯลฯ วิจิกิจจา
 ฯลฯ อุทธีจจะ ฯลฯ โทมณัส เกิดขึ้น

บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ

รูปายตนะ เป็นอนันตปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐา โดยอามมณปัจฉิม ชั้นทั้งหลายที่เป็น
 อนันตปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐา เป็นอนันตปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐา เป็นอนันตปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐา

*สัญญา แก่อาวัชชนะ โดยอามมณปัจฉิม

[๒๒๐๖] อนันตปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐาเป็นอนันตปัฏฐา โดย
 อามมณปัจฉิม

คือ จักขุ ฯลฯ กาย เสียง กลิ่น รส ฯลฯ โผฏฐัพพะ โดยความเป็นของไม่เที่ยง
 ฯลฯ โทมณัส เกิดขึ้น

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปฏิกฐานปกรณัม ภาค ๒

บุคคลพึงเสี่ยงด้วยทิพโสตธาตุ

สัททายนะ เป็นปัจจัยแก่โสตวิญญาณ โภกฐัพพายนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ
ชั้นทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจัยแก่อทธีวิญญาณ แก่ปุพเพนิวาสานุสสติ-
*ญาณ แก่อนาคตังสญาณ แก่อาวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๒๒๐๓] อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจัยแก่อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม โดย
อาร์มมณปัจจัย

คือ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล กระทำอุโบสถกรรมแล้ว พิจารณาทุกขกรรมนั้น

พิจารณาทุกขกรรมทั้งหลายที่เคยสังสมไว้แล้วในกาลก่อน

ฉาน ฯลฯ

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค พิจารณามรรค พิจารณาผล พิจารณานิพพาน

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรกุ แก่วาทาน แก่มรรค แก่ผล แก่อาวชชนะ โดยอาร์มมณ-

*ปัจจัย

พระอริยะทั้งหลายพิจารณาภิเลสที่ละแล้ว พิจารณาภิเลสที่ชมแล้ว ภิเลสทั้งหลายที่เคย
เกิดขึ้นแล้วในกาลก่อน ฯลฯ

หทัยวัตถุ ฯลฯ อิตถินทรีย์ ปริสินทรีย์ ชีวิตินทรีย์ อาโปธาตุ กวฬิงการาหาร ฯลฯ

ชั้นทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรม โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมัส เกิดขึ้น

บุคคลรู้จักของบุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจิต ที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรม โดยเจโต-

*ปริยญาณ

อากาสาณัญจายตนะ เป็นปัจจัยแก่วิญญาณัญจายตนะ โดยอาร์มมณปัจจัย อากิญ-

*ัญญายตนะ เป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญายตนะ ชั้นทั้งหลาย ที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรม
เป็นปัจจัยแก่อทธีวิญญาณ แก่เจโตปริยญาณ แก่ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ แก่ยถากัมมปคญาณ
แก่อนาคตังสญาณ แก่อาวชชนะ โดยอาร์มมณปัจจัย

[๒๒๐๔] สนิทสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจัยแก่อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม โดย
อริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อาร์มมณาริบัติ ได้แก่ บุคคลกระทำรูปให้เห็นเป็นอารมณ์อย่าง
หนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่ง เพราะกระทำรูปให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น
ราคะ ฯลฯ ทิฏฐิ เกิดขึ้น

[๒๒๐๕] อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจัยแก่อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม โดย
อริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อาร์มมณาริบัติ ได้แก่ จักข ฯลฯ กาย เสี่ยง กลิ่น ฯลฯ

บุคคลกระทำโภกฐัพพะให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อมยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่ง เพราะ
กระทำจักขเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะ ฯลฯ ทิฏฐิ เกิดขึ้น

[๒๒๐๖] อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจัยแก่อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม โดย
อริปัตติปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อาร์มมณาริบัติ สหชาตาริบัติ

ที่เป็น อาร์มมณาริบัติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ

กระทำทุกขกรรมนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ

ออกจากฉาน ฯลฯ

พระอริยะทั้งหลายออกจากมรรค ฯลฯ ออกจากผล ฯลฯ กระทำผลให้เป็นอารมณ์
อย่างหนักแน่น ฯลฯ กระทำนิพพานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ

นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรกุ แก่วาทาน แก่มรรค แก่ผล โดยอริปัตติปัจจัย

หทัยวัตถุ ฯลฯ อิตถินทรีย์ ปริสินทรีย์ ชีวิตินทรีย์ อาโปธาตุ กวฬิงการาหาร ฯลฯ

บุคคลกระทำชั้นทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรมให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นแล้ว ย่อม-

*ยินดี ย่อมผลิตเพลินยิ่ง เพราะกระทำหทัยวัตถุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะ
 ฯลฯ ทิฏฐิ เกิดขึ้น

ที่เป็น สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจัย
แก่สัมมปยุตตชั้น และจิตตสมภูฐานรูปทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

[๒๒๐๗] อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจัยแก่อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม โดย
อริปัตติปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ สหชาตาริบัติ ได้แก่ อริปัตติธรรมที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรม
เป็นปัจจัยแก่จิตตสมภูฐานรูปทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรม โดยอริปัตติปัจจัย

ในอนัตตสนธิปฏิบัติมุลกะ พึงแจกหัวข้อปัจจัย ๗ อริปัตติ โดยรูปสังคหะ ๓ อย่าง

[๒๒๐๘] อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจัยแก่อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม โดย
อนันตรปัจจัย

คือ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ชั้น
ทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอนันตรปัจจัย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปรกณ ภาค ๒

อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลม เป็นปัจจัยแก่ไวทาน โคตรภู เป็นปัจจัยแก่
มรรค ไวทาน เป็นปัจจัยแก่มรรค มรรค เป็นปัจจัยแก่ผล ผล เป็นปัจจัยแก่ผล อนุโลม
เป็นปัจจัยแก่ผลสมบัติ เนวสัญญานาสัญญายตนะของบุคคลผู้ออกจากนิโรธ เป็นปัจจัยแก่ผล
สมบัติ โดยอนันตรปัจจัย

[๒๒๑๓] อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจัยแก่อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม โดย
สมนันตรปัจจัย เหมือนกับ อนันตรปัจจัย

[๒๒๑๔] อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจัยแก่อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม โดย
สหชาติปัจจัย พึงกระทำให้ดี เหมือนกับ ปฏิกิจจาร
ในอัญญมัญญปัจจัย เหมือนกับอัญญมัญญปัจจัย ในปฏิกิจจาร
ในนิสสยปัจจัย เหมือนกับปฏิกิจจาร

[๒๒๑๕] สนิทสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจัยแก่อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม โดย
อุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลปรารณาวารณสมบัติ ให้ทาน ศีล ฯลฯ

อุโบสถกรรม ฯลฯ

วารณสมบัติ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธา แก่ปัญญา แก่ราคะ แก่ความปรารถนา แก่สุข
ทางกาย แก่ทุกขทางกาย แก่มรรค แก่ผลสมบัติ โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๒๒๑๖] อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจัยแก่อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม โดย
อุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลปรารณาจักขสมบัติ ฯลฯ กายสมบัติ

ฯลฯ สัททสมบัติ ฯลฯ ปรารณาโณฐัพพะแล้ว ให้ทาน ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ

กตฺต ฯลฯ บุคคลเข้าไปอาศัยเสนาสนะแล้ว ให้ทาน ศีล ฯลฯ อุโบสถกรรม ฯลฯ

ฌาน ฯลฯ วิปัสสนา ฯลฯ มรรค อภิปัญญา ฯลฯ มาสัตว์ ทำลายสงฆ์

จักขสมบัติ ฯลฯ โณฐัพพสมบัติ ฯลฯ กตฺต ฯลฯ เสนาสนะเป็นปัจจัยแก่ศรัทธา

แก่ปัญญา แก่ราคะ แก่ความปรารถนา แก่สุขทางกาย แก่ทุกขทางกาย แก่มรรค แก่ผลสมบัติ
โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๒๒๑๗] อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจัยแก่อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม โดย
อุปนิสสยปัจจัย

มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ

ฯลฯ ที่เป็น ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเข้าไปอาศัยศรัทธาแล้วให้ทาน ศีล ฯลฯ

อุโบสถกรรม ฯลฯ ฌาน ฯลฯ สมบัติ ฯลฯ กอมนะ ถือทิฏฐิ

บุคคลเข้าไปอาศัยศีล ฯลฯ ปัญญา รากะ ความปรารถนา สุขทางกาย ทุกขทางกาย

ฯลฯ โภชนะแล้ว ให้ทาน ฯลฯ ทำลายสงฆ์

ชั้นทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรม ฯลฯ ศรัทธา ปัญญา รากะ ความปรารถนา
สุขทางกาย ทุกขทางกาย ฯลฯ โภชนะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธา แก่ปัญญา ฯลฯ แก่มรรค
แก่ผลสมบัติ โดยอุปนิสสยปัจจัย

[๒๒๑๘] สนิทสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจัยแก่อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม โดย
ปุเรชาตปัจจัย

มีอย่างเดียว คือ อารัมมณปุเรชาต ได้แก่ ด้วยทิพพจักขุ ฯลฯ

รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขวิญญาน โดยปุเรชาตปัจจัย

[๒๒๑๙] อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจัยแก่อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม โดย
ปุเรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็น อารัมมณปุเรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ กาย ฯลฯ เสียง ฯลฯ โณฐัพพะ

ฯลฯ โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

บุคคลฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ

สัททายตนะ เป็นปัจจัยแก่โสตวิญญาน ฯลฯ โณฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาน
โดยปุเรชาตปัจจัย

ที่เป็น วัตถุปุเรชาต ได้แก่ จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขวิญญาน กายายตนะ เป็น
ปัจจัยแก่กายวิญญาน โดยปุเรชาตปัจจัย

[๒๒๒๐] อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจัยแก่อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม โดย
ปุเรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาต วัตถุปุเรชาต

ที่เป็น อารัมมณปุเรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ ฯลฯ อิตถินทรีย์ ปริสินทรีย์ อาโปธาตุ

กาวฬิงการอาหาร โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปิฎกฐานปรกณ ภาค ๒

ที่เป็น วัตถุเปรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นอนิสสน-

* อปปฏิกรรม โดยเปรชาตปัจจัย

[๒๒๒๑] สนิทสนสปปฏิกรรม และอนิสสนอปปฏิกรรม เป็นปัจจัยแก่
อนิสสนอปปฏิกรรม โดยเปรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณเปรชาต วัตถุเปรชาต ได้แก่ รูปายตนะและหทัยวัตถุ
เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นอนิสสนอปปฏิกรรม โดยเปรชาตปัจจัย

[๒๒๒๒] อนิสสนสปปฏิกรรม และอนิสสนอปปฏิกรรม เป็นปัจจัยแก่
อนิสสนอปปฏิกรรม โดยเปรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณเปรชาต วัตถุเปรชาต ได้แก่ จักขายตนะ และหทัยวัตถุ
ฯลฯ ฌายูปายตนะ และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธทั้งหลายที่เป็นอนิสสนอปปฏิกรรม
โดยเปรชาตปัจจัย

[๒๒๒๓] สนิทสนสปปฏิกรรม และอนิสสนสปปฏิกรรม เป็นปัจจัยแก่
อนิสสนอปปฏิกรรม โดยเปรชาตปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณเปรชาต วัตถุเปรชาต ได้แก่ รูปายตนะและจักขายตนะ
เป็นปัจจัยแก่จักขวิญญาน โดยเปรชาตปัจจัย

[๒๒๒๔] อนิสสนอปปฏิกรรม เป็นปัจจัยแก่อนิสสนอปปฏิกรรม โดย
ปัจฉาชาตปัจจัย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นอนิสสนอปปฏิกรรม ที่เกิดภายหลัง เป็นปัจจัยแก่กายที่เป็น
อนิสสนอปปฏิกรรมนี้ ที่เกิดก่อน โดยปัจฉาชาตปัจจัย

[๒๒๒๕] อนิสสนอปปฏิกรรม เป็นปัจจัยแก่สนิสสนสปปฏิกรรม โดย
ปัจฉาชาตปัจจัย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นอนิสสนอปปฏิกรรม ที่เกิดภายหลัง เป็นปัจจัยแก่กายที่เป็น
สนิสสนสปปฏิกรรมนี้ ที่เกิดก่อน โดยปัจฉาชาตปัจจัย

พึงแจกหัวข้อปัจจัย ๗ อย่างนี้ รูปสังคหะ ๓ อย่าง

[๒๒๒๖] อนิสสนอปปฏิกรรม เป็นปัจจัยแก่อนิสสนอปปฏิกรรม โดย
อาเสวนปัจจัย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นอนิสสนอปปฏิกรรม ที่เกิดก่อนๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ
ทั้งหลายที่เป็นอนิสสนอปปฏิกรรม ที่เกิดหลังๆ โดยอาเสวนปัจจัย

อนโลม เป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนโลม เป็นปัจจัยแก่โwatan โคตรภู เป็นปัจจัยแก่มรรค
โwatan เป็นปัจจัยแก่มรรค โดยอาเสวนปัจจัย

[๒๒๒๗] อนิสสนอปปฏิกรรม เป็นปัจจัยแก่อนิสสนอปปฏิกรรม โดย
กัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต นานาชนิด

ที่เป็น สหชาต ได้แก่ เจตนาที่เป็นอนิสสนอปปฏิกรรม เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ
และจิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลายที่เป็นอนิสสนอปปฏิกรรม โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็น นานาชนิด ได้แก่ เจตนาที่เป็นอนิสสนอปปฏิกรรม เป็นปัจจัยแก่วิบากขันธ
และกฏัตตารูปทั้งหลายที่เป็นอนิสสนอปปฏิกรรม โดยกัมมปัจจัย

[๒๒๒๘] อนิสสนอปปฏิกรรม เป็นปัจจัยแก่สนิสสนสปปฏิกรรม โดย
กัมมปัจจัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต นานาชนิด

ที่เป็น สหชาต ได้แก่ เจตนาที่เป็นอนิสสนอปปฏิกรรม เป็นปัจจัยแก่
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลายที่เป็นสนิสสนสปปฏิกรรม โดยกัมมปัจจัย

ที่เป็น นานาชนิด ได้แก่ เจตนาที่เป็นอนิสสนอปปฏิกรรม เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูป
ทั้งหลายที่เป็นสนิสสนสปปฏิกรรม โดยกัมมปัจจัย

พึงแจกหัวข้อปัจจัย ๗ อย่างนี้ ให้เป็น สหชาต นานาชนิด โดยเหตุนี้ รูปสังคหะ
๓ อย่าง

[๒๒๒๙] อนิสสนอปปฏิกรรม เป็นปัจจัยแก่อนิสสนอปปฏิกรรม โดย
วิปากปัจจัย

คือ ขันธ ๑ ที่เป็นอนิสสนอปปฏิกรรม ซึ่งเป็นวิปาก เป็นปัจจัยแก่ขันธ ๓ และ
จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลายที่เป็นอนิสสนอปปฏิกรรม โดยวิปากปัจจัย ขันธ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ ขันธ ๑ ที่เป็นอนิสสนอปปฏิกรรม เป็นปัจจัยแก่ขันธ ๓ และ
กฏัตตารูปทั้งหลายที่เป็นอนิสสนอปปฏิกรรม โดยวิปากปัจจัย ขันธทั้งหลาย เป็นปัจจัยแก่
หทัยวัตถุ โดยวิปากปัจจัย

[๒๒๓๐] อนิสสนอปปฏิกรรม เป็นปัจจัยแก่อนิสสนอปปฏิกรรม โดย
วิปากปัจจัย

คือ ขันธทั้งหลายที่เป็นอนิสสนอปปฏิกรรม ซึ่งเป็นวิปาก เป็นปัจจัยแก่

วิปยุตตปัจจย

มี ๓ อย่าง คือ สหชาต ปุรชาต ปิจฉาชาต

ที่เป็น สหชาต ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจยแก่

จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรม โดยวิปยุตตปัจจย

ในปฏิสนธิขณะ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจยแก่กัตตารูป

ทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรม โดยวิปยุตตปัจจย

ชั้นทั้งหลาย เป็นปัจจยแก่หทัยวัตถุ โดยวิปยุตตปัจจย หทัยวัตถุ เป็นปัจจยแก่

ชั้นทั้งหลาย โดยวิปยุตตปัจจย

ที่เป็น ปุรชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิ-

*ปฏิบัติธรรม โดยวิปยุตตปัจจย

ที่เป็น ปิจฉาชาต ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจย

แก่กายที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรมนี้ ที่เกิดก่อน โดยวิปยุตตปัจจย

[๒๒๔๐] อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจยแก่สนธิสนธิปฏิบัติธรรม โดย

วิปยุตตปัจจย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปิจฉาชาต

ที่เป็น สหชาต ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจยแก่จิตต-

*สมุฏฐานรูปทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรม โดยวิปยุตตปัจจย ในปฏิสนธิขณะ ชั้น

ทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจยแก่กัตตารูปทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติ-

*ธรรม โดยวิปยุตตปัจจย

ที่เป็น ปิจฉาชาต ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจยแก่

กายที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรมนี้ ที่เกิดก่อน โดยวิปยุตตปัจจย

พึงให้หัวข้อปัจจยทั้ง ๕ ที่เหลือพิสดารอย่างนี้ มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปิจฉาชาต

[๒๒๔๑] อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจยแก่อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม โดย

อตติปัจจย

มีอย่างเดียว คือ ปุรชาต ได้แก่ รูป โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส

เกิดขึ้น

เห็นรูปด้วยทิพพจักขุ

รูปายตนะ เป็นปัจจยแก่จักขุวิญญาณ โดยอตติปัจจย

[๒๒๔๒] อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจยแก่อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม โดย

อตติปัจจย

คือ มหาภูตรูป ๑ ที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจยแก่มหาภูตรูป ๒ โดย

อตติปัจจย มหาภูตรูป ๒ เป็นปัจจยแก่มหาภูตรูป ๑ โดยอตติปัจจย มหาภูตรูปทั้งหลายที่เป็น

อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจยแก่จิตตสมุฏฐานรูป กัตตารูป ที่เป็นอุปาทารูปทั้งหลาย

ที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรม โดยอตติปัจจย โผฐัพพายตนะ เป็นปัจจยแก่จักขายตนะ แก่

รสายตนะ โดยอตติปัจจย พาหिरูป ฯลฯ อาหารสมุฏฐานรูป ฯลฯ มหาภูตรูป ๑ ที่เป็น

อตตสมุฏฐานรูป เป็นปัจจยแก่มหาภูตรูป ๒ โดยอตติปัจจย มหาภูตรูป ๒ เป็นปัจจยแก่มหาภูต-

*รูป ๑ โดยอตติปัจจย มหาภูตรูปทั้งหลายที่เป็นอตตสมุฏฐานรูป เป็นปัจจยแก่อุปาทารูปทั้งหลาย

ที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรม โดยอตติปัจจย

ส่วนพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย มหาภูตรูป ๑ ที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจย

แก่มหาภูตรูป ๒ โดยอตติปัจจย มหาภูตรูป ๒ ฯลฯ

[๒๒๔๓] อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจยแก่สนธิสนธิปฏิบัติธรรม โดย

อตติปัจจย เหมือนกับ นิสสยปัจจยในปฏิจวาร

[๒๒๔๔] อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจยแก่อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม โดย

อตติปัจจย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาต ปุรชาต

ที่เป็น สหชาต ได้แก่ มหาภูตรูปทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจยแก่

จิตตสมุฏฐานรูปทั้งหลายที่เป็นอนัตตสนธิปฏิบัติธรรม กัตตารูปที่เป็นอุปาทารูป โดยอตติปัจจย

พึงให้พิสดาร ตลอดถึงพวกอสังขยสัตว์ทั้งหลาย

ที่เป็น ปุรชาต ได้แก่ จักขุ ฯลฯ กาย ฯลฯ เสียง ฯลฯ โผฐัพพะ โดยความเป็น

ของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

จักขายตนะ เป็นปัจจยแก่จักขุวิญญาณ โผฐัพพายตนะ เป็นปัจจยแก่กายวิญญาณ

โดยอตติปัจจย

หัวข้อปัจจย ๔ ที่เหลือพึงให้พิสดาร เหมือนกับสหชาตปัจจย ในปฏิจวาร ไม่มี

แตกต่างกัน

[๒๒๔๕] อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม เป็นปัจจยแก่อนัตตสนธิปฏิบัติธรรม โดย

อตติปัจจย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

มี ๔ อย่าง คือ สหชาติ ปิจลาชาติ อาหาร อินทรีย์

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ชั้นที่ ๑ ที่เป็นอนิสสนอัปปกิฐธรรม เป็นปัจฉัยแก่ชั้นที่ ๓

และจิตตสมภูฐานรูปทั้งหลายที่เป็นอนิสสนอัปปกิฐธรรม โดยอรรถปัจฉัย ชั้นที่ ๒ ฯลฯ

ในปฏิสนธิขณะ อาโปธาตุ เป็นปัจฉัยแก่จิตตสมภูฐานรูป กุฎิตถารูปที่เป็นอุปาทารูป
ทั้งหลาย ที่เป็นอนิสสนอัปปกิฐธรรม และอาโปธาตุ เป็นปัจฉัยแก่อินทรีย์ และกาวพิงการอาหาร
โดยอรรถปัจฉัย พาหิรูป ฯลฯ อาหารสมภูฐานรูป ฯลฯ อุตสมภูฐานรูป ฯลฯ

ส่วนพวกอสังขยัตถ์ทั้งหลาย อาโปธาตุ เป็นปัจฉัยแก่กุฎิตถารูปทั้งหลาย ที่เป็น
อนิสสนอัปปกิฐธรรม

ที่เป็น ปุระชาต ได้แก่ หทัยวัตถุ ฯลฯ อิตถินทรีย์ ปริสินทรีย์ ชีวิตินทรีย์ อาโปธาตุ
ฯลฯ กาวพิงการอาหาร โดยความเป็นของไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส เกิดขึ้น

หทัยวัตถุ เป็นปัจฉัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นอนิสสนอัปปกิฐธรรม โดยอรรถปัจฉัย

ที่เป็น ปิจลาชาติ ได้แก่ ชั้นทั้งหลายที่เป็นอนิสสนอัปปกิฐธรรม เป็นปัจฉัยแก่
กายที่เป็นอนิสสนอัปปกิฐธรรมนี้ ที่เกิดก่อน โดยอรรถปัจฉัย กาวพิงการอาหาร เป็นปัจฉัยแก่กาย
ที่เป็นอนิสสนอัปปกิฐธรรมนี้ โดยอรรถปัจฉัย รูปชีวิตินทรีย์ เป็นปัจฉัยแก่กุฎิตถารูปทั้งหลาย
ที่เป็นอนิสสนอัปปกิฐธรรม โดยอรรถปัจฉัย

พึงแจกหัวข้อปัจฉัย ๖ ที่เหลืออย่างนี้ พึงกระทำ สหชาติ ปิจลาชาติ อาหาร อินทรีย์

[๒๒๔๖] สนิทสนสัปปกิฐธรรม และอนิสสนอัปปกิฐธรรม เป็นปัจฉัยแก่
อนิสสนอัปปกิฐธรรม โดยอรรถปัจฉัย

มีอย่างเดียว คือ ปุระชาต ได้แก่ รูปายตนะ และหทัยวัตถุ เป็นปัจฉัยแก่ชั้นทั้งหลาย
ที่เป็นอนิสสนอัปปกิฐธรรม โดยอรรถปัจฉัย

[๒๒๔๗] อนิสสนสัปปกิฐธรรม และอนิสสนอัปปกิฐธรรม เป็นปัจฉัยแก่
สนิทสนสัปปกิฐธรรม โดยอรรถปัจฉัย

คือ ชั้นที่เป็นอนิสสนอัปปกิฐธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นปัจฉัยแก่จิตตสมภู-

*ฐานรูปทั้งหลายที่เป็นสนิทสนสัปปกิฐธรรม โดยอรรถปัจฉัย

ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ พึงกระทำ ตลอดถึงพวกอสังขยัตถ์

[๒๒๔๘] อนิสสนสัปปกิฐธรรม และอนิสสนอัปปกิฐธรรม เป็นปัจฉัยแก่
อนิสสนสัปปกิฐธรรม ฯลฯ

[๒๒๔๙] อนิสสนสัปปกิฐธรรม และอนิสสนอัปปกิฐธรรม เป็นปัจฉัยแก่
อนิสสนอัปปกิฐธรรม โดยอรรถปัจฉัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุระชาต

ที่เป็น สหชาติ ได้แก่ ชั้นที่เป็นอนิสสนอัปปกิฐธรรม และมหาภูตรูปทั้งหลาย
เป็นปัจฉัยแก่จิตตสมภูฐานรูปทั้งหลายที่เป็นอนิสสนอัปปกิฐธรรม พึงกระทำ ตลอดถึงพวก
อสังขยัตถ์

ที่เป็น ปุระชาต ได้แก่ จักขายตนะ และหทัยวัตถุ ฯลฯ โภภูตูปายตนะ และ
หทัยวัตถุ เป็นปัจฉัยแก่ชั้นทั้งหลายที่เป็นอนิสสนอัปปกิฐธรรม โดยอรรถปัจฉัย

พึงแจกหัวข้อปัจฉัยที่เหลือ

[๒๒๕๐] สนิทสนสัปปกิฐธรรม และอนิสสนสัปปกิฐธรรม เป็นปัจฉัยแก่
อนิสสนอัปปกิฐธรรม โดยอรรถปัจฉัย

มีอย่างเดียว คือ ปุระชาต ได้แก่ รูปายตนะ และจักขายตนะ เป็นปัจฉัยแก่จักขวิญญาณ
โดยอรรถปัจฉัย

[๒๒๕๑] สนิทสนสัปปกิฐธรรม และอนิสสนสัปปกิฐธรรม และอนิสสน-
*อัปปกิฐธรรม เป็นปัจฉัยแก่อนิสสนอัปปกิฐธรรม โดยอรรถปัจฉัย

มี ๒ อย่าง คือ สหชาติ ปุระชาต ได้แก่ รูปายตนะ และจักขายตนะ และจักข-

*วิญญาณ เป็นปัจฉัยแก่ชั้นทั้งหลายที่สหระด้วยจักขวิญญาณ โดยอรรถปัจฉัย

นัตถิปัจฉัย และ วิคตปัจฉัย เหมือนกับ อนันตรปัจฉัย อวิคตปัจฉัย เหมือนกับ
อรรถปัจฉัย

[๒๒๕๒] ในเหตุปัจฉัย มีวาระ ๗

ในอารัมมณปัจฉัย	มี "	๓
ในอธิปัตติปัจฉัย	มี "	๔
ในอนันตรปัจฉัย	มี "	๑
ในสมนันตรปัจฉัย	มี "	๑
ในสหชาติปัจฉัย	มีวาระ ๒๑	
ในอัญญมัญญปัจฉัย	มี "	๖
ในนิสสยปัจฉัย	มี "	๒๑
ในอุปนิสสยปัจฉัย	มี "	๓
ในปุระชาตปัจฉัย	มี "	๖

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

ในปัจฉาชาติปัจฉัย	มี "	๓
ในอาเสวนปัจฉัย	มี "	๑
ในกัมมปัจฉัย	มี "	๓
ในวิปากปัจฉัย	มี "	๓
ในอาหารปัจฉัย	มี "	๓
ในอินทรีปัจฉัย	มี "	๙
ในฉานปัจฉัย	มี "	๓
ในมคคปัจฉัย	มี "	๓
ในสัมปยุตตปัจฉัย	มี "	๑
ในวิปยุตตปัจฉัย	มี "	๘
ในอตฺถิปัจฉัย	มี "	๒๕
ในนิตฺถิปัจฉัย	มี "	๑
ในวิคตปัจฉัย	มี "	๑
ในอวิคตปัจฉัย	มี "	๒๕

[๒๒๕๓] ในอริปัตติปัจฉัย กับเหตุปัจฉัย มีวาระ ๓

ในสหชาติปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในอัญญมัญญปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑
ในนิสสยปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในวิปากปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มีวาระ ๓	
ในอินทรีปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในมคคปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในสัมปยุตตปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๑
ในวิปยุตตปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในอตฺถิปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๓
ในอวิคตปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี "	๓

[๒๒๕๔] ในสหชาติปัจฉัย นิสสยปัจฉัย อตฺถิปัจฉัย และอวิคตปัจฉัย กับเหตุปัจฉัย

มีวาระ ๓

ในสหชาติปัจฉัย อัญญมัญญปัจฉัย นิสสยปัจฉัย อตฺถิปัจฉัย และอวิคตปัจฉัย กับเหตุปัจฉัย มีวาระ ๓

ในสหชาติปัจฉัย อัญญมัญญปัจฉัย นิสสยปัจฉัย สัมปยุตตปัจฉัย อตฺถิปัจฉัย และอวิคตปัจฉัย กับเหตุปัจฉัย มีวาระ ๑

ในสหชาติปัจฉัย นิสสยปัจฉัย วิปยุตตปัจฉัย อตฺถิปัจฉัย และอวิคตปัจฉัย กับเหตุปัจฉัย มีวาระ ๓

ในสหชาติปัจฉัย นิสสยปัจฉัย วิปากปัจฉัย อตฺถิปัจฉัย และอวิคตปัจฉัย กับเหตุ-

*ปัจฉัย มีวาระ ๓

ในสหชาติปัจฉัย อัญญมัญญปัจฉัย นิสสยปัจฉัย วิปากปัจฉัย อตฺถิปัจฉัย และอวิคตปัจฉัย กับเหตุปัจฉัย มีวาระ ๑

ในสหชาติปัจฉัย อัญญมัญญปัจฉัย นิสสยปัจฉัย วิปากปัจฉัย สัมปยุตตปัจฉัย อตฺถิปัจฉัย และอวิคตปัจฉัย กับเหตุปัจฉัย มีวาระ ๑

ในสหชาติปัจฉัย นิสสยปัจฉัย วิปากปัจฉัย วิปยุตตปัจฉัย อตฺถิปัจฉัย และอวิคต-

*ปัจฉัย กับเหตุปัจฉัย มีวาระ ๓

ในสหชาติปัจฉัย อัญญมัญญปัจฉัย นิสสยปัจฉัย วิปากปัจฉัย วิปยุตตปัจฉัย อตฺถิปัจฉัย และอวิคตปัจฉัย กับเหตุปัจฉัย มีวาระ ๑

พึงนับคณวารทั้งหมดอย่างนี้

อนฺโถม จบ

[๒๒๕๕] สนิทฺสสนสัปปกิฏฐธรรม เป็นปัจฉัยแก่อนิทฺสสนสัปปกิฏฐธรรมโดยอาร์มมณปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย อุปนิสสยปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดยปุระชาตปัจฉัย

[๒๒๕๖] อนิทฺสสนสัปปกิฏฐธรรม เป็นปัจฉัยแก่อนิทฺสสนสัปปกิฏฐธรรม โดยสหชาติปัจฉัย

อนิทฺสสนสัปปกิฏฐธรรม เป็นปัจฉัยแก่อนิทฺสสนสัปปกิฏฐธรรม โดยสหชาติปัจฉัย

อนิทฺสสนสัปปกิฏฐธรรม เป็นปัจฉัยแก่อนิทฺสสนสัปปกิฏฐธรรม โดยอาร์มมณปัจฉัย

เป็นปัจฉัยโดย สหชาติปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย อุปนิสสยปัจฉัย เป็นปัจฉัยโดย ปุระชาตปัจฉัย

อนิทฺสสนสัปปกิฏฐธรรม เป็นปัจฉัยแก่อนิทฺสสนสัปปกิฏฐธรรม และอนิทฺสสนสัปปกิฏฐธรรม โดยสหชาติปัจฉัย

อนิทฺสสนสัปปกิฏฐธรรม เป็นปัจฉัยแก่อนิทฺสสนสัปปกิฏฐธรรม และอนิทฺสสน-

*สัปปกิฏฐธรรม โดยสหชาติปัจฉัย

Page 282

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานเปกกรณ ภาค ๒

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจฉัย	มี "	๒๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจฉัย	มีวาระ	๒๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจฉัย	มี "	๒๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สหชาติปัจฉัย	มี "	๑๒
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจฉัย	มี "	๒๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สนิสสยปัจฉัย	มี "	๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจฉัย	มี "	๒๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ปุเรชาติปัจฉัย	มี "	๒๒
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาติปัจฉัย	มี "	๒๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาเสวนปัจฉัย	มี "	๒๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่กัมมปัจฉัย	มี "	๒๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปากปัจฉัย	มี "	๒๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อาหารปัจฉัย	มี "	๒๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อนทริยปัจฉัย	มี "	๒๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ฌานปัจฉัย	มี "	๒๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ฌกคปัจฉัย	มี "	๒๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจฉัย	มี "	๒๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจฉัย	มี "	๒๒
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อัตถิปัจฉัย	มี "	๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่เนตติปัจฉัย	มี "	๒๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิคตปัจฉัย	มี "	๒๕
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิคตปัจฉัย	มี "	๙

[๒๒๖๓] ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจฉัย กับปัจฉัยที่ไม่ใช่

เหตุปัจฉัย มีวาระ ๒๒ มีอธิบายเหมือนข้อความตามบาลีตอนต้น

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิคตปัจฉัย กับ ฯลฯ มีวาระ ๙

[๒๒๖๔] ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจฉัย กับปัจฉัยที่ไม่ใช่เหตุปัจฉัยและปัจฉัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจฉัย มีวาระ ๒๒

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มีวาระ ๒๒
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี " ๒๒
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สหชาติปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี " ๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี " ๒๒
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สนิสสยปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี " ๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี " ๒๑
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ปุเรชาติปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี " ๒๒
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาติปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี " ๒๒ ฯลฯ
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี " ๒๒
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี " ๒๒
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อัตถิปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี " ๙
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่เนตติปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี " ๒๒
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิคตปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี " ๒๒
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิคตปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี " ๙

พึงนับอย่างนี้

ปัจฉานิยะ จบ

[๒๒๖๕] ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจฉัย กับเหตุปัจฉัยมีวาระ ๓

ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อธิปัตติปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มีวาระ ๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อุปนิสสยปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ปุเรชาติปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่ปัจฉาชาติปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓ ฯลฯ
ในปัจฉัยทั้งปวง	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี " ๑
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่อัตถิปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓
ในปัจฉัยที่ไม่ใช่วิคตปัจฉัย	กับ ฯลฯ	มี " ๓

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔๑ อภิธรรมปิฎกที่ ๘ มหาปัฏฐานปกรณ์ ภาค ๒

[๒๒๖๖] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย สหชาติปัจจัย

นิสสยปัจจัย	อตฺถิปัจจัย	อวิคตปัจจัย	มีวาระ ๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อนันตรปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สมนันตรปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่อัญญมัญญปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓
แม้ในที่นี้ ๗			
ในปัจจัยที่ไม่ใช่สัมปยุตตปัจจัย	กับ ๗	มีวาระ ๓	
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิปยุตตปัจจัย	กับ ๗	มี "	๑
ในปัจจัยที่ไม่ใช่นัตถิปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย			

[๒๒๖๗] ในปัจจัยที่ไม่ใช่อารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย สหชาติปัจจัย อัญญมัญญปัจจัย

นิสสยปัจจัย	อตฺถิปัจจัย	อวิคตปัจจัย	มีวาระ ๑
ในปัจจัยทั้งปวง	กับ ๗	มีวาระ ๑	
ในปัจจัยที่ไม่ใช่วิคตปัจจัย	กับ ๗	มี "	๑

พึงนับอย่างนี้

อนโลมปัจจัยนี้ะ จบ

[๒๒๖๘] ในอารัมมณปัจจัย กับปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัย มีวาระ ๓

ในอริปัตติปัจจัย	กับ ๗	มี "	๙
ในอนันตรปัจจัย	กับ ๗	มี "	๑
ในสมนันตรปัจจัย	กับ ๗	มี "	๑
ในสหชาติปัจจัย	กับ ๗	มี "	๒๑
ในอัญญมัญญปัจจัย	กับ ๗	มี "	๖
ในนิสสยปัจจัย	กับ ๗	มี "	๒๑
ในอุปนิสสยปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓
ในเปรชาติปัจจัย	กับ ๗	มี "	๖
ในปัจฉาชาติปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓
ในอาเสวนปัจจัย	กับ ๗	มี "	๑
ในกัมมปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓
ในวิปากปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓
ในอาหารปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓
ในอินทริยปัจจัย	กับ ๗	มี "	๙
ในฉานปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓
ในมคคปัจจัย	กับ ๗	มี "	๓
ในสัมปยุตตปัจจัย	กับ ๗	มี "	๑
ในวิปยุตตปัจจัย	กับ ๗	มี "	๘
ในอตฺถิปัจจัย	กับ ๗	มี "	๒๕
ในนัตถิปัจจัย	กับ ๗	มี "	๑
ในวิคตปัจจัย	กับ ๗	มี "	๑
ในอวิคตปัจจัย	กับ ๗	มี "	๒๕

พึงนับอย่างนี้

ปัจจัยยานุโลม จบ

ปัญหาวาร จบ

สนิทัสสนสัปปฏิฆัตตติกะ ที่ ๒๒ จบ

อนโลมติกปัฏฐาน ภาคปลาย จบ
